عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۱)

يادونه :
د لراوبر وېبپاڼي اداره د افغانستان د سياسي چارو کارپوه او څېړونکي ښاغلي قريب الرحمن سعيد څخه د زړه له کومي مننه کوي چې د جلاوطنۍ په سختو شرايطو کې يې بياهم په پرله پسې ډول دخپل هيواد د ښه راتلونکي د پاره د خپل ولس پوهاوي او هغه ته د خدمت ملا تړلې ده .
د لراوبر وېبپاڼه وياړي چې د ښاغلي سعيدپه لاس په خوږه او روانه پښتو ژبه ژباړل سوي تاريخي ناولونه خپل لراوبرافغان ولس ته وړاندي کوي .
له ښاغلي سعيد صاحب څخه د زړه له کومی مننه کوو چې د خپلي نوي ژباړي (عثماني امپراطوریاو د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول ») د خپراوي وياړ يې لراوبر ته ورکړ .
لراوبر وېبپاڼه د ژبي د بدايني په برخه کي د ژباړي پلوۍ ده او پر ټولو هغو ليکوالو چې په بهرنيو ژبو پوهيږي ږغ کوي چې د خپلي ژبي د بدايني لپاره له بهرنيو ژبو مهيم او ارزښتناک اثار پښتو ژبي ته راوژباړي .

په درناوي
دلراوبر وېبپاڼي اداره

دمخلوقاتو دپالونکي ذات په نامه :

عثماني امپراطوریاو د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول »۱
لمر خپله وروستۍ ساه اخسته او د پريوتواخري پړاو ته رسيدلی و، د ماښام توري لوخړې په راپورته کيدووي او سوکه سوکه يې هرشي په خپلو وزرونو کې را نغاړه. دخانقاګانو او عبادتځايو څخه پورته کيدونکي تور دود،د فضا په لوړو کې په خپلو فکرونو کې ورک ، دهجر د توري شپې په څير خپريده . په همدې وخت کې يو زوړ سړی په يوې توري تنومندې کچرې باندې سپور د بروصې د ښار څخه را ووت ، هغه د بروصې د ښار څخه لږ څه اخوا د يوه سراې تر مخ تيريده او د ښارڅخه لږ څه واټن لرې دپرتو غرنيو سيمو په لور روان و.
يوه ماښام دغه زوړ سپين ږيرې، د بروصې دښار تر څنګ د پروت سراې او د غرونود لړيو په منځنۍ برخه کې روان و چې دمخالف لورې څخه يې يو پوخ عمرې سړې په خپل آس سپور په ګړندۍ توګه راروان و ، هغه دغه زوړ سړې ته په را ورسيدو سره تم شو . زاړه چې کله د مخالف لورې په وګړي سترګې ولږيدې نو دخپلې تورې کچرې واګې يې را ښکودې او ودريد . د مخالف لورې را غلي کس د دغه زاړه ږيره ور په لور وکتل او ورته يې وويل :
« درووند برهان الدين صيب ! ته هره ورځ زما ددې سراې تر مخه تيريږې او زه هره ورځ غواړم چې له تاسره څه ووايم ، خو چپ پاته کيږم » .
Ketabton.com
د مخالف لورې راتلونکي همدومره پوهيده چې په تورې کچرې سپور دغه سپينږيري ته برهان الدين ووايي، هغه سمدستي ددې خبرې غوږې کړې او ورته يې وويل :
«ساروانه ! ستا د سراې کاروانه څه ډول پر مخ ځي ؟ ايا ته غواړې د خپل سراې په اړه زما څخه څه ګيله او شکوه وکړې؟»
د برهان الدين ددې خبر ې په ځواب کې ، هغه راغلي سپور چې ساروان نوميده ، په خبرو پيل وکړ .
« درونده برهان الدينه ! زما د سراې کاروونه ډير ښه روان دي ، الحمد لله د سراې په برخه کې زه د ډيرې ښې برخې او ښه بخت خاوند يم . ډيره ښه ګټه لرم ، زه له تا څخه د خپل سراې په هکله کومه پوښتنه کول نه غواړم. بلکه زه چې له تا څخه کومه پوښتنه کول غواړم ، هغه دا چې، ته هره ورځ د بروصې له ښاره را وځي او زما د سراې تر مخ په تيريدو سره دغه غرنۍ سيمې ته ورځې ، نو ايا ستا هلته تګ کوم علت لري ؟ کوم راز په کې پټ دی ؟
د سراې د خاوند «ساروان» ددغې پوښتنې په اوريدو سره زاړه برهان الدين يو ځل بيا هغه ته په ژوره توګه وکتل بيا يې د خپلې کچرې په غاړه لاس و واهه او ويې ويل :
ساروانه ! هره ورځ ستا دسراې د مخه په تيريدو او د غرونو دغو لمنو ته زما ورتګ د علت پرته نه دی ، زه به تاته ددې تفصيل ووايم . نو واوره ساروانه ! زما يو دوست و چې ماته له ورور نه هم ډير نژدې او خوږ و. دهغه نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیرالدین و. هغه د اسلام ددین ډیر ستر عالم و او په نیکۍ او خیر کې یو بې ساری انسان و. دغه اوسني سلطان مراد چې کله د رومیلیا ولایت ونیوه او هغه یې د خپل سلطنت په پولو کې را ننویست ، نو زما دغه دوست ، خیرالدین ، د رومیلیا دغه نوي سوبه شوي ولایت ته د اسلام ددین د تبلیغ له پاره ولاړ . زه تاته دا هم باید روښانه کړم چې د رومیلیا ولایت د یونان د تهریس او مقدونیه د رایوځای کیدو څخه جوړ شوی دی . خیرالدین دخپلو څو نورو مسلمانو مبلیغینو سره یو ځای د تبلیغ کار پیل کړی و ، خو یواځې څو میاشتې کیدې چې هغه د تبلیغ ددغه سترکار د ترسره کولو له پاره هلته ولاړ خو یو شمیر نامعلومو نصراني صلیبیانو په هغه او دهغه په ملګرو یرغل وکړ او ټول یې له منځه یوړل .
دهغه وخته راهیسې چې د خیرالدین د شهادت خبر د هغه کورنۍ ته را رسیدلی، نو ښځې یې سوګند کړی او ویلي یې دي چې: « تر څومې چې د خپل میړه د قاتلینو څخه بدله نه وي اخستي او دخپل خاوند قاتلین مې له منځه نه وی وړې تر هغې به هیڅ په پښو نه کړم»
ساروانه ! زما د شهید شوې دغه دوست ، خیرالدین ، درې زامن وو ، دهغو څخه تر ټولو ستر یې د خپل پلار د بدل د اخستلو په خاطر د وژنکو پسې ووت. هغه لمړۍ د سلطان مراد په لښکر کې عسکر شو او بیا یې د رومیلیا د ولایت په لور مخه کړه ، په دغه وخت کې د سلطان مراد د لښکر یو سالار چې شاهین نومیده د رومیلیا څخه په تیریدو سره یې غوښتل په نورو ولایتونو هم حمله وکړي . ددې یرغل علت داو چې د بوسنیا ، بلغاریه اویو شمیر نورو صلیبي ولسونو د مسلمانانو پر خلاف یو اتحاد جوړ کړې و او د مسلمانانو په سیمو یې یرغل ور وړې و. هغوې غوښتل چې په ترکانو باندې حمله وکړي او دهغوې څخه سوبه شوې ولایتونه بیرته ونیسي . د صلیبیانو په دغه لښکر کې د البانیې ، ګرې ، مکیار او پولینډ جنګیالي هم شامل شوی و. ددغې متحده لښکر د مقابلې له پاره سلطان مراد خپل سالار ، لاله شاهین ، تر قوماندې لاندې یو لښکر ور ولیږه . لا له شاهین په ډیره هوښیارۍ سره دصلیبیانو ددې لښکر مقابله وکړه . لاله شاهین په دې پوهیده چې ددې د لښکر په مقابل کې د نصرانیانو د لښکر شمیره څو څو ځله ډیره ده. په دې اساس ، کله چې ددواړو لښکرو تر منځ جنګ په عروج کې و ، نو لاله شاهین په ناڅاپی توګه خپلې لښکرې شاته کړې او وروسته ولاړ . نصرانیانو فکر وکړ چې د ترکانو لښکر ته یې ماته ورکړې نو په دې خاطر یې هڅه کوله چې نور هم را مخته شي او فکر یې کاوه چې په دې تر تیب به وتوانیږي دترکانو څخه ټولې ولکه شوې سیمې بیرته تر خپلې ولکې لاندې راوړي . هغوې ددې سوبې په خاطر یو ستر جشن جوړ کړ ، ښه ډیر شراب یې و څښل او دشرابو په همدې بدمستۍ کې د سوبې د خوشحالیو په اوج کې شول ، او دا داسې وخت و چې لاله شاهین ورته د ډیره پخوا څخه منتظر و . لاله شاهین د نصرانیانو له دې بدمستۍ څخه ډیره زیاته ګټه پورته کړه . هغه وخت چې هغوې په نشې کې مست او ډوب وو، نو هغه پرې ناڅاپه ورپریوت . کله چې نصرانیانو د ترکانو د عسکرۍ ډول او بیم باجې ویرونکې اواز واورید نو اوسان یې ورخطا شول ، خو دا داسې وخت و چې تر څو چې هغوې د ځانونو د سنبالولو له پاره ځان خوځاوه ، نو لاله شاهین د هغې عام وژنه پیل کړې وه . هغه په دې جنګ کې داروپایانو متحد ځواک ته ډیره شرمناکه ماته ورکړې وه . د خیرالدین مشر زوی هم په دې جنګ کې ورګډ و. هغه ددې جنګ د پای ته رسیدو وروسته په رومیلیا کې دخپل پلار د وژونکو په پلټنې پسې ولاړ . خو دهغه برخه هم ډیر بده وه ، ځکه د هغه د پلار وژونکو هغه هم په خپل جال کې را ګیر کړ او شهید یې کړ . خو بیا هم معلوم نه شول چې وژونکی یې څوک دي ؟ »
برهان الدین د خبرو په جریان کې لږ څه ځنډن شو، دهغه پرمخ باندې د ټولې نړۍ اندیښنې او وراني ویجاړې را خپرې شوې . ترڅه وخته پورې یې خپل ځان کلک کړ، او بیا یې د خپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل:
«ساروانه ! لکه څنګه مې چې درته وویل چې دخیرالدین د شهادت وروسته دهغې ښځې سوګند یاد کړ چې تر هغې چې دخپل میړه د وژونکو څخه یې بدل نه وي اخستې نو هغه به پښې پښوته را نه وړی ، نو دخپلې مور د همدې سوګند د پوره کولو په خاطر ، او دخپل مشر ورور د وژل کیدو وروسته د خیرالدین بل ځوی د خپل پلار او ورور د وژونکو د پیدا کیدو او د هغوې د له منځه وړلو په خاطر ووت ، هغه هم د رومیلیا دولایت په لور مخه کړه، خو تر اوسه پورې د هغه په هکله څه معلومات نه شته ، چې هغه به د خپل پلار او ورور د وژنکو په پیداکولو او دهغوې څخه د بدلې په اخستلو باندې بریالې شوې وې او که نه . خو د هغې مور دخپل دغه ځوې د بیرته راستیدو له پاره سترګې په لاره ده .
ساروانه ! ، زما دوست درې ځامن درلودل ، یو وژل شوې ، بل د وژونکو د پیدا کیدو پسې د رومیلیا ولایت ته ورغلې ، او دریم یې همدلته دې . ددغه دریم ځوې نوم یې علي دې . ته په دې خبر یې چې زما یو ځوې و چې نوم یې علي و او ما ور ته ډیره ښه عسکري روزنه ورکړې وه ، هغه په لښکر کې شامل شو تر څو د قوم او ولس خدمت وکړي ، او بیا هغه دعلي څخه علي پاشا و ګرځي او د ترکیې په افق باندې و ځلیږي . خو زما بدقسمتۍ ته ګوره چې کله چې زما ځوې خپل عسکري روزنه پای ته ورسوله او سلطان مراد دهغه په هکله په لښکر کې د داخلیدو احکام ورکړل ، هغه د آسپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

را پریوت او وفات شو . څرنګه چې زما ښځه لا تر مخه وفات شوې وه ، نو د ځوې د وفات نه وروسته زما په نړۍ کې هیڅ څوک پاته نه شو . نو دخپلې دغه بې څوکه والي نه د په څنګ کیدو په خاطر مې د خپل دغه دوست خیرالدین د زوې په لورتوجه وکړه . دخوښۍ ځاې داو چې ددې هلک نوم هم علي دې . دعلي کورنۍ د یوه کوچنۍ رمې خاونده ده ،د دې رمۍ پالنه د غرمې تر وخته پورې پخپله علي کوی ، بیا دعلي مور او خور ددې رمې د پالنی له پاره د غرو لمنې ته ځي اوعلي د عسکري روزنې له پاره دمدرسي په لور ور ځي .

زه تاته دا هم باید ووایم چې ما په خپل خرڅ علي ته د بروصې په مدرسه کې ددیني اوعسکري زده کړو له پاره داخله اخستي ده . نژدې یوه اونۍ کیږی چې هغه خپلې عسکري او دیني روزنې سر ته رسولي او زه په دې ویاړم چې په دې مدرسه کې علي نه یواځې خپلې روزنې سر ته رسولي بلکه په ټولو کې اول نمره هم راغلي دې .

نن هغه وخت چې ما سلطان مراد ته د علي د دې لاسته راوړنو په هکله وویل نو سلطان د خپلې ځانګړې مهرباني څخه کار واخست او یواځې دا نه چې علي یې په خپل لښکر کې سالار و ټاکه بلکه په عسکرې روزنې کې دهغه په لمړي درجه را خلاصیدو یې هغه ته د«پاشا» نوم هم ورکړ. اوس هغه یواځې علي نه دې بلکه د نن وروسته هغه علي پاشا دې او دهغې دپاشا کیدو نوم هم د سلطان مراد لخوا ورکړل شوې او سلطان خپل لښکرته دا حکم هم کړې چې څرنګه چې علي همدا اوس اوس سالار ټاکل شوې نو په دې خاطر ورته ددې وروسته علي پاشا وواياست . زه همدا اوس د غرود لمنو په لور رهي یم او هلته د علي د مور اوخور سره وینم او په هغوې دا زیرې کوم چې علي نه یواځې دا چې په لښکر د سالار په توګه و ټاکل شو بلکه د سلطان له اړخه ورته د پاشا لقب هم ورکړل شو تر څنګ یې هغه ته ویل شوې چې نن ماښام د سلطان په دربار کې حاضر شي . شونې ده چې هغه دسلطان له اړخه د پاشا د لقب په اخستو سره په کوم ازمیښت کې واچول شي . خو زما په فکر که هغه په کوم ازمیښت کې هم ور واچول شی نو هغه به ترې بریمند را ووځي ،په دې خاطر اوس نو د علي پاشا له پاره د راتلونکي پرمختګ او پر مختللو لارې پرانستل کیږی .

درونده دوسته ! زه ستا د سراې تر مخه هره ورځ د غرونو د لمنو په لور تیریږم او هلته د علي ، دهغه د مور او خور سره وینم . علي ما خپل زوې ، دهغه مور ما خپله خور او دهغه خور ما خپله لور ګڼلې . نن زه ډیر خوښ یم چې د علي د روزنې کوم کار چې ما پیل کړې و هغه په ډیره ښه توګه پاې ته ورسید . په دې ډیر خوښ یم چې نه یواځې دا چې علي ته د پاشا لقب ورکړل شو بلکه دسلطان مراد په لښکر کې د یوه تکړه سالار په څیر په دنده هم و ګمارل شو . اوس زه ځم چې د علي ددغه بریاوو په هکله علي ، دهغې مور او خور هم خبر کړم او زما په خیال چې ته به د خپل سراې په لور ورځې .

دبرهان الدین دې خبرو ساروان تر ډیر اغیز لاندې راوست . تر یوه وخته پورې خو چپ چاپ پاته شو بیا یې د برهان الدین په لور وکتل او په ډیره عاجزۍ سره یې وویل :

«درونډ برهان الدینه ! که ته یې بده و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې چې زه هم ستا سره ملتیا وکړم نو ایا زه ستا سره هلته تللاې شم ؟ زه غواړم چې ددغه میړنۍ ښځې سره ، چې زوې یې علي پاشا او د سلطان په لښکر کې سالار ټاکل شوې ، او سوګند یې یاد کړې چې «تر هغې چې د خپل میړه د وژونکو څخه بدله وانخلي پښې به پښو ته را نه وړي »، یوځل ووینم. درونده برهان الدینه ! دداسې میړنې ښځې سره کتل هم یوستر ویاړ دې او اوس خو هغه ستا خور ده ، نو سر له ننه هغه زما خور هم ده . ایا زه له تاسره یوځاې ددې سترې ویاړلې ښځې سره د کتلو ویاړ تر لاسه کولی شم ؟

د ساروان د خبرو په اوریدو سره د برهان الدین پر مخ باندې د خوښې نښې را ښکاره شوې ، او په خوږه ژبه یې وویل . « ساروانه ! بې له ویرې ته زما سره تللاې شې ، را ځه ددغه مختته غرو لمنې لورې ته ځو . فکر کوم چې علي پاشا به لا تر اوسه پورې هلته نه وې رارسیدلې ، د خپلې روزنې د تر سره کیدو نه وروسته اوس هم هغه هره ورځ خپل ښوونځی ته ځي او خپل عسکری تمرینات کوي ، خو زما زړه وایې چې زمونږ تر ورتلو پورې به هغه هم هلته راشي، ځکه چې د ماښام د رارسیدو تر مخه درې واړه مور، لور او زوې خپله رمه دکور په لور راوړي ، کور یې د بروصې د ښار په شمالې څنډه کې پروت دې . را ځه چې وخت له لاسه ورنکړو او د غرنو دلمنو په لور وخوزیږو .»

ددې خبرې سره سم برهان الدین خپلې کچر ته او ساروان خپل آس ته لښته ورکړه او د غرونو د لمنې په لور و خوزیدل .

کله چې د واړه د غره لمنې ته ورسیدل نو ویې کتل چې له یوه اړخه یو آس سپور په ځغاسته را روان دې ، دبرهان الدین مخې ته د را رسیدو سره سم هغه و درید د خپله اسه را ښکته شو ، احترام یې په ځاې کړ، برهان الدین دهغه په کتلو سره خندونې شو او ساروان ته یې وکتل او ورته یې وویل : «دا هغه علي دې چې په هکله یې ما له تاسره خبرې کړې وې .»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې خبرې وروسته برهان الدین د علي او ساروان تر منځ پیژندنه وکړه او بیا یې دعلي په لور په کتلو سره وویل :
«علي زویه ! نن مې تاته یو ډېر ښه او خوشحالونکې خبر راوړی دی ، خو دا خبر به زه تاته ستا د مور او خور په موجودیت کې اوروم ، را ځه چې هلته د غره په لمن کې ستا دمور اوخور خوا ته ولاړ شو ، بیا به زه دا زیرې تا ته واورم ، دا یو زیرې نه دی بلکه ډېر زیری دي چې ستاسې د ټولو له پاره خوشحالونکې دي . را ځه ، زما سره راځه .
»
ددې خبرې په اورېدو سره علي په خپل آس سپور شو او چپ چاپ دهغو سره یوځای روان شو . په دې وخت کې ساروان په ډېره ژوره توګه په علي کې خپلې سترګې ور ننویستې وې . هغه کتل چې علي د لوړ قد خاوند او نوې زلمي دی ، دهغه ږیره لا تراوسه پورې پوره نه وه راوتلې ، بریت یې هم لا تر اوسه تور شوی نه و . ساروان دا هم وکتل چې علی د خپل وجود له اړخه دفکرونو په سمندر کې یو توپان دی ، هغه د خپل جسماني جوړښت له اړخه هم د عظمت یو ستره نمونه وه . دزغم ، صبر ، استقامت ، جرت ، میراني او همت ښې نښاني په کې ځلیدلې . دهغه د خبرو ، دهغه د اواز او ځیرې څخه هم دا اندازه کیده چې هغه په خپل دغه کم عمر کې د وختونو دګرمیو او یخنیو ، تنګیو او پراخیو ، ناهیلو او هیلو ، ترخو او خوږو څخه په پوره صبر سره را وتلې او د خپل کرچار پاکوالي یې سر ته رسولې . ساروان به کله کله علي ته په ډېر شوق او ذوق سره کتل ، ان تردې چې دوی ټول یو ځای د غرو لمنې ته ورسیدل ، هلته د یوې ستري غونډۍ د پاسه یوه ښځه د یوې لس یا دولس کلنې نجلۍ سره یوځای ولاړه وه . هلته په ور رسیدو سره لمړۍ برهان الدین دخپلې کچرې څخه را ښکته شو ، همدا راز علي هم د خپل آس څخه لاندې را ټوپ کړ، دې دواړو ته په کتو سره ساروان هم د خپل آس څخه لاندې راغې ، برهان الدین د ساروان په لور و کتل او ورته یې وویل : « ساروانه ! دغه مخامخ چې کومه ښځه ولاړه ده دا د علي مور ده چې قیرات نومیږي ، اوکومه نجلۍ چې ته وینې هغه د علي خور ده او سریان نومیږي . ددې وروسته برهان الدین هغوې ته ساروان ور وپیژاند، اوس نو برهان الدین غوښتل چې خپلې اصلي خبرې ته راشي چې په همدې وخت کې درې سپاره د غرو په لمنه کې را ښکاره شول ، کله چې را نژدې شول نو ټولو کتل چې په دوی کې یوه نجلۍ هم ده او دا پاته دواړه سپاره په وسله سنبال دي ، د رانژدې کیدو سره سم دواړه ځوانان د خپلو آسونو څخه را ښکته شول خو هغه نجلۍ په خپل آس سپره پاتې شوه . علي دهغوې دواړو د لیدلو سره سم دهغوې په لور په چټکۍ سره ورغې او دهغوې سره یې بیا بیا غاړه ورکوله او تود روغبړ یی ور سره وکړ .
دغه دواړه ځوانانو په داسې حال کې چې د احترام او درنښت په خاطر یی خپل سرونه ښکته نیولي و د برهان الدین سره هم تود روغبړ وکړ او بیا یې د ساروان سره لاس ورکړ .
علي او برهان الدین دهغوې دواړ و سره داسې روغبړ وکړ لکه چې د هغوی دواړو سر یې د پخوا څخه پیژندګلوی درلوده ، په دې وخت کې نه یوازې د علي بلکه د هغه د مور قیرات او خور سریان او برهان الدین سترګې هم په دغه نجلۍ چې لا تراوسه په خپل آس سپره وه و نښتې . ټولو وکتل چې د هغې په مخ په طلسمي غارونو کې د خوښیو د غړیدونکو نغمو او د سهار د ځوانۍ دښایست د جادو زړه وړونکې راښکود پروت دی . دهغې په سترګو کې لکه د ګل په غیږ کې منتظره د سهرا لاله ، د وصل ګلابي شونډو......او... د افسانوي ارایش او ښایست په ځیر و .
ټولو دغه نجلۍ ته په ډېر غور او جذبې سره وکتل ، ټول یې د ښایست تر اغیز لاندې راغلي و. خو دغه نجلۍ پټه خوله ددوی تر مخه په خپل آس سپره ناسته وه. په دې وخت کې برهان الدین دغه نجلۍ ته ورغږ کړ او ورته یې وویل :
«اې لورې ! زه نه پوهیږم چې ته څوک یې ؟ او نوم دې څه دی ؟ که چیرې ددغو راتلونکو سره ستا کوم اړیکی یا کومه خپلوی وي ، نو لورې ! راښکته شه ، ولې د پردیو په څیر په آس باندې سپره ناسته یې ؟»
د برهان الدین دشفقت نه په ډکو خبرو سره ...هغه نجلۍ وخوزیده ، له آسه را ښکته شوه ، او کراره کراره د برهان الدین په لور ورغله ، کله چې ور نژدې شوه نو برهان الدین ته یې مخ واړاوه او ورته یې وویل :
«درونده مشره ! زه هم نه پوهیږم چې ته څوک یې ، اوته ددغه خلکو سره چې دلته ولاړ دې څه ډول اړیکي لرې ، خو ستا خبرو ماته حوصله او جرأت راکړ ، تاچې ماته کله د لور په نامه غږ وکړ نو دغه غږ د ټولو هغه اندیښنو په اړه چې تر اوسه پورې زما په ذهن کې را ټوکیدلي وې تر یوه ځایه پورې کمښت راووست او زه به اوس په دې هکله لږ څه ډاډ منه یم چې ووایم ،چې زه به په دې سیمه کې د بدبختۍ او ذلت په مرګ نه مرم .»
ټولو واریدل چې ددې نجلۍ اواز داسې و لکه چې په دغه دشتو او غرونو کې د بابل جادو ، سِحر...او دسهار د هیلو عناصر خپاره شوي وي ، دهغې په اواز کې دومره خوږلنې او دومره خوند و لکه د بحر د څپو په طلاطم کې چې دکوم خوږ غږې غزل څپې اوریدل کیږي او یا لکه په بې خوبه شپو کې چې د ستورو د نغمو په ځواب کې د زمکې طلایي او نقرئي ګنګرې په یوه وار اواز راپورته کړی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه تازه پيغله شوې نجلۍ ، ديښايست او جمال نمونه چې کله چپ شوه نو برهان الدين ورته وويل چې :
« ګوره لورې! زه خو ستا له نامه سره اشنا نه يم ، خو تا ته دا وايم چې دلته په شک او شبه کې پرې نه وځې . که ته په دې زمکو او سيمه کې پردۍ يې ، نو داپه خپل زړه کې وليکه چې ته هسې په ناکاره روحونو ، وحشتونو او وهمونو کې نه يې را ښکيل شوې ، بلکه د انسانانو تر منځ يې . دوې به ستا درنښت کوي او ستا سره به د انسانانو په څير سلوک کوي . زما لورې : زه په دې هم نه پو هيږم چې ته د کومه ځايه راغلي يې ، کوم ځاې پيژنې ، د کومو قافلو سره اړيکې لرې ، د کومو کاروانونو سره ستا رابطه شته ، خو ددې ټولو سره سره بيا هم زه تاته ضمانت درکوم چې ته دلته خپل ځان د اوبو د راپيدا شوو پوکنيو او يا د هوا د لمحاتو په ټال کې مه ګڼه ، دلته به ستا عزت ، وقار ، او درنښت کيږی . او دا وليکه چې لوڼی د پرينښتو د زړونو څخه هم ډيرې د زړه ډاډ او د خوبو نو دحقيقتونو سره نزدې والې لري . او س ته مونږ ته دخپل ځان په هکله ووايه چې ته څه ويل غواړې ؟ ستا په زړه کې څه ډول انديښنې ، او څه ډول فکرونه اوړې را اوړی ؟ اې لورې ! ته څوک يې ؟ او دغه دواړه ځوانانو چې زما پيژندګلوې دي، ته ددوې سره ددغو سيمو لورې ته د څه دتر لاسه کولو له پاره راغلي يې؟
د برهان الدين ددې خبرو په اوريدو سره د نجلۍ په مخ کې د ځوانۍ زغم نور هم ډيريده ، هغه د پخوا څخه نوره هم په ډيره ډاډمنه توګه په خبرو پيل وکړ او ويې ويل چې لمړی تاسې وواياست چې تاسې څوک ياستئ؟ دهغې وروسته به زه به خپلو خبرو پيل وکړم »
پخوا له دې چې برهان الدين د خپل ځان په هکله په څه ويلو پيل وکړي دهغو دوو کسو وسله والو څخه چې دغه نجلۍ يې تر دې ځايه راوړې وه يوه په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
«واوره ريونا ! دا برهان الدين صيب دې چې د ترکانو د اوسني سلطان ، سلطان مراد د زوې بايزيد استاد او مربي دي ، بايزيد وليعهد دهغه همدومره درنښت اوعزت کوی لکه څومره چې دخپل پلار ، د ترکانودسلطنت د سلطان عزت کوي »
کله چې دې ځوان خپلې خبرې بندی کړې نو هغه نجلۍ چې دلته د ريونا په نامه ياده شوې وه برهان الدين ته مخ واړاو ه او ورته يې وويلې ،« درند برهان الدين صيب ! تر هغې چې ما پورې اړه لري نو زه بايد تاته دا روښانه کړم چې زما نوم ريونا دې ، زه د يونان د روميليا د ولايت د تهريس د سيمې اوسيدونکې يم ، دا چې زه څوک يم ، ددوې سره ولې تر دې ځايه راغلې يم نو دا به دهمدې دواړو څخه کوم يو په تفصيل سره تاسې ته ووايي . زه به چپه خوله اوسم ، ګورم به او اورم به ، چې دوې زما به اړوند څه وايی . »
د ريونا ددې خبرو وروسته برهان الدين د هغو دواړو ځوانانو په لور په پوښتونکو سترګو وکتل ، بيا يې دپوښتونکې په توګه هغو دواړو ته په خبرو کې وويل . « ووايی چې دغه نجلۍ مو له کومه ځايه راوستې ؟ دا څوک ده اودې سيمې ته مو دهغې د راوړو څخه موخې څه دي ؟ ددې نجلۍ شکل وصورت ، کالي، د هغې مخ او جسماني جوړښت په ډاګه کوی چې هغه يوه نصرانی مذهبه ده .»
برهان الدين تر دې ځايه په خبروکې و چې دهغو دواړو ځوانانو څخه يوه يې په خبرو پيل وکړ .
« دروند برهان الدين صيب ! ته پو هيږی چې زه او زما دی ملګري د لښکر په هغې برخې کې دندې تر سره کولې چې د علي ورور هم په کې و . د جنګ نه د فارغيدو وروسته د علي ورور د خپل پلار او ورور د وژونکو د لټې له پاره ووت ، مونږ دواړه هم ورسره و . د تهريس په سيمه کې مونږه او د علی د مشر ورور د همغو قاتلينو سره مخ شو ، دهغوې سره دغه نجلۍ ، چې اوس ستاسې تر مخ ولاړه ده او ريونا نوميږي ، هم ملګرې وه . کله چې مونږ د هغو وژنکو سره ټکر وکړ نو څرنګه چې د هغوې شميره له مونږ ډيره وه نو دهغوې څخه مو يو څو له منځه يوړل او پاته يې و تښتيدل . خو دغه نجلۍ زمونږ لاسوته راغله . د وژونکو سره د ټکر په وخت کې د علی مشر ورور سخت زخمې شو ، هغه ته دخپل ځان د پاته کيدو په هکله هيڅ هيله نه وه ، نو مونږ ته يې دا مشوره راکړه چې مونږ دغه نجلۍ دهغې مور او ورور ته ور ورسوو ، او هغوې ددې څخه و پوښتې چې قاتلين څوک او څومره کسان دي ، هغه فکر کاوه چې دا نجلۍ به قاتلين پيژني. نو دعلي د مشر ورور د وينا په اساس مو دغه نجلۍ له ځانه سره تر دې ځايه راوسته ، خو مونږ په ډير خفګان سره دا خبره کوو چې د علي مشر ورور د زخمونو له لاسه و مړ او مونږ هملته په تهريس کې خاورو ته وسپاره .»
ددې خبرې په اوريدو سره د علي مور ، قيرات ، په زمکه را پريوته او په خپلو پښو يې لاس را ښکوده او واويلا يې پيل کړه . د علي کوچنۍ خور سريان ورمنډه کړه اوخپله مور يې په غيږ کې و نيوله ، علي هم ورمنډه کړه خپله مور يې په غيږ کې را واخسته او د هغې د اراملو هڅه يې کوله ، خو قيرات په خپلو ورنونو باندې لاسونه وهل او دغم نه په ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اواز سره يې ويل چې : «اې زما زويه ! .... زما زويه !... هغه خو زما د زړه د زخمونو ملهم ، زما د زړه د ورانو ويجاړو د ابادۍ له پاره تللې و ، زه څه پوهيدم چې هغه به د خپل مشر ورور په څير دمرګ په پراخه سمندر کې غوټې خوري ، زه څه پوهيدم چې زما د رڼا هغه مينار به هم په تيارو توپانو اود سهرا په پراخه خړوبه کې ورکيږي .»
ددې خبرو تر څنګ به قيرات خپل دواړه لاسونه د پخوا څخه نور هم په کلکه په خپلو دواړو ورنونووهل او شور اوفرياد به يې کاوه. دخپلې مور دغه حالت علي ته د کتلو او زغم نه و نو سمدستي يې خپله مور ددواړو لاسو څخه ونيوله بيا يې هغه دخپلې سينې سره را يو ځاې کړه او په زړه دکې اواز يې په ژړا ژړا کې ورته وويل:
«اې زما مورجانې ! مه ژاړه ، تر اوسه خو ستا زوې علي ژوندې دې ، زه له تاسره ژمنه کوم چې ستا د زخمونو مرهم به زه لټوم ، زه به کوڅه په کوڅه ، کلي په کلي ګرزيږم او تاته دا ډاډ درکوم چې زه به لکه په سمندر کې د راپورته شوو توپانونو، د خت د لامبو وهونکو سيورو ، او د اوربلونکي لاوې د سيلاب په څير په خپلو دښمنانو باندې را پريوزم او د هغوې سرونه به پرې او ستا تر مخ به يې کيږدم. مورې ! که هغه وژونکي او قاتلان د زندان د اوسپنو د سيخانو تر شا هم پاته شي ، په يخو خوبونو او ګرمو سرابونو کې ورک هم شي ... نو بيا به هم ، اې زما مورې !زه به د مرګ د ګډيدونکي څپې ....د پړکيدونکې ، کړکيدونکي بريښنا د لمحو ...د وږو سترګو په څير پر هغوې ورپريوځم او په هر صورت به دهغوې په وژلو دخپلې بدلې اخستو خوب رېښتيا کړم .»
غملړلې قيرات دخپل غم په فرياد او اه و زارۍ کې ډوبه وه ، سريان ته يې غاړه ورکړې وه او په کوکو کوکو يې ژړل .
خو علي خپلې مور او خور دواړو ته تسلې او ډاډ ورکاوه ، په دې وخت کې هغه دوه کسه وسله والو ځوانانو څخه يوه يې دهغې نجلۍ په لور مخ واړاوه او ورته يې وويل :
ريونا ! دغه زړه ښخه چې ويني دهغې نوم قيرات دې ، او دا د هغې، مجدالدين، مور ده چې ستا د خپلوانو سره د ټکر په وخت کې ووژل شو. هغه نجلۍ چې د قيرات سره غاړه تر غاړه ده هغه د قيرات لور او د مجدالدين خور ده او هغه ځوان چې قيرات او دغه ځواني نجلۍ ته ډاډ ورکوی هغه د مجدالدين کوچنې ورور دې ،مونږ دواړه اوس تا دغې درې واړو ته سپارو اوس نو دغه درې واړه چې له تا سره څنګه معامله کول غواړي همغسې به وکړی. خو تاته په کار دی چې هغوې ته د مجدالدين د قاتلينو په اړه معلومات ورکړې ، زمونږ له آنده په همدې کې تاته خير دې.
قيرات ، سريان او علي درې واړو دا خبرې اوريدې ، تردې وخته پورې قيرات تر ډيره ځايه خپل ځان سنبال کړې و او را پورته شوه او په ورو ورو يې ريونا ته ځان ور نژدې کړ. ريونا چې کله هغه د خپل ځان په لوری را نژدې کيدونکې وکتله نوپه ټول وجود يې لړزه و لګيده ، شونډې يې په رپيدو شوې . د قيرات شاته سريان او علی هم را روان و ، هغې ته په را نزدې کيدو سره قيرات غوښتل څه ووايي خو دهغې څخه د مخه ريونا په ژړغونې او لړزيدونکي اواز وويل :
« زما د وژلو تر مخه زما يوه خبره واورئ ، دهغې وروسته چې بيا تاسې څه ډول غواړئ همغسې مې ووژنئ، خو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې هغه څه چې زه وايم هغه رښتيا دی ، زه به هيڅکله هم ستاسې ددرې واړو تر مخه درواغ و نه وايم . زه ډيره خواشينې يم چې په هغې ټکر کې مجدالدين ووژل شو . مجدالدين ما ډير ښه پيژانده ، دا چې څه ډول مې پيژانده دهغې په هکله به زه تاسې ته تفصيلي خبره وکړم ، دهغې وروسته تاسې پورې اړونده ده چې زما په خبرو باورکوئ او که نه . که ما ووژنئ او يا نه ، دا به ستاسې واک او اختيار وی خو هغه څه چې زه يې وايم تاسې يې په غور سره واورئ.»
قيرات، علي او سريان ريونا ته په رانزدې کيدو سره تم شول ، دهغوې په تم کيدو ريونا کې څه حوصله را پيدا شوه او يوځل بيا يې په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
«تاسې پوهيږئ چې څوکاله مخته مسلمانانو د يونان د تهريس ولايت سوبه کړ . زه دهمدې ولايت دتهريس اوسيدونکې يم ، د قاتلانو د لټون له پاره به ډير وخت مجدالدين زمونږ دکلي لورې ته را ته . هغه شکمن و چې قاتلان زمونږ دکلي سره اړيکې لري . يا دا چې وژونکی زمونږ کلي ته تګ را تګ لري ، زه په خپله نه پوهيږم چې قاتلين او وژونکي څوک دي ؟ او دا چې هغوې دمجدالدين سره څه دښمني لري ؟ نو اې درنې ښځې ! په همدې وخت کې ستا د زوې ، مجدالدين ، ليدنه کتنه د زمونږ د کلي د يوې نجلۍ سره وشوه ، هغه نجلۍ پخپله نصراني وه او د يوې کونډې ښځې لور ده ، ستا زوې ، مجدالدين ، د همدغې نجلۍ سره ليدنه کتنه پيل کړه ، اخر دا ليدنې کتنې په نژدې اړيکو باندې تبديلې شوې ، دغه نجلۍ هم مجدالدين سره مينه پيدا کړه او دهغې په خاطر يې نصرانيت پريښود او مسلمانه شوه او دهغې مور هم په اسلام باندې مؤمنه شوه . د واده کولو وروسته به ډير وخت مجدالدين هملته زمونږ کلي کې اوسيده .اوبيا به د همغه ځايه څخه د خپلو دښمنانو د لټون پسې بيرون ووت . دغه نجلۍ چې اوس ددې ښځه وه هم دهغه سره د هغه ددښمنانو په لټون کې بسپنه کوله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا څه چې زه تاسې ته وایم د څوکالو پخوانۍ پېښه ده ، په دې وخت کې ددې ښځې د ګېډې څخه ستا د زوې دوه کسه زامن پیدا شول ، بیا څور ورځې مخته زه د خپله کوره اوکلي څخه ووتم او نژدې یوه بل کلي ته چې زما د کاکا کور په کې دې ولاړم ، زما کاکا درې زامن لرې ، دهغوې له ډلې څخه د تر ټولو کشر سره زما کوژدن شوې ده ، او شونې وه چې په ډېرو نزدې ورځو کې ورسره زما واده هم وشي . زه د خپل کاکا په کور کې څو ورځې تم شوم ، بیا هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و دخپلو دوه نورو مشرانو ورونو سره یو ځاې غوښتل له ماسره زما د خپله کوره پورې راشي ، هغه وخت چې زه دهغوې سره د خپل کور په لورې را روانه وم نو ستا زوې مجد الدین او دهغې سره دغه دواړه ځوانانو پر مونږ حمله وکړه ، او په دې ترتیب وسلوال ټکر منځته راغي ، ددې ټکراو په پایلو کې هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و له منځه ولاړ او ستا زوې هم ووژل شو ، خو زما د کاکا دوه زامنو ځانونه څنګ کړل او و تښتیدل ، زما کاکا هم په دغه ټکر کې له منځه ولاړ دهغې وروسته ستا د زوې په وینا دغه دواړو وسله والو کسانو زه و نیولم اودلته یې را ورسولم. په حقیقت کې دوې شکمن دې چې شونې ده چې زه قاتلین و پیژنم ، خو زه واحد او لاشریک خداې حاضر او ناظر ګڼم چې زه پخپله قاتلین نه پیژنم او نه ماته دا معلومات شته چې د مجدالدین ورور او پلار چا وژلی و . خو که چیرې مجدالدین ته شک وایې چې دهغه دپلار او مشر ورور په وژلوکې زما د کاکا او یا د هغې د زامنو لاس دې نو بیازه تاسې سره دا ژمنه کوم چې که چیرې زه ستاسې له خوا د وژلو څخه خوندی پاته شوم اوبیرته خپل کلی ته په تللو باندې بریالۍ شوم ،نو زه به حتما د قاتلانو پلټنه وکړم، دهغوې ځاې ځیګې به معلوم کړم او بیا به تاسې ته ووایم چې قاتل څوک دې ؟چیرې اوسیږي او ولې یې ستا میړه او دوه زامن وژلي دي ؟

تر دې ځایه د خبرو وروسته ،ریونا تم شوه ، ساه یې واخسته ، تر لږڅه ځنډه یې په ډېره ژوره توګه د قیرات په لور کتل او بیا یې په خبرو پیل وکړ.

«درنې مشرې ! که چیرې ته زما په خبرو باندې باور کوې نو بیا له تاڅخه غواړم چې ما ته بښنه وکړې ،زه به تاسې ته په دې اړه د څه معلوماتو د ترلاسه کولوپه خاطر خپلې هڅې پیل کړم . او تاته ډاډ درکوم چې زه به خامخا د قاتلانود ځاې ځیګې د معلومولو له پاره هاند و کړم او که چیرې تاسې دا سې فکر کوئ چې زه مجرمه یم او ستا د زوې په وژلو کې شریکه یم، نو بیا ته خپل زوې ته حکم وکړه چې خپله توره د تیکي را وکاږي او زما څټ ته یې را خلاصه کړی .»

ددې خبرې سره سم ریونا د زنګونو په سر پر زمکه کښیناسته او خپل څټ یې را ټیټ کړ.

په دغه وخت کې نه یواځې قیرات او دهغې لور سریان بلکه ټول ولاړ خلک حیران دریان ولاړ و او د ریونا په لور یې کتل . قیرات مخته راغله او په خپلو دواړو لاسونو یې ریونا له شا څخه ونیوله ، پورته یې کړه ، او بیا یې د ډېرې مینې ، او محبت نه په ډک اواز ورته وویل :

«ګوره لورې ! ستا د وجود رګ رګ ددې ګواهي ورکوي چې ته درواغ نه وایې ، ته ریښتیا وایې ، ته بې ګناه یې. خو ګوره لورې ! ته دلته زمونږ په سیمه کې زمونږ تر مخه د ځانتوالي ، زوال ،بیلتون او هجر ښکار شوې نه یې ، ته خپل ځان ته د یوې بې وطنې او بې کوره نجلۍ خیال مه کوه . واوره لورې ! که چیرې ته وعده وکړې چې ته به زما د زامنو او میړه د قاتلانو نښې نښانې را پیدا کوې نو زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا دغه کړچار ته سلام وکړم ، ګوره لورې! که چیرې ته زمو نږ له پاره دا زحمت وګالې او زمونږ سره په دې هکله بسپنه وکړې نو دا به ستا پر مونږ هغه احسان وی چې مونږ به یې په خپل ژوند کې هم بدله پوره نه کړاې شو. واوره لورې ! تر هغې چې ستا زړه غواړې له مونږه سره اوسیدې شې دلته به ستا پالنه د یوې ډېرې سترې او دروندې میلمنې لور په څیر و شي. دهغې وروسته به په پوره خوندېتوب سره تا ستا تر کوره پورې د ورسولو انتظام زه وکړم . »

دقیرات ددې خبرو په اوریدو سره ریونا بلکل بدله غوندې شوه ، لږ څه مخته د هغې حال د ونو د زیړو پاڼو په څیر و خو اوس یې په مخ او څیرې باندې د خوښۍ نښې نښانې را څرګندې شوې وې . نو هغه سمدستې مخته ورغله د قیرات سره غاړې غړۍ شوه او په خپل ژړغونې غږ سره یې هغه ته په وینا کولو پیل وکړ .

«ته یوه ډېره مهربانه او درنده مور یې ، زه ستا دغه شفقت او مهربانۍ ته سلام کوم .که چیرې ته ما د یوې لور په څیر دخپله ځانه سره ساتې نو زه به دا کار د خپل ځان له پاره یوه نیک بختي و ګڼم اوکله چې تاسې ما په پوره خوندیتوب سره خپل کور ته ورسوئ نو دا به ستاسې پر ما باندې ډېر زیات احسان وي چې دهغې بدله به زه په خپل ژوند کې پوره نه کړاې شم . اوس زه ډاډه یم ، ستا دخبرو د اوریدو څخه ماته دا ډاډینه را پیدا شوه چې زه دغه سیمې ته د مرګ له پاره نه ، بلکه د ژوندۍ اوسیدو له پاره راغلي یم .

د ریونا په دې خبرو سره تر هغې ځایه چې د قیرات اوسریان په څیرو کې خوښۍ را ښکاره شوې وه نو هلته د علي ، برهان الدین ، ساروان خولې هم له خندا نه را ټولیدې ، په دې وخت کې برهان الدین څو قدمه را مخته شو د قیرات تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخه ودرید او ورته یې وویل :
« قیرات ! زما درنې خورې ! د ریونا نومې دغه نجلۍ سره خو ستا معامله جوړه شوه ، خواوس چې زه د کوم زیرې کولو له پاره تاسې ته راغلې وم نو غواړم هغه تاسې ته ووایم. خو دهر څه د مخه ، درنې خورې ! زه ستا د زوې په اړه ، چې اوس کوم معلومات ډاګیزه شو، د زړه له کومې خواشینې وړاندې کوم . هغه ډیر پوه او بیدار هلک و ، خو هغه زیرې چې زه تاسې ته در کول غواړم هغه دادې چې تر سلطان مراد پورې دا خبر ور رسیدلې چې ستا زوې علې د جنګ او حرب ، اوهمدا راز په دینې درسونو کې په مدرسه کې تر ټولو په لمړۍ درجه بریالې شوې ، کله چې د سلطان مراد تر مخه ستا د زوې ، علې ، یادونه وشوه نو په هغه وخت کې یوائې زه نه ، بلکه ولې عهد بایزید ، د هغه زوې ، د بروصې ټول رئیسان ،علماء او سالاران هم ناست وو ، دهغوې ټولو په شتون کې سلطان مراد یوه قاصد ته حکم وکړ چې نن ماښام علی د هغه دربار ته راولې ، بیا زما درنې خورې ! په دې وخت کې ما په خبرو پیل وکړ او سلطان ته مې وویل چې علې به زه پخپله د خپله ځانه سره یو ځاې دلته را ولم . زه تا ته دا زیرې هم درکوم چې علې ته د کوم مهم کار د ورسپارلو دمخه سلطان هغه ته د «پاشا» لقب ورکړې دې ، همدا راز سلطان په بروصه کې او هم په خپل لښکر کې دا حکم کړې چې علی به ددې وروسته یوائې علې نه وی بلکه هغه ته به «علې پاشا» ویل کیږي . زه به تا ته دا هم ډاګیزه کړم چې کله چې نن علې د سلطان مراد دربار کې دهغه تر مخ وړاندې شی نوسلطان به هغه ته یوه درنده دنده سپاري تر څو د هغې کړچار ، مهارت ، حربې پوهه ، جرءت ،د توری وهلو او جنګی وړتیاو اندازه ځان ته معلومه کړي . که چیرې علې په دې دنده کې بریالې شو نو ستا دزوې ارزښت او شان به د سلطان مراد په آند کې د خپل زوې بایزید نه وروسته دویم کس ته ورسیږی .
دخبرو تر دې ځایه پورې برهان الدین لږ څه ځنډنې شو او بیا یې دوباره خپله وینا پیل کړه او ویی ویل :
زما خورې ، قیرات ! زه غواړم چې ته دخپلې لور سریان او د دغې بلې لور ریونا سره یوځاې خپله رمه حویلۍ ته یوسې ، زه به علې پاشا له ځانه سره محل ته یوسم ، تر څو یې هلته د سلطان مراد تر مخ وړاندې کړم ، زه په دې هم و پوهیږم چې سلطان مراد به علې پاشا ته کومه درنه دنده و سپاري .
د علې پاشا مور قیرات د برهان الدین ددې وړاندیز سره همغږې شوه ، په دې وخت کې دهغو دوو ځوانانوڅخه ، چې ریونا یې تر دې ځایه راوړې وه ، یوه وویل چې :
برهان الدین صیب ! او زمونږ په اړه څه فکر کوې؟
برهان الدین د دې خبرې په اوریدو سره هغوې ته وویل:
« تاسې دواړه اوس خپلو کورو ته ولاړ شئ او ارام وکړئ ، ستاسې څخه ډیره مننه چې دغه نجلۍ ریونا مو په خوندي توګه تر دې ځایه را ورسوله ، اوس دهغې په هکله پریکړه زمونږ کار دې ، تاسې دواړه رخصت یاست ، تللاې شئ .»
ددې خبرې په اوریدو سره هغه دواړه په خپلو آسونو سپاره شول او دهغې ځایه څخه وکوچیدل .
دهغوې د تللو وروسته برهان الدین د سراې دخاوند ساروان په لور وکتل او ورته یې وویل :
« ساروانه ! ته هم دخپل سراې په لور ولاړ شه ، تاسره خوبه لیدنې کتنې کیږې راکیږی .» ددې خبرې په اوریدو سره ساروان هم په خپل آس سپور شو او ولاړ.
ددې درې واړو د تللو وروسته قیرات ریونا ته وکتل او دمورنې شفقت نه په ډک اواز یې ورته وویل :
«ریونا لورې ! ته هم په خپل آس سپره شه ، زه او سریان به خپله رمه سره را ټوله کړو او بیا به له دې ځایه کوچ وکړو .
ریونا ورته سمدستې په ځواب کې وویل چې :
« اې زما مینه ناکې مورې ! دا ته څه ډول خبرې کوې ، که چیرې ته رمه را ټولوې او زه په آس سپره اوسم نو زما څخه به ډیره بدبخته نجلۍ بله نه وې ، زه په خپله د رمې په راټولو کې له تاسره لاس کوم، ته دلته ودریږه، زه به دخپلې خور سریان سره یو ځاې د رمې حیوانات را ټول کړم ، بیا به ټول یو ځاې له دې ځایه وکوچیږو .
په دې وخت کې علې پاشا په خبرو کې راټوپ کړ او ویې ویل : له تاسې درې واړو څخه یو هم و نه خوځیږئ ، زه به رمه را ټوله کړم او تاسې ته به یې در وسپارم . تاسې درې واړه بیا هغه سنبال کړئ او تر کوره یې ورسوئ .»
بیا نو علې پاشا په منډه منډه ولاړ ، د رمې ټول ځناور یې سره را ټول کړل او قیرات ، ریونا اوسریان ته یې ورحواله کړل ، هغوې هم خپله رمه د بروصې د ښار په لور روانه کړه . ریونا په یوه لاس کې دخپل آس قیضه نیولې وه او بل لاس یې پورته پورته کاوه او رمه یې پرې کنترولوله . تر څنګ یې برهان الدین په خپله کچر او علې پاشا په خپل آس سپور شو او دوې هم د بروصې دښار په لورې روان شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قریب الرحمن سعید

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول (۲)

دعثماني امپراطورۍ او صلیبي متحدي اروپا ترمنځ کشمکش
په دې تاریخي ناول کې ډېرې داسې پیښې مخته راځي چې زمونږ دهیواد د اوسني کړکیچن حال سره سر خوري ، همدارازپه دې ناول کې د یو شمیرکسانو نومونه یادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه دیو شمیر وګړو د نومونو سره یو شانته والې ولري . خو ټول کړچار مثبت دي او د لیکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسي ددې تاریخي ناول دویمه برخه لولئ:

علي د برهان الدین سره یو ځای د بروصې شاهي ماڼۍ ته ور ننوت ، په دغه وخت کې د محل په خونه کې سلطان مراد ، دهغه زوي بایزید ، د بایزید زوې ارطغرل ، سلیمان ، عیسي ، موسي ،محمد او دځونورو غټو وړو سالارانو په ګډون د ښار ځو امیرین او دعدلیې د امورو مشران هم ناست وو . کله چې برهان الدین اوعلي خونې ته ورننوتل نو سلطان مراد دخپله ځایه را پورته شو او هغوې ته یې ښه راغلاست ووایه ، شوني ده چې دغه ښه راغلاست به د برهان الدین د تشویق له پاره و، په دې وخت کې برهان الدین دعلی په غوږ کې څه وویل ، نو علی ور مخته شو او دسلطان سره یې په لاس روغبړ وکړ . ددې وروسته یې د نورو ناستو خلکو سره دروغبړ کولو وروسته چې کله هغه د ولي عهد بایزید لورې ته را ورسید نو د روغبړ وروسته بایزید هغه د خپل ځان تر څنګ کیناوه ، او هغه ته یې په غوږونو کې څه وویل :
په دې وخت کې سلطان مراد ډېر خوښ ښکاریده ، خپل زوې بایزید ته یې مخ کړ او ورڅخه یې وپوښتل : زما قدرمنه زویه ! ایا ته دعلې سره د په وا څخه پیژندګلوی لرې ؟»
بایزید په ډیر ادب سره خپل پلار ته مخ را واړاو او ورته یې وویل :
« عالیقدره سلطانه! ما د علي سره ځو ځلي د حرب و ضرب په مکتب کې لیدنه کتنه کړې وه ، زه لا د په وا څخه د هغه د جنګی او حربي فن اوپوهي څخه پوره پوره خبر یم »
وروسته له دې خبرې بایزید علي د خپل ځان تر څنګ په یوه خالي ځای کې کیناوه،تر لږه وخته پورې د ماڼۍ په دې خونه کې چپه چپتیا شوه ، یو ناڅاپه د سلطان اواز را پورته شو او علي ته یې په وینا کې وویل : «دخیرالدین زویه ! تر هر څه دمخه زه تاته په دې خاطر چې تا دحرب و ضرب په مکتب کې دیني او عسکرې روزنه په ډېره ښه او اعلي درجه تر سره کړې د زړه له خلاصه مبارکي وایم ، ددې تر مخه زما د زوې استاد ، دروند برهان الدین ، به ماته کله کله ستا د وړتیاو په هکله معلومات راکاوه ، همدا اراز هغه ستا دکورنۍ د حالاتو څخه هم وخت په وخت خبرولم ،او زه ستاسي د ټول حال احوال نه پوره خبریم ، زما زوې بایزید هم په دې پوه دې چې څه ډول ستا پلار او بیا دهغې پسې ستا ورور د دښمنانو په لاسو وژل شوي دی ، او اوس اوس خبر شوې یم چې ستا بل ورور هم د نوم ورکو دښمنانو په لټه کې دې .»
په دې وخت کې برهان الدین سمدستي وویل « درونده سلطانه ! علي ته لږ څه د مخه دا بد خبر راغې چې د هغه بل ورور مجدالدین هم دهمدې نوم ورکو دښمنانو په لاس وژل شوې دې . اوس علي د خپلې کونډې مور اوخور یواځنۍ هیله ده . درونده سلطانه ! ده هم اراده کړې چې په هر حال به د خپل پلار او دواړو ورونو ددښمنانو په لټې پسې وځي او هغوې ته به دخپلو کړو سزا ورکوي . درونده سلطانه ! ددې مور سوګند کړې چې تر هغې به پنې پښو ته رانه وړې تر څو یې چې د خپل میره قاتلانو ته سزا نه وي ورکړې . په دې خاطر قدرمنه ! دیخنۍ په دې موسم کې د هغې پښې د یخ له لاسه پړکې شکیړي . دې خپلې مور ته زاري کوي چې هغه دې پنې په پښو کړي خو هغه په خپل سوګند کلکه ولاړه ده . د یخنۍ په دغسې موسم کې علي او دهغې خور سریان دخپلې مور د پښو د چاودنو او ټپونو د ډکولو له پاره د وازګې په ویلې کولو او دهغې په ټپونو کې د هغې د ور اچولو په واسطه علاج کوي ، قدرمنه سلطانه ! زه هیله من یم چې علي به د خپلو دښمنانو څخه د بدلې په اخستلو کې بریالي شي . »
د برهان الدین په دې خبرو د ماڼۍ په دې ستره خونه کې د لږ څه وخت له پاره یوځل بیا چپه چپتیا خپره شوه. بیا هر یوه په ډیره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردناکه ژبه دعلي سره د هغه د ورور د ښهادت په خاطر د زړه خواله وکړه ، په همدې وخت کې يو ځل بيا د سلطان اواز په خونه کې راغبرګ شو.
د خيرالدين زويه ! ته اوس يوازې علي نه يې بلکه علي پاشا يې . شونې ده چې محترم برهان الدين به تاته په دې هکله خبر درکړې وي ، ما تا ته د پاشا لقب درکړې ، او نه يواځې د ښار خلک په دې خبره خبر شوې بلکه مونږ په لښکر کې هم دا خبره ډاګيزه کړې ده . دنن څخه وروسته به تاته علي نه بلکه د علي پاشا په نامه غږ کيږي . نو علي پاشا ! واوره : زه تاته يو کار درسپارم ، زه هيله من يم چې هغه کار به ستا د جنګي وړتياو سبب وګرځي او هم به ستا له پاره د تجربې اساس ثابت شي . همدا راز دهمدې عسکري دندې په ترسره کولو کې به ته د خپل پلار او دواړو ورونو د قاتلانو په پيداکولو کې هم بريالې شي.
د خيرالدين زويه ! د بلغاريې حکمران سيسمان دخپلو دوو شهزاد ګانو ، سائرکن او ايکسلا، سره يو ځاې زمونږ په نوو سوبه شوو سيمو کې د شپينيو يرغلونو يوه لړۍ پيل کړې ، دوې کله په مقدونيه کې وينه تويونکي عمليات تر سره کوي او کله د تهريس په سيمه کې . دهغوې ددغې يرغلونو په پايلو کې زمونږ لښکريانو ته زيان رسيدلې دې . زه به ستا په مشرۍ تا ته يو لښکر درکړم ، تاته د يوې اونۍ وخت هم درکوم په دې وخت کې خپل ځان تيار کړه ، په دې لړ کې به زما زوې بايزيد تا ته پوره لارښوونه وکړي. ددې وروسته به ته د خپل لښکر سره يو ځاې هغې لورې ته کوچ کوې ، اود بلغاريې د حکمران سره به ټکر ته ورځې زه هيله لرم چې ته به هغې ته ماتې ورکړې ، داسې ماتې چې په راتلونکې کې هغه بيا زمونږ په سيمو باندې دشپينيو يرغلونو جوګه نه شي .
د خيرالدين زويه ! زه پوهيږم چې ته د هغو سيمو سره اشنا نه يې ، خو زه به ستا سره خپل څوکسه نائبين او دهغوې تر څنګ د لارې لارښود هم و استوم . دوې به په هغو سيمو کې ستا لارښوونه کوی ، او په دې کارو کې به ستا ملاتړې وي . واوره ! که چيرې ته په دې عسکري دنده کې بريمند شوې نو زما د زوې بايزيد وروسته به ته دويم کس يې چې زما په وړاندې به د عزت او وقار خاوند اوسی . ايا ته ددې کار له پاره تيار يې ؟
علي پاشا د ځواب نه مخته د سلطان په لور په ژوره توګه او غور سره وکتل ، اوبيا يې سلطان مراد ته وويل :
محترم سلطان ! که چيرې د سيسمان حکمران د اوسپنې يا کاڼي څخه نه وي جوړ شوې نو زه به دهغه دغه سرکښې ، دهغه دغه ړوند غضب ، او دهغه ټوله بهادري ، اوناريتوب دهغه په سفالت ، رزالت او د هغې په حماقت باندې بدل کړم . دهغه ټوله تخريب کاري ، دهغه ټوله وران ويجاړ غوښتنه ، ظلم او تيرې به په تورو تيارو کې ډوب کړم . دروندده سلطانه ! زه تا ته ډاډ درکوم چې زه به د بلغاريه د حکمران سيسمان ، هره هنګامه او .....دهغه له پاره د مرګ په تحفه بدله کړم .
د علي پاشا ددې ځواب په اوريدو سره يواځې سلطان مراد نه ، بلکه هلته دناستو ټولو خلکو په څيرو باندې د خوښۍ نښې را ښکاره شوې ، په دې خاطر سلطان مراد يو ځل بيا علي ته مخ را واړاوه اوورته يې وويل :
«علي پاشا ! رښتيا چې ستا ځواب زما زړه خوشحاله کړ. زه ستا ددې جرأت ، وړتيا او اعلې فکر ډيره ستاينه کوم . ډاډه يم چې ته به دهمغه ځوانانو په څير را مخته شې لکه څنګه چې درياب اشنا ځاځکي په بحر باندې بدليږي . زه هيله لرم چې ته به د بلغاريه د حکمران په لښکرو لکه د توپاني سيليو په څير يرغل وروړې او خپله بريا او لوړتيا به پرې ترلاسه کړې .
د سلطان مراد د چوپتيا وروست علي پاشا سلطان ته د ډاډ ورکولو په خاطر وويل :
درونده سلطانه ! زه به هيڅکله هم تا ناهيلې نه کړم ، هغه هيلې چې تا زما له وجود سره تړلي ،زه به هڅه وکړم چې ستا دهغې هيلو په مطابق و خيژم .
سلطان په ډيرې مينې سره وويل چې :
دخيرالدين زويه ! ستا د راتلو تر مخه مې چې تاته دکوم لښکر د حواله کولو هوډ کړې نو دهغې په هکله مې د بايزيد سره هم خبرې کړې دي ، اوس ته د بايزيد سره ولاړ ښه ، هغه به تاته دهمدې لښکر په هکله نور معلومات هم درکړي هغه به تا دلښکر سره او لښکر به له تاسره معرفي کړي .
د سلطان مراد دې خبرو ته د ځواب ورکولو په ځاې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو ځکه چې په همدې وخت کې د سلطان مراد زوې او ولي عهد بايزيد هم دخپله ځايه پورته شوې و. خو د خونې څخه د وتلو تر مخه سلطان مراد علي پاشا او بايزيد ته په ولاړه ولاړه وويل چې :
علي پاشا ! زه پوهيږم چې ته په عمر کې زما د لمسو په ځاې يې ، ته د بايزيد د زامنو هر يو ارطغرل ، سليمان ، عيسې ، موسې او محمد په څير يې . په دې ټولو کې محمد تر ټولو کشر دې او ته را ته دهمغې همزولې ښکارې . دعمر په دې وخت کې چې کوم عسکري دنده تا ته درسپارل کيږي که چيرې ته په هغې کې بريالي شې نو په سلطنت کې به ستا هماغه ځاې وي دکوم په هکله چې ته تر اوسه پورې فکر هم نه شې کولې .
علي پاشا سلطان ته ددې خبرو ځواب په خوله ورنکړ خو خپل سر يې د هغه تر مخه ښکته کړ او دهغې وروسته هغه د بايزيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يو ځاې د خونې څخه ووت .
۳*****
قيرات او سريان دواړه مور اولور د ريونا په ګډون دخپلې رمې سره يوځاې د حويلې په لور روان و ، او حويلې ته ورننوتل ، ريونا وکتل چې د حويلۍ د اوسيدو برخه دومره پراخه نه ده ليکن ددې حويلۍ انګړ ډير پراخه دې . حويلۍ ته په ورننوتلو سره سم قيرات او سريان دواړو مور او لور خپلې وزې چې دشلويا پنځه ويشتو څخه ډيرې نه وې د انګړ په يوه برخه کې غوښتل و تړې ، په دې وخت کې ريونا يوه اړخ ته ولاړه وه ، تر يوه وخته پورې هغې هغوې ته کتل اوبيا په تيزۍ سره مخته ولاړه او د رمې د ځناورو په تړلو باندې يې پيل وکړ. قيرات ورته وويل :
« ريونا ! زما لورې ! پريږده ، ته خو دلته زمونږه سره يوه ډيره درنه ميلمنه يې او زمونږ سره نه ښايي چې مونږ د يوه ميلمه څخه دغه ډول کار واخلو » .
ريونا په ډير پراخه زړه او دخپلوۍ په توګه يې وويل :
« محترمې قيرات ! تا ماته خپله لور ويلې دې ، نو په دې خاطر ته زما مور يې ، نو ايا دا به ماته د شرم خبره نه وي چې زما مور دې د رمې ځناور تړې او زه دې د هغې سيل کوم. »
قيرات د ريونا ددې خبرې څه ځواب ورنه کړ . پټه خوله پاته شوه ، ريونا خندل او د رمې د ځناور و په تړلو يې پيل وکړ .
کله چې ټولې وزې و تړل شوې نو بيا قيرات وويل :
« زه غواړم چې تا هلته په ميلمستون کې کينوم ، بيا به زه او سريان دواړه د وزو څخه پۍ را واخلو ، بيا به ماښامې تيار کړو ، واوره لورې ! زه غواړم له تا څخه ډير څه و پوښتم، زما لورې !ځه چې تا په ميلمستون کې کينوم ، بيا به نو زه اوسريان د وزو څخه د شيدو د اخيستو له پاره راستنې شو او د ډوډۍ انتظام به هم وکړو .»
قيرات غوښتل ريونا ميلمستون ته يوسي ،خو ريونا په خپل ځاې باندې ولاړه پاته شوه . تر يوه وخته پورې مسکۍ وه ، او بيا يې قيرات ته وويل :
«واوره مورې ! ته دا بده مه ګڼه ، اوس خو تاماته خپله لور ويلې دې ، په دې اساس زه د سريان په څير تاته دمور غږ کولې شم ، که زه د لور په څير په ميلمستون کې کينم او ته کار وکړې دا به زما له پاره د زغم وړ نه وي ، نو په دې خاطر د يوې لور په څير له تانه غواړم چې ته ولاړه ښه او ماښامې تيار کړه ، زه او زما خور سريان به دواړه د وزو څخه شيده را واخلو . دهغې وروسته چې ته څه غواړې زما څخه و پوښتې بيا هغه و پوښته ، زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا د هرې خبرې ، د هر سوال ځواب غلې درنه کړم . »
په دې وخت کې سريان هم په منډه د ريونا څنګ ته راغله ، په مينه يې دهغې لاس و نيو او پورته شول ، قيرات تر يوه وخته پورې مسکۍ او خندنۍ وه ، دا سې په ډاګه کيده چې هغې د ريونا مشوره منلې ده . په دې خاطر هغه د په لنځاې په لور ولاړه ، سريان ددې حال په کتلو سره منډه کړه او د شيدو لوښې يې راوړل او د ريونا سره يو ځاې يې د وزو په لوشولو پيل وکړ .
د وزو د شيدو اخستلو وروسته ريونا او سريان دواړه د په لنځاې په لور ولاړې او د قيرات سره يې يو ځاې د ډوډۍ د په لې کار تر سره کړ .
د ډوډۍ د تيارولو وروسته درې واړه د په لنځاې څخه بهر را ووتې، ولاړې او په تشناب کې يې خپل لاسونه او مخونه پريمنځل ، په همدې وخت کې د بروصې د جوماتونو څخه د ماښام د لمانځه اذانونه هم پيل شول . د اذان د اوريدو سره سم قيرات او سريان دواړه ولاړې او اودسونه يې وکړل او بيا يې د ريونا تر مخه په ميلمستون کې لمونځونه اداءکړل . تر هغې چې سريان او قيرات لمونځونه ادا کول ريونا هغوې ته په ډير ذوق سره بلکه په حيرانونکې توګه کتل. د لمانځه د اداء کولو وروسته قيرات اوسريان دواړه د ريونا تر څنګ کيناستې او دعلي پاشا د راتلو په خاطر يې په خپلو منځو کې خبرې پيل کړې .
د لږ ځنډ وروسته علي پاشاهم حويلۍ ته را ننوت ، خپل آس يې د رمې د ځناورو تر څنګ و تړه . کله چې هغه د انګړ څخه داوسيدو د ځاې په لور را ته ، مور يې ورته ور غږ کړ او هغه يې د ميلمستون په لور را وباله . علي پاشا ميلمستون ته ور ننوت ، او دخپلې مور تر څنګ کيناست ، موريې ورته وکتل او ويې ويل :
« زويه علي پاشا ! ما په ډيره بې صبرۍ سره ستا انتظار کاوه ، حويلۍ ته د راننوتلو سره سم مونږ د وزو څخه پۍ اخستې او دغو دواړو يو ځاې د ماښام ډوډۍ تياره کړې ده . ټولو په ډيره بې قرارۍ سره ستا انتظار کاوه . حقيقت دادې چې ما غوښتل د ريونا څخه ډير څه وپوښتم . خو ما غوښتل چې هر څه ستا تر مخه وپو ښتم . په دې خاطر مو په ډيره بيړه ستا انتظار کاوه چې تر راشې او بيا دريونا سره خبرې وکړو.
قيرات تر همدې ځايه خبرې وکړې چې علي پاشا يې په خبرو کې را ننوت او ويې ويل :
« مورجانې ! تا خو ريونا دلته د راتلو سره سم په کار لږولې ده ، دا خو په دې کور کې يو درنه ميلمنه ده . دا چې بيرته ولاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ، هلته به خپل پلار ، مور او نورو دوستانو ته څه وايي ؟ ورته به وايي چي کوم مسلمانان چي هلته په بروصه کي اوسيږي هغوئ ددې څخه کار اخست . »

په وا له دې چي قيرات د علي پاشا ددې خبرې ځواب ورکړي ، نو ريونا په داسې حال کي چي لړزيده ،شرميده او ژبه يې نښته په خبرو پيل وکړ . هغه علي پاشا ته مخ واړاوه او ورته يې وويل :

محترم علي پاشا ! زه ستا د فکر سره موافقه نه يم .تا ته به معلومه وي چي هغو دوو ځوانانوچي زه تر دې ځايه راوستم او دبروصې دښار بيرون يې تاسو ته وسپارلم او بيا هلته دغرو په لمنو کي ستا مور زما سره خبرې پيل کړې نو ستا مور ماته د لور په نامه غږ وکړ ، نو دلته حويلۍ ته د راتګ نه وروسته کله چي ستا مور د وزو څخه د پيود اخستلو له پاره ولاړه ، نو ما به دا څه ډول زغملي واي چي هغه ښځه چي ماته يي لور ويلي هغه دې د وزو څخه شيده را لوشي او زه دې ورته سيلاني ولاړه اوسم . په دې خاطر ما د وزو څخه شيده په خپله خوښه را لوشلي دي . زه دې کار ته هيڅا نه يم مجبوره کړې ، داسي و ګڼه چي په دې کار کولو زه ډيره زياته خوشحالي احساسوم . او دا چي ما په ميلمستون کي کومه ډوډۍ تياره کړې هغه هم ما د خپلي يوې دندې په توګه تياره کړې . ته ډاډه اوسه چي زه به د بيرته تللو په وخت کي هيڅاته ګيله او شکايت و نه کړم چي تاسي زما څخه کار اخستي دې.»

د ريونا ددې خبرو سره د علي پاشا په مخ دخوښۍ نښې را ښکاره شوې ،ددې وروسته يې د خپلي مور په لور وکتل او ويې ويل :

« اې زما مورجانې ! ته چي څه غواړې د ريونا څخه و پوښتي نو هغه وپوښته ، زه به يې هم واورم ، ته دهغي څخه څه پوښتل غواړې ؟

قيرات په ډيره غور سره د ريونا په لور وکتل اوبيا يې وويل :

«ريونا جانې لورې ! تر هغې ورځې چي زما ځوې مجدالدين دکوره څخه وتلې تر نن پورې نژدې شپږ کاله کيږي ، هغه د خپل پلار او ورور د قاتلانو د لټون او هغوئ ته د سزا ورکولو له پاره وتلې و .د کومې ورځې څخه چي هغه له دې ځايه رخصت اخستي و په هغه وخت کي علي پاشا نا بالغه و ، علي د هغه په نه موجوديت کي بلوغ ته رسيدلي . لورجانې ! هغه وخت چي هغه له دې ځايه رخصت شوې نو له ما څخه غلطي شوې وه ، ما هغه ته ويلي و چي تر هغې چي ته دخپل پلار او ورور وژونکي پيدا نه کړې او هغوئ ته سزا ورنکړې بيرته به نه را ګرزيږې . افسوس زما په بدقسمتۍ باندې ، ما خپل دا زوې هم له لاسه ورکړ . ګوره لورې ! تا ويل چي مجدالدين په روميلياکي د کومې نجلۍ سره واده کړې ، نو که ماته د هغه نجلۍ او دهغې د زامنو نومونه ووايي چي زما د زوې څخه ترې پيدا شوی دي .

ريونا په ډيره نرمه او ټيټه ژبه وويل :

«اې زما مورجانې ! دکومې نجلۍ سره چي ستا زوې مجدالدين واده کړې و ، هغه ډيره زياته ښايسته ، ډيره د نيک خوی او ښه اخلاقو خاونده ، دډيرې درندې او شريفې کورنۍ پورې اړه لري . دهغې نوم «نريوس » دې . مجدالدين د نريوس سره نژدې پنځه کاله په وا واده کړې . ددې واده په پايلو کي د هغوې دوه زامن پيدا شول . دمشر نوم يې «کندان » دې چي اوس څلور کلن شوې دې . دکوچنی نوم يې «خيسار» دې او فکر کوم چي هغه به اوس د دوو کالو وي .

په حقيقت کي نريوس زمونږ د کلي د يوې ګُنډی لور ده ، ستا زوې مجدالدين ته شک پيدا شوې و چي دهغه د ورور او پلار وژونکي او قاتلان زمونږ د کلي اوسيدونکي دي ، په دې خاطر به هغه ډير وخت زمونږ دکلي په لور تګ را تګ کاوه ، دهمدې تګ را تګ په وخت کي هغه د نريوس او دهغي د مور سره ليدنه وشوه ، د نريوس د مور نوم « پربيسا» دې ، ډيره د نيکو اخلاقو خاونده ښځه ده . ددغو ليدنو کتنو پايلي دا شوې چي مجدالدين د نريوس د مور ډير خوښ شو . او په دې ترتيب يې ورسره د نريو س د واده پروګرام جوړ کړ.

دسلطان مراد تر څنګ د جنګيدو وروسته ، کله چي ستا زوې مجدالدين فارغ شو نو بيا هغه د خپلې ښځې سره يو ځاې هملته زمونږ په کلي اوسيده ، او ډير وخت به د قاتلانو په لټون پسې ووت ، هغه ته دا شک هم و چي زما کورنۍ هم د قاتلانو په ډله کي شامله ده . زه نه غواړم چي دلته خپل پاکوالي بيان کړم چي زما کورنۍ په دې قتل کي شامله ده او که نه . او ما له تاسره وعده کړې ده چي زه به بيرته د ستنيدو سره سم په دې هکله تحقيق کوم . که چيرې زما کورنۍ هم ستا د زوې او ميره په وژلو کي ګډون درلود نو زه به دهغې په هکله هم تاسي ته ووايم . بيا هم زه دا خبره منم چي ستا د زوې مجدالدين قاتلين زما د کاکا زامن دي . زه به دهغوئ نومونه هم تاسي ته درکړم . او هڅه به وکړم چي کله چي علي پاشا دهغوئ د لټون پسې وځي نو دهغوئ د ځاې ځيګي په هکله به هم ورته پوره پوره معلومات ورکړم . که چيرې په دې لړ کي علي پاشا ته زما د نورې مرستې اړتيا وي نو هغه به هم ترې و نه سپموم . زه ستاسو د اخلاقو او کرچار څخه ډيره اغيزمنه شوې يم . زه په دې ډيره هم خفه يم چي ستا د ميره د ښهادت وروسته تا هوډ کړې چي ته به تر هغې پنې پينوته را نه وړې تر څو چي د هغې قاتلينو سزا نه وی ليدلې او په دې لاره کي دا دې ستا دوه زامن هم په ښهادت ور رسيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې ځایه ریونا خبرې وکړې او نوره چپ پاته شوه ، څه فکر یې وکړ، اوبیا یې خپلې خبرې پیل کړې .
« اې مورجاني !تا دخپل زوی مجدالدین د ښځې نریوس او دهغې د زامنو په هکله و پوښتل . نو ما چې دهغوی په اړه څومره پوهه درلوده تاسې ته مې وویله ، اوس به زه تاته د خپل ځان په اړوند هم خبره وکړ م. تاسې ټول پوهیږئ چې زما نوم ریونا دی . زه د خپل مور اوپلار یواځنۍ لور یم . په کوم کلي کې چې مونږ اوسیږو زما پلار دهمغې کلی سردار دې ، زما دپلار نوم رستاک دې ، او د مور نوم مې کیتهنا دې ، دواړه ژوندی دي او له ماسره ډیره زیاته مینه کوي ، کله چې هغوی ته ډاګیزه شي چې زه چا تښتولې یم ، نو په هغوی به ژوند کول ستونزمن شي ، په دې وخت کې ، اې مورجاني ! ، له تانه غواړم چې که چیرې ته ماته اجازه راکړې چې بیرته ولاړه شم نوهیله ده چې ما ژر تر ژره له چا سره یوځای و لیږې تر څو زما د مور او پلار په غم کې کمښت راشي . خو یو څه باید ووایم چې ما له دې ځایه د کوم پردي سره مه استوه ، ما دخپل زوی علي پاشا سره یو ځای ولیږه . زه ستا په زوی باندې باور کولی شم ، ځکه چې ما ستاسې اخلاق او کرچار له نژدې وکوت ، اوتر څنګ به یې زه د علي پاشا سره د هغه د پلار او دواړو ورونو د قاتلینو په لټون کې بسپنه وکړم . زه هیله لرم چې علي پاشا به په خپل دغه مقصد کې بریالی شي .»
د قیرات د ځواب دمخه علي پاشا په خبرو پیل وکړ . هغه ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
«ریونا واوره !ستا وړاندیز په پله عملي بنه نیسي ، زه همدا اوس د سلطان مراد ددرباره راغلې یم . هغه ماته یو عسکرې دنده راسپارلې ده ، خبره داده چې د بلغاریه حکمران سیسمان د خپلو دواړو شهزادګانو هریو سائرکن او ایکسلا سره یو ځای د مسلمانانو په سیمو شپني یرغل کوي . هغوی کله په رومیلیا باندې او کله هم په مقدونیه باندې را اوړي ، سلطان زما د قوماندې لاندې یو لښکر تیار کړې او ماته یې حکم کړې چې زه په یوه اونۍ کې دننه دننه ددې ځایه څخه د بلغاریې د حکمران سیسمان د سرکوبۍ او ځپلو په خاطر ولاړ شم . زما سره به څه لاربښوونکي او مشران هم وي ، هغوی به له ماسره ددې فوځې دندې په تر سره کولو کې بسپنه کوي . زه نژدې یوه اونۍ وروسته له دې ځایه د خپل لښکر سره یو ځای هغه لورې ته روانیږم . ته به هم زما سره په دې سفر کې ملګرې اوسې . زه به تا تر ستاسې تر کوره پورې و رسوم او دهغې وروسته به د خپلې دندې د اجرا په خاطر و خوزیږم .
دعلي پاشا په دې ځواب باندې ریونا خورا خوشحاله او ډاډمنه شوه . هغې غوښتل چې علي پاشا ته څه ووایي خو په همدې وخت کې قیرات په خبرو پیل وکړ .
علی پاشا زویه ! ددې نه دا په ډاګه شوه چې سلطان ته په خپل لښکر کې دتل له پاره شامل کړې یې . خو ګوره زما زویه ! زه ډیره زیاته خوشحاله یم چې سلطان مراد ته د خپل لښکر سالار ټاکلې یې او تر څنګ یې درته د پاشا لقب هم درکړې دې .
مورجاني ! ستا خبره سهي ده ، ما ته سلطان د پاشا لقب هم راکړې او تر څنګ یې زه د خپل لښکر سالار هم ټاکلې یم ، هغه ماته دا هم ډاګیزه کړې چې کومه دنده چې ماته را سپارل کیږي که چیرې زه د هغې دندې په اجرا کې بریالې شوم نو دهغه په وړاندې باندې زما حیثیت د ولي عهدبایزید نه وروسته تر ټولو ستر وي .
قیرات د علي پاشا ددې خبرو په اوریدو سره مسکۍ شوه ،هغه ددغې خبر په اوریدو سره ډیره زیاته خوښمنه وه . بیا هغه را پورته شوه او د ریونا په لور یې و کتل او ویې ویل :
« ریونا لورجاني !ته همدلته کینه ، زه او سریان به ډوډۍ را وړو ، او بیا به یې ټول په ګډه وخورو.» ریونا سمدستي له خپله ځایه پورته شوه د قیرات په اوږو یې لاس کیښود ، او بیرته یې په خپل ځای کنیوله ، اوبیا یې په ډیره مینه قیرات ته وویل : اې مورجاني ! ته په خپل ځای کینه ، اوس ستا یوه نه دوه لوڼې دي ، زه اوسریان ځو او دواړه به میلمستون ته ډوډۍ راوړو ، بیا به یې ټول په ګډه وخورو . » د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره قیرات ډیره خوشحاله شوه ، بیا ریونا اوسریان دواړه را ووتلې ، په ډیره بیړه یې کار پیل کړ، دخوراک حښاک لوښې یې میلمستون ته راوړل او بیا څلور واړه کیناستل او یو ځای یې ماښامې وخوړ .
پرلپسې لري....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۳)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول . دعثماني امپراطورۍ او صلیبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش په دې تاریخي ناول ک

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره یو شانته والې ولري . خو ټول کرچار مثبت دې او د لیکوال خپل آند څرګندوي . اوس تاسې ددې تاریخي ناول دریمه برخه لولئ:

(۳) *****۴

علي پاشا به اوس هره ورځ د فوځ مرکز ته ورته . هلته به یې ډیر وخت د بایزید سره او د خپل هغه لښکر په پیژندګلوۍ کې تیراوه چې
چې مور یې په بستر باندې پرته ده او د درد او تکلیف څخه یې شکایت کاوه ، د سختې یخنۍ او توفاني هواو د لړیدو په اساس دهغې لوځ
کتل چې ریونا او سریان دواړه په لمڅي د پرتې قیرات په سر ولاړ ې دي ، د ریونا په لاسو کې د وازګې ډک لوښې و ، په داسې حال کې
د اور سکروټې را خیستې وې دهغې څخه واخست ، دواړه لوښې یې پر ځمکه کیښودل ، اوبیا یې د ریونا او سریان په لور وکتل او ویې
خویندو تیار کړیده ، اوس مونږ درې واړو ستا انتظار کاوه ،» په دې خبره ریونا اوسریان دواړه تر څنګ پروت لمڅي باندې کیناستې .
، دخپلې مور په دغه حال باندې دعلي د سترګو څخه اوښکې را روانې شوې ، د ریونا تر څنګ ناستې سریان هم دخپلې مور او ورور په
په سترګو کې دغه اوښکو زما زړه سوري کړ ، زویه ! په دغه ناوړه حالاتو کې الله ماته یواځې ته ستره پانګه ګرځولې یې .، زویه ! که
تر هغې چې دهغوې د قاتلینو څخه بدله وانه خستل شي ،نو زما په مخ کې ددرد نښې او په سترګو کې د اوښکو ګوهر به په نظر درځي .
سره دا وعده کوم چې زه به تا هسې بې اسرې پرینږدم ، درنې مورجانې ! زه به د خپلو دښمنانو د لټون پسې وځم ، دهغوې په سترګو کې
قاتلین ، دا دمنافقت وارثین که په غارونو او سوړو کې ور ننوځي او یا په دښتو اوسهرا و کې خپاره شي بیا به هم زه رښا په لاس دهغوې
کړی . دخپل زوې په خبرو او هوډ سره قیرات ډیره خوشحاله شوه ، هغې خپل تکلیف ، خفګان او اذیب ټول له یاده وویستل ، بیا یې په د
؟ دخپلې مور دخبرو په اوریدو سره علي پاشا لږ څه ځان سنبال کړ. او بیا یې د خندا نه په ډکه خوله خپلې مور قیرات ته وویل : « مورې
ډادمنه او بې اندیښنې اوسی، زما په نه موجودیت کې نه یواځې برهان الدین بلکه په پله سلطان او دهغه زوې بایزید له اړخه به هم ستاسو
او دهغې د پوښتنو ځوابونه مې ورکول . هغې له ماڅخه پوښتل چې ایا زمونږ د کور مالي لاسته راوړنه یواځې همدا شل پنځه ویشت وز
زخمونه را پیدا شو چې له ما څخه یې د ریونا سره خبرې کول هیر کړل . په همدې وخت کې ته هم را ننو تې . ددې خبرو کولو وروسته
ځان تیار کړه ، چې ته هم د هغه سره یوځاې هغه لورې ته وخوزیږ ې . خو ګوره لورې ! ما تاته تر اوسه پورې دا نه دې ویلې او یواځې
په دې خبره باندې ریونا سمدستې ځواب ورکړ او نیوکه یې پرې وکړه : « اې زما مورجانې! تا زه په خپل کور کې د یوې درنې میلمنې
هیڅکله هم له یاده و نه باسم . زه به تل په دې غه کور کې دغه څو شپې په خپلې سینې کې یادې ساتم. ددې خبرو وروسته قیرات همت و
پورته شول ، د ډوډۍ لوښې یې کیښوول ، په میلمستون کې یې ډوډۍ وخوړه ، او د ډوډۍ نه وروسته څلور واړو یو ځاې د ریونا او علي
موجود باندې خپلې وړانګې غوړولې وې اوکله چې ډوبیدو ته ور نژدې شو نو رڼا یې هم سوکه سوکه په کمیدو شوه . د شپې تورو تیارو
د علي پاشا تر شا دهغه معاونین، دهغه واړه سالاران ، او نور لاربښوونکې را روان وو، او د ټولو شا ته هغه ځواکمن لښکر را ته چې د
کلې تا ته ښکارې ، نوم یې «تولک » دې ، او دا زما پلرنې کلې دې . د ریونا په دې خبره علي پاشا د خپل آس واګې را ښکودې او بیا یې
دښخولو حکم وکړه ، او ته له ماسره زما تر کوره پورې ولاړ بنه ،» د ریونا اواز د ډیرې مینې او جذبې څخه ډک و . خو علي پاشا دري
یې د ځوانۍ په دهلیز کې قدم ایښودې دې ، د نسوانیت نښې د هغې په مخ باندې راښکاریدې ، د ځنډ په دغه ګړیو کې ریونا هم د صبح که
پورې نه ځې ؟ علي پاشا محسوس کړه چې د ریونا اواز ډیر متین ، او په خپل ځان د باور څخه ډک دې . ریونا تر لږ څه ځنډه پورې چې
چې مونږ به تا هیڅکله هم د ضرور ت بندې نه کړو . ځکه چې مونږه د هوس او حرص بندګان نه یو ، او نه خلک ته ازار رسونکې یو
بیا مومې ، زه پوهیږم چې ته زما ددې غوښتنې په هکله په تذبذب کې پریوتې ، خو زه تا ته یقین درکوم چې که چیرې زما د کلي کوم کس
ریونا ! ته به زما څه ساتنه وکړې ، ته په خپله د ځوانۍ خوب او د ګلاب د شاخ په څیر نازکه یې . زه غواړم ته تنها خپلې خویلۍ ته ولاړ
هغوې ستا ساتنه وکړه او بیا یې ته بیرته په خوندې توګه تر دې ځایه را ورسولې ، ګوره ریونا ! زه د خپل لښکر سره مخته ځم ، او کوم
سامان چې زما مور تا ته زما د ورندار او دهغې دکوچنیانو له پاره درکړې هغه له ځانه سره یوسه ، هغه سامان او نقدو روپیو کڅوړه به
کلي په لور حتما را ګرځم. ریونا د علي پاشا د خبرو په منځ کې را و غورځیده او دهغې خبرې یې ورغوڅې کړې ، او په لړزیدلې اواز
غوښتونکې او دخپل ځان له پاره مخلص منې نو بیا به ته حتما له ما سره زما تر حویلۍ پورې زما د پاکوالي او بې ګناهۍ د ثبوت په خاط
زما دا غوښتنه به او زما دا ارزو به ټکر نه کړې . ریونا چپ شوه ، اوعلي پاشا تر یوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو او سوچ یې کاو
میوه یې چې تخم و نه لرې ، زه ستا په وفا ، خلوص اونیت کې هیڅ شک نه لرم ، اوس نو که ته په خپله خبره اصرار کوې نو زه له تاسر
ته یې وویل : « زما دوستانو ! خپل لښکر ته د لته د پړاو کولو حکم وکړئ ، د ریونا په نامه دغه نجلۍ چې د بروصې د ښاره له ما سره
به دهغوې سره هم یو ځل وینم ، په دې دوران کې د لښکر له پاره د غذا د تیارولو حکم هم ورکړئ ، له هغې وروسته به مونږ دوباره کو
ډیره خوشحالۍ سره په خپل آس سپره د علي پاشا د آس تر څنګ روانه وه ، خپل کلي ته ننوته او بیا د یوې ډیرې سترې حویلۍ تر
پاشا د ریونا ددې خبرې ځواب ورنکړ ، هغه هم د آسه ښکته شو او د دروازې تر شا و درید . کله چې په یوه وار ټک ټک سره دروازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پ شوندو تر ان او سترګي ، تندي ، مخ دهغي يي بيا ، نيوله و کي غيږ په ريونا يي سره صبرۍ بي ډيره په او راغله مخته ، ځايده نه کي
غږ يي اواز لوړ په او کړ ته لورې دانګړ حويلۍ د مخ يي بيا ، وکتل لور په پاشا دعلي سره سترګو پلټونکو په کيتهنا زړې .ده« »کيتهنا»
ريونا وروسته کيدو جدا را د څخه دهغه ، وکړه ورسره يي مينه ډيره او نيوله و کي غيږ په يي ريونا او شو مخته را هم هغه ، پوهيده نه
وروس او کيناستو او ارام څه دلږ. خوب ځوب بوښتنو ټولو ددې ستاسي به زه ؟ يم راغلې دلته سره ددې ولي زه ؟ راغلي ځايه کومه د ؟ دې څوک
ع ، ننوته ور ته حويلۍ ځاې يو سره پاشا دعلي سره خندا په ريونا . لري نه اړتيا اخستلو اجازې ډول ددا څخه ه مونږ له ته او ، ده همستا
رستا . وکړې خبرې تفصيلي اړه په تللو را د دبيرته ځايه دهغه اوبيا ښيګڼي او سلوک ښه د پاشا علي د پله په او خور، مور د پاشا علي د
تا ګنڅ پاشا علي د چې راځۍ : وويل يي سره کتلو په لور په کيتهنا ښځي او ريونا لور دخپلي او شو پورته ځايه خپله د رستاک وروسته
لور په ميلمستون د او وواتل را څخه خوني دهغي واړه درې بيا ، شوې پورته را ځايه له دواړه يي مور او ريونا اساس په غوښتنې ددې
مخته واړه درې . کتل ته مور او پلار خپل هم کله او پاشا علي کله سره وياړ ډير په باندې درنښت دغه په پاشا علي د ريونا چې کي حال
د ګرانه او درنه هم ځانه له .زمونږ ته ښځې زما او ماته ريونا . دې هم مې زوې او ده هم لور زما دا ، ده لور يوازنې زما ريونا . لرم نه
م ور ته رستاک سره ممنونيت پوره په پاشا علي کي ځواب په ؟ وي نه اعتراض کوم به خو تاته نو، وايم ووې زوې تاته زه کي وخت دې په
وکړ پيل خبرو په بيا سم سره اخستلو ساه څه لږ د رستاک وروسته شيبه لږه ،ل شو خوشحاله واړه درې کيتهنا او ، رستاک ، ريونا سره
واسط په انګيرنې غلطې کومې د هغه چې شي کيداې خو ، وه شوې کوزده ريونا د سره زوې کشر ټولو د دهغې او ، دې رورور کشر زما
خ پر هغوې د به زه چې ساته ياد نو وي شريک کي وژلو په ورونو او پلار د ستا هغوې چيرې که ، يم معذور زه څخه بيانولو د پاکوالي
زم نو ، ورسيده را کورته زما بيرته خوندي سره عصمت او عزت ، ابرو ، ځان خپل د لور زما وروسته تيرولو د ورځو او اوو د کي کور
بير ته کلي دلته سره ځانه له وريرونو زما چې کي حال داسي په لور زما چې وو شوې خبر دې په ښځه زما او زه هم څه که ! زويه زما
هکله دې په ته هيچا کي کلي په دلته چې وه ښه قسمت زمونږه دا خو ، وتښتوله و سره ځانه له چا ريونا چې ورسيد را هم خبر دا ته .مونږ
او سور دغه په ورځ او شپه ، و ناست ډوب کي غم دې په تل مې به ښځه او زه ، دي نه شونې خو ويل دهغې نو تيريدې مونږ په ورځې
خ څومره چې ته ښځې زما او زه سره تلو را په ريونا د . دې کړې خوندی څخه خپريدو او کيدو ټوټه ټوټه دکفن د زما ، دې داستان چمن
زويه زما پاشا علي .وليکل ټکي ښايسته ډيرو د دې کي کتاب په زړه د .زمونږ ، کړل غوڅ زنځيرونه بدقسمتۍ د زمونږ تا ! زويه زما .
م او وکړ احسان ډير .مونږ پر هکله دې په تا ، ورسوله را بيرته هغه تا توګه هماغه په نو ، وه تللې دکوره يوځاې سره عصمت او ابرو د
چ څه هغه ! صيب رستاک درونډ : ويل ويې او وکتل ته هغه پاشا علي نوبيا شوې خلاصې خبرې رستاک د چې کله ، کتل لور په دريونا
راستن ته بيرته تا پانګه ژوند د ستا سره وهلو و ټوپ په نه غره کوم د ته تا چې ما لکه کوې ستاينه داسي زما خو ته ! صيب رستاک درونډ
تاس په احسان کوم مو هکله دې په ، ده کړې سره تر فريضه ديني ستر يوه خپله .مونږ سره کولو په سلوک داسې د .مونږ سره يونا در چې
خ د زما ، مور د زما شايد ريونا خاطر دې په ، و هم سبب خوښۍ د مور د زما کار دغه زما بلکه ، و شامل کي کولو ترسره په فرائضو
ب کوم ستاسي مورته خپلې او پلار خپل ما . مه کيږه ښکار فريب کوم يا او انګيرنې غلطې کومې د ته ! پاشا علي :وويل يي ته پاشا اوعلي
وو پلار زما چې څه هغه صورت هر په . دې ويلې ته دوې کمښت او زيادت کوم د پرته ما ، داستان سفر د ځايه دې تر بيرته بيا او کړي
اړه په ستا پلار زما چې څه هغه ، رسيږي پورې کيلومترو دسلونو يي واټن چې لري دومره هم کور بيا او ، ورسوي را سلامته او سهي
زا د دهغي او سيسمان دحکمران بلغاريه د ته ،مراد سلطان ، سلطان ستا او يي راغلې ته لورې دې سره لښکر خپل د ته چې وويل ريونا
هوښيار ډيرې ، احتياط ډير پر خلاف پر سيسمان د چې کوم وصيت دا ، توګه په زوې خپل د ته تا زه ، دمخه کولو سره تر د دندي ددې
ا ، درکړې لقب دپاشا تاته مراد سلطان مخه تر اونۍ يوه يواځې څخه تللو د ته لورې هغې ، ده کړې قومنداني لښکر دکوم پورې اوسه تر
لښکرت خپل تا چې ويلي هم دا ته ما ريونا . شي نه کيدې خاوند يي څوک هر چې دې اعزاز داسي يو دا . وايم مبارکي کومې له زړه د ته
تي شم نه شپه ټوله سره تاسي له دلته زه ! صيب دورندرستاک نه « : ويل ويې او وخوړ ټکان پاشا علي ورانديز دې په رستاک د . کړم
ناسته خوله چپه پورې اوسه تر کيتهنا مور ريونا د «. لرم جرأت او همت کولو ترسره د دندې يوې دداسې زه چې غواړم ورکول خبر دا
: ويل ويې او ، شوه مخته را پرې ريونا چې وواېي څه غوښتل پاشا علي ورانديز دې په کيتهنا د «. خورې ځاې يو سره .زمونږ صورت
ګو . وي ځاې يو سره زمونږ صورت هر په دې به ډوډۍ دماښام خو ، يي کونکي کوچ سره لښکر خپل د ته چې ځکه وي مجبوريت ستا
پاش علي ، ورځم ته لښکر خپل به بيا او خورم سره تاسي له همدلته به ډوډۍ ماښام د چې کوم وعده سره تاسي له زه حال هر په . غواړم
م غواړ زه نو . وکړم پله په هم تيارې کولو کوچ د لښکر د بايد زه چې ځکه ورځم ته لښکر خپل سمدستي زه وروسته دهغې نوبيا خورم
رس پورې کوره تر دنريوس د تا خپله په زه . نه که او شي کولې لارښوونه زما پورې کوره تر نريوس د وواېي چې نشته هم اړتيا دکولو
ميلم د ريونا سم سره خبرې ددې . شو ولاړ ځاې يو کره نريوس د به بيا . راوړم سره ځانه له هم هغه چې دې استولې را سامان څه پاره
اس را سامان څه پاره له کونډې د مجدالدين رورور مشر د پاشا دعلي، نګور خپلې د مور پاشا علي د چې و ويلي وا په درته چې مې څنګه
دد ستا زه ! ريونا ګوره : ويل ويې او کړ مخ يي ته ريونا او وخندل ژوره په پاشا علي سره اوريدو په خبرو د ريونا د . شي نه ښکاره را
. ووت څخه دحويلۍ ځاې يو سره ريونا د او شو پورته ځايه دخپله پاشا علي ځاې يو سره ددې . راشو دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقریب الرحمن سعید ژباړه :

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۴)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

په دې تاريخي ناول کې ډيرې داسې پيښې مخته راځی چې زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والې ولري . خو ټول کرچار مثبت دې او د ليکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسي ددې تاريخي ناول څلورمه برخه لولئ:

(۴)
پرلپسې *****۶
اوس نو لمر نور پريوتې و . ټوله فضاد تيارو تورو لوخړو را نغاړلې وه ، علي پاشاد ريونا په لار ښوونه ديوه کور تر مخه و دريد ، ريونا دهغې دروازه و ټکوله ، د لږځنډ وروسته دروازه پرانستل شوه . يوه ځوانه ښځه د دروازې ترڅنګ ودريده ، د ريونا په کتلو سره يي پر مخ خوشحالي راڅرنګنده شوه ، خو کله يې چې سترګې په علي پاشا و ښتې نو لږ څه شا کړې شوه ، خو بيا يې هم علي پاشا له نظره و غورزاوه . دا ښځه تر اوسه پورې د خپلې ځوانی په جوش کې وه ،را مخته شوه او ريونا يي په غيږ کې و نيوله او دهغې تندې يې ښکل کړ او ورته يې وويل :
ريونا! مونږ خو اوريدلې و چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې ، ته بيرته کله را ستنه شوې يې ؟
ريونا ورته په ځواب کې وويل : اول خو مونږ پريږده چې دننه را شو دهغې وروسته به بيا تاته به تفصيل سره خبره وکړم .
په دې خبره هغه ښځه يوې لورې ته و دريده ، کله چې ريونا دعلي پاشا سره يو ځاې انګړ ته ور ننوت ، نو هغه ښځې دخپل انګړ دروازه بنده کړه ، د حويلی انګړ پوره پراخه و، چې دوه رڼاوې په کې رنی وې . دغو رڼاو انګړ روښانه کړې و .
دانګړ نه په تيريدو سره دوې يوې خونې ته ور ننوتل ، هلته دوه کوچنيان او يوه زړه ښځه ناست وو ، خونې ته د ور ننوتو څخه د مخه هغه ښځه چې دروازه يې پرانستې وه د ريونا په غوږ کې د هغې څخه و پوښتل چې :
له تاسره دغه ځوان هلک څوک دې ؟ ګوره که ته يې بده و نه ګڼې او په کوم فريب ،انديښنې او دوکې کې و نه لويږې نو زه دا ويلې شم چې ددې ځوان شکل او څيره زما د مرحوم ميړه مجدالدين سره ورته ده . ګوره ريونا خورې ، ماته ژر ووايه چې دا ځوان څوک دې ؟
د نريوس په دغې بې صبرانه پوښتنو باندې ريونا تر يوه وخته پورې مسکی وه بيا يې په لوړ اواز وويلې ، چې اواز يې هلته په خونه کې ناستو کسانو ، دنريوس مور او دهغې دوه کوچنيانو ، هم واوريده . هغې وويلې :
نريوس خورې ! ستا ګمان سهي دې دغه ځوان چې له ماسره دلته راغلې دې دهغې شکل او څيره په رښتيا هم ستا د خاوند مجدالدين سره يو شان ده ، دا په دې خاطر چې نوموړې د مجدالدين کوچنې ورور ، علي پاشا ، دې .
ريونا ددې څخه اخوا نور څه و نه شو ويلې ، ځکه چې دهغې ددې خبرې سره سم نريوس منډه کړه او دعلی پاشا سره يې روغ بړ وکړ او دهغې تندې يې ښکل کړ . دهغې وروسته هيڅوک نه پوهيږی چې څه وشول چې دهغې زړه ډک شو اودعلي پاشا په ولې يې سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې سلګی وهلې او په زار وقطار سره يې ژړل .
څنګه چې د ريونا خبرې هلته په خونې کې ناستوکسانو هريو پربيسا، کندام اوخيسار هم اوريدلې وې ،نو په دې اساس ، کله چې نريوس علي پاشا په خپله غيږ کې ونيواوپه سلګيو وهلو ي پيل وکړ نو دهغې مور پربيسا او د هغې کوچنيانو کندام او خيسار هم په ژړا پيل وکړ . ريونا هم ددې حال په کتلو سره د اغيز لاندې راغله ، هغه مخته راغله او علي پاشا او نريوس يې يو له بله سره بيل کړل ، هغې وکتل چې لکه څنګه چې نريوس په ډکه خوله ژاړي په همدې توګه دعلي پاشا د سترګو څخه هم د اوښکو سيلاب روان دې .
نريوس اوعلي پاشا دواړه ورندار او ليور تر ډيره وخته پورې د يو بل مخته ولاړ و او سترګې يي وچولې ، بيا نريوس په ډيره مينه او محبت دعلي پاشا لاس و نيو او دهغې خونې په لور يې يوړ چيرې چې يي مور او کوچنيان ناست و، هلته يي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلې مور پربیسا تر مخ و دراوه ، خپل ځان یې سنبال کړ او مور ته یې وویل :
اې مور جانې ! دا ځوان ووینه ، دا هغه علي پاشا دی چې زما میړه به یې زمونږ تر مخ تل ډیره ستاینه کوله . دهغې په دې خبره زړه پربیسا پورته شوه لمړۍ یې د علي پاشا په سر لاس راښکود دهغه تندی یې ښکل کړ او دخپله ځانه سره یې کیناوه .
خو علي پاشا هلته کینه ناست ، لمړۍ هغه د کندام په لور ورغی چې مشر وراره یې و . هغه ته یې غاړه ورکړه او ښه مینه یې ورسره وکړه . او وروسته یې خیسار سره هم همدا ډول مینه وکړه . بیا یې دواړه په غیږه کې کینول ، او د زړې پربیسا تر څنګ کیناست ، نریوس او ریونا دهغوی تر مخ کیناستل . بیا پربیسا په خبرو پیل وکړ ، هغې علي پاشا ته وویل :
« علي پاشا ! ستا ورور مجدالدین یو ډیر عجیب او ځانګړی انسان و ، په هغو حالاتو کې چې هغه زما د لور سره لیدنه وکړه هغه اوږده قصه ده . کیدای شي ریونا تاسې ته دا خبره کړې وي او که نه یې ویلې نو زما لور نریوس به تاته په تفصیل سره ووایي . هغه به تل زمونږ سره بسپنه کوله ، په دې ترتیب زمونږ دهغه سره لیدنه کتنه کیدله ، په همدې جریان کې نریوس او مجدالدین یو بل سره خوښ کړل ، او ددوی تر منځ واده وشو . په جنګوو کې دبرخې اخیستو وروسته به هغه همدلته ډیر ته را ته . څکه چې هغه به ډیر وخت د خپل پلار او ورور د وژونکو پسې ګرځیده ، بیا ډیره بده پیښه منځته راغله ، هغو وژونکو د مجدالدین کار هم پای ته ورساوه ،زما د لور په ځولۍ کې کونډتون و او دهغې دکوچنیانو د سر سیورې له منځه ولاړ او هغه دواړه هم یتیمان شول .
د زړې پربیسا خبرو علي پاشا ویلې کړ. هغه به بیا بیا د کندام او خیسار دواړو په سر لاس راښکود او ښکلول به یې ، بیا یې پربیسا ته وکتل او ویې ویل :
محترمې مشرې ! داسې خبرې مه کوه ، کندام اوخیسار یتیمان شوي نه دي ، زه د هغوی کاکا دهغوی د خدمت له پاره ژوندی او سلامت یم . زما مور ، زما خور ستاسې له پاره څه شیان را استولي هغه به ریونا تاسې ته تسلیم کړي .
ددې خبرې سره سم ریونا هغه کڅوړه پرانسته چې له ځانه سره یې راوړې وه . هغې هغه ټول کالي را وسپړل، خپاره یې کړل او هغوی ته یې ور وښوول ، بیا علي پاشا د خپل جیب نه د نغدو پیسو خلطه را وویسته ، دخپله ځایه را پورته شو ، کندام اوخیسار دواړه یې په لمخې کینول ، د نغدو پیسو کڅوړه یې د نریوس په غیږ کې کیښوده اوبیا یې هغې ته وویل :
نریوس خورې ! دا دنغدو پیسو خلطه له ځانه سره و ساته ، زه پو هیږم چې زما دورورااو ستا دمیړه مجدالدین د مړینې وروسته ستا سو د خوراک څښاک له پاره کومه ذریعه نه شته ، دا نغدې پیسې ما له کوره تاسې ته راوړې ، دا زما مور ستاسې له پاره راکړې . زه هیله لرم چې په راتلونکې وخت کې به زه د خپلې خور نریوس او دخپل ورور د دواړو زامنو په ښه ډول خدمت وکړای شم .
علي پاشا د لږ څه ځنډ وروسته بیرته چپ پاته شو ، او بیا وروسته یې یو ځل بیا اواز واوریدل شو .
نریوس خورې ! ایا زه له تا دا پوښتلې شم چې په دې کلي کې ستاسې د خوراک څښاک بله کومه ذریعه هم شته ؟
دهغه ددې خبرې په ځواب کې دنریوس مور پربیسا وویل :
علي پاشا زویه ! په دې کلي کې زه او زما لور بلکل بې اسرې نه یو که څه هم ډیر وخت و شو چې زما میړه مړ شوی خو دلته په کلي کې زمونږ یو ټوټه زمکه شته چې هغه مونږ د نریوس د پلار یو پیژندګلوی ته په کښت ورکړې ، نیمایي فصل هغه اخلي او نیمایي مونږ ته راکوي ، دهغې څخه دومره څه تر لاسه کیږۍ چې د لږ څه کمښت زیادښت سره زمونږ دکال ګذاره پرې کیږي . ددې نه اخوا زه په دې هکله د شرم احساس نه کوم چې ووایم چې د ریونا پلار او دهغې مور ډیر وخت زمونږ سره لاس کړې او اوس یې هم کوی .
کله چې پربیسا چپ شوه ، نو علي پاشا په خبرو پیل وکړ.
« زما درنې او محترمې خورې،نریوس ! دهغې وخته چې د ریونا له خولې زما مور او خور خبر شوې دي چې زما ورور مجدالدین دلته له تاسره واده کړې او له تا څخه یې دوه کوچنیان هم پیدا شوي دي نو د همغې وخته را هیسې هغه ستا او ستا د کوچنیانو د کتلو له پاره بې قراره دي . ایا دا شوني ده چې کله ته د دواړو کوچنیانو سره یو ځای بروصې ته ولاړه شې او هملته زما د مور او خور سره و اوسې .
د علي پاشا په دې پوښتنې باندې نریوس د لږ څه ځنډ له پاره په فکر کې ډوبه شوه او بیا یې علي پاشا ته وویل :
زما دورنده وروره علي پاشا! زما هلته په تللو او هملته په اوسیدو باندې هیڅ ډول اعتراض نه شته . څکه چې زما کوچنیان همستاسې دي ، خو زما د مور حالت ووینه ، دا اوس زړه ده ، دسترګو دید یې کم دی ، ډیر واټن سفر نه شي کولې ، خو بیا هم زما درونده وروره ! زه ژمنه کوم چې یوه نه یوه ورځ به زه خپله مور د ریونا په کور کې پرېږدم او د بروصې ښار ته به ستاسې د خلکو د لیدلو له پاره درشم خو هلته به زما دتللو یو شرط وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه شرط خورجاني ! علي پاشا ټکان وخوړ او د نریوس په لور یې وکتل ، په ځواب کې نریوس په ډېرمتانت سره وویل :
زما درونده علي پاشا جانه ! شرط دادې چې کله چې زه بروصې ته ستاسې د خلکو د کتلو له پاره درځم نو تاسې به زما دواړه زامن له مانه نه ستنوئ .
په دې خبره علي پاشا په تیزو سترګو سره د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل .
مونږ به کندام اوخیسار ولې هلته له ځانه سره ایساروو ؟ دا دواړه خو ستا امانت دې ، دهغوې د پالنې او روزنې مسؤلیت زه له همدا اوسه په خپل سر اخلم . دوې به له هم تاسره اوسیږي ، تر څو چې ځوانان شي او بیا همستا خدمت وکړي . ما خو په دې خاطر دا خبره کړې وه چې ما غوښتل چې ستا په فکر کې را ونه ګرځي چې د بروصې دښار ، چې ستا میره د هغه ځاي اوسیدونکې و ، له تاسره کوم پیوند نه لري .
نریوس خورې ! مونږ هلته ډېر ستر باغ لرو ، او دهغې څخه مونږ ته هر کال ډېر څه تر لاسه کیږي . مونږ د ښې ډیرې زمکې خاوندان هم یو او دهغې څخه دومره عاید مونږ ته لاس ته راځي چې د ټول کال د خرڅولو سره سره یې بیا هم نه شو تامولاي او ذخیره ترې کوو. ما هلته یوه وړه رمه هم ساتلې ده ، هغه مو د تجارت له پاره نه بلکه هغه وخت چې زما خور سریان پیدا شوې وه نو دهغې د شیدو له پاره زما مور دوه وزې اخیستې وې هغه وزې مونږ بیا و نه پلورلې ، دهمغوې څخه الله پاک نور بچیان پیدا کړل او دومره برکت یې په کې واچوو چې دهغوې کال په کال ډیرښت اوس دادې دهغوې شمیره پنځه ویشتو ته رسولې ده، زه هر سهار دا کوچنۍ رمه دڅرلو له پاره د بروصې دغرو لمنې ته وړم، زما مور او خور ددې وزو سره ډېره زیاته مینه او محبت کوي ، ځکه چې هغه ټولې زمونږ په کور کې پیدا شوې دې . مونږ و پاللې او را لوېې مو کړې ، بیا داسې وخت راغې چې ما به هر سهار دا رمه دغرو لمنې ته وړله او د ماسپښین په وخت کې به زما مور او خور دواړه دهغې د ساتنې له پاره هلته راتلې او زه به د حرب و ضرب د تعلیم له پاره مکتب ته تللم . د لته د راتلو څخه یوه اونۍ تر مخه ما خپل مکتب پاې ته ورسوو او په ډیره ښه درجه بریالې شوم . په همدې خاطر سلطان مراد را ته د پاشا لقب راکړ او زه یې د علي نه علي پاشا کړم . اوس نو سلطان مراد راته یو لښکر راکړ او د بلغاریه د حکمران سیسمان د ځپلو له پاره یې را و استولم ، هغه هره شپه د مسلمانانو په سیمو کې د ځپلو دوو زامنو ، ایکسلا او سائرکن سره یوځاې شپیني یرغلونه کوي ، او دبې ګناه انسانانو وینې تویوي ، دکوم لښکر سره چې زه دلته راغلې یم هغه همدلته ستاسې د کلې څخه لږ لرې پړاو کړې دې . او زه د لږ ځنډ وروسته ستاسې څخه رخصت اخلم او دخپل لښکر په لور ځم ځکه مونږ د شپې له خوا خپل منزل ته رسیدل غواړو .
د علي پاشا په دې خبرو باندې نریوس تر یوه وخته پورې ډیره غمجنه او په فکر کې ډوبه کیناسته ، اوبیا یې علي پاشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
«علي پاشا ، زما ډېر دروند ورو‌ره ! ایا دا شوني نه ده چې ته لږ تر لږه دا شپه زمونږ ه سره تیره کړې اوبیا سهار وختې خپل لښکر ته ور وخوزیږې .
د نریوس ددې مړاوې غوښتنې په مقابل کې علي پاشا په ډیره معذرت کونکې ژبه وویل چې :
« درنې خورې ، نریوس ! ستا وینا سهي ده ، خو دې کلي ته د راتلو تر مخه ما خپلو وړو سالارانو ته دا ویلي دي چې هغوې دې د لښکر د خوراک څښاک انتظام وکړی اوکله چې شپه په ښه شي نو دخپل منزل په لور به خوزیږو. په دې خاطر خورې! زه دلته تم کیدې نه شم . لښکر ته ورځم ، د لږ وخت وروسته به لښکر د خوراک څښاک وروسته څه ارام هم کړې وي ، بیا نو زه د خپل لښکر سره یو ځاې د خپل منزل په لور روانیږم . درنې خورې نریوس ! سلطان مراد ماته د پاشا لقب راکړې دې او ددې کار په سپارلو کې یې پر ما ډېر زیات باور او اعتماد کړې دې . زه به ددې دندې په تر سره کولو کې دخپل ټول توان په اندازه هڅه کوم . تر څو زه دا ثابته کړم چې د پاشا کوم لقب چې سلطان ماته راکړې زه دهغې په معیار باندې پوره پوره دکیوتو وړ یم . کوم کار چې سلطان ماته راسپارلې زه دهغې د ترسره کولو اهلیت او وړتیا په ځان کې وینم . بس ددې ځایه به زما دکوچ په وخت کې له تاسو څخه هیله دا وي ، چې زما څخه وروسته ، زما خورې ! ، ته او دغه دواړه کوچنیان او ستا مور زما له پاره لاس په دعا پورته کړئ .
او ګوره نریوس خورې ! که چیرې ته د ځینو مجبوریتونو له مخې له ماسره ژر د بروصې ښار ته نه شې تللاې نو کله چې هم ماته وخت په لاس راشي نو زه به خپله مور او خور دواړه دلته راوړم ځکه چې هغوې دواړه له تا او ستا د کوچنیانو سره د کتلو له پاره ډیرې زیاتې ناقراره دي .
علي پاشا ، زما وروره ! که چیرې ته مور او خور دواړه دلته راوړې نو داسې و ګڼه چې تا پر ما ډېر زیات احسان وکړ .داسې احسان چې زه به یې په ټول ژوند کې له یاده و نه باسم . زما وروره ! که چیرې دواړه دلته را تلاې شي نو زه به داسې وګڼم چې د نړۍ ټولې خوشحالۍ ، ټول راحتونه ، زما په برخه شوي دې . نریوس دا جملې په ډیره زیاته خوښۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خولې را ويستلې .
بيا نو په وا تر دې چې علي پاشا د نريوس د خبرو په ځواب کې څه ووايي نريوس يوځل بيا په خبرو پيل وکړ .
علي پاشا ! زما درونده وروره ! که چيرې ته د لته زمونږ سره دشپې نه شي تم کيدې ، نو لږ ځنډ وکړه زه به تاته ماښامې
تيار کړم . ډوډئ وخوره بيا ولاړ ښه . ريونا به هم همدلته ډوډئ وخوري . زه به تاته د لارې له پاره هم څه تيار کړم . خو
ګوره ورورره ! تر اوسه زما په ذهن کې يو ه پوښتنه اوړې را اوړی ، چې ستا له اړخه به دځواب وروسته ډاډمنه شم او په
خپل کار پسې به ولاړه شم .
علي پاشا د نريوس په دې خبره باندې تر لږ څه وخته پورې هغې ته په ډېر غور سره وکتل او ورته يې وويل چې : خورې
! ووايه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟
نريوس لمړئ ريونا ته او بيا يې علي پاشا ته وکتل او بيا يې په ناست اواز باندې وپوښتل:
« تاسې دواړه يو بل د څه وخته او څه ډول پيژنئ ؟
دنريوس ددې پوښتنې سره سم د ريونا په څيرې کې د خوښئ ګونځې را ښکاره شوې بيا يې په ډيره پټه ټوګه نريوس ته په
وينا کې وويل :
نريوس خورې !که چيرې ته چاته و نه وايې نو زه به درته ووايم چې علي پاشا ما څه ډول پيژني ، زه دهغې سره څنګه
مخامخ شوم ، دا يو راز دې ، ژمنه به کوې چې دا راز به همداسې راز پاته کيږی .
په ځواب کې نريوس هم په هماغسې ناست اواز او په رازلرونکې توګه وويل چې:
«ته ووايه زه تاته ډاډ درکوم چې دا راز به همداسې راز پاته شي ».
دنريوس د ډاډ وروسته ريونا په ډيره پټه توګه ، ددې ځايه دخپل ځان د پورته کولو ، دبروصې ښار ته د ور رسولو ، او
هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې يوه اونئ دپاته کيدو او بيا د علي پاشا سره يو ځاې دخپل کلي په لور تولو پيښنه په
تفصيل سره ووېله .
د ريونا په دې خبرو سره نريوس ډيره په فکر کې ډوبه شو او بيا يې وويل :
ريونا ! ستا ددې خبرو څخه داسې را په ډاګه کيږی چې زما خاوند مجد الدين ستا د کاکا په زامنو باندې دخپل پلار او ورور
په وژلو کې د لاس د درلودلو په اړه شکمن و . خو هغه هيڅکله هم دا خبره زما تر مخه نه ده ياده کړې ، اوبيا په کومه
ورځ چې نښته وشوه او دهغې په پايلو کې هغه ومړ . نو ماته دا څرګنده نه شوه چې دا نښته ستا د کاکا او دهغې د زامنو
سره وه ، دهغې پيژوندونکواو ملګرو چې دهغه لاش يې زمونږ ترکوره را وړستې و ، هم دا نه و ويلې چې هغوې ته نيولې
يې او له ځانه سره بروصې ته وړې يې . بلې ! مونږ ته دا خبر ضرور را رسيدلې و چې ستا کاکا او هغه ځوان چې ستا
کوژده ورسره شوې وه چا وژلې دي . بيا هم په دې کلی کی د چا غوږ ته هم دا خبره نه وه رسيدلې چې ته چا پورته کړې
يې او د بروصې تر ښاره پورې يې رسولې يې . دکلي خلک همدومره پوهيدل چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې . ښه شو
چې ددې راز څخه پرده پورته شو ه ، او هيڅا ته دا و نه رسيده چې ته تر بروصې پورې رسيدلې يې .
تر دې ځايه د خبرو وروسته نريوس چپ شوه . په ځواب کې يې ريونا په خبرو پيل وکړ .
نريوس خورجانې ! هغه وخت چې ستا د خاوند او زما د کاکا او دهغې د زامنو تر منځ نښته وشوه نو هغه وخت ستا د ميړه
مجدالدين سره دوه کسه نور ملګری هم و . او دا هماغه ځوانان و چې زه يې له دې ځايه تر بروصې پورې و رسولم . کله
چې دا نښته پاې ته ورسيده ، نو ستا د خاوند څو نور ملګرې هم د پيښې ځاې ته را ورسيدل . خو تر دې وخته پوې زما د
کاکا دوه زامن په تيښتې بريالې شوې و . بيا ستا د ميړه مجدالدين څو ملګرو دهغه لاش ستاسې دکور لورې ته راوست . خو
تر هغه وخته پورې چې مجدالدين ژوندې و نو هغه خپلو ملګرو ته ويلې و چې دهغه لاش ستاسې تر کوره پورې را
ورسوي ، دهغه هغه دواړه ملګري چې په نښته کې ورسره يو ځاې و همغوې زه د مجدالدين په حکم تر بروصې پورې
ورسولم .
علي پاشا دغه ټولې خبرې په ډيره غمجنه توګه اوريدې . بيا هغه د خپله ځايه را پورته شو او ويې ويل : «نريوس خورې !
ايا داسې شونې نه ده چې ته همدا اوس ما دخپل ورور تر قبره پورې يوسې ؟ دهغې وروسته به زه د ريونا په کور کې د
ماښامې د خوړلو وروسته د خپل لښکر په لورې ولاړ شم او بيا به د هغه ځايه کوچ وکړم .
نريوس سمدستي له خپله ځايه پورته شوه او دخپلې مور پربيسا په لور په کتلو سره يې په لوړ اواز وويل :
مورې ! زه علي پاشا تر هديرې پورې وړم . ډيره ژر بيرته را ګرځم .
دهغې د خبرې په اوريدو سره کندام اوخيسار هم له خپلو ځايو څخه را پورته شول او دنريوس سره يو ځاې يې هديرې ته د
تللو ضد کاوه ، نريوس هغه دواړه هم له ځانه سره روان کړل ، بيا نو علي پاشا د نريوس دمورڅخه رخصت واخيست او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریونا ، کندام ، خیسار او نریوس سره یو ځاې د حویلۍ څخه ووت .

د هدیرې په لور د تللو په وخت کې نریوس یو ناڅاپه علي پاشا ته مخ را واړوه او ورته یې وویل :

علي پاشا ! کله چې د لمړي ځل له پاره ستا ورور مجدالدین زمونږ کلی ته راغي نو هغه وخت زه او زما مور دواړو په کښت کې کار کاوه ، مجدالدین په یوه آس سپور و ، داسې معلومیده چې یو شمیر خلکو هغه ته دا ویلي و چې ستا دپلار او ورور وژنکي قاتلان د همدې کلي اوسیدونکي دي . په دې خاطر هغه زمونږ د کلی شاوخوا ته چکر واهه ، هغه وخت چې ما او زما مور په پټي کې کار کاوه ، نو هغه زمونږ څنګ ته راغې او زمونږ څخه یې اوبه و غوښتې او ویې څښلې ، دهغې وروسته یې د کوم نژدې سراې په هکله و پوښتل ، ما ورته د سراې لاره و ښوده او چپ چاپ ولاړ .

بل ځل بیا هغه زمونږ د کلي په لور راغې ، کیداې شي چې هغه د قاتلانو په لټه کې ګرځیده ، په دې وخت کې ما د په ښو جوارو یوه ګیډۍ په سر اېښودې روانه وم . په دې ورځ زما مور دلته په پټي کې دکار کولو له پاره له ما سره نه وه راغلې ، زه یواځې وم . په لاره کې مې د مجدالدین سره لیدنه وشوه ، زما په لیدلو سره هغه سمدستي خپل آس و دراوه ، هغه ګیډۍ چې ما په سر اېښودې وه هغه یې له ما څخه واخسته او په خپل آس یې کیښوده ، او بیا یې زه د خپل کور تر څنګ پرېښووم دا د هغه زما او زما د مور سره دویمه لیدنه وه. دهغې عادات او کړچار زما د مور ډیر زیات خوښ شول .

بیا به هغه دلته زمونږ تر کوره کله کله ته راته . په دغه تګ راتګ کې یواځې مانه بلکه هغه هم زه خوښه کړم . کله چې زما مور د دې خوښې څخه خبره شوه نو هغې زمونږ ددواړو تر منځ واده وکړ . په دې ترتیب مونږ دواړه ،ستا ورور مجدالدین او زه ، یو دبل په ژوند کې سره ورګډ شو. بیا دې الله د هغو کور وران کړی چا چې مجدالدین له ماڅخه بیل کړې زما زړه ګواهي ورکوي چې هغوې به هیڅکله هم زمونږ د بدلې څخه خوندی پاته نه شي .

نریوس غلې شوه . علي پاشا د هغې د خبرو په وخت کې بلکل چپ چاب لکه د بُت په څیر په لار روان و . بیا د زړه اواز د شپې په دغه تیاره کې واوریدل شو چې ویل یې :

نریوس خورجانې ! مونږ مسلمانان په جنګ کې لکه د غره په څیر کلک او په محبت کې لکه د وریښمو په څیر نرم یو . زه تاته ډاډ درکوم چې زه ستا ورور علي پاشا به د خپلو قاتلانو پسې ګرځم . دا قاتلان چې هر څومره زورور هم وي زه به د هغوې څخه د خپل پلار او ورونو بدله خامخا اخلم او دهغوې په وینو به زمکه لمده وم .

ددې خبرې په ویلو سره علي پاشا چپ شو ځکه چې هغوې اوس هدیرې ته ور ننوتي وو. بیا نریوس د شپې په تیاره کې د یوه قبر تر څنګ و دریده ، او په هغه لورې په اشارې کولو سره یې علي پاشا ته وویل چې :

« دا ستا د ورور مجدالدین قبر دې .»

تر لږ څه وخته پورې علي پاشا د قبر تر څنګ و درید ، نریوس ، ریونا ، او دواړه کوچنیان هم هلته ولاړ و د ټولو د سترګو څخه د اوښکو سیلاب را روان و . بیا علي پاشا د قبر تر څنګ کیناست، تر یوه وخته پورې یې د قبر په خاورو لاس را ښکوده ، او ژړل یې ، بیا یې د فاتحې د سورت په لوستلو سره دعاو کړه او په ډیره قهرجنه توګه را پورته شو ، داسمان په لور یې وکتل ، او ویې ویل :

اې لایزال ربه ! اې لازوال ربه ! ته جمیل او اجمل یې ، ته مکمل او اکمل یې ، زه مسلمان یم ، یواځې ستا بندګي او ستا عبادت کونکې یم ، د اړتیا و په وخت کې یواځې همستا څخه بسپنه اومدد غواړم ، اې زما الله ! ته د کن فیکون ، او د لوح و قلم مالک یې ، همدا ته وارث یې ، نو اې الله ! ما ته توفیق را کړه چې زه د مرګ د تیزو سیلیو په څیر د خپلو دښمنانو پسې ولاړ شم دهغوې د ژوند دروازې ور و ټکوم . اې زما الله! ماته حوصله او عزم را کړه تر څو زه د خپلو دښمنانو دروازی ا ودیوالونه ددیمک چینچي خوړلي لرګیو اوبامو په څیر کړم . اې الله ! زماسره کومک وکړه چې زه د هغوې د زړونو په لوحو باندې د مرګ حروف و لیکم ، او په هغوې باندې د قهر لاټې اود هغوې له پاره اغزی لرونکې غړوندۍ و ګرځم .

تر دې ځایه علي پاشا خبرې وکړې او د لږ څه وقفې وروسته هغه چپ شو ، بیا وروسته یې یوځل بیا په قبرستان کې اواز پورته شو او په لوړ اواز یې وویل :

اې زما ربه ! زما مالکه ، ته کریم او رحیم یې ، ټول صفت او صمدیت همتا لره دې ،تا د عربو په صحرا کې د انسانیت محسن ، دصفا اومروا د نوراني وادیو کې سعې کونکو ، د احد په ډیرو مبارکو غرونو کې د کفارو سره د ټکر کونکو او د بدر په مقدس میدان کې ستا د وحدانیت په خاطر دځان ځارونکو په طفیل ، ما ته د خپل دښمن په مقابل کې بریا او کامرانې را په برخه کړه .

ددعا د غوښتلو وروسته علي پاشا غلې شو ، بیا یې نریوس ته بیا بیا وکتل اوریونا ته یې وویل چې « راځه چې ځو » .

هغه دواړه چپ چاپ ، دهغوې سره یو ځاې روان و ، په لاره کې یې نریوس ته مخ واړاوه ، او ورته یې وویل:

نریوس خورې ! زه به همدا نن شپه د خپل لښکر سره یو ځاې ددې ځایه کوچ کوم . ته بیا په دې هکله اندیښنه و نه کړې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به دغه قاتلين هيڅکله هم خوندی پرې نه ږدم . ولو که هغوې د زمکې په تل کې هم پټ شوی وي . په دې لړ کې زه د ريونا ، د ريونا د پلار او مور هم ممنون يم ، ځکه چې هغوې هم د قاتلانو په لټون کې له ماسره د بسپنې کولو ژمنه کړې ، ګرانې خورې ! که چيرې کله هم زما په راتګ کې دلته څه ځنډون راشي ، يا زه په جنګ کې و نښلم ، او يا د قاتلانو په لټون کې دلته را نه شم . اوتاته د پيسو اړتيا وی نو پرته له ځنډه د ريونا د پلار څخه يې و غواړه . دځپلو اړتيا و په مطابق دهغوې څخه رقم واخله ، څومره رقم چې تاسې ترې واخست هغه به زه ورته بيرته اداء کړم . په دې لړ کې تاسې ته د انديښنې کولو اړتيا نه شته .

د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره نريوس ډيره خوشحاله شوه . بيا يې دهمدې خوشحالی په حال کې علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :

« علي پاشا! داسې وخت ته به نوبت و نه رسيږي ، ګرانه وروره ! د پيسو هغه کڅوړه چې تا ماته راکړې په هغې کې دومره زياتې پيسې دې چې هغه تر ډيره وخته پورې زمونږ له پاره بسنه کوي . زما وروره ! او س خوتا کوچنيان او کوچنيانو ته د خپل کاکا په څير و کتلې ، اوس به دوې ډير وخت ستا په اړه زما څخه پوښتنه کوي ، په دې خاطر زما التماس دې چې کله هم ته وخت پيدا کوي نو دلته ضرور راښه .

ګرانې خورې ! دا څنګه خبرې کوې ؟ که ته و نه وايې هم ، نو دا زما فرض دې چې دلته راشم . علي پاشا په ډير فرا خه زړه دا خبرې کړې وې . بيا په تلو تلو کې هغوې کلې ته ور ننوتي و ، علي پاشا نريوس او دواړه کوچنيان تر کوره پورې يوړل ، او بيا د ريونا سره يو ځاې د هغوې کور ته روان شو .

د ريونا په کور کې د ورننوتلو سره سم ، علي پاشا ريونا ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :

« ريونا ! زه په ميلمستون کې کينم ، ته به زما سره يوه مهرباني وکړې چې ماته به ډيره ژر ډوډۍ تياره کړ ، ترڅو چې زه د خپل لښکر په لور ولاړ شم او د تللو له پاره ځان تيار کړم .

په ځواب کې د ريونا په مخ باندې د خوښې ليکې راښکاره شوې ،بيا هغه د حويلۍ بلې برخې ته ولاړه .

د لږ څه ځنډ وورسته ريونا را ستنه شوه ، دهغې سره د هغې پلار رستاک اومور کيتهنا هم ملګری و. ټولو يو ځاې په ميلمستون کې د ډوډۍ خوړلو لوښې کيښوول ، څلورواړو يو ځاې ډوډۍ و خوړه ، دهغې نه وروسته يې د علي پاشا د وينا په اساس د هغه آس د اخور څخه را پرانيست ،

دشپې په تياره کې رستاک ، کيتهنا او ريونا علي پاشا ته الوداع ووايه ، بيا علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او په ډيره بيړه يې آس د لښکر په لور و ځغلاوه .

لښکر ته درسيدو سره سم هغه لږ څه ارام وکړ . لښکريانو ته يې هم د ارام کولو وخت او فرصت ورکړ . بيا يې د خپل لښکر سره يو ځاې د منزل په لور حرکت وکړ.

پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول پنځمه برخه لولئ:

(۵)

پرلپسې ******۷...

علي پاشا لا تراوسه پورې د خپل لښکر سره يو ځاې د بلقان غرنيو سيمو ته رسيدونکې و چې ډير يو بد خبر ورته ورسيد .او هغه داچې سلطان مراد په يوګوسلاويه کې د بوسنيا يې سيمې د سوبه کولو او هلته د امن و امان د را وستلو په خاطر شل زره د ترکانو عسکرې لښکر ټاکلې و ،نو هغه وخت چې دغه لښکر هلته ځاې په ځاې شو نو هلته د بلغاريه له اړخه د پاڅون يا بغاوت کومه هيله نه تر سترګو کيده ، په دې خاطر سلطان مراد ډاډ من و چې شل زره لښکر به په هغو سيمو کې امن امان ټينګ کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په همدې وخت کې د بلغاريي حکمران سيسمان بغاوت او سرکشي وکړه او په ځاې ځاې يې د مسلمانانو د وينې تويولو لړۍ پيل کړه . د بلغاريي حکمران سيسمان د بلغاريي نه اخوا بوسنيا ، البانيه ، دلاچيه ، هنګری او پولينډ څخه هم صليبي رضا کار د خپله ځانه سره يو ځاې کړل او ډير ستر لښکر يې تيار کړې و. هغه به د مسلمانانو په هر ځاې او هرې سيمي دشپې يرغلونه کول او دمسلمانانو وينې به يې تويولې. هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې وې هلته د مسلمانانو لښکر ځاې په ځاې شوې و . نود سيسمان د حکم لاندې د صليبيانو يو ستر متحد لښکر په بوسنيا کې په دغو پرتو ترک توکمو لښکرو باندې يرغل ور وست .

دا يرغل د شپې له اړخه شوې و او دا ډيره وژونکې حمله وه ، د ترک توکمو لښکر هيڅکله هم دداسې يو بريد هيله نه شوه کولاې . دصليبيانو په دغه ناڅاپي يرغل کې د ترکانو د لښکر نژدې څلورمه برخه له منځه ولاړل ، ژوندي پاته شوي عسکر دبوسنيا څخه په تيښته و تښتيدل خو هغوې په لاره کې بيرته د علي پاشا سره يو ځاې شول.

کله چې علي پاشا ته د هغوې د راتلو خبر ورسيد او دا خبر هم ورته تر لاسه شو چې د بلغاريي حکمران سيسمان د ډيرو زياتو هيوادو څخه يو ستر صليبي لښکر تيار کړې دې او دهمغې لښکر په بسپنه هغه په بوسنيا کې په پرتو ترک توکمو لښکرو باندې شپينى وينه تويونکې يرغل کړې چې په دې يرغل کې نژدې پنځه زره مسلمانان شهيدان شول دهغې وروسته د هغه وينه تويونکې اود قهره او غضب نه ډک خوزښت نور هم ګړندى شوې .

هغه ترک لښکر چې د بوسنيا څخه ماتې خوړلې وه اود علي پاشا د لښکر خواته راغلي و دهغوې شميره نژدې پنځلس زره کسانو ته رسيده . هغوې هم د علي پاشا په لښکر کې د صليبيانو څخه د انتقام او بدلې اخستولو په خاطر رايو ځاې شول. علي پاشا د بلقان څخه د درينې ددرې له لارې وا وخښت ، او په شوميلا نومې پراخه ډګر کې يې خپل لښکر ته د پړاو کولو حکم وکړ . اوس نود علي پاشا تر مخه د ترانوا په نوم د بلغاريه يو ستر ښار پروت و چې د ۱۱۸۶ څخه تر ۱۳۹۴ پورې د بلغاريه پايتخت هم و.

علي پاشا په دې خاطر کې د شوميلا په ډګر کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چې د بلغاريه د حکمران سيسمان دواړه زامنو سائرکن اوايکسلا کې د صليبيانو يوه ډير ستر لښکر دعلي پاشا د مخنيوې له پاره هلته ديره کړې و . هغوې د شوميلا په پراخو ميدانو کې پړاو کړې و او کله چې على پاشا دغه ميدانو ته ور ننوت ،نو سائرکن او ايکسلا دواړو په خپل لښکر کې د جنګ ډول و ډباوه ،

علي پاشا هم سمدستي دهغوې په مقابل کې جنګ ته تيار شو . د جنګ د حکم د ورکولو سره سم هغه خپل لښکر ته د پړاو امر کړې و . صليبيانو د علي پاشا د ماتې په خاطر خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې د سائرکن په مشرۍ او بله برخه يې د ايکسلا په مشرۍ کې ورکړه . علي پاشا هم د خپل لښکر صفونه سهي کړل ، او د صليبيانو د مقابلې له پاره يې خپل فوځونه په دوو برخو وويشل، يوه برخه يې د خپل ځانه سره او بله برخه يې د خپل معاون تر مشرۍ لاندې ورکړه او هغه ته يې د جنګ ټوله لاره چاره و ښووله . د يرغل پيلامه تر هر څه دمخه د بلغاريي د حکمران سيسمان زامنو سائرکن او ايکسلا وکړه ، دا ځکه چې هغوې د څو مياشتو را هيسې د مسلمانانو د وينو په تويولو باندې مصروف و اوبيا يې په څو لنډو تيرو شو و ورځو کې په بوسنيا کې دمسلمانانو په لښکر يرغل کړې و او دهغوې پر خلاف يې پوره برې تر لاسه کړې و . او نژدې پنځه زره ترک توکمه مسلمانان يې دشپې په تيارو کې له منځه وړې و . دهغو د همدغوکاميابيو په واسطه د سائرکن او ايکسلا دواړو حوصلې هم زياتې کلکې او لوړې شوې وې. اوکوم لښکر چې د هغوې تر امر لاندې يې جنګ کاوه هغوې هم د همدې حوصلو د لوړوالي په خاطر هر ډول ځان ځارنې ته تياروول .

خو دبله اړخه علي پاشا هم دښمن ته د نه زغميدونکې زخم ورکولو له پاره ځان تيار کړې و . که څه هم په وا له دې هغه ته د جنګ کولو تجربه هم نه وه ورپه برخه شوې، خو هغه څه چې هغه د بروصې د ضرب و حرب په مکتب کې تر لاسه کړې و هغه د هغې له پاره تر ټولو لويه تجربه وه اوبيا د پاشا د لقب د اخستو نه وروسته هغه يوه اونۍ دخپل لښکر سره يو ځاې د جنګې امورو په بحث او مباحثه کې مصروف و او خبرې يې پرې کولې او هغوې ته يې خپل نظر او خپله تجربه وړاندې کوله ، هغه هم د هغه له پاره يو تجربه حسابيده ، ددې نه اخو د بوسنيا څخه را تښتيدلي هغو پنځه لس زرو عسکرو ، چې د شپې له اړخه پرې نا څاپي يرغل شوې و، هغوې هم د سائرکن او ايکسلانه د بدلې اخستلو سوګند پورته کړې و او تر يوه ځايه يې دجنګ تجربه هم درلوده ، ور سره مل و.

د جنګ په پيل کې د بلغاريه شهزادګانو هر يو سائرکن او ايکسلا د جنګ د ډول د ډبولو په اساس خپل متحده لښکر د زمکې د حشراتو ا ويا د باران په شان د را وريدلو چينجيو په څير را مخته کړ ، او بيا دواړه ورونو د خپل متحده لښکر سره يو ځاې د علي پاشا په لښکر باندې توپاني يرغل راوست .

علي پاشا هم په ځواب کې دخپل ځان په ښوولو کې ځنډ و نه کړ ، هغه پوهيده چې ددوېد لښکر د شميرې په مقابل کې ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لښکر شمیره ډیره زیاته ده، او په ځای ځای کې یې دشپنیو یرغلونو او وینوتویولو په واسطه حوصلې هم ډیرې پورته دې ، په دې خاطر هغه د سمدستي ځوابي یرغل په واسطه ، لکه د خیرو شر په جګړه کې د باطل حال خرابونکي اجل د لاربنود په څیر ، سیلابي حمله وکړه ، دعلي پاشا تر مشرۍ لاندې د مرګ په سترګو کې سترګې ننویستونکي ترکانو هم د ځانګړو او بې مثله مجاهدینو په څیر په دښمن باندې په پوره مستۍ سره یرغل ورووست .

د اروپا ددواړو شهزادګانو دا فکر کاوه چې دوې به د ترانوا د ښار په پراخه میدانو کې د مسلمانانو سالار علي پاشا ته په بدترینه ماته ورکولو باندې بریمنده را ووځي ، خو اوس برعکس د هغوې دکمبختۍ او بربادۍ پیلامه شوې وه . په دې خاطر چې په همهغه لمړنۍ حمله کې علي پاشا دخپل نائب سره یوځای د هغوې د لښکر لمړنۍ کرښې ماتې کړې او په ډیره چټکۍ سره دهغوې حالت د خرابیدو په لور روان شو او علي پاشا هره لمحه ددښمن مختته لیکې یو په بل پسې له منځه وړلې . دهغې وروسته هغوې د دښمن وروستۍ کرښې هم یو په بل پسې په ډیره تیزۍ سره له منځه یوړې .

هغه وخت چې د جنګ پیلامه وشوه نو سائرکن او ورور یې ایکسلا دواړه به دویمه درجه لیکو کې ولاړ و . خو کله چې علی پاشا د لمړیو صفونو بیخ وویست نو په دې لیکو کې دایکسلا او سائرکن نائبین له منځه ولاړ ل ، خو کله چې علي پاشا د دویمې درجې د لیکو صفا کول پیل کړل نو سائرکن اوایکسلا د ویرې او خوف په حال کې د خپل لښکر منځنیو لیکو ته په شا شول . دلمړیو لیکو څخه منځنیو لیکو ته د هغوې تیښتې د هغوې په فوځ کې هم بدګماني را پیدا کړه ، او هغوې هم اوس د علي پاشا او د هغه د لښکر سره د ټکر څخه په ویره کې راغلي و ، علي پاشا هم دهمدې فرصت څخه ګټه پورته کړه او ددښمن د شمیر دکمښت له پاره یې پر هغوې ډیرې تیزې حملې پیل کړې .

اوس نو هره ګړۍ د سائرکن اوایکسلا له پاره حالات د زغم نه وتل ، ددې حالت په کتلو سره سائرکن اوایکسلا دواړو مشوره وکړه او دې پایلو ته ورسیدل ، چې که چیرې دوې د شومیلا په پراخه میدانونو کې د مسلمانانو پرخلاف جنګ ته دوام ورکړی نو مسلمانان به دهغوې لښکر ټول له یوه مخې له منځه یوسي ، دهمدې پایلو په اساس دواړو ورونو ماتې و منله ، و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې یې د ځانونو د محصوررولو اراده وکړه .

ددې پریکړې سره سم دواړو ورونو پاته لښکر د جنګ څخه ستون کړ او دترانوا د ښار په لورې یې دتیښتې حکم ورکړ . خو د هغوې تیښته هم دهغوې له پاره دافتونو او مصیبتونو نه ډکه وه . ځکه چې علي پاشا د شاهین په څیر د هغوې پسې روان و او د شا له خوانه یې د تیښتې به حالت کې پر هغوې حملې کولې او دهغوې تښتیدلې عسکر یې لکه د توتانو دپاڼو په څیر په زمکه را پریستول .

هغه وخت چې سائرکن اوایکسلا دواړه و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې ور ننوتل نو دهغوې پسې تلونکي علي پاشا هم د خپل لښکر سره هغه ښار ته ور ننوت . سائرکن اوایکسلا دواړو دا غلطي کړې وه چې په ښار کې یې دننه دخپل ځان پسې کوم ساتونکي او ملاتړې لښکر نه و پریښې ، هغوې ته دخپلې سوبې اوبرې دومره ډاډ و چې هغوې خپل ټول لښکر د شومیلا په میدانو کې د صف ارا کړې و . په دې خاطر هغوې ته د ښار دننه تازه دم لښکر په لاس ور نغي ، نو په دې اساس علي پاشا دښار دننه کې د هغوې پر خلاف داسې وینه تویونکې جنګ وکړ چې دهغې په پایلو کې سائرکن اوایکسلا دواړه د یو څو ساتونکو سره د ښار د شا له لورې و تښتیدل .

علي پاشا د دې سوبې په خاطر الله ته په سجده شو او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې دا دعا ولوستله:

اې زما الله !د مشیت په دغه پیمانه کې ، دمکان نه تر لامکان پورې اعلي حاکمیت یواځې او یواځې ستا دې .اې زما الله ! همدا ته د ځواک او عظمت ، او لویې مالک او څښتن یې ، همدا ته ددې کائناتوواکمن او مطلق العنان یې ، اې الله ! یواځې ستا ذات د عزت او وقار خاوند دې .

زما مالکه ! همدا ته ځینې په بل کړل شوې اور کې ورا چوې او چاته بیا د طور په غره کې سکون اوامان ور پربرخه کوې . څوک پر صلیب باندې او بیا بل ته د حرا په غار کې پیغام نازلوې ، اې زما الله ! یوازې ته ددې وړ یې چې د کلې او حرم په مسجدو کې ، په کلیساګانو او صومعو کې ، په هیکلونو او معبدونو کې یوازې ستا عبادت وشي . او یوازې له تا څخه بسپنه اوکومک و غوښتل شي ، زما الله ! زه علي پاشا د ژوندانه په دې طلسم کې د یوې نالوستي پاڼې په څیر نوم ورکې وم . زما الله ! د شومیلا په میدانو کې اوبیا د ترانوا به ښار کې تا ماته د ا بخت په برخه کړ ، اې زما الله ، دا ټول ستا له اړخه رحمت او اعجاز دې . نو ایې الله ! زه ستا شکر کونکې او ممنون یم چې تا ماته داسې ستره سوبه او فتحه را په برخه کړه .»

له دې وروسته علي پاشا را پورته شو ، د هر څه لمړۍ یې خپل لښکر ته د ترانوا په ښار کې د پړاو کولو حکم وکړ اوبیا یې دښارد نظم ونسق په جوړولو پیل وکړ.

لا تراوسه علي پاشا د ترانوا په ښار کې و چې د سلطان مراد جاسوس ، چې دهمدې له پاره یې دلته کار کاوه او هره ګړۍ او هره لممحه یې د دښمن په کړو وړو سترګې خښې کړې وې ، علي پاشا ته خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران سیسمان په خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو لوي لښکر سره دترانوا د ښار په لور را روان دي ، په داسي حال کي چي خپل داواړه زامن يي د نائيکوپولس د ښار په لور استولي دي تر څو هغوي د هغه ځايه تازه دم لښکر دمسلمانانو پر خلاف را ټول کړي او په دي توګه مسلمانان د خپلود لاسه تللو سيمو څخه بيرته په ويستلو مجبور کړی .
ددې خبر د اوريدو سره سم علي پاشا د ترانواد ښار څخه د خپل لښکر سره يو ځاي کوچ وکړ . د خپل ځان ترمخه يي د جاسوسانو يو جال خپور کړ تر څو يي هغوي د بلغاريه دحکمران سيسمان د نقل وحرکت څخه خبر وساتي ، علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاي د ترانوا دښار څخه نژدي پنځه ميله لرې تللي و چي د سلطان مراد جاسوسانو هغه ته بيا خبر ورکړ چي د بلغاريه حکمران دخپل لښکر سره يو ځاي د توپان په ځير مخته را روان دي او اوس نژدي پنځه ميله واټن ته را رسيدلي دي . هغو جاسوسانو علي پاشا ته دا هم وويل چي سيسمان به د خپل راتلو سره سم په پاشا باندې يرغل کوی تر څو علي پاشا ته دخپلو ليکو د جوړولو مهلت هم تر لاسه نه شی . او ددې پلان نه په ګټي اخستو سره علي پاشا او لښکر ته يي پوره پوره زيان ورسيږي . دغو جاسوسانو دا خبر هم راوړې و چي سيسمان دخپل لښکر صفونه لا د په وا څخه جوړ کړې او په سفر يي پيل کړې . د سلطان مراد د جاسوسانو دا خبر د پاشا له پاره ډير ګټور ثابت شو . کله چي هغه ته د سيسمان د دې وړاندې راتګ په هکله معلومات وشو نو هغه هم د خپل لښکر ليکي سره را جوړې کړې ، د مخته تللو رفتار يي کم کړ تر څودليکو تر تيب خراب نه شي .
علي پاشا به دخپل لښکر سره يواځي دوه ميله مخته تللي و چي مخکي ورته د سيسمان لښکر دتوپان د تورور تيارو په ځير تر سترګو شو . ددښمن د لښکر د کتلو سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددريدو حکم وکړ ، دهغوې صفونه يي منظم کړل ، تر څو د بلغاريي دپاشاه د لښکر يرغل تم کړی او بيا په خپله کار روايي وکړي .
د بله اړخه د بلغاريه پادشاه سيمسان د راتګ سره سم د علي پاشا په لښکر د هوا د ملخانو په ځير را پريوت ، خو څرنګه چي علي پاشا ددې ترخه دشوميلا په ميدانوکي دسيسمان دواړو زامنو ته نه هيريدونکي ماته ورکړې و ه او د هغوې څخه يي د بلغاريه ښار ترانوا هم نيولي و . نو په دې خاطر سيسمان د علي پاشا پرخلاف د په وا څخه ډير په غصه او قهر ډګر ته راوتلي و. په دې خاطر يی د راتللو سره سم په علي پاشا باندې حمله وکړه . په حقيقت کي دهغه ددې کار څخه مقصد داو چي که په ناڅاپي توګه په علي پاشا باندې حمله وکړل شي اودهغه په مقابل کي خپل برې ډاډمن کړي نو په دې توګه به د خپلو زامنو د ماتي بدله واخستله شي.
خو دا د بلغاريه د حکمران سيسمان ځان غولونه وه ، ځکه چي د هغه د حملي د تم کولو له پاره علي پاشا له مخه تيارو. علي پاشا په ډير جرأت او پوره تجربي او جنګي مهارت سره تر هر څه د مخه د سيسمان د لښکر حمله تم کړه او په دې تر تيب يي خپله دفاع ټينګه کړه ، او دهغي وروسته علي پاشا هم په خپل اصلي رنګ سره ډګر ته راغې .
هغه تر هر څه د مخه د برق په ځير د زوال ورکوني او ښنا کونکې ذات نوم واخست او دهغه (د تکبير) غږ ئي پورته کړ .
کله چي دهغه د تکبير غږ په فضا کي زمزمي پيل کړې نو د هغه لښکر هم دتکبير په اوازونو باندې ټوله دښته را ونغاړله او ددې غږ وروسته علي پاشا لکه د سمندر د ويرونوکو توپانو په ځير په خپل دښمن باندې يرغل وروست .
ددواړو لښکرو د ټکر څخه دا سې احساسيده لکه کوم اتشفشان يا اورغورځوونکي غرونه چي دډيرجوش څخه دچاوديدو په حال کي وي .مرګ هرې لورې ته په نڅا و، د ژوند په قفس کي د مرګ سيورې چاودېدلي و . په تيارو او نوم ورکو واديو کي ويني بيونکو افسانو سر را پورته کړې و . د خپلوليو پيوندونه يو له بله سره شليدلي و ، او د جمود او سکوت دوره په يوې بحراني نوې دورې باندې بدله شوې وه.
دبلغاريه پادشاه سيسمان هم د علي پاشا په مقابل کي د ډيرو دريدو توان را نه وست ځکه علي پاشا په ډيره تيزئ سره د سيسمان او دهغه د لښکر حالت د خزان وهلي ونې د راتويدونکو پاڼو په ځير کړې و. د سيسمان بدقسمتې وه چي هغه هم د علي پاشا په لاسو دخندونکي ماتي سره مخ شو او تبنتيد. علي پاشا د نه تم کيدونکو توپانو په ځير دهغوې پسي تر شاو لاړ او دهغي په لښکر يي د پرلپسي حملو په پايلو کي دهغوې شميره را و غورځوله .
په هغه وخت کي چي د علي پاشا دا تعاقب په پوره زور و شور سره مخته روان و او د بلغاريه پادشاه سيسمان د خپل لښکر سره په منډو و ، نو يو ناڅاپه د سلطان مراد جاسوسان د کومي لورې څخه را څرګند شول ، اوعلي پاشا ته يي ددريدو اشاره وکړه . د اشارې سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددريدو حکم وکړ ، کله چي سيسمان وکتل چي دښمن يې تعاقب پريښې دې نو د ارامئ ساه يې واخيسته ، او د مخکي په ځير يي په منډه منډه خپلو پناه ځايو ته ځان ورساوه .
د بله اړخه کله چي هغه جاسوسان علي پاشا ته نژدې راغي نو علي پاشا ترې سمدستي وپوښتل . دوستانو ! تاسي چي زه ودرولم او سيسمان مو را څخه خلاص کړ نو ايا ستاسي په دې کار کي زما له پاره څه سلامتي او غوره والي شته ؟ دهغي په دې خبره د راغلو مخبرانو څخه يوه يي وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشا!مونږ ته پرته له کوم مقصده نه یې درولي ، په حقیقت کې د بلغاریه د پادشاه دواړه زامن سائرکن اوایکسلا چې له تا څخه یې هلته د شومیلا په میدانو کې ماته خوړلې وه هم ستاسو تر شا پر تاسو پسې را روان دی . دا دواړه وروڼه په دې بریالي شوې چې د نائیکو پولس په ښار کې د خپل ځان له پاره ډیر ستر لښکر را ټول کړي ، او دهغوی کړنلاره او وړاندیز همدا دې چې کله چې د هغوی پلار سیسمان له تاسره ټکر شي نو دوی به د شا له خوا په تاسې یرغل راوړي تر څو ستاسې ماتې او خپل برې ډاډمن کړي .

خو دا د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو او دهغوی تر څنګ د هغوی د پلار سیسمان هم بدقسمتي وه چې دهغوی دا پلان د بریالېتوب نه تر مخه، د هغوی د پلار په لاسو له منځه ولاړ اودهغوی درا رسیدو تر مخه یې پلار د علي پاشا په لاسو د ډیرې خرابې ماتې سره مخ شو اود جنګ دمیدان څخه و تښتید. دهغوی د ماتې دخبر وروسته ، څرنګه چې دهغې زامن سائرکن اوایکسلا دلته ډیر نژدې رارسیدلي ونو هغوی ستاسو تر شا و لګیدل ، هغوی پلان لري چې د شپې له اړخه پر تاسې باندې یرغل راوړي ، او په دې تر تیب و توانیږي د خپل پلار د ماتي بدله واخستلای شي .

د خپلو دغه مخبرانو د اطلاع په اساس دعلي پاشا په مخ باندې دخوښۍ نښې را وځلیدې ، بیا یې په توصیفي توګه هغه مخبرانو ته وکتل او ورته یې وویل :

زما دوستانو ، زما ورونو ! زه ستاسې ډیر زیات ممنون یم چې تاسې ما ته په ډیر ښه وخت کې اطلاع راکړه ، زه پوهیږم چې د اروپا دا دښمن په مکارۍ کې د ګیدړې ، په خباثبت کې د مار ، په ګندګۍ کې د خنزیر ، په حماقت کې د خره په څیر ، په بې زړه توب کې د خرګوش او په نحوست کې د کارغه په څیر . زه به دهغوی هیڅ تدبیر بریالیتوب ته پرې نږدم . لکه څنګه مې چې د بلغاریه پادشاه سیسمان ته ماتې ورکړې همداسې به دهغې زامنوهریو سائرکن اوایکسلا دواړو ته د شومیلا په میدانو کې د هغوی په تندو باندې د بدترینې ماتې داغ کیږدم .

ددې خبرې دکولو وروسته علي پادشاه د لږڅه ځنډ وروسته بیا دخپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل :

زماورورنو ! ایا تاسې دا ویلي شئ چې دسیسمان د زامنو سائرکن او ایکسلا لښکر به له دې ځایه څومره واټن لرې وي ؟ د هغې په دې خبره مخبر انو په خپلو منځو کې صلاح و مشوره وکړه او بیا د هغوی څخه یوه وویل :

پاشا ! که چیرې مونږ غلطي نه وي کړي نو دهغو لښکر به ددې ځاې څخه د پنځه یا اوو میلو په شاوخوا واټن کې را روان وي .

دهغوی ددې خبرې په اساس د علي پاشا په څیرې باندې خندا را پیدا شوه . په ډیر ستاینونکې انداز یې دمخبرونو په لور وکتل اوویې ویل :

« که چیرې داسې وي نو بیا تاسې ډاډمن اوسئ چې زما خداى ، زما الله که وغواړي نو زه به دسائرکن اوایکسلا حال هم د په زنځیر کې د را نښتو بندیانو ، د ذلت اوپستۍ د کفن په څیر وګرځوم او د هغوی ژوند به انشاء الله د ستونزو او مصائبو څخه ډک کړم .

ددې وروسته د علي پاشا سترګې دهغې ښې لورې ته په یوې غونډۍ باندې و نښتې، بیا یې خپل لښکر ته دهمغې غرنۍ اړخ په لور دکوچ کولو حکم ورکړ او د سترګو په رپ کې یې د غرنیو لړۍ تر شا سنګر و نیو .

له بله اړخه سائرکن اوایکسلا دواړو دخپلو لښکرو سره یو ځاې په ډیره ګړندۍ توګه دعلي پاشا تعاقب کاوه او هغه ځاې ته را ورسیدل چې علی پاشا او دهغې جاسوسانو یې په هکله دتعاقب خبر ورکړې و . نو علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د سنګرونو څخه را ووت اوبې له ځنډه د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو پر لښکرو باندې د سور توپان په څیر را پریوتل .

دا یرغل دومره ناڅاپي ، دومره ځواکمن و چې ایکسلا اوسائرکن دواړو هغه و نه شو زغملاې ، په هماغه لمړۍ حملې کې علي پاشا هغوې د انحطاط او زوال سره مخ کړل. ایکسلا او سائرکن دواړو تر ډیره وخته پورې د علي پاشا مقابله و نه شوه کولې ، هغوې د ډیر بدې ماتې سره مخامخ شول او بیرته د نائیکو پولس د ښار په لور و تښتیدل.

اوس نو علي پاشا یو توپاني شکل اختیار کړې و. دا هم نور ځنډیدونکې نه و . ایکسلا او سائرکن دواړو ته د ماتې ورکولو ورسته هغه د سیلۍ په څیر دهغوې په تعاقب پسې ولاړ .

ایکسلام او سائرکن دواړو ورونو لومړۍ غوښتل چې دعلي پاشا په لاسو د ماتې وروسته د خپل ښار نائیکو پولس لورې ته مخ کړي ځکه هلته هغوې ډیر ښه زیرمه کړې لښکر ساتلې و . خو دا د هغوې دواړو بدقسمتي وه چې علي پاشا دهغوې تعاقب پرې نښود . کله چې هغوې فکر وکړ چې علي پاشا د هغوې پسې را روان دې او که چیرې هغوې د نائیکو پولس ښار ته دور ننوتلو کوشش وکړي نو علي پاشا به هم د خپل لښکر سره یو ځاې ددوې دواړو پسې د نائیکو پولس ښار ته ور ننوځي ، او لکه څنګه چې هغه د ترانوا په ښار کې ددوې دواړو حالت ډیر خراب کړې و نو د نائیکو پولس په ښار کې به یې هم حالت د هغې څخه بد تر کړي او دغه لښکر چې له دوې سره دې ددوې په شمیره کې به هم کمښت راشي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهمدې فکر په اساس ایکسلا او سائرکن دواړه نائیکو پولس ته ور ننه نه وتل ، بلکه د ښاره بیرون یې خپل لورې بدل کړ او بیا یې هغې لورې ته په تیښته پیل و کړ چې پلار یې سیسمان دعلي پاشا په لاسو د ماتې وروسته تښتیدلی و .
علي پاشا تر یو ځایه ددواړو ورونو پسې ولاړ او دهغوې د لښکر شمیره یې نوره هم را کمه کړه . بیا د خپل لښکر سره یو ځاې د نائیکو پولس د ښار په لورې راوګرځید ، په دې وخت کې د نائیکو پولس په ښار کې کوم داسې څواک او لښکر نه و چې دښاره دفاع وکړي په دې اساس دا ښار پرته له کومې ستونزې دمسلمانانو په لاسو سوبه شو. علي پاشا همله په ښار کې پړاو وکړ . دښار خلک به ډلې ډلې علي پاشا ته راتلل او دخپل اطاعت څرګندونه به یې کوله . علي پاشا هم ټولو ښاریانو ته عمومي بښنه اعلان کړه او په دې اړه یې حکم او فرمان خپور کړ.

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۶)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول شپږمه برخه لولئ:
(۶)
۸*****
د بروصې په ښار کې سلطان مراد دخپل زوې بایزید نه علاوه د بایزید ځوان زامن دخپلو یو شمیر نورو سالارانو ، امرانو او د عدلیې د محکمې د مسؤلینو څخه علاوه د ښار د علماؤ سره یو ځاې ناست و او په کومه ډیره مهمه موضوع یې خبرې اترې کولې . په دې وخت کې د سلطان مراد ساتونکې راغې او سلطان ته یې وویل :
«دروند سلطان! زمونږ څه مخبران را غلي دي هغوې غواړي ستا په خدمت کې حاضر شي . که چیرې تاسې اجازه راکړئ نو زه به هغوې له ځانه سره راړوم ؟
دخپل ساتونکې د اطلاع سره سم سلطان مراد او دهغې زوې بایزید دواړو ټکان وخوړ ، په دې وخت کې بایزید غوښتل چې څه ووایې خو سلطان مراد د هغه خبره غوڅه کړه او ویې ویل :
هغه مخبران چې له ماسره کتل غواړي هغوې سمدستي را حاضر کړئ ، کیداې شي چې هغوې کوم داسې عاجل خبر راوړې وي چې دسمدستي عمل کولو غوښتونکې وي .
ساتونکې بیرون راووت ، د لږڅه ځنډ وروسته بیرته راستون شو . دهغه سره یو څو مخبران هم و ، هغوې مخته راغلل او سلطان مراد ته یې تعظیم او احترام وکړ . بیا دهغوې څخه یوه یې سلطان ته وویل :
«درونده سلطانه ! مونږ تا ته دوه ډیر مهم خبرونه راوړي دي ، یوه ته زیرې ویلې شي او بل لږڅه د اندیښنې وړ دې .
محترم سلطان ! زه لمړئ ښه خبر درکوم اود هغې وروسته به د اندیښنې وړ .
درونده سلطانه! لمړئ زیرې داد ې چې علي پاشا په خپله دنده کې پوره بریالې دې . ددې ځایه د تللو وروسته هغه د بلقان د غرونو په لورې مخه کړه ، ددربند ددرې څخه تیر شو او بلقان ته ورسید . هغه وخت چې هغه د هغه ځاې د غرنود لړئ څخه تیر او د شومیلا میدانو ته ورسید نو د بلغاریه د حکمران سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن دهغه لاره و نیوله ، دهغوې سره یو ډیر ستر لښکر هم و . خو علي پاشا د شومیلا په میدان کې د سیسمان دواړو زامنو ته ډیر بده ماتې ورکړه او مخته ولاړ او د ترانوا ښار یې هم سوبه کړ .
د خپلو زامنو د ماتې د بدلې د اخستو له پاره د بلغاریه پادشاه سیسمان دیوه ډیر سترلښکر سره یو ځاې د علي پاشا مقابلې ته راغې ، ددواړو فوځونو تر منځ ډیر سخت جنګ و نښت . په دې جنګ هم علي پاشا سیسمان ته ډیر خراب او خنده ونکې ماتې ورکړه او هغه په تیښته ووت ، بیا دهغه دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن یو ډیر ستر لښکر تیار کړ هغوې غوښتل په علي پاشا باندې د شا لخوا غلچکې یرغل وکړي او هغه ته نه تلافي کیدونکې زیان ور ورسوې.
درونده سلطانه ! مونږ په وخت علي پاشا ته ددې تعاقب اطلاع ورکړه ، نو علي پاشا د سیسمان تعاقب پرې ښود او سنګر یې و نیو اوکله چې دهغوې مورچو ته د سیسمان د زامنو لښکر راورسید نو د علي پاشا لښکر د مورچو څخه بیرون راووت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر هغوی يې يو توپاني حمله وکړه ، دواړ ته يې ډېره سخته ماتې ورکړه او اوهغوی دواړو نايکو پولس ډښار په لور تېښته وکړه ، علي پاشا دهغوی پسې وروسته ولاړ ،کله چې هغوی وکتل چې علي پاشا د هغوی پسې را روان دی او که چېرې هغوی نائيکو پولس ښار ته و رننوځي نو علي پاشا به يې حالت د ترانوا د ښار د حال په څېر او يا د هغې څخه هم بدتر کړي ، په دې خاطر هغوی ښار ته د ننوتلو پر ځای په هماغه لاره و تښتېدل چې پلار يې پرې تښتېدلی و. علي پاشا د فاتح په څېر ښار ته ور ننوت . او په دې تر تيب د بلغاريې هغه برخه چې د شمالي برخو څخه يې د ډينيوب درياب تيريږي ، دعلي پاشا په لاسو زمونږ د سلطنت برخه وګرځيده .
د راغليو مخبرانو په دې خبرو باندې نه يوازې سلطان مراد بلکه د هغه زوی بايزيد او هلته ناست ټول خلک د خوښي نه په کاليو کې نه ځايدل ،د هغوی ټولو په څېرو کې د خوښيو او ډاډ نښې را ښکاره شوې وې، سلطان تر ډېره وخته پورې ددې خبر څخه خوند اخيست او په خپل ځای يې ډېره وهلې وه او خوله يې له خندا نه راټوليده . په همدې وخت کې يې مخبرانو او هلته ټولو ناستو خلکو ته وينا وکړه او په ډېر نرم اواز سره يې وويل :
« کله چې ما علي پاشا ته دغه دنده ورسپارله او ددې څخه مې هغه لورې ته استوو نو هماغه وخت زما په زړه کې دا تيريده چې نوموړې به د حرب وفن يو ډېر ستر ښهسوار ثابتيږي ، په هماغه وخت کې زما په زړه کې دا تيريدل چې هغه به ددښمن په مقابل کې د تيارو شپو د اوو سمندرونو د توپان ، دصبر او استقامت د غره ، د تيرې او ظلم پرخلاف سيلۍ ،او د مرګ او اور يو پرانستي درياب ثابتيږي . » تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږڅه ځنډ وکړ او بيا يې وويل:
« د خيرالدين زويه ! تا څومره په ميړانه او همت سره د بلغاريه حکمران ته ماتې ورکړه اودخپل شجاعت او بهادرۍ په واسطه دې ذلت او سپکاوې دهغې د غاړې طوق و ګرځاوه . دخيرالدين زويه ! زه ستا په څېر ځان ځارونکې ، او د نور او وياړ دقافلې د سالار عظمت ته سلام کوم .
ګرانه زويه ! ته څومره په ښه او ګړندۍ توګه په دښمن باندې ، په تيارو سمندرونو کې د تيزالوتونکي توپان په څېر نازل شوې يې او دهغوی حالت دې په خپل مخکې ټوټې ټوټې بلکه د تيرو وختو دتاريخ په کندو کې ور وغورزاوه. زما زړه غواړ ي چې ته زما ددښمنانو په مقابل کې د اور غورزونکي لاوې ، او خپلو ته دمينارنو د رواني روښنايي ... په څېر ثابت شې .
دخيرالدين زويه ! زما دعا درته داده چې چې په راتلونکو ورځو کې هم دددښمنانو په مقابل کې د ترکانو د پلرني وقار د فطرت د زانګو په څېر محارب ثابت شې . زه يو ځل بيا ستا په دې سوبه تاته مبارکي وايم او ستا جنګي پوهې ته سلام کوم .
سلطان په خپلو خبر وکې لږځند وکړ او بيا يې دخپل زوی بايزيد په لور په کتلو سره وويل :
بايزيده زويه ! ددغه مهم پسې د استولو نه وروسته به تا ډېر وخت زما تر مخه دهغه ستاينه او صفت کاوه، خو هغه وخت ما ستا دغه ډ،ل صفت او تعريف ته کوم اهميت نه ورکاوه ، ځکه چې ما غوښتل چې د علي پاشا کړچار او مهارت په خپله ووينم . زما زويه ! نن علي پاشا دا ثابته کړه چې هغه صفت چې تا دهغه زما تر مخه کاوه هغه هسې نه و .
دسلطان مراد ددې خبرو په ځواب کې بايزيد په خندا سره وويل :
محترم سلطان ! زه د ډېره وخته راهيسې علي پاشا پيژنم ، دهغه پلار دهغه مشر ورور هم زما د پيژندګلويانو څخه وو. خو دا په خپله کورنۍ کې يوازېنې وګړی دی . د هغه وخته راهيسې چې هغه په مکتب کې تر روزنې لاندې و ما ته دا ډاګيزه شوې وه چې دا به يو ځانګړې حيثيت تر لاسه کوي ، په دې خاطر په مکتب کې د تعليم په وخت کې هم د هغه سره چا د تيغ وهلو او حرب وضرب په فنونو کې مقابله نه شواې کولې ، کله چې تا هغه ته د پاشا لقب ورکړ نو تا ته به ياد وي چې ما تا ته هغه وخت هم ويلي و چې تا يو ډېر مناسب او وړ انسان ته دا لقب ورکړ. اې زما پلاره ! تا وکتل چې نن علي پاشا د خپل دغه منصب حق په ښه توګه ادا کړ .
بايزيد ددې خبرو د ويلو نه ورسته چپ شو . په ځواب کې سلطان مراد هم تر ډېره پورې چپه خوله و او څه فکر يې کاوه ،خو تر څنګ مسکي مسکي کيده . کيداې شي چې هغه د علي پاشا په دغه کړنو باندې ډېر زيات خوښ شوې وي . دا ځل هغه يو ځل بيا مخبرانو ته مخ کړ او ورته يې وويل :
دوستانو ! کوم چې ډېر ښه خبر و هغه خو تاسي ووايه ، يقينا چې دعلي پاشا نه همداسي هيله کيدله . اوس راته هغه خبر هم ووا ياست چې ستاسي په ګمان زمونږ له پاره دانديښنې وړ دی .
د سلطان په دې خبره هغه دويم مخبر په خبرو پيل وکړ اوويې ويل :
هغه بل خبر چې لږ څه د انديښنې وړ دی هغه دادې چې د علي پاشا په لاسو دبلغاريه د حکمران سيسمان او د هغې د زامنو د ماتې خبر ټوله اروپا زمونږ به خلاف را پارولې ده . او تر ټولو زيات اغيز يې د سرويه په پادشاه لازارشاه کړې دی او هغه يې د بدلې داخيستلو له پاره د اور په څېر لمبه کړې دې . زمونږ پر خلاف د جنګ د پيلامې له پاره د سرويه پادشاه لازار شاه د اروپا مختلو سيمو ته هيئتونه استولې دي ، په دې سيمو کې بوسنيا ، بلغاريه ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرى ، پولينډ ، اسکيټار ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولې او مګهیار خلک شامل دي ، دغه ټولو قومونو د قاصدانو په ذریعه د سرویه پادشاه لازار شاه ته د مسلمانانو په خلاف د صلیبي جنګ د ملاتړ ترغیب ورکړې . او ترڅنګ یې د خپلو قاصدانو په واسطه هغه ته خبر ورلیږلی دې چې هغه دې د مسلمانانو پر خلاف خپل لښکر د شینزا ددریاب په غاړه سترو میدانونو ته و استوي ، زما په فکر د سرویه پادشاه لازار شاه غواړي زمونږ پر خلاف همدغه ځایونه د جنګ او جګړې ډګر و ګرځوي .

درونده سلطانه ! د اروپا مختلفو اقوامو اوقبایلو ته چې د سرویه پادشاه لازار شاه کوم خطوط استولې دي د هغو پایلې ډیرې مثبتې دي ، او د اروپا ټولو هیوادونو او قبایلو خپل خپل لښکر ، د خپلو ښو روزل شوو سالاروانو په مشرۍ دشینزا ددریاب غاړې کې پرتو میدانو ته را لیږلي . لکه څنګه چې همدا اوس په هغه میدانو کې د اروپایانو لښکرې را ټولیږۍ نوکه چیرې دغه راټولیدل همداسې او په همدې تناسب دوام وکړي نو زه تا ته ډاډ درکوم چې په څو اونیو کې به د شینزا په میدانو کې د صلیبیانود را ټول کړل شوې لښکر شمیره څو لکو کسانو ته ورسیږي .

درونده سلطانه ! ددغه حالت په کتلو سره مونږ ستا تر مخه وړاندیز کوو چې پخوا له دې چې دښمن د خپل ټول توان او قهر سره د شینزا د دریاب څخه را تیر شي او هغو سیمو ته چې مونږ تازه تازه سوبه کړې را ننوځي نو مونږ باید دهغوې لاره بنده کړو او هغوې ته دا ثابته کړو چې په هغو سیمو چې ترکانو ولکه کړې دهغوې نیول خو لا پریږده چې په هغو سیمو کې به صلیبي سرتیري هم په هیڅ صورت د تباهۍ او بربادۍ د خپرولو له پاره پرې نه ږدي.

درونده سلطانه ! د بله اړخه علي پاشا ته هم ددې ټولو حالاتو په هکله خبر ورکړل شوي دې . مونږ دهغه سره د لیدلو وروسته ستا حضور ته را استول شوي یو. هغه تر اوسه پورې د خپل لښکر سره د نائیکو پولس په ښار کې دیره اچولې ده . او ستا له اړخه د حکم منتظر دې .

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته مخبر چپ پاته شو .نو سلطان مراد خپل زوې بایزید خپل ځان ته نژدې راوغوښت ، بایزید پورته شو او دسلطان په خوا کې کیناست. تر یوه وخته پورې پلار او زوې دواړو په ډیر راز سره خبرې کولې ، شاید چې هغوې په اروپا کې د راټولو شوو صلیبیانو د لښکر په اړه په خپلو منځو کې سلا مشوره کوله ، بیا هغوې کومې پایلې ته ورسیدل ، په دې خاطر چې بایزید بیرته خپل ناست ځای ته راغی او کیناست .د سلطان مراد په مخ باندې دخوښۍ نښې را څرګندې وې ، بیا یې را غلي مخبرانو ته مخ را واړاوه او ورته یې وویل :

دوستانو ! تاسې نن شپه همدلته په بروصه کې تم شئ ، سبا سهر به له دې ځایه کوچ وکړئ او نیغ به علي پاشا ته ځانونه ور سوئ ، هغه ته ووایاست چې د نائیکوپولس له ښاره خپل فوځونه را وکاږي او د رومیل د ولایت په کوم خوندي او مناسب ځای کې خپل لښکر ته پړاو ورکړی ، او هملته زما او د بایزید د لښکر انتظار وکړي .

علي پاشا ته هم ووایاست ، چې الله دې په تا برکتونه نازل کړي ، ستاد بهادرۍ او جرأت پولې دې نورې هم و غځوي ، په هغه ذات مې سوګند چې په خپل توان یې اسمان درولې ، او تر ټولو ځواکمن اوپوه ذات دې ، د قومونو په تاریخ کې داسې حالات او واقعات ډیر ځله ځي راځي ، د قومونو څخه دا ډول حادثې او واقعات د امیدونو نه ډکو ساحلونو کې د رڼا غوښتنه کوي .

علي پاشا ته ووایاست چې مونږ خو د وریښمو ، وړیو او یا موم په څیر نرم نه یو چې دښمن چې څنګه وغواړی زمونږ جوړښت او زمونږ زینت اوښایست را خراب کړي .مونږ به د جنګ په ډګرونو کې که خدای مو وغواړي نو د اروپا په دغه متحده ځواک باندې دزماني د غم وریځې راو غوړو. که چیرې زما خدای ته منظور وي نو دا ځان ځارونکې سرتیري صلیبیان چې کله د ترکانو د ځان ځارنې اواز واوري ، اوکله چې هغوې زمونږ وسایل او جنګې سامانونه ووینې ،کله چې هغوې په خپلو وینو کې لت پت شي او د ترکانو ځواک ته ووینې ...نو زما هر فوځې به د صلیبیانو د لښکر بند بند ور مات او دهغې دریاب په څیر به وګرځي چې په خپل مخ کې هر خنډ د کچه ویالو په څیر پاش پاش کوي .

سلطان تردې ځایه پورې خبرې وکړې او بیا ودرید او مخبرانو ته یې وویل:

اوس تاسې ولاړ شئ... ځئ ارام وکړئ ، سبا د سهار د لمانځه وروسته دعلي پاشا په لور وخوزیږئ . اوکوم پیغام مې چې درکړې تر هغه یې ورسوئ .

ددې خبرې سره سم هغو مخبرانو سلطان ته تعظیم وکړ او دهغې د خونې څخه ووتل ، دهغوې د تللو وروسته سلطان دخپل زوې بایزید په لور وکتل او ورته یې وویل :

بایزیده ، زما زویه ! د همدا اوسه دخپل لښکر دکوچ کولو تیارې پیل کړه ، مونږ به په درې څلور ور ځو کې د بروصې څخه د یوه باعزمه لښکر سره یوځای د شینزا د دریاب د غاړې میدانو ته ځانونه رسوو. مونږ به د خپل منزل په لور د رومیل د ولایت څخه تیریږو او دهغه ځایه به علي پاشا هم دخپله ځانه سره یو ځای کوو ،

زما زویه ! ددې سره سم زه ننې غونډه پای ته رسوم . ته ولاړ شه او دخپل لښکر د تیارولو کار پیل کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا نو سلطان مراد خپله غونډه ختم کړه ، او هر څوک دخپلو خپلو کارونو پسې دکوټې څخه ووتل .
٩*****
نریوس په خپل کور کې د لمر د پریوتو څخه لږ تر مخه هلته په پخلنځي کې د غذا په تیارولو بوخته وه چې په همدې وخت کې ریونا لکه د یوې د سکونه ډکې اوسۍ په ځیر په منډو او ټوپونو راغله اوکور ته را ننوتله.
هغه نیغه د پخلنځي لورې ته ورغله. نریوس هم هغه د پخلنځي څخه کتلې وه ، نریوس د پخلنځي څخه راووتله او د انګړ په لور ورغله ، په منډه راتلونکې ریونا د هغې تر مخه ودریده . د ریونا په کتلوسره د نریوس مور پربیسا او دواړه کوچنیان کندام او خیسار هم دباندې راووتل . په دې وخت کې ریونا په ډیره خوشحالۍ سره نریوس او دهغې مور پر بیسا ته وکتل او ورته یې وویل :
ما تاسې ته یو ډیر ښه زیرې راوړې دي . زه یواځې د همدې خبرې له پاره دلته راغلې یم او ددې خبرې د اوریدو وروسته تاسې ته دا ډاډ درکوم چې ستاسې د خوشحالیو پاې به نه وي .
د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره نریوس او دهغې د مور پربیسا دواړو په استفهامیه توګه یو بل ته وکتل او بیا نریوس ریونا ته وویل : ریونا خورې ! د کوم خبر د ویلو له پاره چې ته دلته راغلې یې هغه زمونږ سره اړه لري یا ستا د ذات سره ؟
په دې وخت کې ریونا د لږ څه فکر کولو وروسته ، په داسې حال کې چې دحیا د جذبې نښې یې په څیره کې را ښکاره شوې وې ، په نرم اواز سره وویل : ډیرې درنې خورې نریوس ! دکوم خبر له پاره چې زه دلته راغلې یم دهغه ډیره برخه ستاسې خلکو پورې اړه لري . خو بیا هم دا خبر زما پر ذات باندې هم خپل اغیز لري . ځکه دا خبر ستا د ورور علي پاشا په اړه دي
.
د علي پاشا د نوم د اوریدو سره سم نریوس ، دهغې مور پربیسا او دواړه کوچنیان ، کندام اوخیسار ، ټول متوجه شول . بیا نو په ډیره بې صبرۍ سره نریوس د ریونا څخه وپوښتل : ریونا خورې !تا زما د ورور علي پاشا په هکله څه خبر راوړې دي ؟
ریونا یو ځل بیا دحیا نه په ډکه ژبه وویل :
« خبر دادې چې علي پاشا اوس بلکل پوخ پاشا و ګرځید. هغه ته دددې ځایه د تللو وروسته ډیرې زیاتې بریاوې ور په برخه شوي دي . هغه لمړۍ د بلغاریه د پادشاه سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن چې د یوه ستر اوقوي لښکر سره د شومیلا میدانو ته د علي پاشا مقابلې ته راغلي و ، سخته ماتې ورکړې ، چې هغوې ددې ماتې وروسته د ترانوا ښار ته و تښیدل او هلته هم علي پاشا په هغوې پسې ولاړ او د ترانوا ښار یې هم ترې لاندې کړ . ددې وروسته ریونا د علي پاشا په لاسو د بلغاریه د پادشاه سیسمان په خلاف بریا او یو ځل بیا دهغه دواړو زامنو ته ماته ورکول او د نائیکوپولس د ښار نیولو په هکله پوره تفصیل ورکړ .
د ریونا په دې خبره نریوس او پربیسا دواړو دخوښۍ نه په خندا پیل وکړ . کندام اوخیسار دواړو هم د خپل کاکا په بریاو باندې خوښي ښووله ، په دې وخت کې ریونا یو ځل بیا وویل :
نریوس خورې ! ددې خبر بل اړخ هم شته ، دعلي پاشا دغه بریاو ، داسې و ګڼه ، چې په ټوله اروپا کې اور بل کړې دي .نو د دې ماتو دبدلو د اخستلو له پاره د سرویه پادشاه لازار شاه غږ پورته کړې ، هغه د اروپا ټولو ځواکونو ته د مسلمانانو پر خلاف د راټولیدو غږ کړې دي . ددې بلنې په ځواب کې اوس د ټولې اروپا لښکرې د شینزا دریاب په میدانو کې سره ټولیږي . دمسلمانانو پادشاه سلطان مراد ته هم دا خبر ور رسیدلي دي. سلطان مراد علي پاشا ته حکم کړې دي چې هغه دې دخپل لښکر سره یو ځاې د نائیکوپولس د ښار څخه را ووځي او درومیلیا په صوبه کې دې پړاو وکړي . ویل کیږي چې سلطان مراد هم د خپل لښکر سره یوځاې د بروصې څخه راوتلې او د همدې سیمو په لور را روان دې . تر څو د اروپا متحده لښکر ، چې د مسلمانانو د له منځه وړلو له پاره راټول شوې ، سره ټکر و کړې او هغوې له منځه یوسي .
دریونا په دغه خبرو باندې نریوس او دهغې مور پربیسا تر لړځنده پورې چپ خوله پاته شوې دهغې وروسته نریوس ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :
ریونا خورجانې ! دا خبرونه چې تا وویل او په ځانګړي توګه هغه چې زما د ورور علي پاشا په اړه و هغه خو ماته د ډیرې زیاتې خوښۍ باعث شول ، اول دا چې دا خبرونه دعلي پاشاد سوبې او برۍ په اړه وو او بل داچې زه مسلمانه یم او دا سوبه ، د اروپا ب په زمکه دمسلمانانو سوبه ده نو د یوې مسلمانې په څیر په دې بریاو زما زړه ډیر زیات خوشحاله دې ، خو ریونا ! زما خو د علي پاشا سره یوه خپلولي شته نو زه به د هغوې په بریاو باندې خوشحالیږم . عام مسلمانان هم د یو مسلمان په څیر د علي پاشا په دغو بریاو باندې ډیر زیات خوشحاله شوي او ډاډ به یې تر لاسه کړې وي . خو زما خورجانې ! زه نه پو هیږم چې ته په داسې حال کې چې یوه نصرانۍ یې ، خو زما څخه زیاته د علي پاشا په بریو باندې ته خوشحاله یې ؟ ریونا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورجاني ! ایا زه ستا ددې خوشحالیو کوم علت پوښتلې شم ؟
د نریوس ددې پوښتنې د ځواب له پاره ریونا تر لږ څه ځنده پورې په فکر کې شوه ، او دهغې وروسته یو ځل بیا دهغې په څیرې باندې د خوښیو نښې را ښکاره شوې او په لوړ اواز یې وویل :
زما خورجاني ! تا چې کومه پوښتنه وکړه نود هغې ځواب خو ډیر سخت دې خو ګوره نریوس خورې ! هغه وخت چې ته نصرانۍ وې ، او اسلام دې لا نه و منلې ، او نه دې د مجدالدین سره واده کړې و نو هغه وخت هم زه په ښه توګه پوهیدم چې ستا سره زما ناسته پاسته وه اوما اوتا دواړو به کله چې د مسلمانانو د بریاو خبرونه اوریدل نو د غم او غصې ، اندیښنې او افسوس او پریشانتیا څخه به مو ګُلمې خوړلې ، خو نن معامله بله ده ،، ته مسلمانه یې ، د علي پاشا خور یې په دې خاطر ستا خوشحالي په ځاې ده . اوس چې ته له ما څخه پوښتې چې ته په دې خوشحالي باندې ولې ویاړې نو نریوس ! واوره : ما د علي پاشا په کور کې څو ورځې تیرې کړې او دلته را ستنه شوې یم ، دهغه مور ، دهغه خور او په خپله علي پاشا چې له ماسره کوم سلوک کړې دې ، د هغسې سلوک ، دهغسې میلمستیا ، د هغسې درنښت امید ما دخپلو نژدې خپلوانو څخه هم نه شوکولې ، هلته د اوسیدو په وخت کې زما درنې خورې ! یوازې زما ځان نه بلکه زما عصمت ، زما ابرو ، او زما د حیثیت ساتنه هم په ډیره ښه توګه شوې ده . نریوس خورې ! دښځې سره د هغې د عصمت او د هغې ابرو د یوه نه پیداکیدونکې جو هر په څیر دې او هغه خلک چې د خپلې آبرو ، عصمت او عفت ساتنه وکړې نو زه پوهیږم چې هغه ددې وړ ده چې د ټولې نړۍ نه زیات دهغې عزت ، د ټولو خلکو نه ډیر د هغه درنښت او احترام وکړل شي . نریوس خورجاني ! زما حالت هم څه همدا ډول دې ، علي پاشا ، دهغه مور او دهغه خور چې په کوم درنښت سره زما میلمستیا کړې او تر څنګ یې زما د ځان ، آبرو او عصمت ساتنه کړې نو زه به دهغوې ددې کړچار بدله هیڅ وخت پوره نه کړاې شم .
نریوس ! ته پوهیږې چې کومو وسلوالو ځوانانو چې زه له دې ځایه په زور بوتلې وم ، هغوې زه په دې خاطر بولې وم چې زه او یا زما کورنۍ د مجدالدین او دهغه د ورور او پلار په وژلو کې لاس لرو . ددې اړیکو د پوهیدو سره یو ځاې علي پاشا ، د هغه مور او دهغه خور درې واړو ، یا ددوې څخه یوه هم او یا درې واړو زما پر خلاف انتقامي عمل کولې شو . خو هغوې یوه هم داسې و نه کړل . برعکس یې زما سره دا سې سلوک وکړ چې مثال او نمونه یې نه شي موندل کیداې . د علي پاشا مور قیرات له ماسره داسې لاره خپله کړه لکه د یوې لور او مور تر منځ چې موجوده وې . د علي پاشا خور سریان زما سره داسې دوستې جوړه کړه لکه د مشرې او کشرې سکه خویندو تر منځ چې موجوده وی ، او پخپله علي پاشا ، زه به دهغه په هکله څه ووایم . که چیرې زه د هغه صفت وکړم نو الفاظ به ورته پیدا نه کړاې شم . په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې علي پاشا له ما سره داسې سلوک وکړ لکه زه چې د ډیر ستر عزت خاونده او یو باوقاره اعلي شخصیت اوسم.
ګوره نریوس ! دهمغه حالاتو په کتلو سره چې زه د علي پاشا په بریاو ، سوبو ، او کامیابیو باندې و نه ویاړم نو بل به څوک پرې وویاړې ؟ نریوس خورې ! هغوې درې واړه ماته د ډیر عزت او وقار خاوندان دی .
د ریونا ددې خبرو په اوریدو سره نریوس د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوبه شوه اوبیا یې ریونا له لاسه و نیوله او د پخلنځې په لور یې له ځانه سره کش کړه او ورته یې وویل « را ځه چې هلته کینو ، زه به هلته د پخلي کار هم وکړم او خبرې به هم سره کوو. »
ریونا چپ چاپ د هغې سره یو ځاې روانه شوه ، نریوس او ریونا دواړه هلته په پخلنځاې کې کیناستې ، خو پربیسا خپل دواړه لمسې له لاسو و نیول او په انګړ کې په خپاره لمڅې باندې کینول . پخلنځاې ته د راتلو سره سم لږ څه چپه چپتیا وه ، او وروسته یو ځل بیا نریوس ریونا ته په خبرو خبرو کې وویل :
ریونا جاني ! که بده درباندې ونه لږي نو یوه پوښتنه کولې شم ؟
په ځواب کې ریونا لږ څه په تیز و سترګو نریوس ته وکتل او بیایې په ډیره ژولې ژبه نریوس ته وویل : نریوس خورې ! وایه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟ زه به ستا هیڅ خبره په بده وا نخلم .
دریونا ددې خبرو څخه نریوس تر یوه ځایه ډاډمنه شوه او په ډیره درنه توګه یې هملته ورڅخه وپوښتل چې: « ریونا! دا چې ته زما د ورور علي پاشا په بریاو باندې دومره د خوشحالۍ او ویاړ خبره کوې نو ایا زه ستا د رد عمل اندازه دا ډول کولې شم چې ته د علي پاشا سره مینه کوی او هغه خوښوې ؟
د نریوس ددې خبرې په اوریدو سره ریونا په زوره زوره وخندل اوبیا یې د ډیرې خوشحالۍ نه وویل :
نه نریوس خورې ! داسې کومه خبره نه شته ، زه د علي پاشا سره مینه نه کوم او نه هغه د ځان له پاره غواړم. خو بیا هم زه په زړه کې دهغه سره خواخوږي لرم .داسې خواخوږي چې زه یې په الفاظو کې نه شم بیانولې . ځکه چې علی پاشا چې کوم ډول سلوک او رویه له ما سره کړې د همغې په اساس زما په زړه کې دهغې له پاره ځانګړې ځاې پیدا شوې دې . بلې زما په زړه کې یو کمښت ، او یوه خلا ضرور را پیدا شوې ده ، ډیر وخت فکر کوم چې کاشکې زه هم ستا او دعلي پاشا په څیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانه شوې واې ،اسلام مې منلې واې ، ګوره نریوس ! ما هلته په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې نه یواځې د علي پاشا مور او دهغې خور په عبادت کولو لیدلې ، بلکه نور خلک مې هم کتلې چې په عبادت کې به مصروف وو. ماته د هغوې دعبادت دا طریقه ډیره خوښه شوه . او همدلته په بروصې کې د شتون په وخت کې مې دا فکر کاوه چې کاشکې زه هم دهغوې سره یو ځاې په عبادت کې شریکه واې اودهغوې په څیر مې د کائیناتو مالک ته دبندګۍ سر ټیټولې .
ریونا تر لږ ځنده چپه خوله پاته شوه ، په دې وخت کې نریوس هم هغې ته په ډیره عجیبه توګه کتل ، دلږ ځنډ وروسته ریونا یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
نریوس ! ډیر وخت زه دا فکر کوم چې ما خو د زړه نه اسلام منلې دې ، زما ظاهرې حیثیت یواځې داسې دې چې زه باید د اسلام په دایره کې ور ننوځم . خو زه ویریږم چې کله چې زما مور او پلار ته زما د مذهب د بدلون په اړه معلومات وشئ نو هغوې به ډیره زیاته صدمه ومومې ، او بیا خو ته پوهیږې چې زمونږ د کلي زیات خلک نصراني مذهبه دي . او زما پلار ددې کلي سردار دې ، نو زما د مذهب دبدلون په واسطه به د کلي خلک څه فکر کوي ؟ او زه په دې فکر کې یم چې دعلي پاشا پلار او دواړه ورونه په همدې خاطر ووژل شول چې هغوې مسلمانان وول ، په دې خاطر چې د علي پاشا پلار دې سیمې ته د داسلام د تبلیغ له پاره راغلي و. نصراني راهبان او پادریان نه غواړې چې په دې سیموکې اسلام په دومره تیزئ سره خپور شي ، هغوې د اسلام د پیروانو ډیر سخت دښمنان دي دا هغه حالات دي چې زما داسلام د اعلانیدو تر مخ خنډ دي . ریونا چې چپ شوه نو نریوس د لږ څه وخته پورې مسکی وه او بیا یې په ډیر شفقت او میني سره هغې ته وکتل او ورته یې وویل :
زه تا ته دعا کوم چې ستا تر مخ دا خنډونه په ډیره اسانئ سره له منځه ولاړ شي . اوس خو را ځه دلته زما خواته کینه ، زما خوشحالي او زما غوښتنه ده چې ته به نن شپه زمونږ سره ډوډئ خورې . ریونا د نریوس ددغه د میني نه ډک وړاندیز سره توافق وکړ او بیا دواړو همدلته په پخلنځاې کې د ډوډئ په تیارولو مصروفي شوې
پرلپسې لري ....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۷)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول اوومه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۱۰
د سلطان مراد د حکم تر ورسیدو سمدستي وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د نائیکو پولس د ښار څخه ووت.
هغه د سلطان د همدې حکم په اساس د روميل د ولایت په لور مخه کړه او خپل لښکر ته یې د ریونا او نریوس دکلي سره نژدې دیړاو کولو حکم وکړ.
کله چې د علي پاشا لښکر د روميل د ولایت په دغه برخه کې خیمې وهلې نو علي پاشا په خپل آس باندې سپور د خپل لښکر په لیکو کې دننه چکر کواهه ، د لږ وخت وروسته د هغه د سترګو لاندې د خیمو یو لوې کلي آباد شو . علی پاشا د خپل لښکر له پاره دماښام د ډوډئ دتیارولو حکم وکړ ، څکه په دې وخت کې لمر ډوبیدو ته ډیر نژدې شوې و . کله چې علي پاشا د لښکر تر منځه د ګرزیدو او څارنې وروسته بیرته خپل آس د خپلې خیمې په لور را و ګرځاوه نو خیمي ته د رارسیدو سره سم ډیر حیران پاته شو. هغه وکتل چې دهغه د خیمي نه باهر نریوس ، کندام خیسار اود ریونا نه علاوه د ریونا پلار رستاک هم ولاړ دي ، علی پاشا ته دهغوې په کتلو ډیره زیاته خوښې احساس شو . سمدستي دخپله اسه را ښکه شو ، د آس واګې یې پریښودې او دمیلمنو په لور یې ور منده کړه . په دې وخت کې د لښکر یو عسکر را منده کړه او دعلي پاشا آس یې و نیوه او یوه لورې ته یې یوړه . علي پاشا تر ټولو د مخه د رستاک سره روغبړ وکړ او بیا پر زمکه کیناست او دواړه وریرونه یې په ورنو باندې کینول . او دهغوې سره یې د زړه له کومې مینه وکړه . بیا پورته شو او د نریوس په لور په کتلو سره یې وویل « نریوس خورې ! ته څنګه یې ؟
نریوس په ځواب کې ورته په ډیر شوق او مینه و کتل او بیا یې علي پاشا ته وویل :
علي پاشا زما وروره ! زه خو ستا داسې خور یم چې ستا په کتلو خوشحالیږم . زما وروره ! ته پوهیږې چې په دې دنیا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يواځې ته زما ورور یې چې ستا په کټلو مې سترګې یخیږي . مونږ ته معلومه شوې وه چې ته د خپل لښکر سره یو ځای دلته تم کیږی نو په دې خاطر مونږ ټول له تاسره د کتلو له پاره دلته راغلو .
هغه وخت چې د نریوس او علي پاشا تر منځ دا خبرې کیدې نو ریونا هغوې ته د شک په سترګو کتل ، په همدې وخت کې علي پاشا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل . ریونا ! زه افسوس کوم چې له تا مې لا تر اوسه پوښتنه نه ده کړې، وایه ته څنګه یې ؟ که څه هم ماستاسې سره ډیر لږ وخت تیر کړې و خو په هغوڅو ساعتو کې چې کوم سلوک ستا مور او پلار له ما سره وکړ هغه به مې هیڅکله هم له یاده و نه وځي .
ریونا تر لږ وخته پورې په ډیر شوق او مینه علي پاشا ته کتل بیا یې په ډیرې نرمې لهجې سره وویل
« علي پاشا! که چیرې ته زما د مور او پلار د سلوک نه اغیزمن شوې یې نو واوره ، زما مور هم تا د خپل زوی په څیر ګڼي ، کله چې مونږ له تاسره د کتلو له پاره را تللو نو هغې څو ځله په تاکید سره وویل چې د هغې سلام تاته ورسوو . او دهغې له اړخه ستا د خیریت پوښتنه وکړو .
د ریونا په دې خبرو باندې د علي پاشا په څیرې کې خندا را وځلیده ، بیا یې د ریونا په لور په کتلو سره وویلې :
ستا مور ډیره محترمه او درنه ښځه ده . داسې مهربانه او مینه ناکې ښځې چې دهغوې کرچار په ژوند کې دهیریدو نه دې .
ماته که وخت پیدا شو نو زه به دهغې خدمت ته یو ځل حاضریږم .
په دې وخت کې ریونا دهغه په خبرو کې را ټوپ کړ او ویې ویل:
« وخت خو در ته په لاس درغلي دې علي پاشا ! تا زمونږ دکلې تر څنګ پړاو کړې دې . ته چې کله او کوم وخت وغواړې په ډیره اسانی سره په آس نه بلکه په پښو هم هلته را تلای شئ او زما دمور سره کتلې شئ .
دریونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا د لږڅه ځنډ او فکر وروسته وویل:
« ریونا ! ستا خبره سهي ده ، خو دلته د پړاو څخه زما اخوا دیخوا تلل مناسب نه دی . سلطان مراد او دهغه زوې بایزید دواړه د یوه ستر لښکر سره د بروصې د ښاره را روان شوي دي ، شاید چې تاسو ته به دا په ډاګه شوي وي چې د اروپائیانو متحده لښکر د شنیزه د دریاب په هغه غاړه په میدانو کې راټولیږي او دمسلمانانو سره د ټکر نه وروسته غواړي چې مسلمانان د فاسفورس د بحیرې نه اخوا ورټیل وهي . نو د اروپا ددې ځواک سره د ټکر له پاره سلطان په ډیره بیړه دغه لورې ته را روان دې . سلطان او دهغه زوې بایزید، ډیر ژر دلته رارسیدونکې دي، په دې خاطر ماته هر وخت دهغوې د استقبال او ښه راغلاست له پاره تیار دریدل په کار دي . خو که چیرې په دې ورځو کې زه ستاسې کلي ته ستاسې سره د کتلو له پاره درنه شم نو ته هم او نریوس خورې ته هم زما څخه ګیله او شکوده مه کوئ.
بیا یوناڅاپه علي پاشا ټکان وخوړ او د ریونا د پلار رستاک ي لورې متوجه شو او ویې ویل : زه هیڅ متوجه شوې نه یم ما تاسې ټول د خیمې نه دباندې درولي یاست . راځئ زما سره ،چې خیمې ته ولاړ شو او هملته خبرې اترې وکړو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خیمې په لور روان شو او پاته خلک هم د هغه پسې وروسته خیمې ته ور ننوتل او په خپلو خپلو ځایو باندې کیناستل . دلږڅه چپتیا وروسته رستاک علي پاشا ته وویلې چې :
علي پاشا ! تر اوسه یواځې ریونا له تا سره خبرې کولې ، په حقیقت کې د هغې دمور غوښتنه وه چې ته باید هلته ولاړ شې ، هملته د شپې پاته شئ ، علي پاشا ! ته پوهیږې چې زمونږ کوم نارینه بچې نه شته نو په دې خاطر ستا د کتلو وروسته د ریونا مور ، داسې و ګڼه ، چې تا د خپل زوې په څیر غواړې ،ګوره علي پاشا زویه ! کله چې وخت در ته پیدا شو نو خامخا هلته راشې !
دا خو یوه خبره شوه . اوس غواړم ددې بلې خبرې لورې ته هم راشم او هغه ستا د پلار او دواړو ورونو د وژنکو پورې اړه لري . علي پاشا زما زویه ! ما خپلو څو کسو ته د معاملې د څیرنې له پاره حکم کړې دې ، هغوې دا دوه شپې او ورځې په خپلو کارونو کې مصروف دي . او ډیر ژر به ماته ووایې چې ستا د پلار او دواړو ورونو په وژلو کې څوک لاس لري . زه دا کار ځکه دومره ژر او په دومره اهتمام سره کوم چې په دې وژلو کې یې زما لور ریونا هم راښکودې ده. اوپه همدې خاطر هغه دوه وسله والو ځوانانو هغه له دې ځایه وړې وه . خوستا د مور ، ستا د خور ډیره ستره مهرباني اوښیګڼه وه چې تاسې خلکو زما د لور سره د خپل اولاد په څیر سلوک کړې دې او دا داسې سلوک دې چې تر اوسه زما لور ریونا له یاده نه دې ویستلې .
علي پاشا ! که ستا دپلار او ستا د ورونو په قتل کې زما وریرونه هم شریک وول نو دا ځای یاد ساته چې زه به دهغوې په هکله هم تاته ټولې نښې نښانې ووایم ، زه به د معاملې به تفصیل ځان پوه کړم او بیا به تا ته ووایم چې د چا لاسونه په دې پیښنه کې ککړ دي او تا ته دهغوې سره څه ډول معامله کول په کاردي ؟ په دې لړکې که چیرې تاته زما دکومک اړتیا پیدا شي نو زه به دریغ و نه کړم . علي پاشا ! دا یواځې زما نه بلکه د ریونا د مور غوښتنه او هیله هم ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رستاک ددې خبرو څخه وروسته لږ څه و درید او بیا یې د څه فکر کولو وروسته وویل چې :
علي پاشا ! زه پو هیږم چې ستا په مصروفیاتو او بوختیاو کې ډیرښت راغلي دي او دا چې سلطان مراد څه وخت هم دلته را رسیدوونکی دی او دهغه په خاطر ته باید دلته په لښکر کې موجود واوسې ، زما زویه ! بیا هم ستا څخه غواړم چې کله هم تا ته فرصت او موقع په لاس درشي نو زمونږ ځای ته یو ځل ضرور راشه ، که چیرې تاته دلته داوسیدو په وخت کې موقع په لاس درنه شي نو د کوم جنګ پیلامه چې همدا اوس کیدونکې ده نو د هغې دپاې ته رسیدو سره سم ته یو ځل زمونږ کور ته ضرور راشه . زما ښځه ستا په لیدو باندې ډیره خوشحالیږي .
کله چې رستاک چپ شو نو علي پاشا د لږڅه فکر وروسته ورته و کتل او ورته یې وویل :
درونده مشره ! لمړۍ خو به زه دلته د تم کیدو په وخت کې هڅه وکړم چې وخت پیدا کړم او ستاسې کور ته راشم . او که اوس و نه توانیدم نو ژمنه کوم چې ددې جنګ دپای ته رسیدو سره سم ستاسې خلکو خدمت ته حاضر شم .
ددې خبرو وروسته علي پاشا پورته شو ، هغه د خیمې څخه لږ څه مخته تللې و چې په همدې وخت کې یو وسله وال ځوان دهغه خیمې ته ور ننوت ، هغه دعلي پاشا د آس زین په یو کونج کې کېښود اوهغه خورجین چې د آس سره نښتې وه هغه یې علي پاشا ته ورکړه . شاید چې علي پاشا به د هغې څرمنې خورجین له پاره بیرون را وتلې و . هغه راغلې وسله وال ځوان بیرته ولاړ . علي پاشا خورجین را واخسته او بیرته خپل ځای ته راغې او کیناست . بیا علي پاشا د هغې څرمنېزې خورجین خوله پرانسته لمړۍ یې دهغې څخه د نقدو پیسو یو کڅوړه را وویسته اوپه خپل مخکې ناستې نریوس په غیږ کې یې کېښوده او ورته یې وویل :
زما خورې ! په هغو جنګونو کې چې ما برخه اخیستې وه په هغوې کې څه د غنیمت مالونه زما لاسته راغلي دي دا د هغه غنیمت د مالونو څخه زما برخه ده . زما خورې ! په دې کې دومره نقدې شته چې ته یې په استعمالو سره خپل ژوند په پوره ډاډ او سکون سره تیرولی شې.
نریوس هغه کڅوړه پرانسته ویې کتله او بیرته یې دهغې خوله وربنده کړه اوعلي پاشا ته یې و کتل او ورته یې وویل :
علي پاشا ! سهي ده چې ته زما ورور یې ، تل ورونه د خویندو کومک کوی ، خو ګوره ورورہ دا نقدې ډیره زیاته ده . ددې څخه یوه برخه ماته پریږده او پاته دوه برخې خپلې مور او خور ته ورکړه .
دنریوس په دې خبره علي پاشا و خندل او ورته یې وویل : نریوس خورې ! دا نقدې یواځې تا لره ده ، د مور او خور برخه مې هلته جدا اینبودې ده . دهغوې په هکله ته فکر مه کوه .
علي پاشا یو ځل بیا په خورجین کې لاس ور ننویست ، او غوښتل یې څه ترې را وکاږې چې رستاک ورته مخ کړ او ورته یې وویل ؟
علي پاشا ! په نژدې وخت کې مونږ د ریونا واده تیاروو . زویه ! دهغې له پاره ما او زما ښځې د خپل کلي یو ځوان خوښ کړې دې . تر اوسه پورې مونږ په دې هکله چاته څه نه دې ویلي ، ځکه دا خبره یواځې زما، زما دښځې او ریونا پورې را نغښتې ده . او نریوس هم همدا اوس د لمړۍ ځل له پاره ترې خبریږي . زویه ! هغه ډیر ښه هلک دې ، که څه تر اوسه پورې ریونا دهغه د خوښیدو او نه خوښیدو په هکله څه خبره نه ده کړې خو ریونا هغه کتلي دې او هغه هم ریونا ښه پیژني ، ستاسره ددې خیرې د یادولو څخه زما مقصد دادې چې زویه ، ته به د ریونا په واده کې ضرور ګډون کوې .
د رستاک په دې خبره د علي پاشا رنګ والوت ، دهغه دغه حالت ته نه یواځې نریوس کتل بلکه ریونا هم متوجه وه . خو هغه ډیر ژر خپل ځان کنترول کړ او په داسې حال کې چې یو لاس یې لا د مخه په خورجین کې و او په خورجین کې د کوم شي لټون کاوه نو رستاک ته یې په وینا کې وویل :
داخبره تا ماته په ډیر ښه وخت کې وکړه . زه به د ریونا په واده باندې ډیر زیات خوشحاله شم ، څرنګه چې تا ماته دا ډیر ښه خبر واوراوه نو زه به هم په دې وخت کې ، که ته یې بده نه ګڼې ریونا ته یو تحفه ورکړم .
رستاک په ډیر محبت سره علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :
په دې هکله خو تا ته زما څخه د اجازې اخستو اړتیا نه شته . ځکه ریونا پخپله ستا د مخلصینو څخه ده . په دې وخت کې علي پاشا د خورجین څخه یوه طلاې ګوته را وویسته، چې په کې جواهرات کارول شوې و ، علي پاشا هغه ګوته ریونا ته ور وړاندې کړه . او په ډیر مړژواندې او لړزیدلي اواز یې ورته وویل :
ریونا ! څرنګه چې ستا پلار ما ته ستا د واده زیرې راکړ نو زه د دې خوشحالی په وخت کې تا ته دا ګوته نذر کوم . دا قبوله کړه ، انکا ر مه کوه او که نه زما زړه به مات شي .
دعلي پاشا دې خبرو په نریوس هم ډیر زیات اغیز وکړ ، ریونا هم ورته په ډیر عجیبه توګه کتل ، بیا ریونا خپل سر ټیټ کړ او یو دم یې د علي پاشا څخه هغه ګوته را واخسته او په خپله ګوته یې کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې ريونا غوښتل د خپلو جذباتو او احساساتو رد عمل ښکاره کړي چې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او دهغې په لور يې په کټلو سره وويل :
تاسې همدلته کينئ ، زه به تاسو ته د ډوډۍ انتظام وکړم . بيا به ټول سره يو ځاې همدلته ډوډۍ وخورو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا په ډيره چټکۍ سره د خيمې څخه را ووت .
د لږځنډ وروسته علي پاشا بيرته را ستون شو . دهغه وروسته يو څو ځوانان و چې د ډوډۍ لوښې ورسره و ، هغوې د ډوډۍ لوښې به خيمه کې کيښودل او بيا دوې ټولو يوځاې هغه ډوډۍ وخوړه . ددې وروسته رستاک ، نريوس ، ريونا ، کندام او خيسار ټول دعلي پاشا د لښکر ځاې څخه را ووتل او دخپل کلي په لور روان شول .
*****۱۱
شپه په تيريدو شوه او علي پاشا د سهار لمونځ ادا کړ او د سهارنۍ د خوړلو وروسته يو ځل بيا دخپلو لښکريانو د احوال د معلومولو له پاره د هغوې تر منځ ګرځيده چې د لمر خاته د لورې څخه درې کسه آس سپاره په چټکۍ سره دهغه لورې ته را روان دي . علي پا شا دهغوې دکتلو سره سم و دريد . هغوې هم علي پاشا ته راغله او دخپلو آسونو څخه را ښکته شو علي پاشا غوښتل دهغوې څخه لږ څه و پوښتي چې ددې درې واړو څخه يوکس ووېل :
پاشا! سلطان مراد او ولي عهد بايزيد دواړه دخپلو لښکرو سره يو ځاې ستاسې تم ځاې ته را رسيدونکي دي ، سلطان حکم کړې چې د هغه د رارسيدو تر مخه تاسې خپل ځانونه تيار کړئ او دکوچ کولو له پاره تيار اوسئ ، سلطان دلته نه پاته کيږي ، هغوې تاسې له ځانه سره اخلي اود شينزا ددرياب غاړې ته درومي او ددښمن تر مخه صفونه جوړوی . سلطان د زړه نه غواړې چې وخت يې ضايع نه شي او سمدستي ددښمن پر خلاف يوه قوې ضربه وارده کړي تر څو د هغوې ټول باد ووځي .
پاشا ! سلطان مراد او بايزيد له دې ځايه لږ تر لږه پنځه ميله لرې دې نو به دې خاطر د هغوې د راتلو څخه د مخه تاسې د خپل کوچ کولو له پاره ځانونه تيار کړئ .
د راغليو آس سپرو په دې خبره د علي پاشا په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې او هغوې درې واړو ته يې ووېل :
زما دوستانو !د سهار ناشته مو کړې او که نه دهغې له پاره درته څه تيار کړو ؟
د هغوې څخه يوه ووېل : پاشا ! تاسې ته د زحمت کولو اړتيا نه شته ، د سلطان ټول لښکر د سهار ناشته کړې ده ، او بيا يې د سلطان د وخت د ضايع کولو پرته د شينزاد د درياب په لورې مخ کړې ده .
ددې خبرې سره سم علي پاشا سمدستي په پوره ځواک سره اواز وکړ او دلښکر د خيمو د را ټولولو او پړاو ختمولو حکم يې وکړ . د علي پاشا ددې حکم سره سم يو توپان جوړ شو ،د لښکر هر چا خپلې خيمې را ويستلې او هر شې په باروړونکو ځناورو باندې باريدل. او د پړاو هر څه را ټوليدل . دسترګو په رپ کې د پړاو هر څه را ټول شوي او په کوم ځاې کې چې هلته پړاو شوې و د سلطان مراد او بايزيد لښکر تر را رسيدو پورې همدلته تم شول .
د لږڅه ځنده وروسته د شرق له لورې ګرد و غبار او دوړې تر سترګو شوې . علي پاشا پوه شو چې سلطان مراد او بايز د خپلو لښکرو سره يو ځاې را نژدې شوې دې نو په دې خاطر د هغوې د ښه راغلاست له پاره يې ځان تيار کړ . د سترګو په کتلو سره د هغه ګرد او دو ړو څخه د سلطان مراد را ښکاره شو ، پاشا د سلطان په کتلو ډير خوشحاله شو . د سلطان لښکر د رارسيدو سره سم په هماغه ځاې کې چې د علي پاشا لښکر پړاوکړې و همدلته تم شو . پاشا ور منده کړه چې د سلطان مراد د آس واګې و نيسي ،که څه هم سلطان مراد زوړ شوې و خو د ډير همت او ډيرې ځوانمردۍ ځرګندونه يې وکړه ، هغه د آسه را ښکته شو د علي پاشا د لاسو څخه يې دآس واګې بيرته واخيستې او په غاړه يې ور سره روغبړ وکړ او ورته يې وويلې .
علي پاشا ! ته زما د آس د واګو د نيولو له پاره نه يې پيدا شوې . تا دومره ستر کارونه تر سره کړې چې زويه! زه پرې په ځاې وياړ او فخر احساسوم .
دسلطان مراد نه وروسته بايزيد علي پاشا د خپل ځان سره په غيږ کې و نيو . اود هغې وروسته علي پاشا بيا بيا د نورو سالارانو سره روغبړ وکړ. لا تر اوسه پورې دسلطان مراد لښکر وروسته پاته و. د ټولو سره د روغبړ وروسته کله چې علي پاشا د سلطان مراد او بايزيد مخته راغي نو تر لږه وخته پورې سلطان مراد علي پاشا ته په ډيره مينه وکتل او په مخ يې دخندا لکيرې را پيدا شوې . بيا سلطان مراد علي پاشا ته وويل:
علي پاشا ! دبروصې نه ستاسې سيمې ته د را روانيدو په وخت کې چې کومه هيله ما ستاسې پورې تړلې نو سوګند په خداى چې لا شريک او قادر دې چې ته زما د هيلو څخه ډير پورته او ارفع و ختلې . تا په دښمن باندې څومره ښه د غيرفانې جذبو او تل پاتې هيلو په څير حمله وکړه او دخپلو آسونو د پښو سَمونو ، د غشو د توغولو ، د تکبير د اوازو ، او د تورو په هر ضرب باندې مو د دوښمن څيره ژيړه او دهغوې سترګې مو لمدې کړې .
علي پاشا ! دا چې ته زما زوې يې ، او د بايزيد د زامنو څخه هم تر ټولو کم عمره يې ، خو زه به تا ته د زوې په نوم خطاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم . نو اې زما زويه ! واوره ! ستا د سوبې ، اوبريا خبرونه ما ته را رسيدلي و ،زما زويه ! ستا په کار او کړچار زه همدومره خوشحاله او ډاډ من يم دا سې ډاډ من لکه څنګه چې دخپل کار څخه ډاډمن اوسم .
نو اې د خيرالدين زويه ! واوره : اوس يو ځل بيا دغه د الله د مخلوق دښمنان غواړي خپل ظلم او تيرې ته دوام ورکړي ، معراج يو انسان په خپل مخ کې د يو سوالګر ، د کوم بينوا او بې اسرې په څير را ټيټوي ، خو مونږ لاشريکه خداې خپل معبود او خپل مددګار ګڼو او د همغې تر مخه خپل سر ټيټوو . که چيرې د جنګ په دغو ميدانونو کې مونږ ته يو ځل بيا د اروپا ځواکونو چلينج را کړې ، نو د فطرت سترګې به ووينې چې مونږ به د هغوې سره په دې جنګ هم د الله دکتاب آيات او دالله د وياړلو په څير را څرګنديږو ، او په دې معرکه کې به هم مونږ د انسانيت ځيرې ته روښنايي ور وبښو. او هلته به خپل نوي ځراغونه روښانه کړو .
زما دوسته ! د هغو نوم ورکو واديو کاڼي به هم ووينې چې د زړو د نظام شوقينو دښمنانانو باندې مونږ څه ډول د مشيت د راز او ابن ادم دکمال په څير نازليږو . دښمن به په خپله ووينې چې مونږ به د هغوې د خوبونو لړی د توپانونو ترمنځ په ډوبولو کې لږ څه ځنډ هم و نه کړو . مونږ به د شنيزه د غاړو په ميدانونو کې هم ددښمن سترګې د وينو د اوښکو څخه ډکوو . څارونکې سترګې به ووينې چې د ربنتيا وژونکې او د خپل برخليک او اخرت نه نه ويريدونکې به مونږ د مجوسيانو د اور په څير ومروړو . د بابل د بت په څير به دوې ټوټې ټوټې کړو او کله چې زمونږ ټکر را منځته شي نو و به وينې چې د جنګ ډګر کې مونږ دهغوې له پاره د اور په شعلو کې د انقلاب د بحر په څير را وخوټيږو .
تر دې ځايه پورې سلطان مراد لږ ځنډوکړ او وروسته يې د بايزيد په لور وکتل او ويې ويل :
بايزيده ! ته علي پاشا ته څه ويل غواړې ؟
د بايزيد پر مخ باندې مسکا راغله ، او ويې ويل : درونده پلاره ! هغه څه چې ما ويل غوښتل هغه ټول تا وويل : دعلي پاشا د بې مثاله کړچار ستاينه تا په پوره اخلاص سره وکړه . زه ، سوګند يادوم چې داسې ستاينه زه نه شم کولې ، خوبيا هم بايزيد د علي پاشا په لور وکتل او ويې ويل :
علي پاشا! دکومې ورځې څخه چې ته د بروصې څخه راغلي يې او کوم کړچار چې له تا نه يې هيله کيده . دهغه په اړوند زه په څه شک او شبه کې نه يم . ما هر وخت د سلطان تر مخه ستا ستاينه او تعريف کړې دې . کله چې ستا د کاميابيو او برياو خبرونه هلته بروصې ته راورسيدل نو محترم سلطان ته دا ډاډ پيدا شو چې هغه ستاينه او تعريف چې ما ستا کاوه هغه په ځاې او پر حقيقت باندې ولاړ و . زما دوسته ! اوس ته دعثماني سلطنت يو نيغ تير ، نه ټيټيدونکې او نه کږيدونکې توره ، او په دښمن باندې د مرګونو ضرب ورکونکې يو غښتلي يې ، او عثماني سلطنت به تل پر تا وياړې .
د بايزيد د خبرو سره لږ څه چپه چپتيا را پيدا شوه . دهغې وروسته سلطان مراد يوځل بيا علي پاشا ته مخ را واړاو او ورته يې وويل :
علي پاشا ستا د لښکرد حالت په کتلو سره زه دا ويلې شم چې ته همدا اوس په همدې وخت کې دکوچ کولو له پاره تيار يې .
هغه سپاره چې ماتاته را استولي و لکه چې تا د هغوې د خبر سره سم خپل فوځ کوچ ته تيار کړې دې . په هر حال تاسې زمونږ سره همدا اوس حرکت کولو ته تيار ياستئ.
علي پاشا د سلطان مراد په لور په کتلو سره وويل :
درونده سلطان ! زه خو همدا ستاسې منتظر وم ، زما لښکر له تاسې سره يو ځاې کوچ کولو ته تياردې .
دهغې په دې خبره باندې سلطان مراد د خپل آس واګې په لاس کې و نيولې او ويې ويل : که چيرې داسې وي نو بيا په خپل آس باندې سپور شه ،او کوچ وکړه .
د سلطان دخبرې سره سم علي پاشا د آس په لور ور منډه کړه او په خپل اس سپور شو، په دې وخت کې سلطان مراد او بايزيد هم په خپلو آسونو سپاره شول . او د متحده لښکر سره د ټکر له پاره يې د شينزا د ددرياب لورې ته حرکت وکړ.
پرلپسې لري .....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانو سازشونه (٨)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (٨)

اوس تاسې ددې تاريخې ناول اتمه برخه لولئ:

(٨)

پرلپسې ***** ١٢

ریونا لکه د یوې ویریدلې هوسۍ په څیر د نریوس دکور دهلیز ته ور ټوپ کړ او ور ننوتله . نریوس دکور او انګړ په پاکوالي کې مصروفه وه . د ریونا ددې بیرنې حالت او په منډه په ورتلو سره نریوس خپله جارو په لاس کې ونیوله ، او دهغې په لور يې و کتل . دخپله ځاېه را پورته شوه . خو ریونا د را تګ سره سم وویل چې :

نریوس خورې ! ستا کوچنیان او مور چیرې دي ؟

نریوس سمدستي وویل : هغوې درې واړه زمونږ ددغه ګاونډي کور ته ورغلي ، ولي ! خیریت خو دې ؟ ایا کوم ښه یا خراب خبر خوبه دي نه وي راوړې ؟

ریونا د یوې لحظې له پاره فکر وکړ او بیا یي د نریوس په لور وکتل او په ژولې ژبه یې وویل :

نریوس ، خورې ! ایا تاته معلومات شته چې علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د شینزا د دریاب د غاړو په لور حرکت کړې ، ایا د تللو په وخت کې یې له تاسره کتلي و ؟

نریوس ددې خبر په اوریدو سره لږ څه غمجنه شوه ، هغې خو په خولې څه و نه ویل ، خو په نفي سره یې سر و خوځاوه ، په دې وخت کې ریوناورته وویل :

ما خو فکر کاوه چې علي پاشا به له تاسره کتلي وي او بیا به تللې وي . او زه د علي پاشا څخه دهمدې شکایت کولو په خاطر راغلې وم چې که چیرې هغه ستاسې د کتلو له پاره راغلي وي نو بیا خو به هغه زمونږ ځاې ته هم باید راغلي واې اوبیا تللې واې ، خو ستا څخه په اوریدو سره چې علي پاشا دلته نه دې راغلي نو اوس زما د زړه څخه داشکوه او شکایت هم ووت .
هغه خبرونه چې زما پلار ته رارسیدلي و دهغوې په مطابق نو همدا نن سهار سلطان مراد د خپل لښکر سره یو ځاې دلته را رسیدلي و . دلته د رارسیدو سره سم سلطان خپل څو سواره علي پاشا ته را استولي و او علي پاشا ته سلطان دخپلو راتلو څخه د مخه دکوچ کولو له پاره دخپل ځان دتیارولو حکم کړې و .

ویل کیږي چې د سلطان مراد د راتلو د مخه علي پاشا د خپل لښکر خیمې را ویستلي وې او دکوچ له پاره یې تیارې کړې و . اوڅنګه چې سلطان مراد او د سلطان مراد زوې بایزید هغه ځاې ته را ورسیدل چې علي پاشا په کې پړاو کړې و نو سلطان مراد د خپل زوې بایزید اوعلي پاشا سره یو ځاې د اروپا دمتحده لښکر دمقابلې له پاره د شینزا په لور کوچ وکړ.

تردې خبرو وروسته ریونا دلږڅه وخت له پاره ځنډ وکړ او بیا یې نریوس ته مخ کړ او ویې ویل :

نریوس خورجانې ! ته خو دکور په کار کې ښتې یې . زه اوس ځم ، ما غوښتل د همدې موضوع په هکله خبرې وکړم .

نریوس په ډیره ترخه توګه د ریونا په لور وکتل ، هغه یې له لاسه و نیوله ، او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریونا خورې ! د پردیو په څیر خبره مه کوه . ما دکور ټول کار ختم کړې دې . را څه چې دواړه خویندې سره کینو او خبرې وکړو ، زه هسې هم په کور کې ځانته یم . ستا سره په کیناستو به زما زړه لږ څه را ټول شي .

ریونا د نریوس خبره و منله ، بیا دواړه مخامخ خونې ته ولاړې ، او هلته په یوه لمڅي باندې کیناستلې اوپه خپلو منځو کې یې خبرې پیل کړې .

۱۳ ******

د شینزا د دریاب غاړې ته په رسیدو سره سلطان مراد خپل لښکر ته د خیمه کیدو حکم وکړ . اوس حالات داسې و چې دشینزا ددریاب جنوبي غاړه کې د سلطان مراد لښکر پړاو کړې و په داسې حال کې چې د شینزا ددریاب په شمالي غاړو کې د اروپا متحده لښکر تر ډیره ځایه پورې خپور ور پروت و . دهغوې د لښکر شمیره دومره زیاته وه چې ددریاب په غاړه چې تر کومه د سترګو نظر کار کولې شو دهغوې دلښکر خیمې تر سترګو کیدې . اروپاې ځواکونو څو لکه کسان د سلطان مراد د لښکرو سره د مقابلې له پاره راټول کړې و.

دا حال یواځې یوه ورځ پاته شو .، بیا سلطان لږ څه پورته ولاړ او هلته یې خپلو انجنیرانو ته د لرګیو د پُل د جوړولو حکم وکړ تر څو د شینزا دریا ب څخه د فوځونو دتیریدولو له پاره مناسبه لاره پیدا کړي ، څنګه چې دشینزا د دریاب په غاړه د لرګې پُل جوړ کړل شو سلطان مراد د خپل لښکر سره یو ځاې ددغه پُل څخه تیر شو اودډښمن مخامخ یې پړاو وکړ ، د اروپا په متحده ځواک کې چې څومره سالاران و، هغوې د سلطان مراد، دهغه د زوې او علي پاشا په جرأت او بهادرۍ باندې هک حیران شول .

مشهور تاریخپوه (لین پول) لیکي چې را روانه شپه سلطان دالله په دربار کې د خپلې سوبې او دخپل شهادت له پاره هیله او دعا وکړه ، هغه ټوله شپه ویښ و او په عبادکې مصروف او دخپل الله نه یې د بسپنې او اعانت غوښتنه کوله . لین پول دا هم لیکي چې هغه د یوه مؤمن په څیر د مشرکینو سره په جنګ کې د خپل شهادت هیله من و . لین پول مخته لیکی چې دا دسلطان مراد د دعاوو اغیز و چې سهار یې اثرات دمعجزې په توګه را څرګند شول . په سهار کې ډیر سخت توپان او باد وباران په را پیدا شو چې مخ یې ډیر د ترک لښکرو په لور و . د ترکانو تر څنګ ښه باران وشو . په دې تر تیب دهغوې سره د اوبو ډیره ښه پراخه ذخیره پیدا شوه او شاوخوا ته یې چې کومې شګې وې هغه هم اوس د شګو په ځاې په د ختو په څیر ګرځیدلې وې .

بل سهار سلطان مراد خپلو لښکرو ته د صف جوړولو حکم وکړ . کله چې سلطان مراد د جنګ له پاره دخپلو لښکرو صفونه جوړول نو سلطان خپلو ټولو سالارانو ته په یوه ځاې کې د راټولیدوحکم وکړ، کله چې ټول سالاران را ټول شو نو سلطان مراد هغوې ته مخ واړاوه او ورته یې په وینا کې وویل :

زما دوستانو! واورئ ! د انسان کوچنیوالې یوه دردناکه بیداري ، ځواني یې یو طلاې خوب او زړښت یې دونې د زیړې پاڼې په څیر دې . او زه اوس په دې وخت کې دهمدې زیړې پاڼې ځاې ته رسیدلې یم . یعني په هر ه لمحه کې او د ژوند په هر موړ کې ، هیڅ انسان خپل ځان په مکمله توګه متوازن نه شي ساتلې . دا ژوند یو مکتب دې او د ټول ژوند له پاره د فطرت یوه معمه ده . خو بیا هم انسان د خپل پوره والي ، د خپلو غوښتنو د پوره کولو له پاره ټول ژوند په هڅه او هاند کې تیروي . نو د حالاتو د سختۍ او تریخوالي ترمخه هره لمحه انسان خپل اصلیت باید له یاده و نه کاږي او د ژوند د قفس څخه هر وخت د مرګ منتظر و اوسي .

زما ملګرو ! په دې کائناتو کې هر شي د زوال او فنا پابند دې . یواځې غیر فاني الله او زمونږ رب ذات دې . هیڅ شي دهغه د ذات پرته لازواله نه دې . نو لکه څنګه چې سمندر نه ویده کیږي . دهغې بیدارې دخوب نه بې برخې والي دې په همدې توګه ددې کشمکش په زمانه کې مرګ هم د لمر په څیر بیداره او هر وخت متوجه اوسي . دا جنګ چې مونږ به یې پیلامه تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ څه ځنډ وروسته کوو . نوکه زه په دې جنګ کې شهید شوم ، ووژل شوم نو زما وروسته به تاسې لکه د تیږو په څیر جمود نه ګرځئ او نه به د څرونکو په څیر په تفکر او چورتونو کې ډوبیږئ . لکه څنګه چې له ماسره دکار کولو په وخت کې صحرا صحرا د غړمبیدونکې اوږ ، د دریاب د تندو موجونو په څیر په خپلو دښمنانو باندې ور لویږئ او په همدې تر تیب د لمر د اچونکو وړانګو به څیر زما د زوې بایزید سره لا س ورکړئ ، زما وروسته به همدا ستاسې سلطان اوسي . زه تا سې ته ډاډ درکوم چې د تاریخ په رفتار کې به دا ستاسې سره د منصفانو روایت او د نقیبانو په څیر اخلاص نه ډک سلوک و کړي او ستاسې تر منځ به د اخوت او ورورګلوۍ د نور په څیر ..ستاسې خیال وساتی .

زما کار کوونکو وارئ ! ددین اصل عقل ، د عقل اصل علم او دعلم اصل صبر دی . که چیرې تاسې ددښمن په مقابله کې د صبر نه کار واخلئ ، د جرأت او استقامت مظاهره وکړئ نو یاد ساتئ چې تاسې به نه یواځې ستور و باندې خپل ډال خپور کړئ بلکه انساني زړونه به هم تسخیر کړئ .

زما دوستانو! اسلام ټول وخت د سیم او زرو له پاره نه بلکه د انسان د عزت او کرامت لار مونږ ته را خولې ده . که چیرې تاسې ددې ترخو لمحو څخه ازاد شوی او د را نغښتې فکر زنځیرونه ما ت کړئ او جسماني قید له یاده و کاږئ اوخپل کرچار ، خپل ماحول پاک کړئ نو یاد ساتئ ، چې زما خدای به تاسې ته بریاوې او خوشحالي درکړي . هغه څه چې زه یې تاسې ویل غواړم د هغې لنډیز دادې چې که زه په دې جنګ کې و مرم ، نو زما وروسته به زما زوې بایزید ستاسې سلطان اوسي . بس همدا یوه مرکزې نقطه وه چې ما تاسې د هغې له پاره راټول کړي واست ، تاسې ټول اوس دخپلو خپلو دلګیو په لور ولاړ شئ . یوازې بایزید اوعلي پاشا له ماسره پریږدئ . واورئ ! لښکر په درې برخو ویشل کیږي . یوه برخه یې زما سره ، بله برخه یې د بایزید او دریمه برخه به یې د علي پاشا سره اوسي . اوس ټول ولاړ شئ او دجنګ دپیلامې انتظار وکړئ . ددې سره سم د بایزید اوعلي پاشا پرته نور ټول سالاران د لښکر په لور ولاړ ل .

په دې وخت کې سلطان مراد خپل زوې بایزید اوعلي پاشا ته وویل چې :

زما زامنو! د جنګ د پیلامې د مخه دخپل رب ، د خپل خدای دحضوره د ملاتړ ، او استعانت دعاوې وکړئ.

ددې خبرې سره سم سلطان مراد د خپل آس مخه د قبلې لورې ته واړوله اوپه خپل آس سپور شو . بایزید او علي پاشا هم دخپل پلار په څیر خپل اسونه د قبلې په لور کړل او پرې کیناستل . بیا یې د سلطان په لور وکتل او په دعائیه توګه یې لاسونه پورته کړل . سلطان په لوړ اواز پیل وکړ چې :

ای الله ! د لمر ګرمې څپې ستا په حکم باندې د سمندر د پراخیو څخه را وځي او خپله رڼا شیندي ، ای الله ! ستا په حکم باندې دستورو څرخیدل د انساني تقدیرله پاره بنسټ ګرځي ، او د ژوندانه د یوې قطرې څخه قومونه اوولسونه منځته راوړي ، همدا ستا په اجازه پر اسمان باندې وریځې راخپریږي او یو په بل سې ځغلي او شپه په خپلې پوره تیارو سره نزول کوي .

ای خدایه ! همدا ته ژوند د جمال اوحرارت سره نوازش کوې ، همدا ته د هر ګل په پاڼه باندې خوشبو ، په پاڼه پاڼه باندې دتقدیر کرښې باسې ، همستا په اجازه شفق د اسمان د نیلګونې سره غاړه غړۍ کیږي . د منو په ونو کې میوه راپیدا کیږي او لمر د شعاعو څخه وریځې رنګینږې .

ای الله ! زه ستا عاجز بنده یم . تا واحد او لاشریک ګنم ، او تل له تا څخه بسپنه اوکومک غواړم . اوس هم زه ددښمن ډیرو زیاتو لښکرو تر مخه ولاړ تا ته لاس په دعا یم او یوازې له تا څخه بسپنه او کومک غواړم.

سلطان مراد دعا غوښتله او ورپسې وروسته بایزید اوعلي پاشا دواړو امین وایه . دلږ څه ځنډ وروسته سلطان مراد بیا خپل خدای ته زارې اوعذر شروع کړ او ویې ویل چې :

ای الله ! دوې مکارۍ ته ذهانت ، بکواس ته علم ، کمرزۍ ته نرم زړې ، بزدلۍ ته بې نیازې ویونکې اوس د بدنصیبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیورو په ځیر پر مونږ باندې یرغل کونکې دي . اې زما الله ! د وخت د سیلاب له پاره که ته وغواړې نو تیره ورته آینه کړې . تیارو ته لمررا وکاږې ، د لارې غبار کهکشان و ګرځوې ، یخې ځپې د طور په شعله باندې تبدیلې کړې . اې زما الله ! ته چې کله وغواړې ذرې ذرې ته د صحرا پراخوالې ، شبنم ته ساګر ، اغزو ته ګلستان جوړکوې ، اې زما الله . زمونږ تر مخه د تمدن دغه ړندې لوخړې ، د ګناهونو ځالې، په وینه تویونکو هیکلو کې را نغښتې دښمن ، غواړې پر مونږ باندې یرغل راوړې اومونږ خپل غلامان و ګرځوې ، ایې زما الله ! زه ستا عاجز بنده یم ، ماته همت را ، زما کومک وکړه چې زه ددښمن لاسونه د وینو نه ډک کړم اودهغوې په زړونوکې د ویرې او رعب تیارې خورې کړم ، اې زما الله ! ددغې دښمن په مقابله کې مونږ ته برې را. اې زما الله مونږ په خپل حفظ کې و ساته او بریمند مو و ګرځوه .

تر دې ځایه سلطان مراد خپله دعا پاې ته ورسوله ، ددې وروسته درې واړو حرکت وکړ . سلطان منځنی برخې کې د ورید ، په داسې حال کې چې بایزید اوعلي پاشا خپلو خپلولښکریانو ته ورغلل .

هلته د اروپا په متحد لښکر کې هم تر ډیره وخت پورې د جنګ ډول وهل کیده بیا دهغوې ټول لښکر مخته راغې ، په دې وخت کې دسرویه پادشاه لازار یواځې نه ، بلکه د اروپا د نورو هیوادنو تکړه جنرالان اوحکمرانان هم دخپلو لښکرو سره یو ځاې و . ټولو په زوره زوره عجیب و غریبې نارې وهلې ، او خپلو عسکرو ته یې ډاډ ورکاوه . ددې لښکر و تر شا د اروپا بې شمیره ښایسته او زینت کړل شوې نجونې را روانې وې چې د صلیبي جنګیالیو له پاره یې ډاډ اواطمینان ورکاوه . ویل کیږی چې په هغونجونو کې دسرویه دپادشاه لازار لور ډسپنا هم شامله وه . دهغې په اړه دا هم ویل کیږې چې هغه داروپا د ډیرو ښایستو نجونو څخه یوه وه او د اروپا هر حکمران غوښتل چې دهغې سره واده وکړي .

په همدې وخت کې د اروپا متحده لښکر مخته راغې او د سلطان مراد په لښکر یې د طاغوتې ابلیس ، او زهرجنو مارانو په ځیر یرغل وکړ .

سلطان مراد هم سمدستې خپل عکس العمل وښود . هغوې هم په پوره میرانه او د یوه سخت هجوم سره سم په دښمن باندې ور پریوتل .

ددغو اروپایي صلیبانو جنګیالیو له پاره د سلطان مراد ، بایزید اوعلي پاشا دغه ځوابې حمله داسې وه لکه د چا ترمخه چې کومه بنده صحیفه ، کوم نه لیدلې خوب ، کوم زورداره توپان او کوم نوې انقلاب په ځیر مخته راشي .

ددواړو لښکرو دداسې ټکریدو سره دجنګ ډګر داسې صورت ځانته نیولې و لکه اتش فشان چې و چوې ، دبرزخ د عالم دجسمونو ارواح چې پورته عالم ته رخصت شي ، هره ساه اذیت ، هره لمحه حشر پیدا کونکی وي . د تیارو طنابونو کړیو د صلیب شکل نیولې و او ژوند یې د اور د سیلاب په ځیرله منځه ووړ .

داروپا دې صیبلیانو ته پوره ډاډ بلکه پوره یقین و چې هغوې به د سلطان مراد او دهغه لښکرو ته ډیر بده ماتې ورکوې . ځکه چې هغوې د کافي لښکر خاوندان و . بیا هغوې د جنګ نه ترمخه د خپلو لښکریانو حوصلې هم را پورته کړې وې ، دهغوې تر شا د اروپا ډیر ې ښایسته او ځوانې نجونې روانې وې . هغوې هم دصلیبیانو د ځواکونو د ډاډ سبب وې . صلیبي جنګیالې هغه وخت ډیر حیران شول چې د خپل ټول توان او ټول لښکر سره یې بیا هم مخته تګ نه شوکولې ، دا په دې خاطر چې دمخې له لورې سلطان مراد ،بایزید او علي پاشا پرې د توپاني سیلیو په ځیر یرغل کړې و . دهغوې دتیزې او تندې حملې په واسطه داروپایي صلیبیانو حالت سوکه سوکه د مړ کیدونکې اور په ځیر ګرځیدلې و او مسلمانانو په ډیره تیزی سره د صلیبیانو قتل عام پیل کړې و .

په دې جنګ کې سلطان ، دهغه زوې بایزید دواړه هغه کاروونه تر سره کړل چې نمونه یې په تاریخ کې نه لیدل کیږی. ددښمن په هرې برخې کې به چې کمزورې را پیدا کیده نودوې به د اور د سکروټو او برق په ځیر هلته ورسیدل او د دښمن صفونه به یې یو په بل پسې له منځه وړل او یا به یې شاتګ ته مجبوروول . په دې جنګ کې بایزید د تیغ وهلو او تورې وهل هغه کارنامې وکړې چې د همدې کارنامو په اساس بایزید ته د (یلدرم یعني صاعقه (برق)) لقب ورکړل شو. او د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغه یوازې بایزید نه بلکه بایزید یلدرم وګرزید .

که څه هم په دې جنګ کې سلطان مراد سخت ټپي شوې و خو هغوې دسرویه پادشان لارشاه هم ژوندې و نیوه . کله چې د اروپا متحده صلیبانو ته خبر ورکړل شو چې دهغوې د جنګ اعلي سالار د سرویه پادشاه لازار شاه ژوندې نیول شوې نو دهغوې حوصلې ماتې شوې نو پدې اساس یې چیرې چې توانیدل و تښتیدل. اروپایې متحده ځواک د شینزا د دریاب په غاړه د سلطان له خوا سخته ماتې وخوړه ، ماتې خوړلې لښکر به خپلې ښایسته نجونې مخته کولې او تښتیدل به .

څرنګه چې سلطان مراد په جنګ کې ډیر خراب زخمي شوې و نو په دې خاطر علي پاشا او بایزید ددښمن تعاقب و نه شو کړاې . ددې څخه ددښمن ځواکونو ته دا ګټه ورسیده چې هغوې په ارام زړه فرار وکړي . بایزید یلدرم او علي پاشا دسلطان مراد د سنبالولو دنده په غاړه اخیستې وه . هغوې وکتل چې د سلطان مراد په وجود باندې زیات شمیر زخمونه دې او دسلطان د وجود څخه د وینو سیلاب را روان دې . ددې وینو په واسطه به سلطان باندې کله کله بې خوشې را تله، سلطان یې همله د جنګ په میدان کې په شړیو اچولې و او د بایزید او علي پاشا څخه علاوه نور سالاران یې هم مخته ولاړ وو . په لښکر کې شامل طبیب د سلطان د زخمونو مرهم پټې کوله او هڅه یې کوله چې دسلطان د وینې بهیر و دروي ، په دې وخت کې چې کله سلطان لږ څه په هوش کې راغې نو خپل زوې بایزید یلدرم ته یې وکتل او ورته یې وویل چې :

ګرانه وروره ! د سرویه پادشاه لازار شا زما مخ ته راړه .

د سلطان مراد ددې غوښتنې په اساس بایزید یلدرم خپل شاته ولاړ خپل څو ساتونکې یې و استول اوحکم یې ورته کړ تر څو لازارشا د سلطان ترمخه را حاضر کړي . د لږ ځنډ وروسته یې هغه د سلطان مخې ته راوست . سلطان مراد تر لږ څه وخت پورې د هغه سر ا و پښو ته کتل او ډیر عجیبه غوندې مسکایې په څیرې باندې تله را تله ، او بیا یې لازارشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :

لازار شا ! تا یو ځل بیا د خپلو اروپایې اتحادیونو په غوښتنه د ددې سیمې د امن د خرابولو هڅه وکړه او تابې دادې انجام هم وکوت . لازارشاه ! تا د ولاړ وخت په جلال کې دیوې داوره ډکې سرې لاوې او دسلګیو اوژړا د توپان په څیر په مونږ باندې ، په دغه میدانو کې حمله راوړه ، اودا هیله دې درلوده چې مونږ ته به د جنګ په ډګر کې ماتې راکړې خو تا وکتل چې زما لښکر ستا ترمخه په تاسې او ستا په لښکر و د توپانې سیلۍ په څیر غبرګ شو.

لازارشا ! ددې له پاره چې جنګ ستا په لور و څرخې تا د اروپانه د تر ټولو ښایستوو نجونو یو لښکر له ځانه سره راوړې و خو ستاسې د جادوګرۍ دا لوبه هم بریالۍ نه شوه او ستا په کار را نه غله .

لازار شاه ! تر جنګ دمخه ستا لښکرو د اروپایې نجونو سره یو ځاې چې کومې میلې کولې او کومې ترانې یې ویلې نو تا وکتل چې هغه ټوله خوشحالې ستاسو د سترګو په اوبو او سوزیدو باندې بدله شوه . لازارشا ! ستا څخه دمخه هم ستا په څیر څو ابلیسانو په مونږ خاورینو باندې دمنترونو جال را خپور کړې خو مونږ د هر دا ډول ابلیس تر مخه د آدم د وفا ، ټینګ یقین او د زړونو دمرهم په څیر، دځواکمون حوصلو سره مقابله کړې او داسې هردښمن مو دخپل تیغ په وینو باندې رنګ کړې او له منځه مو وړې دې .

لازارشا ! ددې ټول جنګ وجه اوعلت همدا ته یې ، ستا په وجه دغه بې شماره لښکرې په دې جنګ کې له منځه ولاړې ، ستا په خاطر د انسانیت څیره په دغه میدانو کې سره شوه ، ته یو داسې مجرم یې چې د ښنولو وړنه یې . په دې خاطر زه ستا د وژلو حکم ورکوم .

دخپلو وژلو د حکم د اوریدو سره سم د سرویه پادشاه لارزاشا و لړزید ، د ډیرې یخنۍ سره سره بیا هم دهغې په وجود باندې د ګرمۍ خولې را ماتې شوې . او بیا په عجیب شکل سره سلطان مراد خپل زوې بایزیلدرم ته وکتل ، دغه ډول کتل بایزید ته دحکم په څیر و . د هغه په دې کتلو بایزید خپل شاته ولاړو ساتونکو ته یو څه وویل او هغوې یې پوه کړل . هغوې لازارشا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه و نيو يوې لورې ته يوړ او دهغه مرۍ يې و رپړې کړه .

هغه وخت چې د سرويه دپاشا لازارشاه ژوند پای ته ورسيد نو سلطان خپل حالت هم ډير زيات خرابيدونکې و . تر لږ وخته پوې يې په خپلې ساه قابو درلود ه ، بيا يې په خپل مخ کې ولاړ خپل زوې بايزيد يلدرم ته مخ کړ او ورته يې وويل :

زما زويه بايده ! د تيرو شوو کلونو بار پر ما باندې پروت و ، خو د راتلونکو کلونو بار به ، اې زما دروند ه بچيه ! ستا په اوږو پروت وي . زويه ! ته هم گواه اوسه چې په تيرو وختونو کې کله هم دښمن د خپل زور او غرور په اساس پر مونږ باندې يرغل کړ ي ، نو زويه! داسې دښمن مونږ د موسمې گرد و غبار په څير له منځه وړو . بايزيده ! زما څخه وروسته په راتلونکو کلونو کې که کوم دښمن ستا پر خلاف را پورته شي نو اې زما زويه ! دداسې هر دښمن په وړاندې د تقدير د عذاب او يو تند او تيز توپان په څير را پورته شه . زويه ! که د فصل ساتنه و نه شي نو ځناور ، مرغان او نور حيوانات هغه له منځه وړي او خرابوي يې ، نو اې بچيه ! رعايا د فصل په څير دي ، او پادشاه ددې فصل ساتونکې دې اودهغې د مالک په څير دې که د خپل فصل ساتنه و نه کړې نو په راتلونکو ورځو کې به هغوې دخپل خوراک و څښاک سامانونه له کومه کوي ؟ زه تاته نصيحت او وصيت کوم ، زما نه وروسته د يوه عادل اونيک زړه حکمران په څير حکومت وکړه تر څو د تاريخ پاڼې او راتلوکې نسلونه ستا نوم په نيکه او ښه توگه ياد کړي .

تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږ څه ځنډ وکړ او په زوره زوره يې ساه واخسته هغه تر يو څو لمحو پورې خپل د لاسه تللې ځواک بيرته درست کړ اود علي پاشا لورې ته يې مخ کړ اوپه ډير کمزورې اواز سره يې ورته وويل :

علي پاشا! زه اوس د مرگ مخ ته ولاړ يم ، زه په خپل فکر کې الفاظ نه شم راټولولې چې ستا دممنونيت له پاره يې استعمال کړم او ستا د ځان ځارنې تعريف وکړم . زما زويه ! په داسې حال کې چې زه اوس ددې نړۍ څخه تلونکې يم زما په زړه کې دا خواهش راځي چې کاش چې ستا په څير سر ښندويه ، ستا په څير جنگجو هغه وخت ماته تر لاسه شوې وې چې زه ځوان وم ، خو علي پاشا واوره ! زه د خپلې مړينې تر مخه ستا د حيثيت ټاکل غواړم . زه تا ته د بايزد د زامنو په څير خيال کوم ، زما زويه ! زما نه وروسته د بايزيد ملاتړې اوسه او يوازې د له همدې سره وفاداره اوسه. لکه څنگه چې يو زوې دخپل پلار سره اوسي . زه پوهيږم چې تا په خپل ژوند کې ډير ې ستونزې او کړاونه کتلې د ي ، خو زه ډاډ درکوم چې بايزيد يلدرم به زما څخه زيات تا د خپلو بچيانو په څير دوست گڼي .

د سلطان مردا ددې خبرو څخه علي پاشا ډير اغيزمن شو دهغه په سترگو کې اوښکې را غلي وې ، هغه د سلطان تر څنگ کيناست ، د سلطان لاس يې په دواړو لاسو و نيو ، او اوږده شيبه يې خوله پرې ايښې وه او ښکلاوه يې، په دې وخت کې د علي پاشا د سترگو اوښکې د سلطان په لاسو پريوې . بيا علي پاشا په لړزيدلې اواز وويل :

درونده سلطانه ! وخت به ووينې چې زه د بايزيد يوازې زوې نه بلکه د هغه يو ډير ادنې خادم به هم و اوسم . درونده سلطانه ! د هر چا پر خلاف چې ماته دا حکم وکړ ي نو زه تا ته ډاډ درکو م چې زه به په خپل ځان د پرواه کولو پرته دهغه په دښمن باندې ور لويږم او تر خپو لاندې به يې مروړم .

علي پاشا ددې څخه نور څه زيات و نه شو ويلې . ځکه چې د سلطان مراد څټ نور را ځوړند شوې و، لاسونه يې بې ساه و . اوسلطان مراد ختم شوې و . هغه د سلطان مراد لاس همغسې په خپلو لاسو کې وساته او د کوچنيانو په څير يې ورته په سلگيو پيل وکړ . بايزيد په خپل ځاې ولاړ و ، شونډې يې رپيدې د سترگو يې د اوښکو سيلاب را روان و ، ددوې د ژړا تر څنگ شاوخوا ولاړو سالارانو او ساتونکو ټولو په کوکو کوکو وژړل .

تر لږ وخته پورې همداسې حال و . بيا بايزيد د علي پاشا څنگ ته راغې هغه يې ددواړو اوږو څخه و نيو او پورته يې کړ . او بيا يې په خپله غيږ کې و نيو. علي پاشا د سلطان بايزيد په اوږو سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې په کوکو و ژړل . بايزيد دهغه په ملا لاس را ښکو او ورته يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا ، زما زويه ! ماته معلومه ده چي تا په خپل لږ عمر کي ډيري صدمي ، ډير ي ستونزي کتلي ، ماته دا هم معلومه ده چي د سلطان د مړينی دا پيښه هم تا ته د زغم وړ نه ده . ځکه ځوک چي مرګ ويني نو دهغي پخواني زخمونه بيرته را تازه کيږي او د نه زغم داذيت سبب ګرځي . خو زما زويه ! حوصله کوه ، خپل ځان سبنال کړه ، تر ځو د لښکر د کوچ کولو بندوبست وکړو .

دبايزيد په تسلی سره علي پاشا سمدستي خپل ځان سنبا ل کړ خپلي اوښکي يي وچي کړې او بيا يي په ډيره بې وسۍ سره په خپل مخ کي پروت د سلطان لاش ته کتل. په دې وخت کي سلطان بايزيد يو ځل بيا د علي پاشا په اوږو باندې لاس کيښود او ورته يي وويل :

علي پاشا زويه ! د سلطان لاش به په يوه عسکر ې ګاډۍ کي ږدو ، زه غواړم له دې ځايه بروصې ته کوچ وکړو او همله‌ته په بروصه کي د سلطان مړې خاورو ته وسپارو .

دسلطان بايزيد په خبرو باندې علي پاشا يو ټکان وخوړ او د سلطان په لور يي مخ کړ او ورته يي وويل چي : درونده سلطانه ! ستا وينا په ځاې ده . که چيرې مونږ د خپل ټول لښکر سره يو ځاې له دې ځايه کوچ وکړو اودښمن ته خبر ور ورسيږي چي سلطان له دې دينا څخه تللي دي ، نو ايا دهغوې حوصلي ، او ولولي به بيرته را ژوندۍ نه شي ؟ او هغوې به د شينزا ددرياب څخه په راتيريدو سره يو ځل بيا زمونږ په سيمو باندې دخپلو شيطاني لوبو اغاز و نه کړي؟

د علي پاشا ددغي استفهاميه وينا په اساس سلطان بايزيد يلدرم متوجه شو . د لږ څه وخت له پاره يي علي پاشا ته په توصيفي توګه وکتل اوبيا داسي معلوميدل چي هغه کومه پريکړه کړې ده نو علي پاشا ته يي وويل :

زويه !کومه انديښنه چي تا و ښودله هغه په ريښتني توګه په راتولونکو ورځو کي زمونږ له پاره خطرناکه کيداې شي . اوس زما په فکر کي دهمغي حالاتو دکنترولو له پاره يو وړانديز شته که چيرې ته په هغي راضي يې نو زه ډاډ من يم چي بيا به دښمن دومره په اسانۍ سره زمونږ پر خلاف دسر د راپورته کولو جرأت و نه کړاې شي .

علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم په لورې په ډيرې ميني سره وکتل او ويې ويل : درونده سلطانه! هغه وړانديز چي اوس ستا په ذهن کي دې هغه تاسو ووايااست ، زما د رضامندۍ فکر مه کوئ ، هر تجويز چي ته وړاندې کړې نو هغه به زما له پاره د حکم معنې ولري .

د علي پاشا ددې خبرو سره بايزيد يلدرم خوشحاله شو او ويې ويل :

زما وړانديز دادې چي هغه لښکر چي د پخوا څخه ستا په قوماندې کي دي ته دهمغې لښکر سره يو ځاې د روميل په ولايت په يوه ځاې کي چيرې چي ستا خوښه وي پړاو وکړه ، بلکه زه خو دا غواړم چي د روميل په ولايت کي مونږ ته د اوسيدو يو عسکر ې تلپاتي مرکز په کار دې ، تر څو مونږ دهغه ځايه د اروپا څخه هررا پورته شوې خطر له منځه يوسو . خو اوس زما تجويز دادې چي ته د خپل لښکر سره يو ځاې د روميل په ولايت کي پاته شه ، هغه لښکر چي د بروصې څخه راغلي زه هغوې دخپل ځانه سره اخلم او دخپل پلار مړې بروصې ته وړم او همله‌ته يي د تدفين مراسم تر سره کوم . که چيرې ته ددې له پاره رضامند يې نو په دې پوه شه چي زمونږ له پاره کومه ستونزه نه راپيښيږې . او که ته چيرې خپلې خور ، مور ته کوم پيغام استول غواړې نو هغه هم مونږ ته ووايه . ددې ترڅنګ زه تاته دا هم ويل غواړم چي کله هم ته د اروپا څخه د راپورته شوې کوم ځواک څخه ويره احساس کړې نو سمدستي يي مونږ ته اطلاع راکړه . هسې هم زه غواړم د خپلو جاسوسې شبکې يو جال په دې سيمه کي و غوړوم او بيا ددې ځايه کوچ وکړ م . دغه شبکه به ماته د يوې يوې پيښې په هکله معلومات راکوی او تر څنګ به له تاسره هم په تماس کي اوسي او د حالاتو د بدلون څخه به مونږ په پوره توګه خبروی ، ددې ځايه دکوچ کولو څخه د مخه زه به ددې جاسوسی شبکو پيژندکلوي له تاسره وکړم . خو ما له تا څخه غوښتل که چيرې ته دخپلي مور او خور له پاره کوم پيغام ليږل غواړي نو ماته يي ووايه زه به ستا دخور او مور سره ووينم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید یلدرم ددې وړاندیز په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر اوکړ او بیا یې سلطا ن ته وویل:

درونده سلطانه ! د هغوی له پاره زما پیغام همدا دی چې هغوی ته زما دخیریت په هکله خبر ورکړئ او هغوی ته ډاډ ورکړئ چې زه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو پسې ګرځم او هیله لرم چې ډیر ژر به یې پیدا کړم. درونده سلطانه ! زه غواړم دهغوی د مصارفو له پاره څه نقدې رقم ور ولیږم .

دعلي پاشا ددې خبرې سره سم سلطان د هغه په خوله باندې لاس کیښود او ورته یې وویل:

علي پاشا ! اوس داسې خبرې مه کوه . زه په خپله دهغوی د اخراجاتو مسؤل یم کله چې ته زما د زوی په څیر له ماسره یې نو ستا خور زما د لور او ستا مور زما دخور په څیر دي ، ته دهغوی د مصاروفو په هکله بلکل فکر مه کوه ، بوازې دهغوی اخراجات نه بلکه اوس خو دهغوی ساتنه هم د بایزیدیلدرم په غاړه ده . مګر ستا دپلار او ورونو د قاتلانو څخه د بدل اخستلو په اړه باید ووایم چې ته به دا کار د خپل لښکر په ملاتړ همدلته د رومیل په ولایت کې دخپل تم کیدو په وخت کې په ډیره ښه طریقې سره تر سره کړې .

علي پاشا په ډیرې خوشحالې سره وویل :

دورند سلطان ! که چیرې تا ماته دلته دخپل لښکر سره یو ځای د پاته کیدو نه وای ویلی نو ما به په خپله تاته ویلې چې په دې سیمو کې ددښمن په خوزښتونو باندې د څارنې او نظر کولو له پاره ما ته په دې سیمه کې د قیام او تم کیدو اجازه راکړه . خو اوس چې تا ماته د لته د رومیل په ولایت کې د تم کیدو حکم کړې دا زما په هکله یوه ډیره غوره او ښه پریکړه ده . اوزه به په راتلونکې وختو کې تا ناهیلې نه کړم .

ددې پریکړې وروسته دسلطان مراد لاش یې په یوې جنګې ګاډئ کې کیښود ، او سلطان بایزید یلدرم خپل جاسوسان دعلي پاشا سره ور وپیژندل ، او بیا د کساو د میدانو څخه دواړو سلطان بایزید یلدرم او علي پاشا د خپلو لښکرو سره یو ځای کوچ وکړ . د لرګې د همغې پل په واسطه چې دوی د شینزا دریاب څخه تیر شوې و د همغې پل په واسطه بیرته را تیر شول . دښمن ته د ماتې ورکولو وروسته ، دهغوی د پړاو څخه سلطان بایزید یلدرم ته د ډیر زیات مال اودولت تر څنګ وسلې او جنګې مهمات او خوراک څښاک هم په لاس ورغلي و چې د شمیرلو اندازه یې نه کیده . هغوی دا ټول شیان را ټول کړل او بیا علي پاشا او بایزید یلدریم دواړه د لښکرو سره یو ځای د رومیل ولایت ته را ننوتل . دلته علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځای په هماغه ځای کې قیام وکړ دکومه ځایه یې چې د سلطان مراد او بایزید یلدرم د لښکرو سره یو ځای د متحده لښکرو په مقابل کې د جنګ له پاره کوچ کړې و . او بایزیدیلدرم د خپل پاته لښکر سره یو ځای د بروصې په لور حرکت وکړ.

ویل کیږي چې سلطان مراد د ترکانو د نورو مسلمانو حکمرانانو څخه ډیر په خپل مذهبی اعتقاداتو کې کلک و . هغه ډیر بهادر ، ننګیالی ، زړه ور او د عظمت خاوند و . هغه دخپلو هڅو او کوششونو د شانداره پایلو په اسا س ډیر زیات د نیک او ښه بخت انسان و .

هغه خپل اسیایی هیواد ته، دتورې وهلو ، جرأت ، بهادرئ ، زړه ورتیا او ازدواجي اړیکو په قیمت ډیره پراختیا ورکړه . دهمدې صفاتو په درلودلو سره یې د اروپا په څو سیمو باندې یرغل وکړ هغه یې سوبه کړې ، په هغه وخت کې د بالقان د غرونو لړئ د شرق او غرب تر منځ په دوه څرګندو کرښو ویشل شوې وه . او ددې غرنیو سیمو د شمال او جنوب په لورې خپاره واره صلیبي نشانونه و، په داسې حال کې چې په پاته دوو برخو یې په غرب کې پرته زمکه چې په پخوا وختو کې یې ورته بوسنیا ویل کیده ، چې په دې سیمه کې د سرویه او بوسنیا دوه حکومتونه و او شرقي خطې ته بوسنیا او بلغاریه ویل کیدل ، دغه دواړو خطې د تریس او مقدونیې په نامه یادیدې ، او بیا یې ددغې دواړو خطو یو ځای والي ته د رومیلیا سیمه ویله . ددغو څلورو خطو څخه سلطان مراد د جنوبي شرقي برخه یعنې تریس و نیوله ، بیا یې د مقدونې په لور مخ کړ او دمقدونیې یوه برخه یې ونیوله اود عثماني سلطنت برخه یې وګرځوله ، ددې نه اخوا سلطان مراد د خپل حکومت پولې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږدې غرنۍ لړۍ ته ورسولې چې روميليا د البانيه څخه جدا کوی .

سلطان نوره هم دخپلې بهادرۍ څرګندونه وکړه ، هغه د اروپا په پاته نژدې زمکو هم خپل لښکر ور وخيژاوه ، د بالقانه تير شو اود نيش په سيمو يې هم غلبه پيدا کړه .دا سيمه د ستر قسطنطين دپيدايښت وطن دې ، چې د برنطيني دحکومت يو ډير ستر سنګر او پينه قلا وه . سلطان مراد دا ښار د پنځه پنځوس ورځو د محاصرې څخه وروسته تر خپلې ولکې لاندې راوست .

ددې وروسته سلطان مراد د اروپا په دننه کې خپل تګ ته دوام ورکړ ، دسرويه د ازاد حکمران د حکومت په زړه يې يرغل وکړ اوهغه ترې امان وغوښت ، هغه ورته يو زر پونډه نقريې او يوزر پونډه کلنې خراج ورکول و منل . دهغې وروسته سلطان د بلغاريې په لور مخه کړه ، د بلغاريې حکمران پخوا له دې چې د خپل حکومت د سقوط او دمسلمانانو په لاسو د هغې د فتحې منظر ووينې په ډيره عاجزۍ سره د رحم غوښته وکړ ه، دهغوې غوښتنه هم ومنل شوه . د هغه ځاې حکمرا ن خپله لور سلطان ته د خراج په ځاې غوره و ګڼله ، د هغه لور سلطان په خپل حرم کې ور داخله کړه . په دې ترتيب دغه ټولې سيمې سلطان دخپل جرأت ، بهادرۍ او زړه ورتيا په اساس فتحه کړې . اوس نو کومې سيمې چې سلطان دخپلو ازدواجې اړيکو په غزولو سره د خپل اغيز لاندې راوړې و ې . هغه په دې ترتيب سره دي ، چې دهمدې اړيکو په واسطه سلطان اسيايي ولکه شوې سيمې په سوله ايزه توګه تر خپل اغيز لاندې راوړې . همدا راز سلطان مراد دخپل زوې بايزيد واده هم د کرميان د امير د لور سره وکړ . کرميان د هغو سيمو څخه يوه وه چې د سلجوقي د سلطنت د پاې ته د رسيدونه وروسته را پيدا شوې وه .

ددغې واده په پايلو کې ناوې د خپل پلار د رياست يوه ستره برخه ، نوي ترک ځوان بايزيد ته د جهيز په توګه راوړه ، او په دې تر تيب د کرميان سيمه په خپله د عثماني سلطنت برخه وګرزيده . ددې واده مراسم په ډيره شانداره توګه د بروصې په ښار کې تر سره شوې و.

په دې تر تيب د سلجوقيانو لس واړه واړه رياستونو ټول د سلطان مراد په سلطنت کې را شامل شوې و . په دې واده کې ناوې د بايزيد له پاره دخپله ځانه سره د عربي نسل يو ډير ښه آس ، يوه يوناني پيغله دکنيزې په توګه او د سکندريې حيرانونکې وريښمې کيړا د تحفو په توګه راوړيوو . خو هغه جواهرات او نقرې چې ناوې له ځانه سره راوړې وې هغه سلطان مراد بيرته د واده په ميلمنو وويشلې ، ددې تر څنګ دغه ناوې سلطان مراد ته د کرميان د سترو سترو قلاګانو کنجيانې هم را ورړې وې ، نو ددې ازدواجې اړيکو په واسطه د سلجوقيانو هغه کوچنې کوچنې رياستونه هم د سلطان مراد په سلطنت کې را ونغښتل شول .

د کساو په ميدانو کې چې سلطان مراد د اروپا متحده ځواک ته بدترينه ماتې ورکړه نو دهغې په واسطه عثمانی امپراطورۍ په نور سيمو باندې هم خپله ولکه زياته کړه او دقسطنطنيې پادشاه يو بې هيواده پادشاه ګرځيد. ددې نه علاوه سلطان مراد د بلغاريې پراخه سيمه فتح کړه او سرويه ، بوسنيا، اومقدونيه يې هم په خپل سلطنت کې ر ا شامل کړل .

سلطان مراد چې دخپلو رعاياو سره څومره مراعات کولې شو هغه يې کاوه خو تر څنګ يې همدا سې سخته نيونه هم کوله . هغه به لږې خبرې کولې اوخپلې ارادې به يې تل پټې ساتلې ،، کله يې چې دحکومت وخت يوديرش کالو ته ورسيد نو دهغه عمر اته شپيته کاله و . او همغه و چې د کساو په جنګ کې په کار راغې .

په هر صورت د سلطان مراد زوې د ستر عظمت خاوند بايزيد يلدرم دخپل پلار لاش بروصې ته راوړ، او په شاهانه احترام اودرنښت سره يې دبروصې د ښار په غربې څنډه کې خاورو ته وسپاره . دهغه د مقبرې تر څنګ اوس هم دهغه عسکرې لباس او خولۍ موجوده ده، په داسې حال کې چې دا ډول خولۍ اوس په ترکې کې رواج نه لرې .

د مقبرې لاندې درې نيزې ايښودل شوې چې دهغوې د سرونو سره د درې آسونو لکۍ تړل شوې ، همدا د عثمانې ترکې د بيرغ نښه وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکساو په میدانونو کې په کوم ځای کې چې سلطان مراد زخمي شوی و، ویل کیږي چې هلته اوس هم درې تیرې ایښودل شوې دي .

په هر حال بایزید خپل پلار په بروصه کې خاورو ته و سپاره ،او بیا یې دسلطان په څیر دخپل سلطنت د نظام د جوړښت له پاره کار پیل کړ.

پرلپسې لري...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۹)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دی ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۹)

اوس تاسې ددې تاریخي ناول نهمه برخه لولئ:

(۹)

۱۴ *****

درومیل په ولایت کې د علي شاه دخپل لښکر سره یو ځای د پړاو کولو نژدې یوه میاشت تیره شوې وه . په دې وخت کې دهغه د لاس لاندې مخبرانو او جاسوسانو په اروپایي هیوادونو کې یو جال خپور کړی و اوهغوی علي پاشا د ټولو بدلیدونکو حالاتو څخه خبراوه ، او علي پاشا دا ټولو خبرونه تر سلطان بایزید پورې ورسول . تر اوسه چې په اروپاکې کوم بدلونونه راتلل هغه دا و چې : د سرویه دپادشاه لازار شا د وژل کیدو وروسته د هغه زوی ستیفن او لور یې ډسپنا هڅې پیل کړې و ې ، دواړو د اروپا د مختلفو هیوادنو په سفر وتلي و و او هغوی یې د مسلمانانو پر خلاف رالمسول ، په دې تر تیب ستیفن او ډسپنا په ډیره چټکتیا سره د مسلمانانو پر خلاف یو ستر لښکر را ټول کړې و تر څو د کساو په میدانو کې د خپل پلار د وژلو او خپلې ماتې بدل واخلي . علي پاشا ته دا خبرونه ټول رارسیدل. او بیا همدې دا ټول خبرونه تر سلطان بایزید پورې ور رسول. یوه ورځ علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او د خپل لښکر د پړاو په داخل کې یې څارونکې چکرواهه چې یو ناڅاپه په شرقي برخه کې ودرید. څکه د شرقي برخې څخه څو اسپ سواره دهغه په لور په ډیره ګړندۍ توګه را روان وو. ددې سپرو په لیدلو سره سمدستي علي پاشا د خپل لښکر یوه برخه «تیارسئ» کړه . دا هغه ډله وه چې د لښکر د ساتنې دنده ور په غاړه وه . خو د علي پاشا اندیښنه ډیره ژر په خوشحالۍ باندې بدله شوه ، څکه چې دغه راتلونکی پنځه ویشت سپاره و او کله چې هغوی را نژدې شول نو علي پاشا هغوی د خپل لباس څخه و پیژندل چې هغوی ترکان مسلمانان دي ،

د رانژدې کیدو سره سم سپاره و دریدل نو علي پاشا حیران پاته شو څکه دهغې سپرو په مخکې دهغې مور قیرات او خور سریان را رواني وې ، علي پاشا دخپلې مور اوخور په کتلو سره ډیر زیات خوشحاله شو او منډه یې کړه خپلې مور ته ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړیوت او بیا یي خور په غېږ کې و نیوله . قیرات او سر یان هم د علي پاشا په کتلو د خوشحالی نه په کالیو کې نه ځایېدې ، او دهغه په کتلو سره سم د خپلو آسونو څخه را ښکته شوې . علي پاشا خپلې مور او خور ته په ډېره حیرانتیا سره کتل او بیا یی ورته وویل :

مورجانې ! خیریت خو دې ؟ ته او سر یان دلته زما پړاو ته د څه په خاطر راغلي یاست ؟ ایا تاسې ته هلته کوم تکلیف او یا مشکل پیدا شوي دي ؟

د علي پاشا ددې اندیښنې په مقابل کې قیرات او سریان دواړه په خندا شوې او علي پاشا ته یي دهغه د پوښنې په ځواب کې وویل :

علي پاشا زویه ! مونږ ته به څه تکلیف او مشکل را مخته وي ؟ سلطان بایزیدیلدرم په مونږ دواړو مور اولور دومره پام کوي لکه څنګه چې یو پلار د خپلې لور او یو ورور د خپلې سکه خور . هغه زمونږ د احوال د معلوموملو له پاره هره ورځ برهان الدین را استوي ، یوه ورځ ما په خبروخبرو کې برهان الدین ته وویل چې علي پاشا مې ډیر یادشوې دې او زړه مې غواړې چې یو ځل یی ووینم . برهان الدین زما د غوښتنې څخه سلطان بایزید یلدرم خبر کړې و، نوسلطان سمدستي دغه د ساتونکو ډله تیاره کړه او مونږ دواړه یی ستا لورې ته ر ا ولیږلو . دا ټول انتظام د سلطان بایزید له اړخه شوي و . زویه ! سلطان بایزید تاته سلام کاوه او برهان الدین هم ته ډیر ډیر یادولې ، هغه ستا د کار څخه ډیر زیات خوشحاله دې . زویه ! په جنګونو کې چې کومه میرانه تا ښوولې ده نو د هغې ټولې څخه زه او ستا خور خبریدو ، زویه ! زه ډاډ منه یم چې ته به دخپل پلار او دوو ورونو بدل واخستلي شې .

درنې مورجانې ! ته اندیښنه مه کوه ، قاتل چې هر چیرې ولاړ شي خو زما د انتقام څخه به خوندی پاته نه شي. دریونا پلار رستاک له ماسره ژمنه کړې ده چې هغه به د قاتلانو په اړه ماته معلوما ت راکوي ، هغه دا وعده هم کړې ده چې که چیرې زما د پلار او ورونو قاتلان دهغه خپل وریرونه هم وی ، بیا به هم ماته دهغوې د اوسیدو ځایونه را په ګوته کوی. زه هیله لرم چې رستاک به خپله ژمنه پوره کړي ، او کله چې داسې وشول نو مورجانې ! ته به واورې چې ما به قاتلان خپل انجام ته رسولي وي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې قیرات او سریان دواړه ډیرې خوشحاله شوې ، قیرات غوښتل څه ووایي خو علي پاشا دهغې خبره غوڅه کړه او ویی ویل : مورجانې ! راځه چې خیمي ته ولاړ شو دلته په ولاړه ټولې خبرې خوند نه کوي ، بیا یی خپل نائب سالارته حکم وکړ چې د راغلیو ساتونکو د ډلې له پاره دخوراک څښا ک غم وکړی او په خپله د خپلې مور اوخور سره د خیمي په لور روان شو.

درې واړه یو بل ته مخ په مخ کیناستل . بیا قیرات علي پاشا ته مخ کړ او غوښتل یي ورته څه ووایي چې یو وسله وال ځوان خیمی ته را ننوت ، دهغه په لاسو کې د پیتلو یو پتنوس و اوپه هغې کې یي څه د څښلو له پاره راوړې و، هغه یې د علي پاشا تر مخه کیښود ، علي پاشا ته یی تعظیم وکړ او بیرته ووت . علي پاشا خپلې مور اوخور ته وکتل او ورته یي وویل :

مورجانې ! او زما ګراني کوچنۍ خورې ! اول دا شربت و څکی او بیا به نورې خبرې کوو.

دعلي پاشا د وینا په مطابق قیرات اوسریان دواړو ګیلاسونه را پورته کړل ، اوشربت یي و څښه ، اوبیا یي ګیلاسونه یوې خواته کیښودل او قیرات په خبرو پیل وکړ .

علي پاشا زویه !هغه سپړو چې زه او سریان یی دلته راوړو ، هغوې ویل چې تاسې د رومیل په ولایت کې پړاو کړې دې نوزویه ! ستا دورور ښځه نریوس او ریونا هم دلته د رومیل په ولایت ک ې چیرې اوسی . هغوې به ددې ځایه څومره لرې وي ؟ ایا ته کله هم ور سره ګورې او که نه ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قیرات ددې پوښتنې په مقابل کې د علي پاشا په مخ باندې خوښي را ښکاره شوه ،او بیایی خپلې مور ته وویلې:

مورجانې ! نریوس او ریونا دغه نژدې کلي کې اوسیږي ، له ما سره ډیر نژدې دی ، زه ډیروخت هلته ورځم اودهغوې سره وینم. دلته زما د پړاو تر یوې میاشتې زیات وخت وشو، په دې وخت کې ماڅو ځله دنریوس او ریونا سره کتلي دي . بلکه د ریونا پلار ، په خپله ریونا ، دریونا مور کیتهنا او نریوس هم څو ځله دلته زما خیمې ته راغلي دي او له ماسره پاته شوي دي . مورجانې ! نن شپه به ته او سریان دواړه همدلته زما په خیمه کې پاته کیږئ ، سبا سهار به زه تاسې له دې ځایه دهغوې سره دکتلو له پاره بوځم .

دعلي پاشا په دې خبره باندې قیرات د نفي سر و خوځاوه ، اوویې ویل :

نه علي پاشا ! زه ستا دا خبره نه منم . زه همدا اوس او په همدې وخت کې د نریوس سره کتل غواړم ،تا وویل چې هغوې همدلته نژدې دي . ته همدا اوس پورته شه او ما او سریان هلته د نریوس کور ته بوزه . مونږ به شپه همهلته د نریوس سره یو ځاې کوو. بلکه زه خو وایم چې تر هغې چې زه اوسریان دلته له تاسره پاته کیږو نو زمونږ دا ټول وخت به د نریوس په کور کې وي ، زه غواړ م چې دخپل زوې د ښځې او دهغې د کوچنیانو سره څو ورځې پاته شم . په دې وخت کې به ته همهلته د نریوس کره زما د کتلو له پاره راځې. زویه ! زه تر یوې اونۍ پورې دلته پاته کیږم. یوه اونۍ وروسته به زه او سریان دهمدې ساتونکو د ډلې سره بیرته بروصې ته ستنیږو.

په دې وخت کې علي پاشا په سوالیه سترګو خپلې خور سریان ته وکتل ، شاید چې هغه غوښتل سریان ته څه ووایی خو سریان پرې را مخته شوه او ورته یې وویلې :

وروره ! څه چې مور وویل همغه سهي دي ، زه پخپله د خپلې ورندار نریوس اودهغې د بچیانو هر یو کندام اوخیسار کتلو ته بې قراره یم . نووروره ! که ته ستومانتیا نه احساسوي نوما او مورمې سمدستي هغه لورې ته ورسوه . دمور خبره سهي ده ، مونږ دلته یوازې یوه اونۍ تم کیږو . اوس به مونږ او تاسو همهلته د نریوس په کور کې له یوه بل سره وینو . او یوه اونۍ وروسته مونږ بیرته بروصې ته ستنیږو .

دخپلې مور اوخور د خبرو وروسته علي پاشا دخپله ځایه را پورته شو بیا یی وویل : تاسې مور اولور لږه شیبه دلته کینئ ، زه به دوه اسونه تیار کړم ، یو خپل او بل یو دمه خوړلې آس . ستاسې اسونه زما عسکرو هلته اخورته وړي دي ، هلته یی هغوې ته ګیاه او دانه اچولې تر څو دمه شی . دغه دوه اسونه چې زه یی اوس راوړم یو باندی به زه او په بل باندی به تاسې دواړه مور اولور سپاره شئ ، بیا به د نریوس دکور په لور ولاړشو. تاسې به همهلته پاته شئ او زه به بیرته را ستون شم . ځکه چې د نریوس په کور کې د زیاتو ځناورو د دریدو ځاې نه شته . دهغوې سره یو اس و هغه یې هم و پلوره . اوس چې هغوې چیرې ځي را ځي نو د ریونا پلار رستاک ورته سپرلی تیاروي ، هغه ډیر نیک او رحم زړې انسان دي اود پخوا څخه د نریوس او دهغې دمور پربیسا ډیر پام ساتي . ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خیمي څخه را ووت .

لږه شیبه وروسته علي پاشا را ستون شو ،دوه اسونه یې د واګو څخه نیولي و. بیا یې دغه دواړه اسونو دخیمې نه بیرون و درول .اوخپلې مور او خور ته یی ورغږ کړ ، قیرات اوسریان هم دخیمې څخه را ووتلې ، په دغه وخت کې دسریان سره یوه ستره ټوکری هم وه ، علي پاشا مخته ورغې او ټوکری ترې را واخسته او دیوه اس د زین سره یی وتړله ، بیا یی په یوه آس باندې خپله مور اوخور سپاره کړل او په بله باندې په خپله کیناست ، او د نریوس او ریونا دکلي په لور سره یو ځاې روان شول .علي پاشا خپل نائب سالار د دې ټول پروګرام نه خبر کړ.

*****

کله چې علي پاشا د قیرات اوسریان سره یو ځاې د نریو س کورته ور ننوت ، نو هلته ریونا هم موجوده وه . څرنګه چې په دې وخت کې لمر د پریوتو په لور را پرزیدونکي و،نو په دې خاطر کوچنیانو د حویلی په انګړ کې د نریوس او ریونا سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځاې په خېروشوو لمڅيو باندې ناست و اولوبې يې کولې . په دې وخت کې علي پاشا ددوو اسونو واګې په خپل لاس کې نيولې حويلۍ ته ور ننوت . ددې په کتلو سره نه يواځې نريوس ډېره زياته خوشحاله شوه بلکه ريونا هم د خوشحالۍ نه ډکه وه . ريونا سمدستي د خپله ځايه را پورته شوه اودعلي پاشا د استقبا ل له پاره مخته راغله . خو هغه هغه وخت ډېره حيرانه شوه چې دعلي پاشا پسې وروسته يې د هغه مور قيرات او خور سريان د راتلو په حال کې وکتل .

دقيرات اوسريان په کتلو سره سم د ريونا په نازکو شونډو باندې ژوره خندا را ځرګنده شوه، مخ يې د خوشحالۍ ځخه وغوړيد.ددې نوې حال نه داسې معلوميده لکه دهغې ورانه دنياګۍ چې دخوشحاليو د سمندر ځخه ډکه شوې وی ، ريونا په يوه تيزه منډه ورمنډه کړه او دقيرات نه يې غېږ چاپير کړه

قيرات هم په خندا سره هغه په خپله غېږه کې و نيوله ، هغې د ريونا مخ او سترګې ښکل کړې ، دهغې پر سر يې د ميني اومحبت لاس راښکود . ريونا د قيرات وروسته سريان ته ورغله او دهغې سره يې په غېږ روغبړ وکړ او ان تر دې چې سريان ته ښکته شوه او درنښت يې ورته وکړ.

بيا ريونا قيرات او سريان له ځانه سره يو ځاې مخکې يوړل ، ، تر دېوخته پورې علي پاشا خپل آسونه هلته په انګړ کې تړلی و او دوې ته بيرته را ستون شوې و . هغه لږ مخته ولاړ ، ريونا و دريده ، بيا نريوس په لور يې وکتل او ورته يې وويل :

نريوس خورې ! ددوې سره ووينه ، دا د علي پاشا مور او دغه بله يې خور ده . ددې وروسته ريونا د قيرات او سريان لورې ته وکتل او ورته يې وويل . دغه مخامخ نريوس ده . دا کوچنيان کندام اوخيسار دي . او دغه مشره ښځه د نريوس مور پر بيسا ده .

قيرات او سريان په کتلو سره ، ځرګنده نه ده چې دکومو جذبو تر اغيز لاندې نريوس په ډکو سترګو او ډک زړه سره ، تر لږ ځنډه پورې په داسې حال کې چې شونډې يې رپيدې ، منډه کړه مخته ورغله او د قيرات سره په غېږ شوه ، ددې وروسته هغه د باروتو په څېر و چاوديده ، د قيرات په اوږه يې سر کيښود او په کوکو کوکو يې وژړل .

دنريوس ددې حال په کتلو سره قيرات هم د ژړا بند مات کړ ،د ميره مړينه او ددوه زامنو شهادت ورته مخته و دريد . کله چې هغه د نريوس سره په غېږ وه او ژړل يې نو دهغوې د سترګو ځخه لکه د اوبو بند چې مات شي داسې اوښکې را سر شوې وې.

دا حال د هر چا له پاره د انديښنې او ژړا وړ او د زغم نه وتلې و . ريونا اوسريان هم دواړو د پخلنځي په ديوال تکيه کړې وه او په زوره زوره يې ژړا کوله ، علي پاشا سر ښکته کړې و او يوې لورې ته ولاړ و ، دهغه له سترګو اوښکې را بهيدې او په زمکه کې جذبيدې . پربيسا هم په لمڅې باندې ناسته ژړيدله او بيا را پورته شوه . کندام اوخيسار هم ددغه حالت نه اغيزمن شوې و او دواړو ژړل .

اخر قيرات نريوس د ژړا په حال کې له خپله ځانه جدا کړه ، دقيرات ځخه د جدا کيدو وروسته نريوس په ډېر شفقت او محبت سره سريان په غېږ کې و نيوله روغبړ يې ورسره وکړ ، د زړه له اخلاصه يې ښکل کړه . په همدې وخت کې قيرات مخته ولاړه او د نريوس د مور پربيسا سره يې غاړه ورکړه . ريونا هم خپل ځان سنبال کړ اومنډه يې کړه د يوې خونې نه يې دوه لمڅې را وويستل . او د پخوانيو لمڅيو سره يې يو ځاې خپاره کړل . علي پاشا تر اوسه هم په خپل ځاې ولاړ و ، ريونا دهغه سره نژدې وه او په مړژواندې لهجې سره يې وويل چې :

علي پاشا! ته دلته ولې ولاړ يې ؟ را ځه کينه . ستا دداسې خفه ولاړتيا او انديښنې او خفګان ځخه به په نورو څه تيريږي ؟

علي پاشا هم خپل ځان سنبا ل کړ ، خپلې د غم اوښکې يې په خپل لستوني وچې کړې ، بيا هغه هم په همغه لمڅي کيناست چې دهغه مور اوخور پرې ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږڅه وروسته بیا چپه چپتیا شوه . خو بیا قیرات نریوس مخ واړاوه او ورته یې وویل :.

نریوس لورې ! ستا د لیدولو ارمانجنه وم ، زما زوې علي پاشا اویا زما زوې مجدالدین به تاسو ته زما دکورنۍ ټول حالات ویلي وې . په دې سیمې کې تر هر څه لمړۍ زما خاوند شهید شو . او دهغې وروسته زما دوه ځوان زامن یو په بل پسې په دغه سور تنور کې له منځه ولاړ ل . اوس زما اخري زوې علي پاشا دې لورې ته راغلي دې . زه هر وخت د خپل خدای په وړاندې دده د بریا او موفقیت له پاره لاس په دعا یم . په دې خاطر چې دا زما د کور د انګړ اخري ګل دې .

تر دې خبرې وروسته قیرات یو ځل بیا ودریده ، د خپله ځایه پورته شوه ، بیا بیا یې کندام اوخیسار د لاسونو ونیول او په خپله غیږه کې یې کینول . تر ډیره یې دهغوې دواړو سره مینه کوله ، ښکل کول یې ، په زړه پورې یې نیول اوبیا یې هغه ستر ماشوم کندام ته وویل :

کندام زویه ! ته پوهیږې چې زه څوک یم ؟

د قیرات ددې پوښتنې په اسا س دکندام په څیره کې نرې غوندې مسکار را پیدا شوه ، هغه په دې وخت کې په سوالیه توګه خپلې مور نریوس ته وکتل بیا یې د قیرات مخ ته وکتل او ورته یې وویل :

ته زما د پلار مور اوزما نیا یې .

د کندام په دې ځواب باندې قیرات دومره خوشحاله شوه چې هغې بیچارګۍ یو ځل بیا په سلګیو کې کندام اوخیسار دواړه په خپله غیږه کې را تاو کړل ، بیا نو دا یو غمناکه او د اذیت نه ډکه صحنه وه . هغې وویل :

زما زامنو ! کندام اوخیسار ه ! تاسې زما د نسب د شجرې ګلان یاست ، زما زامنو! الله دې تاسې ته دومره اوږود عمر درکړې چې خلک ستاسې په دغه اوږود عمر باندې رشک وکړې . الله دې تاسې دومره نیک و ګرځوې چې خلک ستاسې د نیکۍ ستاینه وکړې .

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته قیرات چپ شوه، داسې معلومیده چې کوم څه ورته رایاد شوې وې . بیا دعلي پاشا په لور وکتل او ویې پوښتل :

علي پاشا ! هغه ټوکرۍ چې ما او سریان له ځانه سر ه راوړې وه هغه دې چیرې پرې ایښې ده ؟ علي پاشا سمدستي را پورته شو او ویې ویل : مورې ! هغه د آس له زینه سره ما تړلې ده ، همدا اوس به یې راپرانزم او را به یې وړم .

د هغه په دې خبره ریونا سمدستي له خپله ځایه پورته شوه اوعلي پاشا ته یې وکتل او ورته یې وویل :

علي پاشا ! ته کینه ، زه به د آس له زینه هغه ټوکرۍ راپرانیزم او را به یې وړم . ریونا را پورته شوه او په منډه هغې لورې ته ولاړه چې آسونه په کې تړل شوې ، د زین څخه یې هغه تړلې ټوکرۍ را پرانسته او را وړه یې او د قیرات تر مخه یې نژدې کینوده . په دې وخت کې قیرات تر ډیره د هغې تر مخ ناستې نریوس په لور وکتل اوبیا یې هغه ټوکرۍ را واخسته او دنریوس په غیږ کې یې کینوده .

نریوس ! زما لورې ، دا ټوکرۍ پرانیزه ، په دې کې مونږ ستاسې له پاره او ستا د اولادونو له پاره څه کالي او لباس راوړې . زما د لور ریونا له پاره هم په کې لباس شته ، دا څو ورځې زمونږ کور ته راغله او هلته له مونږه سر ه و اوسیده ، او اوس زه دا احساسوم چې دهغې دلته د راتلو څخه زمونږ دکور یو غړې د علي پاشا په څیر زمونږ دکور د انګړ څخه غیر حاضر دې او دی لورې ته راغلي ،نریوس لورې ! سامان ټول را وباسه ، په هغه کې څه نقدي هم شته ، او کالي هم ، زه به درته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايم چې په هغې کې ستا او ستا دکوچنیانو کالي کوم دي او ستا دمور او ریونا کوم دې ؟

دهغې په دې خبره نریوس ټوکرۍ په لمڅې باندې چپه کړه بیا قیرات او سریان دواړو یو ځاې ټول کالي سره جدا جدا کړل ، سریان را پورته شوه او دریونا کالي یې دهغې په غیږ کې ور کیښول ، ریونا تر یوې لمحې پورې هغه کالي ښکته پورته کول او ورته یې کتل، دهغې پر مخ باندې د خوشحالۍ اومسکا لیکي راپیدا شوې وې . شاید چې هغې ته دا کالي ډیر خوښ و. بیا یې د قیرات په لور وکتل او ورته یې وویل :

اې مورې ! تا ولې دومره تکلیف او زحمت ویستلې ؟ څرنګه چې ما په بروصه کې تاته مور ویلې او دمور غږ مې درته کاوه ، نو په دې خاطر اوس هم درته د مور په نامه غږ کوم . دا خو ډیر ښه رخت دې ،او زما تر ټولو ډیر زیات خوښ . اوبیا تاسو پوهیږئ چې که تاسې ماته هیڅ هم را نه کړئ بیا به هم زه د ټولې نړۍ څخه زیات ستاسې قدر او عزت کوم .

د ریونا دې خبرو قیرات او سریان دواړه ډیر زیات خوشحاله کړل . بیا هغوې دواړو یو ځاې د نریوس ، پربیسا ،کندام وخیسار کالي بیل بیل کړل او او نقدې رقم یې د همد ټوکرۍ څخه را بیل کړې او هغه یې نریوس ته په غیږ کې کیښود. په دې وخت کې د نریوس مور پربیسا قیرات ته مخ را واړو او ورته یې وویل :

قیرات خورې ! تا خو ډیر زیات مصرف کړې ، ددې نه مخته علي پاشا هم مونږ ته ډیر څه را کړي ،ګوره خورې

قیرات د پربیسا خبرې غوځې کړې او ورته یې وویل : د نریوس مورې ، نریوس یوازې ستا لور نه ده ، اوس هغه زما لور ده . دهغې پر ما او زما پر هغې باندې ډیر حقوق دې . دا څه چې ما ورته راړې دي ، زما خورې ، دا خو هیڅ نه دي. که خداې و غواړي او دا کله هم بروصې ته زما خواته راشی نو کتونکي به ویني چې زه د خپلې لور څومره خدمت کوم .

اوس نو لمر لویدلې و ، نریوس کالي را ټول کړل او پورته شوه ، ریونا ته یې مخ واړاوه او ورته یې وویل : واوره خورې ! خپل کالي دې اوس همدلته په خونه کې کیږده . ګوره دا دې لمر پریوتې دې ، را ځه چې ډوډۍ تیاره ده.

ریونا ورته وویلې چې هغه کالي چې زما دي هغه به زما سره وی ، نریوس خورې ! ته خپل کالي او نقدې کڅوړه هلته دننه کیږده او راځه ، بیا چې زه څه ویل غواړم نو تاته به یې ووایم.

نریوس سمدستې د کالیو او نقدې کڅوړې سره یو ځاې مخامخ خونې ته ولاړه او د لږ ځنډ وروسته بیرته را ستنه شوه. کله چې هغه لمڅې ته را نژدې شوه ودریده ، نو ریونا ور ته وویل :

نریوس خورې ! نن به ډوډۍ دلته نه پخیږي ، ټول به زما سره زمونږ کور ته ځئ ، څومره ورځې چې زما مور قیرات او زما خور سریان دلته تم کیږي ، نو د هغوې تم کیدا ځاې ، او نوره میلمستیا به یې هملته وي ، نریوس خورې! څومره ورځې چې دوې پاته کیږي ،نو ته او ستا مور او بچیان به هم همل‌ته له مونږه سره پاته کیږئ . زما په دې خبره که کوم یو څه نیوکه لرې نو ویې وایاست . اوکه نه زه همدا اوس کور ته ځم او خپله مور او پلار هم همدلته را وړم . بیا به هغوې په خپله تاسې له ځانه سره هلته یوسي .

ریونا ددې خبرو وروسته چپ شوه ، ځکه چې په همدې ساعت کې د ریونا مور کیتهنا او پلار رستاک حویلۍ ته را ننوتل . دهغوې په کتلو سره نریوس ،علي پاشا اوریونا ټول و دریدل . نو قیرات هم غوښتل چې پورته شي خو ریونا هغه له لاسه و نیوله او بیرته یې کینوله ، بیا ریونا قیرات ته وویل :

اې مورجانې ! ستا پورته کیدو ته اړتیا نه شته . ستا شخصیت ماته دومره محترم دې چې ستا له پاره نه ښایږي چې د نور و له پاره پورته شي . دغه دواړه یو زما پلار رستاک او بله زما مور کیتهنا دي . بیا خپل پلار او مور ته و کتل او ورته یې د علي پاشا مور او خور دواړه ور وپیژندل . اوبیا یې خپل مور و پلار ته دخبرو به جریان کې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما مورې ! اې زما پلاره ! ستاسو د راتلو نه مخته ما دې خلکو ته وویل چې هر څومره ورځې چې د علي پاشا مور اوخور دلته تم کیږي نو دهغوې تم کیدا ځاې او خوراک څښاک به هملته زمونږ په کور کې وي او تر څنګ به یې نریوس ، دهغې مور او دواړه کوچنیان هم هملته قیام کوي .

په دې وخت کې رستاک هم څه ویل غوښتل خو دهغه تر مخه کیتهنا په خبرو پیل وکړ او ویې ویل:

زما د رنو اوخوږو میلمنو !هغه څه چې زما لور ویلي همغه سهي دي . دا یواځې زما د لور غوښتنه نه ده بلکه داسې و ګڼئ چې دا زما او زماد خاوند رستاک غوښتنه هم ده چې تاسې ټول زمونږ هلته قیام وکړئ ، زه پوهیږم چې زه او زما خاوند رستاک په بنه وخت کې دلته را رسیدلي یو . مونږ دواړه د خپلو باغونو دکتلو له پاره را وتلي و او بیا ددې ځایه تیریدو نو فکر مو وکړ چې ریونا به هم له دې ځایه له ځانه سره واخلو ، نو ستاسې هلته زمونږ سره اوسیدل یوازې زما د لور ریونا غوښتنه اوهیله نه ده بلکه زمونږ د ټولو هیله ده. یواځې ته او ستا لور نه ، بلکه تر څو پورې چې تاسې دلته یاست نو نریوس ، دهغې مور او دواړه کوچنیان به هم له مونږه سره اوسي ، ددې نه علاوه که د علي پاشا زوې سره وخت وي نو هغه دې هم هملته له مونږه سر وا وسي .

د کیتهنا دې وړاندیز علي پاشا ډیر خوشحاله کړ . بیا نو هغه د کیتهنا په لور وکتل او روته یې وویل :

درنې مشرې ! زه ستا ددې وړاندیز ډیر زیات ممنون یم . په هر صورت زما مور او زما خور ، زما ورنداره ددواړو کوچنیانو سره یو ځاې ستا سې په کور کې اوسیدې شي . ته پو هیږې چې زما لښکر دلته ډیر نژدې پړاو کړې دې . او زه د یوه سالار په څیر باید هلته په لښکر کې موجود و اوسم . په هر صورت زه به د ورځې یو یا دوه ځلې ددې خلکو د کتلو له پاره دلته را ځم .

ددې پریکړې وروسته ټول دخپلو ځایو څخه پورته شول ، ټولو ژر ژر ځانونه تیار کړل ، نریوس دخپل کور ټولې خونې و تړلې ، او ټول د کوره ووتل . بهرنۍ دروازه یې هم کلکه کړه . او د ریونا د حویلۍ په لور وخوځیدل. علي پاشا خپل دواړه آسونه هم له قیضې و نیول او له ځانه سره یې یوړل .

کیتهنا او رستاک دواړو میره او ښځې ټول له ځانه سره کړل او کله چې حویلۍ ته ور ننوتل ، نو د ننوتلو سره سم ښایسته او خوشحاله ریونا د علي پاشا څخه ددواړو آسونو واګې دتر لاسه کولو هڅه وکړه ، خو علي پاشا ورته وویل :

ریونا ! ته یې ماته پریږده ، زه به دا دواړه اسونه په خپله و تړم .

ریونا دعلي پاشا خبره و نه منله بلکه ددواړو آسونو واګې یې دخپل ځان په لور راښکوددې ، او علي پاشا ته یې وویل :

نه علي پاشا ! دا شونې نه ده . دا زما حویلۍ ده ، دلته دا ډول کار کولو زما کار دې ، دا ځکه چې زه د خپل مور اوپلار یواځې لور نه ، بلکه دهغوې زوې هم یم . په دې خاطر به زه ستا دواړه اسونه تر اخوره پورې وړم. دهغوې تړل ، دهغوې دانه او واښه ، هغوې ته اوبه ورکول ، دا ټول نور زما کار دي .

په دې وخت کې علي پاشا په ډیر غور سره ریونا ته وکتل ، اوبیا یې ریونا ته وویل : ریونا ! ستا دا سلوک ددې خبرې څرګندونه کوي چې ته په خپل کور کې ما پردې ګڼې ، اوهمداسې غواړې چې پردې و اوسم .

ریونا په خندا شوه ، او بیا په خندوني اواز سره وویل :

علي پاشا! نه ، خبره داسې نه ده . ستا حیثیت خو زمونږ به کور کې د ډیر ستر او درونډ میلمه په څیر دې ، د کوم پردې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ځوانه نجلۍ په دې توګه خبرې نه شي کولې . او نه يې د اسونو واګې تر ې اخلي او په اخوره يې ورته تړي ، بلکه په دې کې خو ستا عزت او ستا درنښت دې ، په دې خاطر ته اوس ددواړو آسونو واګې پرېږده او ضد مه کوه ، زه به ستا خبره و نه منم ، آسونه به زه په خپله په اخور تړم.

د ريونا دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو ، ويې خندل ، او د دواړو آسونو واګې يې هغې ته ورپرېښودې. ريونا د ډېرې زياتې خوشحالۍ سره هغه دواړه آسونه اخور ته يوړل ، هلته يې دهغوې څخه زينونه پرانستل ، د آسونو دخولو څخه يې قيضې ايسته کړې او دهغوې د دانې او وښو بندوبست يې وکړ.

ټول خلک هلته ميلمستون ته ولاړل او کيناستل . په دې وخت کې نا څاپه د کيتهنا سترګې د قيرات په لوڅو پښو باندې ولويدې ، ويې کتل چې پښې يې په ځای ځای باندې زخمې او په ځينو ځايو کې چاودې هم دي . د قيرات د پښو د کتلو وروسته کيتهنا سترګې په ډېره مشفقانه توګه د قيرات په څېرې باندې پريوتې اوبيا يې قيرات ته وويل :

قيرات خورې !تر څو پورې به ته په خپل دې سوګند باندې ولاړه يې چې « تر څو چې قاتلانو ته سزا نه يې ورکړل شوې او دهغوې څخه دې بدله نه وې اخستې ، نو پښې به نه په پښو کوې» . که چيرې بده يې و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې نو زه به يوه ډېره ښه جوړه پښې درته هديه کړم .

دهغې په دې خبرو باندې قيرات په ډېر ناخوالي اواز سره وويل :

کيتهنا خورې ! لمړۍ زما لور سريان ، زما زوې علي پاشا او بيا زما لور ريونا هم پر ما باندې څو څو ځلې فشار راوړې تر څو زه خپل سوګند مات کړم او پښې پښو ته واچوم . ځکه چې په يخنۍ کې زما د پښو حالات ډېر خرابيږې ، خو واوره زما خورجانې ! زه به په خپل سوګند باندې تر هغې پورې ولاړه يم «تر څو چې قاتلان خپل انجام ته نه وی رسيدلي ».

د قيرات ددې ځواب په اوريدو سره کيتهنا چپ پاته شوه ، په دې وخت کې ريونا دخپله ځايه را پورته شوه ، سريان يې له لاسه و نيوله او له ځانه سره يې را پورته کړه . بيا ريونا دخپلې مور کيتهنا په لور وکتل او ورته يې وويل :

اې مورجانې !تاسې ټول دلته کينئ خبرې کوئ ، زه او سريان ځو چې ډوډۍ تياره کړو .

په دې وخت کې نريوس هم دخپله ځايه پورته شوه او ريونا ته يې وويل ، ريونا جانې ! زه هم له تاسې سره يوځای پخلنځای ته ځم تر څو له تاسې سره کومک وکړم.

په ځواب کې ريونا سمدستي نريوس له لاسه و نيوله او بيرته يې په خپل ځای کينوله ، او ورته يې وويل :

نه ، نريوس خورې ! نن به ته دلته ارام کوې ، دا ټول کار به نن زه او زما خور سريان کوو.

نريوس غوښتل د ريونا د خبرې ځواب ووايې چې دهغې نه مخته علي پاشا په خبرو پيل وکړ.

ريونا ماته ډوډۍ مه تياروه ، زه بيرته لښکر ته ځم او همدلته يې خورم .

دعلي پاشا په دې خبره ريونا په تيزو سترګو هغه ته وکتل او په احتجاجی لهجې سره يې وويل :

علي پاشا ! دا شوني نه ده . ته په هيڅ صورت د ډوډۍ د خوړلو پرته له دې ځايه تللې نه شې . ته په ارام سره دخپلې مور تر څنګ کينه ، دهغې سره خبرې وکړه ، دهغې خدمت وکړه ، زه او زما خور سريان دواړه به په لږه شيبه کې ډوډۍ تياره کړو ، ډوډۍ وخوره بيا چې چيرته ځې هلته ولاړ شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا غوښتل څه ووايي چې ريونا سمدستي سريان له لاسه و نيوله او د پخلنځي په لور يې بوتله . ريونا او سريان په ډېره بيړه ډوډۍ تياره کړه ، ميلمستون کې ټولو يو ځاې هغه وخوړه ، اوبيا علي پاشا د خپل لښکر په لور و خوځيد .

په دې توګه قيرات او سريان دواړو مور او لور نژدې يوه اونۍ دريونا په کور کې قيام وکړ ، تر هغې چې دوې هلته تم وو ، تر هغې وخته پورې نريوس ،کندام ، خيسار او پر بيسا هم همله له دوې سره يو ځاې و. علي پاشا به د ورځې يو ځل يا دوه ځلې هلته راته او دټولو سره به يې کتل . په دې ترتيب د ريونا په کور کې دڅو ورځو د اوسيدو وروسته قيرات اوسريان دواړه مور اولور دهماغه ساتونکو سره چې دوې يې له بروصې دلته راوستي و بيرته د روميليا د ولايت څخه بروصې ته له کوچ وکړ .

پرلپسې لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانو سازشونه (١٠)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دي ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانوسازشونه (١٠)

اوس تاسي ددې تاريخي ناول لسمه برخه لولئ:

(١٠)

د سرويه پادشاه لازار شاه د سلطان مراد په لاسو وژل شوې و ، دهغه دوژل کيدو وروسته د هغه زوې ستيفن د سرويه پادشاه شوې و . د سرويه په تخت و تاج باندې د کيناستو نه وروسته ستيفن سوګند کړې و چې هغه به په هر صورت د مسلمانانو څخه د خپل پلار د وژل کيدو بدله اخلي . نو د سرويې په تخت باندې د کيناستو سره سم په هغه دجنګ ليونتوب راغې . او په ډيره چټکتيا سره يې په خپل فوځ کې زيادښت راوست .

هغومره لښکر چې لازارشاه د سلطان مراد او بايزيد د مقابلې له پاره راوستي و نو ستيفن دهغې دوه هومره لښکر تيار کړ.ددې نه اخوا هغه د خپلو نصاراو (صليبيانو) ورونو څخه هم کومک و غوښت او دهغوې څخه يې هم صليبي ځوانان د مسلمانانو څخه د بدلې د اخستلو له پاره له ځانه سره تيار کړل . ستيفن د يو ډير ستر لښکر د تيارولو او را غونډولو وروسته دمسلمانانو سره دټکر کولو هوډ وکړ . او په دې خاطر هغه د خپل مرکزي ښاره ووت او د سرحدونو په لور روان شو .

ستيفن چې کله دمسلمانانو سيمو ته را نژدې شو نو خپل لښکر يې په درې برخو وويشه ، يوه برخه يې له ځانه سره و ساتله ، او پاته دوه برخې يې د خپلو تکړه سالارانو دقوماندې لاندې ورکړې . هغه لښکر چې په خپله د ستيفن سره و هغوې د ويدين په سيمه کې پړاو وکړ .

(دويدين ښار دبلغاريې په شمال غرب کې دډينيوب د درياب په غاړه د يوګو سلاويه د پولو سره نژدې پروت دې . اوس دا ښار د يو ستر تجارتي مرکز تر څنګ يو صنعتي ښار هم دې . په پخوانيو وختو کې دلته يو ښار د «بونوتيله» په نوم هم اباد و ،او په څوالسمه پيړۍ کې دا ښار د يوه ازاد هيواد پايتخت هم و، د « ١٣٩٦ ـ د ١٨٠٧» پورې دا ښار د ترکانو تر ولکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې و.)

د لښکر بلې برخې ته چې د سټيفن يوه تکړه سالار يې قوماندانې په غاړه درلوده ، داسکب په سيمه کې پړاو کولو حکم وشو .

(د اسکب اوسنې نوم اسکوپلچ دې ، دا ښار د بلغارد څخه دوه سوه ميله واټن لرې او د «درذار» ددرياب په غاړه پروت دې . اوس يو تجارتې او صنعتې مرکز دې . دلته نن سبا يو کلب ، يوپوهنتون ، او يو ننداړتون هم شته . د۱۹۴۱ ز کال د اپريل په مياشت کې پرې جرمنيانو واکمنې کړې ده .)

د لښکر دريمه برخې ته سټيفن په غرنۍ لړۍ کې د پټېدو او د غلچکې بريد حکم کړې و، که څه هم سټيفن خپل لښکر په درې برخو ويشلې خو هغه په ډاګيزه توګه دا ښوول چې دهغې لښکر يواځې همدا دوه برخې دې . چې يوې يې په ويدين کې او بله يې په اسکب کې ځاې نيولې و. د هغه لښکر په دغه دوو ځايو کې ساتل دحکمت نه خالي نه و . په دې ترتيب سټيفن غوښتل چې کله چې مسلمانان دهغې مقابلې ته راودانګي نو هغوې به هم زمونږ ددوه لښکر و دمقابلې له پاره خپل لښکر په دوو برخو ويشي . په دې ترتيب به دهغوې ځواک کمزورې شي اوبيا چې کله مسلمانان زمونږ ددواړو برخو لښکر سره ټکر وکړي نو هغه برخه چې د غرونو په لړۍ کې پټه پرته ده هغوې به د شا له خوا په دوې ناڅاپي يرغل وکړي . سټيفن په خپلې سوبه باندې ډاډمن و ، دا ځل د سټيفن خور ډسپنا هم په عسکرې کاليو کې دخپل ورور اوخپل لښکر تر څنګ ولاړه و ه . په پخوانيو جنګونو کې هغې يواځې دښځينه لښکر لارښوونه کوله ، او دهغوې دښځينه و کار دا و چې د خپل لښکر تر منځ وا وسي او خپل لښکر د مسلمانانو پر خلاف را و پاروي ، خو دا ځل ډسپنا په عملې توګه په جنګ کې ور ننوتې وه .

دسرويه دپادشاه سټيفن دا ستره غلطي وه چې د مسلمانانو لښکر به په دوو برخو په ويشلو سره کمزورې کړي . او دا چې د مسلمانانو دوه برخې لښکر چې کله ددوې د لښکر سره په ټکر کې شي نود دوې دريمه برخه به په پرې دشا له اړخه يرغل راوړې او په دې تر تيب به مسلمانانو ته ماتې ورکړې او خپله سوبه به ډاډمنه کړي . دا په داسې حال کې و چې د مسلمانانو جاسوسې شبکو دهرې لمحې اوهرې لحظې خبر علي پاشا ته را رساوه . او علي پاشا هم دا ټول خبرونه پرته له ځنډه سلطان بايزيد يلدرم ته ور ليږل . په دې تر تيب د مسلمانانو جاسوسې شبکو د سټيفن د لښکر ددرې واړو برخو خبر ، دهغوې دپټنځايو په هکله او هم د هغوې دخوزښتونو اوپلانونو په هکله ، د ګړنديو ليږونکو په واسطه علي پاشا اوبيا علي پاشا سلطان بايزيد يلدرم ته ور رسول .

ددې خبرونو د ورسيدو سره سم سلطان درنګ و نه کړ . يو ستر لښکر يې د بروصې د ښاره څخه له ځانه سره را واخست ،او د روميليا په لور را روان شول او دلته ورته په روميليا کې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې منتظر ناست و .

۱۷ *****

يوه ورځ ماښام نا وخته سلطان بايزيد يلدرم هغه ځاې ته ورسيد چيرې چې علي پاشا د خپل لښکر سره پړاو کړې و. علي پاشا دخپلو سالارانو سره يو ځاې دهغوې دښه راغلاست په خاطر دهغوې مخې ته ورغلل . سلطان له آسه را ښکته شو او د علي پاشا او نورو سالارانو سره يې په غيږ روغبړ وکړ او تر څنګ يې خپلو لښکر و ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . بيا سلطان د علي پاشا اودغه د سالارانو او هم دهغو سالارانو سره چې د بروصې له ښاره ورسره يو ځاې راغلي و دخپلې خيمې په لور روان شو .او پاته لښکر په خپلو خيمو جوړولو کې بوخت شول .

ټول په خيمه کې کيناستل ، تر لږ څه وخته پورې سلطان بايزير يلدرم ، علي پاشا او دهغې سالارانو ته کتل اوبيا يې ورته وويل:

علي پاشا زويه ! هغه خبرونه چې تا د خپلو جاسوسې شبکو له لارې ماته را رسولي دي ، دهغوې په مطابق استيفن درې لښکره تيار کړې دي، يو په ويدين کې بل په اسکب کې او دريم يې په غرنۍ سلسله کې پټ کړې دې . په دې توګه استيفن غواړې ځان ته ګټه پيدا کړي .خو مونږ هوډ کړې چې دهغې ګټه به په زيان بدلوو . زما په ذهن کې د استيفن ددې درې واړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرو دمقابلې له پاره یو پلان شته . که چیرې په هغې باندې عمل وکړ و نو زما په آند به مونږ ډیر ژر استیفن ته ماتې ورکړو ،او بیرته به یې تیښتې ته مجبور کړو. او یا به یې په جنګ کې ژوندې و نیسو او د خپلو شرایطو په مطابق به پرې سوله و منو.

سلطان بایزید یلدرم تر دې ځایه دخبرو کولو وروسته لږ څه تم شو او بیا یې علي پاشا ته وکتل او په پوره ځانګړتیا سره یې هغه ته وویل :

علي پاشا ! زه غواړم نن شپه له تاسې سره یو ځای همدلته قیام وکړم . تر څو زمونږ لښکر دلته لږ څه ارام وکړي ، سبا سهر به له دې ځایه کوچ کوو . زمونږ وړاندې تګ به په ډیره ارامه توګه وي . تر ماښامه به سفر ته دوام ورکړو . د ماښام سره سم به لښکر په کوم ښه ځای کې پړاو وکړی ، ماښام ډوډۍ به وخوري اوکله چې ماښام تیاره شي ، شپه پښخه شي نوته به دخپل لښکر سره یو ځای د اسکب په لور مخه وکړي ، تاته په دې سیمو کې د پاته کیدو په اساس ډیره تجربه تر لاسه شوې ، په دې خاطر به تر اسکب پورې رسیدل تاته کوم ستونزمن کار نه وي .

د سلطان بایزید یلدرم دوینا په ځواب کې علي پاشا وویل :

درونده سلطانه ! ته غم مه کوه . دا ټوله سیمه ما له پخوا څخه کتلې ده . هغه وخت چې ما د ترانوا ښار ونیوه نو زه د ویدین او اسکب تر څنګ تیرشوې وم. ددې څنګ به دشپې په تیاره کې زما هغه مخبران هم زما لارښوونه کوي چې په اسکب کې یې د دښمن دلښکر پړاو کتلې ، اوس تاسې ماته نور څه حکم لرئ؟

دعلي پاشا په خبرو باندې د سلطان بایزید یلدرم په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را و ځلیدې ، اوبیا یې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او ورته یې و ویل :

علي پاشا د شپې په تیاره کې ته د اسکب په لور روان شه . هلته چې ددښمن کوم لښکر پروت دې پر هغې باندې دشپې له خوا حمله وکړه ، دا بایدداسې توپانې حمله وی چې دښمن ترې د خلاصو ن لاره و نه مومي ، ترڅو ددښمن دا برخه زمونږ له پاره د خطر سبب ونه ګرځي ، زه به هم ستا د کوچ سره سم د ویدین په لور ولاړ شم . هلته استیفن په خپله دخپل لښکر مشرې کوي ، زه به د استیفن سره په خپله ټکر کوم . علي پاشا زویه ! ستا کار به داوي چې په اسکب کې چې ددښمن څومره لښکر دې هغوې له منځه یوسې اوبیا د ویدین په لور راشې او په کوم ځای کې پټ سنګرونه و نیسې ، کله چې زه د سټیفن سره ټکر کوم نو ښکاره ده چې دهغه، هغه پټ لښکر چې هلته په غره کې یې ځای په ځای کړې دې د شا له اړخه پر ما یرغل کوي ، نوکله چې هغوې د خپلو سنګرونو څخه را ووځي نو تاسې پرې یرغل یوسئ ، تردې وخته پورې زه ډاډه یم چې زه به داستیفن لښکرو ته ماتې ورکړم اوبریمند به ترې را ووځم ، زه هیله لرم چې زمونږ تر شا ددښمن لښکر به تاسې سنبال کړئ . په دې ترتیب د سرویه پادشاه سټیفن به دخپل پلار لازارشا ه په څیر زمونږ تر مخه بې وسه شي. مونږ به هڅه وکړو چې سټیفن ژوندې و نیسو واوپوښتنه ترې وکړو چې هغه ولې بیا د جنګ کولو هوډ کړې و.

سلطان بایزید یلدرم چې کله چپ شو نو علي پاشا ورته وویل :

درونده سلطانه ! کوم پلان چې تا وړاندې کړې هغه ډیر زیات د پیاده کولو وړدې ،بس همدا اخري خبره و ګڼه .

سلطان بایزید یلدرم یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ او ویې ویل:

نو که چیرې معامله همداسې وی نو پورته شئ ، د لښکر دپړاو معاینه وکړئ ، او د لښکر دخورا څښاک تیارئ وکړئ .

ددې خبرې سره سم سلطان بایزید یلدرم دخپله ځایه را پورته شو ، نور سالاران هم راپورته شول ټول د خیمې څخه بیرون را ووتل ، د لښکر دخوراک څښاک تیارې یې و نیوه ، راتلونکې شپه ټول لښکر په هماغه ځای کې سبا کړه . او سبا یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه ځایه کوچ وکړ . علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځای د اسکب په لور روان شو په داسې حال کې چې سلطان بایزید یلدرم د سرویه دپادشاه استیفن سره د ټکر له پاره د ویدین په لور وخوځید.

۱۸ *****

د بروصې دښار په لور د قیرات او سریان د تللو نه څو ورځې وروسته بیا هم نریوس ، دهغې مور او دواړه کوچنیان هملته د ریونا په کور کې تم شول . یو نا څاپه دوه آس سپاره نا پیژندل شوې کسان د خپلو آسونو سره یو ځای د ریونا انګړ ته را ننوتل . به دې وخت کې ریونا ، نریوس ، دهغوی مور ، دواړه کوچنیان ، رستاک او کیتهنا د حویلی په انګړ کې ناست ول او په خپلو منځو کې یې خبرې کولې ، ریونا او دهغې پلار رستاک د نوو راغلیو کسانو په کتلو هک پک شول ، سمدستې د خپلو ځایو څخه پورته شول ، بیا ریونا د نریوس په لور وکتل اوپه ځانګړې اشاره یې هغه پوه کړه ، اونریوس هم اشاره باندې پوه شوې وه . پربیسا هم په دغه اشاره باندې پوه شوې وه ، هغوی ټول پورته شول . ریونا نریوس او پربیسا ددواړو کوچنیانو سره یو ځای یوې خونې ته یوړل . خو د ریونا پلار رستاک و کیتهنا هملته په انګړ کې دریدلې پاته شول . راغلي دواړه سپاره مخته ولاړل ، بیا دهغوی څخه یوه د آس واګې پریښولې او د رستاک په لور ورغې او هغه ته یې مخ کړ او ورته یې وویل :

اې کاکا ! زه او ورور مې دواړه د یوې مهمې خبرې له پاره تا ته راغلي یو . دې سړي همدومره خبره وکړه چې رستاک یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل . تاسې ته له ماسره دخبرو کولو د اجازې اړتیا نه شته . تاسو زما د خدای ښنلي ورور زامن یاست ، او زما له پاره هم د زامنو ځای لرئ ، را ځئ هلته په میلمستون کې کینئ . نو هره خبره چې وې هملته به یې په ډاډه زړه سره وکړو .

درستاک ددې خبرې په اوریدو سره دواړه سپاره ډیر خوشحاله شول ، دواړو خپل آسونه په اخور باندې و تړل ، او میلمستون ته راغلل او کیناستل. کیتهنا او رستاک دواړه میړه او ښځه هم د هغوی تر څنګ په میلمستون کې کیناستل .دهغوی ددې خبرې په اوریدلو سره ریونا ډیره اندیښمنه وه ، کله چې هغوی ټول دننه کیناستل نوریونا د خپلې خونې څخه را ووتله او دمیلمستون د دروازې په ووت کې یې غوږ و نیوه تر څو واوري چې دوی څه وایي ؟ دغه راغلي دواړه سواره د رستاک وریرونه وول. چې د علي پاشا د وژل شوي ورور مجدالدین سره ټکر شوې و او بیا یې ددغې ټکر وروسته د خپلو ځانو د خوندي کولو په خاطر تیښته کړې وه .

په میلمستون کې تر لږه وخته پورې چپه چپتیا وه ، بیا رستاک ته د خپلو دواړو وریرونو څخه یوه وویل :

اې کاکا! زه او ورور مې په څو مهمو مسایلو باندې له تاسره خبرې کوو. هغه خبره چې تر هر څه لمړی مونږ له تاسره پرې غږیږو هغه داده چې هغه ښځه چې نریوس نومیږي دا دخپلې مور او کوچنیانو سره ولې ستاسې کور ته ډیره ځې راځي؟ ته پوهیږې چې هغه په دوو علتونو زمونږ له پاره د نفرت او کرکې وړ ده ؟

لمړی دا چې هغې نصرانیت پریښود ، دې او مور یې دواړو اسلام و مانه . اوبیا یې د یوه مسلمان سره واده هم وکړ. اودهغې دواړه کوچنیان دهمغه مسلمان میړه څخه دي . نو د نصرانیت په پریښولو سره ددې ښځې سره اړیکې ټینګول ښه کار نه دې . داسې خلک په نصرانیت کې د نفرت اوکرکې وړ دي . نو مونږ تاته دا ویل غواړو چې ته هغه پس له دې دلته په کور کې مه پریږده . او دا هم شوني ده چې مونږ د هغې څخه او دهغې ددواړو زامنو څخه دخپلو ترخو یادونو بدله واخلو.

بل د نفرت ا وکرکې وړ علت دادې چې هغې چې د کوم مسلمان سره واده کړې و د هغه نوم مجدالدین و او هغه زمونږ د بدترینو دښمنانو څخه و . تا ته به څرګنده وی چې همدغه شخص دخپلو څو تنو ملګرو سره پر مونږ حمله وکړه . او دهغې حملې په پایلو کې نه یواځې زمونږ پلار ووژل شو بلکه زمونږ کوچنې ورور هم له منځه ولاړ . هغه یوازې زمونږ ورور نه و بلکه د ریونا راتلونکې میړه هم و . په دې خاطر د دغې نریوس نومې ښځې میړه مجدالدین لکه څنګه چې مونږ ته دکرکې او نفرت وړ دې همداسې باید تاسې هم ترې کرکه او نفرت وکړئ ، بلکه زه تاته په څرګندو ټکو وایم چې څرنګه چې دهغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمیره په لاسو زما پلار او کوچني ورور وژل شوي دي نو په دې خاطر یوه ورځ نه یوه ورځ به مونږ ددې ښځې او دهغې ددواړو کوچنیانو څه بدل اخلو او دهغوې ژوند ته به خاتمه ورکوو.

اې کاکا! دا خو لمړۍ خبره وه چې مونږ غوښتل له تاسره پرې خبرې وکړو خو اوس غواړم هغه بله خبره هم تاته تر مخ کیږدم .

پخوا له دې چې ددې ځوانانو څخه کوم یو خپله خبره پیل کړي رستاک په خبرو پیل وکړ او ورته یې وویل :

د بلې خبرې د بیانولو تر مخه ، زما بچیانو ! دخپل لمړني اعتراض ځواب له مانه واورئ ! اوبیا د بلې خبرې پیل وکړئ . تر هر څه لمړۍ زه تاسې ته داویل غواړم چې هیڅکله هم ته اوستا ورور د نریوس ، دهغې د مور او دواړو کوچنیانو پر خلاف کوم اقدام و نه کړئ . او نه د هغوې د وژلو هڅه وکړئ ، زما لور ریونا او زما ښځه کیتهنا ځکه هغوې دلته ډیر را بولي تر څو مونږ هغوې بیرته د نصرانیت په لور را واړو. زه به تاسې ته دا په ډاګه کړم چې زمونږ هڅې هیڅکله هم خوشې نه ځي . تاسې ته معلومه ده چې د نریوس میره مجدالدین چې مسلمان و وژل شوی دې . دهغې نه وروسته ما او زما لور ډیره هڅه وکړه چې نوموړې بیرته خپل نصرانیت ته راواړو ، نو زه تاسې ته زیرې درکوم چې نریوس او دهغې مور پربیسا اسلام پریښي او بیرته نصرانیت ته را اوښتي دي . په دې خاطر زه تاسې ته داویم چې اوس هغوې دنفرت او کرکې وړ نه دي او نه واجب القتل دي په دې خاطر نه دهغوې پر خلاف لاس پورته کړئ او نه هغوې ووژنئ. اوس هغوې دمسلمانانو پر ځاې نصراني شوې دي .

درستاک ددې خبرې په اوریدو سره ددواړو ورونو په څیرو کې خوښي راو ځلیده ، په دې وخت کې هغه بل وویل :

که چیرې هغې نریوس او مور یې دواړو اسلام پریښي وي او نصرانیت ته را اوښتي وي نو دا خو رښتیا هم ډیر ښه خبر دي . زه او ورور مې له تاسره ژمنه کوو چې له ننه وروسته به مونږ نه نریوس ته په بده سترګه وګورو او نه به پرې لاس پورته کړو او نه به یې د وژلو هڅه وکړو . کله چې هغې او مور یې بیرته نصرانیت منلې نو دهغې پایلې دا ر ا وځي چې دواړه کوچنیان به هم د نصرانیت په فضا کې را لوي شي ، اې کاکا! دا خبره ختمه و ګڼه . اوس دا بله خبره ستا مخته ږدو .

ته پو هیږې چې ریونا زمونږ دکشر ورور غوښتنه او پلان و . اوس چې هغه دمجدالدین سره د ټکر په وخت کې له منځه ولاړ نو ریونا به بل چیرې نه ځي ، دهغې اصل ځاې زمونږ کور دي او هملته به ورځي ، اې کاکا! ته زمونږ دواړو څخه چې هر یوه ته دې خوښه وې د ریونا واده وکړه ، مونږ دا خبره دریونا خوښې ته هم پریږدو، خو زمونږ نه پرته مونږ ریونا بل چاته نه پریږدو .

دخپل وراره ددې خبر و په اوریدلو سره درستاک په څیره باندې د خفګان نښې را ښکاره شوې خودحالاتو د نزاکت سره یې خپل ځان سنبال کړ اوتر ډیره ځنده چپ پاته شو اوبیا یې د لږ څه فکر نه وروسته وویل :

زما زامنو! هغه څه چې تاسې وویل هغه په خپل ځاې سهي دي . خو تاسې داخبره ډیره وروسته کوئ ، په دې خاطر چې ستاسې د کوچني ورور د وژل کیدو وروسته ما د ریونا کوژدن دکلي د یوه ځوان سره کړې ده ، هغه هم ددیر حیثت خاوند ، نصراني او نیک انسان دې ، اوریونا د زړه نه خوښوي .

دهغه په دې خبره د رستاک د وریرونو څخه یوه یې وویل : ایا ریونا هم هغه خوښوي؟

رستاک لږ څه فکر وکړ او بیا یې وویل :

زما زامنو ! ریونا هغه ځوان لیدلي دې خو تر اوسه یې ورسره خبرې اترې نه دې کړې ، دهغې خوښیږۍ هم نه ، خو ما او دهغې مور دا خپلوي کړې ، نو په دې خاطر داسې و ګڼئ چې په دې کې د ریونا رضامندي هم شامله ده . که چیرې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره چې تاسې يې اوس کوئ پخوا مو کړې واې نومونړ به دغې ځوان سره د ريونا رشته نه تړله ، بلکه ستاسې د دواړو څخه به مې يوه ته په خوشحالۍ سره واده کړې وای، تاسې په دې مسئله کې کوم اعتراض مه راپورته کوئ.

د رستاک ددې ځواب په هکله دواړه ورونه تر يوه وخته پورې په خپل منځې سلا او مشورې کې بوخت شول او دهغې وروسته يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! بې شکه چې تا به ددې کلي د کوم ځوان سره د ريونا د کوژدې خبره کړی وي خو مونږ به دا واده پرې نه ږدو . مونږ ته هغه ځوان هم معلوم دې د کوم سره چې ته د ريونا واده کول غواړې . لږ ساعت وروسته مونږ دواړه ورونه له دې ځايه درومو ، او تاته يوه اونۍ مهلت درکوو . په دې موده کې ته ښه فکر وکړه ، خو تا ته به غوره او بهتره داوې چې د ريونا دکوژدنې خبره په همدې ځاې پاې ته ورسوې ،او په پوره خوشحالۍ سره ريونا زمونږ سره ليږلو ته تيار شې.

په دې وخت کې رستاک د ډير عقل او پوهې څخه کار واخست ، ځکه په همدې ځاې کې يې دهغوې دخبرې څخه انکار و نه کړ . بلکه په ډيره عاجزۍ او ډيره نرمې لهجې سره يې هغوې وويل :

زما زامنو !تاسې زما د ورور اولاد ياست ، ماته دخپل ځان نه وروسته تاسو ډير محترم او درانه ياست هغه څه چې تاسې وويل زه به دهغې په هکله د ريونا او دهغې دمور ، ستاسې دکاني ، سره په دې هکله خبرې وکړم. زه هيله لرم چې مونږ درې واړه به يوځاې کومې ښې پايلې ته ورسيږو . اوبيا هم زه هيله من يم چې بايلې به يې ستاسې په حق کې وي . خو زما زامنو ! پخوا له دې چې ريونا ستاسې څخه د کوم يوه سره واده کړم ستاسې له اړخه هم ډاډ غواړم.

دواړو دخپل کاکا خبرې په ډير غور سره واوريدې او دهغې د خبرو څخه ډير زيات خوښمن شول ، تر څنګ يې دهغې د خبرو څخه هيلې هم را وټوکيدې . ځکه چې دهغوې کاکا د هغوې څخه د يوه سره دريونا په واده کولو باندې راضي شوې معلوميده ، نو دوې هم د خپل کاکا په لور باندې په ډيره عاجزۍ سره کتل ، رستاک هم دهغوې ددې ردعمل څخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، دخبرو اترو مخ يې بلې خواته يوړ او ورته يې وويل:

هغه باور او ډاډ چې زه يې له تاسې دواړو څخه غواړم هغه دادې چې تاسې هم خبر ياست او زه هم خبر يم چې تاسې د مجدالدين سره ټکر کړې ، او دهغې ټکر په پايلو کې زما د ورور په ګډون ستاسې کشر ورور هم وژل شوې ، زه يواځې دا پوښتل غواړم چې تاسې ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ؟ ګورئ زامنو! ما ته په دې خبره پوهيدل ډير زيات اړين دي چې کله چې ريونا ستاسې څخه د يوه سره واده شي نو زه غواړم چې زما لور هلته ډاډمنه ژوند وکړي . زه په دې خاطر هم ددې حالاتو څخه ځان خبرول غواړم چې دهغو راتلونکو ګواښونکو حالاتو مخنيوې وکولاې شم او دخپلې لور راتلونکې خوندې کړاې شم . که چيرې تاسې له چا سره دښمنې لرئ ، که چيرې ستاسې د مجدالدين سره کومه دښمني وه ، نو زه بايد پر هغې وپوهيږم . تر څو زه د خپلې لور او ستاسې د دواړو د خونديتوب په هکله وسايل برابر او لارې چارې ولټوم . زما زامنو! ما خو داخبره غلېه نه ده کړې .

د رستاک په دې پوښتنو باندې دواړو ورونو يو ځل بيا رستاک ته په ډيره حيرانونکې توګه وکتل . خو څرنګه چې هغوې ته د ريونا د په لاس ورتلو اميد و نو په دې خاطر هغوې خپل ټول راز خپل کاکا ته په ويلو تيار شول . دهغوې څخه يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! دا چې مونږ ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ، دا په خپله يوه اوږد داستان دې .

رستاک سمدستې ورته وويل :

زه غواړم همدا اوږد داستان واورم ، تر څو په هغه حالاتو او شرايطو چې مونږ ته مخته راغې ، ځان پوه کړم. زامنو! ددې هر څه پوهيدو څخه زما موخه داده چې زه ستاسې ددواړو سره سره د خپلې لور ريونا د ساتنې له پاره هم د خونديتوب سامان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیار کړم . په دې خاطر هر هغه څه چې وشول هغه ماته په تفصیل سره ووایاست . په دې وخت کې به زه تاسې ته دا هم ووایم چې له مانه د کومې خبرې د پټیدو هڅه مه کوئ ،که چیرې تاسې کومه خبره را نه پټه کړه اوماته وروسته دهغې په هکله معلومات تر لاسه شو نو دا یاد ساتئ چې زه به هیڅکله هم له تاسې سره د ریونا دتللو اجازه درنه کړم .

د رستاک په دې ګواښ باندې دواړو ورونو وخندل اوبیا یې یوه وویل :

اې کاکاجانه ! هغه څه چې زمونږ سره راز دې هغه به ټول ستا تر مخه کیږدو. اوس چې ته دې ته تیار یې چې ریونا زمونږ سره د لیږلو ملاتړې یې نو بیا زمونږ په فکر زمونږ اوستا تر منځ راز باید پاته نه شي . اې کاکا چانه ! مونږ یواځې د مجدالدین ژوند ته دپاې ټکې نه دې ایښودې ، دهغه نه د مخه مو دمجدالدین مشر ورور او دهغه پلار هم له تیغه تیرکړي دي .

دهغوې په دې څرګندونو باندې د پردې تر شا ولاړې ریونا ټکان وخوړ ، د رستاک ښځه او په خپله رستاک هم هک پک شول . خو ټولو ډیر ژر ځانونه سبنال کړل ، او یوځل بیا رستاک په خبرو پیل وکړ.

زه غواړم په دې و پوهیږم چې تاسې اخر ولي مجدالدین ، دهغه ورور او دهغه پلار ووژل ؟

د رستاک ددې پوښتنې په ځواب کې د هغه بل ورور په خبرو پیل وکړ او ویې ویل : اې کاکا جانه !دا یواوږود داستان دې ، په دې کې هیڅ شک نه شته چې هغه درې واړه مونږه وژلې دي خو په دې وژلو کې زمونږ سره نور هم ډیر خلک ګډ دي ، او هغوې هم د ا وژل په خپله خوښه نه دې کړې ، بلکه مونږ ټولو ته حکم شوې و چې داسې باید وشي ، نو مونږ هم همغسې وکړل .

دهغوې په دې څرګندونو باندې رستاک لږڅه ټکان وخوړ خو دهغوې څخه یې د نور زیات معلومات دتر لاسه کولو په خاطر ځان سنبال کړ او ویې ویل : زما د ډاډ او تسلې په خاطر ایا تاسې دا ویلې شئ چې تاسې دا کار د چا په حکم تر سره کړ؟

درستاک ددې پوښتنې له پاره دواړو ورونو خپلو کې مشوره وکړه اوبیا یې یوه وویل :

واروه کاکا جانه ! دلته د یونانې پادریانو او راهبانو یوه ډیره ستره ډله ده ، هغوې نه یواځې د عیسایت تبلیغ دنده په غاړه لري بلکه دهغې د پر مختګ له پاره یې زیات شمیر تنظیمونه جوړ کړي دی . د پادریانو اوراهبانو ددې ډلې دوه مرکزونه دي . یو یې د ګرمۍ د موسم ځاې دې او بل یې د یخنۍ د موسم ځاې . د ګرمۍ د موسم ځاې یې په « ایکرو پولس » کې دې .

(ایکروپولس یو پورته او لوړ ځاې ته ویل کیږي .د یونان د یوه ښار د ټولو نه پورته ځاې ته « ایکروپولس » ویل کیږي ، په دې اسا س د ایتهنز په شاوخوا کې هم یو ایکروپولس شته ، دا ایکروپولس نژدې پنځه سوه فټه لوړ په یوې غرنۍ سیمه کې پروت دې ، دې ځاې ته یواځې یوه لاره د ورتللو شته ، اوبله نه لري . په دې غره باندې د ښار ستر ستر ې مانۍ ابادې شوې دې ، هلته یو ډیر مشهوره پخوانې مانۍ« پارتهین » ده چې یو وخت دمعبد په توګه کارول کیده ، د پارتهین قوم دا پخوانې معبد د پادریانو او راهبانو دګرمۍ دموسم ناست ځاې و .)

د هغوې ژمنې ناستځاې د پلوپ په سیمه کې و . پلوپ د یونان جنوبې برخه ده چې د څلورو اړخو نو څخه په سمندر کې را ګیر ده . د وچې یوه نرۍ پټۍ هغه د نورې لوې وچې سره نښلوي هغې ته دګرنګونو پټې ویل کیږی. که چیرې د سهیل له اړخه څوک دغه جزیره نما ته ورځې نو د ترپلې څخه به تیریږي . دا د راهبانو او پادریانو ژمنې ناستځاې دې .

اوس نو د کومو پاردریانواو راهبانو د ډلې په اړه زه خبرې کوم ، نو لکه څنګه چې مخته مې تاته وویل چې دهغوې تر مخ تر ټولو ستره دنده د عیسائیت تبلیغ او پر مختګ دې . د همدې موخو په خاطر دغه پادریانو وسله وال تنظیمونه جوړ کړي دي ، او په مختلفو سیمو کې یې هغوې خپاره کړي دي ،د دغو ډلو د چلولو په خاطر هغوې د قسطنطنیه د پارشاه مینوئیل نه علاوه د هنګرې دپادشاه سجسمنډ او د بلغاریه د شهزادګانو سائرکن او ایکسلا څخه هم مالي او اخلاقي کومک اخلي . دددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظیم تر ټولو ستر او تکړه ملاتړي د بلغاریه شهزادګان سائرکن او ایکسلا دي .

دلته زمونږ د رومیل په ولایت کې ددې تنظیم تر ټولو لوی رکن «یونیسیس »دی ، دا هماغه یونیسیس دی چی زمونږ دکلي سردار هم دی او ته یې ډیر ښه پیژنې هم . دپادریانو او راهبانو دې تنظیم خپلو ټولو کارکوونکو او وسله والو ته حکم کړی دی چی هغه سیمې چې مسلمانانو سوبه کړې دي او یایې سوبه کوي، هلته د مسلمانانو د تبلیغ کارونه مه پریږدۍ تر څو دهغوی د تبلیغاتو له لارې عیسایان د اسلام په لور ولاړ نه شي ، مونږ دواړه ورونه هم ددهمدې تنظیم ارکان یو . زمونږ هغه ورور چې، د ریونا کوژده شوې و او ووژل شو هغه هم د همدې تنظیم رکن و . بلکه داسې و انګیره چې ستا ورور او زمونږ پلار هم دهمدې تنظیم رکن و، نو مونږ په دې سیمه کې ټوله کار روایي د خپل کلي د سردار یونیسیس په حکم کوله ، او دهمدې یونیسیس په حکم مونږ د مجدالدین نه اخوا د هغه مشر ورور او پلار هم وژلې دي . دهغه پلار تر ټولو دمخه زمونږ په لاسو ووژل شو ځکه چې هغه په دې سیمو کې د اسلام تبلیغ کاوه . هغه یو ډیر زهرجن او اغیزمن تبلیغي و . د هغې د وژلو له پاره مونږ ته د پلوپ د جزیرې څخه د پادریانو او راهبانو له اړخه خاص پیغام راغلي و . چې په هغې کې یې ویلې و چې دغه مبلغ چې نوم یې خیرالدین دې سمدستي له منځه یوسئ . ځکه چې د هغه په لاسو ډیرو خلکو د اسلام منلو ته غاړه اینښودې وه . زه باید دا هم ووایم چې د خیرالدین مبلغ په لاسو په زرګونو وګړو یواځې د رومیلیا په ولایت کې نصرانیت پرې اینښې او اسلام یې منلې و . کله چې دا خبرې د پلوپ جزیرې کې د راهبانو او پادریانو غوږنو ته ورسیدې نو هغوی ډیر په غضب شول ،نو د خیرالدین د وژلو حکم یې را ولیږه ، اومونږ ته د حکم د رسیدو سره سم، مونږ هغه پلې کړ او خیرالدین مو له منځه یوړ.

خبره یوازې تر خیرالدین پورې نه وه را ټوله . په دې سیمو کې په سلګونو مسلمان مبلیغین ، چې دلته د تبلیغ له پاره راغلي و ، نژدې ټول مو له منځه وړي دی . په دې ورځو کې یو څو لا تر اوسه پورې شته چې لا تر اوسه زمونږ لاس نه دې ورسیدلې ، ددې علت دادې چې دهغوی سره څه ساتونکي هم ګرځي او په ډیره منظمه توګه خپل کارونه سر ته رسوي ، خو زمونږ سترګې پر هغوی باندې نښتي دي او یوه ورځ نه یوه ورځ به مونږ دهغوی کار هم ور ختم کړو.

دخیرالدین مبلغ د وژلو وروسته د هغه مشر زوی د هغه د بدلې د اخستسلو له پاره راغې ، مونږ هغه هم له منځه یوړ . دهغه وروسته دهغه ورور مجدالدین ددې زمکو په لور مخه کړه .او هغه هم مونږ له منځه یوړ. اوس ویل کیږي چې د مجدالدین یو کشر ورور چې ، علي پاشا ، نومیږي ، هغه سلطان مراد په خپل لښکر کې اخستي دې ، همدا سړی په راتلونکو ورځو کې زمونږ له پاره ګواښ ګرزیداې شي ، په دې خاطر مونږ هوډ کړی دی چې هر وخت چې مونږ ته وخت تر لاسه شي نو دعلي پاشا ښځ به هم ورپرې کړو تر څو دهغه له اړخه مونږ ته چې کوم ګواښ متوجه دې هغه د تل له پاره له منځه ولاړ شي .

ددې خبرې سره سم دغو دواړو ورونو یو بل ته اشاره وکړه ، پورته شول ،یو یې درستاک په لو ر وکتل او ورته یې وویل :

کاکاجانه ! اوس به مونږ دواړه ولاړ شو ، یوه اونۍ وروسته به بیرته را ستنیږو ، خو ستا ، زمونږ دکاني او ریونا درې واړو ځواب باید «هو» وي . خو که چیرې تاسې نه وکړه نو په یاد ولرئ چې حالات به دومره خراب شی چې بیا به یې هیڅوک نه شي کنترولولاې .

ددې خبرې سره دواړه د میلمستون څخه ووتل نو ددروازې د پردې په ګوډ کې ولاړې ریونا د هغوی څخه مخته منډه کړه او خونې ته ننوته . دهغې د کاکا دواړه زامن د اخور په لور ورغلل ، خپل آسونه یې راپرانستل او د انګړ څخه ووتل .

کله چې هغو دواړه ولاړل نو رستاک او کیتهنا دواړه هم د میلمستون څخه را پورته شوې او د حویلۍ داخلي برخې ته د ورتللو نیت یې وکړ خو په همدې وخت کې نریوس ، پربیسا ، ریونا درې واړه دهغوی لورې ته ورغلل. ددوی په ورتګ سره هغوی بیرته په خپلو ځایو کیناستل، هغوی ددواړو کوچنیانو سره یو ځاې هم هملته کیناستل . بیا نو رستاک د نریوس په لور وکتل اور ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

نریوس لوري ! دغه زما دواړه وریرونه چي دلته راغلي و هغوي یوائې ستا د میره ، مجدالدین ، قاتلین نه بلکه د هغه دپلار او ورور قاتلین هم دي . لورجاني ! دوي که څه هم زما د ورور زامن او زما وریرونه دي خو په حقیقت کي زه ریښتیا هیڅکله هم نه پېژنم ، همدوي ستا د میره وژونکې هم دي .

ددې وروسته روستا ک د پلوپ په جزیره کي د راهبانو اوپادریانو به هکله چي څه اوریدلي و او هغه تفصیلات چي وریرونو یې ورته ورکړي و ټول نریوس ، ریونا ، پربیسا ته ټکي په ټکي وویل په دې وخت کي ریونا خپل پلار ته مخ کړ او ورته یې وویل :

اې پلارجانه ! اول خو دا ووایه چي دهغوي د هغې غوښتني به هکله ته څه وایي چي هغوي ما له تا څخه غواړی ؟ زه ددې دواړو څخه د یوه سره هم واده کولو ته تیاره نه یم . او نه یې د خپل ژوند د ملګرې په توګه غوره کولې شم . دوي دواړه قاتلین دي او دقاتلینو په حیث زه ترې کرکه او نفرت کوم . اوس خود هغوي دکشر ورور څخه هم زما ، چي زما کوژدن ورسره شوې وه ، نفرت اوکرکه را پیدا شوه. هغه هم له دوې سره په دې قتل او غارت کي شامل و . او ستا ورور ، زما کاکا، چي ووژل شو هم په دغه ټولو جرائمو کي له دوې سره یو ځاې و .

پلار جانه ! دا چي دوي ولاړل او تا ته یې د یوې اونی مهلت درکړي ، او دا یې وویل چي یوه اونی وروسته دوي بیرته را ستنیږي او ریونا به له ځانه سره وړي ،نو په دې لړکې به ستا کړنلاره او کړچار څه ډول وی ؟

رستاک وکتل چي په دې وخت کي د ریونا حالت څومره د اندیښني وړ دې . هغه د غم او اندیښني نه ژیړه تښتیدلې وه . دهغې په سترګو کي ویره وه ، رستاک هغه ته یوځل وکتل اوبیا یې نرې شانته و خندل او ورته یې وویل :

ریونا جاني ! ته په دې اړه فکر او اندیښنه مه کوه ، زه به په دې هکله تر هر څه دمخه ستا د اوسني کوژده شوي ،یوتاش ، سره خبرې وکړم . زه به د یوتاش په ګډون ددې کلي د ځوانانو یوه ډله تیاره کړم تر څو ددې بدمعاشانو په مقابل کي زمونږ نه دفاع وکړي . لورجاني ! ما د هغوي تر مخه ځکه انکساری او عاجزی کوله، چي ما غوښتل چي ځانته دا معلومه کړم چي د مجدالدین ، دهغه د پلار او مشر ورور وژونکي څوک دي . زما دغې نرمي رویې او زما دهمدې همدرده وینا په اساس هغوي هم نرم شول . ما هغوي ته وویل چي زه به یوه اونی وروسته دوي ته ووایم چي د ریونا په اړه زما ځواب څه ډول دې . په دې توګه هغوي په دې لړ کي هم ډاډمن شول . او دهمدې ډاډ په اساس هغوي ماته ټول داستان واوراوه. او دا یې را ته ډاګیزه کړه چي هغوي مجدالدین ، دهغه پلار او ورور ولي وژلي دي . اوس به داټولې خبرې علي پاشا ته هغه وخت کوم چي هغه د اوسني جنګ څخه فارغ شي او زما کورته بیرته راستون شي . زما په آند چي هغه ته به پدې هکله ډیره ښه رڼا تر لاسه شي او د ټولو قاتلینو په پیداکولو کي به بریالي شي. ددې خلکو مشر زما د کشر ورور دکلي سردار ، یونیسیس دې . هغه په دې سیمه کي د راهبانو او پادریانو د تنظیم تر ټولو مهم رکن دي او د همغې په حکم مجدالدین ، دهغه پلار او ورور په قتل رسیدلي دي ، لور جاني ! که دا دواړه ورونه تر یوې اونی پورې ستا د وړلو په خاطر بیرته راستنیږي نو زه به ورته انکار کوم . دهغوې سره به په پوره قوت سره مقابله وکړم او دخپل کلي هغه ځوانان چي ما د خپل کور د ساتني له پاره تیار کړی دي ، نو هغوي به زمونږ په خاطر د هغوي مقابله وکړي . ته په دې اړه ډاډ منه اوسه ، ته هیڅ ډول اندیښنه مه کوه . زه پوهیږم چي ته دهغوې دواړو څخه نفرت اوکرکه کوې . لور جانې ! ستا واده به ستا د رضا پرته هیچرته هم و نه کړم .

رستا ک تر دې ځایه نور چپ شوخو وروسته یې بیا د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل :

نریوس لورې !د ریونا معامله خو ختمه شوه ، خو اوس به زما لورې ! زه ستا په لور توجه کوم. په حقیقت کي زما دا دواړه وریرونه ستا او ستا د کوچنیانو د قتل پسې و . خو لورې! ما د ا نه شو زغملاې ، هغوي ته تر ټولو ډیر زیات قهر په دې و چي تا نصرانیت پرې ایښې او اسلام دې منلې ، بله د قهر خبره ورته داده چي تا د یو مسلمان مجدالدین سره واده کړې، او ما ته یې هم په ګواښلې توګه وویل ، چي نریوس د خپلې مور او کوچنیانو سره یو ځاې دلته زمونږ کور ته ولي راځي . ما هغوي ته وویلې چي زه نریوس دلته راغواړم او ترغیب ورکوم چي اسلام پریږدې او بیرته نصرانیت ومني . ما هغوې دواړو ته دا وویلې چي نریوس اومور یې اوس اسلام پرې ایښې او بیرته عیسائیاني شوې دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لورجاني ! زما په دې درواغو هغوي دواړه ډېر خوشحاله شول. خو تر څو پورې چې دوی د لونډانو اوبدمعاشانو په څير ګرځي راګرځي نو لور جاني ! زما دا دروغ به تاته ګټور ثابت شي ،که چيرې له تا څخه هم څوک و پوښتي نو تر هغه وخته پورې چې علي پاشا له دوی څخه بدل نه وی اخستي ، ته همدا وایه چې زه اوس مسلمانه نه يم بلکه عيسائي يم .نو په دې ترتيب به ددئ ظالمانو د لاسو څخه په امن يې .

د رستاک په دې خبرو باندې نريوس او دهغي مور د رستاک نه مننه وکړه او هغه ته يې ډاډ ورکړ چې هغه به خپل ځان نصراني ښئي.

څرنګه چې اوس لمر په پريو و نو په دې خاطر کيتهنا ،نريوس ، دنريوس مور پربيسا د ميلمستون څخه راپورته شوې او دډوډۍ د پخلنځي په لور ولاړې .

پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۱)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۱)

اوس تاسې ددې تاريخې ناول يولسمه برخه لولئ:

(۱۱)

پرلپسې ***** ۱۹

د شپې تيارې د تورو غارونو څخه را وتلي وې او هر څه او هر شې يې په خپله غيږ کې نيولې د خوب او ويدوکيدو په لور يې ښکلاوه

علي پاشا د خپل لښکر سره يوځاې د شپې په تيارو کې د يوه نا خلاصيدونکي الوت او خطرناکه څپو په څير د خپلو جاسو سانو په لار ښ

دې لښکر ته په ورنژدې کيدو سره جاساسو نو علي پاشا ته د تم کيدو اشاره وکړه او هغه ځايونه يې ورته وښوول چيرې چې د دښمن لښ
تيار کړې وې.

ددې نه وروسته يو انقلاب جوړ شو . علي پاشا په توپانې توګه خپل لښکر ته د وړاندې تللو حکم وکړ بيا يې دشپې ټول زنځيرونو مات ا

دا په داسې حال کې چې د اسکب د ښار په شاوخوا کې پرتو ځواکونو د هيڅ لورې دداسې کوم خطر او ګواښ احساس هم نه کاوه چې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن باندې شپیني وینه تویونکې حمله وکړه نو دې حملې ددښمن د عسکرو حوصلې ټوټې ټوټې کړې . د لښکر ددې نا څاپې حملې له
هغوې بیرته منظم کړي . او دعلي پاشا په فوځونو باندې را پریوځي .

خو اوس هغوې ته ډیر ناوخته شوې و، په دې وخت کې علي پاشا د خپلې ناڅاپې حملې په عروج کې و، بریالې شوې و . هغه په خپل د

د استیفن د لښکر دې برخې ډیره هڅه کوله چې په یوه ډول نه یوه ډول د شپې یرغل کونکي بیرته دفع کړي خو په ډیره نابېره توګه د نا
ټولې لارې بندې کړې وې .

دلته یې د نیمایې زیات د دښمن لښکر له منځه یوړ ، علي پاشا تر لرې لرې پورې خپل لښکر خپور کړې و تر څو ددښمن عسکر ترې و
ماتې دغه خبر د استیفن دلښکر دریمې برخې ته و نه رسیږي .

کله چې د اسکب په څنډو کې لمر را وخوت نو علي پاشا د دښمن د عسکرو د مړو نظاره وکړه، د هغوې مړې یې هملته په میدان کې خ
چې د سرویه دپادشا استیفن خپل لښکر ته پړاو ورکړې ، بیا یې دهغه پلان له مخې چې دده او سلطان بایزید تر منځ پرې کار شوې و پ

ددې سنګر په وخت کې علي پاشا ته دهغه جاسوسانو خبرورکړې و چې سلطان بایزید او دسرویه پادشاه استیفن لښکر ې یو بل ته مخام

۲۰*****

نریوس دخپلې مور بربیسا او دواړو کوچنیانو سره یو ځاې څو ورځې هلته د ریونا به کور کې د دیره کیدو وروسته اوس خپل کور ته ت
یې په لاسو کې نیولې وې ، هغوې له خپله ځانه سره د هغه کلي اوسیدونکې یوتاش ، چې د ریونا کوژده ورسره شو ې وه ،هم را وړې
هغه یې راوست او دخپلو دوره نورو اسونو تر څنګ یې و دراوه. په دې وخت کې په انګړ کې بلکل چپه چپتیا وه ، هیڅا د خبرو کولو

بیا ددوې دواړو بدمعاشانو ورونو څخه یې یوه رستاک ته وکتل او ورته یې وویل چې :

اې کاکا جانه! زه او ورور مې یوه اونۍ مخته دلته راغلي و او مونږ تا ته ویلي و چې مونږ به یوه اونۍ وروسته بیرته را ستنیږو اوته ب

کاکاجانه! ستا دهغې ورځې په خبرو باندې مونږ ډیر خوشحاله شوي و او مونږ هیله من شوي و چې ته به ریونا زمونږ دواړو څخه یوه

خو ددې ځایه زمونږ د تللو وروسته تا برعکس بله لوبه پیل کړه ، رستاک کاکا! په یاد ساته چې په دې کلي کې زمونږ څه کسان شته ،ت
ځان دفاع وکړې . کاکا جانه ! دا ډیر ذلیل او مجرمانه عمل دې چې تا کړې دې .

ددې خبرو وروسته هغه اوباش تر یوې لمحې پورې چپ شو اوبیا یې وویل : اې کاکا جانه! مونږ ستا د لور کوژده شوې یوتاش هم له ځ

بیا یې د یوتاش په لور وکتل ، د رستاک د وریرونو څخه یوه یې ترې و پوښتل : ګوره یوتاشه ! زما کاکا رستاک وایې چې هغه خپله لو
له ځانه سره په زور بوتلل و غواړو ایا ته ددې همت لرې چې زمونږ په لاره کې خنډ شې ؟

دهغوې ددې پوښتنې په مقابل کې یوتاش په ډیره بیړه د نفي ځواب ورکړ . ددې مطلب داو چې هغه نه غواړې ددې دواړو په مخ کې خنډ

مونږ دواړو ورونو چې ته د خپل کور څخه د کوم مقصد په خاطر را وستې وې هغه مقصد پوره شو ته اوس تللې شې.

ددې سره سم یوتاش په ډیر ډاډمه توګه د دې دواړو ورونو لورې ته وکتل او د هغوې شکر یه یې وکړه اوبیا په یوه تیزه منډه د حویلې د

دیوتاش دتللو وروسته دهغو دواړو څخه یې یوه یو ځل بیا رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکاجانه ! اوس نو ته مونږ ته زمونږ د پوښتني ځواب را کړه ، مونږ تا ته پخوا ویلي و چې مونږ به یوه اونۍ وروسته را ځو ، خو زمو
خلاف داسې کومه غلطي وکړه او یادې داسې هڅه وکړه نو لکه څنګه مو چې مجدالدین او د هغې مشر ورور اوپلار له منځه یوړل په
او دهغې دمور اوزمونږ دکاني کیتهنا عکس العمل څه ډول دې ؟

ددې ټول خبرو په جریان کې څومره چې ریونا اندیښمنه وه نو د رستاک په مخ باندې هم د قهر و غضب سکروټې اوښتې را اوښتې ، ب

زه پوهیږم چې تاسې اوباش او غیر مسؤل ځوانان یاست . که چیرې داسې نه وایې نه هیڅکله به مو هم د عامو خلکو وژل نه کول . په
واورئ ! دفاع دهر انسان خپل حق دې او دا دفاعي ډله ما د یونا په مشورې سره جوړه کړې وه.

واورئ زما د وررو دواړو زامنو ! زه نه له تاسې ویریږم او نه په دې اړه کومه اندیښنه لرم . که چیرې تاسې په دې پوهیږئ چې زه به
ستاسې ددواړو څخه کوم یو دخپل ژوند ملګرې کړي . په خپله زما او زما د ښځې کیتهنا فکر هم د ریونا څخه مختلف نه دې . زمونږ ل
ډول دې . خو که چیرې په دې هکله تاسې دواړو څخه کوم یو هم د زور څخه کار واخست. نو دا به یاد ساتئ چې یوه نه یوه ورځ به تاس

د خپل کاکا رستاک ددې ګواښ نه وروسته دواړو ورونو په خپلو مینځوکې مشوره وکړه اوبیا یې یوه درې واړه آسونو د حویلۍ نه بیرو
حیرانونکي حالت کې وه . هغه ډیره زیاته هڅه کوله خپل ځان د هغوې له لاسو خلاص کړي ، لیکن توان یې نه درلود. هغه اوباش هغه

رستاک کاکا ! که په دې لړ کې دې زمونږ پر خلاف د کوم قدم داخستلو هڅه وکړه اویا دې د کلي ځوانان زمونږ پسې وروسته را ولیږل
علاوه به ستا جایداد او شتمني هم زمونږ خپله شی.

ددې خبرې سر ه سم دواړو ورونو یوه بل ته وکتل ، او آسونو ته یې لغته ورکړه او ریونا یې هم له ځانه سره لرې و ځغلوله .

٢١ *****

درستاک دواړو وریرونو به لا ریونا دکلي څخه لرِه لرې وړې وه چې تر مخې یې په تور رنګې آس سپور یو کس راغې ، دوې ته نژدې

همدلته و دریږئ ... په همدې ځای ستاسې هڅې او کوشش پای ته ورسید. ریونا د آسه راښکته کړئ ، او دخپل انجام انتظار وکړئ.

دې دواړو ورنو وکتل چې هغه سپور چې ددوې په لاره کې ولاړ و هغه په تور رنګ آس باندې سپور و. هغه یوه ډیره نوې ذره په ځان

لمړۍ خو دواړو ورونود دغه نوې لار نیوونکې په لور په ډیر غور سره و کتل ، بیا یې یوه وویل :

اې اجنبي ! مونږ نه پوهیږو چې ته څوک یې او ولي دې زمونږ لاره نیولې ده. شاید چې ته مونږ دواړه وروړنه و نه پیژنې ، په دې خا
لیدلې سفر باندې به روان شې . مونږ هغه خلک یو چې پر خپلو دښمنانو ، پر خپلو مخالفینو باندې د ور پریوتو په چل ښه پوهیږو . که

مخه نیونکې سړې تر ډیره په ډیر غور سره دوې دواړو ته و کتل او بیا د برق په څیر و ګرځید اوپه غور نده اواز سره یې وویل :

د انسانیت قاتلینو ! ما چې ستاسې لاره نیولې هغه مې د یوه مقصد له پاره نیولې ، ما هسې په کوڅو کې ګرځیدونکې انسان مه ګڼئ ، زه
رستاک لور ریونا په زوره یوسئ اودهغې د ابرو او عزت په تویولو باندې به بریالي شئ . هیڅکله هم نه ، واورئ ! ریونا یو امانت دې
رب په ذات مې سوګند چې زه به تاسې تیښتې ته پرې نه ږدم . په دې خاطر چې تاسې هغه شیطانان یاست چې په ټولنه کې مو فتنه را پ

په لار کې د ولاړ انسان دغو ګواښونو دا دواړه وروړنه ډیر زیات ناارامه کړل ،بیا یې یوه په ډیره سخته لهجه و غړمبید او ویې ویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې لار کې ولاړ اجنبيه !شايد چې ته زمو نږ د حقيقت څخه خبر نه يې ، مونږ سره ټکر کونکي هيڅکله هم د بريا فکر نه شي کولې ، ک

پخوا له دې چې مونږ دواړه ورونه ستا پر خلاف څه وکړو نو د مخ نه دې دا نقاب پورته کړه تر څو مونږ و پوهيږو چې ته څوک يې .
رستاک يې او نه يوتاش .ووايه څوک يې ؟ تر څو ستا د مړينې دمخه مونږ ه پوه شو چې زمونږ سره ټکر کونکې ، زمونږ په لار کې د

دهغوې ددې خبرې سره سم په تور آس سپور خپل نقاب لرې کړ ، هغه علي پاشا و .ددې سره سم يې خپله توره په هوا کې خوزوله او ي

واروروئ ابليسانو ! په لايزال خداې مې سوګند ،چې زه به ستاسې دغه تږې شونډې وچې ژبې او وږې ستونې د تل له پاره و تړم .

علي پاشا د لږځنډ وروسته يو ځل بيا په تندې او تيزې لهجې ووېل :

اې بې نومه او بې ننګه انسانانو ! واروئ ! په خپلو زړونو باندې وليکئ او په همدې ځاې چې تاسې ولاړ ياست نو علي پاشا به تاسې د

علي پاشا چپ شو ، هلته ريونا چې لږ مخته د يوه ژېړ کا ءذ په څير ګرځيدلې وه د علي پاشا په کتلو سره يې يو دم څيره و غړيده . په د
پاشا ته ووېل :

علي پاشا ! مونږ ستا په اړه ډېر څه اوريدلې دي ، ته په دې پوهيږې چې ددې تر مخه مونږ ستاپلار ، اودوه ورونه وژلې دي ، ستا دواړ

علي پاشا ! له ځانه سره يې و ليکه چې : ته به هيڅکله هم زمونږ څخه د خپل پلار او ورونو د بدلې په اخستو کې بريالې نه شئ مونږ س
هدف دې . واوره علي پاشا ! اوس نو په دې زمکو باندې زمونږ د دواړو ورونو په لاسو د وژلو له پاره تيار اوسه .

ددې خبرې سره سم دواړو ورونو يو بل ته په ډېر معنې داره توګه و کتل او تورې يې په هوا کې وخوزولې او په علي پاشا باندې را من

تر لږه وخته پورې علي پاشا دهغوې کلکه مقابله وکړه ، هغوې دواړه به کله د مخ څخه اوکله کله به د چپ او ښې اړخ څخه يرغل راو
کولو وس يې پيدا نه کړ . هغوې په همدې فکر کې و چې د علي پاشا متقابل حمله به په دوې باندې تباه کونکې ثابته شی .

دلږ ساعت پورې علي پاشا د هغوې مقابله او دځانه دفاع وکړه او يو ناڅاپه يې خپل تور رنګی اس ته لغته ورکړه او د ښې لورې يې په

ددې سره سم يو انقلاب راغې ، علي پاشا هم په يوه ټوب د خپل آسه را ښکته شو ، ددې حال په کتلو سره هغه بل ورور هم له آسه را ښ
ددې بريا په پايلو کې نه يواځې علي پاشا بلکه لرې په آس سپره ولاړه ريونا هم خوشحاله شوه .

هغه پاته اوباش او بدمعاش ځانته انديښمن او خفه ولاړ پاته شو . دهغه مخ تک زيړ ګرځيدلې و، په دې وخت کې علي پاشا په داسې حال

درستاک وراره واوره ! ستا د ورور کار مې پاې ته ورساوه ،پخوا تاسې زما په مقابل کې دوه واست ،هغه وخت ما هم په پوره ميرانه س
تيار اوسه ، لکه څنګه مې چې ستا د ورور مرۍ پرې کړه په همدې ځاې به پرتا هم زما توره را خلاصه شی او پر زمکه به دې پريکړ

د علي پاشا دې خبرو د ريونا د کاکا زوې و لړزاوه ،د هغه پر مخ او وجود باندې د ويرې او وحشت خولې را ماتې وې ، د علي پاشا ح
شوې اوبيا مخته ورغې او ډيره سخته حمله يې پرې وکړه .

د علي پاشا په حملو کې تازه والې ، زور او قوت و چې د رستاک دې وراره په مشکله سره کنترولولاې شو. خو هغه دعلي پاشا په مقاب
څټ باندې سپره شوه او دوه ټوټې يې کړ . او په دې تر تيب علي پاشا خپل دواړه دښمنان پر خپل مخکې مړه وکتل .

پرزمکه باندې د کيناستو سره سم علي پاشا خپله توره د يوه په کاليو باندې پاکه کړه او بيرته يې په تيکي کې کيښوده . په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره توان سره یې علي پاشا په غېږ کې و نیوه .

دا حال یوڅو ثانیې همداسې و خو داسې معلومه شوه چې ریونا ته د خپلې غلطۍ احساس شوې وې ، سمدستي یې ځان جدا کړ ، تر یوه

علي پاشا ! ستا ډېره مننه . د مصیبت او غم په دې وخت کې ته په یقین سره زما د ازادۍ ، فکري سکون او بدبختي په نیک بختۍ باندې

ریونا لږ ځنډ وکړ او بیایې علي پاشا ته وویل : علي پاشا ! دلته زمونږ دریدل او په دې ډول خبرې کول ښه نه ښکاري ، له ماسره کورت
په دې وخت کې دلته را ورسیږی او زما سره کومک وکړې ؟ له ماسره ولاړ شه ، زما په ذهن کې ډېر زیاتې پوښتنې دي چې زه غواړ

د ریونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر وکړ ، تر لږ وخته پورې یې سر ښکته و اوبیا یې ریونا ته وویل :

ریونا ستا کلي هغه دې ددې ځایه اوچت ښکاریږي ، ډیر نژدې دې ستا دکلي خلک په خپلو زمکو کې ښکاري چې خپل خپل کارونه کو
ناڅاپه دې رامنده کړه او زه دې په غېږ کې و نیولم ، دا لحظه او دا ساعت همدلته هیر کړه . ځکه چې ستا کوژدن شوې ده . ته د یو چا
نو دهغوې په خوشحالیو او ډاډ کې به ډیر زیات زیاتوالي راشي . ولاړه شه او هغوی ته ووایه چې تاسې خلکو سره دښمنې کونکو ته له
خپل لښکر ته ورځم . ځکه چې له ماسره وخت نه شته ، ما ډیر لږ وخت ستا د خلاصون په خاطر پیدا کړې و او دلته راغلم .ته ولاړه ش

د علي پاشا په دې خبرو ریونا ډیره خفه ، اندیښمنه او ورانه ویجاړه شوه . تر لږ ساعته پر خپل ځاې ولاړه وه بیا سوکه سوکه په بندو قد
حال وکوت نو سوکه سوکه یې په څیرې باندې مسکا را پیدا شوه . خو ژر بیرته متوجه شوه .علي پاشا ته نژدې را غله خپل دواړه لاسو

علي پاشا ! د خداې له پاره هغه څه چې مې وویل همغسې وکړه . انکار مه کوه ، زما سره تر کوره پورې ولاړ شه. زه له تاسره وعده ک
له ماسره زما تر کوره پورې له ماسره ولاړ شه . هلته ستا له ماسره تګ زما د ژوند اومرګ سوال دې ، زه هیله لرم چې ته به ما نا هیل

د ریونا دې خبرو علي پاشا ویلې کړې و . د لږ څه وخت له پاره یې ریونا ته وکتل . ریونا دهغه سترګو ته و نه شوکتلاې نوسمدستي یې

ریونا ! که ته ضد کوې نو زه له تا سره تللو ته تیار یم . ورځه اوپه خپل آس سپره شه .

د علي پاشا دې خبرې د ریونا په څیرې باندې د دنیا ټولې نڅاوې را یوځاې کړې ، اوبیا یې په یوه منده به خپل آس ور خیز کړ او پرې

دلږځنډ ووسته علي پاشا د ریونا سره ی ځاې د هغې کورته ورننوت ، کله چې هغه دحویلۍ انګړ ته راغې او دخپله آسه ښکته شو نو هغ
حالات د تعجب اوحیرانتیا وړ و . خو بیا هم هغې د ټولو تر مخه منده کړه او دخپلې مور سره غاړې وتله ، بیا د نریوس سره او د هغې

ریونا ! دا زما خوش قمستي ده چې ستاد ساتنې او ستا خوندیتوب له پاره علي پاشا دلته را ورسید . لورجانې ! دا د علي پاشا پر مونږ با
خپلوانو په لاسو ته د رسوایې او د بې ابرو کیدو څخه خوندي کړې. ټولو وکتل چې علي پاشا لا تر اوسه په انګړ کې د خپلو اسوونو وو

علي پاشا ! دا په تا څه وشول ؟ ته خو د پردیو په څیر د انګړ په منځ کې ولاړ یې ؟ دهغې په دې خبره علي پاشا په دروند اوازا وویل :

علي پاشا همدومره وویل ،خودهغې د وینا سره سم ټول دهغې لورې ته راغلل ، ترټولوو دمخه رستاک دعلي پاشا څخه غیږه چاپیره کړ

علي پاشا ززویه ! ته زمونږ د ویني سره د شپې دتیارو د عزت اووقارد نور په څیر مخته راغلی یې . زما زویه! زما د حویلی په دغه
ویرې او تریخوالي نه ډکې وې ، زه ستا ممنون یم چې تا دخپلې بهادرۍ په اسا س مونږ ته ددې اندیښنې نه نجات را کړ.

زویه ! ریونا سهي خبره کوې ، دا کور همستا دې او ته ددې کور له پاره پردې نه یې . ته ولې د پردیو په څیر په انګړ کې ولاړ یې ؟ ز

(c) ketabton.com: The Digital Library

درستاک ددې خبرو وروسته ریونا په ناست اواز باندې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ! ما تا ته ډیر عذر او زاری کړې وې چې ته د لږ وخت له پاره زمونږ کور ته له ماسره ولاړ شه .ځکه دلته زه له تا څخه ځو

علي پاشا یو ځل بیا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل : ریونا واوره ! هغه څه چې ته له ماڅخه پوښتل غواړې نو ستا د هغې ټولو پوښتنو

دعلي پاشا په دې غوڅو خبرو باندې ریونا ډیره غمګینه شوه . خپل پلار ته یې شا کړه او یو ځل بیا یې خپل لاسونه سره جوړه کړه او پ
نریوس ، پربیسا ، کندام او خیسار ټول ورسره یو ځاې ولاړل. خو ریونا ټول آسونه د واګو څخه و نیول او تر اخوره پورې یې یوړل .

زما محسنه ، علي پاشا ! تر ټولو لمړئ دا را ته ووایه چې ته خو د خپل لښکر سره ددې ځایه ډیر لرې پړاو کې پروت یې ، نو ته څنګه
زامنو چې زه یې په زور له ځانه سره وړلم نوعلي پاشا دهغوې دواړو مرئ ورغوڅې کړې دي .

دریونا د خبرو په ځواب کې رستاک په خندا سره وویل :

ریونا لورې ! که تا مونږ ته داخبره نه واې کړې هم ، مونږ په دې پوه شوی و ، په دې خاطر چې د علي پاشا له تاسره دا ډول راتلل او

د رستاک د چپ کیدو سمدستي وروسته علي پاشا د ریونا په لور وکتل او ویې ویل :

ریونا ! تا چې کومه پوښتنه له مانه کړې دهغې ځواب به زما خور نریوس تا ته ووایي.

د علي پاشا ددې خبرې په ځواب کې ریونا په پوښتنه کونکې توګه نریوس ته وکتل ، خو نریوس دهغې په مطلب پوه شوې وه ، بیا نو نر

ریونا خورجانې ! ما علي پاشا ستا دکومک او ساتنې له پاره را غوښتې و . او هغه داسې چې کله چې یوه اونۍ مخته ستا دکاکا زامن دل
پاشا زمونږ د خوندي ساتنې د نده هم ورسپارلې ده او ورته یې حکم کړې دې چې کله هم کوم یو ددې سیمو څخه تیریږي نو زمونو د خ
بیګاه شپه دلته راغې . هغه همدلته زمونږ په ځاې کې پاته شو ما تاسو ته دهغه د راتلو په هکله خبر در نه کړ ، ما غوښتل تاسې په حیرا
څنګ ته شو.

پرلپسې لري ...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانوسازشونه (۱۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول دولسمه برخه لولئ:

(۱۲)
پرلپسې......
زه پوهیدم چې هغه دواړه بدمعاشان به تا په زور له دې ځایه بیایي . علي پاشا غوښتل چې هغه ستاسې حویلۍ ته را ننوځي او دهغې دو
خو ما نه غوښتل چې هغوې دواړه ستاسو په انګړ کې ووژل شي . ځکه چې بیا به دهغوې ملګري او دهغوې د تنظیم نور خلک تاسې پ
علي پاشا هم زما خبره و منله نو کله چې هغوې ته له ځانه سره په زوره وویستې نو علي پاشا دهغوې لاره و نیوله ، مخته چې څه راغل
دنریوس ددې خبرو اوڅرګندونو په اساس ریونا تر یوه ځایه ډیره حیرانه وه او په ډیره مینه ناکه توګه یي علي پاشا ته و کتل ، په دې و

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ما ناوخته کیږي ، په هغو حالاتو کې چې زه دلته راغلي وم او دکوم هدف له پاره راغلي وم هغه مې تر لاسه کړ ،اوکوم حالات چې
زما موجودیت ډېر زیات اړین دي . که څه هم زه د سلطان د اجازې سره سم دلته راغلي یم . خودهغې سره سره بیا هم باید سمدستي هلته
دعلي پاشا په دې خبرو باندې ریونا ډېره غمگینه وه . هغه سمدستي د خپل ځایه پورته شوه او دمنت کولو په ځیر یې علي پاشا په لور و
علي پاشا ! زه له تا څخه غواړم چې لږ څه دلته کینې ، زه همدا اوس بیرته راځم . ددې سره سم ریونا منډه کړه او بیرون ووتله .
د ریونا په بیرته را ستنیدو کې لږ څه ځنډ وشو . په دې وخت کې علي پاشا بیا بیا د میلمستون ددروازې په لور کتل . اخر ریونا را ستنه
علي پاشا ! ستا د آس د خورجین لاندې ما ستا له پاره څه میوه اچولې ، دا به ستا په کار راشي ،اوس نو نور زه تا ته نه وایم چې ته کوم
علي پاشا سمدستي له خپل ځایه پورته شو . د میلمستون څخه ووت ، دهغې وروسته وروسته ټول خلک د میلمستون څخه ووتل بیا ریونا
خداي پاماني وکړه اوبیا یې ټولو څخه په یوه اواز خداي پاماني واخیسته او د حویلۍ څخه ووت،
رستاک ، کیتهنا ، ریونا ، نریوس هم د حویلۍ تر دروازې پورې ولاړل اوهلته و دریدل . دهغوې د سترګو تر مخه علي پاشا په یوه ټوپ
د علي پاشا د تلو سره سم ریونا زړه او فکر په یوې ویرانې باندې تبدیل شو .او په داسې حال کې چې د علي پاشا آس د هغوې د سترګو
خو سمدستي یې دا احساس وکړ چې دهغې شاته د نریوس څخه علاوه د هغې پلار ، مور هم ولاړ و ، سمدستي یې مخ بل لورې ته واړا
نریوس د ریونا ددې حالاتو په کتلو سره د هغې مور اوپلار ته اشاره وکړه . دهغې په اشارې سره هغوې دواړه شاته ولاړل او بیرته دک
کوکو کوکو یې وژړل . خو نریوس هغه دلاسه کړه او بیرته یې میلمستون ته راوسته او خپل مختنه یې کینوله .
تر لږ وخت پورې هغوې دواړه چپ پاته شو ، په دې وخت کې ریونا خپل ځان کنترول کړ او بیا نریوس ورته وویل :
ریونا ! زه په تا نه پوهیږم ، له یوه اړخه ماته په اعلانیه او څرګنده توګه وایې چې ته د علي پاشا سره مینه نه لري او نه غواړې چې هغ
د نریوس د خبرو په ځواب کې ریونا په ډیره ژړیدونکې توګه هغې ته وکتل او ورته یې وویل :
نریوس خورې ! نن چې کله علي پاشا زه دخپل کاکا د زامنو د لاسو څخه خوندې کړم، هغوې یې ووژل ، دهغې وروسته یې کله چې دم
ترې بیل کړ . ګوره نریوس خورې ! ددغه غیرې خوند اولذت زه د محبت او مینې د اهمیت ، د ځوانې او د ځوانۍ د عصمتونو د درنښت
دې .
زما خورجانې !زه ستا په وړاندې اقرار کوم چې ددې محبت اسرارو او عجائبو زما نرم او نازک بدن معطر کړې دي . اوس ما ته علي
نریوس ! زه اوس پوهیږم چې د محبت پرته کائنات هسې یوه تیاره ده ، دغم ناکه سکوت په ځیر دي او ژوند دا لوبه د یو پرلپ
هغه وخت چې زما پلار زما کوژده زما د کاکا د تر ټولو کشر زوې سره وکړه، په هغه وخت کې هم زما دهغې سره کومه دلچسپي نه و
یوتاش سره منسوب کړم . زما په زړه کې دهغه له پاره هم نه مینه وه او نه نفرت . بس ما د پخوا په ځیر دا منسوبیت هم په پټه خوله و
نریوس ! هغه وخت چې ما تاته ویلي و چې زه د علي پاشا سره مینه نه لرم او یوازې دهغه سره همدردي لرم ، خو په دې پوه شه چې پ
په زړه کې خپریده ،خو ماته بیا هم احساس نه کیده ، خو اوس دعلي پاشا سره د غاړې غوټۍ کیدو وروسته ما ته دا احساس راپیدا شوې
که چیرې زه د علي پاشا څخه بیله کړل شم نو زه به پوه شم چې زما ژوندون هسې بیکاره او عبث دي .
تردې ځایه د خبرو وروسته ریونا چپ شوه نو نریوس ورته وویل :
ریونا ! کله چې تیره شپه علي پاشا ستا د خوندې ساتلو په خاطر زمونږ کور ته راغې نو ما ورته ستاسره دخپلو خبرو پیلامه وکړه . ما
ډېرخفه او غمګین شو . دهغې ددې خفګان څخه ما دا احساس وکړ چې هغه په زړه کې یواځې اویواځې همتا غواړی . له تاسره مینه کو
وکړ او ته یې د خپل زړه څخه ویستلې یې .
د نریوس ددې خبرو په اسا س ریونا ټکان وخوړ. دهغې پر مخ باندې دغم نښې راښکاره شوې خو ژر یې ځان سنبال کړ او ویې ویل :
نریوس خورې ! ما د خپل پلار او مور تر مخه نه غوښتل تاته ووایم، هغه دا چې کله چې علي پاشا تلونکې و نو ته خبره یې چې هغه م
مینې اظهار کړې دي . هغه خط ما د لارې د توښې په کڅوړه کې ایښې دي . زما په فکر به یا په لاره کې او یا خپل لښکر ته د رسیدو س
د ریونا ددې خبرو څخه نریوس ډاډ منه شوه ، د لږ څه چپې چپتیا وروسته ، نریوس فکر وکړ او ویې ویل :
ریونا خورې ! که چیرې ته راضي یې نو کیداي شي زه په دې لړ کې ستا د پلار او مور سره هم خبره پښنه کړم . اوس خو دا خبره د یق
دهغوې سره خبره وکړ م.، خورې ! زه نه غواړم چې په دې هکله کوم ابهام را پیدا شي. زه غواړم چې ته او علي پاشا په ښکاره توګه ب
ریونا د نریوس ددې وړاندیز سره موافقه وکړه ، نریوس د میلمستون څخه ووتله او د حویلۍددننې برخې په لور ولاړه ، د لږځنډ وروس
تاسي دواړه ماته د خپل مور اوپلار په ځیر درنښت لرئ ، زه غواړم د ریونا په سلسله کې له تاسي سره خبره وکړم. هغه وخت چې په د
پایلې دادې چې ریونا علي پاشا خوښوي او غواړي هغه د خپل ژوند ملګرې وګرځوي . دریونا دهمدې غوښتنې په اساس ماتاسي ته دلته
ژوند ملګری و ګرځوی ؟
د نریوس ددې څرګندونو په اساس رستاک او کیتهنا یو بل ته وکتل اومسکی شول بیا په سترګو سترګو کې میره او ښځې یو بل ته اشاره
نریوس لورجانې ! په دې هکله د علي پاشا د رضا کولو اړتیا نه شته . زه پوهیږم چې دا دواړه هغه وخت خپل ژوندپه ښه توګه تر سره
ددې خبرو په پایلو کې ، زه او زما میره یو کار کولې شو چې کله هم علي پاشا دلته راشي نو مونږ به هغه ته د ریونا سره د کتلو او لیدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژني دهغې وروسته به یو بل د ژوند ملګري و ګڼي نو زما په فکر چې دوې دواړه به په دې ترتیب ډیر ښه ژ وند تر سره کړي .
دکیتهنا د دې خبرو څخه نریوس خوشحاله شوه ، بیا هغه د خپله ځایه پورته شوه ویې ویل : زه اوس ځم ، خو په هرصورت زه به علي
شي ، زه اوس ځم ،چې کوچنیان او مور به مې زما په ډیره بې قرارۍ سره انتظار کوي .
نه نریوس خورې ! داسې نه ده ، نن شپه به ته همدلته پاته کیږي زه له تاسره یو ځای ځم . ستا مور ، دواړه کوچنیان به له ځانه سره هم
رستاک او کیتهنا هم ددې وړاندیز سره توافق درلود .بیا نریوس او ریونا دواړه لاس په لاس په خندا اومسکا سره دحویلي څخه ووتلې .

۲۰ *****

علي پاشا په خپل آس سپور په ډیره ګړندۍ توګه د خپل لښکر په لور روان و خو هغه دخپل لښکر سره یوځای د سلطان بایزید دلښکر څ
مشرانو هغه ته ډیر تود ښه راغلاست ووایه. کله چې هغه د خیمي لورې ته راغي نو یو عسکر ور منډه کړه ، دعلي پاشا څخه یې د هغ
علي پاشا تر لږ وخته پورې د خپلو سالارانو سره د خیمې څخه بیرون په خبرو بوخت و او بیا خپلې خیمي ته را ننوت .
د آس د زین سره تړلې سامان ورته یو عسکر راوست او دخیمي په یوه کونج کې یې کیښود، علي پاشا دهغې سامان په لور ورغی ، هغ
کې یو کاغذ و ، دا ټوټه کاغذ دهغه په نوم د ریونا لیک و ، په ډیره بیړه یې د کاغذ ځنډې پرانستې پورته شو او په خیمې کې لګیدلې شم
«زه نه پوهیږم چې تا ته دخط پیلامه څه ډول وکړم .ځکه ددې تر مخه مې کوم نارینه ته داسې لیک نه و لیکلې ، او نه مې پخوا تر دې
له تاسره په همغه لمړنۍ کتنه کې زما زړ ه او زما ذهن کې یوه جذبه وه ، خو دخپلې نا پوهۍ په اساس ما هغې جذبې ته د همدردۍ نوم
شوې وه ، او نه د یوتاش په نوم دهغه ځوان سره د چاسره چې زما اړیکې اوس له منځه تللې دي . ستا د لیدو څخه چې کومه جذبه زما
ستا سره مینه او ستا سره محبت ما ته دا احساس را پیدا کړې چې د محبت پرته ژوند بې ثمره ونه ده . هغه یوه میوه ده ، محبت نه پرته
، علي پاشا ! زما محترمه ! زما حبیبه ، ته زما له پاره یوه ډیره مهربانه پریښته یې ، ستا محبت ماته ډیر لطیف روحاني سکون را ښنلي
علي پاشا! زما مهربانه پریښتې ! ته هغه لمړې ځوان یې چې ما دخپل ځان ، د خپل ذات ، او دخپل جسم له پاره محبوب ګڼلې یې ، ته له
پاشا ! ددې نه پخوا چې په کومو ځایو کې زما کوژدن شوې ، هغه یوه یې هم زما په خوښه نه وې ،او نه زما په رضا شوې وې ، په هغ
غواړم . او اوس خو ستا نه پرته زه بل څوک د ژوند ملګرې جوړولو په هکله فکر هم نه شم کولې . علي پاشا ! ر یونا یواځې ستا له پار
تر دې ځایه د ریونا لیک پای ته ورسید . علي پاشا بیرته خط دپخوا په څیر قط کړ او په خپلو کالیو کې یې پټ کیښود .د لیک د لوستلو و
لمانځه د اداء کولو له پاره د خپلې خیمې څخه بیرون را ووت .

۲۱ *****

د سرویه پادشاه استیفن او دهغې خور ډسپینا درې ورځې پرلپسې د سلطان د لښکر په مقابل کې پړاو اچولې و او دواړه خواوې بلکل خا
ته د بیرته ستنیدو خبر ور ورسید،نو بیا سلطان بایزیدد سرویه د پادشاه استیفن او دهغې د خور ډسپینا پر خلاف د جنګ اراده وکړه .
بیا د سهار د لمانځه وروسته ، کله چې سلطان بایزید لښکر د سهار د ناشتې نه فارغ شول ، سلطان د خپل لښکر صفونه منظم کړل او دا
دسلطان بایزید په حکم باندې دهغه لښکر کې د جنګ ډول وهل کیده ، او دهغې په ځواب کې د سرویه پادشاه استیفن او دهغې د خور ډس
بیا دسلطان بایزید په لښکر کې څه بدلون را مخته شو اودجنګ د ډول پر ځای د تکبیرونو اوازونه پورته شول ، د تکبیر اوازونو په لښک
داسې منظم کړ لکه څنګه چې د مرګ په نا خلاصیدونکې وادیوکې او اتلولۍ دمیدانو په چپه چپتیا کې د بارودی هواو څخه یو توپان را
د بله اړخه استیفن او ډسپینا چې د سلطان د عسکرو خوزښت وکوت نو هغوې هم خپل فوځونه متحر ک کړل او را مخته یې کړل. خو د
لورې را پریوتې و، ددواړو خواو د عسکرو دا ډول ټکر څخه مرګ په هوا ک ګډیده ، تراو تازه څیرې په وینوکې لت پت شوې ، ساه ګ
تر لږه ځنډه دویدین میدانونه د سخت جنګ او جګړې شاهدان و ، د سرویه پادشاه استیفن او دهغې خور ډسپینا په خپل ځایو کې ډاډمن ناس
لخوا حمله وکړي ، دبله اړخه سلطان هم ډاډمن و او لا تراوسه یې د استیفن او د هغې دخور ډسپینا پرخلاف په پوره توانایي سره جنګ نه
کله چې د جنګ تنور په تودیدو شو نو د سرویه د پادشاه هغه لښکر چې په سنګر کې پټ ناست و را څرګند شول ، نو دهغې لښکر مشر
دعلي پاشا لښکر ددې ساعت له پاره په ډیره بې قرارۍ سره انتظار کاوه ، نو په دې خاطر یې په خپلې لمړنۍ حمله کې د استیفن دا لښک
د استیفن دا لښکر د علي پاشا تر مخ و نه شو دریدای ، علي پاشا هم د هغوې صفونه له منځه یوړل . ددې حالت په کتلو سره دې لښکر
خودا دهغوې حماقت و ، ځکه چې علي پاشا مخته دهغوې پسې وروسته ولاړ ، دهغوې لښکر یې تارو مار کړ دهغوې شمیره یې را کمه
استیفن د عسکرو مخکنې صفوف یې بې نظمه کړل . علي پاشا هم د ستیفن په لښکر باندې د شا له لورې حمله وکړه او د تکبیر د اواز پ
د تکبیر اوازونه سلطان بایزید ته هم ورسیدل ، شاید سلطان ته هم دهمدې اشارې اړتیا وه په دې خاطر سلطان د مخې له لورې په پوره
استیفن او دهغې خور ته هم خبر رسیدلې و چې پر هغوې باندې د شا له اړخه د سلطان یو تکړه او اتل جنرال علي پاشا حمله کړې ده ،
عام شروع شوې و .
څرنګه چې د سرویه دپادشاه لښکر د مخامخ لورې او دشا له لورې د حملو سره مخ شوې و، نو په دې اساس دسرویه پادشاه استیفن دخ
په دې خاطر د جنګ د میدان نه باید پښې سپکې کړې اوکه په دې کې بریالي نه شول نوبیا به دسلطان تر مخه خپله وسله کیږدي او ښنا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پريکړې وروسته استيفن او ډسپينا خپله ماتې و منوده او د جنګ دميدان نه يې د تيښتې اراده وکړه. هغوې دمخې او شا له اړخه تښتې
وسلې د ايښولو حکم وکړ ، او سلطان ته يې خپل قاصد را ولیږه او دخپلې ماتې په منلو سره يې د سلطان څخه معافي او ښښنه و غوښته
د ستيفن دحکم سره سم هغه پاته عسکرو خپله وسله پر زمکه کيښوده ، د ستيفن هغه قاصد چې د هغه پيغام يې دلته سلطان ته راوړې و
ستيفن د راليږل شوې قاصد په خوله دا پيغام ور واستاوه چې د استيفن لښکر دې په يوه ځاې کې خپله ټوله وسله را ټوله کړي او بيا دې
علي پاشا هم د سلطان د حکم د اوريدو سره سم د شا له خوا خپل يرغل و دراوه . ددې تر څنګ استيفن او دهغې خور ډسپينا هم خپلو عس
کيښوده او د جنګي بنديانو په څير د هغې څخه لرې فاصله کې قطار ودريدل .
تر دې وخته پورې علي پاشا هم د سلطان د لښکر سره را يوځاې شوې و. سلطان د هر څه ترمخه په همدې ځاې کې خپلو عسکرو ته د
ور ننوتل اوبيا يې د سرويه دپادشاه استيفن او دهغې دخور ډسپينا د راحاضريدو حکم وکړ .
د لږڅه ځنډ وروسته د سرويه پادشاه استيفن او دهغې ځوانه ، ښايسته او نوې پيغله شوې خور هم د سلطان بايزيد خيمې ته را ننوتل . س
هغه وخت چې استيفن او دهغې خور ډسپينا خيمې ته ورننوتل نو دهغې څيرې پريوتې و ې ، په سترګو کې يې تر لرې لرې پورې ورانې
انديښنه بې ځايه وه چې ګنې سلطان به ددواړو ورور اوخور د وژلو حکم وکړي .
د استيفن سره د روغبړ نه وروسته سلطان او علي پاشا دواړه بيرته په خپلو خپلو ځايو کې کيناستل ، خو استيفن او دهغې خور دمجرمان
تاسې دواړه ورور اوخور د مجرمانو په څير مه دريږئ ، په هغه خالې ځايونو کې کينئ ،مونږ له تاسې دواړو سره د جنګې مجرمينو پ
کله چې هغه ورور اوخور دواړه کيناستل نوسلطان بايزيد استيفن ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
هغه خبره چې زه تاسې ته کول غواړم دهغې تر مخه زه تاسې ته دا په ډاګه کوم چې تاسې دواړو ورور اوخور ته به هيڅ ډول سزا نه د
دپلار پر خلاف د جنګ پيلامه کړې وه خو تاته به ياد و ې چې هغه ته مو نه هيريدونکې ماتې ورکړه . په هغه جنګونو کې ته هم شريک
استيفن ! ته پوهيږې چې کله چې ما او زما پلار ستا پلار اود هغې دوستانو ته ډيره بده ماته ورکړه ،نو بيا مونږ بيرته بروصې ته ولاړو
توانايي په دې جنګ ستاسې په درد وخوړه هغه ستاسې تر مخه ده .
تا هم ستا دپلار په څير د ويدين په ميدانو کې ډيره بده ماتې وخوړه ، ستا د لښکر ډير عسکر ووژل شول ، اوپاته بې وسلې شول او د ج
د سلطان ددې خبرو سره د استيفن او دهغې خور څټونه ښکته و . د څه ويلو جرأت يې هم نه درلود، خويوځل استيفن زړه لوې کړ او س
دروندە سلطانه ! مونږ دا منو چې مونږه ډيره ستره غلطي کړې ده . په مخکنې جنګ کې چې زما پلار ووژل شوې نو زما احساسا ت ډ
د استيفن ددې خبرو په ځواب کې سلطا ن وويل :
استيفن ! تا ته به ياد وې چې په هغه جنګ کې زما پلار او دمسلمانانو سلطان ، سلطان مراد ، هم ووژل شو. ما خو ستاسې پرخلاف هيڅ
خلک به ډير زيات له منځه تللي وئ بلکه ستاسې د سلطنت په دغه پراخه سيمه به هم زمونږ. ولکه وې خو ما داسې و نه کړل .
دا ځل د سلطان د خبرو ځواب استيفن په ځاې دهغې ځوانې او ښايسته خور ورکړ . هغې د سلطان په لور وکتل او ورته يې وويل:
دروندە سلطان !دا ستا مهرباني او د زړه پراخوالي دې چې په مخکنی جنګ کې د سوبې نه وروسته زمونږ سلطنت ته داخل نه شوئ ،
شو کولاې ، او په راتلونکې کې به هم ستا پر خلاف جنګ و نه کړو ، مونږ به ستا دوستان او ستا ملګرې واوسو ، اوکه چيرې څوک س
تر دې ځايه د خبرو وروسته ډسپينا لږځه پښه نيولې شوه . د هغې په څيرې باندې د شرم اوحيا اثار را ښکاره شول ،هغې دخپل ورور اس
دروندە سلطانه! مونږ داوړو ورور اوخور چې بله کومه پريکړه کړيده ، نو څرنګه چې هغه زما د ذات سره اړه لری نو په دې خاطر ز
دډسپينا دې خبرو نه يواځې سلطان بايزيد يلدرم په انديښنه کې کړبلکه علي پاشا ته هم انديښنه پيدا شوه په دې خاطر دواړو په پوښتنه کو
، خپلې خور ډسپينا ته يې وکتل اوبيا يې وويل:
دووونده سلطانه ! که ته ماته او زما خور دواړو ته ښښنه وکړې نو د هغې ورسته که ستاسې له اړخه پر ما کوم شرط ايښول کيږي نو ز
کې برخه وانه خلو ، که چيرې د اروپا کوم قوت ستا بر خلاف سر را پورته کاوه اويا يې ستا پر خلاف د جنګ پيلامه وکړه نو زما له ت
بل کوم شرط چې مونږ دواړه ورور اوخور غواړو تاسو ت ووايو هغه يواځې زما نه بلکه د ډسپينا خپله غوښتنه هم ده. او هغه دا چې ه
تل ستاسې له پاره د احترام ، عزت او درنښت سبب وګرځي. که چيرې کوم شيطاني قوت پر ما باندې د غلبې پيدا کيدو هڅه کوي او يا
چې زه ستا د فرمان لاندې د اوسيدو ژمنه کوم نو تر څنګ به يې زه ددغې خپلوۍ ، چې زماد خور په واسطه منځته راغلي هم ډير احتر
دوورنده سلطانه !دغه دواړه شرايط چې مونږ ستا تر مخ کيښول، ددې نه علاوه يو بل شرط هم شته چې تاسې ته يې وړاندې کوم. دا دو
لکه څنګه چې تاته معلومه ده چې ستا د دروند والد سلطان مراد په لاسو زما پلار ډيره بده ماتې خوړلې وه. او په هغه جنګ کې زما پلا
ډسپينا تر دې پورې مخته ولاړه چې که په دې جنګ کې مونږ د سلطان بايزيد په مقابل کې بريالېتوب تر لاسه نه کړ او د پخوا په څير يو
اوس چې زمونږ د دعا په مطابق مونږ ته برې په برخه نه شو نو په دې خاطر ډسپينا اوس ستا د ښځې په څير ستا سره د اوسيدو له پاره
وشوه و درونده سلطانه ! ته چې کله هم وغواړې زما او زما د خور ډسپينا څټونه پرې کولاې شې.
دغه دواړه شرايط چې زما او زما دخور تر منځ د جنګ دپيلامې نه تر مخه پرې خبرې شوې وې ، نو دروندە سلطانه ! هغه مو ستا تر
طلاو څو کانونه دې دروندە سلطانه ! دهغو کانونو څخه د لاسته راغلي زرو څخه مونږ ته پوره ګټه تر لاسه کيږي . نو که چيرې ته زم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور واوسم.
د استیفن دخبرو وروسته سلطان بایزید په ډیره معني لرونکي توګه علي پاشا ته وکتل او ورسره یې پټه مشوره وکړه . دمشورې په دور
استیفنه ! زه تیار یم ستا خور ډسپنا د خپلې ښځې په څیر قبوله کړم . په دې کې شک نه شته چې ډسپنا د اروپا په ډیرو زیاتو ښایسته و ښ
د سلطان بایزید په دې خبره ډسپنا ټکان وخوړ او د سلطان په لور یې مخ را واړاوه ، تر څنګ یې وررور استیفن هم د سلطان په لور په پ
استیفنه ! ستا خور ډسپنا د ښځې د منلو په څیر زما شرط دادې چې تر هر څه لمړۍ هغه عیسایت پریږدي او اسلام و مني . که چیرې ه
دسلطان دې خبرې د ډسپنا په مخ باندې د خوشحالی او مسکا نښې را و ځلولې .د هغې په سترګو کې ډیرې زیاتې خوشحالیو نڅا کوله ،
دورنده سلطان ! لکه څنګه مې چې پخوا وویل د جنګ دپیلامې تر مخه مونږ په یسوع مسیح باندې سوګند کړې و او دهغې نه مو په دې
د استیفن په ځواب باندې سلطان ډیر ډاډ من او خوشحاله شو ، او بیا یې وویل :
ستاسې لمړۍ شرط ماو منوده چې ته به پس له دې زما تابع ، مطیع او فرمانبرداره اوسې او دخپلې خور د خپلوۍ په اساس به ته زما تر
او زه به هغه د خپلې ښځې په څیر و منم ، خو ګرانه ! ستا دریم شرط زما له پاره دمنلو وړ نه دې . اوس چې ته خپله خور زما په حرم
کړې و هغه ماته د منلو وړ نه دې .
دسلطان بایزید ددې سخاوت په واسطه د ډسپنا د زړه غوټۍ و غوړیدې او دخوشحالیونه په کالیو کې نه ځایده ، استیفن هم تر یو وخته پو
دورنده سلطان ! ، که چیرې ته ماته دورور په سترګو کورې ، نو زه به د وررور په څیر د هغې کانونو یوه برخه ستا په قدمونو کې نظر
د استیفن په ډیر اصرار او فشار سره سلطان دهغه هغه دریم شرط هم و منوده او تر څنګ یې ناست علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل
علي پاشا زویه ! زه همدا اوس د لښکر قاضي را بولم تر څو هغه ډسپنا په اسلام کې داخله کړي ، دهغې وروسته به زه ډسپنا د خپلې ښ
به همدلته په رومیلیا کې د خپل لښکر سره یو ځای تم کیږې . او د همدې ځایه به د اروپایې ځواکونو څارنه کوې . په دې وخت کې ته د
دهغو پاتو معامله هم ور خلاصه کړې او په خپلو کاروو کې به بریالي را ووزې ، ګوره زویه ! زما په دې خبرو خو کومه نیوکه ، اعتر
علي پاشا ورته وویل : محترم سلطان ! زه په دې لړ کې هیڅ ډول خبره نه لرم و، ته پوهیږې چې ستا هره خبره د علي پاشا له پاره دحک
د علي پاشا په دې ځواب باندې سلطان ډیر زیات خوشحاله شو، بیا دسلطان دحکم په اساس د لښکر قاضي را وبلل شو ، او هغه د استیفن
د ډسپنا او خپل لښکر سره یو ځای د جنګ ددې میدانونو څخه د بروصې د ښار په لور روان شو . علي پاشا هم د سلطان سره یو ځای د
خیمه کیدو حکم وکړ.
پرلپسې لري ......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۳)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول دیارلسمه برخه لولئ:

(۱۳)

پرلپسې***** ۲۲

لمر خپلې د تودخې او رڼا وړانګې نورې را ټولې کړې وې ،او ډوب شوې و .د شپې تیارې په خپل قوت سره د لمر د ډوبیدو

علي پاشا د ریونا د کاکا د زامنوپه کلي کې یوه دروازه ټک ټک کړه ، دهماغه لمړۍ ټک ټک سره د لږ ځنډ وروسته دروازه پر
، د خپل اس څټ یې دوه درې ځلې په مینه وواهه او بیا یې ددروازې پرانستونکي ته وکتل او په ډیره نرمه لهجه یې ورته وو

که زه غلط نه اوسم نو ستا نوم به یونیسیس وې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوازه پرانستونکي حیران شو او په ډېره عجیبه توګه یې علي پاشا ته وکتل او ورڅخه یې و پوښتل .

اول خو دا ووایه چې ته څوک یې ؟ او زما د حویلی دروازه دې ولې ټک ټک کړې ده ؟ ستا خبره سهي ده چې زما نوم یونیس

دیونیسیس په خبرو د علي پاشا په څیره کې نرۍ غونډې خوښي را ښکاره شو ه ، یو ځل بیا یې د خپل آس څټ و ټپاوه او
پیغام تاسي ته ورسوم.

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د یونیسیس وجود لړ څه را وغوړېد ، او په خندا یې وویل : که چیرې هغو دواړو ورورنو ته مات
نن شپه زما سره د یوه دروند میلمه په څیر همدلته تیره کړه .

علی پاشا په خپلو ښکاري سترګو یو ځل بیا یونیسیس ته وکتل او خپل آس یې هملته د دروازې نه بیرون پریښود او همله یې و تا
وایم هغه به درته ووایم او دهغې وروسته بیرته ژر ستنیږم .

دعلي پاشا حویلۍ ته د ننوتلو سره سم یونیسیس د حویلی دروازه لکه د پخوا په څیر و تړله ، اوبیا یې له ځانه سره علي پاشا خپل
ماته سکون تر لاسه شي .

د یونیسیس ددې خبرو په اساس د علي پاشا په څیرې باندې درنه غونډې جذبه او په سترګو کې یې د تورې تیارې امواج راغل

یونیسیس! زه غواړم تاته ووایم چې د رستاک دواړه وریرونه ما له منځه وړي دي ، همغوې ماته ویلي چې ته هغه څوک یې
یې ؟

د علي پاشا په دې خبرو باندې یونیسیس حیران شو او ټکان یې وخوړ او بیا یې په ډېره بده توګه وویل :

زه به ستا د ټولو خبرو ځواب درکړم خو لمړۍ دا ووایه چې ته څوک یې ؟

علي پاشا په ډېره بې پروایي سره یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس! زما نوم علي پاشا دې . زه ستا په لاس د وژل شوې مجدالدین کشر ورور یم . او دخپلو قاتلینو څخه د بدلي اخستو له پار

دعلي پاشا په دې خبرو، یونیسیس د علي پاشا په لور وکتل او په یوه ډېره ویرونکې خندا سره او په ډېره سپکه توګه یې علي پاشا

که چیرې ستا نوم ربښتیا هم علي پاشا وې او ته دمجدالدین کوچنې ورور یې نو ته خو بیا ډېر احمق او بې عقل یې ، ته دومره ناپوه ه
د یو څو لمحو میلمه دې ، ته څومره احمق ، څومره نا پوهه ،څومره بې وقوفه یې چې په دغه فضا کې دخپلي فنا تختی دې لی

واوره علي پاشا ! زما د لاسو په یو پړک ، زما په یوه اواز ،او زما پر یوه غږ سره به داسي ځوانان توره وهونکي دې میلمستون
اخستلو له پاره راغلې یې نو بیا له ځانه سره ولیکه چې ته به په دې میلمستون کې د څوځان سوزونکې لمحو او افسوسونو یو

کله چې یونیسیس ددې خبرو د کولو وروسته چپ شو نو علي پاشا هم د میلمستون چت ته په کتلو سره همغسې یوه زوروره خ

یونیسیس! هغه څه چې تا وویل هغه خو به ستا د نظر او آند په مطابق سهي وي ، خو هغه څه چې زه یې ویل غواړم هغه
دې هیر کړې .

تر دې ځایه تر خبرو وروسته علي پاشا لږ څه چپ غونډې شو او بیا یې په پوره توجه ، قهر او غضب سره یونیسیس ته وویل

یونیسیس! زما خبره لا تراوسه پورې نه ده ختمه شوې ، زه غواړم تا ته دا هم ووایم چې ، هغه سپکاوې چې د مشیت سبب ګرځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو یونیسیس! دهغه د ژوند په بیکرانه مسافتو کې د درد او تکلیف نه اخوا نور څه نه پرېږدم .

د علي پاشا ددې خبرو په واسطه یونیسیس نور هم په غضب شو اود علي پاشا ددې خبرو ځواب یې په همغه لهجه ورکړ او ورت

علي پاشا ! هغه څه چې تا وويل ، هغه ستا فريب ، ستا غولنه ده ، شاید تا په داسې چاپيريال کې پالنه موندلي وې ، چيرې چې
داسې شپه وګرځي چې په قسمت کې يي سهار نه وې ليکلې .د هغې دغه تيرې شوې څوګړۍ به اوس ستا د ژوند اخري

علي پاشا په خپل ځاې باندې ډاډمن ناست و او یونیسیس ته دکتلو پرته یې د مخکې نه په زیات قوت او غضب ناکه اوازه سره وو

یونیسیس! ځنډ ولې کوې ؟ کله چې ته زما ژوند ختمول غواړې او د مجدالدين په څير باندې ما هم دخپلې لارې څخه لرې کول غ

دعلي پاشا په دې خبروو باندې یونیسیس نور هم په غضب شوو نو په دې خاطر یې په لوړ اواز یو څو نومونه اخستل او هغو پ

ددې غږ.وروسته یونیسیس څو لمحې انتظار وکړ او دهغې وروسته د هغه په حالت کې بدلون را غې ، دهغه په سترګو کې غضب
:

یونیسیس! په خپل ځاې کینه ، زه به تا پرې نږدم چې دميلمستون څخه بيرون قدم کيږدې ،تا ماته پخوا ويلي و چې ستا يو اواز ،
وهونکو اننظار وکړه چې ستا په حکم به ما هغسې کوې لکه څنګه چې تاوويل :

دعلي پاشا د دې خبرو په ځواب کې یونیسیس ډير عصبي شو او په خپل ځاې ولاړ و او په ډير نفرت اوکرکې سره يې علي پاشا ت

علي پاشا ! که چيرې ما ستا دوه ستر ورونه اوپلار وژلي شول نو تا هم په خپله وینه کې لمبولې شم . ته څه فکر کوې چې

د یونیسیس په دغه خبرې باندې علي پاشا د توپان په څير دخپله ځایه پورته شو او یونیسیس ته یې په سخت اواز سره وويل :

که چيرې ته په کوم هوډ ، عزم ، غلطي انګيرنې ، دهوکې یا فريب کې ککړ شوې يې نو لږ د خپلې ميلمستون څخه بير ون

دهغه په دې خبره باندې یونیسیس نور هم په غصه شو ، هغه د ميلمستون ددروازې په لور ولاړ، په دې وخت کې علي پاشا ور م

د علي پاشا ددغې قوې ضربې وروسته یونیسیس يو ځل بیا را پورته شو او تریوه وخته پورې يې علي پاشا ته د يوه ليوني سپې

علي پاشا ! تا دلته په دې کمره کې پر ما لاس پورته کړ نو پوه شه چې ستا د مرګ په پرواني باندې زما مهر ولګيد . په دې پښ
سره تباه کړي ، کله چې همداسې خلک پر تا باندې را دننه شي نو بيا به په دې کمره کې ستا حالات په شګو د ليک په څير و ګر

علي پاشا سمدستي د یونیسیس ددغه ګوابښ په ځواب کې څه و نه ويل : خو په یوه نا څاپه توګه يې خپله توره د تيکې څخه را وو
دخپلې تورې په اشارې سره يې یونیسیس ته وويلي :

یونیسیس ! زه د ډيره وخته را هيسې ستا بک بک اورم ، ستا اوتې بوتې اورم ، لږ څه د خپل ميلمستون څخه بيرون را ووځه ، چ

دعلي پاشا ددې خبرې سره که له یوې خوا د یونیسیس په مخ باندې مرګ نڅا پيل کړې وه خو دبله اړخه هغه لږ څه د ډاډ سا
يې وويل :

یونیسیس ! د خپل کور په انګړ کې و دريږه او بيا اواز وکړه، څوک چې را بولې را ويې بوله ،زه تا ته اجازه درکوم څوک

د علي پاشا د وينا سره سم یونیسیس هملته د خپلې حويلۍ په منځ کې ودريد او بيا يې په زوره زوره چغې ووهلي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې هغه خپل زور وواهه نو علي پاشا يې په ورو ورو په ځټ لاس را ښکود او ورته يې وويل:

يونيسيس ! اوس نو چپ شه ،ما تا ته د خپلو ملګرو او ملاتړو د رابللو فرصت درکړ ، او تا هغوی ته غږ وکړ، اوس زه هم انتظ

د شپې په تياره کې يونيسيس په خپل ځای ډاډمن و هغه هيله من و چې هغه خلک چې هغه د خپل ملاتړ له پاره را غوښتي دي ن
وه ، دواړه چپ چاپ ولاړ و و نو کله چې د يونيسيس د اواز کومه پايله تر مخه را نغله ، نو علي پاشا ورته وويل :

يونيسيس ! تا وکتل چې ستا د اواز کوم اغيز مخ ته را نغی ، هيڅ دښمن بل دښمن ته دومره مهلت نه شي ورکولی و، تر دومر
پوره ډاډ سره به خپل د اوسيدو ځای ته ستون شوې هم وای . ماتاته د اواز کولو مهلت هم درکړ .ما تاته د خپلو ملګرو د رابللو ل
په ډيره ذليله مړينه ووژنم .

په ځواب کې يونيسيس په ډيره بې وسۍ سره دعلي پاشا په لور وکتل او ورته يې وويل : ګوره زما بدترينه دښمنه ! داسې نه د

علي پاشا د غاښ چيچنې په څير ورته ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

نه !...هغه څه چې زه درڅخه پوښتم لمړی دهغې ځوابونه راکړه . دهغې وروسته به بيا ستا د وژلو تر مخه ستا پوښتنې واورم ا
راکړې وه ، هغه ستا په هکله څه نورې خبرې هم ماته کړې دي ، د همغه اطلاعاتو په اساس به زه ستا ځواب تلم ، که چيرې درو

د علي پاشا په دې خبره د يونيسيس وجود نور هم لکه د باد په څير په رپيدو شو . تر لږه ځنډه چپ خوله و . په دې وخت کې علي
ډوب اواز وويل چې :

زما نا څاپي دښمنه واوره ! که چيرې رښتيا هم مجدالدين ستا ورور وی نو هغه ، دهغه پلار او ورور درې واړه پنځه کسانو وژلي دي

ديونيسيس د ځواب په اوريد سره د علی پاشا په مخ کې د خوشحالی نښې را څرګندې شوې ، ددې وروسته يې ترې دويمه پوښ

تاسو دا خلک د چا په اشاره او امر وژلي دي ؟

يونيسيس په لړزيدلي اواز او نښتې ژبه باندې وويل چې :

په يونان کې دپادريانوو او راهبانو يوه ډله ده ، دا ډيره وينه خوړونکې ا و څيرونکې ډله ده . هغوی د مسلمانانو پر خلاف يو محا
ته راشي نو د همدې پاديانو د ويناو په اساس د هغوی څومره ډلې چې خپرې دي دهغوی کار و رتماموي ، د همدې پادريانو په
په حکم باندې ستا پلار او دوه ورونه به قتل رسولي دې ، دا په دې خاطر چې ستا پلار دې سيمو ته د مبلغ په څير را غلي و او د

دپادريانو ددې ډلې او ددې انجمن د لارښووني له پاره دوه کسه ستر پادريان دی ، هغوی ته لاټ پادريان هم وايي. دهغوی دو
يوه ډيره پخوانی ګرجه ده چې په همغې کې دوی خپلې غونډې تر سره کوي . اوديخنی به موسم کې دوی د «پلوپ» په جزيره
پادريانو ددې انجمن او غونډو عملي ، مالي او اخلاقي مرسته کوي

تر دې ځايه د يونيسيس خبرې خلاصې شوې ، علي پاشا هم د فکرونو په امواجو کې ډوب و ، او دلږ څه ځنډ وروسته علي پاش

يونيسيس ! تا وويل چې د دې پادريانو اجنټان د يونان په هره څنډه کې خواره واره پراته دې ، نو ددوی دا نمانيدګان په کومو ک
دې توثيق کې تا لږ څه غلطي هم وکړه نو بيا به ستا په مقدر کې د ذلت او رسوايي څخه نور څه نه وي .

د علي پاشا په دې خبره باندې يونيسيس تر لږ څه وخته پورې چپ پاته شو ځکه چې علي پاشا د خپلې تورې تيره سر د شا له اړ

علي پاشا ! په کوم کلي کې چې ته همدا اوس ولاړ يې ، نو داسې يې وګڼه چې دا دپادريانو تر ټولو ستر مرکز دې ، ددې کلي نژ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د ستر پادرۍ کرسپاس او کوچني پادري اردیس څخه احکامات تر لاسه کوي . او بیا زه دهمدې احکاماتو په رڼاکې د ه

د یونیسیس د ځواب په میندولو سره علي پاشا نور هم ډیر زیات خوشحاله شو ، داسې بریښیده چې هغه ددې ځواب څخه پوره

ایا ستا دکور د غړو څخه بل کوم کس هم په دې ډله کې شامل دې ؟

دهغې ډیوښتنې په ځواب کې یونیسیس وویل : هو .... زما کشر ان دوه ورونه دي چې دهغوې څخه یې یو دلته دې .

علي پاشا دخپلې تورې سر لږ نور هم دهغه په ځټ کې ور زور کړ او په تحکمانه شکل یې ورته وویل :

په کومه خونه کې چې همدا اوس ستا ورور شتون لري د همغې لورې ته ولاړ شه .

د علي پاشا په دې حکم باندې یویسیس لږ څه وویرید، لمړی خوشحاله وه چې په دې ترتیب هغه ته دخپل ورور دژوند د خوندي
شاشا روان و .

د لږڅه وخت وروروسته یونیسیس یوې خونې ته ور ننوت ، خو د خونې دروازې ته د رارسیدو سره سم هغه هک پک شو ، ځ
رنګ تک ژیړ شوې و، یو ځل یې مخ را واړاوه او دعلي پاشا په لور یې په حیرانونکي ډول وکتل، هغه غوښتل څه ووایي ، خو

یونیسیس ! اعتراض به نه کوي ، زه پوهیږم چې څومره کسان چې په دې کمره کې پراته دې ټول ستا د کورنۍ غړي دي ، او
اخستي ، اوس نو د شپې په دې تیاره کې نه څوک ددې کلي څخه بیرون تللې شی او نه د بهر څخه ورسره څوک څه کومک او مر
خو خپل ورور ته دې ووایه چې که هغه په لاره کې د څه کولو شرارت وکړ او یا یې کومه غلطه لوبه کول زړه وغوښتل نو ز
ترې د خوندې وتلو اجازه ور نکړم . دا هم باید تا ته څرګنده کړم چې زما عسکر نه یواځې کلي په محاصره کې اخستي دې بلک
یې ور واستوه ، زما وسله وال ځوانان به دهغوې سره یو ځاې وي .

علي پاشا یونیسیس پریښود چې ورشي او خپل ورور وپوهوی ، یونیسیس هم تر ډیره ځنده خپل ورور ته پټې خبرې وکړی ، ه
بیرون را ووتل .

د هغوې د تللو وروسته علي پاشا یو ځل بیا یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل : یونیسیس زه پوهیږم چې دوې ټول ستا دکورنۍ
دي ، دوې به نه یواځې تا بلکه ستا ټوله کورنۍ به په وینو کې لت پت کړي .

یونیسیس چپ چاپ مخته ولاړ او په هغه خالي ځاې کې کیناست چې علي پاشا ورته په ګوته کړې و. علي پاشا د خپلو وسله ال ځو
لاسونه د شا له خوا تړل شوې و . هغوې یې را وستل او دعلي پاشا تر مخه یې ودرول . او ورته یې وویل چې :

علي پاشا ! دغه هغه دوه کسه ځوانان دي چې تا را بللي و.

علي پاشا لمړی د خپلو وسله والو ځوانانو شکریه وکړه او بیایې یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس ! ایا دا هماغه دواړه ځوانان دی چې تا ددوې سره یو ځاې مجدالدین او دهغې ورور اوپلار درې واړه وژلي و .

یونیسیس خو په خوله څه و نه ویل خو بیا یې دغم او درد نه په ډکه توګه خپل سر و خوځاوه ، ددوې ددې خبرو څخه دهغو دوا

اوس نو د یونیسیس نه اخوا د علي پاشا سترګې په دغو دواړو ځوانانو و لږیدې ، تر لږه وخته پورې یې ددوې دواړو دسر نه تر

ایا تاسو دواړو د یونیسیس او د تولک نومي کلي رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځاې مجدالدین او دهغې مشر ورور او پلار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا ددې پوښتنې سره سم دواړو ځوانانو خپل سرونه ښکته وغورځول ، هغوی خو په خوله څه نه ويلې خو دهغوی په دې

ماتاسو ته د چپ کيدو له پاره نه دي ويلي ،ما ستاسو څخه پوښتنه کړې ، دپوښتنې ځواب راکړئ ،که چيرې زما د پوښتنې ځواب ر
پرې کړي ، ستاسې ښه په دې کې دي چې هر هغه څه چې زه يې پوښتنه کوم دهغې سهي سهي ځواب راکړئ،

علي پاشا ددې خبرو وروسته لږ څه ځنډن شو ، څه فکر يې وکړ ، يو نظر يې په خپل مخکې ولاړو ځوانانو باندې وکړ اوبيا

واورئ اې قاتلانو ! زه تر ډيره وخته پورې ستاسې چپتيا نه شم زغملای ، ما چې در څخه څه پوښتلي دهغې ځواب سمدستي

که چيرې يونيسيس ددې خبرې اقرار کړې وي چې هغه زمونږ سره يو ځای مجدالدين ، دهغه مشر ورور اوپلار ټول وژلي دي ن

دهغوی دواړو په دې اقرار باندې د علي پاشا قهر او غضب نور هم زيات شو. او تر خپلې مخې ولاړ ځوانانو ته يې وويل :

اې دتيارو شيطانانو واورئ ! اې زما د پلار او دوو ورونو قاتلانو ! ما ستاسو پر خلاف د انتقامي عملياتو لار خپله کړې ده . ک
خلاف حرکت وکړم.

هغوی دعلي پاشا ددې خبرو ځواب ور نه شو کړای ، تر لږ وخته پورې علي پاشا هغوی ته کتل بيا يې په خپل څنګ کې ولاړو

دسرونو د پريکولو په وخت کې هغوی ډيرې زياتې چغې او نارې ووهلې دهغوی ددغه حالت به کتلو سره ديونيسيس او دهغه دکو

د هغوی دواړو د وژلو وروسته علي پاشا د يونيسيس تر څنګ راغې دهغه سره خپله لوڅه توره په لاس کې وه. يونيسيس ډاډ

يونيسيس ! زه نه غواړم تا د شپې په تياره کې ووژنم ، زه په دې خونه کې له تاسره نژدې کينم او شپه به سبا کړم ، سهار به زه
وحشي او د ړندې جذبې خاوندان دي اود پادريانو او راهبانو د انجمن ايجنټان او سرتيرې دي. اوس ته هم همدلته کينه شپه تير

ددې خبرو څخه وروسته علي پاشا بيرته شا ته شو او تر را تلونکې سهاره پورې يې دخپلو ملګرو سره يو ځای ددې شپې د

۲۳*****

په دغه ورځ کله چې د ماښام د تيارې د خپريدوسره سم ښايسته او ښکلې ريونا په منډو منډو د نريوس په کور ور ننوته. نو نر
ته ور ننوتې وه نور نريوس سمدستي خپل لاس د ډوډۍ څخه واخيست ، د نريوس دا حال د ريونا له پاره د زغم وړ نه و . هغ

نريوس خورې ! اول ته ژر ژر ډوډۍ وخوره ، د هغې وروسته به زه تاته يو ډير ښه خبر واوروم .

د ريونا ددې خبرې سره نريوس ډاډمنه شوه ، هغې ژر ژر خپله ډوډۍ وخوړه ، د دې تر څنګ دهغې کوچنيانو او مور هم خپ
هم را ننوتل ، دهغوی په دې بې وخته راتګ باندې نريوس لږ څه حيرانه غوندې شوه . هغه داسې و ګڼله چې کومه ستره غميز

ريونا ! کله چې ته زمونږ حويلۍ ته را ننوتې نو په هغه وخت کې ستا د څيرې حالات څه نور و خو کله چې تا وکتل چې زه
بريښي چې دا کومه معمولي پيښه نه ده .

تر دې وخته پورې رستاک او کيتهنا هم په خونه کې کيناستل ، نو بيا په کمرې کې ريونا نريوس ته وويل :

نريوس خورې ! څرنګه چې تاسو څلور واړو ډوډۍ خوړله ، نو په دې خاطر د ډوډۍ په وخت کې ما نه غوښتل تاسو په کوم فک

ريونا تردې ځايه خبره وکړه چې نريوس د غم ، انديښنې او فکر تر منځ د هغې خبره غوڅه کړه او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریونا ! ته ما ته زما د ورور علي پاشا په هکله څه ویل غواړ ی؟ خدای دې نه کړ ي ایا هغه په کوم مصیبت کې نښتې دی؟ یا کو

دهغې په دې خبره باندې ریونا یو ځل بیا خبره بیل کړه .

نریوس ! ته مه اندیښمنه کیږه ، که څه هم زما مور او پلار د علي پاشا په هکله اندیښمند دي خو زه هیله منده یم چې د کوم کار

نریوس خورې ! زه خبره شوې یم چې علي پاشا د روميل په ولایت کې د خپل لښکر سره یو ځای زمونږ د کلي تر څنګ خیمه ولاړ ، او علي پاشا تیره شپه یو ځل بیا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دی . کله چې ما ته او زما مور اوپلار ته په دې هکله خبر او اندیښمن کړل.

نریوس خورې ! د علي پاشا په هکله زما اندیښنه یوه قدرتي خبره ده . زه تر اوسه په دې نه پوهیږم چې د علي پاشا سره زما لیک هم استولې و خو ماته د علي پاشا لخوا دهغه خط په هکله کوم ځواب را نغې . زه په دې هکله کومه شکوده او ګله هم نه ک

بلې ! ماغوښتل تاته ووایم ، چې کله چې مونږ درې واړه دعلي پاشا خیمې ته ورغلو نو هلته د علي پاشا نیمایي لښکر و او دهمدې ن مونږ درې واړه هملته تم کړي خومونږ موافقه و نه کړه نو بیا هغوې مونږ ته په تفصیل سره خبره وکړه.

نریوس ! ددې نه مخته ماته هم معلومه نه وه او تا ته به هم په دې اړه کوم معلومات نه و خو زما پلار د علي پاشا د دواړو و رسیدلې و چې په یونان کې د راهبانو اوپادریانو یو انجمن کار کوي ، دا انجمن چې دې سیمو ته هر مسلمان مبلغ د راتلو څخه شول او زه یې ترې را ازاده کړم ، هم د همدې راهبانو او پادریانو د انجمن سرتیرې و.

ما ته ددې ټولو خبرو په هکله هغه وخت معلومات پیدا شو چې علي پاشا زما د خلاصون له پاره زما دکاکا د زامنو لاره و نیو قاتلانو په لټون پسې و . خو قدرت په خپله داسې فرصت برابر کړ چې زما دکاکا د زامنو په لاسو زما دتښتولو په وخت کې ،د ق مشرې په غاړه لري ، یعنې ددې کلي ټول وګړي د یوې مجرمي مافیا په څیر د همدې انجمن د راهبانو او پادریانو سره اړیکي

نریوس خورې ! مونږ ته د اندیښنې خبره داده چې علي پاشا په خپله د خپل نیمایي لښکر سره دهمدې کلي په لور ورغلي دی ، خورجانې ! دا هغه خبره وه چې ما غوښتل له تاسره یې شریکه کړم اوهمدې خبرې زه اندیښمنه کړې یم .

د ریونا په دې خبرو باندې نریوس هم د غم په فکر کی ډوبه شوه. مور یې هم د اندیښنو به بحر کې و غورځیده او کوچنیانو با

ریونا ! که تاسې درې واړه هلته د علي پاشا خیمې پورې تللې وی،نو هلته خو مو داپوښتنه کولې شوه چې علي پاشا به کله بیرته د خپل

ریونا سمدستي ځواب ورکړ .

مونږ د علي پاشا د سالارانو څخه دا وپوښتل ، خو هغوې ته دعلي پاشا د بیرته را ستنیدو په اړه هیڅ معلومات نه و. زما پلار ،مور او په دې خاطر مونږ درې واړه ستا لورې ته راغلو .

نریوس د ځواب په اړه لږ څه فکر وکړ . او بیا یې وویل :

زه به ډوډۍ تیار کړم ، لمړۍ ډوډۍ وخورئ بیا به کومه پریکړه وکړو . خو زه فکر کوم چې هغه به د شپې دشپې خپله موخه ت دهغه سره په تفصیل سره خبره وکړو. اوس تاسو درې واړه کینئ چې زه درته غذا تیاره کړم .

دهغې ددې خبرې په ځواب کې کیتهنا سمدستي وویلې:

نریوس لورې ! تا ته دڅه کولو اړتیا نه شته لکه څنګه چې ریونا وویل ،کله چې موږ دعلي پاشا خیمې ته ولاړو نو د علي پاشا سا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کيتهنا ددې خبرو په واسطه نريوس تر يوه ځايه ډاډه شوه او بيا يې وويل:

که چيرې تاسي رښتيا هم ډوډۍ خوړلې وې او بيا راغلي ياست نو زما غوښتنه داده چې نن شپه به تاسي درې واړه دلته زما سره

کيتهنا ،ريونا او رستاک د نريوس په دې وړانديز باندې په خپلو کې مشوره وکړه اوبيا ريونا نريوس ته وويل:

نريوس ! مونږ درې واړه ستا دا وړانديز منو ، نن شپه همدلته له تاسره پاته کيږو، بيا به سهار وختي د علي پاشا د خيمي په لور

نريوس سمدستي له خپله ځايه پورته شوه او دهغو بسترو تر څنګ چې دخپلې مور او کوچنيانو له پاره يې خپرې کړې وې په بل

پرلپسې لري.....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانوسازشونه (۱۴)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاريخي ناول څوارلسمه برخه لولئ:
پرلپسي*****۲۴

تيره برخه له دې ځايه ولولئ

هلته علي پاشا د يونيسيس سره يو ځاې ټوله شپه سهار کړه ،دهغه وسله وال ځوانان د يونيسيس د حويلۍ تر څنګ ټول کلي ، دننه او بهر ،په خپله محاصره کې اخستې و کله چې لمر د شرق له لورې را وخوت ، نو دعلي پاشا په حکم يې دکلي ټول خلک د کلي په شرقي برخه کې را ټول کړل ، هغوې يې په ډلو ډلو وويشل ، ځوانان يې ترې را وويستل او هغوې يې په يوه ځاې کې را ټول کړل او ښځې ، کوچنيان ، زاړه او معذور خلک يې ترې بيل کړل . بيا يې يونيسيس د کلي د ځوانانو تر مخ و دراوه ، د کلي ټول ځوانان يې بې وسه کړي و د هغوې تر شا هم دعلي پاشا وسله وال ځوانان ولاړ و، د کلي د ښځو ، کوچنيانو ، زړو او معذورينو سره يې هيڅ غرض و نه کړ . هغه د خپلو عملياتو د پيلامې تر مخه يونيسيس ته مخ کړ او ورته يې وويل :
يونيسيس! تا ددې خبرې اقرار کړې چې تا د رستاک ددواړو وريرونو سره يو ځاې ، او دهغه دوه نورو ځوانانو سره يو ځاې چې تيره شپه يې ما کار ورخلاص کړ ، زما پلار او دواړه ورونه وژلي دي . په دې ترتيب تاسي پنځه واړه زما دپلار او دواړو ورونو قاتلين ياست . او اوس ما دخپل پلار او ورونو د قاتلينو څخه د څلور و معامله فيصله کړې ده ، يوازې ته پنځم پاته يې ، ستا کار به هم ډير ژر تمام شي .
تا ما ته داهم ډاګيزه کړې ده چې تاسې ټول د پادريانو او راهبانود هغه انجمن غړی ياست چې دمسلمانانو په عامه وژنه کې لاس لري ، او دهغوې موخې دادې چې په دې سيموکې به نه کوم مسلمان مبلغ را ننوځي او نه به ورته د اسلام د خپريدو فرصت ورکړل شي. تا ماته دا هم ډاګيزه کړې ده چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادريانو د انجمن غړي او سرتيرې دي .
تردې ځايه علی پاشا چپ شو اوبيا يې په لږ څه اوچت اواز سره وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس ! زه تا ته داخبرې په اوچت اواز ځکه کول غواړم چې د کلي ټولو ځوانانو ته ستا په موجودیت کې دا ډاګیزه شي چې دوې ټول مجرمین دي او یونیسیس ددوې په جرمونو باندې شاهد اوګواه دې. نو زه به هیڅکله هم دا مجرمین و نه بښم ،یونیسیس ! تر اوسه پورې خو ماته یواځې دا څرګند و چې تاسې یواځې زما پلار او دوه وررونه وژلې دي ، خو ددې نه علاوه معلوم نه ده چې تاسې خلکو به تر اوسه پورې څومره مسلمانان مبليغين دتیغه تیر کړي وي ، نو په دې خاطر یونیسیس!ستا او ستا د دې ملګرو ژوندي پرېښول د انسانیت له پاره سپکاوې دې .
تردې ځایه د خبرو کولو وروسته علي پاشا چپ شو بیا یې په نا څاپي توګه خپله درنه ځلیدونکې توره د نیام او تیکې څخه را وویسته ،څوقدمه مخته ورغی او یونیسیس ته یې وویل:
یونیسیس ! هغه څه چې زه یې کونکي یم هغه هیڅکله هم ستاسې سره تیرې نه دي ، هغه څه چې ستاسې د ځوانانو سر ه تر سره کیدونکي دي هغه هم دهغوې سره تیرې نه دې . تاسې د کینې نه ډک انسانان یاست او ستاسې په سترګو کې د کینی او تعصب پرته نور څه نشته . یونیسیس ! تا د څلورونور ځوانانو سره یو ځاې زما پلار او دوه وررونه وژلې دي ، نو په دې خاطر ستا وژل پر ما فرض شوي دي .
ددې خبرې سره سم علي پاشا خپله توره را پورته کړه او په یوه ګذار یې د یونیسیس سر له تنې پرې کړ، فضا د چغو اوسورو نه ډکه شوه او دیونیسیس بدن په وینو کې لت پت پریوت . علي پاشا د یونیسیس د وژلو وروسته لکه د پخوا په څیر خپله توره دهغه په کالیو پاکه کړه او بیا یې خپل یو سالار راوغوښت او هغه ته یې څه حکمونه وکړ ل ، دهغې سره سم هغه سالار په خندا شو ، شاته ولاړ اوهغه وسله وال چې ددې کلي د ځوانانو تر شا ولاړ و هغوې ته یې څه اشاره وکړه ، دعلي پاشا حکم یې ورته واوراوه ،دهغې سره سم هغوې ټول مخته راغلل ، او د یوې اشارې سره سم یې دهغه کلي ټول ځوانان له یوه سره د تیغه تیر کړل .
کله چې دا عملیات پاې ته ورسیدل نو بیا علي پاشا ټولو هغو ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور ته چې هلته یې په ډیره بې وسی سره دغه ننداره کتله په وینا کې وویل :
دکلي زړو، کوچنیانو ، ښځو او معذورو ټول واورئ چې زما دین په ښځو ، زړو و کوچنیانو او معذور باندې د لاس د پورته کولو اجازه نه راکوي ، ستاسو سردار یونیسیس ما ته ویلي و چې ددې کلي ټول خلک د راهبانواو پادریانو د انجمن غړیتوب لري او د مسلمانانو په وژلو ویاړ ي، هم ستا سو د کلي خلکو زما پلار او دوه وررونه وژلي و نو اې د کلي خلکو واورئ چې زما نوم علي پاشا دې او زه د سلطان بایزید یلدرم د فوځ سالار یم ، ما د یونیسیس تر څنګ ددې کلي ټول ځوانان هم ووژل ،ځکه چې دوې ټول مجرمین و او د پادریانو او راهبانو د انجمن غړې او سرتیرې و ، زه پر تاسو باندې لاس نه پورته کوم .تاسې ټولو ښځو، کوچنیانو ، زړو او معذورو ته ښننه کوم، تاسې ټول خپلو خپلو کورنو ته ولاړ شئ ، خو یوه خبره یاد لرئ چې د نن نه وروسته که په دې کلي کې کوم مجرم انسان ته پنا ورکړل شو ه و او یا د نن نه وروسته زما جاسوسانو او مخبرانو ماته اطلاع راکړه چې ددې کلي د کوم وګړې اړیکې د راهبانو او پادریانو د انجمن سره دي نو ستاسې څخه به داسې انتقام واخلم چې ستاسو په فکر کې به هم نه را ګرځي .اوس تاسو ټول خپل کلي ته تللي شئ.
د علي پاشا په دې حکم باندې هغوې ټول خوشحاله شول ، بیا یې په منډو منډو باندې خپل ځانونه کلي ته ورسول ، علي پاشا هغه وژل شوي خلک ټول د هوایې مرغانو خورا ک ته پریښودل او بیا بیرته خپلې خیمي ته راستون شو .
۲۵ *****
لمر څو نیزې را پورته شوي و ، او وړانګويي دګرمی اغیز شینده ، ګرمي هرې خواته خپره و ، علي پاشا دخپل نیمایي لښکر سره بیرته د خپلې خیمي په لور را روان و. د رارسیدو تر مخه یوه عسکر ورمنده کړه او دهغه د اس واګې یې په خپلو لاسو کې ونیولې او ورته یې وویل :
پاشا ستا په خیمه کې څو کسه میلمانه ناست دي . په هغوې کې ستا مور او ستا کشره خور هم شته ، زه به ستا آس تر اخور پورې یوسم او ته خپلې خیمي ته ورځه .
دخپلې مور او خور د خبر په اوریدو سره علي پاشا دومره خوشحاله شو چې د آسه یې را ټوب کړ اود آس د زین سره تړلې دوه خورجینه یې را پرانستل ، په خپله اوږه یې واچول ، آس یې د خپل عسکر په لاسو کې ورکړ او په خپله یې په یو څو ګامونو سره ځان خیمي ته ورساوه.
کله چې خیمي ته ور ننوت نو ویې کتل چې هلته په خیمه کې د هغه دمور قیرات او دسریان خور نه علاوه نریوس ، ریونا ، رستاک او کیتهنا هم ناست دي . کله چې علي پاشا خیمی ته وررننوت نو ټول د خپلوځایو څخه پورته شول ، علي پاشا ورمنده کړه او د یوه کوچنی په څیر د خپلې مور په غاړه کې ور پریوت.
قیرات تر یوه وخته پورې هغه ښکلاوه او مینه یې ورسره کوله ، علي پاشا د خپلې مور څخه وروسته خپلې خور ته ورغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په سر یې لاس راښکود ،بیا چې کله دهغه مور اوخور کیناستل نو علي پاشا هم په یوه خالي ځاې کې کیناست ،ددې سره سم د علي پاشا مور غوښتل هغه ته څه ووايي چې ریونا خبرې پیل کړې،
علي پاشا ! تا مونږ ته دویلو پرته زما د کاکا په کلي حمله وکړه ، په هغې کلي کې ټول مجرمین اوسیږي .او هغوې ټول د راهبانو اوپادریانو د انجمن غړی او سرتیری او دمسلمانانو پر خلاف ورته دندې ورکول شوي دي . ته دداسې یوه ستر کار له پاره د شپې په تیاره کې یوازې تللې وې ، کیداې شو چې هلته هغوې تاته کوم زیان در رسولې واې.
د ریونا په دې معقولو خبرو باندې علي پاشا دهغه شکریه وکړه او بیا یې ورته وویل :
ګوره ریونا ! زه خو ځانته نه وم، زما سره زما د لښکر یوه برخه هم وه . زما ددواړو ورونو او پلار پنځه کسه قاتلان وو، دهغوې له ډلې څخه دوه هغوې و چې ته یې تښتولې ، هغوې دواړه ستا دکاکا زامن و. ما هغوې ستا په موجودیت کې له تیغه تیر کړل . دریم یې ستا د کاکا دکلي سردار یونیسیس و او دوه کسه نور ځوانان و چې د همدې کلي اوسیدونکي و ما دهغوې درې واړو کار هم ورخلاص کړ .
که جیرې ما یواځې همدا کار کولی نو زه به د شپې دشپې بیرته خپلې خیمې ته را ستون شوې وې، خو ما ته اطلاع راکړل شوې وه چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانواو پادریانو دانجمن غړي او سرتیرې دي او په دې سیموکې د مسلمانانو پر خلاف کار کوي ،نو ما د لمر د راختلو پورې انتظار وکړ دکلي ټول کوچنیان ، زاړه، ښځې او معذورین مې پریښوول او پاته مې ټول ځوانان له تیغه تیر کړل . په دې ترتیب مې هغه کلي د مسلمانانو له پاره د خطر نه وویست . زه نن ډیر زیات خوشحاله یم چې زه نن د خپل پلار او ورونو د قاتلینو څخه په بدل اخستلو باندې بریالې شوې یم.
دعلي پاشا په دې خبرو باندې د قیرات او سریان په مخونوکې د خوشحالی لیکې را پیدا شوې چې هغوې خپله خوشحالي په الفاظو کې نه شو بیانولې ، قیرات یو ځل بیا دخپله ځایه پورته شوه او علي پاشا یې په خپله غیږ کې و نیو اوډیره مینه یې ورسره وکړه. ددې سره سم سریان هم د خپله ځایه پورته شوه او علي پاشا یې په تندې باندې موچې کړ . بیا نو قیرات علي پاشا ته وویلې:
علي پاشا زویه ! تا هغه کار ترسره کړ چې د ډیرې مودې را هیسې یې ما انتظار کاوه ، زویه ! تا زما د کورنۍ عزت او وقار پورته کړ .
قیرات لا دا خبره کوله چې علي پاشا د خپلې اوږې څخه خورجین را ښکته کړه په هغې کې یې لاس ور ننویست او د پڼو یوه ډیره قیمتي جوړه یې ترې را وویستله ، اودخپلې مور په لور یې ور وړاندې کړه او ورته یې وویل :
اې مورجانې ! ما ستا له پاره دوه جوړه پڼي اخستې وې ، چې یوه یې همدا ده ،مادا بوټان تاته د نکوپولس په ښار کې را نیولي و . اې مورجانې ! دا بوټان ما په خپل خورجین کې له ځانه سره ګرځول ، او غوښتل مې چې کله دخپلو دښمنانو څخه بدل واخلم نو په خپلو لاسو به یې خپلې مور ته په پښو کوم. اوس ته خپلې پښې راوړندې کړه تر څو ستا زوې علي تا ته په خپلو لاسو دا پڼي په پښو کړي . اې زما مورې ! ما دخپل کوچنیتوب ا و ځوانۍ ډیره برخه ته پښې ابلې لیدلې یې، درنې مورې ! دا چې هغه وخت ما څنګه دا زغمل په الفاظو کې یې نه شم بیانولې. خو د هغه خداې ډیر زیات شکر دې چې هغه ماته ددې کار د ترسره کولو توفیق را وباښه .
ددې سره سم علي پاشا هغه پڼي ور مخکې کړې ، قیرات هم خپلې پښې خپل ځوې ته ور وړاندې کړې اوعلي پاشا خپلې مور ته پڼي ور په پښو کړې ، بیا هغه دخپله ځایه پورته شو او په لوڅه زمکه یې خپل خداې ته سجده وکړه. تر لږ څه وخته پورې هغه په سجده پروت و، ژړل یې ، قیرات هم دهغه سره په ژړا پیل وکړ سریان هم دژړیدو پرته پاته نه شوه . ټول د غم په موجونو کې را ګیر شوې و. بیا چې کله علي پاشا پورته شو اوپه خپل ځاې کیناست ټولو وکتل چې د علي پاشا په سترګو کې اوښکې وې اوهغه یو نا څاپه په خندا بدلې شوې ، نو قیرات علي پاشا ته وویل :
ګرانه زویه علي پاشا ، ستا په سترګوکې اوښکي دی! ته ژاړې! د قیرات په اوازکې یودرد ، یوه آه ،اویوډول اذیب او تکلیف و.
علي پاشا نرۍ شانته خندا و کړه او ویې ویل : اې مورجانې! دا خو دشکر او ممنونیت اوښکې دي، زه د خپل خداې ډیر زیات ممنون یم چې هغه زما مور ته زما له لاسه خوشحالۍ ور وبښلې.
دعلي پاشا ددې خبرو په واسطه تر لږ ه وخته پورې ټولو وخندل ، دهغې وروسته دعلي پاشا مور قیرات په یوې نوې او زړه پورې موضو ع باندې خبرې پیل کړې او ویې ویل :
علي پاشا زویه ! دلته د راتللو سره سم چې کومې خوشحالي ماته تر لاسه شوې ده نو زه هغه په الفاظو کې نه شم بیانولې .
قیرات تر دې ځایه خبره وکړه چې علي پاشا په کې ورټوپ کړ او ویې ویل :
اې مور جانې تاسې څنګه دلته راغلی یاست ؟ ایا کومه مهمه خبره وه چې دهغې له پاره تاسې د بروصې نه تر دې ځایه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلو زحمت ګاللې دي .
د علي پاشا په دې پوښتنه د قيرات په مخ کې د خوشحالۍ ليکي را تازه شوې ،او بيا يې په خبرو پيل وکړ.
علي پاشا، زويه ! زه دلته د مقصد پرته نه يم راغلی ، زويه ! دا خو دلته زما د راتللو وروسته ما ته معلومه شوه چې تا د خپل پلار او ورورنو د قاتلانو څخه بدل اخيستې دی . خو زوې جانه ! زه هسې د يوې بلې خبرې له پاره راغلی يم . ما دخپله ځانه سره يوه نجلۍ هم راوړې ده او غواړم دهغې سره ستا کوژده تر سره کړم . زويه ! ما دا نجلۍ تاته ستا د ژوند د ملګرې په څير غوره کړې ده. او زما په دې خوښه کې د سلطان بايزيد يلدرم خوښې هم ګډه ده. هغه وايي چې په هر صورت کې ته بايد ددې نجلۍ سره کوژده وکړي. او تر يوه وخته پورې تاسو دواړه يو ځای يو د بل خوې بوې باندې و پوهيږئ ، او بيا سره واده وکړئ ، ددې نجلۍ مور اوپلار هم په دې رشته باندې خوښ اوتيار دي او هغوی په خپله خوښه دا نجلۍ له مونږه سره را ليږلې ده . زويه ! هغه نجلۍ ما هلته ستا د خيمي تر څنګ دبلې خيمي په يوه کونج کې کينولې ده . د لږ ځنډ وروسته به زه تا ته هغه نجلۍ در وښيم. او دهغې وروسته به په همدې خيمه کې د کوژدې مراسم تر سره شي .
علي پاشا د خپلې مور په دې خبره لږ څه انديښمن غوندې شو، بيا يې خپلې مور ته و کتل او ورته يې وويل :
اې مور جانې ! ددې تر مخه خو به مو له ماسره مشوره کړې واې ، او زما څخه به مو د خوښې او ناخوښې په اړه پوښتلي واې ،
علي پاشا غوښتل نور څه هم ووايي ، خو مور يې خبره ور غوڅه کړه .
علي پاشا زويه ! هغه نجلۍ به خامخا ستا دخوښې ثابته شي ، زويه زه ستا خيمي ته د شپې په اخرى برخه کې را ننوتې يم ، او ستا سالار زه او سريان دواړه همدلته ستا په خيمه کې پريښودو ، او زمونږ يې ډير زيات عزت او درنښت وکړ . ما هغه سالار ته دشپې وويل چې سهار وختې زما لور نريوس ماته را ورسوئ. نو کله چې هغه سړې د نريوس پسې ولاړ نو دهغې سره يو ځای ريونا ، دهغې پلار رستاک او مور يې کيتهنا چې همدلته د نريوس په کور کې يې شپه سبا کړې وه ، هم يو ځای را غلل. دخيمي تر څنګ چې کومه نجلۍ ناسته ده نو هغه يوازې نريوس کتلې ده ، بل چاته مې دهغې دکتلو اجازه نه ده ورکړې هغه وخت چې نريوس ، ريونا ، رستاک او کيتهنا دې خيمي ته را ننوتل نو په هماغه وخت کې ما او سريان نريوس د خيمي هغه برخې ته يوړله ،همدلته مو هغه نجلۍ نريوس ته وښووله ، زويه ! دا چې هغه نجلۍ څه ډول ده دهغې په هکله به نريوس تاته ووايي . تر هر څه لمړی د نريوس خبره واوره اوبيا چې څه وايې هغه ووايه . ددې نجلۍ د تعريف له پاره نريوس لا د پخوا څخه ښه او غوره الفاظ لټوي ، زما په فکر چې تر اوسه به يې دهغې د تعريف له پاره ښه او درانه الفاظ پيدا کړي هم وي . نو اوس خو هغه څه چې نريوس وايي هغه په ښه غور سره واوره . او بيا دی خپل عکس العمل و ښايه .
کله چې د علي پاشا مور چپ شوه نو تر ډيره ځنډه په خيمه کې سکون او چپتيا حاکمه وه .د دې وروسته نريوس علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل:
زما ګران او دروند وروره علي پاشا ! هغه نجلۍ چې ماته ښوول شوېده او اوس ستا کوژدن ورسره کيدونکې ده اوبيا ستا واده ورسره کيدونکې دې هغه ډيره حسينه ، ښايسته او د ښه شکل او صورت خاونده ده . دهغې جسم د بلورو په څير تراشل شوی ،د هغې نازک ښايسته لاسونه ، دهغې نرۍ او ښايسته ګوتې ، د مرمرو په څير بازوګان ، نرۍ ملا، د وريښمو په څير ويښتان ،د صراحي په څير نرۍ غاړه ، دهغې ښايست په يوه توپان بدل کړی ......
ريونا تر اوسه پورې چپه خوله ، حيرانه ، او په انديښنو او غمونو کې ډوبه ناسته وه. د نريوس په دې خبرو باندې يې ډير حيرانونکې غوندې عکس العمل ښوده ، د هيچا سره يې سترګې نه مخ کولې ،سر يې ټيټ کړی و، د غمونو په څپو کې ډوبه او چاپيريال پرې هره لمحه تريخيده ، ځکه نريوس خو دهغې ټول خوبونه له منځه وړي و . هغې خو په ډيرو هيلو ا و اميدونو سره د علي پاشا سره د خپلې مينې اظهار کړې و، ددې تر مخه دهغې مور او پلار ددوو ځوانانو سره د هغه کوژده کړې وه، په داسې حال کې چې دهغې ځوانانو سره نه دهغې مينه وه او نه رغبت ، يوازې دهغې مور اوپلار و چې هغه يې دهغوې سره تړلې وه او دې هم هغه رشته په پوره چپه چپتيا سره منلې وه . خو د علي پاشا سره معامله بل منګه وه . علي پاشا دهغې دخوبونو ځوان و، لکه څنګه چې هغه په خپل کور کې دهغې عزت کړی و ، دهغې عفت يې خوندي ساتلی و نو هلته هغه په دې باندې يو بل تر ټولو زيات احسان وکړ . هغه وخت چې د هغې دکاکا زامنو هغه تښتوله ،نو علي پاشا نه يوازې هغه د هغوی د پنجې نه خلاصه کړه بلکه د هغې ابرو او عزت يې هم خوندی وساته . دهمدې کرچار په وسيله د ريونا په زړه کې د علي پاشا له پاره د محبت او منيې انګار را تازه شو خو هغې ورته د شرم نه د همدردی پوخ ور واغوست . او اوس خو ريونا د ژوند هغه موړ ته رسيدلې وه چې د هغې څخه د بيرته ستنيدو زغم ورسره نه و . ځکه چې علي پاشا اوس دهغې منزل او دهغې دغوښتنې اخري ځای و .
دلته په خيمه کې چې کله دهغې په شتون کې د علي پاشا سره د بلې کومې نجلۍ د کوژدې خبرې کيدې نو دې ټولو خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغې په زړه ،او ذهن باندې د نشتر په څير زخمونه جوړول. خوبيا هم هغه چپه خوله ناسته وه ، زغم يې کاوه ، ځکه چې که هغه ويل نو هغې ډير څه ويلاې شول ، خو دخپل مور اوپلار په موجوديت کې هغه مجبوره وه او دعلي پاشا مور ته يې هم هيڅ و نه شو ويلاې .
کله چې نريوس خپل تعريفونه اوصفتونه خلاص کړ ل اوچپ شوه نو دعلي پاشا مور په خبرو پيل وکړ.
نريوس لورې ! پورته شه او هغه نجلۍ د خيمې د هغې برخې څخه دلته راوړه ،
د قيرات د خبرې سره نريوس د خپله ځايه سمدستې پورته شوه ، په دې وخت کې قيرات ريونا ته وکتل او په ډير محبت او مينه يې ورته يې وويل :
ريونا جانې لورې ! ته هم دنريوس سره ولاړه شه ، دواړه خويندې يو ځاې هغه نجلۍ د خيمې د هغې برخې څخه دلته راوړئ ،
ريونا همغسې ټيټ سر په خپل ځاې ناسته وه ، پورته نه شوه ، خو بيا يې هم په يوه ټيټ او مړژواندې اواز سره قيرات ته وويل :
اې زما مشرې مورې ! زما په فکر يواځې نريوس خور ددې کار له پاره پوره ده . هغه نجلۍ خو څه شله ګوډه نه ده چې مونږ يې په دوو کسانو باندې را پورته کړو او دلته يې را وړو. نريوس خور هغه نجلۍ په يواځې ځان دلته را وستلې شي .
د ريونا په دې سوزيدونکو خبرو باندې ، قيرات ، سريان ، نريوس ، رستاک اوکيتهنا ټول په يوه وار په زوره زوره وخندل .
خو دا خندا تر هغې چې علي پاشا باندې ډيره بده و لګيده دهغې نه زياته په ريونا باندې بده ولګيده ، که څه هم د قيرات ، سريان او نريوس خندا د ريونا له پاره د زغم وړ نه وه ، خو دداسې خوشحالۍ نه ډکه خندا د ريونا د مور اوپلار څخه بلکل د توقع او اميد پر خلاف وه. خو بيا هم قيرات يو ځل بيا وويل :
ريونا لورجانې ! زه هيله لرم چې ته به زما خبره و منې او د نريوس سره به هغه بلې خونې ته ولاړه شې ، زما لورې ! دا زما غوښتنه ده چې تاسې دواړه خويندې هغه نجلۍ تردې ځايه په پوره عزت او درنښت سره راوړئ.
د قيرا ت په دې اصرار سره ريونا د خپله ځايه پورته شو ه ، او بيا و دريده او په ډيره قهرجنه لهجه يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل : درځه ، مختته شه !
نريوس په خندا شوه او د خيمې هغې بلې برخې ته ور روانه شوه. ريونا هم ورپسې ورپسې پښه نيولې روانه وه . د خيمې بلې برخې نيمايي ته چې ور رسيدل نو نريوس و دريده ، ريونا په ډيره بې قرارۍ سره د خيمې دهغې بلې برخې جايزه اخيسته ، هغې وکتل چې د خيمې هغه بله برخه بلکل خالي پرته ده .نو په دې وخت کې يې په ډيرې انديښنې ، او غم او فکر سره نريوس ته وکتل او ورڅخه يې وپوښتل :
نريوس ! هغه نجلۍ چيرې دې دکومې د راوړو په خاطر يې چې زه له تاسره د خيمې دې برخې ته را ليږلې يم. ايا هغه نجلۍ دومره درنه شوه چې تا په يواځې ځان هلته نه شوه را وستلاې؟ نريوس ! زما له تاڅخه داسې هيله اواميد نه و ځکه چې ته پوهيدې چې زه د علي پاشا سره د ليونتوب تر پولو مينه کوم. دهغه په محبت ، مينه او غوښتلو کې زه تر هغه ځايه رسيدلې يم چې دهغې څخه ما ته بيرته ستنيدل شونې نه دي . خو ددې سره سره بيا هم ته د علي پاشا د موره سره يو ځاې شوې او غواړې د علي پاشا سره بله نجلۍ کوژده کړئ، زه به اوس تا ته څه ووايم . ته پوهيږې چې تا ماته تل دخپلې کوچنۍ خور په څير خيال کړې دې ، خو زه به اوس ستا ددې رويې اوسلوک په اړه همدومره ووايم چې تا دخپلې کوچنۍ خور سره ظلم او تيرې وکړ . ماتاته داهم ويلې و چې ما علي پاشا ته د محبت نه ډک پيغام هم استولې دې او کيدې شي هغه خط علي پاشا لوستې هم وي ځکه دهغې ليک وروسته ما دا احساس کړې و چې لکه څنګه چې زه علي پاشا غواړم په همغه اندازه هغه هم زما سره مينه کوي ، تا وکتل چې کله چې دهغې مور غوښتل د هغې کوژده زما څخه پرته د بل چا سره وکړي . نريوس! تا وکتل چې نه يوازې دا چې دهغې پر مخ باندې د ناخوښې ليکي را ښکاره شوې بلکه هغه په څرګنده اوډاګيزه توګه خپلې مور ته وويل چې اې مورجانې ! په دې هکله خو به د ې زما څخه مشوره اخستې وې .
نريوس ! دهغه وختته چې تا ماته خور ويلې دي نو ديوې خور په څير خو به دې د علي پاشا مور اوخور ته دا ډاګيزه کړې وي چې ريونا د علي پاشا ده او دهمغې په سترګو به ژوند کوي . ځکه ريونا دهمغې له پاره پيدا شوې ده . ګوره نريوس ! که ماته علي پاشا تر لاسه نه شو نو ريونا به ژوندۍ پاته نه شي.
دريونا ددې خبرو وروسته نريوس لږ څه چپ شوه او فکر يې وکړ .او په ژوره توګه يې ريونا ته وکتل اوورته يې وويل:
ريونا ! دا سې وګڼه چې حالات زما د کنتروله وتلي دي ، تا ته به ياد وي چې يو ځل ما په خپل کور کې له تا څخه وپوښتل چې ايا ته علي پاشا سره مينه کوي اوهغه دې خوښ دې ؟ نو تا په پوره بې پروايي سره يو زوروره خندا وکړه او په ډيره ناخوښه توګه دې وويل چې ته دعلي پاشا سره محبت نه کوي ،نه ته هغه غواړې او نه يې خوښوې . تا دا هم وويل چې ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا سره يو ډول همدردي لرې . نو په دې خاطر ته دهغه سره د خپلولۍ اظهار کوې. اودا همدردي هم په دې خاطر ده چې علي پاشا ، دهغه مور اوخور ته هلته دهغوې په کور کې د يوې درنې ميلمنې په څير ساتلې وې او ستايې ډير زيات درنښت کړې دې . کله چې تا زما تر مخه دا خبرې ډاګيزه کړې نو ما ستا همدا خبرې دعلي پاشا مور ته ورسولې ، زما په فکر چې ستا دهمغو خبرو په اساس دا پريکړه شوې ده .

د نريوس ددې خبرو په ځواب کې ريونا تر يوې لحظې پورې چپ پاته شوه . بيا يې نريوس ته په ډير قهر او غضب و کتل او ورته يې وويل چې :

نريوس ! په دې کې شک نه شته چې هغه وخت ما ستا تر مخه داسې خبرې کړې او خپل احساسات مې ډاګيزه کړې ، ما دا ويلي و چې زه دعلي پاشا سره نه محبت کوم او نه هغه غواړم . خو داسې وګڼه چې دهغې الفاظو په ويلو سره ما هم خپل ځان ته دوکه ورکړې وه او هم خپلې مينې ته . په هغه وخت کې زه د محبت د احساس او جذبو څخه بلکل بې خبره وم . نريوس! ما هغه وخت هم تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره يو ډول همدردي لرم خو په حقيقت کې همدا همدردي يو محبت او غوښتنه وه چې ما په هغه وخت کې نه شوه درک کولاې ، ماتاته پخوا هم ويلي چې زه د محبت او مينې د جذبو څخه بلکل بې خبره وم. دا په دې خاطر چې ددې تر مخه زما دداسې کوم وګړې سره واسطه نه وه پيدا شوې چې ما ورسره مينه او محبت کړې وې . لمړى مې د کاکا زوې سره کوژدن وشوه او ما په پټه خوله و منله ، هغه نه زما خوښه وه او نه مې هغه کله هم دخپل ځان له پاره غوښتې و.

دهغه د مړينې وروسته زما مور او پلار زما کوژدن دکلي د يوه ځوان يوتاش سره وکړه، په داسې حال کې چې ما يوتاش يو ځل کتلې و، نه ورسره زما کومه مينه وه او نه زما کومه غوښتنه، په دې اساس زه د پخوا څخه ددې احساس او جذبې څخه خالي وم.

خورې ! کوم احساس چې دعلي پاشا له پاره زما په زړه کې د همغه لمړى ورځې څخه را پيدا شوې و نو دا زما دوکه او فريب و چې هغې ته ما دهمدردۍ نوم ورکړ. او زما خورې ! په حقيقت کې همغه د علي پاشا سره زما د محبت او مينې پيلامه وه . افسوس چې ما خپل احساس اومحبت و نه شو پيژندلاې ، او نن وخت يې زه په داسې دوه لاريو کې درولې يم چې مرګ يې را ته را نژدې او ژوند يې را څخه لرې کړې دې .

ريونا د لږ څه وخت له پاره و دريده اوبيا يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل :

نريوس ! اوس ته ووايه چې تا زما دغه جذبات اواحساسا ت څه ډول او څنګه د علي پاشا مور ته ور ورسول؟

نريوس د ځواب له پاره ريونا ته په کتلوشوه او بيا يې ورته وويل :

ريونا خورجانې ! ما تاته پخوا ويلي چې علي پاشا د خپل لښکر مخبران ټاکلي چې کله کله زما دکور په شاوخوا کې واوسيږي زما او زما د کوچنيانو پوښتنه وکړي ، تر څو په دې سيمو کې کوم دښمن پر موږ باندې حمله ونه کړي . دا مخبران په پرلپسې توګه زما او زما د مورسره رابطه کوي ، او که کله هم دکوم شي اړتيا پيښيږي نو زه د همدوې له لارې علي پاشا ته پيغام ليږم .

ريونا خورې ! دهمدغو مخبرانو څخه يې يو د بروصې دښار په لورې ته ، هغه ماته راغې، او دعلي پاشا د وينا په اساس يې له ما وپوښتل چې د بروصې ښار ته د تللو له پاره خو څه نه لرې ، که د علي پاشا د مور له پاره کوم پيغام وي نو وي وايه ، زه به يې ور رسوم . څرنګه چې په هغو ورځو کې تا ماته په ډاګه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مينه نه لرې او نه هغه د خپل ځان له پاره خوښوې نو په دې خاطر ما ستا دزړه خبره د علي پاشا مور ته ور سوله ، او نن دهمغه خبرو پايلې دي چې د علي پاشا کوژدن د بلې نجلۍ سره کيږي .دا نجلۍ د علي پاشا مور د خپله ځانه سره د بروصې د ښاره را وړې ده . ما هم هغه نجلۍ کتلې ده ، هغه ډيره ښايسته ، ښه شکله ، او را ښکودونکې سترګې لرې ، هغه دومره ښايسته ده چې که چيرې د شپې په تياره کې هغه و ساتې نو بيا به هم دهغه څيره د شمعې يا مشال په څير خپل چاپيريال روښانه کړي .

د نريوس ددې خبرو په اوريدو سره ريونا يو ځل بيا په احتجاجي توګه نريوس ته وکتل او ورته يې وويلې :

واوره نريوس ! پس له دې به زه تاته هيڅکله هم خور و نه وايم. يوائې په نامه به دې را بولم ،ځکه چې تا پر ما ډير زيات ظلم او ستم کړې دې ، نريوس که چيرې تا زما پخوانې احساسات د علي پاشا مور ته رسولې شول نو زما وروستي جذبات به دې هم ورته رسولي واې ، که چيرې ما پخوا تاته ويلي و چې زه دعلي پاشا سره مينه نه لرم . خو وروسته مې درته وويلي چې زه د علي پاشا سره د زړه له کومې مينه لرم او د ځان له پاره يې غواړم .دهغه د ملګرتوب غوښتونکې يم او دهغه نه پرته ژوند نه شم کولې ، تا ته په کار و چې لکه څنګه چې دې زما مخته خبرې هغوې ته ور رسولې داسې زما وروستۍ خبرې هم هغوې ته ور ورسوې . زه ډاډ منه يم چې که چيرې تا همداسې کړې واې نو نن به زه ددې غميزې سره نه مخ کيدم. زه نن دعلي پاشا له پاره د يوې پردۍ نجلۍ حيثيت لرم ، او هغه ځاې چې زه په کې بايد نن ولاړه واې هلته نن يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلۍ دريدلې ده . د علي پاشا دهغه ملګرتوب حق چې له ماسره و هغه نن بل چاته ورکول شوي دي . خو زه به دا حق هیڅکله هم و نه منم . زه خو هغه نجلۍ ته څه نه شم ویلي ، خو زه به دعلي پاشا سره په دې هکله ضرور خبرې وکړم. ځکه چې کله چې علي پاشا زمونږ له ځایه رخصت اخیست ،او د سلطان بایزید سره د جنګ ډګر ته روان و او ماورته د لارې توښه تیاره کړې وه نو په هغې کې ما د خپلې مینې اومحبت یو لیک هم ایښې و او په هغې کې مې علي پاشا ته دخپلو احساساتو اظهار هم کړې و. زه هیله منده یم چې علي پاشا به زما د هغې محبت او مینې خیال و ساتي او زما د غوښتنې درنښت به وکړي ، او کومه نجلۍ چې دعلي پاشا مور هغه ته غوره کړې ده هغه به پرېږدې او زما ملګرتوب اوزما محبت او مینې ته به ترجیح ورکړي .

تردې ځایه دخبرو کولو وروسته ریونا یو ځل بیا ودریده ، دهغې سترګو د اوښکو نه ډکې وې او بیا د اوښکو څو څاڅکې د هغې په لمن باندې لاندې ولویدل . دهغې ددې حالت په کتلو سره نریوس نښتې معلومیده ، غوښتل یې څه ووایې خو ریونا یو ځل بیا شروع وکړه.

ما خو ته ټول عمر خپله خور ګڼلې وې خو تا دخور په بڼه زما سره ډېر ظلم او تیرې وکړ که چیرې تاد علي پاشا په اړه زما دغه جذبات اواحساسات دهغه مور ته نه شوې رسولي ، نو کوم وخت چې د علي پاشا مور دلته راغله او د بلې کومې نجلۍ سره یې د علي پاشا د کوژدنې خبره کړې وه نو په هغه وخت کې هم تا دا ویلې شول چې د علي پاشا له پاره د ریونا نه بله مناسبه نجلۍ نه شي پیدا کیدی. نو که اوس تا دعلي پاشا د مور تر مخ زما د جذباتو او احساساتو د ښکاره کولو هڅه کړې وې نو شونې وه چې د علي پاشا مور چې کومه نجلۍ د بروصې ښخه له ځانه سره راوړې ده هغه به یې له یاده ویستلې وې اودعلي پاشا سره به یې زما کوژده کړې وې ، خکه چې زه پوهیږم چې دعلي پاشا مور زما په هکله ډېره مهربانه ، او همدرده ښځه ده . که چیرې تا د علي پاشا مور ته داټول هر څه ویلي واې نو زه په ډاډ سر ویلې شم چې دوې به زما په حق کې پریکړه کړې واې .

د ریونا په دې خبرو نریوس تر یوه حده پورې تروه شوې وه . تر لږ څه وخته پورې یې سر ټیټ کړې و او څه فکر یې کاوه ، بیایې د ریونا په لور وکتل او ورته یې وویل :

ریونا جانې ! که ته غواړې نو زما په ذهن کې یو وړاندیز شته دې . په دې ترتیب سره به ته دخپل منزل په لاسته راوړوکې بریالۍ کیږې . ریونا خورې ! هغه نجلۍ چې دعلي پاشا مور د بروصې له ښاره له ځانه سره یو ځای راوستې ، پریږده چې د هغې کوژده د علي پاشا سره تر سره شي. زه به په دې لړ کې دعلي پاشا د مورسره خبرې وکړم . او همدا نن به ستا کوژدن هم دعلي پاشا سره تر سره کړو ، ځکه چې علي پاشا تا او د بروصې ښخه راغلي نجلۍ دواړه په یوه وخت کې د ښځو په څیر ساتلې شي . په دې ترتیب که د بروصې ښخه راغلي نجلۍ ته دا څرګنده شي چې هغه دعلي پاشا په ملګرتوب کې راتلونکې ده ،په دې خاطر چې هغه نجلۍ هغه خوښوې نو هغې ته به هم خپل منزل تر لاسه شي او ته چې د لیونتوب تر پولو پورې علي پاشا سره مینه لرې او دخپل ځان له پاره یې غواړې تا ته به هم خپل منزل او مقصد تر لاسه شي. ووایه چې په دې لړ کې ستا آند څه دې ؟

د نریوس په دې خبرو باندې د ریونا په مخ کې د قهر او غضب نښې را ښکاره شوې ، بیا یې په ډېره ناخوښۍ سره وویل :

نه نریوس !دا هیڅکله هم نه شي کیدای ،ما دعلي پاشا سره مینه کړې ده ، هغه مې د ځان له پاره غوښتې د ي ، زه به هیڅکله هم دا خوښ نه کړم چې زما دا غوښتنه ، زما دامینه سره وویشل شي ،هو ! که چیرې د علي پاشا ملګرتوب ما ته تر لاسه شي نو زه به دهغه د ټولې مینې ، محبت او غوښتنې حقداره اوسم .اوکه نه په یاد ولره که چیرې زما علي پاشا ماته تر لاسه نه شو نو ما لکه څنګه مې چې مخته تاته وویل چې ریونا به د علي پاشا پرته ژوندۍ پاته نه شي .

نریوس ! ما تاته پخوا هم ډاګیزه کړې ده چې ما د هماغه لمړۍ ورځې ښخه د علي پاشا سره مینه پیل کړې ده خو څرنګه چې زه د محبت او مینې د جذبې ښخه نا خبره وم نوما دغې محبت او مینې ته د همدردۍ نوم ورکړ. بس داسې یې و ګڼه چې دا زما بې عقلي او نا پوهي وه. او زما همدا بې عقلي ماته نن ستر مصیبت او غم و ګرزید. او که نه په هماغه لمړي ځل چې تا له ما څخه د علي پاشا د محبت په هکله پوښتنه وکړه نو که چیرې زه ریښتا احمقه او نا پوهه نه وایې نو په هماغه وخت به مې ځوا ب درکړې و چې علي پاشا زما منزل ، زما محبت او زما غوښتنه ده . په هرصورت نریوس ! لا تراوسه هم څه له لاسه نه دي تللي ، اوس هم که چیرې ته دعلي پاشا د مور سره په دې هکله خبرې وکړې نو زه ډاډه یم چې هغه به زما په حق کې پریکړه وکړي . زه به په خپله په دې اړه د علي پاشا سره خبره وکړم . زه پوهیږم چې دعلي پاشا جذبات به زما په حق کې وي . تا ونه کتل چې علي پاشا په څرګنده توګه خپلې مور ته وویل چې د واده په هکله به یې ورسره مشوره کړې وې . اوس هم وخت مه ضایع کوه . ووایه چې هغه نجلۍ چیرې ده ؟ راځه چې هغه له ځانه سره یو ځای د علي پاشا مور ته یوسو . هلته به ټول په ډېره بې قرارۍ سره زمونږ انتظار کوی ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریونا د پوښتنې په هکله نریوس تر لږ څه وخته پورې په فکر کې ډوبه شوه. بیا یې په ټیټ او راز لرونکي اواز سره وویل :
ریونا خورې ! ته خوژاړې ، ستا په سترګو کې اوښکې دي ، ته خپل ځان سنبال کړه، زه به هغه نجلۍ په خپله دعلي پاشا او دنورو تر مخ له ځانه سره یوسم .
ریونا سمدستي خپلې اوښکې وچې کړې او ویې ویل : څه ، وایه هغه نجلۍ چیرې ده چې زه یې هم درسره یو ځای هلته دعلي پاشا مخې ته بوزم .
د ریونا ددې خبرې سره نریوس یو نا څاپه په زوره و خندل ، لمړۍ یې خپله خوله ور وړاندې کړه او دریونا مخ یې ښکل کړ اوبیا یې په دې بل مخ باندې لاس کیښود او ورته یې وویلې : ریونا جانې خورې ! هغه نجلۍ چې زه یې دعلي پاشا تر مخه دهغې د کوژدنې په خاطر ور حاضروم هغه په خپله همدا ته یې !
د نریوس په دې خبره ریونا یو ټکان وخوړ ، ډیره حیرانه او متعجبه شوه، نریوس ته یې مخ کړ او ورته یې وویلې :
دا ته څه وایې ، دعلي پاشا مور زه له تاسره ددې له پاره را ولیږلم تر څو دخیمې دهغې برخې ځخه چې د بروصې څخه راغلې نجلۍ په کې ناسته ده د علي پاشا د کوژده شوې په څیر دعلي پاشا مخ ته بوزم . خواوس دلته د راتلو وروسته ته ماته دا خبره کوې چې ته ما د علي پاشا دکوژده شوې په څیر دخیمې ددې برخې څخه د علي پاشا د مور تر مخه وړې ، ووایه دا مو کومه معامله روانه کړې ؟تا خو زه په یوه اندیښنه کې او یو پلټنه کې ور غورځولې یم .
په ځواب کې نریوس یو ځل بیا یوه زور وره خندا وکړه او بیا یې ریونا ته وویل :
ریونا جانې خورې !ما له تاسره څنګه بې وفایي کولې شوه ؟ ما څنګه پر تا ظلم،تیرې او جبر کولې شول ؟ هغه وخت چې تا ماته وویل چې ته د علي پاشا سره مینه نه کوې اویا دهغه په هکله د ملګرتوب فکر نه لرې نو په هماغه وخت کې ماستا د څیرې څخه دا اندازه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مینه او محبت کوې او هغه د ځان له پاره غواړې او بیا چې کله تا د علي پاشا په هکله په ښکاره توګه د خپل محبت او مینې څرګندونه ماته وکړه و نو ما د همغه مخبرانو به واسطه چې علي پاشا زما له پاره دلته ټاکلي ود علي پاشا مور ته دا پیغام ولیږه چې ریونا د علي پاشا سره مینه کوی ،او همدا راز علي پاشا هم ریونا د خپل ځان له پاره غواړې ، ما په دې هکله دعلي پاشا سره هم خبرې کړې دې. هغه هم تا دځان له پاره غواړي ، له تاسره مینه کوي .
ریونا ! تا ته به یاد وې چې یو ځل چې مونږ دعلي پاشا په پړاو کې دهغه خیمې ته ورغلو نوهلته ستا پلار علي پاشا ته یوه خبره کړې وه چې مونږ به ډیر ژر د ریونا واده کوو . اوعلي پاشا ته یې ویلې و چې دریونا په واده کې به خامخا ګډون کوې . ته پوهیږې چې ستا د واده کولو په اوریدو سره علي پاشا ډیر زیات غمګین ، اندیښمن او افسرده شو . ما به ډیر غور سره دهغه څیره کتله او کیدای شي تا هم هغه کتلي وې .
ریونا ورته وویل:
نریوس خورې ! ستا اندازه درسته ده ، ما هم په هماغه ورځ د علي پاشا څیره په غور سره کتلې وه . او ما ته په هماغه ورځ دا احساس را پیدا شوې و چې د علي پاشا سره هغه احساس ته چې ما دهمدردۍ نوم ورکړې و هغه په خپل ذات کې همدردي نه وه بلکه مینه او ارزو وه.
ریونا دومره خبره وکړه چې نریوس یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :
د علي پاشا مور اوخور چې زما پیغام واورید نو سمدستي دلته راغلې ،مونږ غوښتل تا په یوتجسس کې واچوو . او تا ته ووایو چې هغوی له ځانه سره یوه نجلۍ هم راوړې ده . په حقیقت کې دعلي پاشا مور غوښتل چې دا ډاګیزه کړي چې ته د علي پاشا سره څومره مینه کوې ، دخیمې په هغې برخې کې چې کله دا څرګندیده چې علي پاشا د بلې کومې نجلۍ سره واده کول غواړ ي او تا خپل سر ټیټ اچولي نو دعلي پاشا مور تا ته کتل او ستا دغه کار ور ته ډیر خوند ورکاوه . کله چې دعلي پاشا مور مونږ ټول خیمې ته ور وبللو ، نو دخیمې په دې بله څنډه کې دعلي پاشا مور له ماسره په دغه ټوله مسئله باندې تفصیلي خبرې وکړې او ستا د محبت د معلومولو له پاره د ا ټوله لوبه ولوبول شوه. او تا ته به یاد وې چې د خیمې په هغه سر کې د علي پاشا خور سریان ته د خپله ځانه سره په خبرو بوخته کړې ، سریان ستا تر مخه نا سته وه او داسې ناسته وه چې ستا شا ستا د مور او پلار په لور وه. نو ددې فرصت نه په ګټې اخستوسره د علي پاشا مور ستا مور اوپلار ددې ټول پلان څخه خبر کړل . نو دغه لوبه چې له تاسره و لوبول شوه. په دې کې یواځې دعلي پاشا مور نه بلکه دهغه خور سریان هم شامله وه ، ستا مور اوپلار هم په کې ورګډو او زه په کې هم . خو یوازې هغه څوک چې ددې معاملې څخه بې خبره دې هغه ته او علي پاشا دواړه یاست . اوس ووایه ته څه ویل غواړې ؟
د نریوس په دې انکشاف سره د ریونا حال په سلګیو کې ډوب شو ، تر لږ څه وخته پورې یې د نریوس په دې انکشاف باندې عکس العمل و نه شو ښودای ،خو بیا هم هغه دسپوږمۍ په څیر رونه و ګرځیده او په مخ او څیره کې یې ډیر خوشحاله بدلون

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغي. هغه لږ څه په فکر کې شو ه او بیا یې په یوه منډه نریوس نه غېږ چاپیره کړه دهغې مخ ، تندی او وجود یې ښکلاوه ، او د ډیرې مینې وروسته یې ځان جدا کړ او نریوس ته یې وویل :

زما ډیرې درنې خورې نریوس جانې ! تا خو په دې خبرو زما ټول غم او هم ، ټولې اندیښنې او ټول ... په یوه وار له منځه یوړل . تا خو په ریښتونې توګه د یوې خور حق ادا کړی دی ، نریوس ! کله چې تا زه دخیمې دې لورې ته راوستلم نو ما په خپل زړه کې دا فکر کاوه چې کاشکې زه د اوبو پوکنۍ وی او پر زمکه باندې د لویدلو سره سم چاودیدلې وی، ما دا ارزو کوله چې کاشکې دا زمکه و چوي او زه په کې ژوندۍ ور ننوځم . نریوس خورجانې ! ته پوهیږې چې دځان له پاره دعلي پاشا غوښتلو زما دمحبت او مینې ټولې پولې له منځه وړي دي،اوس خو علي پاشا زما منزل او ښنه ده. د هغه پرته زه د ژوندۍ پاته کیدو هیله او امیدهم نه شم کوولي ، تا خو د خپل سلوک په واسطه زما ځولۍ د خوشحالیونه ډکه کړه او زما په لمن کې دې د مینې ګلاب وا چول .

تردې ځایه دخبرو وروسته ریونا د یوې لمحې له پاره چپ شوه ، لږ څه فکر یې وکړ اوبیا یې په خبرو پیل وکړ.

نریوس خورجانې ! اوس چې تا زه د ټول حقیقت څخه خبره کړم ، اوس را ته ووایه چې زه څه وکړم ؟ ایا ته ما له لاسه نیسې او د ټولو تر مخ مې دروې ،

دریونا په دې خبره نریوس یوه نرۍ غوندې خندا وکړه او بیایې وویل:

ریونا خورجانې ! ستا خبره سهي ده . اوس به زه تا د علي پاشا د کوژدې شوې په څیر له لاسه نیسم او د خیمې هغې بلې برخې ته به دې بوزم . په دې باندې به ټول خوشحاله شي خو یوازې علي پاشا به حیران دریان وي ، ریونا جانې ! کل چې علي پاشا په دې خبر شي چې دکومې نجلۍ سره چې دهغه کوژدن کیږي هغه د ریونا پرته بل څوک نه ده ، نو یاد ساته چې د علي پاشا د خوشحالیو به انتها نه وی .

د نریوس په دې خبرو باندې ریونا ډیره زیاته خوشحاله شوه، کله چې نریوس خپلې خبرې خلاصې کړې نو ریونا ورته وکتل او ویې ویل :

که چیرې خبره همداسې وي نو درځه د هغه بلې برخې په لور ولاړ شو !

په دې وخت کې نریوس ریونا ته په ډېر غور سره وکتل او ورته یې وویل: ته خو دې اول دا خپل ځان ووینه ، ستا د سترګو څخه را بیدونکې اوښکې ستا پر ګلابي مخ باندې لارې کړی دي . هغه مخامخ د لاس پریمنځلو ځای دې ولاړه شه ، او خپل مخ لاس پریمنځه ، په آینه کې دی خپل ځان په غور سره ووینه ، خپله څیره ، خپل کالي او لباس دې سهي کړه دهغې وروسته به زه تا د خیمې هغه بلې برخې ته له ځانه سره یوسم .

ریونا د نریوس په خبره سمدلاسه پا څیده او د ځان پریمنځلو ځای ته ورغله ، لمړۍ یې مخ لاس پریمنځل بیا د آینې تر مخ و دریده خپل ویښتان یې سهي کړل ، خپل کالي یې و کتل او بیا نریوس ته را نژدې شو ه دهغه لاس یې و نیو او ورته یې وویل
:

را ځه خورې ، چې نور ورځو .

نریوس دهغې په دې خبره تر ډیره پورې مسکۍ وه اودهغې لورې ته یې کتل ، بیا یې د ریونا تر ملا لاس چاپیره کړ او د ناوې په څیر یې د لاسه و نیوله او دخیمې هغې بلې لورې ته یې یوړه چیرې چې رستاک ، کیتهنا ، قیرات ، سریان او علي پاشا ټولو په ډیره بې قرارۍ سره دوی ته منتظر ناست و.

کله چې نریوس به داسې حال کې چې لاس یې د ریونا د ملا څخه را تاو کړې و د خیمې هغه برخې ته ورننوتل چیرې چې ټول ناست و نو په دې ډول ددوی د راننوتلو سره چې تر کومه ځایه قیرات ، سریان ، کیتهنا او رستاک دخوشحالۍ نه په کالیو کې نه ځایدل ، هلته علي پاشا سخت آندیښمن ، حیران او تجسس کې و . نریوس غوښتل ریونا په هغه ځای باندې بیرته کینوی د کومه ځایه چې هغه را پاڅیدلې وه خو دعلي پاشا مور قیرات پرې نه ښود ه او نریوس ته یې وویل :

نریوس لورې ! ریونا دلته نه هلته د علي پاشا تر څنګ چې کوم ځای مونږ ورته خالي کړې او جوړکړې هلته کینوه ، د قیرات په دې خبره ریونا ټکان وخوړ او خپل مور او پلار ته یې په احتجاجي توګه ور وکتل. په دې وخت کې د ریونا مور کیتهنا وویل :

ریونا جانې لورې ! اوس خو به ته کوم اعتراض نه لرې ته هملته دعلي پاشا تر څنګ کینه ، ځکه چې اوس خو دعلي پاشا پر تا او ستا پر علي پاشا باندې ډیر حقونه دي . تاسې دواړه یوه بل ته منسوبیږئ ، زما لورې ! د همدې شیبې وروسته ته دعلي پاشا امانت یې .او علي پاشا ستا ژوند ، ستا ځان ،ستا ابرو او ستا د عصمت خاوند او ساتندوي دی .

دخپلې موو د دې خبرو په اوریدو سره ریونا دخوشحالۍ په ټالنوکې زنګیده خو بیا یې هم نه غوښتل د خپلې خوشحالۍ نښې په خپل مخ باندې را څرګندې کړې . بس هغه چپ خوله ، ټیټ سر د علي پاشا تر څنګ اوږه په اوږه کیناسته ، په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا سر هم ښکته و او په فکرونو کې ډوب ناست و. خو دهغه دا ډول کيناستل د ريونا له پاره د زغم وړ نه و. ځکه هغې غوښتل هغه خندان او خوشحاله ويني ،دهغه تر څنګ د کيناستو وروسته به ريونا کله کله هغه ته په غلنيو سترګو کتل ،او دهمغې په لور به يې سترګې ور ښکته کړې وې .

کله چې دا ټول مراسم سر ته ورسيدل ، نو قيرات او سريان دواړه د ريونا تر څنګ کيناستل ، په دې وخت کې قيرات ريونا ته وويل :

ريونا جانې ! هغه څه چې تر اوسه پورې وشول هغه داسې و ګڼه چې ستا د محبت او مينې يو ازميښت شانته و. لورجانې ! ما دبروصې څخه دخپل ځانه سره کومه نجلۍ نه وه راوړې ، ماته مې نريوس لور دخپلو مخبرانو په خوله ځواب راليږلې و چې ته دعلي پاشا سره او علي پاشا له تاسره مينه کوي ، سوګند په خداې چې کله د بروصې په ښار کې ماته دا خبر راورسيد نو زما د خوشحاليو پاې نه و. هغه وخت چې ته د لمړي ځل له پاره د بروصې ښار ته راغلې وې او يوه اونۍ دې له مونږ ه سره تيره کړه نو په همغه وخت کې ما ته د علي پاشا له پاره خوښه کړې وې ، خو ما نه غوښتل خپله خوښه پر تاسې باندې و منم . ما غوښتل چې هر وخت ستا له اړخه ددې غوښتنه وشي نو زه به تا دعلي پاشا سره منسوب کړم. نن زه ډيره زياته خوشحاله يم چې ته دعلي پاشا او علي پاشا ستا شو .

قيرات تر دې ځايه ريونا ته خبرې وکړې او بيا يې علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل :

علي پاشا زويه ! ما کله کولې شول ستا واده او کوژدن ستا د خوښې پرته تر سره کړم . او دا چې تاسې مې تر يوه وخته پورې په تجسس کې واچولې نو په دې پلان کې ستا خور نريوس له مونږ ه سره برابره شريکه ده . خو زما بچيانو! زما خبره په غور سره واورئ:

په دې کې شک نه شته چې زما خاوند او زما دوه زامن ددښمن په لاسو وژل شوې او دهغې څخه وروسته تر ننه پورې ماته خوشحالې نه وه تر لاسه شوې ، خو نن زه ددووخوشحاليو سره مخ شوې يم ، تر هر څه لمړۍ خوشحالې ما ته داده چې زما زوې علي پاشا د خپل پلار او ورونو قاتلان له منځه يوړل ، دا داسې يو ستر ګار دې چې زه به يې په ټول ژوند کې له ياده و نه کاږم. زه په واورينو سيمو او د ګرمۍ نه په را خوټيدونکو لمرونو کې لوڅې پښې ګرزيدلم ، دا پر ما دعلي پاشا احسان دې چې هغه قاتلان له منځه يوړل او زما پښو ته يې پڼې واچولې .

بله ستره خوشحالې چې ماته تر لاسه شوه هغه دا ده چې ما ته د نريوس نه وروسته دريونا په څېر لور په نصيب شوه . لمړۍ زه يواځې د يوې لور مور وم او اوس ددرې لونو مور يم . او دا زما له پاره دډيرې خوښۍ ځاې دې .

علي پاشا ! ستا ددې کوژدنې مراسم د سلطان بايزيد يلدرم په حکم او غوښتنه تر سره کيږي کله چې زه دبروصې څخه دې لورې ته راتللم نو د راتګ تر مخه مې محترم برهان الدين ورور دخپل پلان څخه خبر کړ ، هغه دا پلان ټول سلطان بايزيد ته ووايه ، نو سلطان بايزيد يلدريم زما د کتلو له پاره په خپله زما حويلۍ ته را غې او ويې ويل چې د علي پاشا ددې کوژدنې د مراسمو په خاطر د سلطان بايزيد له اړخه تا ته مبارکې ووايم ، هغه زما په لاس تاته د ددې کوژدنې په خاطر يوه ګوته هم را ليږلې ده، ډيره ارزښتناکه ګوته . دا ګوته د سلطان عثمان د شاهي زيوراتو څخه يوه ده. چې د کلونو کلونو راهيسې په عثماني کورنۍ کې ساتل کيږي . سلطان بايزيد همداسې يوه ګوته د ريونا له پاره هم را ليږلې ده . سلطان حکم کړې دې چې هغه ګوته چې علي پاشا ته په ګوته کيږی هغه د ريونا مور اوپلار ته ورکړئ او هغه چې ريونا ته په ګوته کيږی هغه علي پاشا ته ورکړئ . علي پاشا دې ريونا ته په خپله دا ګوته په ګوته کړي ، ددې څخه اخوا سلطان د ريونا له پاره څه نور قيمتي زيورات را ليږلي دي. تر څنګ يې ماته دخداې پامانۍ په وخت کې دا هم وويل چې څرنګه چې علي پاشا د سلطان د زوې په څير دې نو سلطان ريونا ته هم خپل لور وويله ، او دايې وويل چې د کوژدنې په دې مراسمو کې زه ريونا ته د خپلې لور په څير د زړه له کومې مبارکي وايم .

په دې وخت کې قيرات په يوه ځانګړې انداز سره خپلې لور سريان ته وکتل . سريان دهغې په اشاره سمدستي پورته شوه او دخپل سامان څخه يې يوه څرمني خلطه را وويسته ، دخلطې خوله يې پرانسته اوخپلې مور ته يې ور حواله کړه . قيرات په هغه خلطه کې سترګې ور ښکته کړې ، بيا يې ترې دوه ډيرې قيمتي ګوتې را وويستې ، دا ګوتې د سرو زرو څخه جوړې شوې وې چې ډير زيات جواهرات په کې کارول شوي و. دهغې څخه يې يوه ګوته علي پاشا ته ورکړه او ورته يې وويل :

علي پاشا ! ته به دا ګوته زما لور ريونا ته په ګوته کړې ، هغې هغه بله ګوته د ريونا مور کيتهنا ته ورکړه او ورته يې وويل :

کيتهنا خورې !ته داګوته په خپل لاس ريونا ته ورکړه تر څو هغه يې د کوژدنې دمراسمو په وخت کې علي پاشا ته په ګوته کړي ،

کيتهناتر يوه وخته پورې هغه ګوته په لاس کې اړوله را اړوله او هغې ته يې په حيرانتيا سره کتل ، ډيره زياته خوشحاله وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا پورته شوه او هغه ګوته یې ریونا ته ورکړه ، په دې وخت کې قیرات وویل :
علي پاشا زویه ! او ریونا لورجاني ! اوس چې ددې ټولو تر مخه ستاسو ددواړو د کوژدنې مراسم تر سره کیږي نو تاسې هم زمونږ د ټولو په موجودیت کې دا ګوتي یو بل ته په ګوته کړ ئ ، علي پاشا ! ریونا نجلی ده ،هغه به شرمیږ ي نو ته دا کار لمړی پیل کړه . ته ریونا ته ګوته په لاس کړه نو بیا به ریونا تاته ګوته په لاس کړي ،
علی پاشا دخپلې مور خبره و منله او خپل لاس یې ور مخته کړ او د ریونا لاس یې په خپل لاس کې را ونیو خو هغه و کتل چې د ریونا لاس لړزیږي او ریږیږي ،خو بیا هم علي پاشا ریونا ته ګوته په ګوته کړه .
د علي پاشا نه وروسته ریونا په داسې حال کې چې لړزیده د غلې په څیر یې خپل لاس ور اوږود کړ د علي پاشا لاس یې په خپل لاس کې و نیو او دکوژدنې ګوته یې ور ته په ګوته کړه . کله چې دواړو یو بل ته ګوتې په لاسو کړې نو قیرات ددعا له پاره خپل لاسونه اسمان ته پورته کړل ، تر لړه څنده پورې هغې په ډیره عاجزی او انکساری سره دعاوې کولې او دهغې وروسته یې علي پاشا او ریونا دواړو ته مخ کړ او ورته یې وویل :
علي پاشا او ریونا ، زما بچیانو ! ما نه غوښتل ستاسې کوژدن وکړم ما غوښتل چې ستاسې واده وکړم ، خو دا زما د وورور برهان الدین او په خپله د سلطان بایزید یلدرم غوښتنه وه چې د علي پاشا واده به د بروصې په ښار کې کیږي نو په دې خاطر تاسې دواړه تر هر څه لمړی د کوژدنې د مراسمو سره مخ شوئ. ستاسې دواړو د واده له پاره به زما لور ریونا د بروصې ښار ته ورل کیږي ، د ریونا پلار رستاک او مور کیتهنا به هم له مونږ ه سره هملته ځي ، اوبیا به هلته د ټولو تر مخه په پوره شان او شوکت سره ستاسې واده تر سره کوو . ریونا لورې ! د علي پاشا واده زما د ژوند تر ټولو ستره خوشحالي او د ټولو ستره غوښتنه ده . د واده ټول انتظامات به زه د خپلې لور نریوس په غاړه کې واچوم . او زه غواړم چې ددې واده وروسته نریوس د خپلو دواړو کوچنیانو اومور سره یو ځای همله په بروصه کې زمونږ سره تم شي .
قیرات د لړو خبرو وروسته یو ځل بیا ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! اوس خو ته هم دعلي پاشا په څیر زما خزانه او زما دولت یې ،داسې لکه څنګه چې نریوس لور جانه ده .اوس نو ته او نریوس دواړه زما د هغه حویلی ، چې په بروصه کې ده ، څښتنان یاست . تاسې دواړه کله او څه وخت چې وغواړئ د بروصې ښار ته را تللای شئ ، ریونا لورجاني ! تر هغې چې د نریوس جانې پورې اړه لري نو دهغې او دهغې د دواړو کوچنیان په اړه خدای ته دعاده چې هغوې تل خوښ او خوشحال وساتي. څرنګه چې سلطان بایزید یلدرم زمونږ د ټولو حالاتو څخه پوره خبر دې نو کله چې زه دې لورې ته راتللم نو هغه د بروصې د ښار په چاپیریال کې دنریوس له پاره یوه ستره ټوټه زمکه ځانګړې کړه ، په دې اساس به دهغې ټوټې زمکې مالکه نریوس او دهغې کوچنیان وي ، په دې ټوټه کې څو باغونه دې او ډیره زیاته ښه زراعتي زمکه ده . دهغې لاسته راوړنه او حاصلات به تر یوه کاله پورې پیل شي . زما لورجاني ! هغه ټوټه زمکه او باغونه چې همدا اوس زما په ملکیت کې دي نو دهغې خاوندان ته او علي پاشا یاست . ز ه دعا کوم چې تاسې د تل له پاره خوشحاله او خوښ و اوسئ.
قیرات تر لږ ځنده وروسته رستاک او کیتهنا ته و کتل او ورته یې وویل :
زما درنې خورې ، او زما دروند وروره ! هغه څه چې ما علي پاشا او ریونا ته ویل غوښتل هغه مې ورته وویل ، اوس نو ستاسې د دواړو څخه که دوې ته څه ویل غواړئ نو ورته یې ویلې شئ.
دقیرات ددې خبرې په ځواب کې د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړاو ریونا ته یې وویل:
ریونا ! اوس چې ته په رسمي توګه علي پاشا ته منسوب شوې ، نو زما لورې ، ته اوس دعلي پاشا امانت یې ، لورجاني ! هر هغه څه چې علي پاشا در څخه وغواړي هغه کوه ،او دکوم کار څخه دې چې منه کوي د هغې څخه ځان ساته ، زما لورې ! په همدې کې ستا خوشحالي او په همدې کې ستا خیر دې .
اوس چې ته دعلي پاشا شوې نو زه تاته اجازه درکوم چې ته په خپل کور کې ، د نریوس په کور کې ، په دې لښکر ځای کې ،هر چیرې چې ته وغواړې او هر وخت وغواړې د علي پاشا سره لیدل کتل کولې شې . دا په دې خاطر چې ته دعلي پاشا امانت یې، اوکله چې زمونږ خور قیرات بیرته ستیږي نو مونږ به تا د بروصې ښار ته له ځان سره یوسو او هلته به دې د علی پاشا سره واده ترسره کړو .
ددې خبرو وروسته رستاک چپ شو ، په خیمه کې هم چپه چپتیا شوه، ددې وروسته قیرات دغه چپتیا ماته کړه او وی ویل :
سریان ! هغه دواړ ټوکری چې کالي په کې پراته دي ، راواخله ،
دهغې په دې خبره سریان ولاړه او دواړه ټوکرۍ یې ر ا واخستې او دخپلې مور په غیږ کې یې کیښودې ، قیرات ددواړو خولې پرانستې او بیا یې په پلټونکو سترګو په کې و کتل، دهغې څخه یې یوه د ریونا په غیږ ې کیښوده او ورته یې وویل :
ریونا په دې ټوکری کې ستا او ستا د مور و پلار کالي هم دې . دا ما تاسې ته د بروصې د ښار نه د همدې کوژدنې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحالۍ کې راوړې دې . خو دا خبره یاد ساتې چې هر هغه څه چې ما دلته د ځانه سره راوړې ددې ټولو انتظام په خپله سلطان بایزید کړې دې ، ځکه چې سلطان بایزید ، علي پاشا خپل زوی ګڼلي دې د بروصې د ښاره د راتللو په وخت کې هغه ماته په ځرګندو ټکو دا وویل چې : کله چې د علي پاشا واده وي نو د واده ټول مصارف به د سلطان په غاړه وي . لورجانې ! تر هغې چې زه د علي پاشا دمور په حیث د ښه نصیب خاونده یم نو لورجانې زه غواړم چې د علي پاشا له لورې ستا قسمت هم دخوشحالۍ قدمونه ښکل کړي . زه دعا کوم چې ته به دعلي پاشا سره د ډیرښه او بریالي ژوند خاونده شې.
قیرات تر دې ځایه دخبرو وروسته و دریده ، دمه یې وکړه او بیا یې تر څنګ ایښې هغه بله ټوکرۍ را پرانسته او هغه یې د نریوس په غیږ کې کیښوده ، او ورته یې وویل چې : په دې کې ستا ، ستا د مور او زما ددواړو بچیانو کالي دي. تاسې ته هم دا کالي سلطان بایزید تیارې کړې دي ، لورجانې تادې هم خداې د ریونا سره یو ځاې ښاده او اباده لرې ، لورې ! نن ورځ زما د خوشحالیو ډیره ستره ورځ ده . ځکه له یوه اړخه علي پاشا زما د خاوند او دواړو زامنو قاتلینو ته سزا ورکړې ، تر څنګ یې زما پښې ابلې پښې را پټې کړې او پښې یې را په پښو کړې او تر څنګ یې تر ټولو لویه خوشحالي داده چې ما ته یې د یونا په څیر یوه لور راکړه . خداې دې یې تل د علي پاشا سره دخوښۍ نه ډک ژوند په برخه کړي .
قیرات د لږ څه تم کیدو نه وروسته یو ځل بیا نریوس ته مخ کړ او ور ته یې وویل :
نریوس ! ته او ریونا ما ته یو ډول یاست . اوس زه ډاډمنه یم چې زه یواځې د سریان مور نه بلکه ستاسې ددواړو مور هم یم او زما یوه لور نه بلکه درې لونې دي . واورئ زما لونو! زما سره چې هر څه د علي پاشا له پاره دي هغه ستاسو د ټولو امانت دې . او بیا د سلطان بایزید نه ممنونه یو چې هغه مونږ ته نوره زمکه او باغونه هم را وبښل . خو هغه څه چې بایزید مونږ ته را کړې نو نریوس لورې ! هغه ستا او ستا د کوچنیانو دي .
کله چې د یونانیانو او اروپایانو د خطر اوګواښ مخه و نیول شي ،او دعلي پاشا د لښکر پړاو له دې ځایه پورته شي، نو لورې زه به تاسې ټول د بروصې ښار ته راوبولم، هلته به دسلطان بایزید په شتون کې د علي پاشا او ریونا واده تر سره شي ، د واده وروسته ک چیرې د ریونا پلار رستاک اومور کیتهنا بیرته خپل کلي ته راستنیدل غواړی نو کوم ممانعت به ورته نه وی ځکه د ریونا پلار د خپل کلي سردار دي ، او دلته هغه د پراخې زمکې او باغونو مالک دي ، خو نریوس لورې ! تر هغې چې تا پورې اړه لري نو زه غواړم چې کله ته د ریونا د واده په خاطر هلته راشې نو بیا بیرته دې کلي ته مه را ستنیږه ، هملته واوسه ، او هغه جایداد چې سلطان تاته درکړې د خپلو بچیانو او مور سره دې د هغو ساتنه وکړه . که چیرې ته همداسې وکړې نو زما لورې د ا به ماته د ډیر ډاډ او خوشحالۍ سبب وګرځي .
دقیرات د چپتیا نه وروسته نریوس په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
اې مورجانې ! زه ستا د هیڅ پریکړې خلاف ورزی نه کوم . که چیرې ته غواړ ې چې د ریونا او علي پاشا د واده نه وروسته زه دې کلي ته بیرته را ستنه نه شم ، نو مور جانې ! زه به همداسې وکړم . اوس چې تا ماته د بروصې په ښار کې د زمکې او باغونو د ورکړې ژمنه کړې ده ، نوکه چیرې زه ټول عمر ستا خدمت وکړ م بیا به هم ستا احسان ادا نه کړاې شم . دا زما خوش قسمتي وه چې ماته ستا د زوې په څیر خاونداو ستا په څیر درنه مور تر لاسه شوې .
نریوس همدومره خبره وکړه او چپ شوه ، نو د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړ .
قیرات خورې ! هغه پریکړه چې تا د نریوس په هکله کوې زه د هغې سره اختلاف لرم ، کله چې د ریونا د واده نه وروسته زه او زما ښځه کیتهنا بیرته را ستنیږو نو نریوس ، دهغې مور او دواړه زامن هم له ځانه سره بیرته راوړو .
درستاک په دې خبره باندې قیرات حیرانه شو او په عجیبه توګه یې هغه ته و کتل . ریونا هم ټکان وخوړ او په ډیره سوالیه توګه یې خپل پلار ته وکتل ،دهغوې په دې حیرانتیاو باندې رستاک و خندل او بیا یې وویل: زما خورې ! دا چې تا ما ته په حیرانتیا سره وکتل دا ستا حق دې ، او ریونا هم حق لری ما ته په سوالیه سترګو سره ووینې ، خو تر اوسه پورې ما خپله خبره نه ده خلاصه کړې ، زما خورې او زما لورې! هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واورئ . کله چې ریونا دعلي پاشا سره واده وکړي اودهغې د ښځې په څیر هلته په بروصه کې واوسي ، نو ښکاره ده چې ستا همدا یو زوې دې او هغه څه چې د علي پاشا دي هغه ټول د ریونا هم دي . نریوس به په هغه جایداد او ملکیتونو کې هیڅ ډول برخه نه لري .
د رستاک په دې خبرو باندې ریونا نوره هم برګه شوه او په ډیرو تیزو سترګو یې پلار ته وکتل ، درستاک ښځه هم دخپل میره په خبرو باندې نا خوښه معلومیده ، خو رستاک خندل او ویې ویل :
کیتهنا او ریونا ما ته په داسې برګو سترګو مه وینئ ، ما تاسو ته مخته هم وویل چې ما د خپلې خبرې تر خلاصیدو پور ې پریږدئ ، هو ! ما وویل چې په بروصه کې چې څومره جایداد تاسې لرئ ، نو په هغې کې نریوس ته کومه برخه او کوم حق نه شته . دهغې مالکین به علي پاشا او د هغې ښځه ریونا وي . خو قیرات خورې ! ته پوهیږې چې ما ایکې یوه لور درلوده اوهغه ریونا وه، زما نور اولاد نه شته ، نه زوې نه لور! نو په دې خاطر به نریوس ددې کلي څخه نه وځي ، زه چې څومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایداد لرم زه به هغه د نریوس ددواړو زامنو په نامه کړم ، دوی به زما نه وروسته دهمدې کلي سرداران و ی، قیرات خوري ! داسي کول اوس ماته اړین دي ،ځکه چي که ریونا ددې ځایه ولاړه شي نوبیا خو به زه او کیتهنا په دې کلي کي ځانته پاته شو او دا به مونږ ته دزغم وړ نه وی .

دریونا د واده وروسته به نریوس ، دواړه کوچنیان او د نریوس مور پربیسا ټول دخپلي حویلي څخه زمونږ لورې ته راشي او زه به هم خپله ټوله دارایی اوملکیت ددې کوچنیانو په نوم منتقل کړم . ددې څخه به دوه ګټی تر لاسه شي ، لمړۍدا چي د ریونا د تګ وروسته به زما د حویلۍ ښایست په خپل ځاې پا ته شي او بله ستره ګټه به یې داوي چي ماته به تیار روزل شوې دوه لمسیان په لاس راشي چي دوې به زما د جایداد مالکین او زما د هر شي حقداره وي . ددوې په شتون کي به زما په حویلۍ کي داسي رڼا را پیدا شي لکه څنګه چي په تاکونو کي د پسرلي په راتلو سر خوشحالي راځي ، رستاک تر دې ځایه خبره وکړه او بیا یې قیرات ته وکتل او دوباره یې خپله خبره پیل کړه.

دغه واړاندیز چي ما وکړ نو فکر کوم چي ته به ورسره اختلاف و نه کړي ؟

پخوا له دې چي قیرات د رستاک دخبرو ځواب ورکړي نو ریونا په خبرو پیل وکړ، هغه دعلي پاشا د خوا څخه را پورته شو او منده یې کړه د خپل پلار رستاک ته یې غاړه ورکړه،او بیا یې دخوشحالیواوخوښیو په اواز کي وویل چي :

اې زما پلار جانه ! ته ډیر زیات ستر انسان یې . کله چي تا خپلي خبرې پیل کړې ا و ودې ویل چي د بروصي دښار د ټول جایداد مالکین به ریونا اوعلي پاشا و ي ،او په هغې کي به نریوس ته هیڅ برخه اوحق نه ورکول کیږي نو ای پلارجانه ! ستا هغه خبرو ماته ډیرې زیاتي ګیلي ، شکوې او دردونه راپیدا کړی و، خو زه تاته سلام کوم ،او ستا دغه فیاضۍ ته په درښت قایله یم ، چي تا د خپل کلي ټول جایداد زما د خور نریوس د زامنو په نوم کړ . اې پلار جانه ! زه چي ستا د دې پریکړې څومره شکریه اداکړم هغه به بیا هم لږه وي .

کله چي ریونا چپ شوه نو علي پاشا د لمړي ځل له پاره ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :

ریونا ! تا خو د خپل پلار شکریه ادا کړه نو په دې خاطر زه ستا ممنون یم ، دا کار باید ما کړې وایي .

بیا علي پاشا خپل خسر رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تاچي زما دخور نریوس او دهغې د زامنو په نوم دخپل ټول جایداد د انتقالولو اعلان وکړ، نو د هغې له پاره ریونا ته په کار نه و چي ستا شکریه یې ادا کړې واي ، دا شکریه باید ما ، زما مور او زما خور نریوس ادا کړې وې ، ریونا ته خو ددې پریکړې زیان ور سیږي . ځکه چي هغه د خپلي برخي څخه بې برخي کیږي . په هر صورت زه د خپلي مور اوخپلي خور نریوس په نمایندګي باندې دا وایم چي دا وړاندیز چي تا کړې دا د هر چا د وسي کار نه دې ، هیڅوک به هم خپله ټوله شتمني دبل په نامه منتقل نه کړي. درونده رستاکه ! مونږ به ستا دا ښیګنه تر خپله عمره پورې هیره نه کړو .تا د ریونا په څیر زما خور نریوس ، دهغې زامو او مور ته ډیرزیات درښت ورکړي نو په دې خاطر به زه ، زما مور او زما خور نریوس ستا دا احسان د تل له پاره په یاد ساتو.

د علي پاشا په دې خبرو باندې درستاک په مخکي د خوشحالیو لیکي را پیدا شوې .او بیا یې وویل :

علی پاشا! اوس خو د ریونا کوژدن له تا سره تر سره شوه. خو په مسیح باندې سوګند چي ما ته له دې مخته هم خپل زوې ګڼلي وې ،که څه هم ما دخپل کلي یوه ځوان سره د ریونا خبره کړې وه خو ډیر وخت به مي په زړه کي دا راتلل چي کاشکي دریونا خبره مي د علي پاشا سره پښخه کړې وې . ما به زیات وخت دا خبره په خپل فکر کي را ګرځوله چي کاشکي ریونا ستا دښځي په څیر له تاسره تللې وې ، ما دا خبره د کیتهنا سره هم څو ځلي یاده کړې وه . خو ما نه غوښتل ددې کار پیلامه زه په خپله وکړم ما غوښتل چي ددې رشتې غوښتنه ستا یاستا د مور له اړخه تر سر ه شي . اوس چي ستا مور د بایزید یلدرم له اړخه ددې معاملی د کولو له پاره دلته راغلي ده نو علي پاشا جانه ! نن زما دخوشحالیو انتها نه شته ، ما ته پخوا هم خپل زوې ګڼلې او اوس خو دریونا په حواله زما د وجود یوه برخه او زما مټ وګرزیدې ، واوره علي پاشا! ما ریونا دخپل حق څخه نه ده بې برخي کړې ، زه په دې پوهیږم چي هغه څه چي له تا سره دې هغه د ریونا له پاره بسنه کوی او هغه څه چي زما سره دي هغه د نریوس او دهغې د زامنو له پاره بسیا دي .

ریونا بیرته پورته شوه او دعلي پاشا تر څنګ کیناستله ، او بیا یې په ډیر ټیټ اواز سره علي پاشا ته وویل:

تا څنګه زما پلار ته وویل چي تا ریونا دخپله حقه بې برخي کړې ده ؟ علي پاشازه هیڅ هم نه غواړم ، دا چي ته ماته تر لاسه شوې لکه دټولې نړۍ خزانی او خوشحالیګاني مې چي تر لاسه کړې وي .

د ریونا په دې خبرو باندې علي پاشا مسکي شو هغه غوښتل د ریونا ځواب ورکړي خو رستاک قیرات ته په خبرو پیل وکړ .

اوس چي د کوژدنې ټول مراسم پاې ته ورسیدل نو زه غواړم چي ټول د حویلۍ په لور ولاړ شو ، تاسي چي هر څومره ورځي اوسیدل غواړۍ نو همدلته واوسئ زه به علي پاشا ته هم ووایم چي هغه هم حویلۍ ته راشي، هغه دې خپل سالار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايي چې دهغه مور د هغه کوژدن د سلطان په حکم د ریونا سره کړي ده نو په دې خاطر به هغه د خپلې مور سره یوځاې د ریونا په کور کی وي .
د رستاک په دې وړاندیز علي پاشا لږ څه فکر وکړ خو تر څنګ ناستې ریونا هغه و سکونډه او ورته یې په پټه وویل چې ، انکار و نه کړې.
د ریونا په دې خبره علي پاشا و خندل اوو یې ویل :
درونده رستاکه ! زه انکار نه کوم ، خو هغه کلي چې ما بیګاه شپه محاصره کړې و هغه اوس هم زما د هلکانو په محاصره کې دې، تاسې لږ څه کینئ زه یو دوه کسه مخبران د پولو پ د جزیرې په لور استوم ،تر څو د هغه ځاې پادرې کرسپاس ته زما په لاسو دخپلې تباهۍ خبر ورکړي ،، او بیا زه غواړم چې دا معلومه کړم چې دپادریانو د انجمن عکس العمل به زما د تیرې شپې د عملیاتو په هکله څه ډول وي، زما دا دواړه جاسوسان به دهغه کلي د وژلو شوو خلکو د خپلوانو په څیر هلته پولوپ ته ورځې او د ستر پادرې تر مخه به حاضریږي او د کلي ټول حال به ورته ا وروي ، ددې وروسته چې دهغوې کوم عکس العمل وی نو دوې به د هغې په هکله ما ته راپور راکړی او بیا به زه دهغوې د راپور په رڼا کې تصمیم نیسم ، او ددې پادریانو او راهبانو د انجمن ، دا د انسانیت د قاتلینو ، په خلاف پلان جوړو اوهغوې ته به د سزا ورکولو په خاطرهلته ورځم .
ددې خبرې سره سم علی پاشا د خپله ځایه پورته ش اوو ویې ویل :
تاسې لږ کینئ زه لږه شیبه وروسته بیرته راستنیږم.
بیا علي پاشا په ډیره بیره بیرون را ووت ، دهغه د راوتلوو سره پاته ناسته خلکوو د کوژدې په رسم و رواج باندې خبر ې اترې وکړې .
علی پاشا ډی ژر بیرته خپلې خیمي ته راستون شو ، بیا ټول د خیمي څخه بیرون ووتل ، په آسونو سپاره شول او د ریونا د کلي په لور روان شول .
پرلپسې لري.......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۵)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دی ؟
تبره (۱۴) برخه له دي ځايه ولولئ
اوس تاسې ددې تاریخي ناول پنځلسمه برخه لولئ:

پرلپسي***** ۲۶

شپه خپلي اخرې پړاو ته رسیدلي وه او د سهار وړمي تازه تازه را لیږیدلي چې دوه کسه په خپلو آسونو سپاره دخپل منزل په لور روان و . دوې په ډیره چټکی سره د یونان د جزیرې د پولوپ د سمیې په منځنی برخې کې داسې یوه ځاې ته ورسیدل ، چې تر مخه یې یوه ستره او شانداره ابادي راغله ، ددې ابادی په کتلو سره سپرو یو بل ته د دریدو اشاره وکړه. دواړو سپور و دخپلو آسونو واږې کش کړې او ودریدل .
دا دواړه سپاره هر یو مظفرالدین او قادرخان وو. دا د علي پاشا مخبران و او دوې هماغه دواړه و چې علي پاشا د یوناني راهبانو او پادریانو د انجمن په اړه د معلوماتو د راټولولو له پاره استولي و . کله چې دوې دواړه و دریدل نو قادرخان مظفرالدین خان ته مخ کړ او ورته یې وویلي :
مظفرالدین خانه ! مونږ اوس د دښمن په زمکه کې یو. ته اوس مظفرالدین نه یې او زه قادر خان نه یم . داسې و ګڼه چې دې زمکو ته په راتلو سره زمونږ نومونه هم تبدیل شول ،پس له دې زما نوم مارس دې او ستا نوم اریوس ، نو کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ دواړه یو دبله سره خبرې کوو او یا د نورو خلکو سره مخ کیږو نو یو بل ته به په همدې نصراني نومونو نوم اخلو. په دې سیمه کې خپل اصلي نوم بلکل له یاده و کاږه .
دقادرخان په دې خبره مظفرالدین مسکې شو . بیا یې د خپل آس غاړه و ټپوله او قادرخان ته یې وویل :
قادرخانه ! هیڅ فکر مه کوه ، زه او ته چې دکوم د کولو له پاره راغلي یو نو که خداې و غوښتل د همدې نوو نومونو سره به هغه تر سره کړو اوبیرته به دهمدې نومونو سر یو ځاې خپل امیر علي پاشا ته ستانه شو. زه فکر کوم چې مونږ لږ څه نور ګرندی ولاړ شو او دپادریانو او راهبانو د انجمن دسترو مشرانو سره د لیدو کتو له پاره لاره پیدا کړو .
قادرخان هم د مظفرالدین ددې خبرو سره اتفاق وکړ . بیا دواړو یو ځاې خپل آسونه په ځغاسته کړل او مخته دکلي لورې ته یې ور تاو کړل.
کلي ته دننووتلوسره سم قادرخان دکلي په کوڅه کې د تیریدو په وخت کې د یوه سړې څخه په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره و پوښتل :
اې دوسته ! مونږ د پولوپ په حزیره کې نا بلده یو ، مونږ غواړو ستر پادري کرسپاس او یا دهغې نائب اردیس سره ووینو ، مونږ دواړه د رومیل د ولایت څخه راغلي یو او د کرسپاس یا اردیس له پاره مو ډیر مهم پیغام راوړې دې .
د دې خبرو په جریان کې قادرخان په خپله غاړه کې را زوړند صلیب برابر کړ . په دې وخت کې هغه کس چې قاردخان ور څخه پوښتلي و لمړۍ دې دواړو ته په ډیر ژوره توګه وکتل ، او بیا یې په ډیره نرمه ژبه دوې ته وویل : که چیرې تاسې دواړه په دې جزیره کې نابلده یاست نو زه به ستاسې لارښوونه وکړ م . او که تاسو د رومیل څخه راغلي یاست نو داسې معلومیږي چې تاسې به دپادریانو له پاره ډیر مهم پیغام راوستي وي . په دغه کوڅه کې چې تاسې همدا اوس له ماسره ولاړ یاست په همدې کې مخته ولاړ شئ ،او دکلي هغه بل اړخ ته ووځئ ، مخ ته به درته یو ستر ه ماڼۍ راشي ، دا ماڼۍ په پخوا زمانو کې ډیر ستر عبادت ځاې و ، همدې عبادتځاې لورې ته ورشئ هملته به تاسې ته دواړه پادریان په لاس درشي . د پادریانو او راهبانو ټولې سترې غونډې په همدې ځاې کې جوړیږي . فکر کوم چې همدومره لار ښوونه به تاسو ته کافي وی . ددې وروسته هغه سړې مخته ولاړ او قادرخان او مظفرالدین خپل اسونه هغه لورې ته د ژر رسیدو په خاطر و ځغلول .
دکلي د منځ څخه دتیریدو وروسته دوې دواړه دکلي جنوبي برخې ته ووتل ، هلته یې یوه ستره ماڼۍ تر سترګو شوه ، هغوې دې ماڼۍ ته ورغلل او د ماڼۍ په ستره دروازه کې یې آسونه و درول . هلته د دروازې سره نژدې دوه کسه ساتونکې ولاړ و ، دوې دواړه دخپلو آسونو څخه را ښکته شول نو بیا قادرخان دغه دواړو ساتونکو ته وویل :
زما دوستانو ! مونږ د رومیل د ولایت څخه راغلي یو . په دغه جزیره کې نا بلده یو . مونږ غواړو سمدستي د ستر پادري کرسپاس او یا دهغه د نائب اردیس سره ووینو ، مونږ هغوې ته یو ډیر مهم پیغام راوړې دې . داسې و ګڼئ چې مونږ هغوې ته یوډیر خراب خبر او خپل فریاد راوړې دې ، زه فکر کوم چې تاسې دواړه به زمونږه لار ښوونه وکړئ .
دقادرخان د خبرو وروسته ددواړو ساتونکو څخه یې یوه وویل :
دغه ښې لاسته چې کوم عمارت په سترګو کې کیږی دا د آسونو د تړلو ځاې دې ، ولاړ شئ خپل آسونه هلته و تړئ، هلته ستاسې د آسونو له پاره د وښو او ګیاه انتظام شته ، بیا بیرته دلته راشئ زه به تاسې ستر پادرې کرسپاس ته ورسوم ، نائب پادري اردیس هم هملته دې ، دواړه په کومه مهمه موضوع باندې په خپلو منځو کې خبرې کوې. دا ستاسې له پاره ډیره ښه وخت دې تاسې کولاې شې ددواړو سره په یوه وخت کې ووینئ .
دساتونکې په دې خبرو باندې دواړه مظفرالدین او قادر خان ډیر خوشحاله شول. لمړې د هغه ورښوول شوي عمارت په لور ولاړل اوهلته یې خپل آسونه وتړل،او واښه او ګیا یې ورته واچوله ،خو خپلې بسترې یې چې د زینونو سره تړلې وې هماغسې تړلې پریښودې . مګر هغه ضرورې سامان او خورجینه یې ترې را واخستل اوپه خپلو اوږو یی بار کړل اوبیا بیرته د عمارت مرکزې دروازې ته را ستانه شول. یو ساتونکې هملته ولاړ پاته شو اویو له دوې سره د عمارت دننه ولاړ . عمارت ته د ورننوتلو وروسته هغه ساتونکې د یوې خونې مخته ودرید، هلته ددې تر مخه یو بل ساتونکې هم ولاړ و ، هغه ساتونکې چې دوې یې له ځانه سره وړي و دهغه دروازې تر مخ ولاړ ساتونکي سره د لږې شیبی له پاره په راز کې خبرې اترې وکړې ، بیا د قادرخان او مظفرالدین لورې ته راغې او هغوې دواړو ته یې وویل : دغه مخامخ خُوان چې دلته ولاړ دې هغه د ټولو د ستر پادرې د ساتونکو څخه یو دې . هغه به ستاسې له پاره د ستر پادري کرسپاس اویا د هغه د نائب اردیس سره د کتلو زمینه برابره کړې .
ددې خبرې سره سم هغه بیرته مرکزي دروازي ته ولاړ او هغه د خونې مخ ته ولاړ ساتونکي دوې ته مخ کړ او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسي دواړه لږ ځنډ وکړئ ، زه دننه کوټې ته ورځم او ستر پادري به ستاسي د راتللو څخه خبر کړ م. و به ګورم چې هغه څه وايي ، ددې خبرې سره يې سم دروازه پرانسته او دننه ولاړ.
لږه شيبه وروسته ښه ساتونکې بيرته بيرون را ووت او دواړو مظفرالدين او قادر خان ته يې وويل :ما دواړو پادريانو ته ستاسي د راتلو په هکله خبر ورکړي دي هغوې سخت ټکان و خوړ ، تاسو سمدستي دننه ورشئ هغوې غواړي له تاسي سره سمدستي ووينې .
ددې خبرې سره سم هغه د خونې دروازه پرانسته او دوې دواړه مظفرالدين او قادرخان دننه ور ننوتل :
د خونې په منځنۍ برخه کې د منځنې عمر دوه کسان ناست و، مظفرالدين او قادرخان ور مخته شول او دهغوې يې ډير زيات تعظيم او احترام وکړ . بيا د هغوې څخه يوه يې دوې ته په لاس د کيناستو اشاره وکړه او ويې ويل :
دوستانو! تاسو ته ښه راغلاست وايم ، زما نوم کرسپاس او زما تر مخه ناست ارديس دې تاسې دواړه به زمونږ دحقيقت څخه خبر ياست ، ما ته وويل شول چې تاسو د روميل دولايت څخه راغلي ياست .او څه فرياد لرئ ، ووواياست ،ستاسې فرياد څه دې ؟
د ستر پادرې د پوښتنې په اساس قادرخان لږ څه فکر وکړ ،خپل ستونې يې پاک کړ او بيا يې دواړو پادريانو ته وويل :
زه او زما ملګرې وياړو چې مونږ ته نن د نصرانيت د عالم ددوو ستر و شخصيتونو سره د ليدنې شرف حاصل شوې دې ، مقدسه پلاره ، کرسپاس ! مونږ دواړه د روميل دولايت څخه راغلي يو . پرتاسو دې نه بده ولږيږي او نه پرې خفه شئ چې زه ستاسې څخه وپوښتم چې تاسې د روميل په ولايت کې داسې څوک پيژنئ چې نوم يې يونيسيس دې ؟دقادرخان په دې خبره ستر پادرې ټکان وخوړ او تر ډيره يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او بيا يې وويل :
دروميل په ولايت کې هغه زمونږ تر ټولو ښه او ګرندې غړې دې ، کوم کلي کې چې هغه اوسی هغه ټول کلي زمونږ د انجمن غړي دي او هغوې د انجمن له پاره ډير ستر ستر او قيمتي کارونه تر سره کړې دې . دا خويونيسيس و چې هلته د روميل په ولايت کې يې هيڅ مسلما مبلغ پرې نه ښود چې د اسلام تبليغ وکړي . وواياست تاسو د يونيسيس په اړه څه ويل غوښتل ؟ دهغه پرخلاف د څه خبرې نه مخته او ياد هغه پرخلاف د کوم شکايت کولو تر څنګ دا فکر وکړئ چې يونيسيس مونږ ته ډير عزتمند انسان دې که چيرې دهغه څخه کومه کوچنۍ غلطي او يا تيروتنه هم وشي ، نو ياد ساتئ چې هغه به د ښښنې وړ وي . اوس وواياست تاسې څه ويل غواړئ؟
د ستر پادرې په خبرو باندې د قادرخان سر ټيټ شوې و ، مظفرالدين هم دهغه په لور په کتلوسره خپل سر ټيټ کړ ، ددواړو په مخونو باندې د ډيرې زياتې انديښنې اوخفګان اثار را ښکاره شوې و . دهغوې ددې حالت په کتلو سره ستر پادرې کرسپاس او دهغه نائب ارديوس هم ډير انديښمن شول . بيا قادرخان مخته وکتل او ستر پادرې کرسپاس ته يې وويل :
مقدسه پلاره !مونږ د يونيسيس پر خلاف نه کوم شکايت راوړې او نه کومه ګيله ، مونږ تاسو ته يو ډير افسوسناک خبر راوړې او هغه دا چې يونيسيس اوس په دې نړۍ کې نه شته .
قادرخان تر دې ځايه خبره وکړه نو چپ کيدو ته اړ شو ځکه چې ستر پادرې کرسپاس په خپل ځاې کې پورته شو اوبيرته را پرېوت . بيا يې قادرخان ته وکتل او ورنه يې وپوښتل : زما درنو راغلو ميلمنو ! زه نه پوهيږم چې ستاسې نومونه څه دې خو دومره درته وايم چې وواياست هر څه چې وايي په زغرده يې ووايي؟
دهغه دخبرې په ځواب کې قادرخان يو ځل بيا پيل وکړ .
«د مسلمانانو يو سالار چې علي پاشا نوميږي ، دخپل لښکر سره يو ځاې يې د روميل په ولايت کې پړاو کړې دې ، ددې تر مخه دعلي پاشا پلار او دهغه دوه مشران ورونه د يونيسيس او دهغه د ملګرو په لاسو له منځه تللي و، ځکه چې دعلي پاشا پلار داسلام مبلغ و او د اسلام د تبليغ له پاره هلته د روميل ولايت ته را ننوتې و . على پاشا د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر يو ستر سالار دې او هماغه ورسره په جنګونو کې برخه اخلي او اوس يې هملته د روميل په ولايت کې لښکر ديره کړې دې . دهمدې پړاو په دوران کې هغه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو په لټه کې و ،هغه ددې کار له پاره مخبران هم خواره کړې و ، اوس دا معلومه نه ده چې دې مخبرانو له کومه دا خبرونه تر لاسه کړې و چې علي پاشا ته يې ورسوي چې دهغه د پلار او ورونو په قتل کې يونيسيس او ددې کلي ټول خلک برخمن دې ، د هغه مخبرانو هغه ته دا اطلاع هم ورکړې وه چې د يونيسيس ټول کلي د يونان د پادريانو او راهبانو دانجمن غړيتوب لري ، او ددې پادريانو د ګرمي د اوسيدو تم ځاې د پولوپ سيمه ده .
مقدسه پلاره ! علي پاشا ددې خبرونو د تر لاسه کولو وروسته په دغه کلي باندې يرغل وکړ د شپې په تياره کې يې خپل لښکر ددې کلي چار چاپير خپور کړ او دکلي څخه يې د ځوانانو د تيښتې ټولې لارې بندې کړې ، بيا علي پاشا په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

يونيسيس حويلۍ ته ور ننوت لمړۍ يې د يونيسيس سره خبرې و کړ ې او بيا يې دخپل پلار او ورونو قاتلان هملته د يونيسيس په حويلۍ کې سره را ټول کړ ل ، او هملته يې ووژل . سهار يې يونيسيس ته حکم وکړ چې د کلي ټول خلک د کلي مخې ته راټول کړي.
د علي پاشا په حکم يونيسيس د کلي ټول خلک د کلي مخ ته را ټول کړ ل د يلدرم دې جرنيل د کلي ځوانان دښځو ، کوچنيانو ، زړو او معذور و ښځه جدا کړ ل او بيا يې د يونيسيس په ګډون د کلي ټول ځوانان يو په بل پسې له تيغه تير کړل. خو زاړه ، ښځې ، کوچنيان او معذور يې و ښل ، او هغوې ته يې بيرته په هماغه کلي کې د اوسيدو اجازه ورکړه .
مقدسه پلاره ! مونږ دواړه د تولک د کلي اوسيدونکی يو ، زمونږ د کلي مشر او سردار رستاک دې مونږ د رستاک په حکم دلته راغلی يو او دا خبر مو تاسو ته راوړې دې . رستاک د يونيسيس دکلي د ځوانانو په هلاکت باندې ډير زيات خواشيني او غمګين دې ، خو د هغه هيڅ په وسه پوره نه دی . ځکه چې د روميل په ولايت کې د مسلمانانو يو ډير ستر لښکر د علي پاشا تر قوماندې لاندې پروت دې . په دې ولايت کې چې هر نصراني د سر د راپورته کولو هڅه کوي نو مسلمانان يې سمدستي وژني ، مقدسه پلاره ! دا هغه بد خبرو چې مونږ دواړه تر دې ځايه تاسو ته راوړ .
د قادرخان په دې ځرګندونو باندې دواړو پادريانو ، ستر پادري کرسپاس او نائب يې ارديوس ، په خپلو منځو کې يو بل ته وکتل او سرونه يې ټيټ کړل .د هغوې په مخونو باندې د غم او درد نښې او ليکي راخپرې شوې وې ، تر ډيره هغوې دواړه په همداسې حال کې کيناستي و،بيا کرسپاس قادرخان ته مخ کړ او ورته يې وويل :
زه ستاسې د دواړو ډير زيات ممنون او شکر کونکي يم چې تاسو دواړو دومره زحمت وګاله او دا خبر مو تر مونږ پورې را ورساوه . زه د تولک د کلي د سردار رستاک هم ډير زيات ممنون يم چې هغه تاسې دواړه ددې خبر د رسولو له پاره دلته را استولي ياست . ګورئ ! تاسې به تر سهاره پورې دلته ميلمانه ياست ، سبا دلته د ټولو پادريانو اوراهبانو غونډه کيدونکي ده ، چې په هغه کې به ډيرې مهمې پريکړې و شي ، دا غونډه مونږ ستاسو د راتلو تر مخه رابللي وه. ځکه چې ددې ښځه مخته هم په دې سيمو کې ډيرې مهمې پيښې تر سره شوي دي ، او يوه د هغوې ښځه د سرويه د پادشاه ماتي او دسلطان بايزيد سره دهغه سوله ده.
تاسې دواړه پوهيږئ چې استيفن د بايزيد اوعلي پاشا په مقابله کې ماته وخوړه و ددې ماتې به پايلو کې هغه نه يواځې هغه سيمه چې هلته د زړو کانونه دې دسلطان يزيد په واک کې ورکړه ، بلکه تر ټولو ستر حماقت يې دا وکړ چې خپله ډيره ښايسته خور ،ډسپنا ، يې هم دسلطان په حرم کې ور ننويسته .
شايد تاسې دواړه په دې پوه نه شئ چې ډسپنا هغه نجلۍ ده چې به ښايست او حسن کې په ټوله اروپا کې مثال نه لري ، د اروپا هر حکمران دهغې سره د واده کولو ارزو او تمنا درلوده ، خو استيفن ډير بد وکړل ، هغه ته په کار وو چې لمړئ خو يې د جنګ پيلامه نه وی کړې او که بيا يې خامخا جنګ ته زړه کيداې نو داروپايي حکمرانانو ښځه به يې مرسته او ملاتړ تر لاسه کړې واې ، بيا به د يوه ستر ا و قوي ځواک سره يو ځاې مقابلې ته ور وتلاې وې نو زه دا ويلاې شم چې په هغه صورت کې به يې سلطان ته ډيره بده ماتې ورکړې وه. او که چيرې دې ته ماتې ور په برخه کيده نو خراج يې بايد منلي وې اوخپله ډيره ښکلي او ښايسته خور به يې سلطان بايزيد ته نه ورکوله . بس د همدې موضوع له پاره مو سبا غونډه را بللي ده. تاسې دواړه هم تر سبا همدلته اوسئ ،کومې پريکړې چې وشي نو بيا رستاک هم د هغې ښځه خبر کړئ ، زما درونو راغلو ميلمنو! زه هيله من يم چې مونږ به ډير ژر په دې و توانيږو چې مسلمانان ددې سيمو ښځه چې اوس پرې مسلط شوې بيرته و کاږو .
کرسپاس ددې خبرو ښځه وروسته لږ ښه توقف وکړ او بيا يې خپل لاسونه و پړکول ، دهغه د لاس داواز سره سم هغه ساتونکې چې بهر په دروازه کې ولاړ و راننوت ، کرسپاس ورته وويل :
دا دواړه زمونږ ډير د قدر وړ ميلمانه دي په دې عمارت کې ددوې د خوراک ښښا ک او دشپې د پاته کيدو ډير ښه انتظام وکړئ، سبا چې د راهبانو او پادريانو دانجمن کومه غونډه کيږي ، دوې به هم په هغې کې ګډون کوي ، دوې مونږ ته ډير مهم خبرونه را وړي دي . ځرنګه چې دوې د ډير لرې سفر ښځه دلته را غلي دي نو دوې به ستومانه شوې وي، نو دوی له ځانه سره يوسه ،او د خوراک ښښاک ښه انتظام يې وکړه اوکله چې سبا د انجمن غونډه کيږي نومونږ به دوې خبر کړو اوله ځانه سره به يې راوړې .
خپل ساتونکی ته د خبرو وروسته ستر پادري کرسپاس قادرخان ا و مظفرالدين ته مخ کړ او ورته يې وويل :
زما دوستانو! زما د ساتونکې سره ولاړشئ دوې به ستاسې دتم کيدو انتظا و کړي ، سبا به بيا يو دبل سره ووينو.
ددې خبرې سره سم قادرخان اومظفرلدين دواړه دخپلوځايو ښځه پورته شو ل او د هغه ساتونکې سره يوځاې دخوني ښځه وو تل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل سهار کله چې قادرخان او مظفرالدين په خپلو منځو کې خبرې کولې چې د پادري هغه ساتونکي راغې چې ددوی میلیمستیا یې کړې وه ، دوی ته را نژدې شو ، ددوی ډېر زیات احترام اودرنښت یې وکړ اوبیا یې دواړو ته وویل .
زما دوستانو ! له ماسره را ځئ ، ستر پادري کرسپاس تاسي بللي یاست ، همدا اوس ستر پادري کرسپاس او کوچني اردیس هملته په همغه کمره کې ستاسي انتظار کوي چې پرون مو ورورسره کتلي و ،
د ساتونکي په دې خبره قادرخان او مظفرالدین خان لږ څه ټکان غونډې وخوړ او د راغلي ساتونکي څخه یې و پوښتل :
دوسته ! تا وویل چې ستر پادر ي کرسپاس او نائب یې اردیس په هماغه خونه کې دي چې پرون مو ورسره لیدلي و په داسي حال کې چې ستر پادري مونږ ته وویلي و چې د راهبانواوپادریانو ستره غونډه کیدونکي ده اومونږ به په دغه غونډه کې را بولي ،او هلته به د تیرو شوو حالاتو په رڼا کې د راتلونکوحالاتو په هکله هم تصامیم نیول کیږي .
د قادرخان په دې خبره باندې هغه ساتونکي هغه ته د لږڅه وخت له پاره په غور سره وکتل او بیا یې ورته وویل : درونده میلمه ! ستا خبره سهي ده . لمړیٍ خو ستر پادري کرسپاس غوښتل تاسي د پادریانواوراهبانو دانجمن په غونډه کې ور و غواړي خو بیا یوه نه شوم چې څه وشول چې هغه دا کار و نه کړ اوس خودا غونډه خلاصه شوې ده او د غونډې پریکړې هم منځته راغلي دي زما په فکر چې ستر پادري غواړي تاسي د هغو پریکړ و څخه خبر کړي ، نو په دې خاطر تاسي دواړه له ماسره راځئ.
دساتونکي په دې ځرګندونو باندې قادرخان اومظفرالدین یو بل ته په غور سره وکتل او بیا یې په سترګو سترګو کې کومه پریکړه وکړه ،دهغي وروسته دواړه دخپلو ځایو څخه پورته شول اوپه چپه خوله دهغه ساتونکي سره یوځای روان شول .
دې ساتونکي دوې دواړه همغه کمرې ته یوړل چې یوه ورځ دمخه یې دستر پادري اودهغه د نائب سره په کې لیدنه شوې وه . کله چې دوی هغه کمرې ته ور ننوتل نودواړو پادریانو یې ښه دروند ښه راغلاست وکړ. اوپه خپل مخ کې یې ورته د کیناستو وویل : کله چې قادرخان اومظفرالدين په خپلو خپلو ځایو باندې کیناستل ،نوستر پادري کرسپاس ورته مخ کړ او ورته یې وویل:
زما دوستانو ! تاسي یې بده و نه ګڼئ ، پرون چې ما له تاسو سره خبرې کړې وې په هغه کې مو پریکړه کړې وه چې نن چې د پادریانواوراهبانو دانجمن کومه غونډه کیدونکي وه په هغي غونډې کې به تاسو ته هم دګډون ویل کیږي، اوکومې پریکړې چې کیږي نوهغه به ستاسو ترمخه اوستاسې په شتون کې وشي . خو وروسته ما دخپلو ملګرو سره د مشورې وروسته تاسو ته زحمت دنه درکولو پریکړه وکړه. زما ساتونکي به تاسو ته ویلي وې چې د انجمن غونډه پای ته رسیدلې ده . اوکومې پریکړې چې په هغې کې شویدې زه به تاسو د هغو څخه خبر کړم . تر څو تاسو په پوره راز سره دا پریکړې د رومیل ولایت کې خلکو ته ورسوئ ، تر څو دهغوې په عزم کې سستي او کمزورتیا را پیدا نه شي او ورته ووایاست چې د راتلونکي مناسب وخت انتظار وکاږي .
زما دوستانو ! کومې پریکړې چې زه یې تاسو ته داګیزه کوم هغه به په پټه توګه د رومیل نصرانیانو ته ورسوئ، مسلمانان باید ترې بلکل خبر نه شي ، که چیرې تاسي په ښکاره توګه د رومیل دولایت نصرانیانو کې دا تبلیغ کړئ نود بایزید سالار علي پاشا به ستاسو پر خلاف متحر ک شي ،اوپه یاد ساتئ چې هغه به په هر صورت تاسي دواړه د مرګ له کومي تیرکړي نو په دې خاطر زه تاسي ته خبر درکوم چې دا پریکړې په ډېره پټه توګه د رومیل نصرانیانو ته ورسوئ تر څو دهغوې هغه پستي حوصلي ددې پریکړو په اوریدو سره بیرته را تازه شي ، اوس چې څه درته وایم هغه په پوره غور سره واورئ ،دا ټولي خبرې نن د انجمن په غونډه کې فیصله شوې دي.
تر ټولو لمړئ هغه معامله چې په دې غونډه کې تر بحث لاندې راغله ، هغه داده چې د مسلمانو پرخلاف د صلیبي جنګ اعلان وکړل شي . ددې صلیبي جنګ دپیلامې له پاره همدا نن څو هیئتونه د صلیبي حکمرانانو په لور استول شوي دې ، تر څو هغوې هغه په ګوته کړل شوو ځایونو ته خپل خپل لښکر را ولیږي.، په دې لړ کې چې کومو هیوادو ته هیئتونه تللي دي په هغو کې هنګرې ،بلغاریه ، دلاچیه بویریا، سسلي، فرانس ، انګلستان، او دقسطنطنیې پادشاه مینوئل شامل دي . مونږ ددې ټولو حکمرانانو په نومونو لیکونه استولي دي او ورته مو لیکلي دي چې ک چیرې د نصرانیت پایښت غواړي اودا چې که غواړي چې د اروپا خلک دخوشحالۍ نه ډک ژوند تر سره کړي نو بیا دې د اروپا دزمکو څخه مسلمانان بیرون کړي ، او دا کار دصلیبي جنګ د اعلان نه وروسته شوني دي . په دې ډله کې یو قاصد مو د روم پاپا ته هلته ایټالیي ته استولی،د روم دپاپا نه مو غوښتي چې هغه دې د خپل ذاتي پیغام په ذریعې د ټولو اروپایي هیوادونود حکمرانانو څخه وغواړي چې د مسلمانانو پر خلاف د صلیبي جنګ اغاز وکړی ، زه هیله من یم چې د پاپای اعظم له اړخه دداسي لیکونو په لیږلو سره به ټوله اروپا په ډېر قهر اوغضب سره د مسلمانانو پر خلاف را پورته شي .
مونږ دې اروپایي حکمرانانو ته دا پیغام هم استولي دې چې هغوې دې په خپله د خپل لښکر مشرې وکړي اویا دې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډيرو تکړو سالارانو تر مشرۍ لاندې دلته د يونان لورې ته را وليږي . تر څو د مسلمانانو پر خلاف يو نه پاې ته رسيدونکې صليبي جنګ پيل کړل شي ، اودا جنګ به تر هغه وخته پورې روان وې تر څو چې مسلمانان د فاسفورس د بحيرې نه اخواد اسيا اوانا طوليه د ميدانو په لور نه وې ټيل وهل شوي .

په دې غونډه کې بله مهمه پريکړه دا وشوه ، چې د مسلمانانو دوه ستر حکمرانان په خپلو منځوکې يو له بله سره و جنګوی ،يو بايزيديلدرم اوبل تيمور لنګ ، په اوسنيو وختوکې تيمور لنګ د خپلو فتوحاتو لړۍ د هندوستان نه اخوا د شمال اوشرقي روسي سيمو ته ور غځولې ده . ځرنګه چې روسان نصرانيان دي نو مونږ بايد د هغوې ساتنه هم وکړو ، که چيرې دا دواړه مسلمان حکمرانان همدا ډول خپلو سوبو ته دوام ورکړي ، نو بيا خو به نصرانيت ته نه جبيره کيدونکې زيان ورسيږي . که تيمور لنګ همداسې برياو ته دوام ورکړي اودهندوستان د نيولو وروسته د مسکو په لور مخه کړي ، لکه ځنګه چې اطلاعات دي ، نو هغه به د مسکو عيسايي هيواد هم له منځه يوسي،د بله اړخه بايزيد يلدرم دې تاسو پوهيږۍ چې هغه په اروپا کې يو توپان را پورته کړې دې. دهغه پلار هم اروپايې حکمرانانو ته په پر لپسې توګه ماتې ورکړې او دهغې د مرګ نه روسته د هغه زوې بايزيد يلدرم دا کار پيل کړې دې . اوزمونږ د بدبختۍ دا حال دې چې د سرويه پادشاه استيفن خپله ډيره ښايسته خور ډسپنا د بايزيد يلدرم په حرم کې ورکړه، دا يو داسې دروند جرم دې چې تل به زمونږ په سينو کې دا غ وي ، ځکه ډسپنا داسې يوه ښايسته اوښکلې نجلۍ وه چې داروپا هر حکمران غوښتل دهغې سره واده وکړي ، نو استيفن دې تباه شي چې هغه دغه ښکلي نجلۍ سلطان بايزيد ته حوال کړه . اوزه هغه وخت ډير زيات خفه شوم چې وامی وريدل چې دا کار په خپله د ډسپنا په خوښه تر سره شوې دې.

اوس نودعيسايي سلطنت او د اروپا د پاته سيمو دخوندې کولو له پاره چې کوم کار بايد مونږ وکړ و هغه دادې چې په يوډول نه يوډول تيمور لنګ اوسلطان بايزيد يو د بل په مقابل کې و دروو، که چيرې دا دواړه مسلمان ځواکونه يو دبل سره ټکر شي نودهغوې ځواک اوتوان به په خپله له منځه ولاړ شي اوپه دې ترتيب به نه يواځې روسی سلطنت په خپل ځاې پاته شي بلکه اروپايې سيمي به هم د بايزيد يلدرم د يرغلونو څخه خوندي پاته شي .

ستر پادرې ددې خبرو وروسته لږ څه دمه وکړه . لږ څه فکر يې وکړ اوبيا يې خپله خبرې ته دوام ورکړ.

زما دوستانو !دمسلمانانو دپادشاه تيمور لنګ اوسلطان بايزيد تر منځ د جنګ کولو له پاره او يودبل مخې ته په راوړو سره مونږ څه تدابير نيولې دي، دهغوې څخه يو دا چې زمونږ مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې دتيمور لنګ څه داسې سرداران چې د هغې د رويي څخه نالانه دي هغوې د بايزيد يلدرم سره پناه اخستی ده . تيمور لنګ دهغوې د بيرته ورکولو غوښتنه کوي اوبايزيد دهغوې د بيرته ورسپارلو څخه ډډه کوي ، ځکه چې هغه هغوې ته په خپل ځاې کې پناه ورکړي .

او همدا کار ددې دواړو حکمرانانوتر منځ د فساد د راپورته کولو له پاره ډيره ښه بهانه جوړوی ، که په دې لړ کې تيمورلنګ را وپارول شي او هغه د خپلو هغو سردارانو چې دهغه څخه نالانه دي اود بايزيد سره يې پنا ه اخستي د بيرته را ستينو غوښتنه په جدي توګ وکړی نو دبايزيد له لورې د انکار په صورت کې به ددوې تر منځ د شخړې نوبت ډير په اسانۍ سره راځي.

ددې خبرې د نور مخکې تګ له پاره دا تدبير هم نيول شوې چې د بلغاريه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوايکسلا، چې پخوا يې د بايزيد يلدرم اوعلي پاشا سره په جنګونو کې هم برخه اخستی وه اونن زمونږ په دې غونډه کې هم موجود وول نو په غونډه کې چې څومره پادريان اوراهبان وول د ټولو مشترکه خبره داوه چې سائرکن اوايکسلا دواړه دخپلو لښکرو سره يوځاې د اروپا څخه ووځي اود تيمور لنګ په لښکر کې دې شامل شي ،تاسې پوهيږۍ چې تيمور لنګ نن سبا د هندوستان نه علاوه د شمالي سيمو په نيولو بوخت دې ، په دې فتوحاتو کې به دغه دواړه شهزادګان دهغه پوره پوره ملاتړ وکړي ، اوتر څنګ به يې هغه د سلطان بايزيد پر خلاف هم را پاروي ، بلکه د تيمورلنګ په ذهن کې به داخبره ور غورځوي چې د بايزيد د لښکر ماتول د تيمور لنګ له پاره ډير زيات د اهميت وړ دي ، اوکه چيرې هغه داسې ونه کړل نو د اروپا د فتوحاتونه په فراغت سره به په خپله سلطان بايزيد دهغه پرخلاف راولاړ شي . اوهغه به له هر څه سره له منځه يوسي .

زما په فکر چې دغه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوايکسلا، به په خپل کار کې بريمند شي ، دوې به په يوڅو ورځو کې د خپل لښکر سره يو ځاې د اروپا څخه ووځي ،او دتيمور لنګ په لښکر کې به ورګډ شي، اوپه دې ترتب به دتيمورلنګ اود بايزيد يلدرم تر منځ د ټکر له پاره د کار اغاز وشي .

اوس زمونږ تر خه دوه حالات دي ، لمړ ۍ دا چې د اروپا ټول ځواکونه د صليبي جګړې له پاره تيار شي ، نو که د اروپا ټول حکمرانان چې مونږ ورته هيئتونه استولی دي په پوره اخلاص سره خپلې لښکرې دلته يونان ته راوليږي نو زما په فکر چې د تيمور لنګ اوبايزيد تر منځ به د ټکر کولو وخت هم پيدا نه شي مونږ به په خپله د خپل توان او قوت په زور بايزيد يلدرم اوعلي پاشا د اروپا څخه بيرون کړو .ځکه چې په دې هکله په خپله پاپايي اعظم هر زمونږ سره دې . کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاپا یې اعظم له اړخه احکامات جاري کړل شي چې دمسلمانانو پر خلاف دې دصلیبي جګړې پیل و شي ، نو زما د فکر په اساس داروپا ټول حکمرانان به خپل لښکر په پوره شوق او جذبې سره راټول کړي چې بیا به دهغې لښکر مقابله نه خو بایزید یلدرم وکولی شي اونه دهغې جرنیل علي پاشا .
خو که چیرې زمونږ د بدبختی اوبدنصیبۍ حدود خپل اخري حد ته رسیدلي وي اومونږدخپل دغه جمعي ځواک په واسطه بایزید اودهغې جرنیل علي پاشا ته ماته ورنه کړاې شوه او یا ځنګه چې مونږ هیله لرو هغسې د اروپا حکمرانان خپل ځواکونه سره را ټول نه کړي نو بیا به هغه مخکني تدبیر ته عملی شکل ورکول کیږی او هغه دا چې مونږ به ټوله توجه د تیمور لنګ او بایزید تر منځ د جنګ جګړې له پاره ور اړوو . اوهڅه به کوو چې په هر شوني حال کې هغوې دواړه په خپلو منځوکې په جګړه بوخت کړو. ددې لار ې به تیمور لنګ و نه توانیږي چې روسیه فتحه کړي ځکه همدا اوس په روسیه کې یو ډیر ټینګ نصراني نظام دې اودبله اړخه به بایزید ددې وړتیا و نه لری چې په اروپا کې خپل مخته تګ ته دوام ورکړي . زه تاسې دواړو ته دا هم ډاګیزه کوم چې که په اروپاکې بایزید یلدرم همداسې خپل وړاندی تګ ته دوام ورکړي نو بیا یاد ساتئ چې قسطنطنیه به د بایزید تر مخه مقاومت و نه شي کړاې او دا پخوانې او مقدس ښار به دمسلمانانو په ولکه کې راشي .
د کرسپاس ددې خبرو وروسته سمدستي قادرخان هغه ته مخ کړ او ورته یې وویل :
مقدس پلاره ! دغه دواړه تدابیر چې نیول شوي مونږ دواړو ته د ډیر زیات قدر په سترګو ګورو ، زه هیله من یم چې دهغه صلیبي جنګ پیل چې تاسې کول غواړئ نودهغه له پاره که د اروپا حکمرانان د زړه د اخلاصه کار واخلي نو هغوې به د یونان په دې زمکو کې دومره ستر لښکر را ټول کړي چې دهغې په کومک به مسلمانان د دې زمکو څخه بیرون کړل شي . خو که چیرې د بدقسمتئ څخه داسې و نه شول ، نو دغه بل تدبیر او وړاندیز هم د مسلمانانو له پاره د ډیر زیان سبب ګرځیداې شی . که چیرې تیمورلنګ اوبایزید په خپلو منځو کې یو له بل سره ټکر کیږي نو د مسلمانانو ټولنیز ځواک به ټوټې ټوټې شي اواروپا به تل د بایزید د ګواښ څخه خوندی پاته شي . همدا راز به د روس نصراني حکومت هم د تیمور لنګ د حملې نه خوندي وي .
تر دې ځایه قادر خان خبرې وکړې او بیایې څه فکر کاوه بیایې ستر پادري کرسپاس ته و کتل اوورته یې وویل : مونږ باید د یوه بل صورت له پاره هم تیار واوسو .
د قادرخان په دې خبره باندې ستر پادري کرسپاس ، دهغه نائب اردیس دواړو ټکان وخوړ او قادر خان ته یې وکتل ،خو پخوا له دې نه چې دوې څه ووایې قادرخان یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ. او ویې ویل :
مقدسه پلاره ! دریم صورت دادې چې که چیرې مونږ په صلیبي جنګونو کې بریالي نه شو اوکه چیرې بایزید یلدرم او دهغه جرنیل علي پاشا د صلیبیانو متحده ځواک ته په یونان کې ماته ورکړي نو دهغې نه وروسته چې مونږ کوم دویم صورت اختیاروو،او هغه د تیمورلنګ اوبایزید تر منځه خپل منځې جګړې را پارول دې نو بیا خو مونږ ته دا فکر هم کول په کار دي چې زمونږ انجام به څه ډول وي .؟
د قادرخان د پوښتنې په ځواب کې ستر پادري په ژوره وخندل اوبیا یې په ډیر عجیبه توګه قادرخان ته وکتل او ورته یې وویل :
درونده میلمه ! زه ستا د اندیښنو سره متفق نه یم . لمړئ خو زه هیله من یم چې مونږ به په صلیبي جنګونو کې بریالي را ووزو . زه همدا راز هیله لرم چې یسوع مسیح اودهغې مقدسه مور به له مونږ ه تر دې حده خفه نه وي چې زمونږ په خپلو زمکو کې زمونږ کومک و نه کړي ، خو که چیرې زمونږ دعملونو په خاطر د یونان په زمکو کې مونږ دماتې سره مخ شو نو بیا هم زه تاسې دواړو ته ډاډ درکوم چې ساړکن او ایکسلا دواړه شهزادګان به د تیمورلنګ په لښکر کې د ورګډیدو وروسته داسې حالات را پیدا کړې وي چې دبایزید او تیمورلنګ تر منځ ټکر منځته را وړي او بیا همدا ټکر د دواړو لورو ځواکونه تباه کړی ، ددواړو د ځواکونو د تباه کیدو سره سم به بیا دوې ددې جوګه نه وي چې زمونږ پر خلاف کوم عمل وکړي .
ستر پادري کرسپاس لږ څه تم شو اوبیا یې قادرخان او مظفرالدین ته وکتل اوورته یې وویل :
زما درونو میلمنو ! که چیرې تاسو ددېنه زیات دلته په پولوپ جزیره کې تم کیدل غواړئ نو مونږ تاسې ته ښه راغلاست وایو . خو دهغه مقصد له پاره چې تاسې دلته راغلي واست هغه یو ډول تاسې تر لاسه کړ، بیرته خپلو زمکو ته ستانه شئ او په ډیره خفیه اوپټه توګه داپیغام کور کور ،اوکلي کلي ته ورسوئ او ورته ووایاست چې په ډیرو نژدې ورځوکې به په اروپا کې د مسلمانانوپر خلاف یو ستر صلیبي جنګ پیل شي ، همدار از په یوناني زمکو کې اوسیدونکي عیسایان هم ددې له پاره تیار کړئ چې د صلیبي جنګ په تیاریو کې د صلیبیانو د لښکرو پوره پوره بسپنه اوملاتړ وکړي . د زړه د اخلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي هغوې ته وسلې او د خوراک زیرمي تیاري کړې ، که چیرې د یونان خلک همداسې وکړي نو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې د یونان په زمکو کې به د بایزید یلدرم ځواکونه دړې وړې شي .
ددې سره قادرخان او مظفر الدین دواړه دخپلو ځایو څخه پورته شول ، قادرخان یو ځل بیا ستر پادری کرسپاس ته وکتل اوورته یې وویل :
مقدس پلاره ! مونږ خو ډیره ناهیلې دخپلو زمکو څخه دلته راغلي و خو ستاسې خبرو اوارادو زمونږه حوصله او عزم نوې کړ، زه او زما ملګرې همدا اوس ددې ځایه بیرته ستنیږو اودخپل کلي نه علاوه نورو کلیو ته به هم داپیغام ور ورسوو او ورته به ووایو چې د ناهیلی ته اړتیا نه شته ځکه چې د مسلمانانو پر خلاف دصلیبي ستر جنګ پیلامه کیدونکې ده او په هغه کې د مسلمانانو په مقدر کې دناکامی ، ماتي ، ذلت او رسوایي پرته نور څه نه شته.
ددې وینا سمدستي وروسته قادرخان اومظفرالدین دواړو د ستر پادري کرسپاس او دهغه د نائب اردیس سره په ډیره درنه توګه خداې پاماني وکړه او بیا د کمرې څخه بیرون را ووتل .
دلږځنډ وروسته قادرخان او مظفرالدین دواړه په خپلو خپلو آسونو باندې سپاره شول اود یونان د جزیرې پولوپ څخه بیرته د علي پاشا د لښکر په لورې را روان شول .
پرلپسې لري ....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

ب ټک وکړ . علي پاشا غوښتل چې دخپله ځایه پورته شي خو دهغه څخه د مخه رستاک پورته شو او علي پاشا ته یې وکتل او

علي پاشا ته وویل :
دګلوې هم دې ،ځکه چې ستا د وینا په اساس دوې د نریوس ساتنه اوحفاظت هم کوي .
ل نو علي پاشا دواړو ته وکتل او ورته یې وویل :
ن د نقل وحرکت په هکله زما څخه معلومات غوښته ، نو اوس چې تاسې راغلي یاست د سلطان بایزید له لورې راغلي مخبران

دا ډاګیزه کړه چې څه ډول د سلطان بایزید جرنیل علي پاشا د یونیسیس کلي محاصره کړ اوپه هغه کلي کې چې څومره د انجمن

ډسپنا دومره ښایسته نجلۍ وه چې د اروپا هر حکمران غوښتل دهغه سره نژدې والي وکړي خو استیفن ډیره بې عقلي وکړه چې

ې پریکړې وکړی :
ژدې وخت کې به د اروپا ټول ځواکونه د مسلمانانو پر خلاف د صلیبي جنګ اغاز وکړي .
نیولو څخه علاوه دهندوستا ن په نیولو هم مصروف دې، اوهمدا راز غواړې د روسیې په نصرانی حکومت باندې هم ور
و په خپل منځي جنګ کې دمسلمانان عظمت اود هغوې قوت ټوټه ټوټه شي اوپه هغه صورت کې به د بایزید له اړخه اروپا ته
املیږي ،هغوې همدا اوس هغه لورې ته روان شوي دې، هغوې به هلته د تیمورشا ه په لښکر کې د شاملیدو وروسته دا کار
اوس پرې په پوره چټکتیا سره عمل کوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځليدې ، بيا علي پاشا قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او ورته يې وويل :
ودواړه کوچنيان پس له دې همدلته تم کيږي ، تاسې يې په خپله هم ياد ساتئ اونورو ملګرو ته يې هم وواياست . اوس زما دخور

ته بيرون ترلي دي . ځکه چې مونږ غوښتل تاته هغه پيغام چې مونږ له ځانه سره راوړې در ورسوو اوبيرته خپل لښکر ته ستانه
ددې سره سم علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او قادرخان او مظفرالدين ته يې وکتل او ورته يې وويل :

وخفګان ، هجر او بيلتون نښې و کتلې ، هغه وکتل چې دريونا په سترګو کې د سترتيا نښې، دهغې په څيره باندې خړوالي .....را
ې اواز سره ورته وويل :
ډول وي ؟ پاشا ! هغه حالات چې دې مخبرانو ووايه ، نو دهغې په مطابق تر څو چې دا خبر بروصي ته سلطان ته ور رسيږي
کې به نه پاې ته رسيدونکې صليبي جنګ و نښلي ، نو علي پاشا! په هغه حالاتو کې به ماته ستا انتظار څومره سخت او د زغم
لامتی له پاره لاس په دعا يم خو ترڅنګ به يې په ډيره بې قراری سره ستا د بيرته راستنيدو په تمه يم . علي پاشا ! زما هيله ده
ه چې د صليبي جنګونو لړی پيل شي نو بيا نه پوهيږ م چې ماته به څومره ورځې ، څومره اونی ،څومره مياشتې ستا جداي

چې د صليبي جنګونو لړی نه وی پيل شوې نوزه له تاسره وعده کوم چې زه به هره ورځ ستا کتلو ته را ځم اومابنامي به هم له
ه هم ستا څخه لري اوسيدل دزغم وړ نه دي ، خو ګوره ريونا ! کله چې د قومي اهميت داسی پيښې مخته راځي نو هره ستونزه

غوې په لور په کتلو سره علي پاشا ورته وويل :

، اوس خو هغه ستا امانت دې ، ستا د ژوند ملګرې ده اوستا ماندينه هم .
اته اوپه وير کې ولاړه و ه او ژړل يې.

يګماتوپه نسبت هغه خپل ځانته ډيره رانژدې او دسلطان ډيره ګرانه اومحبوبه ملکه و ګرزيده .
ې پادشاه بايزيد ته هم د شرابو د څښلو په لور رغبت ورکړ . د ترکيي د قوانينو له مخې شراب منه و او سلطان بايزيد په خ پله
غې سلطان په داسې عاداتو باندې را واړوه چې دسلطان پلرونو او نيکونو ترې ځان ساته .
بوبې په خاطر په شرابو څکلو پيل وکړ.
ه کتلي و چې کوم وخت چې برهان الدين دهغه کمری ته را ننوت نو د هغې سترګې د قهر اوغضب نه تکې سرې وې ، دخپل
جذبه نه وه ،

چې :
ه منل ستا کار دې، په هر صورت هغه فرض چې زما په غاړه دي زه به دهغې په پوره کولو کې کمې و نه کړم .

غو خلکو اولاد يو چې سرتيرې او صف ماتونکي و . چې د غرونو او رغونو فاتحين و ،د قوم او ملت ابرو او عزت و او دښمن

رې ،او د زرو نظام ، دکانو ښکار وګرزي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

و د مشیت په راز کې د ابن ادم نمایندګي کونکې اوسي .

ا حالت وي نو بیا د خداوند قدوس عناصر هم په حرکت راځي ،هغه د بدل شوو موسمونو د تیزو ځنډو په څیر را نازلیږی او هر
ځ کیږي نو بیا یاد ساته چې د ظلم او تیرې ښکار شوې یو سوالګر،بینوا ګرځي ، زه هیله لرم چې ته به خپل قوم اوخپل ولس

ورځ به ته د خداې د قهر او غضب سره مخ کیږي . بایزیده ! هغه څه چې مې ویل ومې ویل ، په راتلونکې کې به هم زه د ویلو

ې دې .
د ورسیدو سره سم یې یو ځل بیرته شاته را وکتل اوبایزید ته یې وویل :
و ددې وروسته برهان الدین په پرلپسې توګه بایزید ته د نصیحت کولو په خاطر را ته . د برهان الدین د تللو وروسته بایزید خپل

ي چې د اروپا د زمکو څخه مسلمانان وویستل شی ، دا انجمن دا کار کوي چې هغه مسلمان مبلغین وژني چې د اروپا په مفتوحه
ځو هغه هم د اروپا حکمرانانو ته حکم وکړی چې ټول دې د نائکوپولس د ښار په چاپیر کې خپل فوځونه را ټول کړي او

ت په خپلمنځي ربړو کې له منځه ولاړ شي او له یوه اړخه اروپا خوندي پاته شي او دبله اړخه د تیمور لنګ د یرغل څخه د

ې متحرک شوې دې . هغه د دې پادریانو اوراهبانو دپیغام په ځواب کې یو ستر لښکر جوړ کړي دي ، هغه خپل لښکر په دوو
سلمانانو په ولکه کې دي. ددلاچیه دپادشاه او دهغه د زوې مائرچ مقصد دادې چې تر هر څه لمړۍ علي پاشا تر حملې لاندی و
د دلاچیه حکمران او دهغه زوې مائرچ غواړی د نورو اروپایي حکمرانانو څخه مخته شي . هغوې غواړي چې که د نورو څخه
ې ، بس دهمدې ارادو سره یوځاې د دلاچیه پادشاه د خپل مرکزی ښار څخه را بهر شوي او دعلي پاشا په لور وړاندی تګ کوي

یوس هم میلمستون ته ورغله ، هغې په میلمستوون کې شاوخوا ته وکتل او بیایې د ریونا پلار رستاک ته وویل:

ران او دهغه د زوې دمقابلې له پاره هغه لورې ته کوچ کړي .

ړه ماته وویل چې علي پاشا د سلطان بایزید یلدرم سره یوځاې ددې ځاېه کوچ کړې دې.
یوس سمدلاسه د میلمستون څخه را ووتله خو ریونا دنریوس په کتلو سره سمدستي خپل ځان سنبال کړ، دخپل آس واګې یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چیدلې دې ، زه پوهیدم چې د علي پاشا سره د نه کتلو په خاطر به ډیره ناهیلي شوې یې، زه ستا حال وینم ، زه پوهیږم چې د

ریوس تر څنګ کیناسته. په دې وخت کې دهغې مور کیتهنا ورته وویل :

که دعلي پاشا سره وخت وایې نو ضرور به یې ماته دخپل کوچ څخه دمخه خبر راکړې و . زه فکر کوم چې سلطان با یزید
وې په لور وي، ځکه چې څو ورځې دمخه علي پاشا ماته ویلي و
ونود لړۍ د پیل کیدو کومه غوښتنه کړې نو دهغې غوښتنې دپوره کولو له پاره تر ټولو د مخه د دلاچیه پادشاه اودهغه زوې را
هغه د اروپایي هیوادو په منځ کې را وځلیږي او دپلار او زوې دواړو عزت اودرنښت کې به ډیرښت راشي . خو اوس به کتل

کې روښنایي را پیدا کیږي . لورې ! هغه زما له پاره دسکون او ارام سبب ګرځي . لورې ! زه پوهیږم چې دعلي پاشا د تللو
رځې همدلته اوسئ ، په دې ترتیب به د علي پاشا د تللو سره ستا په شتون کې د ریونا ناهیلي او غم لږ څه را کم شي .

او دهغه زوې ته د مسلمانانو زمکو ته د راننوتلو موقع هم ورنه کړه . په دې جنګ کې د سلطان سره دهغه کشر زوې شهزاده

دا فکر کاوه چې سلطان بایزید د خپل لښکر سره یو ځاې د بروصې څخه دومره لرې واټن وهلي ، دهغه لښکر به پوره ستومانه
صفونه درست کړل . نو سلطان بایزید هم همداسې وکړ ل.
دهمغه دقومندې لاندې پریښوده . نوپه دې ترتیب هغه خپل لښکر په درې برخو وویشه .
قومندان و ټاکه . اوپه دې ترتیب یې ځان دسلطان بایزید ، علي پاشا اومحمد په مقابل کې تیار کړ .
په یواځې ځان د چا سره مقابله وکړي .

پاشا ته په استفهامیه توګه وویل :
سره د علي پاشا په مخ باندې مسکا راغله اووېې ویل :
مقابلې له پاره اخلي او ما غواړی نودرونده سلطانه ! ته به ووینې چې زه څه ډول ددې لیوني سپې ورمیږ ورماتوم. ددې سره

ته خپل آس په ځغاسته کړ .

یدو سره سم په ډیره مسحورونکي توګه د تکبیر اوازونه پورته کړل . داسې اوازونه چې زړونوته سکون اوارام وربښي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل مقابل لورې دیوه قهر په څير را خپور شي ، اې زما درویش صفته مجاهده ! زما دعا ده چې ته به د الله په فضل او ارادې

ې ارادی واک ....وخت مه ضایع کوه ، ژر کوه نوم دې را وښیه ، تر څو د مقابلې اغاز وشي ، او ستا دا سهارني نشاتات په

م موجود. خوعلي پاشا ، دمقابلې په وخت کې به زه ستا هر څه به اضمحلال او زوال باندې تبدیل کړم.

م. او څنګه ستا ذهني اوعقلي ځواکونه مفلوجوم ، د یونیسیس وروره ! دمقابلې پیل وکړه .. لکه څنګه مې چې ستا ورور

ې پاشا هم د یوه وینه تویونکي ، خونړی انسان په څير پرې خپل یرغل پیل کړ .

کې پریوتي و . هغه فکر کاوه چې ډېر ژر به دعلي پاشا کار ور ختم کړي خو علي پاشا هغه داسې را نښلولې و چې په خپله
رکه دا را څرګندیده چې خپل ځان د علي پاشا په مقابل کې بې وسه احساسوي ، علي پاشا په ډېر عجیبه انداز کې څو ځلې د تکبیر

ووینې چې زه ستا تر مخه د لرې اونژدې تر منځ واټن د تل له پاره له منځه یوسم . نیاسیس ، ځان تیار کړه چې زه یو ځل بیا

پل ډال دهغه مخته کړ ، څنګه چې هغه خپل ډال را مخته کړ نو علي پاشا دخپلې تورې به واسطه دهغه ښټ او اوږي ان ترپښتیو

د محمد دخپل فوځ سره یو ځاې کتله ، نو په دې اساس سلطان دخپله ځانه سره وویل :
رد تاریخ لیکوالان به ستا د غه جرأت او بهادري چې دخپل دښمن په مقابل کې دې وښوده په زرینو ټکو ولیکي .

ی ته لښته ورکړه ، اس هم شړیندونکي ،غریدونکي شو او یو ځل بیا یې د الف شکل خأنته ونیو . په دې وخت کې علي پاشا خپله

نه پرې کړ.
حکمران په خپله زما مقابلې ته راشي تر څو ووینو چې څوک غالب او څوک مغلوبیږي. خو که چیرې ددلاچیه حکمران خپل
ر ! که چیرې په تاسې کې لږ څه غیرت هم وي نو خپل شهزاده مائیرچ زما مقابلې ته را وباسی.
یه دخلکو له خوا کوم غبرګون را معلوم نه شو . کله چې دهغوې له اړخه کوم څوک دمقابلې له پاره رامعلوم نه شو نو علي پاشا

ره سم علي پاشا خپل آس را وڅرخاوه اودهغه مړ شوي کس اس یې هم له واګو ونیو اودخپل فوځ په لورراستون شو.

چا د وس کار نه دې ، تا څومره په ښه توګه او په حیرانونکي توګه د دلاچیه خنزیر د ځان لاندې کړ او له منځه دې یوړ. تا
ا سره الفاظ نه شته چې زه هغه استعمال کړم او د هغې له لارې ستا د جرأت مندئ ، بهادرئ او میرانې تعریف وکړم.

کي وي . زما وروره ! ستا سلامتي ، زمونږ له پاره ډېره مهمه ده . زه محمد بن بایزید ستا دې جرأت ، میراني او بهادرئ ته

ه خلکو ښټ پرې کول زمونږ په فرائضو کې شامل دي . درونده سلطانه ! دا خویوه معمولې جګړه وه چې ما په کې دخپلو
انو او پادریانو د انجمن پر وینا زمونږ پرخلاف جنګ پیل کړې وې نو دوې به په خپلو دې ارادو کې ډېر ژر پښیمانه شی .

ې علي پاشا له ځانه سره راوړې و هغه یې د لښکر اخری برخې ته و لیږه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ستاسي د عقيدو رڼا ، ستاسي ارزوګاني او روايات ، ستاسي اسلوب اوکړچار د نفرتونو په توپان اووينه تويونکي تعبيرونو

ړې حملې سره دهغوي هغه دخوبونو انځورونه ، د بې خوبه سترګو د بې نومه غوښتنو په وينه لتاړو ناهيليو باندي بدلي کړې .
صرت او کومک هم له تاسي سره دې . زه ستاسو څخه دمخه روان يم ، او دخپل زوي وليعهد محمد او دخپل ستر جرنيل علي
ت دتاريخ پوهانو ، د قسمتونو د ليکونکو او دفطرت د کاتبانو او د تقدير د پاسبانانو په څير را څرګند شئ ، زه تاسي ته ډاډ
کومک له تاسي سره وی . الله دې تاسي ته په دې ستر جهاد کي برې او کاميابي در په برخه کړي .
زيد هم دهغوي د دغه حال په کتلو سره خپلو فوځونو ته د را مخته کيدو حکم وکړ، دمسلمانانو لښکر د حکم سره سم د توپاني باد

غانودسيلاب او د توپاني باد په څير راپريوتل .

سلطان بايزيد خپل زوي وليعهد محمد دخپل پړاو دخوندي ساتلو سره سره ددښمن په پړاو باندې هم د ولکي کولو له پاره موظف

که څه هم د اروپا په دې زمکو کي سلطان بايزيد اوعلي پاشا د دلاچيه حکمران او دهغه زوي مائرچ ته سخته ماته ورکړه ، خو
ځي ، خو دهغوي هر تدبير ، هره هڅه د ناکامی سره مخ شوه ، ځکه سلطان بايزيد اوعلي پاشا دهغوي هره هڅه ، هر ځواک او
ي کوم څه د راهبانو او پادريانو په وينا ور اچول شوي و هغه په موړي باندي بدل شول .
ړې وه. هر څه يې چي ددښمن څخه تر لاسه ړ کړي و نو هغه يې د سلطان او علي پاشا له نظره تيرکړل ، بيا دوي درې ړواړه

اپورته کيدو هڅه ونه کړی .

دلته به ددښمن په ټولو کړو وړو باندي څارنه کوم .

ه هلته د ځاي واکمنان و ټاکو. نو همدغه واکمنان به هلته د لښکر سره يو ځاي ددښمن په ټولو حرکاتو باندې څارنه او نظارت

ه نريوس ، دهغي دواړه کوچنيان او دهغي مور پر بيسا ټول له ځانه سره يو ځاي د بروصې په لور بوځو . هلته به زما ګرانه !
، دهغوي غوښتنه ده چي ستا او دريونا واده ژر تر ژره تر سره شي. برهان الدين هم په ډيره بې قراری سره منتظر دې ، او

يصلي پر خلاف کومه خبره وکړاي شم ، درونده سلطان ! په دې هکله چي ته څنګه وايی همغسې به وکړم .
. اسونه يې ودرول ، را ښکته شول او سلطان ته يې تعظيم وکړ . سلطان هم هغوي وپيژندل . ځکه هغوي د سلطان جاسوسان و.

قيقت کي د کرميا حکمران دکومې غلطي انګيرنی ښکار شوې دې . هغه کتلي چي تاسي او علي پاشا دواړه په اروپا کي په
د ورکړل شوي اودا کار په ځانګړی توګه دهغو نصرانيانو له اړخه شوې چي د تيمورلنګ په لښکر کي ور ننوتي دي او د همغه

ټول زما سره يو ځاي د بروصې په لور کوچ کوي ، علی پاشا زويه ! زه پوهيږم چي د کرميا حکمرا ن به زمونږ پر خلاف د
و اوس خو زما اراده ده چي د کرميا باغي حکمران ته دددې بغاوت داسي سزا ورکړم چي هغه دټولو سيمو څخه بې واکه او
يرته بروصې ته راستانه شو او درا ستنيدو سره سم به ستا او د ريونا واده په پوره جوش اوخروش سره تر سره کړو . راځئ

اکل او بيا سلطان بايزيد دخپل زوي وليعهد محمد او علی پاشا سره يو ځاي د روميل د ولايت په لور کوچ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ، نو درې واړه وارخطا شول او د وارخطايي او اندېښنو په ګډ آند کې له ميلمستون څخه راووتل ، کله چې نريوس را نژدې

ې کوم بد خبر راوړې او نه ماته زما د ځان په اړه کوم ګواښ متوجه دې ، بلکه ماتاسو ټولو ته يو ډير ښه خبر راوړی دې.

مد اوعلي پاشا هم ملګری وول.
تاسي درې واړه هم د سلطان او علي پاشا د راتلو سره سم تيار اوسئ ځکه چې مونږ ټول د سلطان اوعلي پاشا سره يو ځاې د

مراسم پر ځاې کړې .
رته يې وويل :
وهيږم چې علي پاشا د ريونا سره ځومره مينه او محبت لری ، زه په دې هم پوهيږم چې ددې پرته به دهغه حالت څه ډول وی ؟

ر علي پاشا ته ډيره څه په لاس ورغلی دی . خو دددې جنګ نه وروسته سلطان ته يو ډير بد خبر راغلي اوهغه دا چې په اسيا کې
ر ټول هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې تم کيږو. په خپله سلطا ن او علی پاشا به د کرميان په لور، دهغه ځاې دحکمرا

دې . دا به دعلي پاشا د جاېيداد ، دهغه د باغونو ، زمکو او هر څه مالکه وی اودا ځکه چې علي پاشا بل کوم ورور نه لري چې

ی برخه درکړي ،خو زما لورې ته دهغوې دا وړانديز هيڅکله هم و نه منې ،
سوګند چې زما په ذهن کې هم دا خبره نه ده راغلي او نه به کله هم راشي . بلکه زه غواړم چې دريونا د دې ځايه د تللو وروسته

ی يو .د قبر په غاړه ولاړ يو . لورجانې ! د ريونا د واده وروسته زه به په ليکلي توګه عهدپانه و ليکم چې زما او زما د ښځې
د علي پاشا مور ، يا خور او يا په خپله علي پاشا له تا څخه هلته د تم کيدو غوښتنه وکړي نو ته د هغوې دا خبره و نه منی او
رم .
باغونو مالکين زما کوچنيان ګرځي . زه به ددې څخه زيات نور څه غواړم ، خو زه له تاڅخه يوه هيله لرم چې ددومره ستړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاشریک خداي سوګند چې همدا د ریونا غوښتنه ،دهغې هیله ، اود هغې د خوښې عین مطابق ده ، نریو س خورې ! په دې هکله
او تل پاتې واوسي .
ه فیصله شوي توګه اعلان وکړ چې:
سلطان د لښکر په لور ولاړ شو .

ه راوړو اوبیا به دلته مونږ هم خپل ځان تیار کړ و . که چیرې تر ماښامه پورې سلطان اوعلي پاشا را ورسیدل ، نوبیا به مونږ

ټول کړل ، ویې ترل ، نریوس خپل کوچنیان اوخپله مور هم له ځانه سره را روان کړل ،دې حویلی ته یې راوستل اوبیا رستاک

رستا ک په اسونو د زینونو د ایښولو نه وروسته په توبرو کې دخوراک اوڅښاک شیان په ځاې کول . په همدوخت کې ریونا د

کیتهنا ریونا د خپله ځانه را چاپیره کړه دهغې تندې یې ښکل کړ او بیا یې ورته وویل :

ل ، زه هیله منده یم چې علي پاشا به اورمرو زمونږ پسې دلته کلي ته راشي ، مور ې ما کتل چې یو سپور د لښکر څخه را ووت

ې تاسو ته په د ې اړه کوم اعتراض نه وي .

ه نولورجانې ! څوک به ولی اعتراض کوي ؟ ځکه چې اوس خو ته او علي پاشا دواړه یو له بله سره منسلک شوي یاست ،
چې هغه به هم هیڅکله هم په دې خبره اعتراض و نه کړي . که چیرې ته د حویلۍ نه بیرون دخپل علی پاشا استقبال کوې ، اوهغه

ره یو ځاې دحویلی په انګړ کې ولاړه وه. کیتهنا د آسونو اخور ته راغله ،او رستاک ته یې وویل:

که چې سلطان بایزید ا وعلي پاشا دلته راځي اومونږ ټول د هغوې سره یو ځاې د بروصې په لور درومو.
اظهار په خوله نه شم کولې .

کلي ته د رارسیدو سره سم دلته تم شوې دې ، اوعلي پاشا د لښکر څخه را بیرون شوې او زمونږ دحویلی په لور را روان دې .
ې اجازه ورکړه او اوس ریونا دحویلۍ څخه بیرون دعلي پاشا د استقبال له پاره ولاړه ده.

ی . په دې خاطر په دې ورځو کې مونږ باید د ریونا د ډیرو وړو وړو غوښتنو خیال هم وساتو . فکر کوم چې مونږ هم باید د

هم د هغوې سره یو ځاې هملته ودریږو . په دې خاطر چې علي پاشا زمونږ له پاره اوس هر څه دي. رستاک د کیتهنا خبره و

و ځلیده علي پاشا هم وکتل چې هغه دحویلی په دروازه کې دده د استقبال له پاره ولاړه ده . په دې وخت کې ریونا دخپلو نازکو

ځیر ګرزیدلې وه ، دهغې په سترګو کې د محبت او الفت هیلي د ورایه ځلیدې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه وويل :

لم او دننه حويلۍ ته يې يونه سم .

ړې را وسپېرم ، تر اسمانه به څيرې کړم ، او ستا په ليندۍ کې به غشي شم او ستا د تورې تيره ژۍ به شم او ستا ددښمنانو ټولې

منده کړه او علي پاشا ته ور غاړې وت ، هغه يې په تندي باندې ښکل کړ ، د هغه وروسته د هغې ښځې کيتهنا د علی پاشا سره
يا بيا يې دهغوی سره مينه وکړه او ښکل يې کړل . تردې وخته پورې ريونا دعلی پاشا آس په اخور باندې د ترلو له پاره روان

ی ؤ، زما دبيرته ستنيدو سره سم لښکر د بروصې په لور روانيږي ، په دې خاطر زه ستاسې څخه غواړم ، چې د وخت د ضايع

مونږ د ځانونو په تيارولو باندې پيل کړې ، زويه ! اوس خو مونږ ستا د راتګ انتظار کاوه ، ريونا هلته په چت ختلې وه او ستا
رازې څخه يې بيرون ستا انتظار پيل کړ . تر څو هملته ستا استقبال وکړي . زويه ! که ته اوس بيړه کوې نو لږ ځندوکړه مونږ

ی پاشا سره يو ځای حرکت وکړو .
خوندي ساتلو دنده و سپارله ، او پخپله د علي پاشا سره يو ځای په سفر روان شول.
تاک ، کيتهنا ، نريوس ، د هغې دمور پربيسا او دواړو کوچنيانو پيژندګلوي وکړه ، سلطان بايزيد او وليعهد محمد هم د رستاک

نته را نزدې کړه او دهغې په سر يې هم د شفقت او مهربانۍ لاس را ښکود ،او ورته يې وويلې :
ن محسوس نه کړې ، مونږ ټول له تاسره يو .
ير خفه شو ، خو بيا سلطان نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل چې :

ان زما په څير غريبي کونډي ښځې ته دا ډول الفاظ نه و ويلي . ستا ددغه الفاظو په خاطر خپل ځان ډير زيات سعادتمنده او

ل جائيداد د نريوس د کوچنيانو په نامه کړې او نريوس دې دخپلې لور په څير د ځانه سره ديو ځای اوسيدولو ژمنه کړې ده .
ه په بروصه کې ددې نه زياتې خوشحالۍ او اسانتياو تيارې کړل شي ، که چيرې تا نريوس خپله لور ګرځولې ده نو بيا دا هم و

لو آسونو باندې سپاره شول او دلښکر سره يې يو ځای د بروصې په لور حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوې ته د سلطان بايزيد د لښکر د راتللو په هکله خبرو رکړي و . صليبيانو د نايکوپولس د ښار محاصره پرې ښودې وه او

شا او وليعهد محمد دواړه ځانته نژدې را وبلل،د جنګ په پلان يې کار پيل کړ، د لږځند وروسته ددرې واړو په خوله خندا وه او

ې درې واړه بيرته دخپلو خپلو فوځونو مخې ته راغلل. په دې وخت کې سلطان بايزيد ددښمن لورې ته کتل ، هغه چې چيرې هم
کتل ، په سترګو کې يې اوښکې راغلې ، بيا دخپله آسه را ښکته شو ، په زمکه کيناست ، بيا يې سجده وکړه اوپه ډيرې عاجزۍ

او محمد ته وويل :

فوځ ترتيب د پخوا څخه جوړ کړې و . سلطان د خپل خداې تر مخه په سجده پريوتو او دهغه د ذات څخه په ډيره عاجزۍ دخپل
دهغې وروسته يې د علي پاشا او محمد لورې ته وکتل او ورته يې وويل :

نو دهغوې وړاندې راتګ ، دهغوې يلغار د خپل جوړ شوي پلان په مطابق دفعه کړۍ .

ح چپ اړخ په لور ولاړ . خو د لښکر د منځنۍ برخې په لور په خپله سلطان ولاړ . کله چې دا کار دپلان مطابق پاې ته ورسيد نو
هد محمد دواړو هم خپل ځانونه د لښکر په دريمو صفونو کې ځاې په ځاې کړل . په دې وخت کې سلطان تر ډيره وخته په خپل

هغه به تاسې ته د ټولو اسر ارو او رازونو دښکاره کولو،د بري او فضيلت دسبب کيدو سوبه درو ښې.

د تيارو ، په هوا کې دچټک تلونکو وريځو په څير په حرکت راغي ، مخته راتګ يې پيل کړ، او بيا د سلطان بايزيد په لښکر

. مسلمانانو په لښکرو باندې دومره فشار راوست چې هغوې د فشار له امله ښې او چپ اړخه ته شول او دوې ته يې لاره ورکړه
تلو تر مخه سلطان بايزيد يلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد درې واړه و لاړ و . بيا پخوا له دې چې صليبيان د مسلمانانو ددرې
مره سم دسلطان بايزيد يلدرم شاته نژدې څلويښت زره نيزه ويشتونکي د يوه ستر ځنګل په څير را پورته شول ، په دې وخت کې
كبير غږ پورته کاوه ، دعلي پاشا او وليعهد محمد تر شا هم همداسې حال و . صليبيانو وکتل چې دهغوې مخې او شاته همدا حال

لامه کوله ، سلطان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد د څو ثانيو له پاره دتکبير اوازونه پورته کړل خوکله چې هغوې چپ
ان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد ځوابي حمله پيل کړه .

ې ددښمن پرخلاف په يوې وينه تويونکي لوبه باندې مصروف وي ، دسلطان دجنګ دا طريقه د صليبيانو له پاره نوې وه ،
وي اودهغوې کار به يې ور تمام کړې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیابي ډاډ منه وه ، اوبیا کله چې سلطان بایزیدیلدرم ، علي پاشا او ولیعهد محمددخپلو لښکرو سره د صلیبیانو ځپول پیل کړل ، وستي ځادر د تښتیدونکو خوبونو په څیر،بدلیدل شروع شول .

نتي ، چې هغې په خپلو لښکر و باندې چیغې وهلي او هغوې یې د مسلمانانو پرخلاف را پارول. سلطان بایزیدیلدرم د سجسمنډ په سره یې دعا وکړه .

ول ته ، بلکه ستا اخری دین ته یې هم سپکاوې کړې دې ، اې الله ! ما اوس هغه خپل هدف ټاکلې دې ، نو یا الله ماته دهغه په

هغه سلطان بایزیدیلدرم دشکله پیژانده ، هغه بایزید پیژندلې و . په دې وخت کې یو ځل دهغه په زړه کې دا فکر را پیدا شو چې ړه او ډال را واخستل او د سلطان بایزیدیلدرم مقابلې ته په ډیره نازړه توګه تیار شو .

ر ستا تر مخه ولاړ یم او ستا ددې ګستاخۍ او بدژبۍ سزا درکوم.

زیدیلدرم پر هغه د توري ګذار وکړ نو دهغې ډال یې لرې و غورځاوه او دسلطان درنې تورې د هغه اوږی تر اخره پورې د

ر دهمغې ځایه یې په صلیبیانو باندې له یوه اړخه یرغل راوست ،دې حملې د صلیبیانو هغه پاته روحیه هم له منځه یوړه ، او په مانانو رحم وکرم ته پریښودې او په خپله ټولو دتیښتې لاره خپله کړه . سلطان بایزیدیلدرم د نایکوپولس ښاروال د خپل فوځ سره

ړل شوي و ې ، هم د هماغه صلیبیانو خیمو کې ځاې په ځاې کړې او پر هغې یې پهره و دروله .

غبر وکړ ، ددښمن دلښکر کومه برخه چې سلطان له ځانه سره بندیان کړي و هغوې یې ټول په یوه ځاې کې سره را ټول کړل وي شیان یې ورته و ښوول . خو کله چې سلطان د خیمو لورې ته ولاړ نو په سوالیه توګه یې خپل ښاروال ته وکتل او غوښتل

پاره دعیش اوعشرت سامان و له بله اړخه یې دخپلو فوځونو په راپارولو کې هم ډیر ستر رول لوباوه ، دوې ټولې هملته په خوا دیخوا و نه تښتي .

یوه وخته پورې سلطان د جنګ د میدان جایزه واخیسته ، اوبیا په یوه ځاې کې پر زمکه باندې کیناست ، اوبیا یې علي پاشا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلم د نائټو څخه اخوا د اروپا د هر قوم ستر ستر خلک زما مخې ته را حاضر کړئ.

ټ ، بويري ، د هنګري سورمار هم شامل و .کله چې هغوې سلطان ته را نژدې شول نوټولو خپل سرونه ښکته کړ ل ، سلطان
اوف ډي نيورس او دهغه ملګرو ته يې هم دخپل ځان سره د کيناستو له پاره وويل : ددې سره سم دفرانسې جنرال دخپلو نورو

ي بنديانو په څير نيول شوي او د اروپا ډير ستر ستر سورماران او جنګي پوهان په کې شامل و ، دهغې وروسته يې ټولو ته په

ميرې خاوندان هم . کيداې شي ستاسې د لمړئ ميراني په هڅو کې ستاسې خلک تاسې ته مجرمين ووايي ، او تاسې خپل

لو او نه به په راتلونکې کې ستا پر خلاف دجنګ له پاره ځان تيارو . خو زه ستاسې د ټولو اوستاسې هغه ملګري چې دلته نه

ي يم ،تر څو تاسې هر يو خپل خپل هيواد ته ولاړ شئ . هغه حماقت او بې عقلی چې تاسې زما سره د جنګ کولو په خاطر کړې

ل وکړ او ورته يې وويل :

حالی سره زما لورې ته راشئ، څومره فوځ مو چې زړه وی زماپر خلاف يې راوړئ ، تاسو به تل ما د جنګ په ډګر کې
نو په څير پراته دي . ټولو ته وواياست ! چې هر هيواد،هر حکومت ، هر جنرال ، چې غواړی ما سره د جنګ ازميښت وکړ ي

دې راوړم . خو زه داسې هيڅکله هم نه کوم . زه تاسې ټولو ته د خپلو کورونو په لور د تللو اجازه درکوم او دهغه غضب په اړه

هغه بيرته کيناست او سلطان بيا په خبرو پيل وکړ.

له تاسې سره په بربنده زمکه ناست يم . نو په دې خاطر تاسې که غواړئ څه ووايی نو په کيناستو يې ووايي ، د دريدو اړتيا نه

دزړه پراخوالي ، ستا حوصلې ، ستا هوډ او عزم ته سلام کوم . چې تا مونږ وبښلو ،او مونږ ته دې د تللو اجازه راکړې ده .

،که څه هم زه دهغوې د زړونو ترجماني نه شم کولې او زه د خپل زړه خبره کوم چې که کاؤنټ ډی نيورس که د انسان زوي
ه والي ورکړي ، زه يو ځل بيا ستاسې عظمت ته سلام کوم . ايا ته اوس ما ته او زما د ې نورو ملګرو ته د تللو اجازه راکوئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځ .

ۍرازي له ځانه سره لري .

کړې شوی یاست . تر څو دخپلو لښکریانو زړونه خوشحاله او هغوې دجنګ په لور تشویق کړئ ، په هغه څه چې زه تر ټولو
د مفتوحو سره داسې سلوک کوي ، خوستاسې خپل صلیبي لښکر چې دخپله اړخه د یوه مقدس جنګ د پیلامې له پاره دلته راغلي
ډرې ګندګۍ او چټلۍ کې تر پښو لاندې کړې ده . تاسو خلکو د نسوانیت جوهر د تمرد ، بې حیایي او فنا انجام ته رسولې دې .

یم. ما تاسې ټول دلته په دې خاطر را وغوښتلئ چې هغه وخت چې ما تښتیدونکي دښمن دخپلو سالارانو او جنرالانو سره یو
ې وي او یاکومې نجلۍ ته د داړول زحمت ورکولو هڅه شوي وي نو خپل لاس دې پورته کړي .

ۍرانسي جنرال کاؤنټ دي نیورس په حیرانونکي توګه کله دغه نجونو ته او کله هم سلطان ته کتل ، په دې وخت کې هغه غوښتل

څخه کوم تحقیق، زه تاسې په بندیخانه کې هم نه ور اچوم ، او نه به مو خپل اسیران کړم . بلکه لږه شیبه وروسته زه غواړم تاسې

م نه ښکته شو ،دهغه تر څنګ د اروپا نور جنګي مشران چې دخپلو لښکرو سره دلته راغلي و او اوس د سلطان تر مخ ناست و

ه او ورکړه ده . د ښځې عزت د ګل د رګ څخه هم ډیر اعلي او پورته وي ،د هغې عصمت او پت د ورځې په رڼا کې ، دشپې
ه باپته وي نو هغه د نصبي شرافت پیژندګلو،او دخوشحالیو غوړیدلې جال دې ، خو یوه بې ابرو او بې عصمته ښځه ، یوه بې
ه ، نو هغوې دغه ډول انځور نه شی وړاندې کولې ، ستاسې په ټولنه کې دښځې ابرو د غوښتنو دسوند پر موادو دبې ابرویي د

وخت چې تاسې دلته را بلل شوي وئ نو یقیننا چې تاسې به ویریدلي یاست چې مسلمانان به له تاسې سره ډیر بد سلوک وکړي ،
مه دریږئ ، کینئ ، زه ستاسې په هکله یوه پریکړه کوم ، ماته لږ څه مهلت را کړئ ، زه به ستاسې په اړه د فرانسې د کاؤنټ

زه هغوې ټولو ته ښښنه کوم . نیورس ! زما مخبرانو ماته خبر راکړې دې چې د صلیبیې جنګیالیو او دهغې د مشرانو له پاره یو
وو میزبانانو کومک او دهغوې د ژوند خوندیتوب پورې را نغښتي دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر يم چې هغه هغه ته كتل خو هيڅ تعرض يې پرې و نه كړ . نه يې د لاش وړونكي منه كړل او نه يې دهغوې تعاقب وكړ . بلكه

ه زرګونو اروپايي نجوني چې دلته ولاړې دي دوې هم ته د خپلو فوځونو په خوندي ساتنه كې دډينوب درياب په غاړه ولاړې

سلطان سمدستي خپلې پښې شاته كړې . بيا كاؤنټ دي نيورس بيرته سيخ كيناست او سلطان بايزيديلدرم ته يې وويل :

ر كه چيرې داسې نجوني د كوم اروپايي حكمران پر لاس ورغلي واې نوتر هر څه لمړئ به هغه په هغوې كې ښه څريدلي واې
چې تا دې ټولو نجونو ته ازادی وركړه او اوس چې ته دا نجوني زما سره يو ځاې اروپايي جنګي بنديانو ته ورسپارې او هغوې
ف ، عدل ، اخلاقو او كردرا ته سلام وړاندی كوم . يقينا چې ته دزړونو قايد يې او د اخلاقو او كړچار يو ډير ستر معلم يې .
طان ! زه يو ځل بيا خپله ژمنه تكرار وم ، چې كه چيرې په راتلونكې كې كله هم صليبي ځواكونو ستا پر خلاف سر راپورته كړ
لاسه څه ډول وهل خوري .

ر ته ور سپارم ، ددې ځايه لږ مخته په لږ واټن كې دډينوس د درياب په غاړه يو بحری بيړه ولاړه ده ، نيورس به دخپلو ملګرو په

ه نجونو هم دا كارو كړ .او د سلطان بايزيديلدرم په صفت كې يې شعارونه وركول پيل كړل. په ځواب كې يې سلطان د هغوې

ي پاشا ته وكتل او ورته يې وويل :

ترتيب دروم پاپای اعظم ته هم پوره سپكاوی تر غاړه شوې دې .اود ا ځكه چې دا صليبي جنګ دهمغه به خطوطو او ليكنو
شم . او ددښمن د عكس العمل انتظار وكړ م.ددې نه علاوه ، علي پاشا او محمد زويه ! تاسې پو هيږئ د بروصې دښارڅخه د

ه دې جنګ كې د برخې اخستلو له پاره تر ټولو ستر لښكر را استولي و،دا په داسې حال كې چې ددې تر مخه مونږ د قسطنطنيي

يم او دروم په لور ، چيرې چې د سينټ پيټر دعبادتځاې قربان ځاې دې ، مخه كوم او هلته به د خپل سوګند سره سم خپل آس ترړم
ا صليبی جنګ د پيلولو فكر او جرأت و نه كړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړه شيبه وروسته به مونږ او تاسي ټول د دښمن ديړاو معاينه وکړو ، دهغه ځايه چي هر څه تر لاسه شول نو دهغي يوه برخه به
کتلو وروسته ، علي پاشا ! ته به سمدلاسه د ريونا پسي ولاړ شي، که زما مني نو تر هغو چي مونږ په نايکوپولس ښار کي تم
ي ؟

شاهي خزانې ته وليږله ، بله برخه يي په نايکو پولس ښار کي د تم کيدو نه علاوه ددښمن پر خلاف د خوزښتونو د مصارفو

شوي و نو لښکر ته يي هملته د پړاو کولو حکم ورکړ . په دې تم ځاي کي د سالارانو د اوسيدو له پاره ډيرې ښي خوني جوړي
د حکم په اساس د ريونا د راوستلو له پاره دهغې د کلي په لور روان شوي . تر څوريونا له ځانه سره د نايکوپولس ښار ته

ډينيوب د درياب څخه د يونان پورې او ان تر دجله او فرات پورې د اسيا ټولواک واکمن و. او د اروپا خلکو ورته د نړۍ فاتح

صيبت خو بلکل په حساب کي نه را ته .

و د افاقو شونډی سرې شوې وې اولمر دډوبيدو لورې ته ور ښکته شوي و، په همدې وخت کي ريونا په داسې حال کي چي د
اگي يي نيولې وې دننه را ننوت ، ريونا په ډيره حيرانونکي او خاصو احساساتو سره علي پاشا ته کتل اوبيا يې د ډيرې زياتې
ه کيدونکي نه وه ، نو دهمدې فکر په اساس دهغې قدم دريدلې و. تر څو شيبو هغې په ډير شوق ، ډير محبت سره علي پاشا ته

ي په کتلو سره علي پاشا خپل دواړه لاسونه پرانستل ، دواړه ماشومان د علي پاشا سره ور غاړې وتل . علي پاشا پر زمکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ې وروسته علي پاشا نورو ټولو ته سلام وکړ،نریوس را مخته شوه او هغه يې په تندي باندې ښکل کړ او ورته يې وويل:

رانسې جنرال کاؤنټ دی نیورس هم و ، ددې تر څنګ د صلیبي لښکر و په زرګونو نجونې هم و نیول شوې ، بیا سلطان
ه دلته راغلي دي نودوې بیرته همغو خپلو خپلو سیمو ته ورسوي، څرنګه چې په جنګ کې د ګډون له پاره د ډینس بحري بیړه
 ورکړه .

ځانه سره یوسم ،ځکه چې سلطان بایزیدیلدرم هملته د نایکوپولس په ښار کې زما او د ریونا داوسیدلو له پاره ځاې تیار کړې دې
ه وي ، خو په هر صورت بروصې ته د تللو تر مخه به زه اوریونا یو ځل دلته له تاسو سره ووینو.

ولس ښار کې تیارکړې دې . په دې ترتیب ته کولې شې ریونا له ځانه سره هملته دیره کړې ،خو دا را ته ووایه زویه ! چې ته به

باره اوسم . اوس پریږده چې اس دې په اخور وتړم او بیرته را ستنه شم نو نورې خبرې به کوو .

زما څخه اخلي نو زه هم دهمدې رشتې احترام کوم چې زما او ستا تر منځ شتون لري. ته همدلته و دریږه ، زه په خپله اس تر

ند مه کوه ، اس به زه وړم او هلته به يې همدا زه تړم .

و زويه ! دا غواړې پر تا باندې هم خپله خبره و مني .

ه واسطه ستومانه شوې او هم يې دومره اوږود سفر کړې دې .

ه زوره وخندل .

 او قیضه ترې لرې کړه ، او د زین سره چې کومه څرمنیزه خلطه نښتې ده هغه ترې را واخله او له ځانه سره يې راوړه ، په

ره يې راوړه ، دعلي پاشا څنګ ته راغله او بیا يې ورته وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل:

، ځکه چې په هغې سامانونو کې د قیمتي زیوراتو نه علاوه جواهرات او دښایست او تزئین ډیر زیات شیان موجود و ول. د

نګه غواړې هغسې یې وویشه .

ي پریکړه تاسې میره او ښځه کوئ .

څخه یې یوه برخه د نریوس له پاره ، بله یې د ریونا او دریمه برخه یې د سریان له پاره کیږدئ. اوس نو که چیرې تاسې په دې

ور سریان له پاره ورکړئ .

یونا دعلي پاشا په لور وکتل او ورڅخه یې وپوښتل چې ایا ته زما ددې خبرو سره اختلاف لرې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

، اوپاته دواړه برخې چې ستا او د سريان رسيدلې هغه دخپله ځان سره خوندی و ساته . بيا ريونا دخپلې مور په لور مخ کړ او

ي لښکر عکس العمل نه وې را څرګند شوې ، اوکه اروپايي ځواکونه غواړې له تاسې څخه د انتقام له پاره ر ا ووځي نو ته ،
ده چې ريونا به له تاسره يو ځاې ځي ، نو زه غواړم تاته دا ووايم چې کله چې ستاسې لښکر د نايکوپولس څخه بروصې لورې

، او تااو بايزيديلدرم ته بل کوم لورې ته دهغوې دمقابلې له پاره کوچ کولو ته اړتيا پيدا شي نو زويه ! ته به بيا د ريونا سره څه

له پاره دلته راولم تر څو له تاسو ټولو سره ووينې ، ددې وروسته بيا دواړه د لښکر سره يو ځاې د بروصې په لور حرکت کوو .

خاطر دلته راوړم او زه به بيرته ستون شم.

ن مو ور رسولې دې خو بيا هم سلطان په خپلو ټولو سيمو کې جاسوسان خپاره کړي دي او سلطان هغوې ته تاکيد کړې دې ،
، هغوې پر مونږ د يرغل پلان لري خبر راکړي ترڅو مونږ د مخه دهغوې پلان شنډ او ځواکونه يې دړې وړې کړو .

روسته به ريونا له ځانه سره اخلم او بروصې ته به ځم . اوس ما دخپل پلان تفصيل تاسې ته ووايه، که چيرې په دې لړ کې

ه زړه زړه کې يې ورته وويل :

ه ځايه پورته شو تر څنګ يې نريوس او موريې پر بيسا هم د خپلو ځايو څخه پورته شول او ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم ، ما به هیڅکله هم نه وې کړې ، ځکه چې ته دمور یواځنۍ زوی یې ، نو په دې خاطر زما هلته په بروصه کې ستا د مور

ه خود هغې د نښې په توګه دهغې ور سره ناسته ده . نو په دې توګه به هغه ته یو ډول اطمینان ور په برخه واې ، دویمه خبره
سته دې لورې ته را وستم ، نو ایا دا خبره به زما مور قیرات نه وي محسوس کړې ؟ او یا په باطني توګه هغې ته دا احساس نه
اشا ! په دې کې هیڅ شک نه شته ، چې ریونا له پاره ته تر ټولو قیمتي پانګه یې . خو علي پاشا ! مونږ دواړو میړه او ښځې ته د

ت کول په کار و چې ما ته د لښکر سره یو ځای د بروصې ښخه دې سیمو ته راوستلې!

ستنه همدا وه ، چې زه له تاسره په لښکر کې و اوسیږم. خو که چیرې په هغه وخت کې تا ویلې وې او سلطان دې هم په دې خبره

رې وکړم . خو کله چې لږه شیبه مخکې تا زما د مور او پلار سره دلته په میلمستون کې خبرې کولې چې که چیرې نوې جنګ و
دې ځای کې د تم کیدو په ځای بروصې ته د مور څنګ ته ولیږه ، ما ته به دهغې په خدمت کې ډاډ او سکون تر لاسه کیږي او

ه ګیله شکوه وکړي . څرنګه چې ته دلته راغلي یې ، نو اوس همدلته اوسه ، زه هیله لرم چې په ډیرو لنډو ورځو کې به مونږ د
ډیر ژر کار و ختم کړو . او بیا به د بروصې په لور کوچ وکړو . دهغې وروسته که بیا کوم داسې پروګرام را مخته کیږي نوبیا
دواړه میړه اوښځه د هغې سره تفصیلي خبرې وکړو اودهغې ښخه به ښښه هم و غواړو . زما په فکر که دهغې په زړه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي د هغوي خولې پرانستې . په هغو کې يې دننه سترګې ور ننويستې او بيا يې بيرته دواړه کڅوړې د ريونا په غيږ کې کېښودې

س چې ته څنګه غواړې هغه ووېشې نو وي ويشه .

ه مونږ دواړه د يوه بل له پاره يو او د يوه بل له پاره به اوسو . علي پاشا ! که ته اجازه راکړې نو زه به خپل پلار دلته را وبلم

ع باندې و غږېږه . بيا نوټول يو ځاې يوه پريکړه کوو او دهمغې په مطابق به عمل کوو .

ه ورکړې و ې ، هغه هغې په خپله مخکې کېښودې او بيا يې خپل پلارته مخ کړ او ورته يې وويلې .

غشو د خلطې په منځ کې اينبودې وې، بيا وروسته يې چې له ماسره په ميلمستون کې خبرې کولې دا ورته را يادې شوې ، اوس
ې لړ کې ما د علي پاشا سره مشوره کړې ده خو دا بلکل په دې باندې خبره نه کوی ، هغه دا خبره تاسې ټولو ته پرې اينبې ده.

ه ددې خبرې ځواب ورکړ م ؟

ل سامان هلته بروصې ته د علي پاشا مور ته له ځانه سره وروړې وې ، او همغې ددې سامان د ويش کار په خپله تر سره کړې
مغې حقداره يې ، هغه له ځانه سره بروصې ته يوسه ، خورې ! داستاسې په کاريږي . خورې ! ته خو وينې او پرې پوهيږې هم
خه زما برخه هم را وکاږې ، ريونا ! زه ستا د فکر نه ښه خبره يم . زه ستا ممنون او شکريه کونکې يم ، چې ته زما دومره غم

ېتهنا ته هغه د منلو وړ وي نو زه به پرې څه نيوکه وکړاې شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونا علي پاشا له ځانه سره خپلې خونې ته یوړ.

او په دې ترتیب د ریونا سره یو ځای مخته ولاړ .

لی پاشا یو دم دخپله آسه را ښکته شو ، د علي پاشا په لور په کتلو سره ریونا هم په تیزۍ سره دخپله آسه را ښکته شوه . او دخپلو

ې :

ښا ته وکتل او ورته یې وویل :

په انګړ کې و درید او علي پاشا ته یې وویل :

ستنه شوه چیرې چې علي پاشا او سلطان ولاړ وو. کله چې هغه را ورسیده نو سلطان ورته وویل :

وه ، په دې وخت کې ولیعهد محمد دخپلې حویلۍ څخه یوه خورجین را وړې وه ، هغه دا خورجین د سلطان بایزیدیلدرم تر مخه

ې و . ددې نه اخوا په کې نور ډیر قسم جواهرات هم موجود و . علي پاشا او ریونا ددې شیانو په کتلو باندې هک پک حیران پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

يه ! رارسيدلي ده . علي پاشا ! په تير جنګ کي چي د غنيمت کوم مالونه مونږ ته رارسيدلي و په هغي کي د سروزرو او طلاو
رخت چي هغه زما د توري د ګذار لاندې راغي نو دا تاج يې د سر څخه ولويد . او ما همغه وخت را و ا خست او دخپل آس په
ه ، کيدائ شي هغي خپل تاج هملته په پړاو کي پرې ايښي وي او يا يې د ويرې او تيښتي په حال کي خپل تاج هم له ياده ويستلي

ي کړاې ، ځکه د کرميان د جنګ دميدانو څخه د فراغت نه وروسته مونږ غوښتل دبروصي په ښار کي ستاسي واده په شاهي
ه ښار کي ستاسو د دواړو نکاح وکړو . زما لورې ! علي پاشا ماته دخپل زوي په څير حيثيت لري ، ما دخپل زوې په واده کي
ي کړو .

نه تاته د بروصې په ښار کي تر لاسه شي . خو لورجاني ! په دې ځاې کي ته اوس همدا شيان قبول کړه . ګوره ريونا ! ته هم

يونا لورې ! هغه څه چي ستا تر مخه دې نو دا ټول له ځانه سره و ساته ، ددې وروسته به د بلي موضوع په هکله خبري کوو.

ه ،

فکر کوم چي دا صليبيان مونږ د انتقام پرته نه پريږدي . ځکه مونږ چي هغوې ته کومه ماتي ورکړې ده هغه ډيره د ذلت نه ډکه
د وينه داده چي زمونږ په لاسو د ماتي څخه وروسته د اروپا متحده لښکر به د پولوپ د جزيرې په لور مخه کوی ، او هلته به نه
ي داسي هم وکړي نو مونږ به دخپل خداې په نصرت او کومک سره دهغوې په ځپلو باندې بريالي شو. اويو ځل بيا به دهغوې

ي دي . او هغوې ته مي حکم کړې دی چي هغوې دې په دښمن باندې څارنه وکړي او ددښمن د هر حرکت څخه دې مونږ ته خبر

ه پاته شو . تر هغو چي مونږ دلته د نايکوپولس په ښار کي اوسيږو نوريونا به هم له تاسره وي . خو کله چي مونږ د کوم جنګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر ځو زما د مور قیرات خدمت یې کولې ، ریونا وایي چې زما مشره ورندار د پخوا څخه په دې سیمو کې مقیم ده ، او د بله
.

کړې واې . ځکه چې ستاسې ددواړو د نکاح وروسته لښکر دغو سیمو ته کوچ کړي و او تا ته د ریونا سره د یوځای کیناستو
ځي.

ې د ریونا فکر په حقیقت ولاړ دې ، دنکاح او واده وروسته ریونا باید همدلته دقیرات سره یو ځای پاته شوې وې ، هغې به هلته د
هغه وخت کې چې ما کومه پریکړه کړې وه هغه د حالاتو غوښتنه و ه او ماته همغسې کول په کارو . او اوس چې ریونا څه

یو ځل بیا دکوم جنګی پلان له پاره حرکت کوو ، نو مونږ به بیا هم همدلته تا ستا دمور او پلار کور ته لیږو . اوکله چې مونږ د

زینونو سره ترل شوې هغه را پرانیزم . او د حویلۍ دننه برخې ته یې راوړم .

سونو د تړلو یوه کوچنۍ اخور هم شته . د اخور مخامخ د اودسونو او ځان پاکولو له پاره او هم د پخلنځي ځاې شته ، ریونا ولاړه
یوه لرونکی ونې او بوټي او ګلونه و . ریونا هلته تر ډیره وخت پورې و ګرزیده ، بیا بیرته دعلي پاشا خواته همدلته انګړ ته

کونو د حالاتو په هکله پوره معلومات مونږ ته نه وي راوړې .

ي څه ډیر تزئین نه دې کړې . همدا راز دحویلۍ د پخلنځي څخه هم ډیر کار نه شی اخستل کیداې ، ځکه زمونږ د دواړو میړه او

په دې حویلۍ کې کیداې شي مونږ یواځې یو څو ورځې و اوسیږو ، اویا څو میاشتې ، په هر حال اوس زما اوستا د اوسیدو ځاې
ځاې څخه زما او ستا دواړو ډوډۍ تیاره را ځی .

ه ورکړلې ، اسونو په مړه ګیډه اوبه و څښلې او بیا یې د دانې او ګیاه اخورې ته و درول .

ې په ښار کې د ماښام اذانونه پیل شوي و. دواړو میره او ښځې همدلته په حویلۍ کې خپل لمونځونه ادا کړل ، اوبیا وروسته د لږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـړدې دوه میاشتې پوره شوې ، لږ څه دمخه هغه مخبران ، چې ما د لته د پولوپ د جزیرې په شاوخوا کې د دښمن د نقل و حرکت
ـپل پړاو کړې ، ددې ماتې خوړلې لښکر جنرالانو چې دله یوه اړخه زمونږ څخه د خپل انتقام د اخستلو له پاره ټولو اروپایې
انو ته تاکیدی لیکونه استولې تر څو ددې ماتې خوړلې لښکر سره چې دلته په اروپا کې یې پړاو کړیدې هر ډول مرستې وکړي .
.

ـل چې دا ټولنه به نژدې همغومره ستره وه لکه څومره ټولنې ته چې مونږ د نایکوپولس په ښار کې ماتې ورکړې وه ، راغلیو
ـ چې تر ولکې لاندې یې راوستې ، تر هغې به د جنګ څخه لاس و نه کاږی . مخبر دا خبر هم راوړې چې په دې جنګ کې د
خپله د خپلې ژمنې څخه تیرشوې دې نو ما اوس یو پلان تر تیب کړې دې :

ـکه په دې سیمو کې ددښمن نقل وحرکت تر سترګو شو نو ښاروال به په اسانۍ سره هغه و څېوي .

ـوپه ځپلو کې له مونږ سره کړې و ، نو زما زویه ! نو هلته به د صلیبیانو د ملا دماتولو وروسته ، زما اراده چې د خپل لښکر

ـڅه لمړۍ مونږ ته یو ډیر ښکلې د اوسیدو ښار تر لاسه کیږي ، دویم دا چې د قسطنطنیې پادشاه اوس د صلیبیانو یو سترپنا ه ځاې
ـځې ځواک همله را ټول کړو او بیا به له همغه ځایه هر اروپایی ځواک چې سر را پورته کوی مونږ به یې د ځپلو له پاره تیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره پوره اشنايي لري ، زويه ! څرنګه چې هغه دواړه ستړی ستومانه دي نوپه د خاطر ما هغوې وليږل تر څو لږ څه ارام

د پولوپ د جزيرې په لور خوزيږو ، زما په فکر چې سبا سهر به دخپلو فوځونو سره يو ځای ددې ځايه کوچ کوو . مونږ به د

غو سيمو کې د صليبي جنګونو پيلونکي دغه راهبان اوپادريان دي چې ددې کارونو د ترسره کولو له پاره يی يو انجمن (ټولنه)
وه ، دهمدې انجمن پادريانو د روم پاپای اعظم ته ليکونه استولي و او د هغې څخه يې د جنګ دپيلامي له پاره د کومک غوښتنه
وپا حکمرانانو ته تاکيدي خطونه ليکلي و اوزمونږ پر خلاف يې د صليبي جنګ دپيلامې له پاره تشويق او ترغيب ورکړی و .

ي نو دا خبره ياده ساتئ چې هغه راهبان اوپادريان چې دغه انجمن يې جوړ کړی دي او هغه صليبيان چې د جنګ څخه تيښته
په غاړه دې . زه هيله لرم چې دپادريانو او راهبانو د انجمن ټول غړي و نيول شي ، دواړه ستر پادريان هم و نيول شی . هغوې

ن کړل . چې په دې ډله کې ستا پلار هم شامل دې . په دې اساس د مبلغينو ددې وژنو په خاطر هم دا انجمن د بښنې وړ نه دې .
چې څومره پادريان او راهبان دي او هغوې هلته دپولوپ د جزيرې په غاړه د ولاړو کشتيو په واسطه خپلو ځانو ته د تيښتې لاره

کړ او سلطان ته يې وويل :

ه دروميل ولايت ته ولاړ شو ، ريونا به هلته دخپل پلار رستاک په کور کې پريږدو اومونږ به د پولوپ په لور مخه کړو ، مونږ
خلاف جنګ پيل هم کړی نو هغه به سهار وختي وي او سهار سهار به هغوې د جنګ نغاره و ډبوي ، تر دې وخته پورې به زه د
عهد محمد چې کله د شپې په تياره کې د پولوپ جزيرې ته ورسيږو او هلته ددښمن تر مخه پړاو وکړو ، زه به دخپل لښکر سره
دريانو سره يو ځای لاس نيولي له ځانه سره تاسې ته راوړم . تاسې چې د خپل لښکر تر شاو پړاو کړی وی نو زه به دغه

ل ځواک له منځه وړې دي. په ساحل باندې ولاړو کشتيو ته يې اور لګولې ، او د راهبانو او پادريانو دانجمن چې څومره وګړي
کيږي . او دا ټول په دښمن باندې د غلبې له پاره ډير اغيزمن ثابتيږي .

سي . زمازويه ! اوس ته ولاړ شه ، ريونا به په ډيره بې قراری سره ستا انتظار کوي او بيا دهغې سره يو ځای د سهار وختي

ی و پوښتل : علي پاشا، زما حبيبه ! ته سلطان د څه له پاره ور غوښتې وې ؟ ايا کومه مهمه مسئله وه ؟

ړي و ، همغومره ځواکونه يو ځل بيا هلته په پولوپ کې را ټول شوي دي ، د سلطان بايزيديلدرم سره دخبرو وروسته پريکړه
پ په لورې کوچ کوو . دعلی پاشا ددې خبرو په اړه ريونا غوښتل چې څه ووايي خو هلته د نايکوپولس په ښار کې د ماښام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولوپ د جزيرې په لور وخوزيدل .

ه منځه وړل ، بلکه د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر لار ښوونه يې هم کوله ، کله چې دسلطان لښکر ې د جزيرې څخه نژدې پنځه

.

جزيرې ته د ننوتلو يواځنۍ لاره هم همدا ده . د شپې په ژوره تياره کې دغې کوچنۍ او نرۍ پټۍ ته په رسيدو سره علي پاشا خپل
، خو د لښکرد بلې برخې سره يو ځاې علي پاشا د سمندر په څنګ څنګ کې روان و ، د سمندر په ساحل باندې چې څومره

له کونکو په مقابل کې يې د عاجزۍ او انکسار نه کار واخست، هغوې يې ټول و ښل . په دې ترتيب دشپې په تياره کې علي

سره را يوځاې کړې او د سهار د لمر خاته تر مخه هغه هلته د صليبي لښکر تر مخه پړاو کونکي سلطان بايزيد يلدرم د لښکر

ه جوړول پيل کړل ،هغه وخت چې سلطان بايزيد يلدرم د خپل لښکر صفونه جوړول ، نو په هغه وخت کې علي پاشا او وليعهد

ه وخت کې چې و ه . اوس زمونږ د لښکرو شميره نژدې يولک او پنځه ويشت زره کسان دي ، خو زه چې وينم د صليبيانو د

نږ د جنګ دهغې طريقې سره بلدتيا لري .

مو چې د نايکو پولس دښار په جنګ کې جوړ کړی و ، په منځنۍ برخه کې به زه اوسم ، ښې لورې ته علي پاشا او چپ لورې ته
تړئ .

من د قوت اندازه اخستې ده ،او هغه مو په خپل مخکې درولې دې ، دتکبير د اواز داوريدو سره سم به ، زامنو! تاسې په کار پيل

پيدا کيږي . ستاسې ددواړو د لښکرو د غشو د ويشتلو په اساس به ددښمن دعسکرو صفونه يو په بل پسې له منځه ولاړ شي ،
عسکری ځواکونو تر منځ يوه ګډوډي رامنځته شي ، او مخامخ به زه دخپلو حملو په واسطه دهغوې تر منځ همداسې کيفيت را

اړو خواو څخه دغشو حمله و دروئ او پرې په پوره قوت سره حمله وکړئ . نو که چيرې مونږ ددې پلان په پلې کولو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږ هغه طریقه دومره اغیزمنه نه وی . که چیرې مونږ د جنګ په عروج کې د ښي او چپ اړخه نه ددښمن په صفونو باندې غشي

جذبو دریښتونوالي ،او ستاسې د روح د پایمالولو پسې دي .

ه دې میدانو کې به هم تاسو په دښمن باندې لکه د توپان په څیر را وغورزئ ، زه تاسو ته ډاډ درکوم که چیرې تاسې یواځی یو
ه مو ماته ورکړه همدا سې به پدې جنګ کې هم ستاسې تر مخه ددښمن پر خلاف جنګیږم او دښمن ته به دا ثابته کړم چې مرګ

همغه ذات به ستاسې ملاتړې ، ستاسې دوست او ناصر وي او په دې میدان کې به تاسې ته هم بې له شکه برې په برخه کړي .

او ولیعهد محمد هم همداسې وکړل او دخپلوخپلو لښکرو مخې ته ورغلل .

د خپل لښکر سره یو ځاې د خپل مرکز څخه ډیر لرې دې ، او بیا هغه د صلیبیانو په زمکه کې ور ننوتي و . اوصلیبیان پر دې
ې څو وارې زیات و .

ي ډیر خفه و چې دخپل ټول توان په استعمالولو سره بیا هم نه و توانیدلې د سلطان بایزید یلدرم لښکر لږ څه هم شاته و تمبوي ،

او ولیعهد محمد لښکرې د سترګو په رپ کې دد ښمن په صفوفو کې ور ننوتې ، اوبیا یې داسې په تیزئ سره لکه د تیز باران په
ږ تر منځه ستر ه ګډوډې راپیدا شوي وه . کله چې ددښمن مخکنیو صفونو وکتل چې د هغوې په ښي او چپ اړخ باندې دمخالف
سره نیمایی کوي نو په دې خاطر به مخکې صفونه ددښمن په منځ کې پاته شي . نو په دې اساس به دهغوې مرګ یقیني شي .

کو باندې حمله وکړه ،د سلطان بایزید یلدرم دا حمله دومره سخته ، او تیزه و ه چې مخته صفونه یې یو په بل پسې و ځپول او

سترګو تر لیدو پورې وه . د صلیبیانو له پاره دا حال د زغم وړ نه و . نو په دې خاطر یې خپله ماتې و منله او څوک چې توانیدل

چې توانیدل و ځپول ، کله چې سلطان وکتل چې تښتیدونکي صلیبیان اوس دهغه د فوځ له پاره د خطر سبب نه ګرځي نودخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځخه هم ډیره وه . زه د هغه خداې ممنون یم چې ددې توپیر سره سره یې بیا هم مونږ ته په دښمن د همغوې په زمکو باندې

جنګونو ځخه دا خلک ډیر مجرمان او فساد ی دي . په داسې حال کې چې د الله حکم دې چې «فتنه » د قتل ځخه هم بدتره ده .

یل :

علي پاشا غوږ ته ور نزدې کړه او په ډیره مینه او شفقت سره یې ورته وویل :

نه په لړزه کې شول ، په سترګو کې یې ویره را پیدا شوه ، سلطان لږ ځه نور هم ور نزدې شو . ځومره پادریان او راهبان چې
ه په لړزه کې و . په ځهرو یې د مرګ ویره ، په سترګو کې نا امیدي . سلطان یو ځل د ټولو جایزه واخسته ،اوبیا د ستر پادري

ې راهبان او ستاسې پادریان سترې سترې ډلې د تبلیغي ډلو تر نامه لاندې زمونږ سیمو ته راوړي او دخپل دین او مذهب تبلیغ
نو تاسو زمونږ پر خلاف د صلیبي جنګ پیلامه وکړه ، داسې خلک مو مخته راوړل چې د لوښتیا انځور یې جوړاو ، د نوې

کې مونږ د اروپا په زړګونو ښایسته نجوني و نیولي ، هغوې ټولې ستاسې صلیبي عسکرو زمونږ د نیولو ځخه د مخه بې عفته
نیولې او نه زما په هوډ کې کوم تغیر چا رواستلي شو . خو ما داسې و نه کړ ل ، ما دهغو نجونو درنښت وکړ او په ډیر درنښت
و کوم ځواب شته ؟ زه پر تاسو باندې د عامې وژنې الزام لګوم ، ځکه چې تاسې مسلمان مبلغین وژنئ نو ایا تاسو سره ددې

سې د ټولو د وژلو حکم ورکوم .

او راهبا ن یوې لورې ته یوړل او ټول یې له منځه یوړل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه لمړۍ د قسطنطنيي لورې ته ځم ، هغه محاصره کوم ، هيله لرم چې تر څو ورځو پورې به قسطنطنيه ولکه کړم ، کله چې
و غوښتل نو خپل قسم به پوره کړم ، اوس راځئ چې دخپل فوځ له پاره د قيام او طعام انتظام وکړو .

خپل اس تړی نو د هغه ددغه اعلان په اوريدو سره د اروپا ټول راهبان او پادريان د حکمرانانو په ګډون په لړزه شوي وو .
چې سلطان بايزيديلدرم د صليبيانو متحده لښکر ته د نايکوپولس د ښار په څنډو کې ماتې ورکړه نو بيا هم اروپا په لړزه شوه ، نه
ې ووايی چې په سلطان بايزيديلدرم باندې حمله وکړي او دا ډاډ دې هم ورکړي چې که چيرې هغه په سلطان بايزيديلدرم باندې
پاپای عظم له اړخه د پيغام د ورسيدو سره سم روسې نصراني حکمرانانو د سلطان بايزيديلدرم په خلاف دتيمور لنګ د ملاتړ له

هغوې هم تيمور لنګ د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف د جنګ له پاره تياراوه ، په حقيقت کې تيمورلنګ تر اوسه پورې د سلطان
طان بايزيديلدرم يو داسې سلطان دې چې په جنګ کې دخپل لښکر مخته ځي ،او په دښمن باندې د يرغل کولو پوره پوهه لري،

ر خلاف د حملې ترغيب ورکوو . روسانو هم هغه ته يو لوې لښکر تيار او ور استولې و. او اخرکې پاپای اعظم او د قسطنطنيي
رلنګ به هم مات او د شمال په لور به يې واوريني سيمي ته په شا کړي .

و په ملاتړ عملي پروګرام ته تيار شو او د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف يې د جنګ کولو هوډ وکړ . نو هغه اته لکه قوي فوځ را

نه جوړ کړل ، نهرونه يې و غځول ، او ديوه بند په واسطه يې د سمرقند پايتخت ته د ذرفشان ددرياب اوبه را واړولې .

ې د فتح د هنر په اړه يو يادګار عمارت هلته جوړ کړي.

ې باغونه پراته و . چې په هغوې کې ډير سترې ستر ې مانۍ چې زياتو کې يې زمرد او نور ښايسته کانۍ لګيدلې و تر سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ول . دهغه د هڅو پايلې داشوې چې د اسيا د هرکسب خلک اود هر قوم وګړي دلته موجود شول. د صنعت او حرفت له پاره يې

سمرقند په ما نيو کې د ټولو شاندار عمارت د تيمور لنګ څلور منزله ماڼی ده چې د ترک د سراې په نامه يې شهرت موندلې دې

ځانګړتيا داده چې دهغې پر مخه يو آيت په ډير ښايسته بڼه ليکل شوې دې ، دا آيت «کوس » لري څخه هم لوستل کيداې شي .
تان د بابر د شهنشاه الفاظ دی)

نه کړ.ددې ځايه به تجارتي قافلي له يوه لورې هندوستان ته او دبلې لورې جرمني او ان تر جينوا پورې رسيدلې ، تيمور اوقافو
کړ .

وراءنهر په ښار باندې ولکه وکړه ، بيا يې ترکستان سوبه کړ ، اودهغې وروسته يې تر څنګ ګاونډي هيوادونه اوسيمې يوپه بل
ې او ان تر کوچنی اسيا پورې ورسيد . دهغه ځايه د شام او مصر په لور ولاړ او په منځني ختيز باندې ور و غوزيد ، او دا

، خو هغه دخپلو عزايمو او غوښتنو په خاطر تر خپله ځانه پورته ډيرو جابرو او ظالمو ،سفاکو غيرمسلمانو فاتحينو ته هم ماتې

د ذهنونو څخه وويستې .

وانه وه ، او بيا يې د پاته ابادئ د له منځه وړلو په خاطر د مرغاب ددرياب بند ورمات کړ . دغه بند دهغه ځاې زراعت ته اوبه
د ښختو سره و جنګولې ، په هر صورت د تيمور په بل مخ کې ددنيا داسې ظلم او تيرې نه و چې هغه د انسانانو په خلاف نه و

سلطان بايزيديلدرم تر مخه د راتلو له پاره ډيرې زياتې بهانې جوړولې ، او کله چې هغه ته د روس څخه هم د هغه ملاتړې ستر

ڼيده په کې را ولوشي يوې خواته کيښود او ددروازې لورې ته ورغله ،

ې وکتل ، نو هغې هم خپل لوښې په هماغه ځاې کې کيښود چيرې چې سريان خپل لوښې ايښې و .او دمرکزي دروازي په لور

ت هم دروازې ته ور رسيدلې وه . بيا د سريان څخه د جدا کيدو وروسته ريونا د قيرات په لور ورمنډه کړه او هغې ته ورغاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په دې حساب زه ستا مشر ورور هم يم . نو کله چې هم داسې موقع مخ ته راځي ،زما درنې خورې ! زما د اس واګې مه نيسه

ره چې کوم سامان تړلې و نو کله يې چې هغه را خسته نو سريان هم ورمنده کړه او څه سامان يې دريونا سره را واخست ،اوبيا

سريان دواړو به د وزو څخه شيده را واخلو او دهغې وروسته به بيا همدلته کينو او په خپلو منځو کې به خبرې اترې وکړو .

وول. دواړو خويندو په ډيره چټکۍ سره د وزو څخه شيده واخستل .

ږخميانو د مرهم پټۍ په خاطر هلته درې ورځې تم شو ، ددرې ورځو ددې پړاو نه تر مخ سلطان بايزيديلدرم علي پاشا زما پسې
رې ولاړ او هغه ښار يې محاصره کړ

ه چې د قسطنطنيې محاصره به اوږده شي ، تر څنګ يې سلطان هوډ درلود چې د دې ښارد سوبې وروسته به هغه د روم په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي ښار ته را ولیږلم . نومور جاني زه دهمدې ساتونکو په ساتنه کې دادې دلته راورسیدم.

م شوني وه چې د قسطنطنیې محاصره اوږده شي ، او هلته تا ته ځانته په خیمه کې ژوند کول د اذیت او درد نه ډک و ګرځي.
خاطر زه ډیره خوشحاله یم چې ته زما لورې ترې دلته راغلې ، ددې تر څنګ لورې ! ما او سریان خپل ځانونه یواځې احساسول

طنطنیې د محاصرې په وخت کې هغه د سلطان تر خوا وي. ددې ښار د سوبې نه وروسته کله چې سلطان د روم په لور کوچ

ې يئ ، اوس به زه تاته حکماً ووایم چې ته همدلته په میلمستون کې کینه زه او سریان به ولاړې شو او ډوډئ به تیاره کړو .اوبیا

تیاره کړې نو بیا داسې و ګڼه چې د ریونا په ژوند باندې لعنت دې ،که چیرې زما په موجودیت کې زما مور ټول کارونه کوی

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول څلور ویشتمه برخه لولئ :

. ښار د ساتنې له پاره د سلطان بایزیدیلدرم زوي ارطغرال مامور و . دهغه سره همغه د سیواس د ساتنې له پاره
نه د تیمورلنګ د عسکرو مقابله وکړه چې داسې وختونه په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیږي .

آس یا اوښ باندې د سفر کولو په وخت کې د اوسپنې د سیخانو څخه جوړ شوي یو کجاوه جوړه کړې وه ، نو هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل زوي عمر شيخ لا ترمخه د نړۍ څخه کوچ کړې و . دهغه دريم زوې ميران شاه ډېره ناوړه او بې عقله انسان و .
ه ورتيااو ميراني په اساس په لښکر کې هم محبوبيت درلود.

نه اخوا د خپل عقل او فکر له اړخه هم دوې دواړه د تيمور لنگ د سترګو دنور حيثييت درلود. خو ددې سره سره بيا

برخه يې د خپل سپه سالار نور الدين تر قوماندې لاندې پرې ښووله ، اوبله برخه يې د خپل لمسي شهزاده محمد تر

و چې د تيمور لنگ تاتاريان په هيڅصورت و نه توانيږي چې د ښار دروازې ماتې کړې اودننه را ننوځي ، نو په دې
ې خپل نور پنځه زره فوځونه يې په هغې لورې و ټاکل چې د تيمورلنگ وليعهداو دهغه لمسي شهزاده محمد د هغې

راني کې ټولو ترکانو ته ماته ورکړې وه. هغه وخت چې تيمورلنگ دخپلو اته لکو فوځونو سره د سيواس د ښار په لور
ه کړې و.

ددې منجنيقونو تر مخه يې د خپلو غشو ويشتونکو ډلې و ټاکلې او د منجنيقونو تر شا يې هم د غشو ډيرې کيښول ، ددې
خه جوړ شوي ډير زيات لوښي ايښودي و ، چې په هغه وخت کې د ارطغرال د وينا په اساس خلکو د اوره څخه ډک کړل

وې باندې د غشو باران و اوريد چې په پايلو کې يې زيات شمير تاتاريان دلدل شول ، په دې خاطر دهغوې لښکر هملته تم

ميره يې په ښار کې د لسو زرو څخه زياته نه ده ، په هيڅصورت زمونږ د حملې څخه خوندی پاته نه شي. نو کله چې
داسې اندازه او په داسې ګړندی توګه را خوشې کړې چې زيات شمير تاتاريان يې هملته وسوځول او له منځه يې

و کيږي . څکه هر ځل د تاتاريانو دا يرغل په شا تمبول شوي ،پر هغوې د جوش اوبو او د اور د سکروټو را وروول هغوې

ثبوت وړاندې کړ نو دهغې مثالونه هم په تاريخ کې ډير کم تر لاسه کيږي ، ارطغرال و توانيد چې پوره اته لکه فوځ د
چنۍ قلعه سوبه نه شوه کړاې .

زياته اوږده شوه نو دهغه سره د خوراک ذخيرې په ختميدو شوې ، او مجبور شو چې د تيمور لنگ سره سوله وکړي او

حشي انسان په دنياکې بل پيدا کيږي نه . کله چې ارطغرال د سيواس ښار تيمور لنگ ته حواله کړ نو تيمور لنگ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغوې د سالارد سلطان بايزيريلدرم د زوي ارطغرال په ګډون ووژل . د ارطغرال او دهغې دملګرو جرم داو چې

ه دمي په خاطر هملته دسيواس په ښار کې پړاو وکړ .

دتيمور زوې شا رخ ، لمسي او وليعهد محمد ، بل لمسې الخ خان او شاملګ شامل و . کله چې دوې ټول د تيمور خيمي

زرو په شاوخوا کې ده ، ددې نه اخوا د هغه په لښکر کې دوه کسه ډيره تکړه سالاران دي ، دهغوې څخه يو دهغه
ر د اروپا په ټولو جنګونو کې هغه په خپل سپه سالار علي پاشا باندې ډيره تکيه کړی وه ، په ورستيو جنګونو کې د بايزيد

دی . خوبيا هم که چيرې تاسې ته دهغه په هکله څه نور معلومات وي نو وي واياست ، دا به زما د خوښۍ سببب شي

برخي د لښکر لار ښوونه کوي ، په دښمن باندې د ګذار کولو له پاره پخپله مخکې کيږي نو په دې خاطر دهغه لښکرپر

اسي ځواکونو باندې يې شپيڼی حملې وکړې چې خپل ځانونه يې نا قابل تسخير ګڼل ، اودهغوې پر خلاف يې ډير ښه
ې و د همدې يونانيانو ښکار و ګر ځيدل . بيا دا علي پاشا ډګر ته راووت . هغه ټول يونانيان له منځه يوړل چې د

څومره د خپلو اسلافو داخلاقو ممنون دی په همغه اندازه د محمد د طبيعت ،زکاوت ، او ميړانې احسان مند هم دی . دا
خه ډير فوځ دې او دوه سالاران لري ، چې يو يې علي پاشا او بل يې وليعهد محمد دې .

واړه جاسوسان لږ څه را نژدې شول خو بيا هملته تم شول اما هغه ورته د نور رانزدې کيدو حکم وکړ . کله چې هغوې

برخې اخستلو وړ نه دې ، او نه يې پخوا په دغسې وينه تويونکو جنګونوکې برخه اخستی ده ، هغه غواړي د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه رپ کې به هغوې همله ډیرې کړل شي . له تاسره یواځې ستا سالار نور الدین اوستا لمسي ولیعهد محمد دې چې

ـغو دواړو جاسوسانو په خبره چې همدا اوس دخیمي څخه ووتل ، د ترکانو پادشاه سلطان بایزیریلدرم د پولوپ په جزیره
خپل آس تړي ، دا ځکه چې هغه ددې کار له پاره سوګند کړې دې . خو مونږ به هغه ته دداسې کار کولو مهلت ورنه

ې دې نو یاد ساتئ چې سلطان بایزیریلدرم به زمونږد لښکر و د شمیرې د په نظر کې نیولو پرته دفاسفور س د
نو په څیر به مونږ ته د ماتې د راکولو هڅه کوي .

مات کړي دي .

چې هغه ته دا خبرونه ور ورسیږی نو زما په فکر چې هغه به په قسطنطنیه کې یوه ورځ زیات وکم تم شی او بیا به
دجنګ کومه طریقه چې ما خپله کړې هغه ته هم غور کیږدئ.

شوي فوځ دې ، کله چې د بایزید د لښکرو سره ټکر پیلیږي نو اول به دغه ټول لښکر د هغه د لښکر سره ټکر وکړي
بندیان کړې او ماته به یې راوړي ،او دبروصې په خزانې به ولکه وکړي .

ښو نو مونږ ته به یې ډیره ستره ګټه تر لاسه شی .

لکه فوځونه له ځانه سره یوسئ ، نو بیا به هم زما سره څلور لکه فوځ پاته شي ، زما لمسي الخ خان ، او شا ملګ به د

پاته کیږی ، او ددغه دوو نوي پرانستل شوي محاذونو په لور به خپل سالار علی پاشا او ولیعهد محمد استوي ، که چیرې
وځ دې نو دهغې په مقابله کې د بایزید سره یواځې ځلوېښت زره فوځ پاته کیږی . او هغوې ته هم هلته زما د سالار نور
ر تیب به نور الدین او محمد هم دعلي پاشا او ولیعهمد محمد په فوځونو باندې غلبه تر لاسه کړي . کله چې داسې
لطان دې چې تر نن ورځې پورې یې د سترو سترو جابرانو تر مخ یې د فتحې او سوبې علاوه د ماتې نوم هم نه دې
. په تاریخ کې په طلاي ټکو ولیکل شي .

ل منتظر واوسو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرې يوه ورځ نه وه تيره شوې چې يو سپاهي ستړې ستومانه او مات مات را ورسيد. په دې وخت کې بايزيد د خپلو

وپوښتل :

هغه مخبر وويل :

رحدي ښار سيواس ولکه کړې ، په سيواس کې ستا زوې ارطغرال دا اته لکه فوځ په مقابل کې يوه اونۍ و جنګيده
ره . درونده سلطانه! هغه د سيواس په ښار کې زمونږ ټول لښکر له منځه يوړ ، څلورزر ه مسلمان سپاهيان يې ژوندي

وخته هغه ګونګ ،ضُم او په غم کې ډوب ناست و .د علي پاشا او وليعهد حالت هم د سلطان د حال څخه کم نه و . تر

مونږ پر خلاف د جنګ کولو له پاره کوم کار پيل کړې نو هغه په يقين سره د اسلامي ملت له پاره دجنګ د ويرونکي

شال وګرزيده .

ځورونود پټولو له پاره خپل لوڅوالي نه را څرګندولې ،او نه يې دخپلو د بيلتون په خاطر دتورې شپې دجدايي د توپان په

ندې بريالي شول ، که چيرې دې تيمورلنګ د اته لکه لښکرو سره يو ځاى زمونږ پر سلطنت باندې يرغل نه وې کړې
دې کار مخنيوي وکړي ، نو په دې خاطر يې ددې کار له پاره زمونږ دخپل يوه ورور سره معامله وکړه ، زه نه پوهيږم

ن په سازشونو باندې ځان نه خبروي ، د ښتوپه ديوالونو په خامو رنګونو سره د خپل عظمت او ستروالي دداستانونو
صف جوړوى خو کاش چې دا تيمور لنګ د ملت د خوږو شونډو خندا باندې د زهرو جام انه اړولی ، کاشکي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ی کتل. په دې وخت کې دسلطان په سترګو کې يو غم ، يو الم او يو افسوس و ، نو يو ځل بيا يې په خبرو پيل وکړ او

رلنګ زما زوې هم وژلې دې ، لکه چې تاسې هم واوريدل ، هغه ځلور زره مسلمانان ژوندې تر خاورو لاندې کړل ،

ه وسله وال موجود دي ، تاسي ته معلومه ده چې د اروپا په دې سيمو کې مونږ د شمير ډيربښت ته کوم اهميت نه دې
ه . زامنو! پورته شئ او لښکر ته د تللو حکم وکړئ . اوس مونږ دلته د قسطنطنيې په محاصره کولو باندې بايد خپل وخت
ح د مقابلې کولو جرأت هم لري .

ښخه يې غيږه چاپيره کړه په داسې حال کې چې ريونا د علي پاشا ښځه د اس واګې واخستې ،او په خوږو خوږو سترګو
غم او خفګان دې ، ريونا هم علی پاشا ته کتل اوهغه هم دعلي پاشا په خفګان باندې غمګينه وه ، بيا مخکې له دې چې

ې تندې دماتولو په خاطر د تيغه نه وې تير کړي ، دې ظالم د سلطان بايزيد يلدرم زوې هم له تيغه تير کړې دې .

و نو په همدې توګه به مونږ د تيمور لنګ مقابله هم وکړو. خو څه چې ما زوروي هغه دادی چې دا تيمور لنګ د
ه د غم او صدمې سبب ګرځيدلې ده .

ختـه پورې ريونا ، علي پاشا او قيرات درې واړه هلته په ميلمستون کې ناست و ، سريان هم بيرته ور ستنه شوه او دخپل

همدلته پرې ښوول شي . او دلته دبروصې ښځه به تازه فوځونه واخستل شي . ددې تر څنګ به سلطان د بروصې ښځه د

رتلې او پخلنځي ته د ډوډۍ د تيارولو له پاره ولاړې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه کوچ کړي دي . په بروصي کي د يوې شپې په تم کيدو سره سلطان د لښکر زخميان همدلته په بروصې کي پريښودل

وروسته هغه هملته د درياب په غاړه په غرنی سيمو کي خپل لښکر ور ننويست ، ددې سره سم سلطان د سيواس پورې

رم په همدې غرنيو سيمو کي د تيمور لنگ سره د مقابلي له پاره تيار او بيدا ر و .

لته تم شو خو تيمور لنگ دخپل فوځ سره د سلطان مقابلي ته حاضر نه شو .

ي خبر د اوريدو سره سم سلطان بايزيد يلدرم د غرنيو لمنو څخه را ووت او د هيلس ددرياب غاړې ته راغي .

ورود چکر و هلو ته اړتيا ده ، او سلطان د همدې چکر په دننه کي خپل لښکر راټول کړ اوپه دې انتظار کي و چي

ه حقيقت کي تيمور لنگ ته د فوځونو برتري هم تر لاسه وه ځکه دهغه د فوځونو شميره اته لکه وه په داسي حال کي

ټکر هڅه وکړه نو سلطان بايزيد يلدرم به دهغه لښکر د شميرې د زياتوالي سره سره نابوده کړی او له منځه به يې

مور جرأ ت و نه کړ چي ددرياب څخه را تير شي او د سلطان مقابلي ته راشي . په اتمه ورځ سلطان ته خبر راغي

، په دې خاطر هغه د خپل اته لکو فوځونو سره په ډيره بيړه د انقري په لور وخوځيد او انقره يې محاصره کړه او په پوره

. هغه وخت چي د تيمورلښکر د رسيو اوزينو په واسطه په ديوالونو د ورختلو هڅه وکړه نو انقری کي ميشت د
خبرانو خبر ورکړ چي سلطان بايزيد يلدرم په ډيره چټکتيا سره دهغه په لور را روان دې ، ددې خبر د اوريدو سره
ته وويل :

کاره لويدلي وي سمدستي ټکر کول دي ، خو ياد ساتئ چي دا تدبيرونه هم زمونږ له پاره زيانمن ثابتيداې شی . که
وته کوي چي هغه نه شاته تلونکي دي او نه د جنگ څخه مخه گرځونکی دې .

يواد هر کلي ، هر ښار چي مخ ته راځي هغه د تباهی سره مخ کړ و . اوپه دې ترتيب بايزيد مجبور کړو زمونږ تر شا
اوبو د ذخير نه د گټي ډيورته کولو په وخت کي د زهرو سره مخ کيږي اوپه دې ترتيب به هغوی له منځه ځّي او د
حساس کړي نو که چيرې په داسي وخت کي مونږ پر بايزيد باندې يرغل وکړ و نو دبايزيد ماتې به حتمی او زمونږ بريا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ځخه خوندی پاته شي .

، په دې تر تیب هغه اته لکه فوځ مخکې مخکې په تیښته کې روان و او د سلطان بایزید یلدرم یولک شل زره فوځ د

ایزید یلدرم د لښکر د ویرې د خندق د ویستلو حکم وکړ .

سي سفر کړې و او دې میدانو ته رارسیدلې و .

اچولي واو دا یو داسې حرکت دې چې د انسانیت پر خلاف ګڼل کیږي .

سلطان ځني خویونه او کړچار نه خوښولې نو هغه به یې د خپلو سفیرانو د لیږلو را لیږلو په واسطه حل کړې وې ، او دا

دسلطان بایزیدیلدرم د مقابلي له پاره تیار کړل تر څو دخپلې ماتې امکانات را کم کړي .

ډه کې یې پریکړه کړې وه چې کله سلطان بایزیدیلدرم ددې مقابلې له پاره راشی نو تیمورلنګ به د الخ خان او شا ملک
سي پورې او دخپل لمسي ولیعهد محمد سره یې دوه لکه لښکر د انقرې په لور د استولو حکم کړې و.

ه ورسته تیمورلنګ په خپل لمسي ولیعهد محمد باندې تر ټولو ډیر باور درلود .نو په دې خاطر یې نه غوښتل هغوې
حشت سره سره چې دې په کې دسلطان بایزیدیلدرم له اړخه ککړ و بیا یې هم دخپل زوې شارخ سره په خپله خیمه

علاوه په لښکر کې ډیر کلک نظم او نسق موجود و اودهغه هر وګړې د بایزید همدومره وفادرا و لکه څومره چې یو
ځارنه کوله چې دغه ټول اذیتونه او ستونزي یې زغملې او هیڅ ډول شکایت یې نه کاوه .

و مخته خپله خیمه و دروله نو بیا دتیمور لنګ سره د جنګ پرته بله لاره نه وه . سلطان بایزیدیلدرم د راتلو سره سم د
ح ته یو ګوټ اوبه هم نه وې تر لاسه شوې ، نو دخپلو فوځونو د همدغو ستونزو او کړاو په کتلو سره هغه یوه لمحه

ي یې له ځانه سره هملته پریښود ، دویمه برخه یې ولیعهد محمد ته او دریمه برخه یې د علي پاشا په قومندې کې ورکړه

د لښکر په مقابلکې د جنګ له پاره صفونه جوړ کړی و . دسلطان بایزیدیلدرم په لور د کتلو سره سم هغوې هم خپل
شهزادګانو سایرکن اوایکسلا سره یو ځاې پاته شول..

په دې ترتیب د تیمور لنګ ټول لښکر د دسلطان بایزیدیلدرم په لښکر لکه د مچو او میږیو په څیر را پریوت .

و باندې ور پریوتل .

د زوې ولیعهد محمد لښکر شاته و تمباوه ، ولیعهد محمد د خپل لښکر سره ځکه لږ څه شاته شو چې پر هغه ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسته تک ته مجبور شو .

همداسې وینه تویونکې حمله وکړه او هغوی یې تر ډیره شاته و زغلول . په دې وخت کې سائرکن د ډیر جرأت نه کار
ب یې داروپایي دوو شهزادګانو څخه د یوه کار و ر خلاص کړ. اوس ایکسلا پاته و ، کله چې هغه وکتل چې ورور یې

، کله چې د تیمورلنګ سالارانو وکتل چې د وخت په تیریدو سره کیداې شي علي پاشا دهغوی منځته ورسیږي نو هغوی

هم دا ښه درک کړې وه . بیا سلطان بایزیدیلدرم دتیمورلنګ د عسکرو سره په جنګ دوه تیز زغلیدونکې آس سپاره
ې او یوې لورې ته دوتلو هڅه وکړئ ، او ددښمن د پنجې څخه د وتلو سره سم لږ څه شاته ولاړ شئ اوبیا د نوې جنګ

عه لښکر چې ددوې د اړخونو څخه تیریده تر سختي ضربي لاندې راووست . د علي پاشا دا حمله دومره قوي وه چې
ه تبنتې . په دې تر تیب علي پاشا دخپلو توپانې حملو په واسطه د هغه په اړخ کې تیریدونکې دښمن له منځه یوړ او پخپله

ب عسکرو یې زغم و نه شو کولاې اویوې لورې اوبلې ته یې د تیښتې مخه کړه ، بیا ولیعهد تر ډیره پورې شاته ، ان
ب پیل شي.

ښار راوړي او په دې ترتیب په پا شاکیدو باندې بریالي شي .

اندې د ملخانو په څیر را توې شول.، سلطان بایزیدیلدرم دهمدې حالاتو په کتلو سره شاته شوې و .د سلطان شاته یوه

وځونه د څو فرلانګو پورې خپاره شوی و . په دې خاطر ددومره دښمن له منځه وړل او ځان ترې ویستل شونې نه
دسلطان ټول لښکر له منځه ولاړ اوسلطان یې ژوندې و نیوه ، او هغه یې و تاړه او په پړاو کې پروت تیمور لنګ ته یې

اړو پلار اوزوې وکتل چې د سلطان د سترګو څخه د قهر اوغضب لمبې را وځي ، دهغه سینه زخمي شوې وه او

او ستا زوې ولیعهد محمد هم د خپل څلویښت زره عسکرو سره یو ځاې د تیښتې لار خپله کړې ده .

څه وم او ستا عسکر مې ځپل ، زه د نورو د بچیانو د حلالو او دهغوی په واسطه دخپلې سوبې د یقیني کولو له پاره دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاف جنګ کړې دې . خو ګوره تيموره ! فتح اوما ته د قدوس خداې له لورې وې خو ياد ساته چې په اخلاقي توګه ته

يمه کې د خپل زوې شارخ سره د شطرنج لوبه کوي دا لوبه خو ښځې هم د حرم په يوه خونه کې کيني اوکوی يي .
ته لږ څه د انصاف په حد کې فکر وکړه ، هغه خبرې و تله ، او بيا وواېه چې ايا رښتيا ته فاتح يې ؟ ايا تا په جنګ
شکو لې وې ، که اوس هم تاته شک وي نو پلار او زوې دواړه تورې را واخلئ او ځانته زما سره مقابله وکړئ ، بيا

زيد لاسونه ور پرانزي ، په دې خبره هغو سپاهيانو چې بايزيد يې لاس تړلي دلته د تيمور خيمي ته راوستې و دهغه
، هم سلطان ته راوست .

جره کې بند کړئ په کومې کې چې تيمور لنګ په خپله سفر کاوه ، دتيمور لنګ د حکم سره سم يې سلطان د اوسپنې

ل شول چې د سلطان بايزيديلدرم سپه سالار علي پاشا او زوې وليعهد محمد دواړه تښتيدلي دي . دهغه په سالارانو کې
ښکرو سره يو ځاې په وتلو بريالي شول . هغوې د هيلس درياب څخه تير شوي دي او په هغه بل لورې غرنی سيمو کې

طوری په مرکزې خزانه باندې ولکه وکړئ او ټوله خزانه دلته خپل پړاو ته را منتقل کړئ .

ک هغوې ته قاصد ور وليږه اوخبر يې ورکړ چې سلطان ته مو ماتې ورکړې او پخپله سلطان مو نيولې دې او اوس

په سالار و . هغه د اسلامي امت او مسلمانانو سره ډيره همدردي درلوده ،که څه هم هغه د تيمور لنګ په حکم د بروصې په

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاريخې ناول شپږ ويشتمه برخه لولئ :
۴۵ *****
رالدين سره په خيمه کې ناست و او په څه مسله يې خبرې کولې چې د هغه يو ساتونکي راغي او ورته يې وويل :
اقا! د بايزيد د لښکر سره چې کوم بنديان مونږ نيولي دي په هغوې کې يو معمر شخص برهان الدين هم شامل دی.
سره ټکان وخوړ او ساتونکي ته يې وويل چې هر څه چې د برهان الدين په هکله وايي ويې وايه . اوژر يې راته وواېه .
ساتونکي وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندې ټاکل شویدي ،وایي چې د بندیانو دډلې څخه دغه برهان الدین له تاسره لیدل غواړي. اوس دوه ساتونکو دغه برهان
الدین دلته راوړې دي او د خیمې نه بیرون ولاړ دي او د اجازې غوښتنه کوي.
ځان ځارنې ، دهغه ددیانت په هکله ډیرې قصې اوریدلي دي . هغه په ډیر درنښت سره دلته خیمې ته راوړئ، زه غواړم و
پوهیږم چې هغه څه غواړي .
ه . دهغه په راتللو سره ولي عهد محمد ، الغ خان ،نورالدین ، او شارخ ټول ودریدل . تیمورلنګ هغه ته په یوه ځای کې د
ه و کړه ، خو برهان الدین حرکت و نه کړ . اوپه خپل ځای ولاړ پاته شو او بیا یې په نفي سره سر و خوځاوه او ویې ویل :
ند هم یواځې دا و چې زه ستا په خدمت کې حاضر شم او درته ووایم چې ماته د بایزید سره د کتلو له پاره وخت راکړه . زه
تاسي ته دا ډاګیزه کوم چې زه د بروصې اوسیدونکې یم ، زما نوم برهان الدین دی او یو وخت د بایزید یلدرم استاد وم.
تیمورلنګ په ډیره درنه توګه برهان الدین ته وکتل او ورته یې وویل:
ونده مشره ! ته کینه .زه بایزید را غواړم . بیا چې ته دهغه سره څه ویل غواړې نو زما په موجودیت کې یې یزید ته ووایه .
برهان الدین یوځل بیا خپل سر د نفي په توګه وخوځاوه ، او ورته یې وویل :
ې تا هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړې دی ، زه غواړم په همغه پنجره کې بند بایزید ووینم او بیا ورسره خبرې وکړم.
د برهان الدین په خبرو باندې تیمورلنګ تر یوه وخته پورې فکر وکړ او بیا یې د څه فکر او سوچ وروسته وویل :
ته اوسئ زه بیرته ژر راستنیږم . ددې خبرې سره سم تیمور لنګ دخپلې خیمې څخه د برهان الدین سره یو ځای بیرون شو.
ې وې ، سر یې ښکته و ، د پنجرې تر مخه د برهان الدین د درولو سره سم تیمور لنګ هغه ته دا وښووله چې هغه د خیمې د
دی . خو هغه د همدې پنجرې شاته پټ ولاړ و .تر څو ځان خبر کړي چې برهان الدین د بایزید سره څه خبرې کوی..
تر ډیره پورې بایزید ته کتل اوبیا یې په ډیر ناست او ژړه غوني اواز غږ وکړ چې : بایزیده....بایزیده ،بایزیده زما زویه !
ه خپل مخکې برهان الدین وکوت نو بایزید په پنجره کې ددریدو هڅه وکړه ، برهان الدین په ډیر غوره سره بایزید ته کتل .
و یو بل ته کتل ، اوبیا داسې لکه چې په چپو خولو اوولاړو ژبو یو بل ته څه وایي . بیا برهان الدین بایزید ته وویل :
ې . ما تاته څو وارې یاده کړې وه چې کله چې ستا نیکونو او غورنیکونو شرابو ته لاس هم نه و ور وړې نو تا ولي دا
په راتولونکي وختو کې به زه تا په کومو ځنګلونو کې ، دغرونو په لمنو کې ،او دجنګ په میدانونو کې لټوم . نه یواځې زه
،بایزیده ! بلکه ستا ټول رعیت ، ستا سره مینه کونکې به ټول ستا په لټه کې و ې.
برهان الدین د لږڅه وقفې نه وروسته بیا بایزیدیلدرم ته وویل :
ت یې پرې تمام کړې وې ، قدوس خدای هر قوم ، اودهر ملت دلاربښوونې له پاره وسایل برابروي او په عذاب دککړیدو تر
کړیږي. بایزیده ! اوس چې تا ماتې خوړلې ، او دا چې ته اوس د اوسپنې په دې پنجره کې بند یې نو دا هم دخپل خدای له
ه خبر درکاوه ، ته مې پوهه ولې ، ته مې د شرابو دڅکلو څخه منه کولې ، او د راتلونکې عذاب او اذیت څخه مې ویرولې
وویستلې ، بایزیده ! تا د سمندر دهغې غاړې څخه راوړې د خپلې نوې ناوې په طلسم کې ورک شوې ، اودهغې د هرې
غوښتنې او د هغې د هر خواهش په پوره کولو کې اود هغې دهرې خبرې په منلو کې دې دریغ و نه کړ .
ا خپله دغه نوې ښځه دخپل ذهن د معبودیت نغمه ، د خپل زړه صومعه ګڼله ، خو نن هغه ستا هیڅ درد نه دوا کوي ، دا
ځکه چې کله چې دخدای له اړخه نیول کیږي نو بیا هر څه دهغه تر مخه بې وسې اومجبور شي .
دې ، اوس نه ستا کوم نوم شته ا و نه کوم عنوان . تا دخپل رعیت خوشبوي او خوشحالي د یتمانو په اوښکو تبدیله کړه .
و سیلاب را روان و ، سلګۍ یې وهلې ، او دبرهان الدین په څیر یې خپلې شونډې سره خوړلې ، د پنجرې شاته پټ ولاړ
ان الدین د خبرو څخه د سرنه تر پښو پورې په خولو کې ډوب شو ... برهان الدین یو ځل بیا خبرې پیل کړې او ویې ویل :
بایزیده ! زه دشپود تیارو په چاودنو کې دخندا سهار ، اود وطن د سهار له پاره د هنر نوې اسلو ب له کومه راوړم ؟
شهیدانو دخاورو شفق ، اودقوس قزح څخه روښانه ستورې را وکاږې؟ برهان الدین تردې ځایه خبرې و کړې او چپ شو.
سلطان بایزید یلدرم ورته وویل :
نه ورنژدې کاوه ، ما داکار دهمدې نوې ناوې په راوستلو سره پیل کړ، زه ړوند شوی وم ، او ما په هغه وخت کې ستا په
وب وې ، نود خدای عذاب پر ده ولې نه را نازلیږي ؟ ولې یې خدای نه نیسي ؟ دا عذاب ولې یواځې پر مانازل شوي دی ؟
دسلطان ددې خبرو په اوریدو سره برهان الدین تر یوې شیبې پورې چپ پاته شو اوبیا یې ورته وویل :
بایزیده ! ما په خپل ژوند کې هیڅکله هم تا ته غلطه مشوره نه ده درکړې ، تا دا فکر هم ونه کړ چې برهان الدین یوه د
د خپلو رعایاو له پاره یو ډول د رحمت سیورې وې . ستا پلار او نیکونه په ریښتانې توګه دخپل رعیت له پاره د خدای
که چیرې ته زما د پوهاوی په واسطه توبه کړې وې نو تا ته به داډ درکوم چې تا ته به نن دا ورځ نه وې په برخه شوې .
ې تمام شوي ، خو یاد ساته چې که څه هم تیمور لنګ په ډیرو بدو فعلونو کې ککړ دی نو هغه ورځ به ډیره ژر راشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کو په خیر په هوا کې محوه اوله منځه ولاړ شي ، تولې ارزوګانې د خاورو سره خاورې شي ، هغه ورځ به خامخا راځي .
برهان الدین لږڅه تم شو او بیایې دلږ څه فکر کولو وروسته وویل :
ه برابره کړه او له ما سره پخپله تر دې ځایه راغې . بایزیده ! هغه څه چې ما تا ته ویل غوښتل هغه مې درته وویل ،
ک هم ستا په خیر په اعمالو باندې چلند وکړې نو د قدرت نیونه ډیره سخته ده او هیڅوک ترې خوندې نه شي پاته کیدې .
دقسمتې وه چې د څلورو خواو څخه مې را پریوتونکې پاڼې و نه شواې کتلې . یواځې د تورو شپو له پاره مې د ښایست
د اخلاص وریځې لټوم ، هاې افسوس ! هاې افسوس ! زه به اوس چیرې د خپلو تندو مداوا لټوم . ددې پنجرې نښې د
عمراذیتونه زما ملګرې او زما سره غملړلي دي .
ا اوس چې د شا له دروازې را ننوتې وي . دتیمورلنګ په کتلو سره بایزید خپلې سترګې بلې لورې ته واړولې ، په همدې
وخت کې برهان الدین تیمورلنګ ته وویل :
ما هغه ته داسې کومه خبره نه ده کړې چې ستا پر خلاف کوم ساز وباز وګڼل شي ، او نه مې دهغه سره داسې کومه خبره
چې خداې پرې اوس نیولې دې ، ما چې څه ویل غوښتل هغه مې ورته وویلې ، اوس نو ما ته د خپلو هغو ملګرو سره
دیو ځاې کیدو د بیرته ستنیدو اجازه راکړه چې له ماسره یو ځاې بندیان دي .
راځه ، زما سره یو ځاې راځه ، تیمورلنګ په مړژواندې اواز وویل :
هغه تر شا روان و کله چې دخپلې خیمې څنګ ته راغې نو هملته و درید . او برهان الدین ته یې مخ کړا و ورته یې وویل:
ه ته دهغه آینه ور وښووله ،برهان الدینه ! په هغې اینې کې ماته خپل ځان هم را څرګند شو . برهان الدینه ! ته اوس زمونږ
زه تا او ستا ټول ملګري پریږدم . ته دخپلو ټولو ملګرو سره بروصې ته ولاړ شه ، پرتاسو باندې هیڅ ډول بندیز نه شته.
شیبه وروسته برهان الدین دخپلو نورو ملګرو سره یو ځاې د بروصې په لور ولاړ. ځکه چې تیمورلنګ هغوې ازاد کړي و .
۴۶ *****
او د میلمستون دیوال ته یې ځان تکیه کړ. دهغې د حال څخه څرګندیده چې هغه بلکل ماته شوې ده . ریونا او سریان
رسیدو سره سم قیرات په خپله غیږ کې و نیوله ، او د شا له اړخه سریان هغې ته را غاړې وته ، او په ژړا یې پیل وکړ. خو
ي ځکه ریونا هم ژړل او د سترګو څخه یې اوښکې را روانې وې، او په خپل ژړغوني اواز سره یې قیرات ته وویل :
پیل شوې ته هره ورځ قصر ته ورځې ، او دعلي پاشا پوښتنه کوې ، خو نن چې ته په کوم حال بیرته راستنه شوې ې پخوا
نوځې ، ریونا ددې څخه نور زیات څه و نه ویل خو خپل سر یې د قیرات په اوږې اینودې و او په کوکو کوکو یې ژړل .
یوه اړخ کې ریونا او په بل کې سریان را ونغاړلې ، میلمستون ته یې ننویستلې اوپه ډیر غمژن اواز سره یې وویلې .
ره څرګنده ده چې هغوې ددښمن په قید کې نه دې ورغلې . لونو! د ماښام اذانونه و شول ، راځئ چې د هر څه تر مخه د
ماښام لمونځونه ادا کړو ،بیا به د لمانځه د اداء کولو وروسته له تاسې سره تفصیلي خبره وکړم.
ي واړه هلته میلمستون ته راغلې اوکیناستې ،قیرات چې په کوم ځاې کې خبره پرې اینې و ه د هماغه ځایه یې بیا وویل :
ر محترم ، زمونږ محسن ، زمونږ مربې ،او زمونږ سلطان او دسر سیورې ، زمونږ د هیلو او امیدونو اسمان سلطان بایزید
د عیش او عشرت نه ګټه پورته نه شي کړاې . نن چې کوم خلک راغلې هغوې هم دا ډاګیزه کړېده چې د سلطان بایزید
یلدرم سره دهغه زوې موسې هم نیول شوي دې .
قیرات لږ شیبه چپ شوه او بیا یې خپلې خبرې پیل کړې .
میر وایې چې نورالدین د ډیر نیک خوې انسان دې ، د لمانځه اوروژې پابندي کوي او ددین د سترو خدمت کونکو څخه ګڼل
ي له ځانو سره وړې واې او ټول ښار به یې لوټلې و . نو خداې دې نورالدین ته خیر ورکړي . تا سو وکتل چې هغه د خپل
نه یې کوم اوسیدونکي ته زیان ور ساوه او نه یې په چا لاس پورته کړ . زه فکر کوم چې دا به هم د قدوس خداې له
اړخه پر مونږ باندې یو احسان وي چې د بروصې ښار د تباهۍ اوبربادۍ څخه خوندي پاته شو .
دقیرات د چپ کیدو سره سم ریونا خپلې سترګې د اوښکو څخه وچې کړې او بیا یې په ډیره غمژنه توګه وویل.
کر سره را وتلي وي او په کوم خوندي ځاې کې به ځاې په ځاې شوي وې ، هغه به په کوم موزون او مناسب وخت کې
اړې ، کیداې شي هغه دا کار هغه وخت وکړی چې تیمورلنګ ددې ځایه څخه د خپل لښکر سره یو ځاې کوچ وکړی .
دریونا ددې خبرو وروسته قیرات وویلې :
وپایې حکمرانانو ته چې همدا اوس د قسطنطنیې په ښار کې سره راټول شوی دي بلنه ورکړې تر څو د هغه د فتحې په
سې وکړي نو زما زوې علي پاشا اوولیعهد محمد به هم خپل ځانونه را ښکاره کړي او دبروصې په لور به راستانه شي.
زید یلدرم تر قومندې لاندې وه دهغوې ډیره برخه له منځه تللې دی ، او لږه پاته برخه یې بندیان شوی دي ، په دې بندیانو
کي زما ورور برهان الدین هم شامل دې ، زه دعا کوم چې زما ورور برهان الدین د دښمن د ظلم څخه خلاصون ومومي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وارو د میلمستون ددروازې په لور ورغلل ، چې برهان الدین هم په همدې ګړۍ میلمستون ته ور ننوت . د برهان الدین په
وشحاله شوې ، برهان الدین هغوې درې واړو ته د کیناستو وویل ، کله چې هغوې ټول کیناستل نو برهان الدین ورته وویل :
په هکله اودهغه د سلامتیا اوروغتیا په اړه کوم خبر نه دې درکول شوې ، قیرات خورې ! زه د تیمورلنګ د پړاو نه نیغ
ې نه یواځې علي پاشا بلکه ولیعهد محمد هم ژوندې او سلامت دي ،او دهغوې دواړو لښکر هم دهغوې سره یو ځاې دي .
تردې ځایه دخبرو وروسته برهان الدین لړه شیبه تم شو او بیا یې د خپلو خبرو سلسله پیل کړه او ویې ویل :
تر مخ د وړاندې کیدو وروسته د اوسپنې په بنجره کې بند سلطان بایزیدیلدرم سره د خبروڅخه هغوې درې واړه خبرې کړې .
کله چې برهان الدین خپله خبره خلاصه کړه ه د لږی شیبې د چپتیا وروسته قیرات په خبرو پیل وکړ او وی ویل :
جره کې بند کړې دې ، خو وروره تا را ته دا ونه ویل چې علي پاشا او ولیعهد محمد د جنګ څخه څنګه خوندی را ووتل ؟
سلطان بایزید یلدرم سره یواځې یولک شل زره عسکر وو ، خو د هغې په مقابل کې د تیمور لنګ سره اته لکه لښکر و .
، دجنګ په وخت کې تیمور لنګ په خپله په جنګ کې نه و موجود، بلکه دخپل زوې شارخ سره یې د شطرنج لوبه کوله ،
وه چې دخپل لښکر سره یو ځاې ددښمن د قوت په هغه برخه باندې په پوره قوت سره یرغل وکړي چې د اړخونو له
لورې مخته راځي ، د هغوې زور مات کړئ او خپل ځانونه خوندی ځایوته و کاږئ.
الدین ددمې په خاطر توقف وکړ. سریې ښکته کړ او څه فکر یې وکړ . او دوپاره یې خپله خبره جاري وساتله ، اوویې ویل :
و سره د دښمن د اته لکه فوځونو سره جنګیدل که شوني نه دی نو ستونزمن خو ضرور دي . بیا خو حالاتو او شرایطو
نو کې دخپل همدې عسکرې ځواک په واسطه هغه د صلیبیانو شپږ شپږ، اته اته ، لکو فوځونو ته ماتې ورکړې وه نو
یدلې و چې تر څو ورځو پورې یې مخکې مخکې منډې وهلې ، هغه ته د اته لکو عسکرو سره بیا هم د ا جرأ ت نه و په
، د انقری ښاروال ډیره هڅه وکړه چې هغوې په دیوالو باندې د را ختلو څخه دفع کړي ، خو هغه بریالي نه شو . خو کله
و هلته لرې په ازادو میدانونو کې یې پړاو وکړ . دهغې د ویرې او ډار اندازه دددې څخه اخستلې شئ چې هغه خپلو اته
ر خندقونه و کاږی ، تر څو سلطان بایزید د شپې له اړخه پرې یرغل را نه وړی او دوې دشپې له منځه یونه سي.
لي ، که څه د بایزید جاسوسانو دهرې پیښې خبر ورکاوه چې په لاره کې ټولې اوبه په زهرو ککړې دې ، نوسلطان د ډیر
ل شو نو هغه وخت د بایزید لښکر ې وږې تږې وې او دهغوې دجنګ کومه طریقه چې وه نو هغوې دهغې په مطابق
خپل کار ونه کړاې شو.
کم سره سم علي پاشا او ولیعهد محمد په خپلو اړخونوکې را خپریدونکې دښمن تر سختې ضربې لاندې ونیو ، هغوې یې
علي پاشا او ولیعهد محمد خپل ځانونه او خپلې لښکرې خوندې ځایو ته یوسي ، نو دهغوې د وتلو سره سم دښمن د څلورو
حاصرې څخه خوندي کړي ، خو سلطان په خپله ددښمن په جال کې را ونغښت ، او ان د سترګو تر دیده پورې یې په
، په پنجه کې ولوید اوهغه هم هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړ . زه هم په همدې بندیانو کې وم . خو وروسته تیمور زه
ې کور ته راغلم ، زه پوهیدم چې تاسې به دعلي پاشا په اړه اندیښمن یاست . نو ما غوښتل تاسې دعلي پاشا څخه خبر کړم .
ذیت سبب وي . دا ځکه چې تا د دې څخه د مخه خپل میره او دوه زامن له لاسه ورکړي دي ، خو زه تاته ډاډ درکوم چې
حمد دواړو خپلې لښکرې دهیلس ددریاب څخه را تیرې کړې او ددریاب دې غاړې ته په غرنیو سیموکې پټ شوي دي .
ن درې واړه تر یوه ځایه پورې تکیه شولې او لږ څه تسلې ورته پیدا شوه . په دې وخت کې ریونا برهان الدین ته وویلې :
خپلو لښکرو سره پټ شویدې تیمور لنګ هم هلته ور ننوځي اوعلي پاشا ، ولیعهد محمد او د هغوې لښکرو ته زیان ورسوي.
دریونا په دې پوښتنو باندې برهان الدین داسې مسکې شو چې په هغه کې تمسخر هم و او طنز هم . بیا هغه ریونا ته وویل :
رسوی، ځکه هغه وخت چې سلطان بایزید د خپلو لښکرو سره دبروصې څخه حرکت کاوه نوسلطان دهیلس ددریاب څخه د
تیریدو وروسته ، همدې غرنیو سلسلو کې ور ننوتې واوهملته یې دخپل لښکر سره یو ځاې پړاو کړې و .
هغه ته څرګنده وه چې سلطان بایزید په میداني او غرنیو دواړو جنګونو کې په تیمور باندې لوړتیا لري . هغه په دې هم
جنګ نه ځان ویسته ،او د انقري پراخو میدانونو ته ورغې او بیا یې هلته پړاو وکړ. او اوس هم زه تاسې ته ډاډ درکوم چې
نیو سیمو څخه را ووزي او داسې کوم کار به وکړي چې د خپلې ماتې دغه داغ به پریمنځي او خپل تیر تاریخ بیرته را
تازه کړي .
الدین په دې خبرو باندې قیرات ، ریونا او سریان درې واړه ډاډمنې شوې وې او بیا قیرات دخپله ځایه پورته شوه او وې ویل:
ې پاشا نه وې راستون شوې ته به همدلته اوسیږي ، اوس ته کینه چې زه ډوډۍ راوړم . بیا به یې ټول سره یو ځاې وخورو .
ږې واړو سره یو ځاې د ډوډۍ خوړلو وروسته رخصتیږم . خو ژمنه کوم چې هره ورځ به ستاسې دکتلو له پاره دلته یوځل
راځم . اوکه چیرې جنګ بیا پیښ شو نو زه به دعلي پاشا او لیعهد محمد د کړچار په هکله تاسې ته خبر درکړم .
ه شوه ، قیرات یې د لاسه و نیوله ، او په خپل هغه ځاې یې بیرته کنیوله چې ترې را پورته شوې وه ،اوبیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغوې دواړو   میلمستون ته ډوډۍ راوړه ، څلورو واړو یو ځاې ډوډۍ وخوړله ، اوبیا برهان الدین بیرته ولاړ.
پرلپسې لري ....

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې   ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول   و ویشتمه برخه لولئ :
۴۷ *****

او درلود دهغې پړاو موجود ټول سامان او وسایل یې هم   له ځانه سره راټول کړي و او را وتلي و. هغوې ته دداسي کولو
تي اخستلو سره د خپل پړاو ټول شیان را ټول کړي و او د هیلس ددریاب څخه تیر او په غرنیو لمنو کې یې پناه اخستي و.
رلودې ، نو په دې خاطر دوې همدلته په دې غرنیو سیموکې پړاو وکړ او   د حالاتو د معلومولو له پاره منتظر پاته شول.
۴۸ *****
ولیعهد محمد هغوې و پیژندل چې ددوې مخبران دي ، د رارسیدو سره سم دوې د خپلو اسونو څخه را ښکته شول ، علي پاشا
او ولیعهد محمد هم په خپلو ځایو کې و دریدل، دراتلونکو څخه یوه یې علي پاشا او ولیعهد محمد ته وویل چې :
ې وکړه خو تر دې وخته پورې دښمن دهغې   څخه را چاپیر شوې و، نو په دې خاطر د سلطان بایزیدیلدرم د راوتلو هڅه د
کې بند کړې چې د خپل سفر په دوران کې یې په اوښ یا آس   باندې د ځان له پاره استعمالوی ، داسې و ګڼئ چې سلطان
بایزید یلدرم د تیمور لنګ بندي دې .
اجازه ورکړی ، تیمورلنګ هغه ته د سلطان سره د کتلو اجازه ورکړې ده ، برهان الدین د سلطان سره وکتل او دهغه سره یې
زمونږ د لښکر نیول شوې ټول کسان ازاد شوي دي او اوس ټول د برهان الدین سره یو ځاې د بروصې په لور تللي دي .
خونو سره بروصې ته رسیدلي ، خو ویل کیږی چې نورالدین ډیر نیک انسان دې ، ښه جنګي پوهه لري ،او دمذهب او
ماني سلطنت پر خزاني باندې ولکه وکړه ،او دسلطان بایزید د حرم ټول وګړي یې بندیان کړل او له ځانه سره یې یوړل .
ښار کې عامه وژنه وکړه او نه یې ښار لوټ او تالا کړ   او نه یې خپل لښکر ته ددې لوټولو او تا لا کولو موقع برابره کړه .
ه پاره را ټولو شوي و ، بلنه ورکړي چې هغوې دې د تیمورلنګ سره یو ځاې   د دې ستری سوبې په جشن کې ګډون
کې ګڼ شمیر نصراني حکمرانان د تیمورلنګ   فوځ ته ورسیدلي دي   او اوس به دوه ورځې وروسته جشن جوړیږي .
ددې ټولو خبرونو په اوریدو سره علي پاشا دواړو مخبرانو ته وکتل او دهغوې شکریه   وکړه او بیا ورته وویل :
دخپل ورور محمد سره خبرې کوم بیا به تاسې ته ووایم چې تاسو ددې ځایه د تللو وروسته کوم کارونه باید تر سره کړئ.
ددې وروسته علي پاشا د ولیعهدمحمد په   لورې وکتل او   ورته یې وویل :
ک هغه   په اوسپنیزه   پنجره کې بند کړې دې ، نودا خبر زمونږ په مصیبتونو کې نور هم ډیربنت راوست . ورور‌ه ! زه
غواړم یو کار وکړم ، زه دهغې تفصیل تا ته وایم او بیا ستا راې پرې   غواړم
  تعقیب پسې روان و نو تیمور لنګ ته زمونږ ددې تعقیب په هکله معلومات نه و . هغه د انقرې په ښار باندې یرغل و
تید ، اولري یې په پراخه میدانونو کې پړاو وکړ او خندقونه یې وویستل ، خو بیا هم دهغه په زړه کې د انقرې د نیولو هیله
همغسې   پاته ده . اوس زه غواړم دهغه دا هیله را وپاروم .
 تیریږم او دانقرې په لور ورځم . محمده وروره ! ته دخپل لښکر سره همدلته اوسه ، زه د انقرې ښار ته ور ننوځم . تر لږه
لږ وخت   پاته کیدل اوبیا د بلې دروازې څخه بیرته راوتل او بیرته دلته راتلل د کوم عاقل سړي کار دې او مونږ ته به
یې ګټه څه وي ؟
 سالاران او لښکر دخپل ځان له پاره خطر احساس کړي ، اودا فکر به وکړي چې زه کوم وخت د انقرې د ښار څخه را
همدلته به خپل پړاو وکړي ، نوکه چیرې هغوې همدا سې وکړي نو زه او ته به دهغوې په پړاو باندې حمله وکړو او په پړاو
کې دهغوې د لښکرو   د تباه کیدو   وروسته به   خپل سلطان دهغوې د لاسه ازاد کړو .
داسې وکړي نوزه به دشپې په تیاره کې د تیمور لنګ په دغه فوځ باندې حمله کوم اوزه هیله لرم چې زه به دهغه دا برخه
کې ما خپل دښمن ته ماتې ورکړه   اودهغوې لښکر مې ټول له منځه یوړل ، نو پوه   شه چې ما دخپلې ماتې بدله واخستله .
و څخه راوتلي اودخپلو لښکرو   سره یو ځاې د انقرې ښار ته و ر ننوتی دي. کیدائ شي انقرې ته زمونږد وررننوتلو خبر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر ته ونه رسيږي ، خوکله چې زمونږ جاسوسان دا خبرونه خپار کړي نو بيا به ډير ژر تر تيمور لنګ پورې ورسيږي .
وي له منځه يوسي ، ترڅو دښمن ته په هيڅ صورت دا خبر و نه رسيږي چې زه د انقرې دښار په يوې دروازې ور
لکه څارنه کوي او زما ددې عمل څخه چې د دښمن په لښکر کې څه عکس العمل راپيدا کيږي دهغه څخه به ما خبروي.
چې علي پاشا خپله خبره بس کړه نو تر يوه وخته پورې هلته چپه چپتيا وه ، بيا وليعهد محمد په خبرو پيل وکړ او ويی ويل :
ستله ، بيا ګوره وروره ! ددښمن په پړاو او يا دانقرې په شاوخوا کې ددښمن په لښکرو باندې به د حملې پلان او طريقه څه
ډول وي ؟
حمله وکړو او يا د انقرې دښار په اطر افو کې د هغوې په لښکر باندې شپينۍ وينه تويونکې بريد وکړو . هر څه چې مونږ
ن نو دواړه ورونه به دهمغه په مطابق د جنګ پلان جوړ کړو . علي پاشا په ډير ډاډ سره داخبرې وليعهد محمد ته کولې .
په دې وخت کې علي پاشا مخبرانو ته مخ کړاو ورته يی وويل چې :
نار ته ننوځي ، بياد لږ وخت لپاره هلته تم کيږي او بيا به دشرقي دروازې څخه بيرته را وزي او د غرنيو لمنو خواته به
ستاسي په شتون کې دخپل ورور وليعهدمحمد سره جوړ کړ ددې پلان ټول تفصيل به د انقرې د ښاروال سره شريک کړئ.
ښار ته را رسيدلې دې ، تر څو د تيمورلنګ لښکرو ته زمونږ انقرې ته د ورتللو دا خبر و رسيږي . بيا به دهغوې دعکس
العمل انتظار کوو،اوس تاسې ددې ځايه د انقرې په لور کوچ وکړئ .
دخپل فوځ سره دغرنيو سيمو څخه کوچ وکړ، په ډيره پټه توګه د هيلس درياب څخه تير او د انقرې په لور وخوځيدل.
۴۹ *****
دښار جنوبي دروازې ته را ورسيد نو هغه څراغونه چې په برج او ديوالونو باندې روښانه و دهمغوې په رڼا کې ښاروال
علي پاشا و پيژانده ، بيا نو د ښاروال لوړ غږ تر غوږو شو .
دروازه پرانيزئ !!
سپور په ښار کې و ر ننوت نو ښاروال په يوه منډه هغه ته ور ورسيد. علي پاشا د آسه را ښکته شواو ښاروال ته يې غاړه
ه پورې خپل فوځ هملته په پراخه ميدان کې د پړاو او ارام کولو له پاره پريښود اوتر څنګ ولاړ ښاروال ته يې وويل :
ونو لمنې کې به ورننوځم او دخپل ورور وليعهد محمد سره به يو ځاې شم . مونږ ته خبر را رسيدلي او تا ته به هم داخبر را
وبې د جشن د جوړولو په کار بوخت دې ، هغه په دې جشن کې د ګډون له پاره اروپايي حکمرانانو ته هم بلنه ورکړې ده
رې دراپورونو په اساس يو شمير حکمرانان د هغوې په جشن کې د ګډون له پاره د تيمورلنګ د فوځ پړاو ته ورسيدلي دې .
هد محمد هم دخپل لښکر سره يو ځاې دانقرې ښار ته ور ننوتې دي . کله چې تيمورلنګ ته دا خبر ورسيږي نو هغه به د خپل
ې بيرون ددښمن سره څه وکړل شي ، دا کار ماته او وليعهد محمد ته پريږده . که چيرې تيمورلنګ دخپل فوځ يوه برخه
ې کوم زيان د تيمورلنګ له اړخه رارسيدلي دې نو که خداې غوښتل نو تيمورلنګ ته به دهغه څخه ډير زيان ور ورسوو .
ازادوم . کله چې دا خبر تيمور ته ورسيږي نو ياد ساته کله چې هغه انقره محاصره کړه نو بيا به هغه خپله محاصره بيرته
وي نو په هر صورت کې به ته د انقرې په ښار کې ځان محاصره کوې . او دا چې ستا سره دخوراک څښاک څه حال دې ؟
مياشتو پورې هم محاصره اوږده کړي نوبيا به هم زمونږ سره دخوراک زيرمي پاتې وې ، ما دخوراک څښاک يوه ډيره
ت کې ما تاته او د وليعهد محمد لښکريانو ته ددې انتظام کړې و . دا خوراک تاسې له ځانه سره دخپل لښکر له پاره يوسئ .
ښاروال ددې خبرو نه وروسته توقف وکړ او د لږ څه فکر نه وروسته يې وويل:
خپله خوشحالي تاسې ته نه شم بيانولې ، په هر حال هغه پلان چې تاسې ددښمن له پاره تيار کړې دې نو زه دعا کوم چې
لان کې بريمند کړي ، اوس ته له ماسره يو ځاې شه تر څو تاته هغه زيرمې و ښايم چې ته به يې دخپله ځانه سره وړې .
ډيري لړيدلي و . تر ډيره پورې علي پاشا د زيرمو په کتلو باندې ډير زيات خوشحالي خووله ،اوبيا يې ښاروال ته وويلې :
س ځم ، زما جاسوسانو به خپل کار پيل کړی وي اوتر لرې لرې پورې به يې د دې خبرو دخپرولو له پاره کار کړي وي .
خبرې سره سم دعلي پاشا لښکر ې د سترګو په رپ کې تيارې شوې او په زياتو شوو اسونو يې د خوراک سامان بار کړ. او
په پاته نيمو يې دوه دوه عسکر سپاره شول او د انقرې د ښار د شرقي دروازې څخه بيرته بيرون ووتل .
محمد هم په ډيره بې قرارۍ سره د علي پاشا او دهغه د لښکرو انتظار کاوه ، څنګه چې د علي پاشا لښکر را ښکاره شو
د محمد د ډيرې خوشحالۍ څخه ورمنډه کړه او علي پاشا ته يې غيږ ورکړه کله چې سره جدا شول نو علي پاشا ورته وويل:
! دا سامان چې په آسونو باندې بار دې ، دا ټول د خوراک څښاک شيان دي ،د انقرې ښاروال مونږ دواړو ته راکړې دې .
يې هملته په غارونو کې ور ننويستل ، او ددې وروسته علي پاشا او وليعهد محمد خپلو لښکرو ته د ارام کولو حکم وکړ .
خيمې ته د ننوتلو وروسته د تيمورلنګ په اشاره باندې کيناستل ، بيا وروسته دتيمورلنګ دې ټولو ته وکتل او ويې ويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا تاسو په خپل لښکر کې کوم خبر اوریدلې دې ؟
د تیمور لنګ ولیعهد او لمسي محمد ورته په ځواب کې وویل :
ور داخل شوي دي زه پوهیږم چې دا خبر دومره بد نه دې ، بلکه ډیره ښه خبر دې ، په تیر جنګ همدی علي پاشا او ولیعهد
نیو لمنو کې ور ننوتل ، هغوی ته په دې تیښته کې بایزید هم بسپنه کړې ده ،خو هغه و نیول شو او دوې دواړه و تښتیدل.
سره دلته د کټلو تر مخه مونږ ټول ناست و او په دغه موضوع مو بحث وکړ او زه هیله لرم چې هغه پلان چې مونږ ټولو
یوځای تیار کړې دې هغه به تا ته هم منظور وي .
ې ته مخ کړ او ورته یې وویل، ما ته وواياست چې تاسي څه ډول پلان جوړ کړې چې هغه ته اخري ښه ورکول غواړئ ؟
اتونوکي دسهار اذانونه پیل شي نو بیا به زه د یرغل له پاره ځان چمتو کړم . اوپه همدې وخت کې به په ښار باندې حمله
وال فوځونه قتل عام کړم ، د عامې وژنې داسي منظره به جوړه کړم چې د انقرې خلکو تر اوسه پورې نه وې کتلي ،
د خپلي لمسي په دا ډول خبرو باندې تیمور لنګ ډیر زیات خوشحاله شو او بیا یې په ډیره مینه خپل لمسی ته وویل :
دا چې ځانته هلته مه ورځه ، یا له ځانه سره خپل وررور الغ خان یوسه او یا سپه سالار نور الدین له ځانه سره ملګري کړه .
ول یواځې ستا د لمسي کار دې ، زه به هیڅکله هم بل څوک له ځانه سره په دې کار کې ملګری نه کړم . اوس خپله دویمه
خبره را ته وکړه.
بیا ددې جشن نه وروسته په انقره باندې یرغل وکړه ، نو په دې تر تیب به مونږ د انقرې د فتحې دویم جشن هم و لمانځو .
چیرې دکوم علت په واسطه د انقرې د ښار په سوبې کې او یا دهغې په انتظام کې ماته ستونزه پیدا شوه نو ته به د فتح
سې هغې ته د اخري ښې ورکولو حکم وکړئ . زه هیله لرم چې اوس به ته په هغې پلان باندې کومه نیوکه و نه کړې .
تیمور لنګ تر یوه وخته پورې دخندانه شین و . بیا چپ شو او څه فکر یې وکړ بیا را پورته شو او ویې ویل:
مله کول غواړې نو تر هغه وخته پورې خپل لښکر په خوندی ځایو کې و ساته ، که چیرې ته د وخت نه مخته هلته ور
ې هم ورسیږې نو داسي یلغار وکړه چې ستا پر هماغه لمړي یلغار سره انقره د ښنو و غورزیږي او تاته سلامي شي .
ې په جشن کې په ډیره بې صبرئ سره ستا انتظار کوم ، اوس تاسې ولاړ شئ ، او دمحمد د فوځ د کوچ تیارې وکړئ .
ددې خبرې سره سم ټول د تیمورلنګ دخیمې څخه ووتل .
پرلپسې لري ......

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲۸)

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲۸مه)
مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول اته ویشتمه برخه لولئ :
۵۰ *****
هلته د سلطان بایزیدیلدرم جاسوسانو په ډیره بیړه خپل کارونه تر سره کول ، هغوی د انقرې ښاروال هم ددې خبرو اترو
څخه چې د تیمور لنګ اودهغې د سالارانو تر منځ شوې و ې ،خبر کړ. هغوې ښاروال ته دا خبر هم ورکړ چې د تیمورلنګ
لمسي به د انقرې په ښار باندې هغه وخت یرغل کوی چې د ښار په دننه کې د سهار اذانونه پیل شي .
دانقرې ښاروال ددې خبر د اوریدو سره سم خپل جنګي تیارې نور هم ځواکمن کړ . دانقرې دښار په دیوالونو باندې لا د
پخوا څخه کوچنې کوچنې منجنیقونه نصب شوی و او تر څنګ یې د تیرو ډیرې لا هماغسي موجود و . ښاروال د برجونو
دننه غشي ویشتونکی کینول او دهغوې سره یې دغشو انبارونه کیښودل . تر څنګ یې ددیوال دپاسه د تیرو بارې جوړې
کړې ، اوښاریانو ته یې دا لارښوونه وکړه چې څنګه چې دښمن په ښار باندې حمله وکړي نو نر او ښځې دې ټول د
دیوالونو لورې ته مخه کړي او داسې تیرې دې وورو ي چې دښمن ته ددې موقع په لاس ور نشی چې دیوالونو ته را نږدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.
دا خبر هلته په غرنيولمنو کې علي پاشا او وليعهد محمد ته هم وررورسيد . په ځواب کې علي پاشا او وليعهد محمد دواړو خپلې لښکرې د غرنيو سيمو څخه راوويستې او د هيلس ددرياب څخه تيرې او همدلته يې په پوره تيارۍ سره سنګرونه و نيول .علي پاشا و اوليعهد محمد دواړه د هيلس ددرياب په غاړه د غره په يوه اوچته څوکه باندې کيناستل او انتظار يې کاوه ،کله چې د شرق نه دسهار سپينوالې راښکاره شو نوعلي پاشا وليعهد محمد ته وويلې :
وروره ! زمونږ د ازميښت او امتحان وخت را ورسيد. تر لږه څه وخته پورې به دانقرې په جوماتونو کې اذانونه پيل شي ، اودهغې سره سم به دتيمورلنګ لمسي د انقرې په ښار باندې يرغل پيلوې .
واوره زما وروره ! زه به لږه شيبه وروسته د هيلس ددرياب په غاړه غاړه د شمال په لورې ولاړ شم ته دخپل لښکر سره همدلته پړاو وکړه ، کله دې چې د انقرې په جوماتونوکې دسهار د لمانځه اواز تر غوږو شو نوبيا د خپل لښکر سره يو ځاى د هيلس ددرياب څخه راتير شه ، اودجنوب له اړخه په دښمن باندې ځپونکې ګذارونه وکړه . ښکاره ده چې کله چې ته په دښمن باندې حمله وکړې نو دښمن به په پوره ځواک سره ستا په لور را ټول شي . اود ښار په ديوالونو باندې دختلو اراده به له ياده و کاږى ، تر هغې وخته پورې به زه هم خپل کار پيل کړم . زه به هم ستاسې په څير د هيلس ددرياب څخه تير شم . اوهغه وخت چې دښمن له تاسره دټکر له پاره هغې لورې ته درځي د شا له اړخه به پرې ځپونکې حمله وکړم. زه هيله لرم چې مونږ به ددې لښکر په لمنځه وړلو کې بريالي شو.
علي پاشا د خبرو په منځ کې دلږ څه فکر کولو له پاره تم شو اوبيايې وليعهد ته وويلې :
محمده ! زما وروره ! ددې تر مخه ما تاته دخپل زړه يوه خبره لانده کړې او هغه داچې ، هغه وخت چې ماښام کې زما مخبرانو ماته خبر راوړې و چې د تيمورلنګ لمسي ، ولي عهد محمد ، د سهار د اذانونو سره سم په انقره باندې حمله کوي نو ما همغه وخت يوه اراد ه وکړه ، چې هغه دا ډول ده :
وروره ! لکه څنګه چې سلطان بايزيديلدرم ، ته او زه دخپلو لښکرو تر مخه اوسيږو اوپه دښمن باندې ګذارونه کوو نو تيمورلنګ او دهغه سالار نورالدين داسې نه کوي ، يا خو دوى دخپلو لښکرو په منځ کې اوسى او يا دهغوې تر شا ولاړ وي او خپل لښکر جنګ ته ور ټيله کوى ، کله چې زه ددښمن پر خلاف دشا له اړخه حمله وکړم . نو زما تر ټولو لوى مقصد او تر ټولو لويه اراده به داوي چې زه خو يا د تيمور لنګ لمسي وليعهد محمد ژوندي و نيسم او يا لږ تر لږه هغه له منځه يوسم . نو تيمورلنګ ته چې دخپل لمسي د مړيني او يا ژوندي نيولو خبر د جشن په منځ کې ور سيږي نو بيا فکر کوه چې تيمورلنګ به په څه حال کې وي ؟
دعلي پاشا په دې خبرو باندې وليعهد محمد خندان و . غوښتل يې څه ووايي چې علي پاشا بيا ورته په ويلو پيل وکړ . که چيرې زه په شمال کې او ته په جنوب کې د هيلس ددريا ب غاړه د سهار د اذانونو پورې انتظار وکړو نو لمړئ خو د انقرې ښار له دې ځايه دومره لرې نه دې ، اودويم دا چې دشپې له اړخه اواز تر ډيره پورې بيرته انګاز ې کوي او منعکس کيږى نو وروره ! زما اوستا پلان همدا دې چې کله دې اواز واوريد نو دهيلس له دريابه تيريږه او ځان د جنوب اړخ ته ور رسوه ،اوپه دښمن باندې را لويږه . زه به تر لږه وخته پورې انتظا ر وکړم چې دښمن له تاسره پوره په جنګ کې و نښلي نود شا له خوا به پرې ځپونکې بريد کوم ،نو دښمن ته به د ځان د سنبالولو فرصت په لاس ورنشي . اودشا له اړخه به زه هيله لرم چې دښمن به يوپه بل پسې د پښو ورغورزوم ، همدا به زما او ستا تر منځه اخرى پريکړه وي . نو اوس که ته په دې کې کوم بدلون راوستل غواړې نو وي وايه .
وليعهد محمد تر ډيره پورې چپ چاپ و اوبيا يې وويل : علي پاشا! بې شکه چې زه وليعهد يم ، خوزما وروره ! ستا د جنګونو تجربه زما څخه ډيره ده ، تا زما دپلار سره داروپا په ډيرو جنګونو کې ګډون کړې دې او ددښمن د ځپلو په اړه بريالي تجربې لرې ، نو وروره ! ستا پريکړه ماته اخري پريکړه ده .اودهمدې په مطابق به په دښمن باندې ګذار کوو.
علي پاشا ودريد.
که چيرې خبره همداسې وې نو ته دخپل لښکر سره همدلته تم ښه ، زه به دخپل لښکر سره يو ځاى دهيلس ددرياب په غاړه غاړه باندې ځم او د سهار د اذانونو تر وخته به انتظار کوم . ددې خبرې سره سم علي پاشا خپلې لښکرې د شمال په لور و خوزولې . په دې تر تيب د جنوب له اړخه وليعهد محمد او د شمال له اړخه علي پاشا په دښمن باندې د ور پريوتلو له پاره ځانونه چمتو کړل او په ډيره بې قرارى سره يې دسهار د اذانونو انتظار کاوه .
شپې د مصلحت قلف مات کړ ، هر شي را بيدار شوې و ، ځکه چې د انقرې د جوماتونو څخه د اذانونو اواز هر شې په خپله غيږ کې را نيولې و.
دانقري د جوماتونو د اذانونو سره سم درې مهم انقلابونه جوړ کړل شول . لمړئ دا چې د تيمورلنګ لمسي وليعهدمحمد چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو دوو لکو فوځیانو سره په سنګر کې ناست و په ناڅاپي توګه د سنګر څخه راووت اود انقرې د ښار ددیوالونو په لور لکه د توپان په څېر ور خوځېدل .
بل انقلاب په ښار کې را پیدا شو . لاتر اوسه د انقرې دښار دیوالونه په تیارو کې ډوب و خو بیا هم په دیوالونو باندې ټول لښکر مستعد ولاړ و . کیداې شي ښاروال قصدا دیوال په تیاره کې پرې ایښي وي . خو کله چې دانقرې په جوماتونوکې د سهار اذان پیل شو نو یو نا څاپه ټول هغه مشالونه چې د دیوالونو دننه اینښول شوي و بیرون را وویستل شول اودديوال دپاسه کینودل شو ل. په دې ترتیب د دیوال ټوله برخه روښانه کړل شوه ، د روښنایي دا انقلاب د ښار په لور ور تلونکی یرغل کونکو اودهغوې مشر دتیمورلنګ لمسي هم په سترګو کاته ، او دا خبره په یقین سره دهغه له پاره ټکان ورکونکې وه ، هغه پوه شوې و چې دهغه د حملې اویرغل خبر دانقرې ښاروال ته رسیدلې دې ، اوهغه د ښاره ددفاع کولو له پاره مستعد دې .
خو بیا هم د تیمور لنګ لمسي ډاډمن و چې دهغه سره دوه لکه عسکر دي او دښار دننه د علي پاشا ، ولیعهد محمد او ښاروال سره ټول فوځونه تر یوه لک نه نه زیاتیږی ، او هغه به ډیر ژر هغوې و ځپوي .
دتیمورلنګ لمسی دا فکر هم کاوه چې دلمړی فتحې په واسطه دهغوې د فوځونو حوصلې کلکې شي ،ځکه چې د بایزیدیلدرم د ماتې په اساس د ترکانو حوصلې ډیرې ماتې شوې وې نو په دې خاطر د انقرې تر څنګ دهغه د فوځ برې او د بایزید د فوځ ناکامي هغه ته یو ډاډمنه خبره وه .
ددې نه اخوا چې کوم دریم ستر انقلاب راغې ، هغه دا و چې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو د سهار داذانونو سره سم خپلې لښکرې د هیلس دریابه تیرې کړې او علي پاشا د شمال له اړخه او ولیعهد محمد د جنوب له اړخه په دښمن دګذار کولو له پاره مخکې تګ کاوه .
دښار دیوالونو ته د رسیدو سره سم د تیمورلنګ لمسي خپله دوه لکه فوځونه د ښار په شمال غرب او شرقی سیموکې خپاره کړل ، څنګه چې هغوې دښار دیوالونو ته د ور نزدې کیدو هڅه پیل کړه او د رسیو پاتخې یې و غورزولې تر څو د ښار په دیوالونو باندې پورته وخیژې نو پر هغوې باندې د غشو ، او منجنیقیون په واسطه د تیږو ورول پیل شول، هغه کسان چې د مخکې نه په دیوالونو ناست و هغوې پر دښمن باندې داسې تیرې وورولې چې ددښمن په عسکرو کې یې یوه واویلا خپره کړه ، د تیږ او غشو باران هغوې د سختو ستونزوسره مخ کړل او دخپلو ځانونودخوندې ساتلو په خاطر یې وروسته تګ پیل کړ . اوپه دې تر تیب د تیمورلنګ د لمسي لمړی یر غل د ناکامۍ سره مخ شو .
کوم وخت چې د تیمور لنګ لمسي د انقرې دښار په دیوالونو باندې د دویمې حملې له پاره ځان جوړاوه نو په همدې وخت کې پرې د سلطان بایزیدیلدرم د زوې ولیعهد محمد لښکر را څرګند شو اوبیا یې د جنوب له اړخه د تیمورلنګ په لمسي هغه ناتار جوړ کړ چې تاریخ یې یاد لرې .
د ولیعهد محمد دلښکر ددې ناتار په اساس د تیمورلنګ د لمسي عسکرو هم په جوابي عمل لاس پورې کړ او دجنګ ډګر د تنور په څیر ګرم شو .
دجنوب له اړخه د ولیعهد د حملې څخه د تیمورلنګ لمسي دا فکر کړې و چې د علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو څخه به یو خامخا په ښار کې دننه پاته وي اوبل یې دښاره راوتلې اوپر دې یې حملې پیل کړې دې نو په دې خاطر یې په دیوال د ورختلو پریکړه ودروله ،اودخپل ټول لښکر سره یو ځاې د جنوب په لور د بایزید د زوې ولیعهد محمد په لور د حملې کولو حکم ورکړ .
تاتاریان د حکم سره سم د خپل قاید د تیمورلنګ دلمسي سره یو ځاې د بایزید پر زوې را توې شول خو په همدې وخت کې فطرت حالات بل منګه کړل .
ځکه چې د هیلس ددریاب څخه د راتیریدو وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یوځاې هملته په سنګر کې ناست و . کله چې دتیمورلنګ د لمسی دوو لکو فوځونو په ولیعهد باندې یرغل وکړ نو د هغوې تر شا علي پاشا د خپل لښکر سره را څرګند شو . اوبیایې د شا له اړخه دتاتاریانو لښکر تارو ما رکول پیل کړل
د شا له اړخه د علي پاشا د لښکرو حمله د سمرقند څخه د راغلي لښکر تر مخ د مرګ نښې راو ځلولې ،د هغوې ژوندونونه د زنځیر په څیر یو په بل پسې له منځه تلل ، هغوې زخمیان د اسونو د سومونو لاندې دلیدل ، دعلي پاشا د تیزو حملو په اساس د تیمورلنګ د لمسي لښکر یوې اوبلې لورې ته و تښتید .
جنګ تر ډیره وخت پورې روان و . ان تردې چې لمر د شرق څخه را ښکاره شواو په خندا خندا د انقرې د ښار شاوخوا ته راغې او ددواړو لښکرو د ټکر په وخت کې پورته کیده ،اوخپله ګرمي یې هرې خوا ته شنیدله .
د شا له اړخه د حملې په واسطه د ثمرقند لښکرې د ډیرې بدنظمۍ سره مخ شوې وې او تر لږه وخته پورې د تیمورلنګ د لمسي هغه لښکر چې شمیره یې دوه لکه وه دعلي پاشا او ولیعهد محمد دحملو په واسطه د ماتي ایني په څیر ګرځیدلي و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر ډېره وخته پورې دهغوې بیرته منظم کیدل شونې نه ښکاریدل ، دهغوې ټولې لیکې ، دننه او دباندې ، مخکنۍ اوورستنۍ ټولې د بدنظمي ښکار شوې وې ، خو د تیمورلنګ لمسي چې دخپل لښکر په منځنۍ برخه کې و ډېره هڅه وکړه چې خپل لښکر سره راټول او ددښمن پر خلاف یې د حملې له پاره و هڅوي ، که څه هم هغوې یو ځل بیا خپل ځانونه را سنبال کړل خو د شا له اړخه د علي پاشا ضربه په کلکه او شدت سره روا نه وه او هغه ان تر نیمایی پورې ، هغه ځاې ته ځان ر ا رسولې و چیرې چې د تیمورلنګ لمسي ولیعهد خپلې لښکرې ددښمن پر خلاف را ټولولې .
د جنګ د پیلامې دمخه علي پاشا ولیعهد محمد ته ویلي و چې هغه به هڅه وکړي چې هغه د تیمورلنګ لمسی ژوندې ونیسی اویا یې له منځه یوسي . دخپلې همدې ارادې د تکمیل په خاطر علي پاشا د خپلو ساتونکو سره یو ځاې د تاتاریانو لښکرې سره وشکو لې او د تیمورلنګ د لمسي پورې یې ځان را ورساوه . اوبیایی په ډیر قهر جن او دغضب نه ډک اواز سره د تیمورلنګ لمسي ته وویل :
د تیمورلنګ ظالمه لمسیه ! زه د بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا ستا تر مخه ولاړ یم ، اوتا ته زیرې درکوم چې که زما خداې وغواړي نو راتلونکې سهار به ستا ځیره د وینو ډکه ووینې .
د علي پاشا په داسې ناڅاپې راتلو سره د تیمورلنګ لمسي ټکان وخوړ خو علي پاشا ورته یوځل بیا وویل :
د تیمور لمسیه واوره ! په خدې سوګند چې تاسې زمونږ د سلطان سره دوکه کړې ده ، هغه دخپل ملت له پاره ابرو اوعزت دې ، دخپل قوم له پاره دروح په ځیر دې دهغه په نیولو تاسې اسلامي امت د فنا لورې ته د وړلو پرته نور څه نه دی کړي .
د تیمورلمسییه !اوس چې ته زما تر مخ یې نو ولیکه چې : ته به اوس زما څخه خوندی پاته نه شي . زه علی پاشا به تا ته دمرګ راوړنکي اوسم. او کله چې ستا دمرګ خبر ستا دادا تیمور ته ورسیږي نو یاد ساته چې دهغه عمر به د سلګي وهونکې ژوند په ځیر په نوحه ویلو باندې تبدیل شي .
د علي پاشا په دې خبرو باندې د تیمورلنګ لمسی ډیر په غضب شو او په ډیره بې باکۍ سره یې علي پاشا ته وویل :
علي پاشا ته بکواس کوې ، زما تر مخ ستا حیثیت څه دې ، ایا ته پوهیږی چې د شا له اړخه دڅلویښت زرو عسکر وسره او ولیعهد محمد به دڅلویښت زرو عسکرو څخه د حنوب له اړخه زما دوه لکه فوځونه لاندې کړي . که چیرې تاسو دا فکر کړې وې نو د ا ستاسې خوب اوخیال دې ، له ځانه سره ولیکه چې زه به تا د جنګ په میدان کې و نه وژنم بلکه د بایزید په ځیر به دې بندي کړم ، لاسونه به دې تر شاو تړم اودخپل دادا تر مخ به دې حاضر کړم . تا ته به همغسې اوسپنیزه پنجره تیاره کړم تر څو د طوطي په ځیر په کې پروت اوسې. اوبیا به همغه پنجره چې ته پکې پروت اوسې د خپل ځان مخې مخې ته وړم اوسمر قند ته به دې ور ننه باسم .
د تیمورلنګ لمسي چې کله خاموشه شو ، نوعلي پاشا ورته وویل :
د تیمورلنګ لمسیه ، زه به تر سمرقنده په پنجره کې ناست له تاسره نه ځم ، که چیرې زما خداې ، زما مالک او زما مرستندوې ته منظور وي نو دجنګ په دې ډګر کې به زه پر تا غالبیږم او زه تاته یقین درکوم چې زه به تر ثمرقنده پورې نه ، بلکه ستا لاش به تر هغه ځایه پورې ځي. اوس ځان جوړ کړه چې زه درباندې حمله کوم . که زما حمله درولې شی نو ویې دروه ، ددې خبرې سره سم علي پاشا دتیمورلنګ پر لمسی باندې ور هئ کړل .
تر ډیره پورې یې یو په بل باندې ځان وړونکی حملې کولې ، یو بل ته یې د تورې د فن ، د ډال د استعمالولو دفن او د زاویي د بدلون په اړه او .... خطرناکې حملې رواني وې ، په دې حملو کې علي پاشا ډیر زر د تیمورلنګ په لمسي باندې غالب شوې و خو یو ځل بیا د زاویي په بدلون سره علي پاشا د تیمور لنګ لمسي ته یوه موقع ورکړه خو بیا یې خپل توره په داسې شان پرې را خوشې کړه چې د تیمورلنګ د لمسي اوږه یې ور پرې کړه .او ان د هغې د شا څخه ووته ، دتیمورلنګ لمسي د آسه پریوت او چیغو اوسورو یې ټول میدان و نیو. کله چې تاتاریانو خپل سالار په وینو رنګ د آس نه راپریوتې او پر زمکه لوغړیدلې وکوت ، نودهغوې تر منځ یو هنګامه جوړه شوه ، او په ډیره بیړه دتیمور لنګ په لښکر کې دا خبر خپور شو چې دسلطان بایزید یلدرم سپه سالار علي پاشا د تیمور لنګ لمسی وواژه .
دخبر په خبریدو سره سم دتیمورلنګ ددوو لکو لښکرو تر منځ د افراتفري یو ډیر بد حال را پیدا شو ، علي پاشا او د بایزید زوې ددې افراتفرې څخه پوره ګټه پورته کړه ، د سترګو په رپ کې د ښار دروازې پرانستل شوې اوښاروال هم دخپل لښکر سره یو ځاې د انقرې د ښاره راووت ،اوپه تاتاریانو باندې یې حمله وکړه .
اوس نو د تیمور لښکر ددرې اړخونو څخه له منځه تّه. د تیمورلنګ ددې لښکر نه کوم وارث و اونه کوم لارښوداو دجنګ قومنده ورکونکې و، ددرې اړخونو څخه دهغوې عامه وژنه پیل شوي وه ، هغوې نه د شمال لورې ته تښتیدلې شول ځکه دهغه لورې علي پاشا ددښمن دځپلو له پاره تیار کار پیلکړې و . په دې اساس په ډیره چټکۍ سره د هغوې د فوځونو شمیره مخ په کمیدو شوه ، اودجنوب له اړخه پرې همداسې کیفیبت د بایزید زوې ولیعهد محمد راوستي و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو دهغوی د ځانونو دخوندي کولو له پاره یوائې یوه لاره وه او هغه هم دهیلس ددریاب په لور .نو کله چې هغوی متیقین شول چې جنګ کول بې کاره دي ،او ماتې دهغوی مقدر ګرځیدلې ده نو بیا هغوی ټول د هیلس ددریاب غاړې ته را وتښتیدل. خو دې لورې ته تیښته هم څه اسانه کار نه و..

علي پاشا ، ولیعهد محمد او د انقري ښاروال دهغوی داسې تعقیب کړل چې په تیزۍ سره یې دهغوی وروسته ټول دتیغه تیرول او دهغوی شمیره یې بیخي را ښکته کړه ، هغوی چې خوندي پاته شوی و دخپلو اسونو سره یو ځای د هیلس په دریاب کې ځانونه ور واچول خو علي پاشا ، ولیعهدمحمد او دانقری ښاروال هغوی ته د تیښتې فرصت هم نه ورکاوه ، ځکه هغوی غوښتل د خپلې پخوانۍ ماتې بدله واخلي ، په دې خاطر ډیرو لږو ته د دریاب څخه د تیریدلو فرصت تر لاسه شو .

دهیلس ددریاب اوبه د تیمور لنګ د لښکر په وینو باندې سرې وې .

د تیمورلنګ لښکرو ته د ماتې د ورکولو وروسته دهغوی هغه کسان چې ژوندي نیول شوي و هغوی ټول یې په یوه ځای کې سره راټول کړل ، اوبیا علي پاشا د جنګ په میدان کې هغه ځای ته راغې چیرې چې دتیمورلنګ د لمسی لاش پروت و هغه د خپلې خورجین څخه یوه بنکه را وویسته ، هغه یې د تیمورلنګ د لمسي د وجود څخه په تلونکې وینه کې ککړه کړه ، پر هغې یې یو خط و لیکه ، لږه شیبه یې د خولې په پوکې هغه په وینه لیکل شوې خط وچ کړ. اوبیا یې هغه کاغذ سره قط کړ او په خپله خورجین کې یې وا چاوه .

هلته نژدې ولاړ ولیعهد محمد او د انقري ښاروال د علي پاشا دا ټول کړچار د نژدې څخه کوت . په دې وخت ولیعهد محمد دعلي پاشا څخه وپوښتل .

وروره ! تا خود تیمور لنګ د لمسي په وینه باندې دا کاغذ ولیکه ، ایا زه ددې په مقصد او مطلب باندې پوهیدې شم ؟

علي پاشا دخپله ځایه راپورته شو او ولیعهد ته یې وویلې :

زما وروره ! له ماسره را ځه ، ته به په خپله وګورې چې زه ددې لیک څخه څه ډول کار اخلم.

ولیعهد محمد او د انقري ښاروال چپ چاپ د علي پاشا پسې روان شول ، علي پاشا دوې هغو عسکرو ته راوړل چې دتیمورلنګ د لمسي دلښکر خلک و . علي پاشا دهغو بندیانو څخه یو د خپل لاس په اشارې سره راوغوښت . بیا د تیمور دلمسي په وینو لیکلې کاغذ یې دهغه په لاس کې ورکړ او ورته یې وویل :

زه تاسې ټول ازادوم . تاسي بیرته خپل پړاو ته تللې شئ ، دغه کاغذ باندې ما دتیمورلنګ د لمسي په وینه یو لیک لیکلی دې ،کله چې تاسي خپل پړاو ته ورسیږئ نو دا کاغذبه شهنشاه تیمورلنګ ته ور کړئ ، اوس تاسې ټول ازاد یاست ، تاسې تللې شئ.

دعلي پاشا ددې پریکړې څخه بندیان تاتاریان ټول ډیر زیات خوشحاله شول. بیاد هغوی څخه یود علي پاشا خوا ته راغی او په ډیر عجز او انکسار سره یې وویل :

مونږ ستا ممنون یو چې مونږ ته دې ازادي راکړه ،او مونږ دې پریښودو چې بیرته خپل پړاو ته ستانه شو . خو ته به له مونږ ه سره یوه بله مهرباني هم وکړې ،ته پوهیږې چې مونږ دومره اوږود واټن په پښو نه شو وهلې ،نو مونږ ته اجازه راکړه چې په هغو اسونو چې مونږ سپاره راغلي و بیرته په همغو اسونو سپاره ولاړ شو .

علي پاشا ورته ددې اجازه هم ورکړه ، هغوی په ډیرې خوشحالی سره هغه لورې ته ولاړل چیرې چې ددوی آسونه تړل شوي و. هلته یې خپل آسونه و لټول اوبیا چې کوم آس کوم یو ته په ګوتو ورته ، په همغه یې پښه اړوله اودخپل پړاو په لور ور روانیده . علي پاشا او ولیعهد محمد هم دهیلس له دریابه را تیر شول .هغوی د همدې غرنیو لمنو څخه تیر شوې و او د تیمورلنګ په لښکرو باندې یې یرغل ور وستې و . د انقري ښاروال هم بیرته خپل لښکر د انقري ښار کې خپلو ځایو ته یوړ او په ښار کې یې ځان د پخوا په څیر یو ځل بیا په محاصره کې واچوه .

٥١ *****

هلته په پړاو کې تیمورلنګ جشن جوړ کړې و . په دې جشن کې تیمورلنګ سلطان بایزید هم د اوسپنې د پنجرې څخه را ویستلې و او په جشن کې یې را ګډ او ور ته یې د خپل ځان تر څنګ د ناستې ځای برابر کړی و . دتیمورلنګ سالار نورالدین چې د بروصې د ولکې کولو څخه وروسته کومې خزانې او دسلطان د حرم څه وګړي له ځانه سره راوړې و هغوی یې هم د جشن په وخت کې دنمایش له پاره خلکو ته وړاندې کړل . سلطان بایزید ته یې هم د هغه یوه جوړه کالي ورکړل چې وایې غوندی ،خو هغه د هغوکالیو د اغوستلو څخه ځان وژغوره ، مګر هغه چپنه یې چې دهغه د کوره د بروصې څخه را وستې وه هغه یې ورته په زور واغوستله ، هغه ته یې په زور عمامه (لونګۍ) ور په سر کړه او دشاهنشاهي نښې په څیر یې هغه امصا هم په لاس کې ورکړه چې هغه به تل له ځانه سره په لاس کې ګرځوله .

ددې ټولو هر څه وروسته تیمورلنګ د جشن د پیلولو حکم وکړ . او ټولو هغو وینځو او د سلطان د حرم ښځو ته یې چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بروصې ځخه نورالدین را وستې وې ، حکم وکړ چې د خپلو سالارانو نه علاوه د اروپا نه راغلیو میلمنو ته هم شراب ورکړي ،
دبایزید له پاره دا حال د زغم وړ نه و . په داسې حال کې چې خپل شاهي کالي یې په ځان کې و او ولاړ و نو ورته یې همغه شراب ور وړاندې کړل چې د خپلې نوې ناوې« ډسپنا» د را واده کولو وروسته یې د هغې په ځښلو پیل کړې و. خو سلطان د شرابو د ځښلو ځخه منه والي وکړ . دهغه سترګې د سلطنتي کورنی په ټولو هغو ښایسته او ښکلو وینځو ، ښځو او نجونو باندې نښتې وې چې شر اب یې خلکو ته ورکول .
د بروصې ددې ښځواونجونو ځخه یې د شرابو د ورکولو کار اخست . په دې ډله کې د سلطان بایزید نوې محبوبه ډسپنا هم شامله وه . دبروصې هغه ښکلې او ښایسته ښځې چې نورالدین نیولې وې او له ځانه سره یې راوړې وې د هغوې یو شمیر داسې وې چې ددې نه مخته یې دحرم ځخه بیرون هم قدم نه و ایښودې . دهغوې حسن او ښکلتیا بې مثاله وه ، خو تیمورلنګ هغوې دومره ذلیلې اورسوا کړې چې هغوې بې چاره ګانو په لوڅو ځانو خلکو ته د شرابو ورکول پیل کړ ل .
په دې جشن کې د اروپا دحکمرانانو ځخه علاوه داسیا څه پادشاهان هم ناست و چې تیمور لنګ ددې جشن له پاره په ځانګړی توګه را بللې و. په دې وخت کې ټولو پادشاهانو د سلطان بایزید یلدرم په لورې کتل . یوشمیر د سلطان په حال باندې حیران و او په تعجب یې ورته کتل ، یو شمیر نورو غوښتل چې ښه او نرم سلوک ورسره وشي ، خو بایزید په خپل ځاي باندې چپ چاپ ناست و او هغو شرابو ته چې تر مخ ورته ایښول شوي و لاس هم ور نه وړ .
هغه وخت چې د فتحې دا جشن په پوره جوش کې و نو دتیمورلنګ ساتونکې دننه راغې ، دهغه مخ باندې د اندیښنو سیورې را پریوتې و . هغه تیمورلنګ ته را نزدې شو او په ډیر رازدانه توګه یې ورته وویل :
اقا!د انقرې ځخه یو ځو کسه سواره راغلې دي ، هغوې غواړی له تاسره ووینی.
تیمورلنګ هغه وخت د شرابو او فتحې په جشن کې مست و ، خپل ساتونکې ته یې وویل : ته دا خبرې ولې دومره پټې ماته کوې ؟ په لوړ اواز یې ووایه تر ځو زما تر څنګ ناست بایزید یې هم واوري ، بایزید ته وګوره د هغه زوې موسې هم دلته ناست دې . هغه خبره چې ته کوې دهغوې غوږونو ته یې هم ورسوه ، ددې نه علاوه دلته چې په دې جشن کې ځومره خلک ناست دی هغوې ټولو ته یې هم اعلان کړه . ځکه چې زه ډاډه یم چې د انقرې ځخه چې کوم سواره راغلي دي هغوې به خامخا زما د لمسې محمد د فتحې خبر راوړي وي .
په دې وخت کې د تیمورلنګ ساتونکې غوښتل څه نور هم ووایي ، خو تیمورلنګ پرلپسې خبرې کولې اوده ته یې د ویلو فرصت نه ورکاوه ، هغه یو ځل بیا خپل ساتونکی ته وکتل او ورته یې وویل : اوس نو ته ما په خبرو کې مه را نښلوه او دجشن دا خوشحالي را باندې مه کموه . ولاړ شه اود انقرې ځخه د راغلي سورو ځخه چې کوم یې ډیر مهم دې ماته راوړه ، هغه چې څه وایی نو وابه یې ورم . ځکه زه ډاډمن یم چې هغوې به ماته زما د لمسې د سوبې خبر راوستې وي . اوس ورځه ، وخت مه ضایع کوه ،دهغوې د ډلې ځخه یو کس ماته را واستوه ، تر ځو دخپل لمسې د پیغام ځخه خبر شم .
څرنګه چې ساتونکی غوښتل تیمورلنګ ته لږ څه نور هم ووایی خو د تیمورلنګ وینا هغه په شک اوتردد کې واچاوه ، هغه د ډیر یو تذبذب په حال کې د تیمور لنګ د خوا ځخه لرې شو او ولاړ .
د تیمورلنګ او د هغه د ساتونکې تر منځ خبرو سلطان بایزید او دهغه زوې موسې هم متوجه کړی و . هغوې هم په ډیره توجه او غور سره د هغوې خبرې اوریدې . اوس نو سلطان بایزید اودهغه زوي موسې د تیمورلنګ د سترګو لاندې هغه لورې ته کتل چې ساتونکې ترې راغلې و.
لږه شیبه وروسته یو وسله وال کس تیمور لنګ ته راغې ، زمکې ته یې کتل او تیمورلنګ ته یې احترام وړاندې کړ. او ورته یې وویل:
اقا! ستا ساتونکې زه تاته را لیږلې یم . زه د انقرې ځخه راغلي یم اوله ماسره تاته یو پیغام دې .
تیمورلنګ په ډیر غور سره وسلوال ځوان ته وکتل ، او ورته یې وویل : چې که له تاسره کوم پیغام وی نو ولې ځند کوې سمدستي یي ووایه .
په دې وخت کې هغه ځوان خپلو کالیوته لاس کړ او د یو قط شوې کاغذ یې د تیمور لنګ په لاس کې ورکړ ، اوبیا په ډیر افسوس سره وویل : اقا ! هغه څه چې زه ویل غواړم ، زما په ژبه باندې ښه نه شکار ی چې وي وایم ، ته پخپله خط ولوله ، دا لیک د بایزید یلدرم دسپه سالار علي پاشا له لورې دې .
د علي پاشا د نوم به اوریدو سره د سلطا بایزید او دهغه د زوې موسې په سترګو کې یو قسم نور او رڼا را پیدا شوه ، او په ډیره بې قرارۍ سره یې کله تیمورلنګ ته اوکله هغه وسلوال ځواته کتل چې د خپل لښکر ځخه دلته راغلې و.
دسلطان بایزید د سترګو تر مخ تیمورلنګ هغه کاغذ پرانست ، دا همغه کاغذ و چې علی پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلي و . کله چې تيمور لنګ هغه کاغذ لوست نو سلطان بايزيد اودهغه زوی موسی هم په هغه ليک باندې سترګې نښلولې وې. او په ډيره چټکۍ سره يې په وينو ليکلی دا کاغذ ولوست . په دې کاغذ کې ليکل شوي و:
تيمورلنګه ! ته دخپلو وينه تويونکو ارزوګانو له پاره يو حيله ناک ، ظالم او د انساني اخلاقو نه عاري انسان يې . ته د خير وشر تر منځه د توپير نه خبر نه يې . ته کولی شي په لارو کې صليبونه و دروې اوپه لاسونوکې خلکو ته دميخونو ډيک وهلو پوهه و لرې ، اې د سمرقند ليوه ! واوره ! هغه خبر چې زه ددې ليک په واسطه تا ته درکول غواړم ، دهغه په اوريدو به ستا څهره په خولو کې ډوبه شي او ستاپه سترګو کې به د فنا فکر را څپور شی . اوستا حال به په تيرو کې د بيدونکي ويني په څير وګرځي .
تيمور لنګه !ستا ژوند په وينه تويونکو تعبيرونو باندې ولاړ دی ،ته د نورو د وينو په واسطه د خپلوغوښتنواو هيلو رنګينونکي يې ، خو نن ما ستا د ځان آينه کې زنګ او ستا د روح په ساغر کې زهر وا چول .
دا ليک زه علي پاشا تاته ليکم . تا به اوريدلې وي چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم يو سالار دی. تيمورلنګه ،علی پاشا به ستا له پاره دزهرو يوه بګوله ،اودسلطان بايزيد له پاره د هغه يو خدمت ګار او دهغه په غم کې دهغه ملګری او دهغه ممنون او مشکودر زوی اوسي .
تيمورلنګه ! داليک چې دا اوس يې ته لولې ، ما ستا دلمسي ، ستا د وليعهد محمد په وينه ليکلي دې ، د انقري به جنګ کې ما هغه ته ماتې ورکړه اوهغه مې له منځه يوړ . تيمورلنګه ! اوس نو خپله اوزمونږ سوبه سره موازنه کړه ، هغه جنګ چې تا زمونږ سره پخوا وکړ نو په هغه کې تا زمونږ نژدې څلويښت زره سپاهيان له منځه يوړل ،او زمونږ محترم سلطان بايزيد دې له ځانه سره قيدی کړ .
هغه جنګ چې مونږ د انقري په چاپيريا ل کې ستا د لمسي اووليعهد محمد سره وکړ نو به هغه کې مو ستا نزدې دوه لکه فوځونه له منځه يوړل اوستا لمسي محمد مو قتل کړ . اوس ته په خپله فکر وکړه چې په دې جنګ کې څوک فاتح دی ، ته ، او که مونږه . زه پوهيږم چې ددې ليک په لوستلو سره به هغه جشن چې ته يې همدا اوس لمانځې ودروې ، اوستا جشن درول به ددې خبرې ګواه وي چې تاته فتح نه بلکه ماته درکړل شوې ده .
تيمورلنګه ! ته څه فکر کوې چې ته به زمونږدترکانو جرأت هسې په ټوکو مسخرو باندې واخلې ؟ او زمونږد تاريخ طلايی باب به له يوه سره له منځه يوسي ، هيڅکله هم نه ، مونږدخپلې زمکې امينان يو ، تيمورلنګه! اوس خو اصل جنګ پيل شو، يواځې دوه درې کاله نه ، بلکه مونږ تر پيړيو پيړيو پورې ستا سره دمقابلې توان لرو. زمونږد سلطان په پنجره کې د بندولو څخه تا څه فکر کړې چې ته به فاتح وګرځې ؟ مونږ به دلوح و قلم رڼا شو او تا به تعقيب کړو . تيمورلنګه ! مونږ په خپلو کوڅو کې د وينو خوب ، په سترګو کې لوړه او ناروغتيا نڅونکې نه شو کتلی .
تيمور لنګه ! ما علي پاشا اود سلطان بايزيد زوی وليعهد محمد د خپلو لښکرو سره ستا لمسي اوستا لښکر له منځه يوړ .او اوس بيرته د هيلس ددرياب څخه تيرشوي يو او په غرنيو لمنو کې ځای په ځای شوي يو . که چيرې ته دخپل لمسي د انتقام اخستلو جرأت لرې نوبيا را مخته شه ، ملا وتړه او دغه غرنيو لمنو ته را ننوځه چې مونږ په کې همدا اوس موجود يو . زه تاته د مقابلې بلنه درکوم . که چيرې تا له مونږ ه سره په دې غرنيو سيموکې جنګ وکړ نو په خدای سوګند چې مونږ به ستا د ګوتو سرونو د وينو په چينو باندې بدل کړو .
زه پوهيږم چې زماد ليک په لوستلو سره به ستا د دعا په لاس کې غم ، انديښني او مصيبت نه اخوا نور څه پاته نه شي . اې په مسلمان قوم باندې جبرکونکيه سوداګره ! واوره ! ، دا د ستر خدای له اړخه عذاب وګڼه . تيمور لنګه ! ته د اسلامي امت ډير ستر دښمن يې ، ته تل د خپلو له پاره دشپې صليب دروی ، ته د غمونو په دې وخت کې دمسلمانانو له پاره تل دترخې وژونکې دوا ګولې تياروي ، اوس نو دمرګ دغه نشتر ، اودا وينه تويونه لږ څه د ځان له پاره هم قبوله کړه ، تيمورلنګه ! ته فاتح نه يې بلکه مفتوح يې ، مونږ تاته ډير بده ماتې درکړې ،تا زمونږ څلويښت زره عسکر له منځه وړ ي خو مونږ ستا دوه لکه له منځه يوړل ، خوتيمورلنګه ! مونږ تښتيدلي نه يو . همدلته يو ، که چيرې همت لرې نو دغه غرنيو لمنو ته راشه او بيا مقابله و ګوره .
د علي پاشا دغه خط چې د تيمورلنګ د لمسي په وينه يې ليکلي و همدلته ختم شو . ددې ليک د لوستلو نه وروسته د تيمورلنګ حالات داسې بدل شول لکه داسمان څخه چې پرې تندر ر ا نازل شوي وی ،دا سې احساس کيده چې د هغه د ذات دداخلي دنيا ټولې سطحې دې خبر لړزولې او ټوټه ټوټه کړی وي .
دخط د لوستلو وروسته تيمورلنګ دلاش په قسم زير و ګرزيد ، او چپ شو .د هغه سر لاندې پريوتې و. په دې وخت کې په ډير ه ارامه توګه سلطان بايزيد هغه ته وويل :
تيمورلنګه ! تر اوسه پورې په ترکانو کې داسې ځوانان شته چې د خپلې خاورې څخه دګلبڼ د جوړولو په فن ښه پوهيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ د سلطا ن بایزید ددې خبرو ځوا ب ورنه کړ ، چپ چاپ او په غم کې ډوب پر خپل ځای ناست و . نو سلطان بایزید یو ځل بیا تیمورلنګ ته مخ کړ او ورته یې وویل:
تیمورلنګه ! وخت ټول عمر یو شانته نه وي . زه تا دخپله ځانه سره بندی کړې یم . بې شکه چې دا به ستا کامیابي اوبریې وې ، خو هغه ضربه چې زما زوې علي پاشا تاسي ته درکړې ده هغه هم کمه نه ده . دې ته د قدرت احتساب وایي او دا د خدای له اړخه مکافات وګڼه . تیمورلنګه ! زه پوهیږم چې ددې خبر نه وروسته به ته جشن و دروي ، په دې خاطر ما ته اجازه راکړه چې خپلې پنجرې ته ولاړ شم ، له ماسره دې خپل ساتونکې ولیږه .
تیمورلنګ په خوله څه و نه ویل ، خپلو څو کسو ساتونکو ته یې اشاره وکړه ، اوهغوې سلطان او دهغه زوې موسې د پنجرې په لور یوړل اوهلته یې بند کړل. موسې دخپل پلار د پنجرې مختته کیناست .
سلطان په پنجرې کې ناست په څه فکرونوکې ډوب و ،ناڅاپه په سجده شو او په ډیره عاجزۍ سره یې خدای ته سوال وکړ .
اې قدوس خدایه ! اې مهربانه خالقه ! یا حي یا قیوم ! تا په څومره ښه توګه ظالمانو ته د هغوې د کړو سزا په همدې زمکه باندې ورکړه ، اې زما ربه ! تا چې زمونږ نصرت او کومک کړې زه ستا د ډیر عاجز بنده په حیث دهغې ډیر زیات شکر کونکې او ممنون یم .
ددې سره سم سلطان د سجدې څخه را پورته شو اوبیا پر خپل ځای تر ډیره پورې په فکر کې ډوب ناست و چې یو ناڅاپه ورته فکر راغې ، اوداوسپني د پنجرې څخه یې بیرون کتل او ویل یې :
علي پاشا زویه ! تا د وطن ګټو ته تازه روح او نوې جرأت ورکړ . تا څومره په حکمت سره دښمن په خپلو وینوکې لت پت کړ .اې زما دقوم اوناموس ساتونکیه ! زه ستا جرأت ، میړانې ، شجاعت او بهادرۍ ته سلام کوم . زویه ! تا په څومره ښه کمال سره د تیمورلنګ فکر ونه خپاره کړل ، او دهغه اطمینان او ډاډ دې په وینوکې و لمباوه ، دهغه د فوځ غرور دې ور مات کړ ، اود هغه امیدونه اوهیلې دې په ویره او بې غیرتۍ بدلې کړې ، زما زویه ! ته رښتیا هم دخپلو زمکو د ازادۍ یو ستر عزت ،د خپل وطن د قوت او عظمت ستر ه نښه یې .زه یو ځل بیا ستا ځان ځارني ، ستا سر تیرۍ ، ستا عظمت او ستا جرأت ته سلام وړاندې کوم .
سلطان تردې ځایه خپل فکر کې روان و خو ودرید، ځکه چې هغه ته د تیمورلنګ د لښکر څخه د کومې ښځې د تکلیف چیغې ، ژړا او په زوره زوره واویلا تر غوږو شوه ، په دې وخت کې سلطان د خپل ځان سره نژدې ناست خپل زوې موسې ته غوښتل څه ووایي چې ټکان یې و خوړ . ځکه چې د سلطان ښځه ډسپنا دهغه دپنجرې په لور را روانه وه.
څنګه چې دسلطان زوې خپل ناسکه مور ډسپنا د پنجرې په لور را روانه وکتله ، نو دهغې د عزت او دهغې عظمت په خاطر د خپله ځایه پورته شو. ډسپنا را نژدې شوه او په خندا یې موسې ته د بیرته کیناستو اشاره وکړه ،او په ډیره خوشحاله خوله یې موسې ته وویل :
زما زویه ! په خپل ځای کینه !
تر څنګ یې ډسپنا په خپله هم په لوڅه زمکه کیناسته ،او د سلطان بایزید اوسپنیزې پنجرې ته یې تکیه وکړه ، خو پخوا له دې چې سلطان ورته څه ووایي ډسپنا ورته مخ کړ او ویې ویل :
ما ته تیمورلنګ د بندې خانې او غلامۍ څخه ازادی راکړه او ستا تر څنګ یې داوسیدو حکم راته وکړ . اوس به زه دخپل زوې موسې په څیر ستا د پنجري تر څنګ ناسته یم او ستا خدمت به کوم .
د ډسپنا په دې خبرو باندې د سلطان په مخ د اطمنیان اوډاډ نښې را ښکار ه شوي .
ډسپنا ! ته یې اورې کومه ښځه ژاړي ، چیغې وهې، ..ایا تو پوهیږي چې دا به څوک وي ؟
دسلطان بایزید په دې خبره ډسپنا په ډیره ارامه توګه او په محبت سره سلطان ته وویل چې :
هغه ښځې چې ژړا او واویلا کوي هغه یوه د تیمورلنګ نګور ، دهغه د لمسی محمد ښځه اوبله د مړشوي ولیعهد مور ده .
هغوې ته دعلي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د لمسي د وژلو خبر ورکړل شوي دې .
سلطان بایزید یلدرم تر یوه وخت پورې چپ ناست و . خو وروسته یې بیا ډسپنا ته وویلې :
ډسپنا ! زما زوې علي پاشا تیمورلنګ ته یولیک را استولي دې . کیدې شي د خط د مضمون په اړه به تاته چا څه ویلي وي ، کله یې چې دا خط تیمورلنګ ته راوست ، نو په هغه وخت کې هغه جشن لمانځه ، زه هم هلته د تیمورلنګ تر څنګ ناست وم ، ما هم هغه خط ولوست ، هغه لیک علي پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه باندې لیکلي و او رالیږلي یی و. په هغه کې یی ورته لیکلي و چې که تا زمونږ څلوېښت زره عسکر وژلي نو ما ستا دوه لکه له منځه وړې دي ، هغه په دغه لیک کې تیمورلنګ ته چلنج هم ورکړې و چې که رښتیا هم جنګجو وی نو د هیلس ددریاب څخه دې را تیر شي او دغرونو دغه لمنو ته دې دجنګ اوانتقام له پاره راشي . زه او ولیعهد محمد به ورته منتظر اوسو . ډسپنا ! ګوره چې تیمورلنګ به دعلي پاشا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې ليک ځواب څه ډول ورکوي ، ايا دهغه پرخلاف به کوم عمل کوي او يا دهغه پرخلاف به دغه غرنۍ سيمې چې علي پاشا او زما زوي محمد په کې دي ، محاصره کوي .
په دې وخت کې د ډسپينا په مخ باندې خندا را خپره شوه . بيا يې سلطان ته وويلې :
درونده سلطانه ! دا تيمورلنګ هيڅ هم نه شي کولې ، هغه د علي پاشا چلنج نه دې منلې ، بلکه زه به تا ته دا ډاګيزه کړم چې تيمورلنګ خپل لښکرته د سمرقند په لور د کوچ کولو حکم کړې دې . کيداې شي هغوې د هيلس ددرياب په غاړه په غرنيو لمنو کې د علي پاشا او وليعهد سره مخامخ کيدل نه غواړي ، زه فکر کوم چې په همدې خاطر هغه ددې ځايه دکوچ کول تابيا کړې ده ، هغه ددې نه ويريږي چې هسې نه چې علي پاشا اووليعهد محمد پرهغوې دلته هم يرغل را نه وړي .او ددې لښکر ته نه تلافي کونکې زيان ور ورسوی.
د ډسپينا داخبره سهي ثابته شوه ، ځکه چې لږه شيبه وروسته تيمورلنګ خپل پړاو ختم کړ او هر څه يې په اوښانو او نورو باريدونکو حيواناتو باندې بار کړل او هغه اته لکه لښکر يې چې د سمرقند څخه له ځانه سره راوستی و او په هغه لښکر کې دخوشحالۍ نغارې وهل کيدې او د سوبې او فتحې جشنونو له پاره په کې تيارې نيول کيده ،اوس د هغې څخه د تيمورلنګ دلمسي په ګډون دوه لکه له منځه تللي و. کله چې تيمورلنګ د شپږو لکو لښکرو سره بيرته د سمر قند په لور ته ، نو بيا په هغه لښکر کې يې د خپل لمسي په غم کې توري جنډې پورته کړې وې . او هرې لورې ته چپه چپتيا وه.
پرلپسې لري .....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۲۹مه)

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول نهه ويشتمه برخه لولئ :

پرلپسې **** ۵۲

هسې خو تيمورلنګ فکر کاوه چې هغه د ترکي عثمانيانو سلطنت ورختم کړې او اوس د سمرقند په لور روان دې ، ځکه چې سلطان بايزيد دهغه سره بندي و او دسلطان زوې هم دهغه سره روان و . د سلطان سپه سالار علي پاشا او دهغه زوي وليعهد د سترګو نه ورک و . او ريښتيا هم په څرګنده تو ګه داسې بريښيده چې د عثمانيانو سلطنت د تل له پاره له منځه ولاړ . خو راتلونکې وختو ډيره ژر دا خبره غلطه ثابته کړه . خوبيا هم هغه وخت چې تيمورلنګ په عثماني سلطنت باندی ګذار وکړ او بيرته سمرقند ته روان و نو په اروپا کې ډيرو دښمنانو دهمدې حالاتو انتظار کاوه ، او غوښتل يې چې د ترکانو څخه خپلې د لاسه تللې زمکې بيرته واخلي .
که څه دا دهغوې له پاره ډيره خطرناکه مرحله او خطرناکه لوبه وه . خو بيا هم هنګری ، بلغاريه ،دالاچي ، او ډيرو نورو زمکو کې بغاوتونو او سرکشيو سرونه را پورته کړل . يعنې هغوې د تيمورلنګ د حملې په اساس عثماني ترکان د تل له پاره مړه تصور کړي و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د ترکانو دژوند قوت او نمو په حیرانونکي توګه ځانګړتیاوي لري . ډیر ځله به پوهانو ددی امپراطورۍ د تباهی وړاند وینه کوله خو بیا به هم دا سلطنت قایم او دایم و. ولایت ولایت ددې سلطنت څخه جدا شوی هم دي خوبیا به هم ترک عثماني سلطنت په پراخه زمکه باندې په پوره عزم اودبدبه کې قایم او دایم و.

ډیر زیات داسې هم کتل شویدي چې عثماني حکمرانان ، که هر څومره هم ډیر کم د حکمرانی په ځانګړتیاو باندي متصف و خو د خپلې توريې په زور یې تل مفتوحه رعایا ارام کړي دي . د حیرانتیا خبره ده چې عزت او وقار که هر څومره پاته شونې څیز نه دي او که دهغوې ځواک څومره هم متزلزل و خو بیا یې هم خپل ځواک په ځاې ساتلي او دد ښمن په مقابل کې خم شوي نه دي.

کله چې د تیمورلنګ لښکر د فاسفور س د بحیرې د جنوبي ساحل څخه تیریده اوعثماني سلطنت د خوب څخه رابیداریده او په خپلو دلاسه تللو مفتوحه اروپایي سیمو باندې یې بیا د ولکي کولو هڅې کولې ، نو هر چا دا فکر کاوه چې د تیمورلنګ ددې ضربي په واسطه عثماني سلطنت نور له منځه تللي د ې ، خو قدرت د ترکانو په وجودونو کې د ژوند نوې نښې نښاني راپیدا کړې اوپه ډیره لږه موده کې د سلطان بایزیدیلدرم زوي ولیعهد محمد دخپل ځواک او وړتیا په سببب ټولې هغه سیمي بیرته دعثماني سلطنت برخې و ګرځولې چې ترې جلا شوي وي. عثماني سلطنت دتیمورلنګ د دې تباه کونکي ګذار څخه هم و نه مړ . بلکه خپل ځواکونه یې بیرته سره راټول کړل اود پخوا څخه یی زیاد په پوره شجاعت او میرانې سره داسې کارونه تر سره کړل چې تاریخ یې مثال نه لري اودا ټول د علي پاشا او ولیعهد محمد د یوځاې کار کولو ، د هغوې دپوهې ، شجاعت ، زړه ورتیا او میرانی په سبب وشول.

مشهور یوناني تاریخ پوه «فنلي » د عثماني سلطنت حیرانونکي ځواک او کمزورتیا څخه بیرته ځواک ته د راګرزیدو په هکله ډیر څه لیکلي دي لکه چې وایي :

د عثماني ترکانو د حکومت جوړښت ، په عیسایي ډیره کیو سیمو باندې د ډیرو لږو مسلمانانو حمله او دهغوې سیمي لاندې کول او پر هغوې باندې بریاوې تر لاسه کول او د متمدنو هیوادونو د اوسیدونکو په مقابل کې د غیرمتمدنو قومونو دوباره ابادول د هغوې اخرین مثال دې .

هغه مخته لیکي چې:

ددې تر مخه، ګات، جرمنیانو او رومیانو هم د همداسې ځواک او قوت ځرګندونه کړې وه ، اوداسې حکومتونه یې جوړ کړی و لکه څنګه چې د عثماني سلطنت تر ولکې لاندې مختلف قومونه ،رنګونه او نژادونه سره را ټول او اباد شوی و . خو د ګات ، جرمنیانو ، رومیانو او ترکانو تر منځ ډیر زیات توپیر موجود دی .

هغه لیکي چې : ګاتیانو ، جرمنیانو او رومیانو خپل رعیت په زور دخپلې سلطې لاندې را ټول کړې و خود ترکانو کار څه بل منګه و . ځکه چې هغوې تر خپل بیرغ لاندې بې شمیره مسلمان او عیسایي قبایل را ټول او دهغوې تر منځ یې داسې ټولنه جوړه کړې وه چې په خوشحالی سره یې دهغوې محکمې او پریکړې منلې . په ډیر عزت او احترام سره یې عثمانیانو او دهغوې ځای ناستو ته کتل او همدا دهغوې د فوقیت او لوړتیا ثبوت و. که څه هم څه نورو وحشي قومونو هم همداسې په زور ځواک تر لاسه کړې و اوشتمن ولایتونه یې یو په بل پسې نیول. خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ټول دهغوې په عيش او عشرت او بداخلاقيو کې مصرفيدل. عثمانيانو د خپل عظمت ، ځواک او خپلې برترۍ له پاره د انسانيت لوړتيا معيار وګرځاوله ، او په ډيرې نيکې طريقې سره يې د خپل لاس لاندې مختلف قومونه خوشحاله او هوسا و ساتل .

فنلي مخته ليکي چې : د عثمانيانو لمړۍ پادشا اورخان او دهغه ورور علاؤالدين و . دوې دحکومت په نظم او جوړښت کې ډيره زياته پوهه درلوده ، هغوې د عدل ، تنظيم او فوځې امورو له پاره خپلو لښکرو ته ځانګړې روزينز نظام جوړ کړی و .او دا دعثماني سلطنت د ځواک سر چينه شميرل کيږي . دې خلکو د عثماني سلطنت تر واک لاندې دخپلو خپلوانو ، دوستانو او د خپل مورني وطن سره خپل ټول اړيکې پرې کړې و اويواځې او يوځې دسلطان په لمن کې سره راټول شوی و . دهغې فرمانبردار او پر هغه يې وياړ محسوساوه .

بيا د دهغوې د نورې زياتې حوصلې په خاطرد عثماني ترک سلاطينو له اړخه هغوې ته ځانګړې روزنه ،تربيه ، ترقي ، اعزاز، او مراتب ورکول کيدل ، چې دهغې په واسطه دهغوې په حوصلوکې ، دهغوې په ولولو کې د اډ او دهغوې په هيلو کې يوه نوې جذبه را ټوکيده ، او د هر وخت نه په زيات د عثماني ترکانو تابع او مطيع ګرزيدل.

دا د عثماني ترکانو داخلاقي ، تمدني او دهغوې د کرچار ، د هغوې د صاف اوپاک سلوک اغيزو چې مسلمانان اوعيسايانو دوه مختلف النوع قومونه په يوې لومې کې داسې را نښتي و لکه څنګه چې يو وخت دروم په شهنشاهيت کې ټول ولايتونه تر يوه مرکزه پورې تړل شوي او متحد و . دې خلکو سلطاني بيرغ په فاتحانه توګه رپاوه ، اودهمدې بيرغ په رپيدو سره د اسيا تر زړه او د اروپا او افريقا تر ساحلونو پورې ورسيدل.

په هرصورت دا يوه پريکړې خبره ده چې کله چې هم عثماني ترکان په کوم ازميښت کې اچول شوي دي نوهغوې د يوه نوې ځواک سره بيرته ظهور کړې دې ، او همدا ډول حالات په دغه وخت کې هم تکرارشول .

تيمورلنګ د خپلو اتو لکو فوځونو په واسطه دعثمانيانو سلطنت تباه کړ ، دهغوې سلطان يې و نيوه ،او دخپله ځانه سره يې سمرقند ته روا ن کړ ې و . خو د عثماني سلطنت رعب ا و دبدبه په همغو سيمو کې لا هماغسې پاته وه . او ددې ځواک د بيرته را پورته کولو ټول کره وړه د علي پاشا او وليعهد د پوهې ، اتحاد ، زړه ورتيا ، شجاعت ، او ځان ځارنې پورې را نغښتي و .

دبلې خوا نه کله چې اروپايانو ته خبر ورسيد چې بايزيد يلدرم د تيمورلنګ له خوا بندي شوي دې او هغه يې د اوسپنې په پنجره کې بندې له ځانه سره سمرقند ته روان کړي دې نو په اروپا کې دځواونيو له پاره د فتح اوسوبې جشن لمانځل کيده . کله چې هغوې ته دا خبر را ورسيد چې د عثماني سلطنت د تيمورلنګ له خوا بلکل تر پښو لاندې شوی دې نو هغوې د عثماني ترکانو څخه دبدلې د اخستلو هوډ وکړ .

ددې مقصد له پاره اروپايي صليبيانو يو ځل بيا خپل ځواک سره را ټول کړ . او دټولو ځواکونو تر منځ دخپلمنځې سلا مشورو وروسته دا پريکړه و شوه چې يو ستر لښکر ، لکه د پخوا په څير، د نايکوپولس د ښار په څنډو کې سره راټول کړي . اول د ترکانو تر ولکې لاندې ټولې اروپايي سيمې بيرته ترخپلې ولکې لاندې راوړي ، هلته خپل ځانونه منظم او ځواکونه منسجم کړي ، اودهغې وروسته د فاسفورس د بحيرې څخه تير شي او د ترکانو اسياي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز د تباهی او بربادۍ وروسته ولکه کړی او په دې تر تیب د عثماني ترکانو ټوله سیمه تر خپلې ولکې لاندې راوړي .

هغوې دخپلو ارادو د پوره کولو له پاره په ډیره چټکه توګه صلیبي ځواکونه سره را ټول کړل او د نایکوپولس د ښار سره یې ځاې په ځاې کړل .

که څه هم تیمورلنګ په خپل فکر کې عثماني سلطنت له منځه وړې و ، خودا دهغه خام خیالي وه ، ځکه د تیمورلنګ د مړیني وروسته پخپله دهغه سلطنت او پادشاهي دوړی وړي شوه ، خو دسلطان بایزید د مړیني وروسته دهغه سلطنت نور هم ځواکمن اوقوي را څرګند شو.

د بایزید د نیولو اودهغې د مړیني وروسته ترکانو ته داسې یو شجاع ، با انصافه ، زړه ور ، زغم کونکي او ازاد فکره سلطان ته اړتیا وه چې د تیمورلنګ دمظالمو او تیریو تلافي وکړاې شی او عثماني سلطنت بیرته خپل هغه عروج او لوړتیا و ته ورسوی چې د تیمورلنګ د یرغل د مخه و .

د سلطان بایزید یلدرم په زوې ولیعهد محمد کې دا ټولې خوبیاني را ټولې شوي وې ، یونانیانو به دې ولیعهد ته د اوښ په څیر د ازاد مزاج خاوند وایه . عثماني سلطنت چې څومره د خپلو اخلافو او اسلافو د جنګي وړتیا و احسان مند دي نو همغومره د ولیعهد محمد د ذکاوت ، او محتاط طبیعت احسان مند هم دی ..

هیڅ شاهي کورنۍ دداسې ذکي حکمرانانو او ځای ناستو په پرلپسې والې باندې دومره ویاړ نه شي کولې لکه څومره چې عثماني سلطنت حکمرانانو په څوارلسمه ، پنځلسمه ، شپاړسمه او اولسمه پیړۍ کې شهرت پیدا کړ او خپل سلطنت یې عروج ته ورساوه .

د عثمانیانو عروج د سلطان اورخان څخه پیل شوي و، چې دخپل پلار عثمان وروسته یې دعثماني سلطنت دنسټ ډبره کیښوده ، دهغې کورنۍ دویم کس چې د جنګ په ډګرونو کې یې دښمن ډیرې ډیري را وپرځول هغه مراد اول دې ، دریم یې سلطان بایزید یلدرم دې چې د نایکوپولس په میدانو کې یې د صلیبیانو متحده ځواک ته ماتې ورکړه ا و هغوې یې دپوره تباهۍ سره مخ کړل . څلورم کس د بایزیدیلدرم زوې ولیعهد محمد و چې د ترکانو درالویدلې مانۍ معمار دې . پنځم یې مراد ثاني دي چې سکندر یې پرې نښود چې د ترکانو پر خلاف د سترګو د راپورته کولو جرأت هم و نه کړي . شپږم یې محمد ثاني دې چې قسطنطنیه یې ونیوله او د عثماني سلطنت برخه یې و ګرځوله ، اوم یې اول سلیم دې چې کردستان ، سوریه او مصر یې د عثماني سلطنت برخه وګرځول ، او اتم یې سلیمان عالیشان دي چې نه یواځې د موهاکو د میدانو فاتح و بلکه د ویانا دروازه یې هم ور وهله ،او دسمندرونو له لارې یې دخپل امیر البحر په تعاون سره د اروپایانو ټول بحري ځواکونه سره مات را مات کړل.

په هیڅ هیواد کې په پرلپسې توګه داسې ځاېناستي نه دې تیر شوي اونه دداسې حکمرانانو د ځای ناستو له اړخه دوه پیړۍ په پرلپسې توګه حکومت شوې او خپلې واکمنۍ ته یې پراختیا ورکړي ده .

علي پاشا او ولي عهد محمد دهیلس ددریاب دې غاړې ته په غرنیو لمنو کې قیام وکړ ، دهغوې سره د خوراک څښنا ک کافي ذخیره موجوده وه . وسله یې هم په کافي اندازه درلوده ،نو هغوې ډاډمن و خو بیا تر اوسه پورې هغوې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تيمورلنګ له اړخه کوم عکس العمل رانغي ، خو ددې سره سره دوې هيله من و او دهمدې له پاره يې خپل تکړه جاسوسان ټاکلي و.
علي پاشا د تيمورلنګ لمسی وژلې و او بيا يې د هغه په وينه تيمورلنګ ته د سپکاوي ډک ليک ليکلي و او وراستولي يي و . په دې خاطر علي پاشا او ليعهد محمد د تيمورلنګ له اړخه دکومې ناڅاپي يرغل اويا شپيني يرغل منتظر و .او هر وخت يي دا خطر هم احساساوه . نو په دې خاطر دهر ناڅاپي يرغل په مقابل کې تيار ولاړو .
***** ۵۳
يوه ورځ د ماښام د مخه علي پاشا او وليعهد محمد دواړه ولاړ و اود لښکرو له پاره يي د ډوډۍ دتيارولو څارنه کوله چې څو کسه سپاره دهغوې لورې ته په ګړندی توګه را ورسيدل . هغوې علي پاشا او وليعهد محمد ته د رارسيدو سره سم خپل آسونه ودرول او دخپلو اسونو څخه راښکته شول . علي پاشا او وليعهد محمد هغوې دواړه و پيژندل ، هغوې ډير باوري مخبران وو. دهغوې په لور په کتلو سره علي پاشا او وليعهد محمد دواړه ډير هيله من شوي و او په پلټونکي توګه يي خپلو مخبرانو ته کتل . دخپلو اسونو څخه د را ښکته کيدو سره سم دهغو مخبرانو څخه يوه وويل :
سلطان محمد بن بايزيد: اودروند امير علي پاشا ! تاسې دواړو ته دوه ډير بد خبرونه او دوه ډير ښه خبرونه مونږ له ځانه سره لرو.
څرنګه چې راغلي مخبر وليعهد محمد ته د سلطان خطاب وکړ نو وليعهد محمد هغه ته په ډيرو خيره سترګو و کتل ، مخبر هم په همغه ډول هغوې ته وکتل او ورته يي وويل :
سلطان محمد بن بايزيد ! زه ستا د سترګو په کتلو باندې پوه شوم خو زه د حقيقت څخه کار اخلم ، هغه څلور خبرونه مې چې له ځانه سره راوړي دي نو دهمغې خبرونو په بنسټ مي تاته د سلطان په نامه خطاب کړې . لمړی دوه ښه خبرونه در ته اوايم او بيا به دوه خراب خبرونه چې زمونږ له پاره زيانمن ثابتيری درته واورم .
ښه خبرونه دادې چې د بروصې په ښار کې د سلطنت ټول اراکين را ټول شوي دي ،دهغوې دا غونډه محترم برهان الدين را بللې وه ، په دې غونډه کې ټولو په يوه خوله ته د سلطان په څير و ټاکلي ،ځکه کوم حالات اوواقعات چې مخته راځي د هغې په مطابق تيمورلنګ زمونږ سلطان نه را خوشی کوي ، نو دهغه په نه موجوديت کې بل څوک پرته له تا نشته چې د سلطنت امور مخته بوځي ، او بيروني يرغلګرو څخه د هيواد دفاع وکړي ، په همدې خاطر په بروصې کې د سلطنت اراکينو د برهان الدين په مشرۍ غونډه وکړ ه اوتاسې يې د سلطان په حيث و ټاکلئ ، شونې ده چې برهان الدين پخپله ستاسې په خدمت کې حاضر شي اودا خبر تاسې ته واوروي .
دې خبر په وليعهد محمد باندې ډير بد اغيز وکړ ، تر ډيره پورې په خپل ځاې ولاړ و او خپلې شونډې يې چيچلې ، ځکه په دې خبر کې دسلطان بايزيد نيول او بندي کول هم شامل و . بيا وروسته وليعهد په ژړا شو په زمکه کيناست ، بيا يي د زمکي په تيرلوړه ځاې باندې سجده وکړه ،اوپه ډيره عاجزۍ او انکسارۍ سره يي وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما خدايه ! زه ستا ډېر عاجز او مسکين بنده يم ، زما ارزو سلطاني او حکمراني نه ده . خو اې خدايه ! که چيرې خلکو زه ددې منصب له پاره ټاکلي يم نو اې پروردګاره ! ماته استطاعت ، استقامت ، او همت را په برخه کړه تر څو زه خپل قوم او ولس ددغه مصيبتونو ، غمونو ، تيارو او توپانو څخه به بري سره بيرون کړم . اې پروردګاره ! زما قوم همدا اوس په ډېرو مصيبتونو ، تکليفونو او غمونو کې اخته دی نو ما ته همت او قدرت را په برخه کړه ، زما سره نصرت وکړه تر څو دهغوخلکو پر خلاف توره وکرځم چې په ستره بيديا کې ځليدا سپوږمۍ او شکې اوبه ګڼي . اې پروردګاره ! زما سره کومک وکړه چې ستا د همدې نصرت په واسطه د خپل قوم له پاره په دې تيارې لارې کې منزل ته د رسيدو له پاره روښناي ولټوم .....

وليعهد ددې دعا وروست چپ شو . را پورته شو ، خپلې سترګې يې په خپلې لنګۍ باندې وچې کړې ، د وليعهد ددې حالت په کتلو باندې علي پاشا هم ژړغونی و خو وروسته بيا علي پاشا ورته وويل :

په دې غرنيو لمنو کې دهر چا دمخه زه تاته د سلطان کيدو مبارکي وايم ، سلطان محمده ! زه له تاسره ژمنه کوم چې هغه نا هيلي چې د تيمورلنګ په واسطه پيدا شوې ده نو ډېر ژر به مونږ دا د ويرې اوخوف غلام لرې و غورزوو.، خپل پخواني عظمت اولوړتيا به بيرته ر ا وګرځوو. درونده سلطانه! د سلطان په حيث ستا د ټاکلو سره سم زه دا ژمنه کوم چې زه به دخپلې وينې تر اخري ځاڅکي پورې دخپل قوم اوولس د ښيګڼې له پاره خپل ژوند وقف کړم .

دعلي پاشا په دې خبرو باندې محمد چپ شو خو کله چې علي پاشا چپ شو نو بيايې علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :علي پاشا وروره ! ماته به ته يواځې ورور او يا محمد واې .

ددخبرې وروسته وليعهد محمد چپ شو خو غوښتل يې نور څه هم ووايي خو على پاشا يې خبرې غوڅې کړې او ورته يې وويل :

درونده سلطانه ! تر هغې چې د خطاب کولو پوښتنه را ولاړيږي ،نو زه به تاته سلطان وايم ، کله چې ته د قوم له اړخه سلطان و ټاکل شوې نو بيا علي پاشا څوک دی چې هغه به تاته سلطان نه وايي . او لکه څنګه مې چې دپوره ريښتونولۍ سره د بايزيديلدرم سره هر ډول ځان ځارنه کړې ده په همدې ترتيب به يې له تاسره هم وکړم. دعلي پاشا په دې خبرو باندې سلطان محمد خوشحاله شو او علي پاشا ته يې وويل :

زما درونده وروره ! څه چې ته وايې هغه وايه ، ځکه چې ماته څرګنده ده چې ته د ملت د ښيګڼې او پرمختګ له پاره زما څخه ډېر مصروف يې . زما وروره ! په دغو نا مساعده حالاتو کې ، په ډېرو بدو وختو کې يواځې ته زما ښې لاس يې ، همدا ته زما ځواک يې ،او همدا ته زما مټ يې ، زما تر مخه همدا ته يواځنې شخصيت يې چې د خدای نه وروسته پرې باور او اعتماد سره په دښمن باندې دګذار کولو همت او قوت را کې پيدا کيږي . زما وروره ! راغليو مخبرانو لا تر اوسه پورې يوه خبره کړې ده ، او تر اوسه دهغوې سره درې نور مهم خبرونه هم شته . را ځه چې دهغوې څخه هغه خبرونه هم واورو . بيا به دواړه وررونه کينو او يوځاې به د راتلونکي له پاره پلان جوړ کړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان محمد ، دعلي پاشا نه مخ مخبرانو لورې ته کړ او دهغو څخه هغه یوه چې خبره کوله هغه ته یې وویل :
ستا دوینا په اساس یو خبر خو ښه و چې تا مونږ ته وویلې ، خو تا په پیل کې ویلي و چې دوه ښه خبرونه دی ، بل ښه خبر څه دې ؟
په ځواب کې مخبر ورته وویلې : هغه بل ښه خبر چې غواړم تاسې ته یې واوروم چې هغه خط چې علي پاشا د تیمورلنګ له پاره دهغه د لمسي په وینه لیکلي او ور استولې و، تیمورلنګ دهغې په لوستلو باندې ولړزید،د هغې لیک په لوست سره ، داسې و ګڼې ، چې د تیمور لنګ ملا ور ماته شوه . تر ډیره پورې هغه دخبرو اترو څخه وتلې و . ګونګ ناست و . هغه وخت چې لیک هغه ته ورکړ شو نو هغه د جشن په مستیو کې مست و او زمونږ سلطان بایزید یلدرم هم دهغه به څنګ کې ناست و نو دعلي پاشا د لیک په لوستلو باندې زمونږ د سلطان په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې .
درونده سلطانه ! په دې لیک کې علي پاشا تیمورلنګ ته په غرنیو لمنوکې د خپل ځاې ځیګې په اړه هم پوره معلومات ورکړي و . خو د هغو غرنیو سیمو ته د راتګ پر ځاې تیمورلنګ د سمرقند په لور خپل فوځ ته دکوچ کولو حکم وکړ. او هغه لښکر چې د سمرقند څخه یې دعثماني سلطنت د نیولو د خوشحالیو نغارې وهلي اوس بیرته د سمرقند په لور به ژړا او فریاد سره د تورو جنډو تر سیورې لاندې روان دې . په دې لښکر کې د علي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د وژل شوې ولیعهد مور ، خانزاده ، هم ورګډه ده . ویل کیږي چې دتیمورلنګ په لښکر کې دهغې ژړا، واویلا ، چغو او سورو په خپله تیمور لنګ څخه لیوني جوړ کړې دې.
ددې مخبر د خبرو په منځ کې سلطان محمد وویل :
داسې وګڼه چې دا خبر دهغه لمړي خبر څخه هم ډیر خوشحاله ونکي دې . نو که چیرې تیمورلنګ دخپل لښکر سره یو ځاې د سمرقند په لور خوزیدلې وي نو داسې وګڼئ چې هغه په خپل زړه کې دا ګمان کړې دې چې هغه به د انقرې په میدان کې یو ځل د په شاتګ وروسته ، زمونږ د قوت خاتمه کړې وي دا دهغه خیال دې ، په ترکانو باندې داسې ډیر وختونه راغلی دي خو په هر وخت کې ترکان د پخوا څخه ډیر ځواکمن شوي دي . اوس نو دهغه دوو خرابو خبرونو پیل وکړه ترڅو وپوهیږو چې دهغو دوو ښو خبرونو څخه وروسته دا بد خبرونه کوم کوم دي .
دسلطان محمد به دې خبره باندې د مخبر خوله خندانه شوه او په ډیر احترام یې وویل :
درونده سلطانه ! ما لا تراوسه خپله خبره نه ده پوره کړې ، ما چې دومره ښه خبر اوراوه نو تا په منځ کې زما خبره غوڅه کړه . اوکه نه ما خو دهغې خبر یواځې هغه لمړنۍ برخه تاته واوروله ، اصل خبره خو زه اوس کوم . دتیمورلنګ د لښکر سره یو ځاې زمونږ څه ملګرې اوړې را اوړي ، کله چې هغه کوچ کاوه نو هغه وخت هم ښي او چپ لور ې ته اوهم شاته او مخې ته دهغوې څارنه کیدله ، او اوس چې دهغه ښه خبر اخري برخه ده هغه داده چې د شمال په لور دځومیلو تګ نه وروسته په یو ځاې کې تیمورلنګ خپل فوځ ته د پړاو کولو حکم وکړ . د بروصې د خزانو د لوټولو نه وروسته چې کوم څه دهغه لاس ته ورغلي و هغه یې هملته د خپل قیام په وخت کې په څو برخو وویشله . دهغوې څخه یې یوه برخه روسی او اروپایی لښکرو ته ورکړه ، دا روسي او اروپایي لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس سوکه سوکه مخکی تګ کوي او د توري بحيرې غاړې غاړې ته به ځي هلته ورته د بحر په غاړه يو دينسي سمندري بيړه منتظره ولاړه ده . دغه بيړه روسي او اروپايی لښکر دفاسفورس د درياب څخه تيروي او ډينيوب ډلټا ته يي روسی ، درونده سلطانه ! تا ته به ياد وي چې د اروپا دوه شهزادګان ، سايرکن او ايکسلا ، د تيمورپه لښکر کې يوځاېٔ شوی و،دهغوې څخه يو يې ، سائرکن ، په جنګ کې ووژل شو.او ايکسلا خوندی دې ، او اوس همدغه ايکسلا د اروپايي ټولو ځواکونو قومندانی په غاړه لري . خو دروسي فوځونو قومنداني پخپله يو روسي سپه سالار کوي.

درونده سلطانه ! ددې خبر نوعيت په دې کې دې چې که چيرې ته او علي پاشا ګړندې سفر وکړئ نو نو دغه روسی او اروپايي لښکر به د دينسي بحري بيړۍ ته د ور رسيدو تر مخه ونيسئ او کار به يې ورتمام کړئ . نو که چيری تاسې دغه متحده لښکر د توری بحيري په غاړه له منځه يوسئ نو بيا ياد ساتئ چې دا خبر دسمرقند په لور د تلونکي تيمورلنګ پورې هم ور رسيږي ، هغه ته لمړۍ ضربه دهغه د لمسي دمړيني ، ددوه لکو فوځونو د له منځه تللو په وخت کې ورکړل شوې دې او که خداې وغواړي نو دهغه ملا ته به دويمه ضربه د روسی او اروپايی لښکرو د ماتې په اساس ورکړل شي . زه هيله لرم چې دا خبر به تيمورلنګ له يوه سره مات کړي ، ځکه چې تيمورلنګ د ماتې خوړلو دغږ سره عادت نه لري . کله چې هغه ته خبر ورکړل شو چې د انقري په شاوخوا کې د هغه لمسي ډيره خرابه ماتي خوړلې اوپخپله په کې هم له منځه تللې دې نو دهغه د مخ حال داسې و چې په خوله باندې نه شي بيانيدلاې
.

مخبر تر دې ځايه خبرې وکړې او لږ څه توقف يی وکړ . څه فکر يی وکړ، سلطان او علي پاشا ته يې وکتل اوبيا يی خپله خبره شروع کړه.

درونده سلطانه ! لمړۍ دوه ښه خبرونه مې تاسې ته وويل : خو زمونږ سره داسې خبرونه دې چې زمونږ له پاره خطرناک ګرځيداې شی . هغه درته وايم ، خو که چيرې ددې خبرونو څخه هم مونږ په خپل وخت لاس وګريوان شونو زه هيله لرم چې هغه خطر ات چې زمونږ په سرونو باندې ګرځي هغه به مونږ و ځنډولې شو.

لمړۍ خبر د کرميان په اړه دې . پخوا سلطان بايزيديلدرم د کرميانو قوت اوځواک ځپلې و .اودکرميان حاکم د ماتې خوړولو وروسته تښتيدلې و . اودهغې ټولې سيمې سلطان بايزيديلدرم په خپل سلطنت کې را ګډی کړی وې ، خو دهغه وخته چې عيسايي نړۍ تيمورلنګ زمونږ پر خلاف را ولمساوه ،نو تيمورلنګ زمونږ مخې ته دراتللو څخه هم ويريده ، اودخپل ځان په شاوخوا يې ځواکونه تقويه کول ، په همدې ځواکونو کې يو دکرميان د حاکم هم دې .

زمونږ په لاسو د ماتې خوړلو وروسته دکرميان حاکم په خپله دتيمورلنګ دربار ته ورغلې و . اوزمونږ پر خلاف يې ترې کومک غوښتې و . تيمورلنګ دهغه موجوديت دخپل ځان له پاره يو غنيمت ګڼه ، هغه د کرميان والي ته کومک هم ورکړ او فوځ يې هم ورسره ملګري کړ . نو اوس دکرميان والي د تيمور لنګ د ورکړل شوي ځواک سره يو ځاې يو ستر قوت راټول کړې دې .

ددې نه اخوا دا چې تيمورلنګ دکوچ کولو تر مخه دکرميان د حاکم سره د يوه قاصد په واسطه اړيکي کلک کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته يې نورزيات مالي کومکونه هم استولي دي او دخپل لښکر څه دلګي يې هم ور ليږلي دي . تر څو د تيمورلنګ نه وروسته د کرميان حاکم زمونږ دغه پاته ځواکونه له منځه يوسي .اوپه راتلونکي کې ترکان ددې ورتيا و نه لري چې هغوې د تيمور دتاتاريانو پر خلاف کوم عمل وکړي .اودخپلې ناکامی انتقام واخلي. د کرميان حاکم ددې ځواک د تر لاسه کولو وروسته په مستۍ کې راغلي او هغه سيمي چې په تيرووختو کې يې تر خپل واک لاندې درلودې پر هغوې يرغل کړې او بيرته يې ولکه کړي دي ، خواوس هغه هڅه کوي چې خپل حکومت او نظام مستحکم کړي ، زما په فکر چې د نظام دټينګښت وروسته به هغه زمونږ پر سلطنت نورې حملې هم وکړې او زمونږ د کمزورۍ کولو له پاره به کار وکړي . دا لمړی بد خبر و .
دويم بد خبر په اروپا کې د صليبي ځواکونو په اړه دې . داروپا هر هيواد او هرې برخي ته دا خبر ورسيدلي دې چې د انقرې سره نژدې مونږ د تيمورلنګ په مقابل کې ماته خوړلي ده . اودا چې تيمورلنګ زمونږ ځواک په مکمله توګه له منځه وړې او تر پښو لاندې کړي يې دې ، اوس د اروپا دا ځواکونه فکر کوي چې تيمورلنګ د ترکانو ټول شته او ځواک د تاتاريانو د لښکرو په واسطه پناه کړ او ترکان اوس د بيرته را پورته کيدو وړ نه دي .
دې خبرو داروپايي ځواکونو حوصلي غښتلي کړې دي ، که څه هم مونږ په پولوپ کې د راهبانو او پادريانو انجمن له منځه وړې دې ځکه همغوې و چې د صليبي جنګونو له پاره يې خلک تيارول او دهمدې صليبي جنګونو پيلامه يې کړې وه ، خو لا تر اوسه دهغوې د ټولو مشر پاپای اعظم يې ژوندې دې او هغه به په هر صورت د صليبي جنګونو پيلامه يو ځل بيا کوي او د تيرو صليبي جنګونو د ماتې بدل به اخلي ، اوس دهمغې په وينا صليبي ځواکونه يوځل بيا زمونږ پر خلاف را ټوليږي او دنايکوپولس د ښار په شاوخوا کې يې د را ټوليدو لړۍ روانه ده ، تر اوسه هغوې په ډير لمړني حالت کې دې ، او ل داچې تر اوسه يې د فوځونو شميره دومره نه ده لوړه شوي چې زمونږ له پاره خطر ناکه و ګرځي ، خو بيا هم دټولې اروپا څخه صليبي جنګجويان ډلي ډلي هلته نايکوپولس ته را رسيږي ، او سوګند يې يادکړې چې نن تيمورلنګ د عثماني ترکانو فوځ تر پښو لاندې کړي نو مونږ به هم خپله بدله اخلو او خپلې د لاسه تللي سيمي بيرته ولکه کوو. بلکه تر څنګ به يې عثماني ترکان داروپا څخه بيرته باسو. هغوې دهمدې هوډ لاندې را ټوليږی .
مخبر مخته ولاړ او زياته يې کړه چې :
درونده سلطانه !دا هغه دوه بد خبرونه و چې تاسي ته مي په مخکي کيښودل ، اوس ،درونده سلطانه ! که ما او ملګري ته مي کوم حکم وی نو وي واياست .
زما دوستانو ! لږه شيبه ځنډ وکړئ . زه دخپل ورور علي پاشا سره مشوره کوم . د اخري پريکړې په هکله به تاسي خبر کړم . داخبرې سلطان په ډيرغور سره خپلو مخبرانو ته د کتلو وروسته وکړې او بيا سلطان د علي پاشا په لور ور وګرځيد او ورته يې وويل :
علي پاشا! زما وروره ! خبره خو ټوله هغه ده مخبرانو ستا تر مخ وکړه . وروره ! دخوشحالی خبره خو داده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ ستا چلنچ نه دمنلې او د غرنیو سیمو په لور د راتګ په ځای یې د سمرقند په لور خپل فوځ کوچ کړې دې
.او زما له پاره د ناخوښۍ خبره دداده چې زما محبوب پلار د تیمور لنګ سره بندي دي . زما ورور موسې او زما
میرنۍ مور ډسپینا هم ورسره بندیان دي . زما له پاره همدا د ډېر درد او تکلیف نه ډکه خبره ده.
زماوروره ! اوس زمونږ تر مخ درې محاذه دي ، یو د روسانو او اروپایانو دمتحده لښکر چې همدا اوس د روم د
بحیرې په لور د ډینس د بیړۍ په لور روان دي . بل د کرمیان د حکمران چې همدا اوس یې زمونږ په ځینو سمیو
باندې ولکه کړې ده ، او دریم د صلیبي ځواکونو محاذ دې چې همدا اوس د نایکوپولس د ښار په شاوخوا کې سره
را غونډیږي . وروره ! زه دا ټول کارونه تا ته درسپارم ، ددې ځخه مخته زما پلار بایزید یلدرم هم په ټولو کارونو
کې له تاسره مشوره کوله ،وروره ! ستا تجربه او پوهه له ماځخه ډېره زیاته ده . زه ستا د پوهې او تجربې په مقابل
کې په نشت شمیرل کیږم . هر هغه پریکړه چې ته وکړې او هر هغه مشوره چې ته راکړې هغه به اخري وی اوس
ووایه چې ددې ټولو حالاتو د کنترولولو له پاره څه ډول پلان باید جوړ کړل شی .
د سلطان محمد دپوښتنې په هکله علي پاشا لږ څه توقف وکړ او په فکر کې ډوب شو .اوبیا یې وویل:
درونده سلطانه! ما ستا او د مخبرانو تر منځ دخبرو په وخت کې یوه ډېره ستره پریکړه کړې ده . هغه څه چې زه یې
وایم په غور سره یې واوره . دا چې اوس اروپایی او صلیبي ځواکونه یو ځل بیا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې
سره را ټولیږی ،همداسې یې پریږده چې راټول شي . دا چې هغوې زمونږپه مقابل کې خپل ځانونه سنبالوي په هغې
کې ډېر وخت لږیږي . مونږ ددې اړتیا نه لرو چې سمدستي دهغوې په مقابل کې متحرک شو. که چیری مونږ داسې
وکړو نو زیان به یې مونږ ته راشي . زمونږ له پاره بل محاذ دکرمیان محاذ دې ، خو دکرمیان حاکم هم هر څه یې
چې زړه غواړ ي و دې یې کړي ، هغه ته یو څو ورځې ازادي ورکړه . زه ګورم چې هغه به تر کومه ځایه زمونږ
به سیمو باندې ولکه وکړي ، خو کله چې وخت راشي نو د تیر وخت په څیر به کرمیان دحاکم ټول باد وویستل شي
.
اوس خو زمونږ تر مخه دروسانو او اروپایانو د متحدلښکر خبره پرته ده . پردوې باندې حمله کول زمونږ له پاره ډېره
ګټه ور ه ده .درونده سلطانه! لمړۍ خو ددوې سره د بروصې ځخه د لوټ کړل شوي خزانې یوه برخه ده،خونږ باید
هغه بیرته ترې راستنه کړو . ددې نه علاوه د تیمورلنګ سره د ملاتړ په اساس به هغوې د تیمورلنګ له اړخه هم
نازول شوي وي او هغه شیان به هم ټول د هغوې سره وي ، نو په دې خاطر ددغو دوو علتونو په اساس په دغه
لښکر باندې تر هر څه لمړۍ ګذار کول په کاردي .
که چیرې مونږ د روسانو او اروپایانو دغه لښکر باندې سترګې پټې کړو او پریږدو چې ولاړ شي نویاد ساته چې
دا خلک به په ډینسي بیړۍ کې دسپریدو وروسته د ډینیوب دریاب کې د ډیلټا په اروپایی سیمو کې ښکته شي
اوهغه اروپایی لښکر چې همدا اوس په نایکوپولس کې سره راټولیږي ، دهغوې سره یو ځای شي او په دې تر تیب
به د صلیبیانو په ځواک کې ډېرزیاتوالي راشي او بیا به داخلک زمونږ له پاره ډېر زیات خطرناک و ګرځي ،
په دې حالاتو کې زه ، زه دا وایم چې مونږ باید همدا اوس دخپل لښکر سره یوځای ددې ځایه کوچ وکړو او په ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېړه د توري بحيرې په لور ولاړ شو او د روسانو او اروپايانو متحده لښکر هلته ډېنسي بېړۍ ته دورسيدو تر مخه زمونږ د لښکر په واسطه را وګرځوو .

زه پوهېږم چې د توري بحيرې په غاړه به زمونږه او د روسانو او اروپايانو د ګډ لښکر تر منځ خونړۍ نښته کېږی ، خو زه هيله لرم چې مونږ به هغوې همهلته د سمندر په غاړه د فنا سره مخ کړو . نو په دې خاطر زه ستا تر مخه يو وړانديز کوم ،هغه دا چې د خپل کوچ څخه تر مخه خپل مخبران هم هغې لورې ته واستوئ تر څو د دښمن د حرکاتو څارنه وکړي او دهغوې په اړه تاسو ته په وخت معلومات درکړي . توري بحيرې ته د رسيدو سره سم تاسې ددښمن او بحري بېړۍ تر منځ حايل شئ ، له تاسې سره به ستاسې خپل لښکر وی زه به په غرنيو سيمو کې اخو ديخوا اوړم را اوړم ، کله چې دښمن له تاسره ټکر وکړي نو ته يې تر لږه وخته پورې مصروف کړه ، خوکله چې ددښمن ټول صفونه له تاسره په جنګ کې و نښلي نو زه به پرې د شا له اړخه يرغل دروړم ، اوزه هيله لرم چې دهغوې هيڅ عسکر به ژوندې ولاړ نه شي . ځکه چې د مخې له لورې به تاسې ياست او د شا له لورې به زه يم ، دهغوې ښي اړخ ته به سمندر وي ، په دې ترتيب به دهغوې درې واړه اړخونه بند وي هغوې به

ت کې د روسانو او اروپايانو ګډ لښکر د توري بحيرې په څنډو څنډو کې سفر کاوه ، هغوې خوشحاله و ، د خوشحالی

ي ،ايه پخلوړم مېښې د سرتلو هغه نلکوي ځکه چې هغه زمونږ دهيواد پولې دي . اوکه چيرې هغه لورې ته و تښتيږي هم

ه پاره يو ستر خوزښت پيل کړی و نو دهغې مقصد د شندولو له پاره هغوې د تيمورلنګ په څېر يو غيرمسئول وګړی

،نو مونږ دهغوې تعقيب کوو شو او د تابودی سره يې مخ کوو شو . دژونده سلطانه ! هغه څه چې ما ويل ومې ويل

دتوري بحيرې په غاړه غاړه باندې د ډېنس د بېړۍ پورې ور رسيدل ددوې خپل حق و .

. ددې خبرې وروسته علي پاشا چپ شو .

مخې ته را ودانګې ، خوکله چې سلطان محمد دخپل فوځ سره يوځای دهغوې لاره و نيوله نو هغوې دېر حيران شول ،

د علي پاشا په دې ټولو خبرو سلطان مسکی و . مخته ورغی او علي پاشا يې په ملا و ټپاوه ، علي پاشا ورووره ! سوګند

سلا اوروسي جرنيل دواړو د بحيري په غاړه دخپلو فوځونو د تم کيدو حکم وکړ . بيا ايکسلا خپل دوه سالاران مخته ور

ژدې په شول ... خپل لښکر څخه مخته دی او وروسته ورپسې فوځ په ډېره منظمه توګه صفونه

بيا سلطان مخبرانو ته مخ کړ اوورته يی وويل :

ي يو ... د علي پاشا ... خپل ... په ... اوسمونږ ...

همدا اوس له دې ځايه حرکت وکړئ ،مونږ ته د دښمن د تم ځايو اودهغوې د کړچار څخه په وخت خبر راکړئ ، لږه

چې شيبه وروسته ... دې ځای ... ،او د

جنګ کړی دی خو دا زمونږ بدقسمتي وه چې مونږ دهغې په مقابل کې په شا تګ ته مجبور شو . دهغه سره اته لکه فوځ

ددې سره يو ځای مخبرانو دهغه ځايه حرکت وکړ ، اوورپسې لږه شيبه وروسته سلطان او علي پاشا دواړو د خپلو

ه تر لاسه کړئ .

و او ... شهزاده ايکسلا ته وواياست چې ستاسې

پرلپسې لري.......

توري ... له ډېرې بدې ماتې سره مخ شئ ، هيڅکله هم نه ، مونږ ددې څخه زيات له تاسره خبرې

ه لرو چې د همدې بحيرې په غاړه به هغوې ته ماتې ورکړو او له منځه به يې يوسو.

شخص زمونږ له پاره د مصيبتونو او ستونزو سبب وګرځي.

ي جنګ په پوره عروج کې و يو بل انقلاب منځته راغې اودغرونو دمنځه علي پاشا دخپل لښکر سره راووت اوپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ډاد موجود و او فکر يې کاوه چې سلطان محمد به د خپلو ډيرو لږو عسکرو سره ډير ژر تر پښو لاندې کړي .
سلا چې کله دا حال وکوت چې په مخکې ورته سلطان محمد ولاړ دی او ددينس د بحري بيړۍ پورې يې رسيدل
ه غاړه لري نو دهغوی دا حال اوس درحم وړ وگرزيد، ځکه چې دعلي پاشا نوم هغوی ته په خپله دهيبت او ويرې

، په دې اساس روسي جنرال او اروپايي شهزاده فکر وکړ چې که چيرې جنگ اوږود شي نو دوی به دعلي پاشا په
نه يوه ډول يو لوري ته لاره پرانستل شی .او دوی د بحري بيړۍ پورې ور سيرې .
، بدقسمتي وه چې د خپل ټول ځواک په جنگولو سره يې بيا هم نه خو سلطان محمد او نه علي پاشا دخپله ځايه و خوځول

ې تياری نه د ژوند د رڼا په لور د تيښتي لاره لټوله، علي پاشا او سلطان محمد دواړو ددواړو اړخونو څخه دهغوی
ړې روسي سالار بلکه داروپا شهزاده هم ووژل شول.
سکته شو ،بيا سلطان محمد ورمنډه کړه اوعلي پاشا يې په خپله غيږ کې و نيو .دهغه تندي يې ښکل کړاو بيا يې په ډيره

ې د توري بحيرې تر څنگ د غرنيو لمنو څخه د را وتلو په وخت کې به دښمن باندې کوم ناتار گډ کړ نو زه ستا هغه

که ته زما د ميراني له پاره سلام کوې نو زه به هم ستا دميړاي او جرأت له پاره سلام وکړم. که چيرې دواړو يو ځای

اتي چې مونږ د تيمورلنگ څخه وخوړه ،په هغې کې زما پلار و نيول شو ، او مونږ دواړه د هيلس ددرياب څخه ديخوا
ر شوکت او دبدبه چې مونږ ته په تيرو وختو کې را په برخه شوې وه هغه به بيا هيڅکله هم مونږ ته بيرته را ونه

ر لنگ د لمسي سر دې پرې کړ او بيا دې دهغې په وينه باندې د هغه دادا تيمورلنگ ته ليک و ليکه او روته دې
ځای يې د سمرقند په لور مخه کړه . دتيمورلنگ دلمسي په وژلو او دهغه لښکر ته دماتې ورکولو سره تا دخپلو برياو
ر وخت عظمت بيرته تر لاسه کولو کې بريالي شو.
ما وروره ! زه په دې خاطر ستا نوم اخلم چې ما دا ټول کارونه په ځانته ځان نه شو تر سره کولی ، په دې خاطر چې د
سره کړم . علي پاشا ! دا ته وې چې ستا په واسطه دا عظمت مونږ ته بيرته تر لاسه کيږي . د توري بحيرې په غاړه د
لار بايزيديلدرم سره د اروپايي هيوادونو به پراخه ميدانونو کې د صليبيانو متحده ځواکونه مات کړل او هلته دې هم دخپل

ر بيا د توري بحيرې په ساحلونو کې د روسانو او اروپايانو متحده لښکر ته ماته ورکولو نه وروسته اوس زه دا
کې په کوم عملي پلان باندې کار کوو .
. په دې خاطر چې دا زما فرض دی چې ستا د غوښتنو درنښت وکړم . اوس چې څه زما په فکر کې را گرځي ، هغه
روسته همدلته انتظار وکړو ، دماښام د مخه يو مخبر چې په يوناني ژبه باندې ښه پوهيږي ، مخته وليږۍ ، چې د توري
ی ، نو په دې خاطر تاسي دهغوی د ښه راغلاست له پاره لاندې و دريږۍ.
يو سره يو ځای د اسود په بحيره کې ولاړې خپلې بحری بيړيو سره يو ځای کړو ، دهغه نه وروسته بيا زمونږ تر مخه
خه خبر کړو . دويم دا چې مونږ د بروصې په لور څه مخبران وليږو او هغوی دخپلو برياو څخه خبر کړو خو دهغوی
کولو وروسته به مونږ د فاتحينو په څير د بروصې ښار ته ور ننوځو.د بروصې په ښار کې د څو ورځو تم کيدو او په خپل
ماته کړو چې په راتلونکې وختو کې هغوی بيا زمونږ پر خلاف د راپورته کيدو جرأ ت و نه کړي .

يرو چې په يوناني ژبه باندې پوهه ولری ، اوهغوی ته د روسي او اروپايی لښکرو د راتگ خبرو رکړي .د دينس په
هر څه باندې ولکه وکړو اودهغې وروسته بيا دخپلو برياليتوبو نو په لور قدم واخلو .
د خپلو لښکرو سره يو ځای يو ځل بيا د توري بحيرې په غاړه غاړه ساحلونو کې خپل پرمختگ ته دوام ورکړ.

څو دهغه ښه راغلاست وکړي . د حويلۍ انگړ ته د رارسيدو سره سم برهان الدين و دريد او درې واړو ته يې مخ کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وند دتيرولو په خير حالت اوس په پوره توګه تبديل شوي دي . زما خورې ! زما لوڼو! د ځانونو هوډمن آند او د قوم
و ګڼئ چې دشپې په زړه کې د بې وسۍ لمر را وخوت .

په ارام زړه سره درته دهغوې په اړه خبرې وکړم.
ور واړه هملته په ميلمستون کې کيناستل ، تر لږه وخته پورې چپه چپتيا وه ، خو دا چوپتيا ريونا په خپلو خبرو باندې ماته

مو ځوانانو په اړه خبرې کوې ، چې د هغوې هوډمن تيور يو انقلاب راوړې دې . او د چا جرأتمندۍ د زړه په دښته

بندي کړل شو . او علي پاشا او وليعهد محمد دواړه د خپلو فوځونو سره يو ځاې دهيلس ددرياب ښخه راتير او په غرنيو

. ځکه چې د بروصې دسلطنت تولو اراکينو هغه د رايو په اتفاق سره د وليعهدۍ ښخه سلطان محمد ټاکلي دي) . ما

وينه باندې يو ليک تيمورلنګ ته وليکه او ور ويې استاوه ، په دې ليک کې يې تيمور لنګ ته بلنه ورکړې وه چې

يرۍ دينس کې سپاره شي او د اروپا په ساحل باندې ښکته شي او هلته په نايکوپولس کې د اروپايي صليبيانو دلښکرو سره

ښخه راووتل اوپه ډيره چټکتيا سره يې د توري بحيرې په لور مخه کړه .
يو عسکر او يو يو سپه سالار يې ورختم کړ ، بيا يې دخپلو لښکرو سره يو ځاې د دينس د بحري بيړۍ په لور مخه کړه تر

اوپه هغه کې زمونږ سلطان بايزيد و نيول شو نو په هغه وخت کې چې زمونږ د قوم د تذبذب کوم حال و هغه اوس د سلطان
خپلې سترګې سمې کړو.

اخله ، برهان الدينه وروره ! ستا ددې زيرې په واسطه مونږ درې واړه د ځانته والي د عذاب او تعذيب اوتکليف

کينه ، مونږ به ډوډۍ تياره کړو ، نن ماښام به ډوډۍ دخپلې خور او دوو لوڼو سره يو ځاې خورې . دهغې وروسته بيا ولاړ

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (٣١مه)

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول يو ديرشتمه برخه لولئ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسلطان محمد اوعلي پاشا یو جاسوس چي په یوناني ژبه باندې ښه پوهیده ، هغه ولاړ او د وینس د بحري بیړۍ کپتان ته یي دا پیغام ورساوه چي د روسانو او اروپایانو کوم متحده لښکر چي دهغي په بیړۍ کي سپریږي او د اروپا ساحلونو ته سفر کوي هغه په لړ واټن کي دي او ژر به را ورسیږی، په دې خاطر هغوی باید ټول راښکته شی او په وچه زمکه دهغوی ښه راغلاست وکړي .

د وینس د بحري بیړۍ وګړو اوسالارانو دا خبره دخپل ځان له پاره یوه نیک بختي وګڼله ، په دغه بیړۍ کي چي څومره ملاحان و هغوی د خپل امیر البحر په حکم باندې د جهازونو او لویو کښتیو څخه راښکته شول ، وچې ته راغلل تر څو روسي او اروپایی لښکرو ته د فاتحینو په څیر ښه راغلاست ووایي .

هلته سلطان محمد او علي پاشا ته دا ډاډ و چي دهغوی مخبر به خپل کار په ښه توګه تر سره کړې وي. په دې خاطر هغوی د توپا ن په څیر د بحري بیړۍ په لور دتوري بحیرې په غاړه غاړه را غلل . دواړه سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو متحده فوځونو سره یو ځاې داسي وخت بحري بیړۍ ته را ورسیدل چي ورځ تیاره شوي وه ، بیا د شپي په تکه توره تیاره کي یو بل انقلاب راغي او سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو لښکروسره یوځاې د بحري بیړۍ په ملاحانو او امیر البحر باندی یو ناڅاپه راکیښودل .اودهغوی ټولو کار یي ورختم کړ. هغوي په دغه بحري بیړۍ کي خپل څو دلګي داسي عسکر سپاره کړل چي د بحري جنګ تجربه یی هم درلوده په دې خاطر د وینس دغه بحري بیړه یي دشپي په تیاره کي د ترکیي د بحري بیړۍ په لور یوړه .

خو څرنګه چي دا دومره زیات عسکری بریا نه معلومیده،نوپه دې اساس سلطان محمد او علي پاشا نه خو هلته تم شول او نه یي خپلو عسکروته ددمي کولو وخت ورکړ. بلکه په هماغه وخت کي یی خپل لوري تبدیل کړ او دواړو لښکرو د کرمیان په لور کوچ وکړ. ځکه هغه دعثماني سلطنت ځیني سیمي بیرته تر خپلي ولکي لاندې راوستی وي او نورو باندې یی هم یرغلونه کول .

څرنګه چي دکرمیان حاکم ته د تیمورلنګ له اړخه پوره مالي او عسکری کومک ور رسیده ، او تیمورلنګ ورته یو لوي لښکر هم په واک کي ورکړي و او تر څنګ یي هغه په خپله هم پوره لښکر درلود. کله چي هغه ته خبر ورسید چي د مسلمانانو نوی سلطان محمد دخپل سپه سالار علي پاشا سره یو ځاې دهغه په لوري را روان دي نو هغه سلطان محمد اوعلي پاشا ته کوم اهمیت ور نه کړ . ځکه چي د کرمیان حاکم په دې ګمان او غلطۍ کي و چي تیمورلنګ د عثماني ترکانو ټولو ځواک تارومار کړې دي ، هغه په همدې دوکې کي ککړ و چي نوې سلطان محمد او علي پاشا به د لږو لښکرو سره د هغه مقابلي ته راشی او هغه به یي د وزو او میږو د رمي په څیر مات کړی . هغه دا اندازه هم لګولي وه چي که هغه د نوی سلطان محمد اوعلي پاشا لښکروته ماتی ورکړه نوبیا هغه په عثماني سلطنت کي تر لرې لرې ځایو پورې یلغار کولي شی او دهغوې ډیرې سیمي تر خپل واک لاندې راوستلي شي او خپله واکمني پراخولي شی . ددې نه اخوا هغه لښکر چي دهغه د قوماندې لاندې کار کوي نو دهغوي حوصلي هم ټینګی وي او د تیرو څو اونیو را په دې خوا یی د عثماني ترکانو په سلطنت با ندی حملی کولی او دنورور زیاتو حملو هوډ او هیله یی هم درلوده . تر څو ډیر زیات لوټول وکړي او په خپلو شتمنیو کي ډیرښت را وړي .

خو دکرمیان حاکم ته چي کله خبر ورکړل شو چي د عثماني ترکانو نوي سلطان ، سلطان محمد اودهغه جنرال علی پاشا په ډیرې چټکۍ سره ستا لوري ته مخ کړی او را روان دي نوهغه په یوه داسي ځاې کي خپل لښکر ته پړاو ورکړ چي شاته یي یوه ستره غرنی لړی پرته وه .

د کرمیان حاکم هلته په دې خاطر پړاو کړی و چي که چیرې د سلطان محمد اویا علي پاشا څخه ماتي وخوری نو هغه به سوکه سوکه خپل لښکر شاته و تمبوي اود دې غرونو اوغونډیو په سرونو به و خیژی اوددښمن په لښکر باندې به داسي تیرې را ووری چي دښمن پخپله شاته تګ ته مجبور کړل شي . اوکله چي دښمن شاته و تمبیږي نو دې به پرې په پوره ځواک او قوت سره یوه درنه حمله وکړی او په دې تر تیب به ماتي په فتح او سوبې باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبدیله کړی . د کرمیان حاکم د همدي فکر په اساس غرنیو لړیو کې دخپل ځان له پاره دناستي ځاې او د عسکرو له پاره پړاو جوړ کړی و.

د کرمیان حاکم په زړه کې هم دا پټیبلې وه چې کله چې د سلطان محمد او علي پاشا لښکرې دهغه ترمخ راشی نو هغه به یې ارا م ته پرې نږدی ، د هغوې د لټه د رارسیدو سره سم به پرې یرغل کوي او هغوې به له تیغه تیروي ، خو دا دکرمیان د حاکم غلطه انګیر نه وه ځکه د سلطان محمد او علي پاشا جاسوسانو ډیر په ګړندۍ توګه خپل کارونه سر ته رسول او هغوې سلطان د ټولو حالاتو څخه پوره پوره خبر کړې و. کله چې دسلطان لښکر په همدې غرنیو لړیو کې د کرمیان د حاکم سره مخامخ شي نو هغه دسلطان او علي پاشا د لښکر په کټلو سره سمدستي پر هغوې یرغل وکړي، نو سلطان او علي پاشا په خپلو منځو کې مشوره وکړه او دخپلو عسکرو صفونه یې لا د پخوا څخه منظم کړي و او د کرمیان دحاکم د لښکر مخې ته په همدې نظم سره را غلل . خو د کرمیان حاکم دخپلو جاسوسانو په وینا سمدستي یرغل تم کړ ، ځکه د هغه مخبرانو هغه ته خبر ورکړی و چې سلطان او علي پاشا ته د سمدستي حملې خبر دهغه مخبرانو ورکړی و نو په دې خاطر د هغه د سمدستي حملې د مخنیوي او شاته تمبونې په هکله سلطان او علي پاشا دواړو نوې پلان جوړ کړی .

دسمدستي حملی نه کولو یو علت دا هم و ، خو تر ټنګ یې دویم علت دا هم کیداې شی چې هغه غوښتل سلطان اوعلي پاشا پریږدي تر څو خپل پړاو جوړ کړی او بیا دهغه وروسته دجنګ پیلامه وشي . هغه ویریده چې که چیرې د پړاو د کولو پرته پر هغوې یرغل یوسی نو د ماتې په صورت کې به هغوې د پړاو ټول شیان له ځانه سره بیرته یوسي او دکرمیان حاکم او لښکرو ته به یې څه غنیمت په لاس ور نه شي . په دې خاطر هغه سلطان او علي پاشا ته بښه پوره وخت ورکړ چې خپل پړاو جوړ کړی او خپل صفونه منظم کړي .

کله چې د کرمیان حاکم ته معلومه شوه چې سلطان محمد اوعلي پاشا دخپل پړاو څخه فارغه شوی دې نوبیا یې په خپل لښکر کې دجنګ نغاره و ډبوله .

سلطان محمد اوعلي پاشا هم دخپلو فوځونو صفونو سمی کړل ، دپخوا په څیر یې فوځ په دوو برخو وویشه، دکرمیان حاکم هم دهغوې په لور دکټلو سره سم خپل فوځ په دوو برخو باندې وویشه . بیا ددښمن په لور د کټلو سره سم علي پاشا سلطان محمد ته وویل :

درونده سلطانه ! لکه څنګه چې زمونږه مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې کرمیان حاکم دلته ځکه پړاو کړې دې چې زمونږ پر لاسو د ماتې وروسته به شاته تمبیږي اوپه دې غرونو او غوندیو به ور خیژي او د هغه ځایه به پر مونږ باندې د تیرو باران را وروي تر څو زمونږ په لښکرو کې افراتفری را پیدا شي نوبیا به یوناڅاپه پر مونږ باندې یرغل وکړي او زمونږ پښې به د میدان څخه بیرون کړي . درونده سلطانه ! زه غواړم چې د کرمیان حاکم ته داسې فرصت په لاس ورنکړم ، زما په فکر په داسې ځاې کې دکرمیان حاکم پړاو د هغه په حماقت او بې عقلۍ باندې دلالت کوي . دا په دې نه پوهیږي چې که چیرې هغه زمونږ په لاسو د ماتې سره مخ شی نو د هغه او دلښکر دتیښتې ټولې لارې به یې تړلې وي ، خو فکر کوم دهغه سره یواځې یوه لاره ده چې دلته یې پړاو کړې دې اوهغه هم دا چې غواړې شاته و تمبیږي او د غرونو سرونو ته و خیژ ي او پرمونږ دهغه ځایه د تیرو باران وکړی خو زه غواړم چې د کرمیان د حاکم دا لوبه هم د ناکامۍ سره مخ کړم . په دې لړ کې له ماسره یو وړاندیز شته او غواړم له تاسره یې شریک کړم او هیله لرم چې ته به یې راسره ومنې.

سلطان ورته په ورین تندي وویل چې : علي پاشا ! وروره ! دا ته څنګه خبری کوی؟ ایا ته داسې فکر کوی چې د جنګ په میدان کې به زه ستا تجویز ونه منم . وروره ! زما له پاره ستا هر تجویز اخري دې ، اوس وو ایه چې زه ستا په دې تجویز څه ډول عمل کولې شم . خو وروره ! هغه څه چې ته ویل غواړې د ویلو تر مخه په دې خبره باندې هم غور وکړه چې مونږ دواړه ورونه به هڅه کوو خپل لښکر ته دا هم وایو چې مونږ به د قدوس خداې په کومک سره د کرمیان حاکم اودهغه لښکر ته ماته ورکوو خو د کرمیان حاکم به ژوندي نیسو. زه غواړم هغه ته یو سبق ورکړم. ځکه چې په تیرو وختونو کې هم چې کله دې ته موقع برابره شوې زمونږ پر خلاف یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت اوسرکشي کړي ده ، ارامو او بې ضرره خلکو ته يې ستونزې پيدا کړی دي او زيان يې ور رسولې دې . دخپلو سيمو څخه را وتلی او زمونږ په سلطنت کې يې تر لرې لرې ځايو پورې يلغار او لوټ مار کړې دي ،ښارونه اوکلي يې يوپه بل پسې له منځه وړی ا و کنډرې يې ترې جوړې کړې دې ، زه غواړم دې ته دخپل دغه بد عمل سخته سزا ورکړم . زه نه غواړم چې نوموړي زمونږ څخه د ماتې خوړلو وروسته د تيښتې لار پيدا کړي او و تښتيږي ، اوس وايه وروره ته څه واي ؟

لکه څنګه چې زمونږ مخبرانو ويلي چې د کرميان حاکم غواړی چې زمونږ پر شا تمبولو باندې بريالي شي . هغه فکر کوي چې د لښکرو شميره يې زمونږ څخه ډيره ده . او دتيمورلنګ روزل شوي لښکر هم ورسره يو ځای دي . دا همغه لښکر دی چې دتيمورلنګ په جنګ يې زمونږ په شا تمبولو کی رول درلود ، ددې عسکرو حوصلې ستړې او ځواني دي . او دهمدوي په وجه د کرميان حاکم دومره په غرور سره زمونږ مخې ته راغلي دي .درونده سلطانه ! مونږ دواړه په پوره ځواک او توان سره پر دښمن باندې ور غورزيږو ، او زه هيله لرم چې د کرميان حاکم ته به د ماتې او د هغوی د په شا تګ له پاره به ډير وخت و نه لګيږي او کله چې مونږ ووينو چې ددښمن په صفونو کې په شاتګ پيل شوي دي نو ته په لوړ اواز باندې داسې تکبيرونه ووايه ، لکه څنګه چې به سلطان بايزيد يلدرم ويلي . ستا دا تکبيرونه به ماته ددې اشاره راکوي ، په ځواب کې به زه هم د تکبير اواز کوم ددې تکبيرنو په ځواب کې به ته د خپل لښکر سره د ښي اړخه او زه د چپ اړخه خپاره شو. په دې ترتيب د مخې او اړخونو دواړو له خوا به دښمن باندې ضرب و لګوو، مونږ به خپل لښکر د دښمن دلښکر شاته هم خپور کړو تر څو د ماتې او وروسته تګ په وخت کې دکرميان حاکم دغو غرنيو لړيو ته ونه رسيږي .

زه تا ته ډاډ درکوم ، چې مونږ به ددې کار دعملی کولو په صورت کې بريالي شونو بيا به د دې غرنيو سيمو لاندې د کرميان حاکم ژوندې و نيسو او لښکر به يې له منځّه يوسو .

سلطان محمد ورته وويل : علي پاشا وروره ! زه ستا په پلان ، ستا په تجويز ، او ستا په کړنلاره باندې پوره پوه شوم ، اوس نو ماته مه وايه چې زما ستا ددې تجويز سره اتفاق شته او کنه ؟ زما وروره ! ياد ساته چې زه به د عثماني سلطنت سلطان خامخا يم خو په جنګ کې ستا تجربه له ما ډيره زياته او عملي ده اوتاته له ما څخه ډير زما دپلار سره دکار کولو وخت په لاس درغلي دي . اوبيا خو زه داخبره هم منم چې ته د توری او تيغ په جنګ کې له ماڅخه ډير مخته يې نو په دې اساس ستا خبره ماته اخري خبره ده .

ستا دهمدې خبرې په اساس به مونږ ددښمن په ښي او چپ اړخ کې د ځپلو کار پيلوو .او زه هيله لرم چې دښمن به تر ډيره پورې زمونږ فشار و نه شي زغملی . کله چې ووينو دښمن شاته ځي نو د تکبير په ويلو سره به ددښمن ځواکونه محاصره کوو او زه هيله لرم چې په همدې پلان باندې دعمل کولو په صورت کې به دکرميان حاکم ژوندي و نيسو اولښکر به يې هم دتباهی کندې ته ور وسپارو.

علي پاشا ! که مونږ دکرميان حاکم ته ماته ورکړه نو تر ټولو مهمه خبره داده چې د تيمورلنګ هغه لښکر چې دده سره ملګری شوي دې هم زمونږ پر لاسو له منځه ځي اوتيمورلنګ چې همدا اوس د سمرقند په لاره روان دې په لاره کې به دهغه جاسوسان هغه ته په دې هکله خبر ورکړي چې هغه لښکر چې تا دکرميان دحاکم دکومک له پاره ور استولې و هغه د سلطان بايزيد يلدرم زوي سلطان محمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړ نو ياد ساته چې دا به د تيمور لنګ له پاره پنځم بد خبر وي چې دهغه ملا به پرې نوره هم ورماته شی . علي پاشا غوښتل چې دسلطان محمد دخبرو ځوا ب ورکړي چې په همدې وخت کې د کرميان دحاکم په فوځ کې د جنګ نغاره ودريده . دنغاري دريدل ددې معنی ورکوله چې جنګ پيليدونکی دې ، سلطان محمد او علي پاشا يو بل ته سره وکتل ، به خپلو سترګو کې يې کومه پرکړه کړی وه ،اوبيا يې دخپل دښمن د مقابلې له پاره دخپل لښکر صفونه سره را ټول کړل او دتياری په حال کې و دريدل.

له بله اړخه د کرميان حاکم خپلو فوځونو ته د يرغل حکم وکړ. او هغوی هم په پوره ځواک سره د سلطان په لښکر باندې حمله راوړه ،سلطان او علي پاشا هم خپلې لښکرې دحملې له پاره ور مخته کړې او د تکبير اوازونه يې پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل . او په دښمن باندي يی يرغل يوړ.

دکرميان حاکم په خپلي همغه لمړنۍ حمله کي هڅه وکړه چي په يوه ډول نه يوه ډول سره علي پاشا او سلطان شاته تګ ته مجبور کړي ، هغه دا فکر هم کاوه چي که چيري جنګ اوږود شي نو په هغه صورت کي به علي پاشا او سلطان محمد دکوم پلان څخه کارو اخلي او دهغه د لاندي کولو هڅه به وکړي ، هغه په ځانګړي توګه دعلي پاشا څخه ډير ويريده ، ځکه چي هغه د سلطان بايزيد سره کار کړي و او دجنګونو پوره تجربه يی درلوده . او ددښمن د زير کولو فن باندي هم ډير ښه پوهيده. ځکه دکرميان حاکم په دي هڅه کي و چي جنګ ډير ژر د هغه په حق کي پاي ته ورسيږي ، په دي خاطر هغه خپل ټول ځواک او قوت مصرف کړ او ځان ځارونکي يرغل يی وکړ تر څو خپله سوبه ډاډ منه کړي ،

که څه هم د کرميان حاکم خپل ټول زور لګولي و چي خپل ټول توان د جنګ په اور کي ور واچوي خو د سلطان محمد او علي پاشا د ځوابي حملي په واسطه دهغوي لمړي صفونو تارو مار شوي و او په ټول لښکر کي يي د بي قرارۍ او نه ډاډ احساس را پيدا شوي و.

دکرميان د حاکم له پاره دا حال د زغم وړ نه و ، کله چي هغه وکتل چي سلطان محمد او علي پاشا د هغه لمړي صفونه يوپه بل پسي له منځه يوړل نو هغه ډير په غضب شو او خپل لښکر ته يی د يوي قوي حملي حکم وکړ .د هغه لښکر کي هم نوي ولوله راپيدا شوه او يو ځل بيا يي د علي پاشا او سلطان محمد په لښکر باندی د تورور وريځو د باران په څير را وپرځيدل . بل خوا دسلطان محمد او علي پاشا د لښکرو تر منځ هم د تکبير ږغ پورته شو او د تکبير دغږ سره سم دواړو لښکرو تر منځ سخته جګړه و نښته ، دواړه لښکر ی يو به پل باندی ور پريوتي ،د سلطان محمد او علي پاشا دا نوي حمله د کرميان لښکر و نه شوه زغملي ، خوکله چي د کرميان حاکم دا اندازه ولګوله چي اوس يي ماتي به قسمت کي ليکلي خبره ده نو هغه خپل لښکرته دشاته تګ حکم وکړ .

خو د هغه ددي حکم د ورکولو څخه تر مخه سلطان محمد او علي پاشا دا ډاګيزه کړي وه چي اوس به دښمن دپه شا تګ په وخت کي غرنيو سيمو کي پورته غونډيوته د ور ختلو هڅه کوی تر څو دهغي ځايه پر دوي باندي د تيرو باران وکړ ي او ددوي په لښکر کي افراتفری او ګډوډي راپيدا کړي .

دهمدي خبري په اساس سلطان محمد اوعلي پاشا په ډيره ګړندۍ توګه خپل عسکر د ښي او چپ لوري اړخونو کي خپاره کړل او د کرميان د لښکر وروستی برخه يي هم را بنده کړه دا هغه نوي حال و چي سلطان محمد اوعلي پاشا د کرميان حاکم ته را پيدا کړي و. ځکه اوس نو د کرميان لښکر د ټولو اړخونو څخه په محاصره کي را ګير شوي و.

ددي وروسته يو ځل بيا د سلطان محمد له خوا دتکبير اوازونه پورته شول چي په ځواب کي يي علي پاشا او دهغه عسکرو هم دتکبير اوازاونه پورته کړل ، ددي تکبيرونو سره سم د سلطان محمد اوعلي پاشا لښکري د ځلورو اړخونو څخه ددښمن په فوځونو باندي د توپان په څير را وختلی . او په دي ترتيب يي د کرميان حاکم ته د غرونو سرونو ته د ورختلو وخت او فرصت ورنه کړ ، په دي توګه د کرميان د حاکم د لښکر عامه وژنه پيل شوه .

د کرميان د حاکم په دي لښکر کي د تيمورلنګ جنګيدلي او تجربه کار لښکر هم شامل و هغه هم په مکمله توګه له منځّه ولاړ . د کرميان حاکم ژوندي و نيول شو. ددغي شاندار بري په اساس سلطان محمد خپل فوځ ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . د سترګو په رپ کي هلته د خيمو کلي او ښاروونه جوړ کړل شول. دهر څه دمخه يي ددښمن په پړاو باندي ولکه وکړه ، دهغه هر څه يي د خپلو ځانو سره خوندي کړل اوبيا سلطان محمد د خپلي خيمي مخي ته په يوه ساده لوړ ځاي د علي پاشا تر څنګ کيناست او خپل يو کوچني سالار ته يي حکم وکړ تر څو د کرميان حاکم ورته حاضر کړي .

لږه شيبه وروسته د کرميان حاکم د سلطان محمد تر مخه ولاړ و . دواړه لاسونه يي تر شا تړلي و ، سلطان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

غضب ناکه سترګو هغه ته وکتل اوبیا تر خپل څنګ ولاړ سالار ته حکم وکړ تر څو لاسونه یی ور پرانځي ،

هغه سالار را مخته شو او دکرمیان دحاکم شاته تړلي لاسونه یې ورپرانستل ، بیا سلطان ورته په ډیر قهریدلي توګه وویل :

تا ددوېم ځل له پاره زمونږ پر خلاف بغاوت وکړ ، ددې تر مخه تا زما د محترم والد په خلاف بغاوت کړي و او دا ستا بدقسمتي وه چې زما والد او علي پاشا تاته ډیره بده ماتې درکړله اوستا ټولي سیمي یی له تا و نیولي او دخپل ستر سلطنت برخه یي و ګرځولي . ته و تښتیدلي او دوباره دي خپل ځان راټول او نوې فوځ دې جوړ کړ . کله چې تیمورلنګ هغو سیمو ته راغي نو تا هغه دخپل ځان لپاره ناجي وګاڼه ، دهغه سره دې و کتل ، او دخپلو سیمو دبیرته نیولو غوښتنه دې تري وکړه ،تیمورلنګ تاته لښکر درکړ اوهغه لښکر تا د خپل لښکر سره یو ځاې کړ او یو ځل بیا دې زمونږ پر خلاف د بغاوت بیرغ پورته کړ .ددې بغاوتونو پایلي دادې ستا تر مخه دي .

څرنګه چې تا دوه ځلي زمونږ پر خلاف بغاوت او سرکشي کړې ده نو په دې خاطر په دریم ځل ته د ازمیښت وړ نه يي . اوس نو ته د خپلو دغو بغاوتونو او غدارۍ پر خلاف که څه ویل غواړې نو تاته موقع درکول کیږي چې ویی وایی.

دکرمیان حاکم په ځواب کي څه و نه ویل ، دهغه سر ښکته و. په دې وخت کي ورته سلطان وویل :

ستا چپتیا ددې خبرې ګواهي وایی چې ته خپل جرم منې ، نو په دې خاطر ستا ددې بغاوت ، غدارۍ او سرکشۍ په خاطر ستا دوژلو حکم کوم .

ددې سره سم سلطان خپل سالار ته اشاره وکړه ، هغه دکرمیان حاکم له ځانه سره یوړ او دهغه سر یې د وجود څخه پرې کړ . او په دې ترتیب د یوه ستر غدار ژوند یی ور ختم کړ.

۵۷ *****

تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځاې سوکه سوکه سفر کاوه او د سمر قند ښار ته نژدې شوې و .د سمرقند څخه څو میله واټن کې ، هغه وخت چې هغه خپل لښکر ته اخری پړاو ورکړ نو هغه وخت سلطان بایزیدیلدرم چې د اوسپنې په پنجري کې بند ود لمړي ځل له پاره احساس کړه چې دهغه چارچاپیر د ساتونکو پهره زیاته شوې ده . په دې وخت کې د سلطان بایزید یلدرم ښځه ډسپنا چې دسلطان د پنجري سره یي اوږه لږولي وه ناسته وه ، د سلطان بایزیدیلدرم زوي چې هغه هم د تیمورلنګ په قید کې و دهغو ساتونکو په لور په منډه راغې چې د سلطان چار چاپیر ولاړ و . هغه هم د سلطان د پنجري سره اوږه ولږوله اوکیناست ، او بیا یي بایزید ته وویل :

پلار جانه ! ما تاته یو ډیر ښه خبر راوړې . دې خبر د سمر قند دپادشاه تیمور لنګ ملا نوره هم ورماته کړې ده.

دخپل زوی موسې په دې خبره د سلطان او دهغه د ښځې ډسپنا دواړو په مخونو باندې د خوشحالی نښې را ښکاره شوې بیا سلطان خپل زوي موسی ته وویل :

زویه ! په دې بندي خانه کې دخپل وطن نه لرې ته ماته کوم ښه خبر راوستلي شې . ته خو لږ مخته د ښي لورې د ساتونکو سره ناست وې او هغوې پر خپلو منځو کې خبرې کولې ، تا دهغوې څخه څه اوریدلي دې .

په ځواب کې موسې ورته وویلې : یو ښه خبر خو د انقرې د چار چاپیر جنګ و چې دهغې په اړه تاته خبر دررسیدلی و . چې علي پاشا د تیمورلنګ لمسي له تیغه تیر کړې دی . خو اوس دتیمورلنګ مخبرانو هغه ته درې نور بد خبرونه راوړی دي . اودا درې خبرونه مونږ ته ډیر زیات مهم او زیرې را کونکي د ي . پلارجانه ! د سمرقند په لور د حرکت په وخت کې تیمور لنګ د روسانو او اروپایانو لښکر د خپله ځانه جدا کړې و او هغوې ته یې د بروصې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزاني يوه برخه هم ورکړي وه ، ددې نه علاوه يې هغوې ته نور مال او خزاني هم ورکړي و ې ،د روسانو او اروپايانو دغه لښکر د تورې بحيرې په غاړه غاړه باندې سوکه سوکه سفر کاوه او دهغوې له پاره هملته په توره بحيره کې د دينس په نامه يوې سترې بيړۍ لنګر اچولې و دهمدې بيړۍ په واسطه دې روسانو او اروپايانو غوښتل تر د ډينيوب تر دريابه اخوا د اروپا تر ساحله ځان ورسوي اوبيا هلته د صليبيانو د ځواکونو سره يو ځاې شی چې د نايکو پولس د ښار په شاوخوا کې را ټوليږی ،تر څو زمونو پر خلاف يوه ستر ه حمله وکړی او خپلې د لاسه وتلي سيمي بيرته تر لاسه کړي . خو پلار جانه ! د روسانو او اروپايانو دا خوب سهي نه شو ځکه هغه وخت چې هغوې د دينس د بيړۍ په لور حرکت کې و نو زما وررور محمد په ناڅاپي توګه د هغوې لاره و نيوله او دواړو لښکر و ترمنځ د توري بحيرې په غاړه سخت جنګ و نښت . خو د ا ټوله معامله د محمد او علی پاشا تر منځ پلان شوي وه کله چې جنګ په عروج کې و نو علي پاشا پرې د غرنيو سيمو څخه را پريوت او دشاله اړخه يې پرې يرغل وکړ ، داروپايانو ټول لښکر يی تارو مار کړ او د هغوې د سالارانو په ګډون يې ټول د تيغه تير کړل .

ددې وروسته بل خبر چې زمونږ له پاره د خوشحالی سبب دې هغه دا چې د روسي او اروپايي لښکرو د تباهی نه وروسته محمد اوعلي پاشا دهمدې توري بحيرې په ساحل باندې مخته ولاړل او دډينس په بحري بيړي باندې يې حمله وکړه اودهغې ټول ملاحان يې يو په بل پسې ووژل او ټوله بحري بيړه يې د ترکيی د بحري بيړۍ سره يو ځاې کړه . په دې وخت کې د کرميان حاکم بغاوت وکړ او زمونږ د سلطنت په ځينو سيمو يی ولکه وکړه او ډيره زياته تباهي او بربادي يی وکړه . کلي او ښارونه يې يو په بل پسې وران کړل ، ځکه چې هغه ته تيمور لنګ دخپل روزل شوي لښکر يوه برخه ورکړي و ه .

د روسانو او اروپايانو دلښکرو د تباهۍ او د دينس د بحري بيړۍ دخپلې بيړۍ سره د شامليدو وروسته ، محمد او علی پاشا دکرميان د حاکم په لور ورغلل ، د سخت جنګ وروسته محمد او علي پاشادواړو دکرميان حاکم ته په غرنيو سيمو کې سخته ماته ورکړه ، هغه يې ژوندې ونيو او بيا يی دهغه څټ ور پرې کړ . او په دې ترتيب دکرميان د حاکم له خوا د بغاوت څپه دمحمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړه .

تردې ځايه دخبرو وروسته موسي لږ څه تم شو او بيا يی په خبرو پيل وکړ. پلار جان ! دا درې واړه خبرې د تيمورلنګ ملازم ر اته کړي دي . دهغه خپل زوې ، خپل لمسی او سترو سترو سالارانو دااحساس کړې ده چې په ترکانو باندې دحملې نه وروسته کوم آند چې مونږ درلود، او داسي مو انګيرلي وه چې د ترکانو ځواک نور ور ختم کړل شو نو دا هسی خبره وه ، دا هسي ځان غولونه ، دوکه او فريب و. د تيمورلنګ زامنو ، لمسيو اوسالارانو دا هم ويلي دي چې د انقري په شاوخوا کې شوي جګړی نه وروسته د ترکانو ځواک او قوت نور هم ډير ښت موندلې دې.

دا اوس يې چې ستاسي او زمونږ په شاوخوا کې ساتونکي زيات کړي دي دا په دې خاطر دي چې د تيمورلنګ په لښکر کې د بغاوت نښې راپيدا شوي دي ، هغه عناصر چې غواړې په اسلامي ا مت کې ګډوډې راپيدا شي نوهغوې د تيمورلنګ څخه دا غواړې چې لښکر بايد بيرته ولاړ شی ، او محمد او علی پاشا ته سزا ورکړي ، دهغوې ټول ځواک ورختم کړي ځکه چې هغوې د تيمور لنګ ټول دوستان له منځه يوړل .

يوه بله ډله چې نيک اومسلمان خلک دي هغوې په تيمورلنګ باندې فشار راوړی دې چې مونږ نه بايد دخپل لښکر سره بيرته و ګرځو . هسې نه چې قدرت مونږ د خپل قهر اوغضب لاندې را نه وړي .او د علي پاشا او محمد په لاسو مونږ هم ماتي و نه خورو . همدا ډله په تيمورلنګ باندې فشار راوړی چې سلطان بايزيد يلدرم ، دهغه ښځه ډسپنا او دهغه زوی موسي ژر تر ژره ازاد کړي

دهمدې خبرو له پاره تيمورلنګ دخپلو زامنو ، لمسو او سالارانو ګډه غونده را غوښتې ده ، په همدې غونډه کې به پريکړه وشی چې کوم ډول قدم پورته کړله شی . دا ټولې خبرې ما ته د غه ښې لور ي ته ناستو پهره دارانو وکړي . هغوې وايي چې تر اوسه پورې ددوې غونډې روانه ده او ګورو چې څه پريکړه به کيږی ، زه بيرته ورځم او دهمغو پهره دارانو سره بيرته کينم . او دهغوې نه به وغواړم چې دتيمورلنګ د غونډی د پريکړي نه ماخبر کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار جانه ! دا ساتونکي له تاسره ، زما دمور ډسپنا سره او له ماسره ډيره همدردي لري .

ددې خبرو سره سم موسي د خپله ځايه پورته شو او دهمغو ساتونکو په لور ورغي او ورسره کيناست .

دموسي د بيرته ستنيدو وروسته ، سلطان بايزيد يلدرم ، تر څه وخته پورې د اوسپنيزې پنجري تر شا ناست و او په خلا کې يي کتل او په ډيره عاجزۍ او انکسارۍ سره يی د زړه په ډک اواز ويل :

علي پاشا! د تيمورلنګ د يلغار نه وروسته زه پوهيږم چي وليعهد محمد ځانته هيڅ نه شو کولي ، دا ته وې چي ددښمن پر خلاف دي دجنګونو کړی يوپه بل پسي پرانستي او برياوې دي تر لاسه کړې ، علي پاشا ! زه پوهيږم چي دا ټول هر څه ستا دشجاعت ، ستا د زړه ورتيا ، ستا د ميړاني او ستا د ځان ځارني په خاطر دي . علي پاشا ! تا په خپله زړه ورتيا ، خپله ميړانه او جرأت د عثماني سلطنت هره ځنده معطره کړه .تا د سلطنت په خوشحاليو کې نوې رنګ را پيدا کړ . علي پاشازويه ! تا نه يوازی عثماني سلطنت بلکه زما ځان کي نوې نفس را تازه کړ . زما د ويني په هره زره کي دې د خپلو برياو او خپلو کامرانيو په واسطه نوې قوت پيدا کړ....

تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان بايزيد يلدرم په څه فکرونو کي ډوب شو .دهغه ښځي ډسپنا هغه ته په پوره غور سره کتل ، لږه شيبه وروسته موسي يو ځل بيا په منډه راغي . سلطان او ښځي يي هغه ته په سواليه سترګو وکتل . موسي دپنجري تر څنګ کيناست او بيا په ډير سکون او ارام سره سلطان بايزيد يلدرم ته وويل.

پلارجانه! دتيمورلنګ غونډه پاې ته ورسيده ، هغوې پريکړه کړې چي بيرته به نه راګرځي ، بلکه سيده به د سمرقند په لور ځي ، ځکه د تيمورلنګ زامنو او لمسيو دا ويره ښکاره کړی ده چي مونږ ته بيرته تلل نه دي په کار . خو تيمورلنګ د خپل اعلي سالار نورالدين څخه ناراضه دې ، ځکه چي نور الدين ستا د بنديتوب پر خلاف احتجاج کړی دي او دهغه په هغه کار يی هم احتجاج کړی دي چي هغه زمونږ دکورنۍ ښځينه غړی مجبورې کړې وې چي سالارانو ته شراب ورکړي . خوبيا هم تيمور لنګ په دغه غونډه کي نورالدين هم را غوښتي و ، په دې ډله کي نورالدين لمړنی شخص و چي هغه وړانديز وکړ چي مونږ بايد د سمرقند په لور مخه کړو . نورالدين د تيمورلنګ تر مخه هغه ستونزی هم رابرسيره کړي اوويلي دي چي هسي نه د جنګ ډګر ته په ستنيدو سره زمونږ لاس ته راغلي بري هم له لاسه ورکړو.

دتيمورلنګ زامنو او لمسو هم تيمورلنګ ته همدا مشوره ورکړه چي مونږ دجنګ ډګر ته په ورګرځيدو دعلي پاشا او محمد په لاسو د ماتی خوړلو له پاره نه ورستنيږو بلکه د سمرقند په لور بايد مخه کړو . دهمدی ويرې په اساس تيمورلنګ پريکړه وکړه چي دخپل پايتخت سمرقند په لور وخوزيږي .

تردې ځايه د خبرو وروسته موسی چپ پاته شو.، ځکه چي څه ساتونکي راغلل ، هغوې د سلطان بايزيد پنجره پورته کړه او پر اوښ يي کينبوده ، او په دوه نورو اوښانو يې ډسپنا او موسي سپاره کړل .او تيمورلنګ د خپل لښکر سره يو ځاې د سمرقند په لور ولاړ .

پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي ... (۳۲ مه او اخري برخه)

دقريب الرحمن سعيد ژباړه
عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۳۲ مه او اخري برخه)
مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول اخري برخه لولئ :
پرلپسي ۵۸

سریان په منډه خپل کور ته راغله ، ډیره خوشحاله وه ، په ټوپونو ټوپونو هغه ځاې ته راغله چیرې یې چې مور او ورندار ریونا ناستي وې ، دهغې په دغې حال باندې ریونا او مور یې قیرات دواړه حیرانې وې ، په رانژدې کیدو سره سریان بیا بیا د خپلې مور قیرات او ورندار ریونا سره تر غاړه شوه ، اویې ویل:

مورجانې ! او خورجانې ! ما تاسي دواړو ته یو زیرې را وړې دې ، او هغه دا چې نن ماښام به علي پاشا او سلطان محمد د بروصې ښار ته را ننوځي ، هغوې دکرمیان دحاکم بغاوت او سرکشي ځپلې ده د کرمیان لښکر یې له منځه وړي او پخپله دکرمیان حاکم یې وژلې دې ، ددې د مخه سلطان محمداو وروړمې علي پاشا د دینس بحري بیړۍ باندې حمله کړې وه او د هغې ملاحان یې له منځه یوړل او بیړۍ د ترکي د بیړیو سره یو ځاې کړه . اوس مې واوریدل چې د ماښام تر مخه سلطان محمد او وروړ مې علي پاشا د لښکرو سره یو ځاې د بروصې ښار ته را ننوځي ، مورجانې !د بروصې خلک د سلطان محمد او زما د ورور علي پاشا د ښه راغلاست له پاره ځانونه چمتو کوي . په بازارونو او محلاتو باندې ښایسته محرابونه جوړیږي . مورجانې ! زه تا ته نه شم ویلاې چې زه څومره خوشحاله یم .

علي پاشا د راتلو په زیري باندې ریونا لکه د ګل د غوټۍ په څیر و غوړیده ، د خپله ځایه پورته شوه او خپلې مور قیرات ته یې وکتل او ورته یې وویل :

مورجانې ! مونږته هم دکور کار ژر ختمول په کار دي تر څو د ښه راغلاست کونکو په لیکو کي و دریږو.

قیرات د ریونا وړاندیز و مانه . دري واړو یو ځاې دکور کار ژر ژر خلاص کړ اوبیا هغه لورې ته ولاړې چیرې چې دښار نورې ښځې دخپل لښکر د ښه راغلاست او استقبال له پاره راټولې شوي وې .

ماسپښین نا وخته کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د خپلو لښکرو سره ښارته را ننوتل نو دبروصې ښار د ناوې په شان جوړ شوي و او ښکلي نغمې او ترانې په کې غږیدې .داسې بریښیده لکه د بروصې د ښار څخه چې د خوشحالیو یو ستر ابشار را خوټیدلې وي . نجونو ډولکي او دیلارونه و هل اودخپلو لښکریانو استقبال یی کاوه ، لښکر چې دهرې کوڅې او هرې لوې لارې څخه تیریده نو دګلونو پاڼي به پرې را وریدې .

کله چې علي پاشا او سلطان محمد دخپلو لښکرو تر مخه د بازار د سترې کوڅې تر منځه تیریدل نو یو ناڅاپه پرې د ګلونو تیز باران پیل شو ، داسې باران و لکه چا چې ډکې ټوکرۍ راوستي وي او راوروي یي . کله چې علي پاشا او سلطان محمد وکتل چې دګلونو په شیندلو کې د نورو بې شمیره نجونو تر منځ دسلطان محمد ښځه او د علي پاشا ښځّه هم شاملې دي .
هغوې ډیرې زیاتي خوشحاله وې ، دهغوې پر کتلو دعلي پاشا او سلطان محمد په سترګو کې هم دخوشحالۍ نښې راپه ځلیدو شوې . اوبیا هغوې د خپلو لښکرو سره مخته ولاړل . لږه شیبه مخته سلطان محمد خپل لښکر ته د لاس په اشارې سره د دریدو حکم وکړ او پخپله یې خپل آس هم ودراوه ، علي پاشا هم د سلطان محمد په لور د کتلو سره سم خپل آس تم کړ . بیا سلطان محمد علي پاشا ته وویل :

علي پاشا وروره ! د بروصې ښار ته په راننوتلو زه یو ځل بیا دا اقرار کوم چې نه یواځې لښکر بلکه مونږ دواړه وررونه هم د ډیرې سترتیا احساس کوو . زه خو وایم چې لښکر ته به اجازه ورکړ و چې خپلو خپلو کورونو ته ولاړ شي . او مونږ دواړه به هم د خپلو کورونو په لور مخه کړو.

علي پاشا د سلطان محمد وړاندیز ومانه ، سلطان لښکر ته دخپلو خپلو کورنو په لور د ورتللو اجازه ورکړه ،او علي پاشا او سلطان محمد هم د خپلو کورونو په لور روان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۹ *****

علي پاشا خپل آس په ځغاسته کړ او خپلې حويلۍ ته راغی ، که ګوري چې د حويلۍ په لويه دروازه کې ورته ريونا د استقبال له پاره ولاړه ده . علي پاشا د ريونا د ليدلو سره سم د خپل آس څخه را ښکته شو ، ريونا ورمنډه کړه او مخته ورغله، دهغې پر مخ خوشحالي او په سترګو کې يې خوښی نڅا کوله ، د علي پاشا د اس واګې يې و نيولې او په ډيره مينه يې د علي پاشا په لور کتل او بيا يې په ډير محبت سره هغه ته وويل :

اې زما حبيبه ! زه تا ته ستا د برياو ، کامرانيو ، په اړه مبارکي وايم . را ځه دننه را شه ، هلته په انګړ کې مور او خور دواړه ستا په انتظار ولاړ دي . که څه هم هغوې ما ته ويلي و چې دلته به له ماسره يو ځاې ستا استقبال ته دريږي خو بيا هغوې زه ځانته پريښووم . کيداې شي چې هغوې ما او تاته د لږ څه ويلو له پاره موقع برابره کړی وي ، را ځه چې هغوې هلته په انګړ کې په ډيره بې صبرۍ سره انتظار کوي .

علي پاشا خندان د ريونا سره را روان و . کله چې دوې دواړه انګړ ته را ننوتل هلته يې ورته مور قيرات او خور سريان دواړه منتظرې وې ، هغوې يو ناڅاپه ورمنډې کړې او د علي پاشا سره غاړې وتې ، قيرات د علي پاشا په ښکلولو نه مړيده . تر دې وخته پورې ريونا د علي پاشا اس په اخور تړلې و ، زين يې ترې را ښکته کړې و او واښه او دانه يې ورته اچولې وه .

ددې وروسته څلور واړه هلته ميلمستون ته ورغلل ، او د ريونا ، قيرات و سريان په اصرار باندي علي پاشا هغوې ته د تيرو جنګونو او پيښنو تفصيل واوراوه .

۶۰****

سلطان محمداو علي پاشا تر څو اونيو پورې همله په بروصه کې پاته شول ، او په خپل فوځ کې يې نوي ځوانان را شامل کړل . دهغوې له پاره يې ښه روزنه ورکړه . په دې وختوکې د نايکوپولس په چار چاپير کې دصليبيانو تازه لښکر ې مخ په راټوليدو وې . او اوس دمناسب وخت له پاره منتظر و چې د عثماني سلطنت په زمکو باندې بريد وکړي . په دې وخت کې سلطان محمد اوعلي پاشا هم خپل لښکر بيرته و غځاوه او شميره يې تر يولک او شل زرو پورې ورسوله ، همغومره چې سلطان بايزيد يلدرم به له ځانه سره لرل.

يوه ورځ سلطان محمد اوعلي پاشا خپل لښکر له ځانه سره واخست ا و د بروصې دښاره ووتل . دهغوې موخې د نايکوپولس ښار ته نزدې د صليبانو سره ټکر کول و . د نايکوپولس ښار وال به په پرلپسې توګه سلطان محمد دصليبيانو د خوزښتونو څخه خبراوه ، هغه اصرار کاوه چې همدا اوس د صليبيانو د ځواکونو سره بايد ټکر وشي او که نه ددوې څخه به بيا داسې ځواک جوړ شی چې بيا به ورسره ټکر کول ناشونې وي ، سلطان محمد اوعلي پاشا ددې پيغام د اوريدو سره سم دنايکوپولس دښار په لور مخه کړه .

کله چې لښکر د ښاره ووت . نو دسلطنت اراکين د سلطان محمد سره يو ځاې و، سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو اسونو د سپريدو په ځاې دهغوې سره همداسې پيدل ر وان و . په دې وخت کې يو ناڅاپه د دې هجوم څخه برهان الدين را ووت . او په اشارې سره يې سلطان محمداو علي پاشا ته د دريدو وويل . هغوې دواړو چې کله د برهان الدين اشاره وکتله سمدستي و دريدل. برهان الدين را مخته شو او په يو لاس يی د سلطان محمد او په بل يې د علي پاشا د اسونو واګې په خپلو لاسو کې واخستې .او بيا يې دواړو ته وويل :

داسلامي امت سترو زامنو! زما دقوم او ولس ځان ځارونکو! په خپلو آسونو کينئ ، دهغې وروسته بيا چې زه تاسې ته څه ويل غواړم و به يې وايم . خو ما ته به په ځواب کې دا نه وايې چې ته زمونږ سره ولې پيدل راون يې. زما زامنو! هغه څه چې زه يې درته وايم په هغې عمل وکړئ ، دخداې د لارې مجاهدينو ! مجاهد پر خپل آس سپور ښه ښکاريږي . زما زامنو! په ياد ساتئ چې الله ته دوه سترګې ډيرې ارزښتناکې دې ، يوهغه سترګی چې د الله د ويرې څخه اوښکي تويوي .او بل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهد سترګي چې د اسلامي مملکت او اسلامي امت د پولو څارنه کوي . زما سترو زامنو! تاسې دواړه زمونږ څخه ډېر ستر او د عزت څښتنان یاست . په خپلو آسونو سپاره شئ، تر څو هغه څه چې زما په زړه دي تاسو ته وویلي شم.

علي پاشا او سلطان محمد ورته په ځواب کې څه و نه شو ویلاې ، یوبل ته یي سره وکتل او بیا په خپلو آسونو سپاره شول . برهان الدین دهغوې دواړو د اسونو واګې په خپلو لاسو کې و نیولې ،او بیا یي دواړو ته وویل :

سلطان محمد او علي پاشا زامنو! تاسي دواړو د اسلامي امت زامن ، دهغوې ویاړ او افتخار یاست . ددې تر مخه تاسې دواړو یو ځاې د ولس دشپې تیارې مو د سهار په رڼاو باندې بدلې کړې . زامنو ! لکه څنګه چې تیمور لنګ پر مونږ یرغل وکړ او مونږ ته یې زیان او رسوایي را ورسوله ،او عثماني سلطنت یي ټول سره ولړزاوه ، خو تاسو دواړو په ډېره ښه توګه د عثماني سلطنت عزت پر ځاې کړ . زامنو ! اوس دادي یو ځل بیا د صلیبیانو لخوا د جنګ تنور ګرمیږي ، نو زامنو ! زه او دغه څومره خلک چې دلته ولاړ دی ټول د خداې څخه غواړې چې تاسې دواړه دخوشحالیونه ډکې پېخوانۍ قصې په څېر نوې بریاوې ، خوشحالۍ ، د عظمت او بري داستانونه ، حکایتونه ، مونږ ته را وړئ ، زامنو ! دخپل لښکر سره یو ځاې کوچ وکړئ ، خو کله چې ددښمن سره ټکر کوئ نو زما یوه خبره به په یادلرئ چې دالله نوم به په یاد لرئ او دهمغه څخه کومک وغواړئ ،اوبیا پر دښمن باندې ورپریوځئ ، زه هیله لرم چې که چیرې تاسې همداسې وکړئ نو قدوس خداې به تاسې ته په هغه میدانو کې هم بریاوې در په برخه کړي .

ددې خبرې سره برهان الدین هغوې دواړو ته دهغوې داسونو واګې ورکړې . علي پاشا او سلطان محمد یو بل ته وکتل او بیا یي خپل آسونو و ځغلول اودخپلو لښکرو سره یو ځاې د نایکوپولس په لور روان شول.

کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې د صلیبیانو د لښکر مخې ته ورغلل او همله یې پړاو وکړ نو صلیبیانو علي پاشا او سلطان محمد ته څه نظر و نه کړ او نه یي ورته کوم خاص اهمیت ورکړ . ځکه هغوې فکر کاوه چې د عثمانیانو ځواک د تیمورلنګ سره د ټکر وروسته مفلوج شوي دي او اوس چې دغه لښکر دهغوې مخې ته راغلي دهغوې حوصلې اوولولې بلکل مړاوې شوي دي نو په ډېره اسانۍ سره به ورته ماتې ورکړي . کیداې شي د صلیبیانو لښکر ته به تر اوسه پورې دا څرګنده شوي نه وه چې همدي علي پاشا او سلطان محمد د دینس بحري بیړۍ باندې ولکه کړې ، روسی او اروپایی متحده لښکر یی له منځه وړې ، او بیا یي دکرمیان بغاوت ځپلې او دکرمیان حاکم یی هم وژلې دې . او که هغوې ته دا خبر رسیدلې هم وې نوبیا به یې هم د خپلې زیاتې شمیرې په غرور سره سلطان محمد او علي پاشا ته دومره اهمیت نه وی ورکړې . نو په دې اساس کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا هلته ورسیدل اوخپل پړاو یی درست کړنو صلیبیانود جنګ ډول وواهه.

څرنګه چې ددښمن په صفونو کې دجنګ ډول وهل پیل شونو سلطان محمداو علي پاشا هم دخپلو صفونو منظم کول پیل کړل . او بیا دخپلو خپلو فوځونو تر مخ و دریدل ، هغوې ددې جنګ له پاره پلان په لاره کې جوړ کړي و . کله چې د جنګ ډول وهل کیده نو علي پاشا دخپل فوځ تر مخه ولاړ د اسمان په لور یي سر پورته کړ ، په دې وخت کې دهغه په سترګو کې اوښکي راټولیدې اولاندې لکه د لعلو ددانو په څېر را غورزیږی. هغه په ډېره انکساری او عاجزۍ سره خپل رب ته لاس پورته کړ او ویې ویل :

اې دکائیناتو د هر شي پیداکونکییه! یواځې ستا ذات ددې وړ دې چې کومک او بسپنه ترې وغوښتل شي . یواځې ستا ذات ددې وړ دي چې بندګي یی وشی او د اړتیاو به وخت کې ورڅخه مرسته و غوښتل شی . اې زمونږ پالونکیه ! زه اوزما ملګرې دواړه ستا ډیر عاجز بندګان یو ، او یواځې ستا د ذات په مرسته به ستا د مقدس نوم د تقدیس په خاطر ستا څخه د کومک او نصرت هیله کوم .

تر دې ځایه د ویلو وروسته علي پاشا لږ څه ځنډ شو او مخته یی وکتل . ځکه چې صلیبیانو خپل لښکر دلارو دتوروالي پورې او دتورو وریځو په څېر را خپور کړې و او مخکې را روان و . د سترګو په لید سره سم صلیبیان د سلطان محمد او علي پاشا په لښکر باندې لکه د مچ او میږیو په څېر را توې شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې اړخ کې سلطا ن محمد او علي پاشا هم درنګ و نه کړ ، هغه وخت چې ددښمن لښکر ددوی لورې ته را روان و دوی هم د تکبیر د غږ نغمی پیل کړې او پر دښمن باندې و ر غورځیدل . او ډیر ژر یې ددښمن ټولې ولولې او جوش له منځه یوړه . د لږشیبه جنګ وروسته علي پاشا او سلطان محمد دصلیبیانو لمړي صفونه مات کړي او ددښمن په لاشونو باندې په تیریدو سره ددویمو صفونو او مرکزي برخي ته ورسیدل.

صلیبیان چې د جنګ دپیلامي څخه دمخه ډیر په جوش او ولولي کي و او په دې ډاډمن وول چې دسلطان بایزیدیلدرم د نیولو وروسته او د تیمورلنګ په لاسو دعثماني ترکانو د ماتې وروسته به اوس عثماني لښکر ته ماتی ورکوي او دخپلو تیرو ماتو او تیښتو بدل به اخلي ، خو اوس ټوله معامله بل منګه شوه ، دهغوی د لمړیو صفونو د ماتولو وروسته ، سلطان محمد او علي پاشا دهغوی په وروستیو صفونو باندی ورغلي و او دا داسي زهري او له منځه وړونکي ځیونکي حمله وه چې د صلیبیانو هیڅ یوې برخي ددې توان نه درلود چې د ځان نه یې دفع کړي ، په پایلو کې د نائکوپولس دښاره بیرون د سلطان محمد او علي پاشا په لاسو صلیبیانو یو ځل بیا ډیره سخته او ذلیله ماته وخوړه او دجنګ د ډګر څخه په تیښته شول. سلطان او علي پاشا دهغوی په تعقیب پسې روان شول . همدا راز د نایکوپولس ښاروال ته هم سلطان محمد ځواب ور ولیږه چې د خپلې برخي د فوځ سره یو ځاې دې د ښاره را ووځي او ددښمن په پړاو دې ولکه وکړی .

سلطان محمد او علي پاشا تر ډیره پورې د هغوی پسې وروسته ولاړل خوکله چې هغوی دا احساس کړه چې دښمن دومره ځپل شوی دي چې د څو راتلونکو کلونو پورې بیا د راپاڅیدو توان نه لري ، نو بیرته راستانه شول اوهغه ځاې ته راغلل چې جنګ په کې شوي و. تر دې وخته پورې د نایکوپولس ښاروال د دښمن دپړاو ټول شیان راټول کړي و او هر شي یي جدا جدا ایښي و ،کله چې سلطان بیرته را ورسید نو د نایکوپولس ښاروال ورته تعظیم وکړ او دهغې په دغه ستر ه فتحه یي ورته مبارکي ورکړه او دخپله اړخه یې ورته د فرمانبرداری ډاډ ورکړ. تر اوسه پورې لا دا خبرې روانې وې چې د لرې څخه یو څو آسپ سواره په داسي حال کې را څرګند شول چې خپل آسونه یې ددوی لورې ته را ځغلول . سلطان ، علي پاشا او دنایکوپولس ښاروال ټول حیران شول ، سپاره را لنډ شول ، دخپلو آسونو څخه را ښکته شول ، سلطان او علي پاشا پوه شول چې دا دهغوی مخبران دي ، هغوی مخته را وړاندی شول ، سلطان محمد اوعلي پاشا ته یی تعظیم وکړ او ورته یي وویل:

دروندہ سلطانه ! یو ډیر بد خبر مو درته راوړي دي . او هغه داچې ستا محترم پلار ددې دنیا څخه ولاړ . ستا ورور موسي اوستا میرنۍ مور ډسپنا دهغه لاش را ختسي او د سمرقند څخه یي بروصې ته ر اوړي

دا خبر د سلطان او علي پاشا دواړو له پاره لکه د برق د جټکي په څیر را وغورزید. ددرې واړو سرونه ښکته و ، د ټولو په سترګو کې اوښکې وې ، په دې وخت کې علي پاشا ښاروال ته وویل :

دروندہ ! هغه څه چې ددښمن د پړاو څخه تر لاسه شوي دي هغه درې برخې کړه یوه برخه یي ته د خپل لښکر له پاره چې هلته په ښار کې دي یوسه او پاته دوه برخې یې ما او سلطان محمد ته حواله کړه ، مونږ همدا اوس د بروصې په لور کوچ کوو .

د سلطان محمد حالت ډیر خراب و ، علي پاشا د ښاروال سره یوځاي شو او د غنیمت د مالونوڅخه یې یوه برخه هغه ته اودهغه لښکر ته ور حواله کړه اوپاته یی دخپل او سلطان د لښکر سره یو ځاې راواخسته او دبروصې په لور یې حرکت وکړ.

دا اتفاقي خبره وه چې کله چې سلطان اوعلي پاشا د بروصې ښار ته را نژدې شوي و نو دهمغه ورځې په سهار دسلطان بایزید یلدرم مړې دهغه زوي موسي او ښځې ډسپنا هم بروصې ته راورساوه . او کله چې د ماښام په وخت کې سلطان او علي پاشا د بروصې ښار ته څیرمه را غلل نو په هماغه وخت کې د سلطان بایزیدیلدرم جنازه د ښخولو له پاره د بروصې د ښاره بیرون را وړل کیده . سلطان محمد او علي پاشا چې په کوم ځاې کې غوښتل سلطان بایزید خاورو ته وسپارې نو خپل لښکر یی دهماغه ځایه لږ څه شاته پریښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید دجنازی پسې یو عالم خلک را روان وو، ژړا او انګولاوی وې ، ښځو په کوکو کوکو او چیغو ژړل ،داسې بریښیده لکه ټوله بروصه چې د سلطان دجنازې پسې وروسته راغلې وې ،

سلطان محمد او علي پاشا د خپل لښکر دتم کولو نه وروسته د جنازې په تدفین او تکفین کې شامل شول.. کله چې د جنازی لمونځ ادا کیده نو سلطا ن چې په لمړی صف کې ولاړ و تر شاوکتل چې تر هغه ځایه چې یې د سترګو دید کیده د خلکو سرونه ښکاریدل . کله چې د جنازی لمونځ ادا کړل شو او دتدفین کار پای ته ورسید، نو محترم برهان الدین دسلطان محمد خواته راغې ، اود سلطان سره غاړی وت. اودکوچنیانو په څیر دواړو وژړل . دبرهان الدین دسترګو څخه دومره اوبه ولاړې چې ږیره یې پرې لمده شوه . او بیا یې د سلطان محمد په شا لاس راښکود او ورته یې وویل:

محمد زویه ! دا څومره خلک چې دلته راټول شوي دوې ته او خپل لښکر ته دې خپلو کورنو ته د تګ اجازه ورکړه . دهغه په دې خبره باندې سلطان سمدستي عمل وکړ او خلکو ته یې خپلو خپلو کورنو ته دتللو اجازه ورکړه . دسلطان محمد اوعلي پاشا د لښکر یانو پرته نور ټول خلک خپلو کورنو ته ولاړل . خوبیا هم د قبر تر څنګ څوکسه ښځې ولاړې وې . په دې ښځو کې ډسپنا ، د ولیعهد محمد ښځه ، اودعلي پاشا ښځه ریونا شاملې وې .

ددې وروسته برهان الدین د سلطان بایزیدیلدرم د قبر خواته کیناست ، سلطان محمد او علي پاشا یې شاته ولاړ و ، برهان الدین تر یوه وخت پورې په ډیره عجیبه توګه په قبر باندې لاس راښکود ، شاته ولاړو هر یو علي پاشا او سلطان محمد دا درک کړه چې برهان الدین په سلګیو سلګیو ژاړي ، په خپله سلطان محمد اوعلي پاشا هم ژړل ،او خپلې اوښکې یې په خپلو لمنو پاکولې ، په دې وخت کې برهان الدین د قبر دپاسه لاس راښکود ، ژړل یې او ویل یې :

بایزیده ! زما زویه ! ته دخپل قوم ددښمنانو له پاره دشګو او صرصر سیلاب وې ، تر هغو چې ته ژوندې وې نو زه د افسانو دښار په څیر هوډمن وم ،... برهان الدین په سلګیو سلګیو ژړل او یو ناڅابه دقبر دپاسه ور و غوړید. علي پاشا ور مخته شو ، هغه یې د لاسو او مټانو څخه و نیو ، را پورته یې کړ او په ژړانده اواز یې ورته وویل :

زه پوهیږم چې بایزید ستا څومره عزت کاوه او څومره مینه یې درسره کوله . خو بیا هم زمونږ دروند مشره ! زه او سلطان محمد به تا دژوند په دې ډګر کې یواځې پرینږدو .

کله چې علي پاشا چپ شو نو سلطان محمد را مخته شو د برهان الدین تر مخه و درید ، او دهغه سره داسې ور غاړیوت لکه دپیریو پیریو راهیسی یې چې یوبل نه وي کتلي ، بیا سلطان محمد دبرهاالدین په اوږه باندې لکه د کوچنیانو په څیر خپل سر کینود او په ژړا یې پیل وکړ.

برهان الدین صیب ! که چیرې زما پلار ستا زوي و نو زه خو ستا لمسي یم ، زه به دومره بدبخته انسان نه یم چې تا په تکلیف او ستونزوکي پریږدم .لکه څنګه چې د قدوس خدای وروسته زما پلار، ستا ملاتړي و نو په همدې توګه به که خدای کول زه هم ستا له پاره ثابت شم .

دسلطان محمد او علي پاشا په خبرو باندې برهان الدین تر یوه حده پورې را جوړ شو ،خپلې سترګې یې وچې کړې اوبیا یې سلطان محمد اوعلي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

زما ځواني د بایزیدیلدرم کوچنیتوب ، اوزما زړښت د بایزید د ځوانۍ سره یو ځاې ولاړ ، په ښکاره توګه خوما باید دهغه دمخه د نرۍ څخه سترګې پټې کړې واې خو مقدر داسې راغې چې بایزید زما څخه د مخه ولاړ شي . خدای دې هغه په اخرت کې هم بریالي او سر لوړې کړې .

بیا درې واړو دد عا له پاره لاسونه پورته کړل ، تر ډیره پورې یې دعاوی وکړی اوبیا برهان الدین علي پاشا او سلطان محمد ته وویل :

زما زامنو! راځئ چې اوس دښار په لور ولاړ شو. هلته به خلک زمونږ انتظار کوي . په دې خبره ټول د ښار په لور را

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان شول ، لږ څه مخته برهان الدین ودرید ځکه چې د بروصې دښار په لور په لاره د لارې په غاړه ملکه ډسپنا ، د سلطان محمد ښځه او دعلي پاشا ښځه ریونا ولاړې وې . درې واړو په سلګیو سلګیو ژړل . لپې لپې اوښکي یې د سترګو را رواني وې . برهان الدین راغې او بیا بیا یې ددرې واړو په سرونو لاس را ښکود، تسلي یې ورکړه ، اوبیا یې ټول له ځانه سره د بروصې دښار په لور را روان کړل. لمر هم خپله هغه اخري ساه اخسته او د غروب او ډوبیدو په لور راوان و . تیاره هر ه شیبه فضا په خپله غیږ کې را نغښتله ، دماښام تور رنګي لاسو په فضا کې دتیارو سیورو دخپرولو کار پیل کړي و .د بروصې دښار دجوماتونو نه د ماښام اذانونه را پورته شول او د ستر خداې دنوم په اخستلو سره یې ټوله فضا او چاپیریال په خپله غیږه کې را نیولي و.

د سلطان بایزید یلدرم د مړیني په اساس د بروصې ښار ته د راننوتونکو ټولو لویو لارو په سر ژړیدونکي سترګي ، غم وهلي او په درد ککړ حال هرې لورې ته خپور و او ټول ښار په غم او ویر کي ډوب شوي و.

دژباړې پاې . د(۱۳۸۸ شمسي کال دعقرب میاشت)

قریب الرحمن سعید

د استاد قریب الرحمن سعید نورې لیکنې او پښتو ژباړي:

اسلامي سیات .(مولانا ګوهر الرحمن«رح») (چاپ شوی)
اسلامي ریاست .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
خلافت او ملوکیت . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
پرده . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
د حدیثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې . (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
دنبوت پاۍ. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(د چاپ لاندې)
دصلاح الدین یوبي رینښتې پیښې (دایمان پلورونکو داستان) (التمش) (د چاپ لاندې)
د رسول الله (ص) د انقلاب حکمت .(سید اسعد ګیلاني «رح»)(چاپ شوی)
یو شمیر نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتوژبو) چې نومونه یې زما په لیکنو کې کتلاۍ شۍ.
د بایزید یلدرم تاریخي په زړه پورې ناول .
دسلطان علاو الدین خلجي په زړه پورې ناول .
دسولې کاروان (همدا اوس دلاس لاندې دې)...
زیات شمیر پښتو مضامین او دانګلیسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوې او هم په انګلیسي ژبه سیاسي شننې ، مقالې او لیکنې چې په پښتو او نګلیسي ژبو ورځپاڼو او یو شمیر اونیزو او میاشتنیزو کې خپاره شوې دي.(په خواشینی سره چې ریکارډ یې له ژباړن سره نشته .)

قریب الرحمن سعید

د ۱۳۸۸ لمریز هجري کال د عقرب میاشت .

۲۰۰۹ زیږدیز کال دنومبر میاشت .

دقریب الرحمن سعید ژباړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library